

BIBLIOGRAFIE

ȘCOLARĂ

SeminE

DINCOLO DE NISIPURI

Fănuș Neagu

DINCOLO DE NISIPURI

*

POVESTIRI

FĂNUȘ NEAGU

DINCOLO DE NISIPURI

POVESTIRI

EDITURA
SemnE

CUPRINS

A. Ningea în Bărăgan (Olelie)	7
Tutunul	27
Cocoșul roșu	31
Lișca	51
Dincolo de nisipuri	57
Păpușa	63
Strigătul	66
În văpaia lunii	70
Fântâna	79
Puntea	86
O sută de nopți	91
Vară buimacă	118
Luna ca o limbă de câine	121
Acasă	140
Zgomotul	153
Iarbă vânăta	164
Doi saci de poștă	182
B. Zeul ploii	199
Beția trandafirului	207
Pe ceair	227
Fantezie de primăvară	255
Ploaie de vară cu peștișori roșii	269
Albastru de ger	282
Maria Custura	312
Vrăbii-fluturi	321
În septembrie	327
Arbori de pelin	335
Rouă pentru sănii	344
Alături se joacă biliard	350
Târziu, când zăpezile sunt albastre	358
Descoperind râul	361

Caii albi din orașul București	366
Înainte de bătălie	369
În zori, pe ploaie	372
În ajun de Anul Nou	373
Băiatul și cocoșul de lut	374
Covorul violet	378
Din partea autorului	387

A. NINGEA ÎN BĂRĂGAN

(Olelie)

În anul 1949, în ziua de Lăsata-secului, Chivu Căpălău s-a sculat târziu. Dormise somn greu, de plumb, din pricină că seara se îmbătase cu dascălul satului până la nesimțire. Dascălul se abătuse pe la el să-i spună că popa Răgălie se aține să-i facă vânt din consiliul parohial, fiindcă i-a ajuns la ureche că Onică, băiatul cel mic al lui Căpălău, trăiește cu Vica, nevasta lui Babalete. Mai rău ca păgânii, Doamne ferește!

Deșteptându-se, Căpălău a dat iar pe gât o moșoioacă de vin – cui pe cui se scoate – și a strigat după feciori să-i judece ca pe hoții de cai, dar nu era niciunul pe-aproape. Se gândea, în vreme ce-și trăgea cizmele în picioare, că vorbele ce se vânturau prin lume nu erau lipsite cu totul de adevăr. Babalete, slab la minte de la naștere, nu găsise femeie decât într-un sat la patruzeci de kilometri de Suligatu. Vica nu-l plăcuse, după cum nu-l plăcuse nicio fată de prin împrejurimi, dar avea un copil din flori – o batjocorise, pe când se afla la plug, singură, primăvara, unu Ciungu lui Pavelete, om cu trei copii, acum mucezea la închisoare – și taică-su o sili, pisând-o în bătăi, să se ducă după băiatul cel mare al lui Căpălău. Alde Căpălău au adus-o cu sania, într-o noapte, după Bobotează. La o săptămână după ce-a venit la ei, i-a murit copilul și n-a vrut să-l mai primească pe Babalete în pat, îl puneau să doarmă pe jos, lângă sobă. Nu era cununată cu Babalete, Căpălău vroia s-o țină o lună, de probă, s-o vadă cum se poartă și cât îi poate capul și pe urmă să facă formele la Comitetul provizoriu.

„E cu ochi și cu sprâncene de ce s-a îndrăcit așa muierea”, își zise Căpălău, în ziua de Lăsata-secului, și ieși în prag, unde văzu că viscolul, pornit înainte de miezul nopții, se întetise. Gardul de mărăcini

de la livadă fusese aruncat peste cotețul câinelui din coasta porumbarului. Magazia, grajdul și perdeaua oilor aproape că nu se mai vedeau; vântul le înfășa în scutece albe.

Cu fața ascunsă în gulerul cojocului, Căpălău intră în troianul din fața ușii, afundându-se în el ca într-o grămadă de pleavă și trecu la bucătărie, unde Nadoleanca, într-o rochie de barhet pătată de sosuri și unsori, făcea pregătiri pentru petrecerea de la noapte cu finii și cumetrii.

Căpălău cununase și botezase în fiecare an, deoarece pentru un naș o cununie sau un botez e o nimica toată, ce cheltuiește în zilele nunții scoate mai târziu cu vârf și îndesat, fiindcă în Suligatu e obiceiul din bătrâni ca, de sărbătorile mai însemnate de peste an, finii să vie cu plocoane la naș – zece perechi de găini și trei de curci în tot anul, plus carpetele și țiglaiferele ce se dau pe colac de Lăsata-secului, de Paști și de Crăciun.

Și-apoi Căpălău era om cu stare și nu refuza pe nimeni.

– Bine că te-ai sculat, îi zise femeia, când îl văzu în pragul bucătăriei. S-aduc să-mi tai curcanul. Am fiert apă să-l jumulesc, dar m-am găsit pe nimeni să mi-l taie.

Vorbind, Nadoleanca se aplecă și azvârli un lemn în foc. Era bătrână, mărunțică, groasă, cu fața tuciurie. Pe vârful nasului îi atârna un neg cât bobul de fasole.

– Da alde fii-tu unde sunt? întrebă Căpălău. Au plecat să vânture satul și vin deseară la petrecere?! ... Sigur, urmă el, pufnind pe nări, la treabă ne îndemnăm mai greu, dar la băutură ne așezăm în capul mesei și nu ne mai scoală omul nici cu parul.

Era limpede ca lumina zilei că pe Căpălău îl râma la inimă să facă scandal. „Așa-i el după băutură, îl râcăie greața la lingurică”, se gândi Nadoleanca și, după cum făcuse toată viața ei când bărbat-său se găsea în toane rele, aștepta resemnată, cu umerii căzuți, ploaia de înjurături și bruftuiala ce trebuia să urmeze.

– N-auzi ce zic, se răsti Căpălău, unde-s băieții?

– Onică, răspunse Nadoleanca, e plecat la gârlă să spargă două copci de gheață și să bage minciogul. Poate-i pică vreun baboiaș. Iar celălalt e afară, bușește într-o buturugă.

– Dacă e afară, de ce nu l-ai chemat pe el să-ți taie curcanul?

– Nu vrea. Zice că-i e milă.

– Milă? Bine, dau eu ochii cu el. Îi arăt eu ce e aia milă! Te pomenești că tot din milă îl lasă pe Onică să se ție după Vica.

Nadoleanca păli. Înțelese de unde vine supărarea lui Căpălău și se gândi cu groază la clipa când Onică, pe care-l iubea mai mult decât orice pe lume, va da ochii cu taică-su. Fără să scoată o vorbă, se înfolfi în grabă cu eșarfa de lână, ieși în viscol și se întoarse ținând în brațe curcanul pe care-l îndopau de două săptămâni cu grăunțe și mămăligă caldă.

Căpălău luă pasărea, o întinse cu gâtul de prag și repezi toporișca cu sete. Sângele țâșni stropind pervazul ușii și peretele.

– Cheam-o pe Vica să răzuie sângele, zise omul, și vedeți, nu risipiți fulgii, că vă trebuie să umpleți perne.

Când se aplecase, îl cuprinsese dintr-o dată un val de amețeală. Buza de jos, răsrântă, scrijetală de brici, îi tremura bătrânește.

Nici Vica nu era acasă. Plecase cu Onică la râu să-l ajute. Căpălău își ciupi mustața nervos, cu două degete. Era înalt, ciolănos, cu obrajii surpați și cu ochii verzi, înfundați.

– Zi așa, s-a dus să-l ajute pe Onică, făcu el strâmbându-se. Da de ce nu-l ajută pe Babalete, a?! Tu, căpătână seaca ce ești, nu vezi că putoarea numai după Onică se ține! Am adunat-o după drumuri și acum ne face de râsul lumii. Ce zici dac-o fac pachet și-o trimit la tat-su, plocon de Lăsata-secului?

Nadoleanca tăcea. Căpălău, se vedea bine, o provocase în nădejdea că ea o să scape o vorbă în apărarea lui Onică sau a Vicăi, ca să-și verse apoi tot năduful în spinarea ei. Bănuia că Nadoleanca o îndrăgise pe Vica, fiindcă o îndrăgise și Onică. Dar văzând-o că nu deschide gura, Căpălău căută o lingură și se apucă să leorpăie lacom ciorba rămasă de ieri.

În clipa aia intră Babalete, aducând lemne pentru foc. Urechile-i mari, cât foaia de lipan, nu-i încăpeau în căciulă. De mult ce șezuse în viscol degerase și scutura mereu din cap ca un cal nevățuit care se muncește să lepede căpițeaua. Era lung, mult mai lung decât taică-su, lat în spate, vârtos și avea gura largă, iar mâinile musculoase îi atârnavă până la genunchi.

– Mă, îl întreabă Căpălău, știi unde ți-e muierea? Știi, sau nu știi?

Babalete nu-i răspunse. Se așeză pe un scaun și apucă în palme talpa unei cizme pe care o crestase cu toporul.

– S-a rupt, scânci el cu voce groasă, sucindu-și întruna laba. Am scăpat toporul în ea și s-a rupt.

– Of, că prost te-a mai făcut mă-ta! îi zise Căpălău. Nu ești bun de nimic. Cărpă, asta ești! Du-te, mă, la gărlă, acolo-i muierea ta, înfinge-i bine mâna în ceafă și bag-o cu capul în copcă. Să-i dai drumul când se face țifoai de apă.

Crezând că așa o să-l domolească pe Căpălău, Nadoleanca îl luă pe Babalete de mână și-l împinse binișor pe ușă afară.

– Isprăvește buturuga, dragul mamei! Îmi trebuie lemne ...

– Sigur, sări Căpălău, trimite-l în viscol, dă-l afară că-i prost. Lasă-l să degere, *Babaletele!*

Îl chema Niță, dar îi ziceau și-n casă Babalete, fiindcă așa-l poreclise satul.

Peste puțin, sătul și ușurat de damful beției, Căpălău trecu și el în curte să îngrijească de vite. Dădu grăunțe oilor într-un uluc de lemn, le pipăi pe pânțele pe cele ce așteptau să fete, socotind câte zile o să mai treacă până le-o sosi sorocul, și aduse de pe rampa magaziei o furcă de salcâm, lungă de un stângen și jumătate, cu care încercă să ridice gardul livezii dărâmat de vânt. Dar orice făcea era cu gândul numai la Onică și la Vica, și furișa priviri spre vraniță, spre poarta cea mare care se deschide pe o roată de fier, să-i vadă când se întorc de la râu.

Lui Căpălău îi plăcea să creadă că lumea din sat îl respectă pentru virtute. Nu se îndoia că ăsta era darul cu care-l învrednicise Dumnezeu de la naștere și a-l arăta satului despuiat de virtute, ca pe-un știulete de porumb trecut prin machină cum voia să facă popa Răgălie, era ca și cum i-ar fi dat brânci de pe malul gărliei ... Și de ce? Fiindcă Onică s-a încurcat cu Vica, femeia pe care el i-o hărăzise lui Babalete, și pe care-o alesese anume cu copil din flori, să fie mereu sub porunca lui și să nu crâcnească la muncă. „Ei nu, își zise Căpălău, astăzi or să vadă că și-au făcut de dragoste cu buruieni de urât”. Trecuse multe cu vederea muierii ăsteia tinere: o lăsase să meargă să cânte la căminul

cultural, ca să nu zică lumea că se împotrivesc noii orânduiri, o lăsa și duminica să caște gura cu vecinele la conferințele pe care le țineau învățătorii sau vreun inginer venit de la oraș, dar acum, gata, sosise timpul să pună rânduială în casa lui.

Tocmai când cugeta astfel, Vica, albită de viscol, intră fuga în curte, cu minciogul într-o mână și cu târnăcopul în cealaltă, ocoli fântâna cu colacul îngroșat de gheață și pieri în bucătărie. Căpălău nu părăsi lucrul numaidecât, întârzie clipa răfuiei, până ce Vica avea să se dezmoștească.

Întrând în bucătărie, Vica îmbrățișă soba și-o rugă pe Nadoleanca să-i descheară cureaua cu care se încinsese peste cojoc.

– Aoleo, zise ea dârdâind, e un spulber devale la gârlă, că te dă peste cap. Dacă nu era Onică, să m-ajute, n-aș fi urcat vadul niciodată, înapeneam acolo.

– Unde-i el acum? întrebă Nadoleanca speriată.

– Cine? Onică? S-a dus pe maidamul din dosul morii, să dea câinii în jujău ... N-am făcut nimic, să știi, n-am prins nici o coadă de pește.

– Slavă Domnului, răsuflă Nadoleanca, bine că n-a venit. Tat-su umblă să-l frângă în bătai ...

Vorbind, bătrâna râcăia cu unghia pe geam să se uite în curte.

– Și tu, urmă ea, ferește-te să dai ochii cu Chivu. E foc și pară. Du-te în odaia voastră și încuie-te acolo, că e jurat să nu te lase teafără. Du-te repede, până nu prinde de veste că te-ai întors.

– Bine, mă duc, răspunse Vica.

Și mai înainte ca Nadoleanca să se poată împotrivi, îi prinse capul în palme privind-o o clipă în ochi, luminos, cu dragoste și recunoștință, apoi o sărută pe obraz, ȋocăit și se repezi la ușă.

Era însă prea târziu. Căpălău se și afla în prag și, când Vica încerca să se furișeze pe lângă el, îi puse mâna în piept și-o aruncă în pat.

– Ce ai, bre, strigă femeia, ai înebunit? și sări în picioare, tremurând de încordare.

Ochii ei albaștri, învăpăiați de clocotul sângelui, scăpărau, scânteind dușmănos. Avea obrajii îmbujorați de ger și de sub broboada de lână, adusă pe după umeri și legată la spate, îi scăpase o șuviță din

părul blond, care i se lipise de frunte. Nu se temea de Căpălău. Îndurase prea multe bătăi de la taică-su ca să-i mai fie frică de unul care-i arătă pumnul. Și-apoi n-avusese niciodată respect față de Căpălău. Își dăduse seama din prima zi că atât cât va sta în gospodăria Căpălăilor nu va fi decât o vită de povară.

– Nebun, zici? făcu Căpălău. Tu-ți luna și înălțarea mă-ti! Sunt eu nebun că te întinzi tu cu Onică și pe Babaletе îl culci noapte de noapte pe jos, lângă sobă?! Ei, să știi, am să te judec astăzi ca pe Isus Cristos!

– Chivule, îndrăzni Nadoleanca, cu glas rugător, mai încet, că te-aud vecinii, omule. Of, Doamne-Dumnezeule, în casa asta nu e chip să treacă o zi fără scandal!

– M-aud vecinii? îi întoarse Căpălău vorba. Nu zău, ți-e rușine de vecini?! ei, bine, ieși afară și ia-l la goană dacă e vreunul să stea sub gard... și-i dădu brânci pe ușă cu atâta putere încât bătrâna căzu mototol dincolo de prag.

Vica simțea că se innăbușă. Făcu un pas înainte și-i strigă lui Căpălău în nas:

– Judecă-mă, hai, judecă-mă, că bună tovărășie am mai făcut eu cu Babaletе al dumitale. Alta mai proastă nu găseai. Eu am băgat boii și plugul, iar el ...

– Ia te uită, nerușinata, ce vorbe-i ies din gură! făcu Căpălău lărgind brațele și rotind capul să ia de martori pereții, tavanul înnegrit de fum și, dincolo de el, cerul.

În aceeași clipă, pe neașteptate, Vica îl împinse cu cotul în coaste și-și făcu lor s-o șteargă afară, fugind să se închidă în odaie. Atâta îndrăzneală și sânge rece îl uluiră pe Căpălău, încât o vreme întepeni cu brațele pe jumătate ridicate în aer, ochii holbați și gura căscată. Așa ceva nu se mai pomenise în casa lui.

– O omor, strigă el și se repezi furios pe urmele femeii, dar la ușă se împiedică de Nadoleanca, ghemuită lângă prag, ca o pasăre neagră doborâtă de vânt.

Uită de Vica și se năpusti asupra nevesti-si. O înfășcă de umeri și o izbi de perete să-i sară dinții din gură, strigând ca scos din minți:

– Adună-i boarfele și arunc-o în drum cu ele! Să plece din casa mea! Să n-o mai văd aici!

Bătrâna, năucită, da întruna din cap că așa va face. Limba nu și-o putea mișca. O simțea în gură ca pe o bucată de lemn. De spaimă se făcuse și mai mică decât era.

În cele din urmă, Căpălău îi dădu drumul, se întoarse în bucătărie, luă o moșoaică și coborî în pivniță să scoată vin. Ca să se liniștească avea nevoie să bea. Coborând, dădu peste Babalete, lungit pe jos, și sugând la canea. Căpălău încălecă pe pieptul lui și-l bătut până obose:

Onică era pe maidanul din dosul morii și habar n-avea despre cele ce se petreceau acasă.

De Lăsata-secului, în Suligatu, ca în multe sate din Bărăgan, e obiceiul să se dea câinii în jujău iar noaptea să se aprindă focuri pe movile și flăcăii să strige *olelie*, să strige adică numele fetelor rămase nemăritate și să spună lumii ce betșuguri au. Pe alocuri nu sunt iertate nici femeile cu bărbat, bănuite că ar călca strâmb.

În anul ăla, președintele Comitetului provizoriu, care în tinerețe slujise la stâna unui boier unde îndrăgise câinii, afișase încă din primele zile ale lunii februarie un anunț în răspântia satului:

„A se da câinii în jujău este un obicei barbar care nu mai încadrează. Cine îl ține mai departe se amendează cu lei 25 (douăzeci și cinci). Banii se varsă pentru construirea căminului cultural cel nou”.

Onică și Dănilă Biș, prietenul lui cel mai bun, nelipsiți în fiecare an de Lăsata-secului de pe maidanul din dosul morii, citind anunțul cu pricina, au făcut rost de bani și au plătit, asta ca să nu le pună nimeni bețe în roate mai târziu. Onică mai n-ar fi plătit, dar a făcut-o silit de Biș.

— Mă, i-a zis Biș, suntem flăcăi sau ce mama dracului?! Fură ceva, fă rost de bani și plătește!

Iar în săptămâna următoare, momiră amândoi, cu mămăligă caldă, șapte javre, pe care le-au închis într-un șopron ruinat din partea locului de unde aveau să fie scoase și chinuite, spre desfătarea adunăturii de gură-cască.

Înainte de prânz, când Onică ajunsese la colțul gardului ce desparte curtea morii de livada de caiși a dascălului, în jurul salcâmului pletos din mijlocul maidanului țopăiau râzând vreo zece flăcăi. O spuză de

copii învinețiți de frig se roteau pe lângă ei, atenți să nu le scape nici o mișcare. Cu toate că vântul se juca vesel cu zăpada – o spulbera, o ridica în vârtejuri și iar o presăra darnic peste lume – erau de față și vreo opt femei, îngrămădite la adăpost, sub gard. Alături de ele, stând pe vine, un moșneag pâcăia din lulea și vorbea cu o fetiță de doisprezece ani, care târâse după ea, de zgardă, un cotei cu botul negru. Vroia să-l dea în jujău, fiindcă-i stricase toate jucăriile cumpărate de taică-su de la Brăila.

Dezbrăcându-se de cojoace, Onică și Biș ochiră în salcâmul bătrân o cracă groasă, la o înălțime de cinci metri și aruncară odgonul pe după ea. Apoi făcură semn unui flăcău din ceată să dea fuga să scoată un câine din șopronul din apropiere. Biș, punând mâna pe câine, îl legă de două ori peste mijloc și-i întinse lui Onică un capăt al frânghiei pe care acesta trebuia să-l țină bine și să-l tragă numai atunci când i se spune.

Lumea făcuse roată în jurul lor. Biș chiui o dată prelung și Onică smuci odgonul, mulgându-l în palme, până când câinele, urlând ca niciodată în viața lui, ajunse să se bălăbănească deasupra oamenilor, încovrigându-se de durere. Îl legănară așa în sus și în jos de câteva ori, apoi îl lăsară să cadă în zăpadă. Biș știa să-i suie repede sau încet, să-i facă să se învâртеască sau să-și înconvoaie trupul chinuit. Erau câini care atunci când ajungeau la craca pe care aluneca odgonul se repezeau înnebuniți s-o muște. Pe ăștia, cei doi flăcăi îi coborau numaidecât și-i slobozeau, știind că de-acum n-or mai călca oameni străini prin curtea cui îi hrănește. Dar celor care nu făceau altceva decât să scheaune, printr-o smucitură dibace, Onică și Biș le smulgeau legătura de la mijloc și-i lăsau să cadă de sus, încât îi lua sughitul când se izbeau de pământ.

Biș avea și el două potâi pe care le trântea în fiecare an cât putea mai tare, dar tot n-ajungea să le facă să latre la om.

– Ce vreți, zicea el, ăștia sunt jurați să moară în jujău.

În curând, viscolul se iuți și mai mult. Vântul, prăvălindu-se din înălțimi peste pridvorul de lemn al morii și peste clopotnița bisericii, aflată în apropiere de moară, se repezea năuc în câmpie, întinzând flamura albă până în hotarul celălalt al Bărăganului. Când ajungea la

șirul de plopî de pe malul râului, ale căror ramuri se împleteau între ele ca ochiurile unui năvod, se umfla și se ridica în ceruri fierbând.

Moșul cu luleaua, copiii și femeile plecaseră de mult când Biș îi pofti pe flăcăi să meargă cu el la unul Gicu lui Covache, care-i datora o vadră de vin. Onică întârzie puțin să strângă odgonul, apoi se înfășură bine cu fularul și-o luă la fugă după ei, dar la colțul gardului, frate-su Babaleta îi tăie calea și i se atârână de braț.

– Ce-i cu tine? întrebă Onică. Unde dracu ți-ai pocit mutra în halul ăsta? Ai căzut?

– M-a prins tata la butoiul cu vin.

– Ei, lasă, unde dă tata, crește. Hai să mergem.

Babaleta însă nu-și descleșta degetele de pe brațul lui. Strângea de parcă voia să-i rupă mâna din umeri. Onică se înfipse bine pe picioare și smuci, dar celălalt era mai tare.

– Vica, zise Babaleta. Și repetă: Vica.

Onică se sperie. Îi veni în minte că Babaleta îl urmărea de mult cum se ține după Vica și-l cuprinse frica. Față de Babatele era mai mic cu un cap. Trupul lui firav, osos, mustața abia mijită, ochii căprui, obrazul spânatec îi arătau limpede că nu trecuse de mult pragul a douăzeci de ani. Vru să strige după Biș, dar ăsta era acum departe, în viscolul care îneca lumea.

Babaleta însă nu venise cu gânduri rele. Trăgea de Onică să-l ducă acasă, fiindcă așa-i poruncise Vica. Babaleta făcea numai ceea ce-l îndemneau alții, rareori împlinea vreun gând iscat în capul lui. După ce-l prinsese cu gura la canea și se săturase bătându-l, Căpălău îl trimisese în curte să se frece bine cu zăpadă pe față și după aia să revină în pivniță. I se făcuse milă de el. „L-am bătut degeaba, se gândea, ce-i el de vină dacă-i prost? Să-l omor dacă-i prost? Pe ălălalt trebuie să pun parul”. Și din ce bea, din aia se înduioșa și-l mustra pe Babaleta că n-are inimă de bărbat, că nu se vede, nu se cunoaște c-a supt țâță la mă-sa până la șapte ani. De ce se lasă jucat pe dește de muiere? Că e prost? În privința prostiei nu mai încape nici o îndoială, e prost, dar ia să pună mâna pe nevastă, s-o lungească cu burta la pământ și s-o bată cu hățurile unde-i carnea mai moale, să vedem atunci mai calcă ea pe-alături și mai zice că e prost? He-he, toate se cumintesc când le faci să doarmă o lună numai pe burtă ... Cât despre Onică, nici

o teamă, asta-i treaba lui, a bătrânului. O să-l adune la casa lui cu fată de om gospodar. „O să-ți fac și ție cununie cu acte-n regulă și-o să-i leg și lui bolovanul de gât”. După a treia moșoaică băută, Căpălău a vrut să știe de când nu și-a mai mângâiat Babalete nevasta.

– De mult. De când a venit la noi, că n-am acte.

Auzind așa ceva, Căpălău l-a luat pe Babalete de la spate și l-a dus la Vica. Dar ea nu se învoi să le deschidă.

– Nu pot, a zis, mă primenesc, sunt goală.

– O să-ți ajute Babalete să-ți tragi cămașa, că ești a lui. Pentru el te-am adus.

– Nu suntem luați cu cununie.

– He-he, râse Căpălău înapoia ușii, făcând cu ochiul lui Babalete, ești pe încercate, știu. Întâi să vedem ce și cum, și pe urmă actul. Și acum, hai, jos zăvorul și ia-ți bărbatul în culcuș, la căldurică.

– Ba du-l la paie pe Babalete și bagă-l în culcușul cățelei. Acolo să stea.

Căpălău, băut cum era, se făcu vânăt-albastru de mânie și începu a buși cu picioarele în tăblia ușii.

– Te-nvăț eu cum să vorbești, paceauro! Te-nvăț eu, pucioaso, cum să te porți. Ți-arăt eu cine-i stăpân în casa asta.

– Poți să bușești până mâine, îi strigă Vica îndârjită. Poți să dai și cu toporul, tot nu-ți deschid.

Căpălău turba. Vroi chiar să se repeadă să ia toporul, dar în clipa următoare se răzgândi: ușa era nouă, cu tăblii duble, îl costase o groază de parale, cum s-o fărâme?!

– Ei, lasă, zise el, potolindu-se, că tot ieși o dată afară. Nu-mi scapi tu, nicio grijă. Îl luă pe Babalete și-l puse de strajă în prag: stai aici pân-o să iasă; când dă să iasă, pune mâna pe ea și fărâma-i oasele, pilaf s-o faci, mama ei!

Și el, fierbând de furie, plecă în viscol să se răcorească; nervii întinși să plesnească jinduiau după nițică limpezime.

Vica știa că are putere asupra lui Babalete, că o privire de-a ei face să-i înghețe sângele în vine, așa că, după ce se depărtă Căpălău, crăpă ușa, fără teamă, și-i spuse, ducând un deșt la buze:

– Du-te de-l cheamă pe Onică. E devale, la moară. Spune-i să vină aici. Hai, du-te, și-l împinse afară pe ușa din față, ca să nu-l observe bătrânul ...

Ajungând acasă, Onică îl puse pe Babaletе să intre pe poarta cea mare, în timp ce el se furișă în sală prin grădiniță, și de acolo în tindă.

În gospodăria lor, viscolul dezlănțuit făcuse prăpăd. După ce dărmase gardul de măracini de la livadă, luase într-o opintire și vârful unei căpițe de pârângă. Din jumătatea rămasă în picioare zburau mereu pale prin curte, ca șomoioagele de scânteii dintr-un acoperiș în flăcări. Căpălău clocotea și când îl văzu pe Babaletе țipă la el să aducă tăvălugul de piatră cu care se treieră orzul, ca să-l arunce în mijlocul căpiței pe care mai fixase și o buturugă. Babaletе, care nu uitase păruiala din pivniță, dădu fuga în șopron și înhăță în brațele puternice tăvălugul ce cântărea cât o piatră de moară.

Onică socoti că nu e bine să se arate acum în fața bătrânului. În toanele în care se găsea Căpălău, n-ar fi fost de mirare ca acesta să ia furca de fier s-o repeadă în el. Doar de atâtea ori azvârlise după el cu ce-i căzuse sub mână.

Chivu Căpălău își oropsea din greu feciorii. La Babaletе nu se uita nici cu spatele, iar pe Onică îl muncea ca pe-o slugă. Cultivarea pământului cădea în grija lui Onică, el îl ara, îl semăna, îl secera și-l culegea. Căpălău rar ieșea la câmp. Când nu era plecat după ale negustoriei, se preumbla prin sat, mirosind în toate părțile, ca un vulpoi, și suflând tare pe nări, din pricina polipilor.

– Iar se plimbă Căpălău. A mânat feciorii pe câmp și el numără paiele pe uliță!

Onică socoti că ceva totuși trebuia să facă, să aibă acoperire mai târziu, așa că potrivea scara la gura podului și se urcă cu lopata s-arunce zăpada pe care o băgase vântul prin deschizăturile acoperișului. De Vica uitase.

Dar ea îl auzi urcând. Și se înfurie. „Frica, gândi, îi e frică de tat-su ca de moarte. Tuturor din casa asta ne îngheață sângele în vine de frica ticălosului bătrân”. Îl chemase pe Onică să-i citească o scrisoare pe care-o purta în sân de câteva zile. Scrisoarea era de la o verișoară de-a ei, care muncea pe un șantier din Brăila.

„Draga mea verișoară amărâtă și necăjită, doresc ca rândurile mele să te găsească sănătoasă. Ieri a venit mama pe la mine și mi-a spus că alde unchiu te-a dat după unul care nu-ți era drag, c-ai plecat din sat și că ți-a murit copilul. Vai, vai, cât ți-a fost dat să înduri, verișoară dragă! Da eu judec că numai tu ești de vină, că puteai să vii aici și eu te ajutam să-ți faci un rost. Eu sunt aici ospătăriță, servesc pe cei ce mănâncă la cantină, și asta înseamnă că sunt cum era înainte un chelner, dar nu mai e ca pe vremuri, când te striga unul de la o masă, bei, chelner, și tu te duci să rabzi tot ce-ți zice și să nu te superi dacă te ciupește. La cantină, aici, suntem patru fete curat îmbrăcate, ne purtăm grijuliu cu toată lumea, și nimeni nu ne zice o vorbă de ocară. Leafa e bună și dacă muncim cumsecade luăm și primă. De-aia zic, verișoară dragă, că dacă o duci greu, să vii aici și eu am să te ajut. I-am și povestit de tine unui băiat cu care sunt în vorbă și el a zis că dac-o să vii, îți dă și el o mână de ajutor.

Închei și te sărut cu drag, a ta verișoară.

„Trebuie să mă duc eu la Onică”, își zise Vica, deschizând ușa și aruncând o privire în tindă. Nu era nimeni pe-aproape și, luându-și inima în dinți, urcă scara proptită de gura podului.

— Ce cauți aici? făcu Onică speriat. Dacă vine bătrânul și ne prinde? Hai, se rugă, du-te înapoi în odaie. Spunea Babaleta că tata e pus rău pe scandal.

Femeia clătină din cap și se așează într-o margine, pe un sac de fasole. În pod era cald. Pânze de păianjen se legănau în aerul îmbâcsit de praf și pătruns de un miros dulceag de mucigai. Îl urmărea pe Onică printre gene, cum azvârle zăpada pe gura podului și în același timp aduna boabe de struguri stafidite, rămase din ciorchinii puși de cu toamnă la păstrare, și le mânca. Terminându-le, luă dintr-un săculeț sămânță de cânepă, amară la gust și începu s-o ronțăie. Se mișca în umbră, fără zgomot, cu ochii-n pământ, furișând când și când o privire spre băiat.

Onică se opri o dată să se odihnească și auzi vântul care vuia ca o jordie rotită deasupra capului. Se uită spre Vica, ea sta cu spatele spre el, și-l duru că era așa nepăsătoare. Lăsă lopata și se apropie de ea, pe neauzite. O cuprinse în brațe, și-i dădu capul pe spate, apăsând

gura pe buzele ei groase. Dar se opri deodată speriat. Jos, Nadoleanca se certa cu Căpălău că nu i-a adus paie să ardă soba și aluatul pentru pâine s-a dospit, dă afară din covată. Onică vru să se depărteze de gura podului, dar Vica îl ținu strâns de cojoc, lângă ea.

– Mi-a spus maică-ta că vor să te însoare. După ce l-am trimis pe Babaleta să te cheme, a venit la mine și mi-a spus că bătrânul e decis s-o facă. Adică eu să rămân cu Babaleta și tu cu cine ți-o fi soarta.

– Prostii, întâmpină el, cum poți să-i crezi? Vor să mă sperie.

Dar tremura și vocea îi trăda tremurul.

– Nu-s prostii, Onică. Dacă bătrânul a hotărât, nu mai e scăpare ... Și eu cu Babaleta nu stau. Toate câte le-am răbdat la voi, numai pentru tine le-am răbdat. Acum o să plec.

– De ce? făcu Onică. Doar tot aicea sunt și eu.

– Nu, zise Vica, așa nu se mai poate. O să plec, Onică.

– Vezi, și tu vorbești prostii, o muștră Onică.

– Cu Babaleta nu mai stau, răspunse Vica. Și-apoi, am slugărit destul aici. C-aici toți sunt slugile lui tat-tu.

Onică îi mângâia fruntea lată, fierbinte, îi trecea ușor degetele peste ochii albaștri, cu gene moi, lungi și se gândea, căuta să-și închipuie ce are să facă mai târziu. Era adevărat ce spusese Vica. În casa lor singurul care porunca era Căpălău, ceilalți puneau capul în pământ și îndeplineau totul orbește. El, cel puțin, niciodată nu fusese în stare să se împotrivească bătrânului. Totdeauna i-a lipsit îndrăzneala, curajul. Și nu înțelegea nici el cum se întâmplă asta.

– Știu, zice Vica, de parcă i-ar fi citit gândurile, când e vorba să ai de-a face cu taică-tu, te faci mic cât un gândac.

Asta așa era. Și Onică nu se supără. Se apropie de ea, îi răsturnă capul pe spate și o sărută din nou. Simțea în palme, pe buze, în tot trupul, împotrivirea, lupta care se dădea în femeie, îi auzea bătăile inimii, răspândindu-se în sânge ca un țipăt, ca o chemare pentru care el n-avea un răspuns, nici măcar o șoaptă de alinare. Își zicea că e mult mai bine să tacă, să nu se mai gândească la nimic.

Când coborî și ieși în curte, se întâlni cu Babaleta care-l aștepta, cu un rânjet prostesc, să-i spună dacă Vica o să-l mai culce noaptea pe jos, dacă ...

– Du-te dracului! îl repezi Onică, așezându-se cu fața în bătaia vântului, să se răcorească.

De la bucătărie, Căpălău îi văzu pe geam și ieși în prag.

– Unde ai fost, mă? îl întrebă. Ai jupuit câinii?

Era numai cu flaneaua pe el și vorbea liniștit, rar, lățind cuvintele. Liniștea asta era ceea ce îl speria pe Onică mai rău. Dacă l-ar fi primit cu înjurături și pumnii ridicați ar fi sperat să scape numai c-o chelfâneală. Așa nu mai încăpea nicio îndoială, soarta lui fusese hotărâtă. „Vrei, nu vrei, gândi el, făcând haz de necaz, bea, Onică, aghiazmă”.

– Am fost în pod, răspunse, am dat jos zăpada pe care a băgat-o vântul.

– Da? Bine ... Să știi că diseară trimit pețitori la fata lui Lache Trufașu. Măine mergem la vedere și poate c-o și aducem aici.

Onică strivea între degete o floare. Pesemne că fusese prinsă în părul Vicăi. Când băgă de seamă ce face, aruncă în vânt petalele zdrobite și plecă să se culce în podul cu fân. Nu-i trebuia să vadă nimic, să audă pe nimeni. Îi era de ajuns vorba care i se rotea în minte, repede, ca bățile într-o toacă: pețitori, pețitori, pețitori.

Odată cu coborârea nopții, viscolul se potoli și în câmpie se înlesni gerul. În cerul aburit, fără urme de nori, licăreau stele mici, mai mult verzi decât galbene.

Căpălău, neclintit în hotărârea de a-l însura pe Onică, plecase peste drum, cu o sticlă de rachiu în buzunarul hainei, la vecinul Neculai Giuga. Acesta era finul lui Lache Trufașu și, după obicei, petreceau noaptea de Lăsata-secului împreună. Căpălău voia să-l roage să lege vorba el despre încuscrire, urmând ca a doua zi, pe trezie, să se întâlnească toți, alde Căpălău și alde Trufașu, și să facă împăcaciunea. Se întoarse acasă puțin afumat, izbind cu putere în pământ bastonul cu țință în vânt, ca să nu alunece. Arăta de departe că-i tare mulțumit de treaba ce o pusese la cale. Vecinul Neculai Giuga primise cu dragă inimă s-o pețească pe fata lui Lache Trufașu, găsind că împerechere mai potrivită ca asta nu se făcuse de mult în sat. Băiatul, cine nu-l știe, e fecior de oameni gospodari, ascultător și bun de muncă, iar fata nu-i deloc urâtă, are zestre bunișoară și, judecând-o

după mă-sa, nu-i din neamurilor celor care să-ți toarne la copii cu nemiluita. Unul, doi cel mult, și gata, s-a oprit. Altele – anul și găvanul.

Cât timp lipsise taică-său, Onică dăduse jos din pod cimpoiul și cavatul și șezuse mai mult pe afară, ca să n-o întâlnească pe Vica. Nu putea să-i îndure privirea grea ațintită pe el. „De ce taci, spuneau ochii ei, ți-e frică de bătaie? Scurpă-l în față! Iudă, asta e tat-tu!” Dar Onică se făcea că nu vede și nu înțelege.

Întorcându-se, Căpălău îi luă la zor pe Vica și pe Babaletă să plece l-alde nașu-su cu colac.

– Stați un ceas, maxim două și vă întoarceți, că aici e tămbălăul mare.

Vica și Babaletă s-au dus dincolo, în casa mare, să se îmbrace, iar Căpălău l-a chemat pe Onică la bucătăria de vară, să-i arate cavatul, care avea o crăpătură la vrană.

– Măi băiatule, îi zise, dacă auzi pe cineva că taie un vițel să-mi spui să mă duc să iau un maț în care să-l învelesc. După ce se usucă mațul pe el, cavatul e ca și nou, ba și mai bun... Hei, o făcu el atentă pe Nadoleanca, vezi și dă motanul afară, că dă cu botul prin farfuriile cu piftie... Auzi, mă, cum îți spuneam, dacă afli că s-a tăiat un vițel ...

– Aud, că n-oi fi surd, răspunse băiatul cu ochii în pământ.

– Vezi, îl amenință bătrânul, n-o lua razna, că iar stricăm căruța. Și de-abia am dres-o.

Din drum se auzi un șuiert lung și Onică ieși afară. Vica, însoțită de Babaletă, îmbrăcat în haine negre de postav dat la piuă, c-o floare de mușcată în buzunarul de sus al hainei pe care-o bătea mereu cu două degete, răsând prosteste, veni la bucătărie să ia coșulețul de surcele în care se găsea un colac rumen cât o roată de căruță și tișlaiferul, să le dăruiască lui Dumitru Caraman, care se legase să-i cunune. Femeia purta o rochie vișinie de stofă, strâmtă în talie, cu mâneci bufante. Fiind ger, luase și cojocul și pe deasupra se înfășurase cu șalul de lănică.

– Ia te uită ce împoșcată e! se miră Nadoleanca. Ai pus pe tine tot ce ai.

– E frig, răspunse Vica.

– Gata, le zise Căpălău, petrecere frumoasă și nu uitați ce v-am spus. Iar tu – și-l ciocăni pe Babaletе în tâmplă – să nu care cumva să le săruți mâna l-alde fina când te întorci, că-ți sucesc gura la ceafă; finii sunt obligați să sărute mâna nașilor de sărbători, tâmpitule.

La poartă cei doi dădură peste Onică și peste Dănilă Biș.

– Bună seara, alde Babaletе, le ură Biș. Ați plecat cu colac la Caraman? Bravo vouă, mă, să-l beți zdravăn, și se trase alături de gard, să le facă loc.

Onică o prinse pe Vica de mână, strângând-o tare, să-i fărâme degetele, și o privi cu plăcere cum se strâmbă de durere.

– Petrecere frumoasă, Onică, spuse Vica, și cu bine.

– Cu bine.

– Frumoasă muiere Vica asta, îi spuse Biș în urmă lui Onică. Zău așa, o minune! Babaletе, săracul, dacă ar avea puțină minte în devlă, ți-ar rupe ciolanele. Țipă carnea pe ea după sculă de bărbat.

– Ține-ți gura, mă, se supără Onică, sau n-ai ce face?

– Păi n-am, fiindcă mă ții aici să-nghet, când ar fi trebuit să fiu la marginea satului. În noaptea asta, frățioare, o să-i strig o olelie să se ducă duhu ca de popă tuns.

– Porta-voce ai?

– Omul meu s-a instalat cu ea pe movilă și ne-așteaptă.

– Păi, atunci să mergem.

Cu mâinile înfundate în buzunare, Biș se întoarce spre Onică, mic și îndesat, și-și sticli în întuneric ochii de pisică.

– Măi Onică, tu nu dai un vin?

– Dau, zise Onică, vino pe sală, să nu te vadă tata.

Îl băgă pe Biș în balconul acoperit cu geamalâc în care, pe vremea iernii, îngrămădiseră napi, cartofi, ceapă, tufe de ardei smulse din grădină după ce-a dat bruma, războiul de țesut, și multe alte lucruri, iar el trecu la bucătărie și luă o moșoaică s-o umple cu vin.

Nadoleanca veni după el în pivniță. Era liniștită.

– Of, dragul mamei, se văicărea ea, să nu faci vreo prostie, că mă bagi în mormânt. M-am chinuit de când sunt pe pământ și-mi ziceam că măcar acum la bătrânețe să am și eu parte de un trai mai liniștit, de un strop de bucurie ...

După ce băură vinul, Onică și Biș o tăiară prin linia cu vii a satului și ajunseră repede pe movila de pe care obișnuiau să strige olelie. Cinci flăcăi îi așteptau în jurul unui foc hrănit cu uscături de salcâm. Ceata fusese mai mare, dar se despărțise în două: o parte din ei trebuia să tabere pe gorganul din apropierea grădinilor de zarzavat și să răspundă la strigătele celor de aici. Trecerea prin sat a cetei de a doua dura cam de o jumătate de ceas și se făcea cu multă zarvă.

Nu departe de movilă se zăreau două umbre omenești.

– Mă, întrebă Biș, cine-s ăia de colo, i-ați văzut?

– Da, e Marin Câțu cu frate-su.

– Aha, sacul și peticul, răsă Biș.

În fiecare an, de Lăsata-secului, Marin Câțu, care avea trei fete nemăritate, împreună cu frate-su, se ținea scai pe urmele flăcăilor ca să le apere pe-alde fii-sa de ocară. Nu izbutea însă altceva decât să-i întărească și mai rău pe flăcăi.

Peste puțin timp, în gorganul din cealaltă parte a satului răsări o flăcără roșie: semnalul că ceata a doua ajunsese la locul fixat.

Dănilă Biș, neîntrecut în isprăvi de felul celei de acum, trase o dușcă de vin din sticla de-o purta în buzunar și luând porta-vocea, în formă de bucium, pe care i-o întinse unul din flăcăi, își încercă puterile strigând în ea:

*Olelie lie,
fete fără cununie ...*

Jos în sat, oamenii adunați la petreceri lăsau mâncarea și băutura pe masă și ieșeau afară să asculte. Bărbații, încălziți de băutură și îmbrăcați mai gros, se avântau până în ulițe, schimbau o vorbă cu vecinii, cereau sau dădeau o țigară și râdeau în hohote de născocirile flăcăilor. Le părea bine că tinerii prinseseră vreme frumoasă. După ce se potolise viscolul, în aerul înghețat, vibrând de limpezime, strigătele celor de pe gorgane răsunau până departe peste sat.

Femeile, bătrâne și tinere, se înghesuiau în balcoane chicotind. Nu găseai una care să fi rămas în casă, fiindcă strigarea de olelie nu se pomenește decât o dată pe an. Câte una din cele care nu se știau cu sufletul curat, așa cum le-ar fi plăcut să-l aibă în clipele alea, simțea cum arde cămașa pe ea, nădușea și sub limbă și se ruga lui Dumnezeu s-o ajute să treacă cu bine și hopul ăsta.

Pe movilă, Biș își urma treaba cu gravitate, înșirând cu glas sonor numele de pe lista întocmită cu ceata lui de flăcăi dimineata, în casa lui Gicu Covache, în jurul unui ceainic cu țuică fiartă.

Olelie lie,

Lumea vrea să știe

Ce-are fata lui Ghisas?

De pe gorganul din coasta grădinilor de zarzavat, un alt flăcău răspunse numaidecât, strigând într-o pâlnie de tinichea:

Are mucii, da n-are nas.

Acasă, Oana lui Ghisas își înfunda în perne nasul mic cât un nasture și vărsa lacrimi amare.

Strigăturile cu *olelie* nu țineau niciodată mai mult de un ceas, fiindcă în tot anul se găseau unii care luau foc de mânie și se repezeau cu bâtele să-i pună pe goană pe flăcăi.

În timp ce Biș striga, Onică se tăvălise pe jos, lângă foc, fără să simtă frigul, privind în jurul lui cu ochi mari, neajutorați. Se gândea la Vica. Chipul ei trist, așa cum nu-l mai zărise niciodată, ca după întoarcerea lui Căpălău de la vecinul Neculai Giuga, îl chinuia, nu-i ieșea din minte. Tristă, femeia i se părea și mai frumoasă. Trupul ei zvelt lua forma vie a flăcărilor. Își mută scurt privirile de la foc în câmpia albită de lună și învăluită jos de vâna albastră, țesută de ger, dar și acolo tot pe Vica o vedea. Se făcea că femeia pășește încet, ducându-se către linia de vii, și-l ținea fix cu ochii triști, imenși, ale căror colțuri păreau ascunse în umbre viorii.

– De ce taci, îi strigau ochii, ți-e frică? Mânzule bleg ...

Ca să scape, se suci cu fața în sus și se uită la o stea mică, galbenă, cât o măciulie de mac. Pe nesimțite, steaua împrumută chipul femeii și-i aruncă din înălțimi aceleași vorbe:

– De ce taci? ... Ți-e frică, mânzule bleg?

Onică sări în picioare și-l prinse pe Biș de braț.

– Dă-mi drumul, mă, zise Biș, că vreau acum să-i strig una gestionarului de la cooperativă să mă țină minte câte zile o avea. Ne fură de ne zvântă, nemernicul.

– Strig-o pe fata lui Lache Trufașu.

– Ești nebun?! se smuci Biș. Ce, vrei să mă joace Lache Trufașu în picioare? Aia-i fată mare, mă!

- Atunci, lasă-mă s-o strig eu.
- Mă Onică, se răsti Biș, ți-ai pierdut mințile? E o fată cuminte.
- Strig-o, dacă-ți spun.
- Nu, se încăpățână Biș. Am s-o strig pe alta. Și duse pâ'nia la gură.

*Olelie lie,
Cine pe Vica n-o știe?
Și iarba de pe câmpie
Și floarea de păpădie
Și cărarea din lăstar,
C-așa muiere mai rar ...
Că se ține cu cumnatu
Știe subsemnatu
Da n-o știe și bărbatu,
Olelie lie,
Dumnezeu să-l ție.*

Căpălău, cu Nadodeanca și toți finii lor ieșiseră pe balcon încă din clipa când zăriseră focurile pe cele două movile și se prăpădeau de râs oridecâteori Biș își vărsa ocările. Râdea sufletu-n ei la dezvăluirile despre betesugurile și tainele altora. Dar când strigarea din urmă le pătrunse în urechi, se uitară unii la alții înspăimântați și parcă nu le venea să creadă că trăiesc aievea. Nadodeanca izbucni în hohote de plâns și finele se repeziră numaidecât s-o ducă în casă, sporcând cum le venea la gură pe cel de cutezase să se atingă de-o casă cinstită. Hohotele ei, ca o pală de vânt cu gheață, i-au trezit pe toți. Buimăcela din prima clipă făcu loc furiei. Căpălău se repezi, smulse un par din gard și-i strigă unuia dintre fini să înhațe furca de fier, după care o porni în goană spre marginea satului. Troienii se țineau lanț, ca dunele într-un ținut nisipos. Căpălău, ferm încredințat că și Onică e amestecat în treaba asta murdară, și de aceea striga mereu: „Îl omor, eu l-am făcut, eu îl îngrop”.

Dar când ajunseră ei la movilă, Onică și Biș nu mai erau acolo; fugiseră în sat, tăind-o prin livezi.

Ajunși într-o ulicioară dosnică, Biș vorbi:

– Am strigat-o, mă, fiindcă ești moale ca o cârpă. Mi-ai spus de o sută de ori că ți-e dragă, că mori după ea. Gata, e a ta. Acuma, trebuie s-o iei și să pleci, altfel îți pune Căpălău capul pe butuc.

– Unde să plec?

– În lumea largă. Unde vezi cu ochii. Întâi, du-te la Brăila, oraș mare, te ascunde mulțimea.

Luând-o pe ulicioare tainice și având grijă să nu stârnească în drumul lor câinii, băieții nu se opriă până la casa lui Dumitru Caraman, luminată ca de nuntă. În sală, sub umbrar, Babalete, în capul gol, striga și da din mâini, în vreme ce alde Caraman se învârtea în jurul lui, căutând cu vorbă blândă să-l liniștească și să-l bage în casă.

Dintre salcâmi pletosi, oțeliți de ger, Onică și Biș cercetau cu atenție casa, fără ca ei să poată fi zăriți dinăuntru. Când bătrânul Caraman, friguros, trecu în odaie să se încălzească, Biș se apropie repede de gard și-o strigă pe nevasta lui Caraman.

– Ce s-a întâmplat, dadă, aici? De ce face ăla tărahoi? Ce-a pățit?

– I-a fugit nevasta, vai de capul lui! A pierdut-o pe Vica și parcă nu mai are decât nebunie-n suflet și-n oase. Băiguie întruna că l-a adus curva până-n poartă și-aici i-a spus: „Uite, ia colacul și du-l lui Caraman să-l mănânce nemestecat. Eu, cică, plec, mi-e de-ajuns, m-am saturat până-n gât de voi”. De Căpălăi adică. Și el, tăntălăul, a lăsat-o, în loc s-o trântescă la pământ și s-o joace-n călcâie. Pe vremea mea lumea avea obraz, rușine, cinste ...

– Ce să-i faci, dadă, zise Biș, azi se mai întâmplă și d-astea neîntâmplăte, și se întoarse peste drum ca să-i spună vestea lui Onică.

Dar Onică auzise deslușit, dintre salcâmi, fiecare vorbă a bătrânei și pornise de unul singur, prin mijlocul uliții, pe drumul gării.

– Prost mai e, Doamne! își spuse Biș, privind în urma lui. Trebuie să dau fuga să-nham caii la sanie; altfel nu mai prinde el trenul ăla cât e lumea.

Deocamdată mai întârzie un pic ca s-o strige la gard pe nevasta lui Dumitru Caraman:

– Dadă, îi zise el, nu știu cum era pe vremea matală, însă acum s-a întors pământul cu fundu-n sus. De pildă, vaca noastră, a băgat botu-n copcă, la râu, a înfulecat o știucă de două kilograme și s-a bălegat patru kilograme de icre de chefal sărate.

– Câine! se indignă bătrâna. Scuip pe toate gândurile tale.

Biș tremura de încântare: furia ce-o cuprinsese pe bătrână era vecină cu măreția. „Frumoasă noapte! declară el, mulțumit. Mi-ar place să-i văd turbând pe toți din sat și după aia să-nceapă viscolul ...”.

TUTUNUL

În prima zi de martie, Luș se sculă stăpânit de-o bucurie proaspătă, răcoroasă, revărsată în toate simțurile. Fața lui rotundă, cu pielea de-un roșu-trandafiriu, fragedă după somn, împrumuta ceva din răvășeala pașnică a lucrurilor din odaie.

Înjură vesel greierul care cânta tihnit după sobă, se îmbracă și ieși în cerdac. Vântul se opri, aerul pocnea de ger și sta să ningă. În cerul atârând la două palme deasupra salcânilor croncăneau nevăzute cârduri de stâncuțe.

Pe balustrada care înconjura cerdacul, Luș zări un ciur cu nuci, uitat acolo de maică-sa, de Caterina, sau de Ilinca, sora lui geamănă. Se gândi să-l răstoarne peste căsuța câinelui, așezată sub scară, ca să-l vadă pe Hublou – botezat astfel de Vasile Popescu, care făcuse armata la marină – cum sare îngrozit și dă să rupă lanțul. Se opri. Bunica Didina, căreia toți din casă îi spuneau Turcoaia, din pricină că bea cafele, obicei deprins de la boieroaica Vărăscu, pe care o slujise treizeci de ani, spăla scările, răzuind întâi gheața de pe ele cu un satâr vechi.

„Mai bine încerc cu ea”, își spuse băiatul și, călcând în vârful pașilor, alese patru nuci cu coaja groasă, pe care le înșiră pe prag. Turcoaia nu bănuia nimic, lovea îndesat cu muchia satârului, împrăștiind cioburi de gheață.

Când bătrâna se opri să răsuflă, Luș trase ușa spre el, cu putere. Răsunară patru pocnituri în șir, ca niște focuri de armă. Însălmântată, Turcoaia se lipi de balustradă. Atinsă cu genunchiul, căldarea cu fund de lemn, în care înmuia șomoilogul de câlți și-l storcea, se rostogoli în curte, săltând peste cușca lui Hublou.

– Ai, guștere, strigă Turcoaia, furioasă. Stai că-ți dau eu ție, îți scot eu gărgăunii din cap ... și se repezi spre băiat, tropăind zgomotos cu bocancii largi.

Luș se apără râzând de loviturile ei slabe și dădu să se retragă în tindă. Din nefericire, tocmai atunci, pe scările care duc din cerdac în pod, apăru taică-su, purtând în spate un balot de tur un, și-l îmbrânci cu genunchiul până sub fereastră.

– Ce e, mă, vorbi Vasile Popescu, ai dormit cu fața la părete? Spune, să știu și eu.

Printre turturii de gheață atârând de la cosoroabă ca niște fuse cu vârfurile în jos, Luș îi văzu fața lată, umerii îngroșați de greutatea care apăsa peste ei, ochii mari, cu firisoare galbene, și se lipi de perete. „Dacă mă cârpește, se gândi, să vezi că mă cârpește cu botul bocancului la țurloaie”.

– Tată, se rugă el, să nu-mi dai în fluierul piciorului. Sâmbătă seară avem bal. Pune-o pe Turcoaia să-mi care după ceafă cât ai tu poftă și stai aci să vezi că nu mă feresc.

– Nu, se împotrivi Turcoaia, las’ să-ți dea tat-tu, să simți greu la os. Satură-l, Vasile, că azi-noapte, toată noaptea a umblat haimana prin sat, dârlăul. Dă jos tutunul și deznoadă-i șalele.

– Plesnește-l dumneata, mamă, că-i vai de capul lui să intre-n mâna mea.

– N-am putere, Vasilică, se plânse Turcoaia. Ține-l aci să-mi aduc cârja, s-o joc de două ori pe spinarea lui.

– Îți trece până vii, zise Luș, arde-mă acum cât ești înfierbântată.

– Sigur, îți dă mâna să te bat eu, ai oasele tari și tot pe mine mă doare când dau.

– Înhață-l de urechi și atâră-te de el, o-ndemnă Vasile Popescu.

Turcoaia apucă urechea băiatului între degetele slabe, iar Vasile Popescu o porni în jos pe scări.

Scăpat de taică-său, Luș prinse curaj. Strigă din urmă:

– Trebuia s-o pui să mă muște de nas.

Turcoaia de mult nu mai avea nici un dinte.

Vasile Popescu se opri și privi lung spre Luș. În ochii lui mari scânteia o dungă de amărăciune și dispreț, care despică bucuria băiatului. Tăcerea mâhnită a lui Vasile Popescu, răzbătând în priviri

subțire și sticloasă ca un fir de apă în crăpătura unui ulcior, îl făcu pe Luș să se înfioare. Simțea zăcând în taică-său o durere adâncă.

– Tată, strigă el cu glasul găuit de milă, hai, vino și mă bate tu.

– Vorbești prăpăstii, îi răspunse Vasile Popescu, ce-am eu cu tine?!

– Ai, că te-am mințit. Știi, oasele-alea de cal, pe care voia Turcoaia să le ardă ca să-și fiarbă cafeaua în cenușă de oase, le-am vândut eu pe cinci lei lui Titi Torofleacă, să-și facă patine din ele.

– Stai cuminte, că chiar mănânci chelfăneală.

Turcoaia clătina capul supărată.

– Ai scăpat, păcătosule! Treci sub geam și scutură-te de pureci.

– Pureci?! se miră Luș. De unde pot să am?!

– Maică, făcu Turcoaia, împingându-l la perete, tu nu ești cruce-ntreagă, zău! Azi e-ntâi martie, zevzecule, și ca să nu te mănânce purecii la vară trebuie să stai sub geam și să strigi de trei ori *martie-n casă, purecii afară!*

– Soru-mea Ilinca a strigat? Dac-a strigat ea, strig și eu. Cheam-o aici să spună.

– Mă, zise Turcoaia, agitând ciurul cu nuci, le vezi? Toate astea ți le sparg în cap dacă nu strigi.

Ca să scape, Luș se propti bine pe picioare și strigă de trei ori:

– Martie-n casă, purecii afară!

– Așa, se domili Torcoaia, ascultă de ai bătrâni, că n-au vânturat pământul de pomană. Iar acum pune mâna pe ciomagu' cu care te-ai învârtit azi-noapte prin sat și du-te să spargi gheața de pe orzul din fundul grădinii. Când isprăvești, îți face Turcoaia o cafeluță dulce, să te lingi pe dește, cum bea coana Vărasca, Dumnezeu s-o odihnească-n pace blândă!

– Nu e cazul să te rogi pentru ciolanele ei, că te-a băgat la cheltuială pe viață.

– Eu beau cafeaua numai din năut. Singură mi-l pun primăvara, singură-l prăjesc. Dușmanule!

Luș primi cu îngăduință veselă ocările Turcoaiei și coborî în curte. Norii cenușii se umflau, bătuți de-un vânt din înălțimi. Peste hornul bucătăriei se încolăceau dăre de fum albastre. Hublou, făcând să-i zornăie lanțul legat de gât, lîngea lacom picăturile de sânge

prelinse lângă prispă din piciorul de oaie spânzurat într-un cui din perete. Alături, pe un podeț de scândură, se înălțau, bine presăți, baloții de tutun cărați cu spinarea de Vasile Popescu.

Luș trecu pragul marchizei și întinse mâna în colț, să dea de ciomagul lui cu măciulie. Simțindu-l, soru-sa Ilinca aflată în odaia de-alături, unde cernea făină, scosese capul în deschizătura ușii și-i spusese, c-o umbră de invidie:

– Pleci la Râmnic, împielițatule.

– Minți, răspunse el privind-i fața alungită și albită de făină. Ești proastă și minți! ... și vâjâi cu ciomagul prin aer, de parc-ar fi retezat pământuri de scaieți.

O repezise, dar aștepta nerăbdător ca ea să-i mai spună încă o dată că pleacă. Ghicindu-i jocul, Ilinca își retrase capul și sita se auzi zbatându-se mai repede în palmele ei. Lipăitul acela era un cântec batjocoritor, care-l făcu pe Luș să-și muște buzele de ciudă.

La șaptesprezece ani, cât avea fiecare, cei doi, frate și soră, își pregăteau, zilnic, unul altuia, cu migală, o mulțime de necazuri. Dovedea cel mai adesea Ilinca, pentru că găsea ocrotire și sprijin la maică-sa, căreia-i moștenise trăsăturile și firea puțin răsfățată și visătoare. Ilinca era icoana Caterinei de altădată. Uneori, dimineața, când se scula și o privea, Caterina avea sentimentul că trăiește de două ori: era în același timp și femeia de patruzeci de ani, ușor îmbătrânită, necăjită că timpul trecuse necruțător peste ea, și era și fata cu ochi negri, subțire, cu gura vânătă, precis conturată, amețită de tinerețe și trăindu-și zilele neștiutoare ca vântul.

După părerea lui Vasile Popescu, Luș și Ilinca trăiau într-o permanentă încordare din pricina Caterinei. Pe când erau copii, Luș se răzbuna pe soru-sa, speriiind-o noaptea, se scula și pătrundea în odaia ei, mascat. Își înfîgea bețe de chibrit între dinții lați, se învelea cu un cearșaf și, ținând în mâini o farfurie cu țuică tare arzând cu flacără verde, trecea pragul și răsturna cu piciorul un scaun. Trezită, Ilinca se îngrămădea în fundul patului, țipând: gămăliile de fosfor scăpărând deasupra aburului verde i se păreau gheare de foc și pucioasă, prelungindu-se spre ea s-o mistuie. Atunci Luș fugea în camera lui, arunca cearșaful și se întorcea din nou, numai în cămașă, mirându-se de ea că visează prostii și strigă prin somn.

Ațâtat de cântecul pe care-l îngâna sita purtată în palmele Ilinchii, Luș se gândi acum să se ducă la soru-sa să-i înfigă mâinile în plete și să n-o slăbească până când nu află sigur ce e cu plecarea aia la Râmnic. Dar când privi în jur, spre a se asigura că maică-sa nu e prin apropiere, o văzu în curtea lui Iordache Nelersa pe Maria și uită de soru-sa. Din gura podului, Vasile Popescu, răsucind în mâini chinga cu care se ajuta la cărat baloții de tutun, îl zări, uimit, cum sare peste Hublou și apoi se duce spre șurile de paie, cu ciomagul lipit de picior, de parcă s-ar fi pregătit să lovească. „Pesemne c-a văzut vreun dihor care-a scos capul din pleavă. Mă, prostule, vru să-i strige, aruncă ciomagul de la distanță”, dar renunță și intră în pod, rupând cu palma o pânză de păianjen.

Gardul care despărțea curtea lui Vasile Popescu de al lui Iordache Nelersa era mic, și, ca să nu-l înjure Nelersa că-și holbează ochii în bătătura lui, Luș se strecură în copca de unde scoteau pleavă pentru vite. Îndoit de spate, trăgând în nări mirosul amărui de paie vechi și de șoareci, o privea, surâzând, pe Maria, cum aleargă, cu căciulița de lână roșie îndesată peste urechi, să verse cenușa adunată din sobe și să scoată apă de la fântână. (La câțiva pași de el, pe o blană de scândură, sta la pândă o pisică grasă, cu ochii sticloși. De două ori, Luș chițcăi ca șoarecii, ca s-o vadă cum își zburlește părul și-și încordează lăbuțele). Maria călca liniștit, fără să știe că e privită, și lui Luș îi venea să râdă la gândul că deseară o să-i arate cum scutură ea fârașul și-l bate cu gura de pământ, supărata că nu se dezlipesc de pe el niște coji de cartofi. Fata lui Nelersa lipsise de acasă trei zile la rând. Ros de dorul ei și mai ales de ideea că e dusă la o verișoară din Lacoviște, care o chema din când în când să-i prezinte vreun flăcău, Luș trăise aceste trei zile neliniștit, chinuit de îndoială. Azi-noapte — era ora unsprezece și jumătate și ticălosul ăla de greier țărâia pitit la căldură — un gând ascuns i-a dat de știre că Maria s-a înapoiat, e acasă, în camera ei. S-a sculat și a fluierat-o ușor sub fereastră. Ea a ieșit, furișându-se ca o nălucă, să n-o simtă taică-su. Tremura, căci nu-și pusese pe umeri decât o flanelă subțire. N-a vrut să-i spună pe unde umblase. El a îmbrățișat-o și i-a mușcat buzele, smulgându-i un țipăt scurt. Părul, carnea, răsuflarea ei, toate miroseau a lemn de agud — și-n

clipa aceea Luș și-a zis că ea n-a fost nicăieri, că a stat ascunsă în scorbura agudului din grădină, ca să-l vadă pe el ce face, o caută sau se duce la altele?

– Știu unde-ai fost, Marie.

– Unde?

– În agud. În scorbura lui. M-ai pus la încercare.

Maria a râs, l-a sărutat repede pe gură, s-a întors și a fugit în casă. Sus, în camera lui, Iordache Nelersa aprinsese lumina: poate auzise ceva din șoaptele lor, poate se scula să fumeze o țigară.

Deodată, Luș simți clar pașii cuiva care se apropia furiș de ascunzătoarea lui. Înăță un coș de nuiele și începu să îndese pleavă în el, trăgând cu amândouă brațele. Valul de praf galben, scormonit cu îndârjire, îi pătrunse în gâtlee, provocându-i tusea.

– Mestecă-ncet, auzi el glasul lui taică-su, nu-nghiți ca un căpcăun.

Dezlipindu-și burta de pe coșul plin, Luș se răsuci spre Vasile Popescu. Fâlcile cărnose i se mișcau fără voie, de parcă într-adevăr ar fi mestecat ceva. În realitate, se sileau numai să scuie praful.

– Zi așa, te-nfrupți de unul singur! spuse iar Vasile Popescu.

– Cu ce? făcu Luș, trăsnet.

Vasile Popescu nu-i răspunse. Ridică piciorul peste blana unde șezuse la pândă pisica și pătrunse, pe lângă Luș, în scobitura aia în formă de copcă. Înalt – atingea cu capul streășina – își îndoi genunchii, să nu-i între paiele în ochi și înfundă brațul drept în peretele șurii. Venise încoace mânat de gândul că Luș dăduse peste gutuile puse de el în pleavă, la păstrare, toamna trecută. (Săritura aceea peste Hublou indica sigur că băiatul descoperise o taină).

Luș, care se trăsese mai la o parte, aștepta curios. (În curtea lui Nelersa, Maria găsisese o fâșie de gheață trainică și, luându-și avânt, zbura veselă de-a lungul ei, cu mâinile desfăcute larg și cu fusta lipită de picioare, deasupra genunchilor înroșiți de frig).

Gutuile erau neatinsse în culcușul de lângă stâlpul pe care fusese clădită șura. Vasile Popescu făcu un șanț în pleava afănată și caldă ca rumegușul abia ieșit de sub ferăstrău și le trase afară. Mari, aurii, strălucitoare, îl făcură pe Luș să suradă pofticios. Aroma lor plăcută,

amestecându-se cu aia a boabelor de grâu pierdute în pleavă, se răspândi dintr-odată în aerul strâns de ger, îmbătându-l pe băiat.

– Adună-le-n coș, îi spuse Vasile Popescu. Și ia și mănâncă. Doar pentru voi le-am păstrat.

– Tată, rosti Luș fericit, tu ești ăl mai bun tată de copii. Zău!

Purtând coșul în brațe, porni spre bucătărie. „Dacă Ilinca îmi spune că e adevărat că plec la Râmnic, îi dau ei și partea mea”, se gândi el. Pe taică-su nu-ndrăznise să-l întrebe. Obişnuit, Vasile Popescu vorbea puțin și nu-i plăcea veselia împinsă prea departe, iar Luș, aflând că pleacă, nu s-ar fi putut opri să sară într-un picior, chiuind, lucru care, poate, l-ar fi făcut pe Vasile Popescu să-și anuleze hotărârea dintâi.

Ținea să meargă la Râmnic, fiindcă auzise de la Titi Torofleacă, prietenul soru-si, c-au ieșit niște brichete care, când le aprinzi, cântă patru cântece la rând. Strică o sută de lei și cumpără trei bucăți. Seara, când se va-ntâlni cu Maria, va scăpăra pe ascuns și Maria va încremeni de mirare, văzând că buzunarele lui cântă.

Dar Ilinca nu vru să-l primească în vorbă. Isprăvisse de cernut făina și plămădea pâine, stând în genunchi pe un capăt de cuvertură veche. În bucătărie, care avea un singur ochi de geam, lumina dimineții era mai tulbure decât afară.

– Mi-ai zis că-s proastă, de ce te ții de coada proștilor?! De altfel, prostul-proștilor e ăla care cunoaște la proști. Du-te și lasă-mă-n pace. Dacă nu pleci, o strig pe mama!

– Stai liniștită, spuse Luș cu voce scăzută. Și să știi, dacă aflu că m-ai mințit în chestia cu Râmnicul, ți-l cotonogesc pe Titi Torofleacă. Sâmbătă, la bal, o să stai să rezemi colțurile, iar Titi o să zacă în așternuturi la dispensar.

– Că nu mai pot eu de Titi!

– Bii-nee! O s-o rogi pe Turcoaia să-i descânte de sperietură.

Se ridică și făcu doi pași spre ea, continuând amenințător:

– Și-o s-o rogi să-ți descânte și ție.

Ilinca n-avu timp să se mai ferească, Luș îi înfipse mâinile-n plete și-o scutură ca pe un sac. Ilinca țipă. Atrasă de strigătele ei, în

odaie intră Caterina. Fusesse în sat, după o spată pentru războiul de țesut. Nu întrebă cine-i vinovatul, apucă bătătorul de la putinei și-l croi pe Luș peste șale.

– Fir-ai tu afurisit, derbedeule! Tat-tu se chinuie, săracul, să care tutunul din pod, să plecați la Râmnic și tu umbli după gâlceavă. Na! Si îl mai plesni o dată.

Ilinca râdea printre lacrimi, Luș strâmbându-se de durere, cu o mână încerca să apuce bățul cu cealaltă băjbâia să prindă clanța ușii.

– Ia cazmaua și mergi de scoate butoiașul cu vin îngropat lângă porumbar.

– Să-l dezgroape cui i s-a făcut de băătură, spuse Luș, izbutind să se strecoare în tindă.

– Ce e acolo, Luș? Întrebă din cerdac Vasile Popescu.

– Mama. Cică să dezgrop butoiașul cu vin.

Caterina ieși în prag, Luș se trase repede, vreo cinci pași, către grădină.

– Să-l dezgroape, spuse Caterina, să-i duceți și lui Dan, la oraș, o damigeană. Mișcă-te când îți spun, se întoarce ea către Luș.

– După voi ar trebui să mă împart în șase, răspunse Luș cu împotrivire moale, îndreptându-se spre magazie. Turcoaia m-a trimis să sparg gheața de pe orz, tu zici să dezgrop butoiașul.

– Vai, vai, vai! îl căină fals Caterina, a dat în greu odorul mamei!

„Am dat, n-am dat, bine că plec în Râmnic”, se gândi Luș înveselit, urcându-se pe o puțină în magazie, ca să tragă cazmaua vârată pe după coama acoperișului. Văzu trei blăni de iepure atâmate în perete. Le smulse cozile, smucind puternic de ele, și le așeză buchet pe lada cu mălai, zugrăvită cu doi porumbei cioc în cioc. Blănilor erau pentru Ilinca, să-și câptușască un cojocel.

Între timp începuse să ningă. Fulgi subțiri și rari. Cu mâinile petrecute de după capetele cazmelei așezată pe umeri, Luș se opri lângă grămada de tutun, răspândind un miros înțepător, și se uită la Turcoaia, care răzuia ceaunul să pună de mămăligă. În afară de Hublou, așezat cu falcile pe pragul cuștii, nu mai era nimeni prin apropiere.

– Turcoaie, rosti băiatul, încântându-se de propriile-i vorbe, vreau să-mi răspunzi sincer la o întrebare: cine-a muncit tutunul ăsta, cine l-a răsădit, l-a cules, l-a înșirat pe sfori să-l usuce soarele, l-a împăpușat și l-a făcut baloți?

– Se știe cine.

– Punem cazul că nu s-ar ști.

– Tu, răspunse Turcoaia. Dar nici ăilalți n-au stat cu mâinile în sân. Ei la gospodărie, tu pe lotul individual.

– Află, Turcoaie, reluă băiatul, că astăzi încasez primii bani munciți de mine și o să-ți cumpăr un șal.

– Să-ți dea Dumnezeu sănătate, maică! Îl pun în lada de moarte, să mă-ngropați cu el. O să-l arăt la toți pe lumea ailaltă, lui moș-tu Petrache, Rariței, și lui ne-n-tu Zamfir: Uite, e de la nepotul Luș! Tare nu mai pot, Luș maică, și-mi rog ceasul de pe urmă, începu să se vaiete Turcoaia și băiatul se înfioră de glasul ei.

Pentru prima oară o vedea cât e de bătrână și istovită. În iarna asta, care acum se mai ținea într-un dinte, Turcoaia se topise, scăzuse, ai fi zis că se înghesuie în ea ca să alunge frigul ce-o pătrundea tot mai adânc.

– Nu mai am pic de vlagă-n mine, continuă bătrâna, și bine-ar face Maica Precista să m-astâmpere de pe lume.

Resemnarea ei făcu să ațipească bucuria băiatului.

– Să nu-ți rogi moartea, Turcoaie, îi zise el. Vreau să joci la nunta mea.

– Dacă m-o ține Ăl-de-sus, îți joc și băieții pe genunchi.

– Neapărat, întări Luș cu convingere fermă, de parcă și viața și moartea ar fi atârnat de porunca lui.

– Luș! strigă aspru Caterina, ciocănind în geamul odăii.

– Acum sunt gata, răspunse el. Luați și spălați damigeana pentru Dan. Spălați-o bine cu apă caldă.

Pornind să dezgroape butoiușul, dezbracă haina, să nu-l încurce la lucru, o azvârli pe ulucul răsturnat pe podețul porumbarului și înfipse cazmaua în pământul încleștat de vânturile iernii. Ninge, dar fiind frig, fulgii de zăpadă, mici și însetați, cum sunt colții babei, cădeau prin aer fără să plutească – un fel de sare frământată undeva

sus și împrăștiată la întâmplare. Lovind cu fierul – totdeauna la muncă, Luș apăsa cu dinții pe buza de jos și semnul se păstra în carne zile întregi, sub forma unei linii sângerii – băiatul își închipuia că dă să-și distrugă dușmanii din Lacoviște, flăcării pe care Maria îi cunoștea la verișoara ei. „Uite cum îți dau eu ție la cap, dacă nu-ți vezi de treabă”. Dacă i-ar fi avut acolo, lungiți în groapa pe care-o săpa, cel mult le-ar fi croit vreo două pe spinare. „Mai vrei? întreba ridicând cazmaua. Mai ține una. Nu te joci tu cu mine, domnule, că te fac mii de bucăți și-ți dau sare!”

Butoiul – fusese de bere, capacitatea cincizeci de litri, doagele groase din stejar, cercuri solide de șină – era plin cu must. Luș aruncă pământul din jurul lui, aruncă desfăcându-le scârbit, paiele mucegăite și putrede în care-l înveliseră astă-toamnă, pe urmă, înghenunghind, îl împinse pe arie.

Își trosni oasele spatelui și dădu să ia cazmaua ca să astupe la loc groapa din care urca o spumă de abur, când văzu, uimit, că butoiul se rostogolește, neîmpins de nimeni, prin curte, către peretele bucătăriei. Butoiul trecu, săltând anevoie, peste niște bulgări de cărămidă, turti o balegă înghețată și izbindu-se de buturuga pentru despicat lemne și tăiat păsări, o porni îndărăt. Se opri în gardul de nuiele al grădinii, se răsuci încet, în ochi, și lunecă iarăși de-a dura, către poarta cea mare pe care tocmai intra camionul gospodăriei, venit să încarce tutunul. Șoferul, neînțelegând nimic – îl chema George, avea douăzeci de ani și purta o salopetă neagră, ca de tanchist, cu o mulțime de buzunări aplicate – puse frâna și claxonă. Butoiul se lovi de bara din față a camionului și se rostogoli înapoi. Părea că înăuntrul lui e ascuns un copil care-l mână prin curte, bătând repede cu picioarele în doage.

– Tata ... Turcoaie ... Ieșiți, mă, să vedeți minune! strigă Luș. Chemați-o și pe mama și pe Ilinca. Tu-i cădelnița mă-si, înjură el bucuros, uitând că sunt de față părinții, parcă-i plin de spiriduși.

– Cum fuge singur! se miră George.

– Singur, răspunse Luș. Și e plin cu vin, auzi?!

Turcoaia și Caterina își făcură cruce. Într-o rochie subțire, cu picioarele goale și mâinile încă pline de aluat, Ilinca privea râzând. Nu mai pomenise asemenea întâmplare. Afățată, luă un pumn de nuci și le aruncă în calea butoiului. Nucile pocniră ca sub călcâi. Luș adună

miejii în pumn și-i strigă fetei să arunce altele. Lung, subțire, cu capul gol – în părul lui negru, tuns scurt, fulgii de zăpadă se topeau repede – se rotea năuc în jurul butoiului. Îl sări din mers, de două ori, ca pe Hublou, apoi vânturând brațele strigă, de parc-ar fi avut de-a face cu un om beat, care-a prins chef să danseze:

– Ușurel, nu te-nmuia, sus pingeaua!

– Oprește-l, nene, îi spuse George lui Vasile Popescu, că dac-ajunge să iasă în uliță, drept la bodegă se oprește și se varsă singur în sticle.

– Da, trebuie să-l opresc, ca să încercăm.

Spre mâhnirea lui Luș, Vasile Popescu așeză butoiul lângă perete, îl încălecă și-i scoase dopul de lemn, trăgând de el cu burghiul. Prin vrană năvăli gâlgâind o undă tulbure, care se prelinse pe doagele murdare și pătă zăpada.

– Căldarea, strigă Luș, speriat. Repede, că dă tot afară.

– Lăsați, le opri Vasile Popescu pe femei, a curs cât trebuia. I-am dat aer și aerul îi taie puterea. Butoiul, ca să știți și voi că nu-i nici o minune, fugea de colo-colo pentru că mustul din el n-avea aer, bolborosea și se izbea pe înfundate în pereți.

Caterina aduse furtunul și umplu damigeana pentru Dan, băiatul cel mic, elev de liceu la Râmnic, iar cei din jur se repeziră toți cu cânila întinse – vinul trebuia să fie al naibii de dulce – în afară de Vasile Popescu, care se apucă să încarce baloții de tutun în camion. Omul se mișca încet și tăcut – o tăcere grea, prevestitoare de rău – și Luș, de frică să nu-l supere tocmai acum, n-avea pereche când era vorba să strice ceea ce clădea cu trudă o zi întreagă, bău vinul pe nerăsuflăte, vărsând câteva picături pe pieptii flanelei, și urcă pe platformă ca să primească baloții din brațele lui taică-su.

Între timp, pe pragul bucătăriei, rezemat de uscior, George își trecea vârful limbii printre buzele crăpate de ger, pândind o clipă prielnică să închine cu cana către Maria lui Iordache Neltersa, ieșită să atârne niște rufe pe culme – sârma întinsă de la o grindă a casei până la cosoroaba șopronului. „Dacă îndrăznește, își spuse Luș – și blestema în gând lanțul scurt al lui Hublou – sunt pierdut, sar în gâtul lui și-aleluia drum la Râmnic!”

Dar nenorocirea se abătu din altă parte. Ducându-se în magazie după un ciur de mălai, Ilinca găsi cele trei cozi de iepure smulse din trupul blănițelor fumurii, și veni cu ele la Vasile Popescu.

– Uite, strigă ea printre lacrimi, cum mi-a ciuntit blănițele, din care ziceai să-mi fac căptușeală și guler la cojocel! Numai de capul meu se ține pârlitul-pârliliților! E-n stare să-mi adune lucrurile grămadă și să le dea foc. Zi și tu dacă nu-i dușman pe mine!

– Ba tu ești dușmancă pe sufletul meu! sări Luș cu gura. Cozile alea, poate le-or fi ros șoarecii. De unde până unde se repede ea la mine, tată, că le-am rupt eu?!

– Tu... tu, strigă Ilinca, numai tu ai intrat în magazie astăzi. O să-ajung să-mi iau lumea în cap din pricina ta.

– Taci și tu odată, spuse Vasile Popescu, trei cozi de iepure nu-s trei cozi de oaie.

– Chiar așa, făcu Luș. Într-o zi iau pușca ta și-i aduc zece iepuri, să jupoaie la ei până i s-or beli deștele. Mare scofală o coadă de iepure! se strâmbă el plin de dispreț.

Mânioasă, fata îi aruncă în ochi cozile făcute șomoioș și fugi în casă.

– Eu, în locul ei, dădeam c-o piatră, spuse Vasile Popescu, și, apucând de marginea oblonului din spate, îl ridică în legăturile lui de fier.

Luș tăcea cu capul în piept.

– O să-ți fie frig așa, zise Vasile Popescu, strigă să-ți aducă șuba cea mare.

– Nu-mi trebuie, răspunse Luș, sunt îmbrăcat gros.

Prefera să degere decât să se înfășoare în șuba care mirosea a pișălău și a sudoare de cal.

– Treaba ta, tu o să dârdâi de frig... Hai, George, urcă-te, să-i dăm drumul!

Lătrată de Hublou, mașina ieși din curte, cotind pe lângă fântână. De sub coviltirul prelatei, Luș privea prin ninsoare casa lor, care rămânea mereu în urmă. Așezată în marginea satului, deasupra unei rupturi de mal, căpriorii ei sporovăiau cu toate vânturile. Peretele dinspre câmpie și acoperișul de tablă, înclinat, se îmbucau, ajungând să formeze un dreptunghi negru pe care se distingeau clar, și din

depărtare, jocul încâlcit al fulgilor de zăpadă. Globul din plăci de oglindă, așezat în creastă – Vasile Popescu îl adusese în raniță, la întoarcerea din război – semăna acum cu cocoșelul de lut, dat cu smalt, pe care Luș, în copilărie, îl umplea cu apă și sufla în el, făcându-l să cânte. „Sub el, o să pun eu la vară o colivie cu scatii”, se gândi Luș. Frate-su Dan, venit acasă în sărbătorile de iarnă, îi spusese că la Râmnic, în spatele pieței, de trei ori pe săptămână se ține târgul special de păsări – porumbei, scatii, papagali, progorii – și Luș își făcea socoteala că, după ce vor încasa banii pe tutun, se va duce cu Dan să cumpere o pereche de scatii. „Îi dau Ilinchii – asta pentru că Titi Torofleacă, prietenul soru-si, se pricepea să îndeplinească din nuiiele de salcie colivii și coșuri – dar s-o ferească Dumnezeu să nu le pună de mâncare ce trebuie!”.

Deodată băgă de seamă că mașina ieșise din șoseaua națională și gonia pe drumul ce duce la baltă. „Ce dracu i-a găsit?” se întrebă el, privind câmpia care se îneca în ninsoare. Orizontul se târa tulbure, la vreo sută de metri în urmă. „Știu ei ce fac, poate c-așa scurtăm drumul”, încercă băiatul să se liniștească și se lipi cu spatele de grămada de tutun. Vântul intrând prin spărturile prelatei îi aruncase o suflare de gheață. „Iarnă țigănească, înjură el, ține de vreo cinci luni, mama ei, și nu se mai termină!”. Adăpostit între baloți, smulse o foaie de tutun, galbenă ca berea, o frecă în palme și turnă firele în buzunar. Nu fuma, dar Maria-i spusese că firele de tutun rătăcite prin căptușeală fac să miroase hainele a bărbat.

Frânele scrâșniră ascutit – „dobitocul ăla de George n-ar face două parale nici pe linia grajdurilor, darămite la volan” – Luș se pomeni aruncat înapoi, un balot se rostogoli peste picioarele lui și, până să-l împingă în lături, Vasile Popescu, desfăcând oblonul, sui pe platformă, puse umărul în spatele grămezii de tutun și-i făcu vânt într-o râpă din marginea drumului, mărginită de tufișuri de pomușoară.

Luș privea la el năuc.

– Scoal’ și pune mâna de m-ajută, zise Vasile Popescu, dăm jos totul, tutunul de la noi e bolnav, are mozaicul tutunului, trebuie să-l ardem! Haide, continuă el, văzând că Luș îl privește aiurit, nu puteam să-ți spun acasă, femeile încep repede să bocească ... Tu înțelegi, ești

om mare de-acum, statul o să ne despăgubească cu ceva ... Se-ntâmplă, nu e nimeni vinovat, mai încolo o să-i spun eu și maică-ti și Turcoaiei și Ilinchii ...

Vorbind, arunca restul baloților, unul câte unul, iar jos, George, în salopeta neagră, ca de tanchist, răsturna în râpă, cu botul bocancului, păpușile scăpate de sub sfori. Luș încercă să ia un balot, dar brațele nu-l ascultau, îi atârnavă moarte pe lângă trup. Mișcându-și chinuitor fălcile mari, coborî sau mai mult alunecă de pe platforma camionului, făcu vreo zece pași și se opri de partea cealaltă a râpei. Nînsoarea cădea peste el, deasă, bogată și lui i se păru deodată că aerul de deasupra câmpiei e colindat de șoricei mici, albi – și se scutură. Undeva, pe baltă, cineva bătea cu maiul în gheață și ecoul loviturilor i se spărgea în urechi, înfiorându-l.

Jos, în râpă, Vasile Popescu aprinse un chibrit și-l vârî sub foile de tutun. Un val de fum greu, necăcios, săltă și se despletî peste tufișurile de pomușoară. Flăcări mici jucau pe grămada de tutun, săreau, se stingeau și iarăși se-aprindeau. Păreau limbile unor pui de vulpe, care se-ntind din groapă să lingă aerul.

– Cu banii ăia ... zise Luș.

– Vroiai să petreci diseară la bal? râse George, strâmb.

– Nu, răspunse Luș, banii ăia, o să zicem acasă că-i primim mai târziu ...

Se miră singur de vorbele lui, căci vroise să spună altceva. Vroise să spună că cu banii ăia își făcuse multe planuri, dar se pomenise, pe neașteptate, rostind cu totul altceva.

Vasile Popescu îl aprobă, înclinând capul și Luș își întoarse ochii de la foc, depărtându-se de marginea râpei. Turcoaia îi spusese odinioară că faptele copiilor rămân înscrise în ochii lor – pe vremea aia, lui îi plăcea să lingă smântâna de pe oale și, când se furișa în beci, ținea pleoapele strâns lipite, și, dacă descoperea apoi c-au fost prin apropiere câinele Hublou sau pisica, îi închidea pentru o zi într-un șopron părăsit – și se temu o clipă că la întoarcerea acasă, Caterina, Turcoaia și Ilinca vor afla, privindu-l, tot ce s-a întîmplat. După câțiva pași despică aerul cu palma, furios, ca și cum ar fi alungat toate credințele copilăriei și se suci spre vatra în care ardea tutunul.

Pământul, ca o vietate, suga lacom fumul acru și-l azvârlea în șuvițe murdare în adâncul ninsorii, peste baltă și peste câmpie, într-acolo unde se năștea, ca să moară curând, cel din urmă viscol al anului.

Luș, privind flăcările roșcate, ușor îndoite de vânt, înțelegea că trăiește cea dintâi suferință adevărată.

COCOȘUL ROȘU

„Cocoșul roșu” – mi-a spus Ștefan Drăgan, instructor al Sfatului popular raional Brăila, într-o seară de februarie, când ne-a înfundat viscolul pe amândoi într-un sat de câmpie – „Cocoșul roșu” este povestea tinereții lui Ion Chiriac, prietenul meu de care m-am legat în vremuri de furtună.

Pe Chiriac l-am întâlnit în timpul secetei celei mari, în 1947, când ne-am băgat amândoi argați la unul Gheorghe Jinga din Plătărești, sat așezat pe malul Dunării. Jinga avea în bălți treizeci de pogoane de pământ bun, în care creștea de minune porumbul și orezul, o herghelie de vreo douăzeci de cai și ținea două năvoade cu luntri. În curte, lângă casa de piatră, lungă, într-o odaie de lut, joasă, Jinga avea și un cazan de fabricat țuică, în preajma căruia, toamna, stăruia un miros care-ți tulbural mințile. Am văzut acolo curci care, ciugulind boboțe din boștina fiartă, se îmbătau într-atât încât nu mai puteau să meargă.

Chiriac a ajuns la Plătărești, pe de-o parte mânat de foame, pe de altă parte mistuit de o patimă care-l chema să-și risipească anii hălăduind prin lume. Omul ăsta a stat mai mult pe drumuri: a dormit cu țiganii sub stele și cu hamalii prin gări, a învățat de la moți cum să cioplească lemnul, de la pescarii de pe mare să lege prietenie cu cineva numai după ce trec împreună prin două furtuni, a muncit prin câtune, după cum a muncit prin orașe, însă nicăieri n-a prins rădăcini. Părinții nu și-i știe, susține că nici n-a avut, că s-a trezit singur într-o zi, dorind s-o apuce dintr-odată încotro o vedea cu ochii. N-a fost cine să-i spună: „Ia-o pe aici”, și a pornit de capul lui, mai întâi spre dealuri, apoi spre munți și iarăși în câmpie, ca o pasăre fără cuib. Jinga l-a

găsit într-o noapte de primăvară lungit sub nucul din fața casei și a chemat dulăii să-l sfășie.

– Marș de-aici, a rânjit Chiriac, că n-aveți ce înțelege din mine! Nu vedeți că-mi sună oasele ca nucile într-un sac?!

Într-adevăr, era așa de lung și uscat, încât puteai să juri că-i înșirat pe-o funie.

Jinga l-a primit argat numai pe mâncare și pe îmbrăcăminte. I-a aruncat din magazie – așa cum mi-aruncase și mie cu o lună în urmă – niște haine pe care le lepădase vreun alt argat pus pe goană. Pantalonii îi fluturau pe pulpe, iar haina, cu buzunarele desprinse și nasturii smulși, îi atârna pe umeri fluturând, de parc-ar fi fost prinsă în vârful unei prăjini.

Jinga se purta cu noi fără mofturi. Legea lui era una: cine are pâinea poruncește, ceilalți, dacă nu vor să piară, se supun.

– Așa nu mai merge, a răbufnit odată Chiriac. Ne scoli în crucea nopții și nu ne slăbești toată ziua. Prea ne-ai băgat în jug.

Auzindu-l, Jinga făcu ochii mari și rânji:

– Da ce-ai vrea tu, să dormi până la amiază? Pofta-n cui! În curtea mea nu-i loc pentru leneși. Nu-ți place, ia-o la sănătoasa.

Chiriac făcu câțiva pași spre el și-l întrebă, parcă fără nici o legătură:

– Știi că eu am trăit și printre bihoreni? Ai auzit?

– Du-te dracului, ce-mi pasă mie pe unde te-ai vânturat!

– Uite ce-i, făcu Chiriac liniștit, bihoreni, când le cade cineva dușman, pândesc o noapte întunecoasă, îi dau foc la avere, apoi se urcă pe o culme și strigă de trei ori: „Cocoșul roșu”. Asta-i, așa, ca o poveste ...

Jinga înghiți în sec și tăcu. Dar, după întâmplarea asta începu, rar ce-i drept, să iasă și să pună umărul la treabă în rând cu noi. În schimb, nevastă-sa ședea ca și înainte numai în casă și trebuia să-i ducem totul sub nas. Tița, singura lor fată, la fel. Tița însă, spre deosebire de taică-său, părea că pune ceva preț pe noi. Ea ne socotea și buni și răi. Buni, fiindcă nu-i refuzam nimic – răi, fiindcă n-aveam un rost anume în lume. Tița era fată frumoasă – împlinise șaisprezece ani și fugise de două ori de la liceu, ultima dată hotărâtă să nu se mai întoarcă niciodată – avea ochii mari migdalați, obraz rotund și buze subțiri,

palide, ai fi zis că și le mușcă mereu, iar părul lung, castaniu, îi bătea până mai jos de coate brațele pârguite de soare.

Chiriac nu se temea să-l înfrunte pe Jinga, dar când se nimerea să fie de față și Tița devenea dintr-o dată supus și chiar umil. Tot ce era până atunci în el curaj și îndrăzneală se topea, pierrea ca nimica. La început, am crezut că se sfiește de ea, fiindcă o știa umblată cât de cât prin școli, dar mai târziu, când am văzut că un zâmbet de-al ei îi șterge din suflet batjocura îndurată într-o săptămână, m-am speriat și-am înțeles nebunia în care intrase: o iubea.

— Ia seama, i-am spus, Jinga o să te măture fără să stea pe gânduri. Lasă prostiile!

Dar el, din zi în zi se aprindea tot mai mult și nu mai vroia să știe de nimeni și nimic. Tița, ca orice fată de vârsta ei, a simțit repede că prietenul meu o iubește. Și nu s-a supărat. Dimpotrivă, s-a prins în joc. Și de unde mai înainte n-ai fi scos-o din casă nici cu arcanul, acum se rotea toată vremea prin jurul nostru, uneori dându-ne chiar o mână de ajutor. Asta o făcea mai ales când scoteam din grajduri mânjii aduși din herghelie ca să-i învățăm la ham. Treaba cu ei era un adevărat chin; se repezeau, sălbatici, ca să muște, izbeau cu copitele, sau mai rău, se trânteau peste hulube și le făceau praf. Tița lua biciul, intra între ei și-i întărâta și mai mult. Făcea asta fiindcă îi plăcea să guste primejdia, dar mai ales să stârnească admirația prietenului meu. Și într-adevăr, Chiriac o privea cu mândrie, lacom, fără să se mai sature.

Jinga, când se brodi într-o zi s-o vadă întărâtând mânjii, îi strigă disperat să se întoarcă în casă, să nu se întâmple vreo nenorocire. Chiriac, în schimb, încercă s-o întărâte.

— Ți-e frică, râse el, ți-e frică? Bucovinencele, tu-i mama lor, ar ști ele ce să facă. Alea-s odată femei, nu se tem nici de dracu!

Țiței nu-i era frică. Și-a arătat-o curând, într-o seară, la un bal, când l-a lăsat pe Luca, feciorul părintelui Oancea, să reazeme pereții și a dansat numai cu Chiriac. Jinga turba. Spre ziuă n-a mai putut răbda ocară, a smuls-o din brațele lui Chiriac și a dus-o acasă, unde a zdrobit-o cu pumnii ca un nebun. După ce și-a vărsat focul ne-a chemat și ne-a spus:

— Luați-vă bulendrele și plecați numaidecât la orezărie.

Orezăria era pe malul ălălalt al Dunării, în baltă. Acolo porunceă unul Berechet, cumnat cu Jinga. Era mecanic la pompa care împingea apa prin vaduri, aproape o gârlă. Apa ținea verde lanul de orez, pe care flăcările soarelui dădeau să-l mistuiască. Era în iunie și văzduhul tot părea o uriașă cărămidă încinsă care ne fierbea creierii, în vreme ce fugeam cu sapa în mâini de-a lungul vadului, ca să astupăm spărturile făcute de șuvoaie. La prânz mâncam niște păsat de mei subțire, iar seara ne înghesuiam într-o colibă la un loc cu rudarii – vreo paisprezece inși cu femei cu tot – plătiți să plivească buruienile. Ca să încăpem cu toții, trebuia să dormim cu genunchii la gură, într-o duhoare de nămol și de pește – rudarii puneau cârlige și undeau la un cot al fluviului – mai păcătoasă decât damful de boștină fiartă care stăruia în preajma cazanului de fabricat rachiu. Afară, unde roiau țânțarii ca un vânt al pustiului, nu se putea dormi cu nici un chip.

Chiriac tânjea de dorul Tiței, pe care nu putea s-o mai vadă decât duminica dimineața, când mergeam să ne primenim. Și ca să-i treacă dorul, seara, puneă țigăncile să-i cânte și să-i ghicească norocul în cărți.

Duminica, Tița îl aștepta în vad și începeau amândoi o zi de petrecere, pe care nu le-o tulbura aproape nimeni. Jinga și nevastă-sa erau duși la biserică, la slujbă, iar după ce ieșeau se trăgeau în fundul casei și beau rachiu. Jinga bea până când mustața roscovană, răsucită în sus, ungurește, îi cădea ca o potcoavă peste colțurile gurii. Când se cherchelea de-a binelea, începea să cânte tâlhărește:

Hai, hai,

Cu Terente nu mai e de trai.

I-a scris carte lui Brătianu

Că-i confiscă-aeroplanu

Când l-o prinde prin regatul lui ...

Chiriac și Tița se pierdeau prin livadă și eu rămâneam să mă prăjesc la soare pe rampa magaziei. După ce se săturau de umblat se întorceau și începeau să se joace cu porumbeii. Tița trecea sub cuști și fluiera și gângurea până ce multe perechi de porumbei veneau să i se așeze pe umeri și pe brațele întinse. Oamenii care treceau pe drum se opreau în loc s-o admire, și ea, ca să-i rețină cât mai mult, scornea și făcea tot felul de pozne. Chiriac o urmărea cu încordare. În clipele alea îmi părea că el îi comandă mișcările și ea i le îndeplinește fără greșală și fără să lase să se întrevadă că ar fi înrăurită de cineva din afară.

Drept să spun, însă, niciodată nu mi-am dat seama cât adevăr cuprinde părerea mea, pentru că jocul cu porumbeii se sfârșea mai totdeauna în același fel: maică-sa apărea la fereastră, buhăit de beție și-i striga răgușit:

– Lasă argații să plece la treburile! Tu ești fată cu carte.

Iar ea fugea bucuroasă în casă, ca și cum s-ar fi căit de vremea pierdută cu noi.

În clipele alea, Chiriac simțea ca o zdruncinătură în inimă și-o apuca încet spre malul fluviului.

Într-o duminică dimineața, după ce mecanicul opri pompa, rudarii ne-au cerut să-i trimitem cu barca în sat, ca să-și primească plata pentru ceea ce munciseră.

– Nu-i duceți, ne-a sfătuit Berechet. Jinga le-a plătit ieri pescarilor și n-o să mai verse și azi alte parale. Lăsați-i aici până vine el să vadă ce-au lucrat.

– Vezi-ți de treabă! i-a retezat-o Chiriac. Oamenii au muncit, nu cer nimic de pomană. Hai cu noi de spune ce-au muncit.

Mecanicul n-a vrut să meargă, dar lui Chiriac puțin i-a păsat.

Jinga, luat pe neașteptate, a trebuit să le plătească rudarilor, ba a fost nevoit să le mai dea pe deasupra și două sticle de rachiu. Dar când a sfârșit plata, s-a îndreptat către noi și a răcnit, fixându-ne cu ochii lui reci, cenușii, ca două bucățelele de schijă:

– Vă bateți joc de mine?! Lasă, că vă pun eu cu botul pe labe. Nicio grijă, vă bag eu mințile în cap.

Și ce crezi că a fost în stare să facă? A doua zi, în zori, a mers cu noi până la orezărie și ne-a luat barca. Atât și a fost de-ajuns ca să ne lege de mâini și de picioare. Chiriac, după asta, a căzut într-o muțenie din care nu-l mai scoteau nici cântecele țiganilor, nici ocările mecanicului. Se închisese în el și se cocârjise, ca și cum i-ar fi atârnat cineva un bolovan de gât. Mâncarea o înghițea în silă și somnul nu-i mai pria. Ochii lui albaștri, duși în fundul capului, erau mereu apărați de-o tristete grea. Într-o noapte, nemaiputând răbda, s-a furișat tiptil până la colțul unde îmi privisem culcușul și mă chemă în șoaptă.

– Vino cu mine. Mișcă-te când îți spun.

M-am sculat și l-am urmat supus până la malul fluviului, ale cărui ape încremeniseră, răsfângând luciri de bronz. Luna răsărise și

arunca poteci de foc între maluri. Departe, spre stânga noastră, plutea un vapor care se făcea din ce în ce mai mic, parcă s-ar fi scufundat prin gura unei copci nevăzute. Lângă fluviu era răcoare, verdele sălciilor bătea în negru.

Chiriac căută într-o scorbură și scoase două plase de răchită.

– O să le potrivesc la intrarea în cuști, mă lămuri el. Am auzit că noaptea, niște pisici străine dau buzna și se înfruptă cu porumbei.

Apoi schimbă tonul:

– Știi să înoti?

– Da.

– Dacă știi, dezbracă-te. Îți legi hainele deasupra capului și trecem dincolo.

– Du-te dracului, m-am înfuriat eu, ești țicnit de-a binelea. Cum o să trec?!

– Treaba ta, făcu Chiriac și coborî malul.

Curentul îl aprinse numaidecât în brațele lui moi, dar înșelătoare.

– Ioane, ce faci? Ioane! strigam eu îngrozit și mă simții dintr-o dată că mă prăbușesc într-un vârtej de spaime.

Când m-am dezmeticit, nu-i mai vedeam decât capul; acoperită cu haine, căpățâna-i semăna cu o buturugă pe care valurile o izbeau încet, dar stăruitor, mânând-o spre mare. M-am repezit în josul fluviului cât mă țineau picioarele, țipând și chemându-l. Dar apele se dovedeau mai iuți, cu cât goneam mai mult, cu atât îl azvârleau mai departe. Până când n-am mai ajuns să deslușesc nimic între cutele valurilor și-am căzut la pământ, doborât de presimțiri sumbre.

Mă simțeam mic și neputincios, dar, cu toate astea, nu conteneam să mă jur că dacă se va întâmpla vreo nenorocire, o să mă răzbun însutit. Tița îi insuflase nebunia prietenului meu. Tița trebuia să plătească. Tița, care purta porumbei pe umeri, când se scârbea de beția lui taică-său.

Mulțumesc lui Dumnezeu, lucrurile s-au sfârșit cu bine, Chiriac s-a întors teafăr în zorii zilei și, când am dat să-l îmbrățișez, s-a ferit în lături, râzând: adică ce-mi trăsnișe! Iată pentru cine mă zbuciumasem atâta!

Tița șezuse cu el toată noaptea în grădină, și era atât de vesel și voios, că nimeni și nimic n-ar fi fost în stare să-i sucească închipuirea.

Mi-a înșirat o sumedenie de fleacuri, care în ochii îndrăgostiților au aceeași importanță ca și soarele de pe cer. Și totuși, în adâncul sufletului, îl rodea bănuiala că cineva îl pândise tot timpul. Bănuiala asta, neîntemeiată, n-ajungea deocamdată să-i tulbure fericirea și-am încercat să i-o spulber cu totul.

– Jinga n-a putut să fie, te-ar fi zdrobit pe loc. Nevastă-sa, la fel, te-ar fi luat în unghii. Ți s-a părut, asta-i! Frica păzește pepenii.

Dar inima îmi spunea că prietenul meu este în primejdie și inima nu minte. Trebuie de-acum înainte să-l opresc să-și mai facă de cap.

Dragostea însă, ca și viața, cere totul. Dragostea este dăruire deplină. Cine iubește cu adevărat duce în el ceva din frumusețea și nebulia mărilor. Și prietenul meu iubea. În seara următoare, după ce rudarii au adormit, l-am văzut iarăși furișându-se spre malul fluviului.

I-am luat urma, hotărât cu orice chip să mă așez de-a curmezișul planurilor pe care și le închegase. L-am ajuns mai jos de orezărie, într-un foișor de plop. Tocmai se pregătea să intre într-o spărtură a malului, unde era priponit un cal murg, pe care, mi-a spus mai apoi, îl scosese dintr-o herghelie străină. L-am prins de braț.

– Unde te duci iar?

– Ce vrei, s-a smucit el, de ce te bagi? Sunt nebun, ferește-te.

– Rămâi pe loc, m-am înverșunat eu, n-ai să pleci nicăieri. Să știi că-l chem pe Berechet.

Asta l-a împlânzit pe dată și a început să-mi explice cu glas rugător:

– Trebuie să trec. Tița mă așteaptă. Cu calul nu-i deloc greu, zău că da! Poți să te arunci și îmbrăcat în apă, numai să te ții zdravăn de coama lui. Nu-i greu deloc. Trebuie să ai grijă doar să nu-i apeși capul și să nu te îndese curentul sub picioarele lui. Nu-i greu. Așa am trecut și dimineață. Haide, lasă-mă!

Tot vorbind, împinse calul pe poteca bătură de rudari până ce ajunseră la muchea malului. Acolo se întâmplă ceva ce ne făcu pe amândoi să încremenim: dinspre Plătărești se îndrepta spre noi o barcă al cărei bot negru și ascuțit tăia valurile cu iuteală. Părea purtată de un om dibaci, care știe să mânuiască vâslele, fără să obosească.

– Vine Tița, izbucni Chiriac, Tița! și sări beat de bucurie pe fâșia de nisip care sclipea sub mal.

Eu mă trăseai în umbra plopilor.

Între timp, barca se apropia tot mai mult, dar bătea în sus, spre pompa orezăriei, ca și cum ar fi vrut să iasă în alt vad.

— Tița, strigă Chiriac. Tița! ... Sunt aici!

Barca se smuci ușor, săltând peste ochiurile care se răsuceau ca niște colaci de frânghii azvârliti în adâncuri. Dar în barcă nu era Tița, ci taică-său. Chiriac amuți și se repezi înapoi. Era prea târziu, și malul în fața lui cădea drept. Jinga se lăsă pe vine în barcă și numaidecât bufni o detunătură care se rostogoli îngroșată pe fluviu. La a doua detunătură bălțile clocotiră și dinspre coliba noastră se năpustiră rudarii urlând. Jinga lăsă arma, puse mâna pe vâsle și întoarse barca spre malul ălălalt. Fugea încredințat că nu-l văzuse nimeni.

Chiriac se târî până sus. Fusese atins de alice în pulpa dreaptă, mai jos de șold. Rana nu era adâncă și putea merge singur, fără sprijin.

— Să nu spui cine-a fost, auzi? Să nu spui! Îmi ceru el cu glas subțire, care parcă nu mai era a lui.

Și l-am ascultat, fără să știu de ce-o făceam.

Tigăncile i-au oblojit rana, bocind și ocărând. Rudarii injurau de ți se încrâncena carnea. Singur mecanicul nu zise nimic: se uită la vânzoleala din colibă și plecă fluierând spre coliba lui, săpată lângă pompă.

Târziu, către miezul nopții, rudarii au adormit. Chiriac se foia în culcușul lui și gemea.

Dimineța, când m-am sculat, nu l-am mai găsit în colibă. Rudarii mi-au spus că-și luase legătura în spinare și se pierduse pe un drum din câmpia pârjolită de arșiță.

Ne legasem prietenii prin suferință și plecase fără să-mi spună o vorbă!

La vremea prânzului, Jinga sosi la orezărie. Era băut și ochii îi luceau vicleni. Venind, se dovedise mai puțin puternic decât îl credeam — putea să omoare cu inimă rece, ca un lup, dar după aia nu era în stare să reziste fricii care te gâtuie și-ți dă brânci să mai treci încă o dată prin locurile unde ai săvârșit fapta, să vezi dacă n-ai lăsat urme, să le ștergi dacă sunt.

Rudarii l-au întâmpinat cu plecăciuni și văicăreli, mecanicul, cu brațele încrucișate, părând că i-ar spune: „Eu știu multe, mie n-ai ce să-mi faci”.

Jinga se urcă gâfâind pe un fel de movilă, la întretăierea a două vaduri, se uită lung peste lanul de orez și, deodată, întorcându-se către mine, spuse:

– Cheamă-l încoace pe Chiriac!

– Chiriac nu mai este aici, se amestecă mecanicul. L-a împușcat cineva în picior și și-a luat tălpășița șontăc-șontăc.

Jinga răsuflă scurt și se năpusti asupra mea, răcnind, cu toate că nu scosesem o vorbă:

– Marș la treabă! Am cheltuit o avere cu voi, nu v-am lăsat să crăpați de foame și drept mulțumire mă prădați ca în codru.

Îi întorsei spatele.

– Stai așa, strigă el, după ce făcui câțiva pași. Aruncă sapa și hai cu mine în sat.

Dracu să-l ia, ori își pierduse cumpătul cu totul, ori era mai deștept decât îmi închipuiam!

În sat am trăit două zile ca într-o înfrigurare. Presimțiri urâte îmi strângeau inima. Aveam credința că în curând o să se producă o răsturnare undeva aproape, sau chiar în mine, și că nimeni n-ar fi putut să o preîntâmpine. Pe Tița o țineau sub cheie, ca pe o haină de moarte, și n-o vedeam decât seara, pentru o jumătate de ceas, când ieșea în balcon însoțită de maică-sa.

Și într-o noapte presimțirile mele s-au adevărit. Jinga, care de cu seară îmi poruncise să pregătesc căruța și să pun în coș doi saci de grâu și o budană de miere, a luat-o pe Tița și-au plecat la niște neamuri pe care le avea la Brăila.

– Bagă de seamă, mi-a zis el când să iasă pe poartă. De aia te-am adus aici, ca să veghezi până mă-ntorc eu. Poimâine sunt înapoi. Dacă vin rudarii să ceară ceva, îi iei cu biciul din urmă, și a îndemnat caii.

În aceeași noapte, aproape de zori, a dat buzna în odaia mea Chiriac. L-am primit cu frică. În câteva zile se schimbase uimitor de mult, devenise artăgos, părând mereu că stă gata să muște. Trăsăturile

feței i se adânciseră peste măsură, trădând o suferință care pe dinătru trebuia să fie groaznică. Ochii lui împovărați de tristețe își pierduseră culoarea.

– Ce cauți aici? l-am întrebat. Nu-ți ajunge cât ai îndurat?

– Am venit s-o iau pe Tița.

Glasul îi suna spart, repezit, învăluit într-o umbră răcoroasă care îl făcea să semene a scrâșnet.

– Ai venit prea târziu, au dus-o de-acasă.

– Nu se poate, gemu el. Știu că-i aici. O țin în odaia din austru.

De ce mă minți?

Vorbea și tremura tot, scăldat într-o sudoare rece.

– Au dus-o, repetai eu. Și mă înfuriai: Dă-o dracului de cătea.

Chiriac se uită lung la mine, apoi se repezi la ușă și ieși în noapte mai înainte de a putea să-i tai calea. Am luat-o la fugă după el, stârnind bătaia câinilor din vecini. La colțul gardului m-am oprit. Chiriac intrase în grădină și se cățara pe brâul de la mijloc al casei. Tocmai se sălta pe pervazul ferestrei, când ușa din dos se deschise și în prag apăru stăpâna, numai în cămașă, cu pletele răvășite.

– Hei, băiete, ce s-a întâmplat? De ce latră câinii?

– Mânjii, i-am răspuns, se bat mânjii.

Stăpâna porni spre grajd să-i vadă. Mă repezii înaintea ei cu sufletul la gură.

– Acum s-au astâmpătat ... l-am liniștit ... Doi sunt mai nă răvași... O să-i scot la conovăț ...

– Mută-i în șopron, mă sfătui ea, dar leagă-i scurt și trainic, să nu rupă.

După asta căscă lung, își trosni oasele și plecă să se culce. De abia făcu câțiva pași, că slobozi un țipăt sec și se lipi înspăimântată de perete. Am lăsat mânjii și m-am dus s-o ajut. Ieșind din grajd, am văzut înălțându-se peste creasta casei o pălălaie care suia în vârtejuri, risipind noaptea și, pentru prima oară, am auzit strigându-se în bălți:

– Cocoșul roșu ... Cocoșul roșu ... Cocoșul roșu ...

De atunci au trecut ani și ani. De Chiriac nu mai știu nimic.

La începutul războiului, rămânând fără bărbat, Lișca a bătut scânduri de-a curmezișul peste ușile și ferestrele casei și s-a mutat la taică-său, care locuia, cu patru feciori într-o colibă pe malul râului, la cărămidării, chiar sub livada noastră. Lișca avea atunci nouăsprezece ani, era înaltă, subțire, cu ochii mari, înfrigurați de patima tinereții, cu părul lung, întunecat, cu sâni mici tresăltând ațățător în mers și cu gura roșie ca o tăietură de cuțit pe chipul măsliniu, umbrit de niște sprâncene groase ca un spic negru la rădăcina nasului.

Eram prieten de joacă cu cel mai mic dintre frații ei, care mi-a spus că taică-su, știind-o că se urnește tare greu la muncă și că-i place să umble teleleu, a primit-o fără bucurie și că nu aștepta de la ea altceva decât să le facă mâncare, să le spele și să le cârpească rufe.

La cărămidărie toți se sculau din zori, mâncau o coajă de mămăligă friptă pe plită și se duceau cu sapele să scoată lutul din gropi, să-l amestece cu nisip și apă și să-l frământă cu picioarele până ce se făcea bun de pus în tipare. Lucrau pe deșelate ziua întreagă, cu un ceas de odihnă la ora prânzului, lucrau și noaptea la lumina lunii și a focului din fața colibe, neținând seama că din pricina ploilor de la munte apa era câteodată rece de te tăia la os și că nisipul se încheaga atunci tare anevoie.

În primele zile, Lișca, dorind să-l îmbuneze pe bătrân, a lepădat rochia de mătase vișinie, a îmbrăcat alta, ruptă, o zdreanță bună de aruncat la gunoi, și a trudit din greu cot la cot cu alde frate-su, răsuflând în voie doar când o trimiteau să întoarcă măgărușul căruia îi făcea cu ochiul pajiștea de trifoi din armanul boieresc. Dar asta n-a durat mult. Într-o bună dimineață, Lișca, prefăcându-se ostenită de moarte, n-a mai ieșit din colibă, a rămas în așternutul călduros, toropită de lene, până către ora prânzului. După masă, cu toate că era sătulă de somn, s-a tras din nou la umbră să se culce, mereu cu urechea la pândă să asculte ce zice taică-su, dacă nu vine să-i înfigă mâna în plete, s-o târască afară. Bătrânul, nimic, a lăsat-o în pace, să vadă ce-i poate capul. Și-apoi știa el bine că muierea puturoasă și pusă pe ceartă e mai rea decât dracul.

Lișca s-a sculat cu puțin înainte de asfințitul soarelui, dar și atunci, în loc să meargă să dea o mână de ajutor la așezatul cărămizilor în cuptor, a luat minciogul la spinare și-a plecat agale către un ochi al râului, în marginea pădurii, să prindă pește.

Era limpede pentru oricine, chiar și pentru mine, care în vara aia începusem să deprind meșteșugul unditului, că se duce să se scalde, fiindcă rar de tot picase cuiva un crăpcean în locul ales de ea, unde se bălăceau cât e ziua de mare fetele din sat.

Uimiți de atâta neobrăzare, frații săriră cu gura pe bătrân s-o întorcă din drum, că de nu, până seara, o pun pe goană de la colibă. Tatăl a lăsat jos targa de cărase cărămizi cu ea și a plecat pe urmele fiică-si. Lișca, de pe o ridicătură a malului, l-a zărit venind și s-a oprit. Bătrânul s-a apropiat de femeie dojenind-o părintește, că de ce-a venit la cărămidărie dacă-i place să stea cu mâinile în sân, de ce n-a rămas la casa ei, să fi dormit cât avea poftă și să i se lungească urechile de foame. Și tot așa, cu muștrări blânde, până când a fost lângă ea pe țuguul malului. Atunci, fără veste, a ridicat mâna și-a pocnit-o peste obraz cu sete, de-a făcut-o să țipe și să se îndoiaie de durere. Nu i-a dat răgaz să se dezmeticească, a lovit-o și a doua oară, mai îndârjit, pentru ca era leneșă și proastă. Dacă nu voia să calce lutul și nici să așeze cărămizile în cuptor, apoi să se fi dus în sat, să le dea muierilor în cărți, să aducă o bucată de carne la masă, să aducă rachiul și bani de tutun.

După bătaia aia, Lișca a început să colinde ulițele cu ghiocul și cu cărțile ei soioase, amețind cu vorba de o potrivă femei și bărbați, că era vicleană țiganka și când se uita la tine pe sub gene, galeș, i-ai fi dat cu dragă inimă și casa și căruța cu cai. Femeile o plăteau cu ce aveau: cu o găgălice de pui, cu două-trei ouă sau cu banii păstrați într-un nod al basmalei.

Și ea le tălmăcea din cărți povestea craiului de ghindă, de tobă, de verde sau de roșu, vorbind mereu de bucurii ce nu se arătau, de drumuri lungi la miez de noapte, drumuri de multe ori fără întoarcere, de vești ce nu soseau și de o stea a norocului pe care nimeni n-o vedea arzând. Bătrâne și tinere o ascultau încremenite și multe credeau ce le spunea, fiindcă, plecând de la ea, se simțeau mai puțin apăsate de tristețe și nădejdi noi le încercau inima.

Cu datul în cărți, Lișca a ajuns tâmplă de icoană pentru cei de la cărămidărie. Tatăl și frații nărașiți dintr-odată la băutură erau mereu cu grijă să n-o supere, să n-o întărate. Nici vorbă s-o mai cheme cu ei la treburi. Făcea Lișca ce vroia și ce-i trăsnea prin cap, socoteală nu-i cerea nimeni de nimic. Și fiindcă nu mai trăgeau de ea s-o pună la muncă, dimineața se scula acum cea dintâi. Soarele învăluit în pulberea viorie a răsăritului o găsea spălându-se la râu, ori umblând prin grădina de zarzavat de pe malul ălălalt, de unde căra cu poala ardei și roșii. Alteori pleca în pădure. Eu și frate-su mai mic – amândoi devenisem umbra ei – dădeam fuga s-o ajungem, gata când ne-o cere, să cotrobăim prin toate cuiburile de pasăre sau să adunăm ciuperci.

De obicei în pădure culegeam flori și măturică și căutam fragi pe care-i strângeam grămadă pe o foaie de lipan, căci de mâncat mergeam să-i mâncăm undeva sub o ruptură a malului deasupra căruia se roteau în zbor prigorii. Lișca ne învăța să mâncăm fragii strivindu-i cu limba în cerul gurii, fiindcă așa mustul lor răcoros, dulce ca mierea, e mai gustos – dar cine ședea s-o asculte?

În sat, Lișca se ducea tot la două-trei zile, și da numai pe la casele unde știa că e așteptată. Rar de tot se întâmpla să bată și pe la alte porți. Restul timpului și-l petrecea scăldându-se și stând goală la soare pe o fâșie de nisip, între două perdele de sălcii.

De multe ori bătrânul și feciorii se apucau să cânte, și Lișca, prinzând firul versului, se lua să cânte în rând cu ei, cu atâta patimă încât femeile care coborau cu cobilița la râu se opreau uimite s-o asculte. Focul din fața colibei o învăluia ca într-o bură de aur și cei de-o vedeau atunci învărtindu-se pe lângă vatră să pună masa și să aștearnă pentru dormit o credeau grăbită să isprăvească și să plece, căci vocea ei înălțată în cântecul acela țigănesc, tulburător de trist, li se părea o chemare de dragoste aruncată vreunui flăcău ce sta s-o aștepte în întunericul pădurii.

Faima Lișcăi de ghicitoare în cărți fu dărmată pe neașteptate, într-o sâmbătă, de o întâmplare nenorocită. Era după-amiaza. Lișca plecase la prăvălie să cumpere stambă pentru o rochie. Negustorul îi măsurase trei metri și se ciondăneau pentru preț, când în prăvălie intră o femeie de cincizeci de ani, scofâlcită toată, plânsă, sfârșită de atâta

suferință câtă i se citea în ochi. Era slujnică la curtea boierească și venise să ia lumânări să le aprindă la căpătâiul copilului ei, care se înecase dimineața în râu și-l scosesea apele la un prund în cotul pădurii. Văzând-o pe Lișca, sârmana femeie își aduse aminte că doar cu câteva zile în urmă țiganca îi ghicise în cărți, spunându-i c-o să aibă în curând o bucurie mare, și acum, frântă de durere cum era, se repezi la ea umplând-o cu ocări, că înșeală lumea cu scorneli și minciuni, o numi hoată și cătea parșivă și n-o slăbi nici atunci când oamenii, adunați peste drum, în curtea morii, tăbărară în prăvălie, atrași de țipetele și bocetele ei. Lișca fu de-a dreptul năucită și nu putu să scoată o vorbă. Până la urmă s-a strecurat prin mulțime și s-a făcut nevăzută.

Duminică dimineața, ducându-se iar în sat cu cărțile și ghiocul, n-a mai fost primită nicăieri. S-a întors la colibă cu mâna goală, ceea ce l-a făcut pe taică-su, care-și aștepta porția de rachie și pacul de tutun, să-și strâmbe mutra cu o silă de neînvins. Frații, la fel, se uitară la ea cu ochi de lup.

– Nu mai e să vă dau, le-a strigat Lișca, întărâtată, cu mâinile înfipite în șolduri, gata parcă să-i ia în unghii, încât bătrânul, fără voia lui, și-a lărgit gura cu buze vinete și crăpate într-un râs chinuit, iar frații au pus cornul în pământ.

Fierbea în ea ceva dușmănos și străin, o putere din calea căreia trebuie să te ferești, și țiganii, în zilele următoare, avură atâta minte s-o lase în pace, să n-o cheme cu ei la treburi. Ea ședea în colibă, în mirosul leșios de țoale vechi. Spăla, cârpea, făcea mâncare, toca dracilă pentru rațe, într-o tăcere de nepătruns. Uitase dintr-odată drumul la pădure și nici la scăldat nu se mai ducea.

Eu și fratele ei mai mic ne jucam tot pe aproape de ea, cu gândul că ne-o lua de mână să mergem iar în pădure să căutăm fragi și ouă de pasăre, dar ei nu-i mai era mintea la noi. Când isprăvea treburile, se așeza pe un bolovan în fața colibe și privea dusă râul însořit, pâlcurile de sălcii și cosașii ce se mișcau în cadență pe hotare.

După o săptămână de la întâmplarea cu femeia căreia i se înecase copilul, Lișca urcă în livada noastră și-mi ceru să-i dau foarfecele bunicii. Am alergat într-un suflet în casă și le-am adus. Ea le-a vârat în sân, în legătura în care ținea și ghiocul, și a plecat spunându-mi că

atunci când s-o întoarce mama de la câmp, s-o trimit la ea la cărămidărie. Așa am făcut.

– Dadă, i-a zis Lișca, mamei, știu să-ți spun dacă bărbatul dumitale e sănătos sau s-a prăpădit ...

Și fără să aștepte să fie rugată, s-a dus la lada de mălai, a luat ciurul, a făcut cruce deasupra lui, bolborosind un descântec neînțeles, apoi l-a pus cu veșca, adică cu marginea de lemn, pe vârful foarfecelui pe care îl ținea între două degete, și ciurul a început să se învârtă, încet-încet, ca împins de o mână nevăzută. Țsta, zicea ea, era semnul că tata se află în viață pe front. Mama, uimită, și neîncrezătoare de ceea ce se petrecuse înaintea ochilor ei, i-a cerut țigăncii să mai încerce o dată. Ciurul s-a rotit și a doua oară.

După plecarea mamei, până într-un ceas, la cărămidărie s-au adunat o mulțime de femei. La vestea că Lișca știe farmece, lăsaseră copiii nelăuți și veniseră să afle dacă bărbații lor sunt teferi acolo pe unde i-a târât războiul. Ciurul se învârtea de fiecare dată, și ele puneau bucuroase lângă țiganca așezată pe pământ, în fața colibei, lucruri de-ale gurii sau bani pe care bătrânul lacom îi vâra în buzunare, socotind cu glas gros, fără rușine de lume, câștigul ce se strângea.

Lișca, ajunsă din nou la mare cinste, lepădase ca pe o mască înfățișarea tristă, rece și dușmănoasă cu care-i speriasse pe taică-su și pe frați în ultimele zile. Ochii ei mari, surâzând, cu două luminițe ciudate în pupile, genați și sprâncenați, ardeau veseli, pătrunși de o bucurie tainică. Unul dintre frații ei adusese o sticlă de rachiu, păhărelul trecea din mână în mână, întârziind mai cu seamă pe la bărbați, și, când i se întindea și ei, îl bea dintr-o înghițitură și nu-i da drumul mai departe până nu i-l mai umplea o dată. Dăduse jos flanela verde de lănică, rămase cu cămașa, prin care sânii rotunzi și mici se desenau clar. Pe brațe, ca toate țigăncile tinere, purta brățari de alamă, care se ciocneau între ele când întindea mâna să apuce păhărelul.

– Lișco, fă, îi strigă o dată bătrânul, lasă rachiul, că te turtești.

Ea l-a ascultat și a azvârlit cât colo sticla, apoi a sărit în picioare, făcând să-i fluture fusta veche de catifea și i-a strigat celui mic dintre frați:

– Ursare, pune mâna pe toba ta de capră și bate-o cât poți, că vreau să joc. Ducă-se dracului războiul, în seara asta vreau să-i trag una de-a noastră, țigănească.

Femeile, îngrămădite lângă vatră, uitaseră de necazuri și zâmbeau la toată zburdălnicia ei nevinovată. „E tânără, săraca, se gândeau, acum ar fi trebuit și ea să petreacă”, și nu-i luau în rău nimic din ceea ce făcea, fiindcă-și aduceau aminte că altădată și ele se dădeau în vânt după botezuri și nunți.

Tovarășul meu de joacă a bătut toba și Lișca a jucat. A jucat așa cum niciodată până atunci nu-mi mai fusese dat să văd. Cu capul răsturnat pe umeri, cu brațele date în lături, pocnind din degete și mlădiindu-se din mijloc, părea că trece în zbor peste pământul bătătorit din fața colibei, fiindcă tălpile ei de-abia-l atingeau, ca și când dedesubt ar fi fost o tablă cu jăratic. Călca frângându-și genunchii și lungind gâtul, cu ochii ușor întredeschiși, dând mereu să se întoarcă, așa cum mânzul care se adapă în râu se trage înapoi când își moaie nările în undă, speriat de chipul lui răsfrânt în adânc. Pornea repede în vârful picioarelor, fugărită parcă de răpăitul ca de ploaie al degetelor lovind în toabă, se răsucea brusc făcând să zornăie brățările, de data asta îndreptându-se puțin cu fața ridicată în vânt către ușa colibei, ca atunci când te așteptai să dispară prin ea, să se oprească și să înceapă să toace iarăși pământul cu călcăiele. Când sfârși, se lăsă să cadă pe iarbă cu brațul în lături.

Se înserase și femeile se pregăteau să plece, când una din ele, o bătrânică, îi zise țigăncii:

– Lișcă, da de bărbat-tu ce spune ciurul? Ia descântă-l, să vedem și noi ce zice?

Lișca se uită la ea ca la o arătare din altă lume. Bărbat-su? Ce-i păsa bătrânii de bărbat-su? Se făcuse dintr-odată galbenă la față, de parcă-i tăiasse graiul.

Pentru o clipă femeile uitară că au treburi acasă și se adunară iarăși în jurul ei, și ea trebuie să spună descântecul și să pună ciurul cu marginea pe vârful foarfecelor luate de mine din lada cu albituri a bunicii. Dar fie că ostenise la joc, fie că gândurile la bărbat-su îi dădeau ca un tremur în tot trupul, ciurul îi scăpă din mână și căzu. Încercă și a doua oară, mușcându-și limba ca să se liniștească, dar nici

de data asta nu izbuti să-l facă să se învârtască, așa cum izbuitise până atunci.

Femeile o priviră îngrozite, într-o tăcere de moarte. Tăcea și Lișca, cu toate că pe fața ei se vedea bine că ar vrea să le strige că nu-i adevărat, că bărbat-su trăiește, trebuie să trăiască, ciurul nu știe nimic, n-are de unde să știe, că tot ce făcuse astăzi fusese o înșelătorie. Rezemată de colibă, cu fruntea în palme, privea în jos, tristă și îndurerată, ținând o mână la gură ca să-și oprească strigătul ce-i umplea pieptul și alta pe frunte să astâmpere durerea ce i se cuibărea în creier.

Femeile încercară s-o mângâie, dar ea se zmuci și ele plecară. Lișca se lăsă atunci cu fața la pământ și izbucni într-un plâns cu hohote, fără să se mai poată stăpâni.

Eu și tovarășul meu de joacă stam lângă ea și nu scoteam o vorbă. Târziu se întoarse către noi și, luându-ne de mână, rosti cu glas înecat de lacrimi:

– Doamne, cum mă priveau, parcă-mi tăiau inima!

Apoi, fulgerată de un gând, își dădu părul pe spate, se strecură în colibă, luă punga cu bani din buzunarul bătrânului care dormea și ne-o dădu să mergem cu ea la curtea boierească, s-o dăm femeii al cărei copil se înecase în râu.

Noaptea, când ne-am întors, Lișca nu mai era la cărămidărie. Plecase luând cu ea și vioara rămasă de la bărbat-su.

– Țigancă, zicea lumea, i s-a făcut de ducă și s-a dus ...

După patru luni, Lișca s-a întors acasă, escortată de jandarmi. Fusese prinsă între liniile frontului și nimeni nu voise s-o creadă că-și căuta bărbatul.

Dar nu mai era Lișca pe care o știam noi, ci o umbră a ei.

DINCOLO DE NISIPURI

– *Tatălui meu care aștepta gârla*–

Era în 1947, an de secetă cumplită. Șușteru nu mai văzuse pic de tutun de patru zile. Ca să fumeze, într-o zi rupse un smoc de frunze de iederă din rugul care îmbracă fața casei, le fărâmă între degete și-și umplu luleaua. Avea ochii cârpiți de somn, fiindcă, deși era trecut de

amiază, abia se sculase din pat. „Al dracului, se gândi, pierzi o noapte la priveghi și nu-ți mai vii în fire pe urmă două zile”. Nevasta, soacra, copiii lipseau de acasă. „Sunt după mâncare, își zise, s-au împrăștiat prin sat ca făina orbilor”.

Și ieși din drum, mic și slab, cu cămașa atârându-i peste pantaloni. Avea poftă să mănânce o legătură de lăptuci; dormind visase c-a plouat și că i-a înverzit grădina de zarzavat ca în anii buni. De două veri, de când ținea seceta, nu se deștepta o dată fără să poftască de mâncare un lucru de care nu putea să facă rost. „Se vede treaba, își zicea, că visele se nasc în stomac și urcă să moară în gură. Bine-ar fi, zău, să nu le aibă omul deloc”.

– Suștere, dă, mă, și mie să trag un fum.

Îl strigase dascălul satului. Despre dascăl toată lumea zicea că și-a pierdut mințile din pricina foamei. Ziua întreagă sta la marginea șanțului cu picioarele adunate sub el, mesteca măcriș dacă avea, și îngâna întruna, uitându-se la cerul gol de nori, un rând dintr-o carte de rugăciuni: „*Dumnezeule care dormi în pădurea de dafin*”.

– Nu-i tutun, mă, îi răspunse Sușteru, e o buruiană, pute și te ustură pe gât.

Privi ulița în lung. În dreptul primăriei, o femeie aduna baligă într-o roabă ca să lipească prispa casei. Sub salcâmul de lângă podișca dată cu var, un câine se scutura de purici. La fierărie potcoveau un cal. Mirosea a copită arsă.

Sușteru coti încet după colțul gardului și coborî la râu. Se opri la șanțurile prin care altădată venea apă în grădina lui de zarzavat. Erau goale. Mălul de pe fundul lor se uscaseră, crăpaseră. Albia râului se întindea în sus ca o omidă cenușie. Nisipul și petele galbene de lut pietrificat luceau pustii în soare. Rădăcini putrede atârneau în peretele malului dinspre sat. Dincolo, pe izlaz, aliorul se încolăcea de căldură. Pe un mușuroi de țărână, alături de o tufă neagră de mărăcini, țistuia un hârciog. Departe, pe vârful unei movile, se zărea un călăreț.

Sușteru zgârie cu vârful piciorului o cruce în nisip și răsă. Când era copil și făcea o cruce pe pământ, zicea că dedesubt gălgăie un izvor. Prost mai era în tinerețe. În fiecare an, în prima săptămână de primăvară, se ducea la izlaz cu un țaruș să scoată brândușe. Le vedea –

albe, în două foi, ca stropii de lapte căzuți din șistar – și se repezea să le culeagă pe toate. Maică-sa îi zicea la plecare:

– Câte brândușe ai să aduci acasă, atâția pui au să scoată cloștile noastre.

Și el credea.

Călărețul zărit înainte pe movilă se apropia în goană mare de sat.

– E nebun, zise Șușteru, vânturând mâinile, omoară calul dac-o ține tot așa până la pod.

Observându-l, călărețul cârmii spre el și strigă, arătând cu brațul îndărăt, că vine gârla. A plouat la munte și vine gârla. Vine Buzăul.

Șușterul nu înțelese pe dată ce i se spune, parcă îi luase mințile, și când se dezmetici, celălalt era departe, se pierdea sub arcadele podului vopsit în roșu, dispărea ca o nălucă, în fulgerările apei morților. Șezu o clipă, căutând cu privirile înfrigurate în susul albiei, pe linia malului, și i se păru că-l lovește în față răcoarea apelor pornite de la munte. Atunci sări șanțul și urcă podul în fugă, mai mult de-a bușilea, suflând greu pe gură. O mânecă a cămășii, îmbâcsită de sudoare, îi atârna de încheietura mâinii ca un pansament desfăcut. O smulse și o aruncă.

Dascălul ieși înainte, apărându-se de muște cu o creangă de salcâm.

– Dascăle, strigă Șușteru, vine gârla, mă! Trebuie să dau luntrea la apă și să curăț șanțurile. Peste o săptămână mâncăm lăptuci.

Într-o jumătate de ceas, Șușteru a scos luntrea din șopron și a târât-o prin praful uliței până dincolo de râu.

În vremea asta s-au prins să bată clopotele bisericii. Bang-bang – clopotul mare; ding-ding – clopotul mic. Toaca nu suna. Toaca se bate numai la soboruri bisericești.

Când au bătut clopotele, satul s-a mutat pe malul gârlei. Bărbații au tăbărit cu sapele și cu târnăcoapele să spargă movilele de pământ care astupau intrarea în șanțuri. Femeile n-au coborât, se îngrămădiseră sub un oțetar și țineau copii lângă ele, fiindcă valurile puteau să-i tragă în vârtoarea lor, din care nu mai e scăpare. Nu se știe de ce aveau credința că gârla, pornind de la munte, se lasă la vale însoțită de un vânt rău, aspru, ca de îngheț, și se înfiorau dinainte, ca

jivinele plâpânde când simt că se apropie iarna grea. Două dintre ele rostogoliră cu mâinile până-n gura vadului un pietroi mare cât o buturugă, ca să fie acolo pentru spălat rufe. Jos, într-o groapă, un bătrân întindea cârlige de undit, legate de o sfoară prinsă de un țaruș înfipt în buza malului. În fiecare cârlig atârna câte o jumătate de rămă ca momeală. O fată se pieptăna, răsfirându-și părul castaniu în lumina soarelui, și zicea un cântec trist ce aducea a bocet. În toiul lucrului, bărbații se opreau o clipă și-și sufleau pantalonii până mai sus de genunchi, ca să nu li se ude mai târziu îmbrăcămintea. Atâta mai aveau, ce era pe ei, restul boarfelor le schimbaseră pe mălai la bogătanii și morarii din satele de sus.

Isprăvind de curățat șanțurile, Șușteru trecu la vecini să ceară tutun. Căpătă cât să-și umple luleaua de două ori. Dascălul se ținea în urma lui la un pas. Șușteru îi întinse să tragă un fum. Pe urmă plecă mai departe, călcând încet pe marginea albiei, smucind mereu cămașa să-și acopere brațul gol, înroșit de soare. Când dădu peste moșul ce întindea cârlige, se făcu foc de supărare și începu să țipe la el să le ia de acolo, să nu sperie peștele din prima zi.

– Ei, gata, am înțeles, zise bătrânul, liniștit, le iau. Da urlă degeaba. Tu nu știi că peștele merge numai în susul apei? Întâi să ajungă Buzăul la Siret și pe urmă vine peștele aici.

– Asta așa e, recunosc Șușteru, uitasem. Poți să le lași.

– Le las, răspunse bătrânul, că cine știe, poate tot pică vreun baboiaș. În groapa asta am prins odată un somn cât un porc.

– Pune mâna și scoate-le, răcni Șușteru, înfierbântându-se din nou. Să n-avem vorbe.

Se însera. Soarele luneca sub orizont. Lumea, tot pe mal, nu se mișca, dar începuse să-și piardă răbdarea. În câteva locuri femeile aprinseră focuri. Cădea noaptea. Bărbații porniră spre Șușteru să-l întrebe ce e cu gârla, că nu vine, nu se vede.

– Dacă nu se vede, răspunse Șușteru, așezat pe marginea luntrii, s-aude. Pune urechea la pământ și ascultă.

Cinci inși se trântiră numaidecât în nisip, pe burtă. Șușteru strigă la femeile de pe mal să nu mai facă zarvă și trecu în rând cu cei cinci. Nimic. Pământul, uscat până la un stânjen în adâncime, era tăcut.

Bolovanii n-au glas. Cei rămași în picioare așteptau încordați. Le sticleau ochii în cap. Bărbile, vinete ca magiunul de prune, îi faceau fioroși. Șușteru se ridică anevoie.

– Adineauri s-auzea, vorbi el. Venea așa ca un bubuit de departe. Îl fulgeră o idee: Stați! Să știți că morarii din satele de sus ne-au tăiat apa. Hoții de morari au pus mâna de-au săpat șanțuri mari, și acum apa curge în iazurile lor. N-o să vie la noi nici într-o săptămână, dacă nu mergem să-i luăm de păr.

Oamenii se uitară unul la altul în tăcere. Șușteru se părea să aibă dreptate. Își aduceau aminte că morarii le-au făcut greutăți cu apa în toți anii.

– Ne-au luat boarfele pe nimica toată, ne-au lăsat goi pușcă, zise Șușteru, și-acum ne taie și apa.

Lăsară sculele ce le aveau și se repeziră în sat să încalce caii. Trebuiau să aducă gărla, astfel pierdeau.

Într-un sfert de ceas se formă o ceată de vreo douăzeci de călăreți. Cei de pe mal le strigară să ia cu ei topoare și cazmale. Își închipuiau c-o să iasă cu bătaie.

Șușteru dădu pintoni și ceata porni, răzlețită la început, apoi strângându-se ca o unitate de cavalerie în așteptarea semnalului de atac. Drumul era greu. Copitele se înfundau în nisip. Un cal se poticni și necheză. Stăpânul îi dădu în cap cu pumnul. În față răsărise luna. Era galbenă și vâlurită ca obrazul unei bătrâne. Nisipul scânteia. Dunga lui albicioasă, ca de sidef se isprăvea în lună. Sau poate de-acolo curgea în albia râului. Șușteru călărea în frunte. Satele din sus erau departe. Până la cel mai apropiat dintre ele, pe drum drept, pierdeai un ceas. Ceata, ținând pe lângă mal, făcea multe ocoluri. Nu străbătuseră calea jumătate, când doi cai, stinși de oboseală, slăbiți din pricina foamei, căzură și dădură ochii peste cap. Oamenii se opriră, îi ridicară și-i duseră pe mal.

– Belțiți-i aici, le zise Șușteru stăpânilor, și nu lăsați să alunece stârvurile de vale, că ne spurcă apa.

Ceata, fărâmițată, porni mai departe, la pas, pe sub cerul albastru, înalt, având în față, culcat pe muchia unui deal golaș, obrazul lunii. În dreapta și în stânga, nici o lumină. După dogoarea zilei, câmpul răsufla fierbinte și caii nădușiseră, adunai spuma de pe

soldurile lor cu palma. Oamenii îi îndemneau stăruitor – uneori cu blândețe, bătându-i încet pe bot, alteori cu vorbe aspre, din gât, croindu-i cu coada cazmalelor.

Ajunseră la prima moară, așezată pe un grind pleșuv. Iazul din fața ei era gol. Mănară înainte. Ziceau că apa a fost tăiată mai în sus. O parte din ei – vreo șapte la număr – coborâră și-o luară pe lângă cai. Cei din față simțiră că i-au pierdut și grăbiră în trap până la un colț al malului, de unde începea o pădure de plop pe o limbă de pământ îngustă. Acolo, Șușteru suci în loc calul lui mărunț, flocos și făcu numărătoarea. Mai era cu el jumătate din ceată, și până la satul următor, după judecata lui, mai aveau de mers un ceas, dacă nu și mai bine.

Cu puțin înainte de miezul nopții, ceata ajunse la moara a doua. O văzură de departe. Era ascunsă între salcii bătrâne, cu acoperișul țuguat, învelit cu tablă. Alături, pe un dâmb, o casă cu geamurile oarbe. Un cârd de rațe trecu pe deasupra lor găfâind și se pierdu în câmpie.

– Vin de pe iaz, zise Șușteru, s-au scăldat până acum.

Oamenii puseră cail ureche la ureche. Topoarele le țineau la piept. Albia râului cotea dintr-odată la dreapta, ca, mai încolo, la vreo sută de pași, răzgândindu-se, s-o apuce mult la stânga, tăind prin izlaz. Se năspustiră în galop printre malurile abrupte până la stăvilă, unde descălecară. Iazul, ca și cel dinainte, era gol, iar jgheburile – pline până la jumătate cu țărână. Nici un fir de apă nicăieri.

Oamenilor nu le venea să creadă. Clătinându-se, trecură podul ce ducea în moară. Un vițel culcat pe cărare mugii prin somn. Înăuntru lătră un câine.

Auziră și-o tuse înfundată, hârâită și un zgomot de zăvoare. Stăpânul se speriasă, îi credea hoți. Se întoarseră la cai fără a scoate o vorbă. Șușteru rupse cel dintâi tăcerea.

– N-au ținut apa aici, zise. Mai în sus, la morile celelalte, acolo să mergem.

Patru inși se desprinseseră din ceată și o cotiră în jos. Topoarele le atârnavă înfipite la brâu. Ceilalți îl însoțiră pe Șușteru până la locul unde albia râului se vedea întinzându-se drept înainte – o dără de creță ce nu se mai isprăvea nicăieri. Atunci îl părăsiră și ei.

Șușteru nu-i chemă. Privi luna ce se ofilea pe muchia aceluiași deal, ridică brațul fără mânecă și lovi calul pe gât, cu dârlogii. Simțea mereu în față răcoarea valurilor.

PĂPUȘA

Ene Lelea se întorcea în sat de la o consfătuire cu agronomii, unde șezuse trei zile. Mâna caii repede, cu capul înfundat în gulerul moale al șubei, și sania luneca, clătinându-se pe pârtia din marginea bălții. Până la căderea serii mai era un ceas, totuși peisajul se desfășura vânat, pentru că după prânz vremea se învrăjbise ca o cățea fătăță. Zărilor căzute fumegau, gerul, care arse în draci o săptămână, se subțiasse, și, în câmpia încremenită sub un strat de zăpadă gros de două palme, se deșteptă vântul de februarie, scheunând. Prin scârțâitul ca pe sacăz al tălpicelor, Ene Lelea auzea trosnetul sec al buruienilor rămase încă în picioare pe răzoarele din linia cu vii și foșnetul stufului, aspru, încâlcit. Înainte, către sat, cerul deschidea un ochi mic și inexpresiv, ca de pește fiert, sub care se mișca, înscriind cearcăn de funingine, un cârd de ciori.

„Vine viscolul, se gândi Ene Lelea, la noapte o să degere și inima pământului”, și scurtă hățurile. Tropotul copitelor se învălmăși. Ascultându-l, lui Ene Lelea îi răsări în minte că e fără noimă să omoare caii cu goana, când Gia nu mai e acasă să-l aștepte. Gândul îi răscoli dureros simțurile, și fața lată, cu nasul puțin cărnos, i se strâmbă nervos, parc-ar fi crestat-o cu briciul. La numai două luni de la nuntă, nevasta îl părăsise. Într-o seară, după ce-au stat la masă, el a coborât în beci să scoată o cană de vin, și când s-a înapoiat n-a mai găsit-o pe Gia. Își luase lucrurile și fugise la Ilie Bigu, gestionarul de la bodegă. I-au rămas de la ea o ciupercă de lemn de țesut ciorapi, o păpușă îmbrăcată în veșminte de mireasă, pe care a spânzurat-o în pridvor, deasupra ușii, și o scrisoare:

„Să nu mă blestemi, Ene eu mă duc la cine mi-a fost drag pe lumea asta mare că eu m-am măritat cu tine fiindcă m-a bătut tata cu pumnii, ca dușmanu, să te iau. Degeaba am zis eu nu și nu și am bocit și m-am rugat de ceasul morții, că mama și toate neamurile noastre,

cum dădea ziua geană, venea să mă oropsească cu vorba ca să facem cununia amândoi. Acum tu, Ene, să zici așa, că Gia nici n-a fost, vai de chinu ei ăla amar, și să-ți cauți altă fată, care să te îngrijească și să-ți facă copii frumoși, ca perele clopoțel, că ești om bun și președinte de gospodărie ...”

„Ehe, facu Ene Lelea cu amărăciune, mi-a dat cu piciorul și-i cu gura plină de cântec ca un popă”.

Împrejur, zăpada începuse să se destrame în vânt: se pornea viscolul. Ene Lelea strânse umerii, instinctiv, și-și frecă cu dosul palmei buzele spuzite de vânt. Usturimea îi străpunse toată gura. „Să fie al dracului, se supără, am stat trei zile la Raion și nu mi-a dat prin cap să cumpăr nițică piatră-acră, să-mi vindec gura”. Era aproape de coliba paznicului, ridicată la un cot al drumului, și înălță capul să privească pe baltă. Dincolo de perdeaua de stuf, scuturată de vânt, pescarii din brigada condusă de Dumitru Carabineanu spărgeau copci, să bage năvodul. Izbiturile topoarelor răsunau puternic, parca-ar fi sfârâmat oase de vită o armată de măcelari.

Ene Lelea uită de Gia. „Noi, dulgherii, își zise el cu mândrie, nu facem niciodată atâta hărmălaie. Cu noi e altceva” ...

Până să fie ales președinte, lucrase în echipa de dulgheri, și de aceea, o clipă avu senzația că acolo în vale se prind în scoabe grinzile unei case. Închizând ochii, descoperi chiar și şuierul ferăstrăului, și mirosul lemnului cioplit; iarna, în mâinile dulgherului, lemnul miroase mai frumos decât în pădure.

Deodată, unul dintre pescari, rotind minciogul într-o copcă după pește, începu să cânte, și Ene Lelea recunoscă vocea lui Bigu, groasă, asprită de ger, și amețala îi învălui tâmplele. Cântecul, punctat de bătaia topoarelor, îi da un sentiment straniu de umilință și prăbușire. Era ca și când s-ar fi aflat însetat dinaintea unei fântâni secate. Un val fierbinte i se zbătea în trup, întocmai ca-n ziua când i se făcuse o injecție cu calciu gluconic, iar buzele i se mișcau fără voie, închegând, prostește, aceleași cuvinte:

– Ilie Bigu mi-a furat nevasta și cântă.

Apoi, brusc, se trezi în el și se întări credința că lui Bigu i se făcuse de pește ca la pisici și venise să-l momească cu rachiul pe Carabineanu. „S-au înădădit la dulce, se gândi, a! ce-am să-i mai întind

eu! Până-n pânzele albe am să-i întind!” Dar întâiul semn al mâniei, clipa ei de năuceală o trecu sorbind lacom din țigară, și acum plutea într-o bucurie ciudată. Toate câte fuseseră gata să răbufnească în el – silă, durere, revoltă – se rânduiau, se așezau la dospit, ca să izbucnească mai târziu nimicitoare.

Era în dreptul colibei de la cotul drumului. Trase de hățurile înghețate și-l strigă pe paznic.

– Cât rachiu a adus Bigu?

Paznicul, un cloncan de om, se apropie de sanie, amin-amin, târând după el prin zăpada ce sâsâia în vânt capătul unei moletiere desfăcute.

– Dă-i drumu, n-auzi, strigă Ene Lelea, sau te gândești să-mi torni minciuni?! Dacă te prind, gaia te ia, să știi!

– N-a adus nici un strop, răspunse paznicul. Alaltăieri l-au dat afară de la bodegă, și Carabineanu l-a luat să lucreze la noi. Asta e. A fugit nevastă-ta la el, iar președintele cooperativei s-a sculat că nu mai e bun de gestionar, altul în loc. Și Gia, zice, e gravidă. Poftește de două zile numai pepenași murați și alămăie.

Ene Lelea nu mai ascultă, învârti biciul, și caii îl înecară în viscol. Din înălțimi tăbăra peste el întunericul, și fulgii mici, reci îi înțepau fața și-i prefirau în oase, ca o spaimă, frigul. Depărtările tulburi pieriseră, curgeau amestecate în trâmbele fâlfâind de-a curmezișul drumului, iar cerul era o zbatere de cenușă și de sare. Ene Lelea fuma. Jarul țigării îi poleia mustăcioara spălăcită și bărbia groasă, înfundată ca un oblânc de șa. Până astăzi nădăjduse că Gia se va întoarce la el. Acum, aflând că așteaptă un copil de la Bigu, îngropa și ultimul licăr al nădejdi.

Gândul la Gia îi aduse în minte pe neașteptate aroma aspră a părului ei, proaspătă ca în prima noapte petrecută împreună. Năzărire! Se scutură, dar nu izbuti s-o alunge. Ar fi dorit-o pe Gia în sanie, adunată lângă umărul lui, înfricoșată de viscol și de zdruncinături.

– Ene, dacă se rupe o fălcie?

Așa le zicea Gia tălpicilor: fălcii.

– Nu te teme de asta, sunt din salcâm, lemn trainic.

– Pentru copil mă tem. Când o fi mare, Ene, când, va avea șapte ani și l-oi scula dimineța, să se ducă la școală, o să atârne la somn ca și mine și o să îndruga la prostii! Mamă, cică, am visat că scrânciobul din abecedarul ăla al meu se rotea legat de agudul din curte. Era de-adevăratelea. Pe urmă, să știi, au venit la mine, în odaie, porumbeii din cușca lui nea Dumitru Carabineanu: „Uite am venit singuri plocon, ca să nu ne mai pui lațuri, ia-ne”.

Ene Lelea se dezmetici și suflă furtunos pe nări. Ce treabă era asta, să țeasă povești pentru copilul altuia?!

Între timp, caii, întetind trapul, intraseră în sat. Ațipite sub viscol, casele vărsau pale de fum pe hornuri, iar vântul purta în răsucirile-i neașteptate pe uliță miros de spuză. Lumini gălbui scânteiau stânjenit în ferestrele îngroșate de ger.

În dreptul casei lui, Ene Lelea coborî, deschise poarta, împingând-o cu umărul, și băgă caii la adăpost, sub șopron. Găleata de la fântână se bălăbănea peste ghizdele. Marginile ei, ferecate cu tablă de balot, luceau știrb în dăra aurie a becului care ardea în pridvor, uitat aprins de trei zile. În stânga, atârnată de uscior, într-un cui, tremura caraghios păpușa îmbrăcată în haine de mireasă. Ene Lelea urcă cele două trepte de piatră și se opri un moment năucit. Păpușa îl privea cu ochii Giei – albaștri, lunguiți, batjocoritori, cu pleopă grea.

– Ce-ți închipui? întrebă Ene Lelea, înfiorat. Ce-ți închipui? strigă el încă o dată și, orbit de mânie, începu s-o croiască cu biciul. N-am pus eu să-l dea afară pe Bigu!

Obosit, zvârli biciul și plecă la președintele cooperativei. Pe obraji i se lipiseră fire de rumeguș din păpușa ruptă.

STRIGĂTUL

Lui Gheorghe Tomozei

Era în ajun de Anul Nou, seara, după ora opt. Tânăr, înalt, subțire, Ene Lelea colinda pe sub ferestrele casei, înfigând ramuri de brădișor în cercevele și-n crăpăturile obloanelor. Dăre de lumină portocalie, strecurate umil prin țesătura perdelelor, tremurau pe zăpada

stârniță de vânt. Bătea crivățul. În aerul rece, sonor, uscat de ger vreme de-o săptămână și mai bine, vuietul viscolului, urcând din viroagele și râpele câmpiei, năvălise pe neașteptate, câteva clipe mai înainte. Acum vântul se întetise, gâfâia, horcăia, prohodea. Prins în vârtej, teiul cel mare din grădină se zbuciuma și trosnea, o foaie de tablă se izbea pe-un acoperiș, și-n staul, berbecii își scuturau acioaiele, înspăimântați. Pe ulițe, troienii goneau despletii. Totuși din malul râului și până deval, la moară, în ferestrele caselor scânteiau lumini, semn că, și pe înnoptate, satul întreg continua pregătirile pentru sărbătoare, febril și robust.

„E-hei, își spuse Ene Lelea, cuprins de-o bucurie frământată, o să-ncheiem anul c-o petrecere pe rupele, cu veselie, cu plimbări cu sania”. Potrivi sub cerdac ultima rămurică de brădișor și sări sprinten în zăpadă, lângă prispă. Peste drum, în răscrucea de la Monumentul eroilor, o fată umplea cofele cu apă. I se vedeau pulpele groase, lucioase, sugrumate de jartiere.

– Zdravănă făptură! rosti Ene Lelea mirat și se apropie să pună zăvorul pe poartă.

Vântul îi dezlegă fularul și-i aruncă în ceafa o pală de zăpadă uscată ca mazăricea. În același timp îi smulgea și-o mânășă lui Papa Leon, care se ivise la colțul uliței.

– Stai, nu așa, suflet de câine, răcni bătrânul împleticindu-se.

Era băut, icnea, înjura și repezea brațele roată, ca o moară de vânt.

– Fugi, lighioană năpărlită? scuipă el cu dispreț. Vacs, asta ești. Vacs ... Și tu? strigă spre Ene Lelea, intrând pe podișca ce da în curtea lui. Ești președintele nostru, ridică mâna și jură că Isus Christos, mântuitorul sufletului omenesc, n-a fost o fiară reacționară. Nu vrei? Iacă, eu stau smirna-n fața casei mele și strig: Jos cu dama de pică, are inima neagră, muierea dezământată, ține păsatu-n poală și țâncu-n oală. Să vină-ndărăt la tine, de ce-ți frige inima? Feriți purceii de lapte, m-am făcut vampir, uite-așa le găuresc beregățile și le beau sângele.

– Naiba să-l ia, e năuc, de-a binelea, zise Ene Lelea bocănind cu cizmele pe treptele de lemn.

Răzbit de frigul de-afară, bău o cană de vin și se lungi îmbrăcat pe pat, să asculte muzică la radio. O fierbințeală plăcută îi rumeni

obrajii. Mirosul crud și răcoros al brădișorului, plutind ca un păienjeniș, îl pătrunse până-n fundul sufletului, tainic și sfios ...

Liniște! Doar viscolul trage cu ghearele de obloane. Balamalele scâncesc. Ochiul magic al aparatului de radio proiectează o săgeată verde, ireală pe peretele de la miazănoapte, și o crizantemă înflorește într-o carpetă. Tulpina ei subțire se îngroapă în gura sacului cu nuci trântit lângă perete. Cântecul se revarsă domol și calm, și Ene Lelea intră într-o livadă, se oprește sub un cais și începe să numere fructele coapte care cad la pământ. Una... două ... trei ... Trei caise fac un strop de rachiu. Acordul se repeta, și gândul lui rămânea atârnat de cifra 3. Trei bobite de măceș satură o rândunică. Trei perechi de palme i-a tras Papa Leon lui Ion Lalaia Gogodita și ăla l-a dat în judecată ...

Deodată, odaia vibră de un țipăt de spaimă, disperat, sfâșietor, țâșnit dintr-un gâtlej neomenesc. Ene Lelea simți un tremur în bărbie, pielea i se încreți pe frunte și făcu un gest scurt să se ridice. Dar căldura, pacea odăii, cana cu vin băută mai înainte, pisioul care se cuibărise lenevos lângă umăr îl ținură pe loc. „Viscolul, își spuse el ca să se liniștească. Se zbate și urlă în gura hornului”. Îngrămădi perna sub ceafă, aprinse o țigară și privi ținută punctul roșu de foc, care crescă și se îngroșă ciudat, până ajunsese să semene cu un cantalup, apoi cu o lună. „Ia te uită, se-nveseli el, luna stă tupilată-n casa mea, și fetele umblă în noaptea asta ca s-o prindă în oglinzi”. Puse luna într-un cui din perete. Nu-i plăcu. O mută pe masă și-o învărti în gura unui pahar. De-acolo o trecu printre dinții cuierului să-i poleiască, o plimbă pe dinaintea cocoșului țesut cu arnici pe-un ștergar, o legă de curelușele unei teci de sabie, și la urmă o fixă să ardă între două mănunchiuri de brădișor.

– Eu n-o urăsc pe Gia, lună verde. A plecat de la mine, dar n-o urăsc. Du-te de i te-arată-n oglindă și du-mi chipul cu tine. Spune-i să nu fie mâhnită. Papa Leon e un caraghios, înjura vântul, n-o-njura pe ea. Dacă vrea, îl trimit din nou în pețit, să se ploconească înaintea ei cu daruri. Dar să nu-l cinstească decât c-un degetar de rachiu, că se cherchește repede și-i sună limba-n gură ca sămânța-n roșcovă. De Crăciun când tu dormeai în cețuri, a băut cu Ion Lalaia Gogodita, s-au luat la harță și l-a palmuit. Nu-l dovedea el pe Gogodita, căci ăsta are

pușcă, însă după ce-au tras binișor la măsea, l-a momit s-o vâre sus, pe două grinzi, și când omul a coborât de pe scaun, i-a căutat răcă și l-a plesnit. Gogodita e mărunțel, zadarnic a-ncercat să pună mâna pe armă; cum sărea, Papa Leon îl bușea și-l da peste cap. Du-te, lună verde, și descântă-i brădișorul.

Luna pieri, și Ene Lelea, rămas singur, sări în picioare, asudat, cu buzele tremurânde, străfulgerat târziu de strigătul de groază pe care-l auzise și i se cuibărise în carne, așchie de foc. Își simțea gura cleioasă și amară, ca de fiere de pește. „Ce-a fost cu mine? se întrebă el. Mi-a tras dracul tichia pe ochi, asta e ...”, și-un val înăbușitor, de căldură clocotitoare, îi strânse inima și-i tăie răsufarea. Curgea prin el o undă de foc vie, mistuitoare: „Gia, n-o să-ți mai fure brădișorul. L-ai înșirat pe pereți și o să se ofilească neatins de mâna ei”. Înecat de mânie, smuci ușa și trecu pragul în întuneric, fără scurtă, numai în flanelă și în haină. Viscolul îl orbi. O șuviță de nisip, prelinsă de sub podina cerdacului hățânat de vânt, i se strecură, scârboasă, în nări și pe pielea gâtului. În curte foșneau, albe, pâraiele zăpezii. Se afundă în ele, luminându-i calea cu lanterna. Căpriorii casei, vechi și șubrezi, se izbeau cu pocnete seci în furcile înfipite cu proptele.

În uliță auzi clopotul bisericii. Suna singur. Vaierul bronzului se rotea ca o fâlfăire zgrunțuroasă în vânt, amestecându-se cu jeluirea salcâmlor și cu plesnetele scurte ale panglicilor de hârtie colorată prinse în ramurile de brădișor. Ene Lelea cerceta atent șanțurile, trăgând cu cizmele prin troienii spulberați de furtună, dădu ocol maidanului, privi în curțile vecine, dar nu descoperi nimic. Strigătul prăbușit în el, ca gălețile într-o fântână, i se zvârcolea în piept, ascuțit, dureros. Coborî la râu, printr-o văgăună cu petice de stof și pălămidă. Vântul venea șuierând din susul albiei, dărăcea mărarinii și se arunca sălbatic în câmpia nemărginită. După vreo cinci sute de pași, biciuit, apăsător de vijelie, Ene Lelea urcă vadul în uliță. Nu întâlnise nimic, totuși liniștea nu i se așeza la loc în suflet, albă, legănătoare, cum o avusese.

Casele, cuburi pietroase, dorm somn adânc. „Trag a greul pământului”, se gândește Ene Lelea. Viscolul duduie. Șoapte nelămurite și neroade se împletesc pe sub ferestre...

Brădișorul le adună și le strecoară pe furis la urechea Giei, rezemată cu fruntea de geamul în care licărește o lumină tulbure. „Au pornit colindătorii”, tresare ea. Cântecul copiilor suie din toate părțile satului:

Peste-un deal și peste o vale.

Iaca, soarele răsare.

Și nu-i soare răsărit,

Ci-i brădișor călătorit ...

Ene Lelea, tropăind, trece pe uliță hârșâind gardul cu umărul. Obrazul lui, tras, întunecat, ochii duși în fundul capului, aprig împăienjenți de viscol și arzând galbeni ca doi bulgări de pucioasă, îi smulseră femeii un țipăt pe care și-l înăbuși în pumni.

Ene Lelea trecu fără să-l audă. Alt strigăt se zbătea în el, cel auzit înainte de miezul nopții, disperat și izbucnit de dincolo de vârste. Un strigăt bolnav de neașteptare și de groază. Pe cine-l lăsase să piară fără să-i întindă o mână de ajutor?

Strigătul, căzut în el și stăruind ca o otravă puternică în toate fibrele trupului, îl îmbătrânea.

ÎN VĂPAIA LUNII

Era de-cu-seară. Ene Lelea, ieșit în curtea gospodăriei, asculta vuietul Buzăului scăpat din ghețuri. Sufla austrul. Luna subțire, scorojită ca o lipie arsă, văruia fruntea casei cu cerdac și două turnulețe de tablă. Un nor, ca o culme de negură, zăbovea peste livadă. Trei stele, așezate în triunghi, scânteiau cu luciri cadente în dunga de zăpadă de lângă scara magaziei. Mirosea a mraniță, a coajă de copac și a boștină fiartă. Într-un colț al grădinii, printre frunzele putrede, destrămate mijeia firul ierbii. Adulmecându-i izul înțepător și dulce, Ene Lelela zâmbi, fascinat de minunea primăverii. Trecu în poarta grădinii și se sprijini cu brațele de gardul de nuiele. În fața lui, la vreo sută de metri, pe buza malului, apăru dintre măracinișuri o vulpe, cu coastele năpărlite și coada stufoasă, sclipind roșcat. Se furișă sprintenă printre două mușuroaie făcute de hârciog și se opri între doi pruni, cu botul întins în vânt. Ene Lelea abia acum o zări. Sta neclintită pe etichetele dinapoi și asculta. Vântul îi umflă părul de pe ceafă, vânat, și-i gâdilă nările.

– Încotro, cumătră? întrebă Ene Lelea și fluieră după câini.

Un dulău lătră gros, hodorogit, între căpițele de fân, vulpea strănută, înveselită parcă de răgușeala dușmanului ei, se răsuci și dispăru în josul malului.

„Am scăpat-o, se necăji Ene Lelea, dar mâine seară stau la pândă”. Auzi tipătul prelung și straniu al unei păsări poposite în vărsătura Buzăului și se-nfioră. Sângele-i goni spre inimă, într-o zvârcolire dureroasă care se risipi în toate fibrele trupului, tulburătoare. Pe urmă se simți ușor și dogorând și-i veni să râdă. Dinții îi luciră sub mustața blondă, albi ca și capacul tabacherii de os pe care-o învărtea uitat în mâini. Îl pătrunsese brusc o veselie neînțeleasă, ca după o noapte de somn bun și porni să dea ocol curții tăvălite în văpaia lunii, cu miile ei de lucruri care altădată nu atrăgeau luarea-aminte prin nimic, iar acum se impuneau ochiului, învăluite într-un farmec aparte, duios, uimind sufletul și chemându-te să te apleci asupra lor, să le mângâi. Străbătu aria de-a curmezișul, fără o țintă precisă și auzind gălăgie în șopronul unde fierbea cazanul de țuică, se opri în dosul ușii vechi, afumate și aruncă o privire înăuntru printre două stîngii rupte. În vatra cazanului ardea un foc de buturugi. Un băiețandru așezat pe vine trăgea cu vâtraiul din spuză niște cartofi copti, ferindu-și capul de dogoare. Vălătuci de abur clocoteau deasupra căzii prin care trec țevile alambicului.

În fundul șopronului, pe patul acoperit cu o rogojină, Papa Leon, spân, uscat, în pufoaică și pantaloni vătuiți, legat c-o basma de-a nevستی-si pe sub fâlcă – suferea de măsele – sorbea țuică, plescăind de plăcere, dintr-o ceașcă de lut și le spunea celor vreo șapte-opt flăcăi îngrămădiți în jurul lui o poveste cu un țigan, Tudor Șalăul, mort demult și care avusese zece copii.

– Va să zică, spunea Papa Leon, ridicând ca la o solemnitate arătătorul descărnăt, cu pielea rebegită, cumpărase Șalăul o vacă. La masă, tăbărau pe strachina cu lapte zece guri și, cu Șalăul, unșpe. „Ce e astăzi la *menu*?” întreba Șalăul fâlos. „Lapte”, striga hoarda de căpcăuni. „Pe el, teteo!” asmuțea Șalăul – și-ncepea liorpăiala. Mamă-mamă, cum mai cărau puradeii! Te lăsau milog, nu altceva. Cinci îndesau lingura, cinci o scoteau și din două hăpăieli sleiau strachina. Șalăul, scos din front, făcea zâmbre, înghițea-n sec, se uscăse ca o

jumară. Dacă vede că n-are porție și n-are, într-o zi ia cuțitul și se-apucă de cioplește marginile lingurilor până le face netede. A lăsat-o-ntreagă numai pe-a lui. La masă, ăia zece, răi, la el: „Ne-ai tăiat leafa, barosane? Vrei să ne bagi în boală câinească? Tai-o și pe-a ta”. Șalăul că hâr, că mâr, dar ăia să-i pună gheara-n gât: „Tai-o și pe-a ta, hoț bătrân!”. „O tai”, zise Șalăul dacă vede că se-ngroașă gluma. Dar ce-i dă dracu-n gând? Ia cuțitul și hârști! dă jos jumătate din coada lingurii. „Gata, zice, acum suntem egali. La treabă, teteo!”.

Răsunară răsete voioase și puternice ca niște nechezături. Papa Leon râde și el fericit, cu sunete ascuțite, numai din gât, care semănau cu schelălăitul unui câine cotonogit.

Ene Lelea zâmbi și se depărtă în noapte, neobservat, așa cum apăruse. Frigurile primăverii, aduse de austru, îi schimbau mereu gândurile și-l umpleau de neastâmpăr. Trecu pe lângă hambare și bătu cu palma în perete: „E-hei, câte provizii am strâns noi aici!”. Cuvântul ăsta, provizii, îi da un sentiment de plinătate, de siguranță și împăcare. „Trebuie să intru nițel la Papa Leon, își spune apoi. Când începe ăsta cu gura, prinde iepuri, zău”. O clipă i se păru că gândurile ce-i trec prin cap nu sunt ale lui, ci ale altcuiva, străin și totuși prieten. „Până sâmbătă, Ene, trebuie să scoți tractoarele în câmp și să nu te sperii dacă dă iar o zăpadă, că-i zăpada mieilor, nu mai are putere”.

– Păi nu mă sperii, ce crezi? spuse el cu voce tare și se opri.

Umbra salcâmului de lângă fântână în care dormeau, pe prăjini, câteva perechi de curci și bibilici, cădea peste el ca o plasă deasă. Două crengi noduroase închipuiau pe pământ figura unui călăreț cu cojoc și căciulă. Ene Lelea se aplecă și potrivi la șoldul călărețului un vreasc, în formă de spadă. Când era copil, în nopți ca astea, maică-sa chema o bătrână să-i „toarne cositorul”. Baba venea, topea cositor într-o lingură și-l răsturna, bolborosind, într-o găleată cu apă descântată. Cositorul se încheaga, luând înfățișări ciudate, în care bătrâna deslușea, după semne ale ei, norocul băiatului. Își aminti că mereu era vorba de bani mulți, o comoară, de un drum lung prin Bărăganul ascuns în ceață și de o fată frumoasă. „Poate că fata era Gia, se gândi Lelea. De unde, își reveni el, Gia m-a lăsat la două luni după nuntă. Nu era nici o fată”.

Dinspre șură trecea spre grajduri un om purtând un coș în brațe. În dreptul lui Ene Lelea, slăbi pasul și-i spuse că în gluga cu pleavă a fătat o pisică.

– Șase motolani își ling boturile la lună. Și-s mustăcioși tovarășe președinte!...

– Scoate-i de-acolo, îi spuse Ene Lelea, și fă-le culcuș într-un loc ferit, să nu dea câinii ciobanului peste ei.

Omul se depărtă. „Du coșul, vru să-i mai spună Ene Lelea, și-ntoarce-te să fumăm o țigară”, dar în clipa aceea se auzi strigat în șoaptă, de cineva ascuns între stivele de lemne din prelungirea magaziei. Surprins, se întoarce și dădu cu ochii de Sorica, o fată de la crescătoria de păsări, înaltă, cu cojocel cu guler din blană de iepure și broboadă neagră de lână, înnodată gros sub bărbie.

– Bună seara, rosti Ene Lelea. Măi, se miră el, te-ai făcut fată de măritat!

– Vino până la incubatoare, îl chemă ea cu glas tainic.

– V-ați certat!

Fata scutură din cap.

– Nu-i adevărat, se apără cu îndârjire naivă. Gia nu se ceartă niciodată cu mine. Toata ziua mă pune să-i cânt. Ieri seara am stins lumina și-am cântat amândouă pe întuneric, așa, s-auzim numai noi. Cântecul l-a ales Gia, unul trist, trist de-ți sfâșia sufletul. Pe la jumătate n-am mai putut și-am izbucnit în plâns. Întâi a început Gia. Mi se frângea inima de mila ei, și-atunci m-am pornit și eu și-am plâns pe săturate, până mi s-au umflat ochii. Și doar n-aveam nimic, jeleam degeaba. Gia, cine știe, s-o fi căind că te-a lăsat și s-a dus la Bigu.

– Nu se căiește. Se-mpacă bine cu Bigu. Zice lumea c-au să aibă un copil.

– Da, aprobă Sorica înveselită, i-a cusut o groază de scutece, tichii, botoșei. Dar hai să mergem, reluă ea serioasă. Astăzi au scos capul din găoace vreo cincizeci de puișori și doi din ei cântă. Hai să-i vezi.

Lucrul era de necrezut, dar Ene Lelela porni alături de fată, pe cărarea presărată cu paie, cu credința fermă, statornicită în el, că în noaptea asta, când lumea e inundată de-o lumină nouă, plină de voie

bună, totul e posibil. Călca alături de Sorica, umăr la umăr, deopotrivă de înalt și-o iscodea cu coada ochiului. „Măi fată, îi spuse el în gând, privind cu încântare obrajii ei rumeniți de vânt, ia să vedem noi!” Dar nu știa ce trebuie să vadă, gândul îi răsărise rupt și fără înțeles. Dinspre râu, pe sub norul ca o culme de negură, sufla vântul, împrăștiind miros de lemn șezut în mâl. În jur, toate existau aieveja, însă fără contururi reale, o pâclă albicioasă ștergea și încâlcea formele cărora luna le dădea moliciune și luciu.

Deodată, pasărea ascunsă în vărsătura Buzăului repetă țipătul ei straniu și Sorica se opri, zbuciumată de neliniște, cu ochii arzând. Amețită de mirosul pelinului putred, adus de vânt de prin văile câmpiei, apucă mâna lui Ene Lelea și-o frământă într-ale ei. Omul o privi fix, cu fața scaldată de-un zâmbet sincer și blând.

– Mi-e frică, rosti fata.

– Vine primăvara, răspunse Ene Lelea, ca și cum n-ar fi auzit vorbele ei.

Uimită, Sorica își desfăcu broboada, lăsând părul să-i cadă despletit pe pieptul plin. La gât purta mărgele înșirate pe un șnur negru, cu capse argintii. Cerceii, atârându-i la urechi, păreau două picături de sânge.

– Strălucești ca o brănișoară, râse Ene Lelea.

– Nu știu ce-i aia o brănișoară.

– E un pește. Unul, așa, mic și lucios.

Fata râse. Râzând își azvârli pe spate capetele broboadei și fugi în șura din fundul curții, pe acoperișul căreia se învârtea într-un picior, șchiopătând, un pitic de tinichea. Ene Lelea se duse după ea și o găsi în odaia din față, îngenunchiată pe podele și înconjurată de-o mulțime de pui de găină, mici, plăpânzi, cu puful auriu.

– Țștia cântă, îi arătă ea doi pui având câte-o pată neagră pe gușă.

Își lipi obrajii de ei și-i legănă cu dragoste. Avea ochii negri, cu gene lungi și sprâncene arcuite.

– Hai, îndemnă Sorica puii, cucurigu! Făliți-vă, măi!

Dar puii întinseră aripioarele golașe și o izbiră cu pliscul.

– Ce-i cu voi? se miră ea. Ați ostenit? Nu mai vor, îi spuse lui Ene Lelea, ridicând din umeri, neputincioasă. Hai, dați-i drumu, se întoarse din nou la pui, cântați, ce vă fandosii atâta?! Urâcioșilor! le

strigă supărată, cu ochii în lacrimi. Fugiți de la mine, să nu vă mai văd. Pieriți din fața mea.

Ene Lelea zâmbi. Așa cum sta în ghenunchi, revoltată, mânioasă, cu buza de jos tremurând, Sorica semăna cu copilul unui vecin de-al lui pe care-l găsisese, vara trecută, în curte, c-o strachină de lapte dinainte, din care bea un șarpe ieșit de sub pragul casei. „Mă, tu n-auzi? striga băiatul. Papă și dumicați. Ia uite, bre nea Ene, la ăsta ce face. Zi-i să ia și dumicați, ce crede el?”.

– Lasă-i, Sorică, vorbi Ene Lelea. Dacă nu vor, n-ai ce le face.

Se rezemă de perete și continuă, fără să-și dea seama c-o jignește:

– Bunicul îmi spunea și el de cucoși ca ăștia care cântă. Dar asta se întâmplă, cică, numai în noaptea Paștelui. Cântă spre slava lui Christos.

– Degeaba-ți bați joc, izbucni Sorica. Au cântat. Gia, strigă ea, spre odaia alăturată, spune și tu, Gia, dacă n-au cântat puii adineauri.

– Au cântat, se auzi de dincolo vocea Giei, aspră, întărită.

Ene Lelea tresări.

– A, zise el, era și Gia aici!

Își scutură palmele de parcă ar fi frecat în ele până atunci spice de grâu și plecă, fără să scoată o vorbă. Sorica privi după el întristată. O durere surdă, neînțeleasă îi răscoli sufletul: „Doamne, suspină ea, ce-i cu mine?”

„Dacă te doare, plângi și-ți trece durerea, își aminti de-o vorbă a maică-si. Plânsu-l întărește pe om, cum întărește apa clocotită lemnul”.

Își șterse ochii și se sculă în picioare. Privi într-un ciob de oglindă și râse strâmb. „Mamă bună, asta-i noaptea zănaticilor”, își spuse, convinsă că neliniștea și durerea ei veniseră cu noaptea și-aveau să dispară odată cu ea.

În curte, după ce făcu vreo zece pași, Ene Lelea auzi ca dintr-o depărtare adâncă, slab și pierdut, cântecul cocoșilor Soricăi. Uimit, se repezi înapoi la geamuri. Dincolo, umbra Giei se lipi de perete. Omul n-avu timp să se întrebe pentru ce-l urmărise Gia, fiindcă în clipa aceea ușa se izbi în lături și în prag apăru Sorica, agitată.

– Ene, strigă ea, vino să-i auzi cum cântă!

– I-am auzit, mărturisi Ene Lelea și întinse mâna să-i mângâie obrazul.

Fata nu se feri. Își dădu ușor capul pe spate și șezu, așa, cu ochii închiși, ca-n cea dintâi ploaie a verii care vine cu vijelie de ape, curată și odihnitoare.

Ene Lelea își retrase mâna încet, păstrând în degete moliciunea răcoroasă a pleoapelor fetei și dispăru în noapte, cu pași mari. În odaie, vocea Giei îi retezase sentimentul de bucurie care-l însuflețise toată seara. Acum simțea din nou cum urcă în el, ca un miracol, stăpânindu-l, dorul de-a rătăci prin bătaia austrului. Îi veni chiar un gând poznaș: să-i scoale pe toți tovarășii de joacă, astăzi oameni însurați, și cu copii, și să plece călări la *Cele 7 gorgane*, departe, în susul Buzăului, să dea cu ostiile în bulboană după pește, iar pe urmă să coboare în vale la biserica părăsită, să tragă clopotele și să bată toaca cu ciolane de cal pân-or trezi toată lumea.

Văzu arzând lumina la cramă și intră. În încăperea lungă, prăfuită, cu damf de alcool și mucegai, luminată slab de-un loc acoperit cu plasă de sârmă, Dragomir Tarachiu, pivnicerul gospodăriei, om scund, păros, cu obrajii vineți, plesnind de grăsime, cu cizme de cauciuc răsfrânte deasupra genunchilor, trăgea vinul – îl muta dintr-un butoi în altul, ca să se păstreze limpede. Se ajuta cu patru flăcăi de la grajduri. Nevastă-sa, înfăolită cu șalul până sub nas, din pricina guturaiului, răsucea caneaua și ținea socoteala vedrelor, trăgând linii cu creta pe fundul butoiului.

Ene Lelea se apropie de ciubărul în care curgea vinul, atingând din mers, cu palma, smocurile de cimbru atârnate de grinzi. Din beci suia prin răsuflători miros de piele argăsită. Pe o ladă, între butoaie, văzu niște turte de ceară de albine și o capcană de șoareci. Atinse cu vârful degetului cârligul pentru momeală și arcul încordat clănțani sec.

– Astâmpără-te, îl spuse Tarachiu, că-ți prinde mâna, și-i întinse un pahar cu vin, să guste.

Ene Lelea ridică paharul în lumină, cercetând îndelung, cu ochii micșorați, vinul roz în care sfârâiau și se spârgeau bobite de aer.

— Îi schimbăm cămașa, zise Tarachiu, ajutându-le flăcăilor să salte ciubărul plin. Suflă austrul, înseamnă că-n nopțile astea înmugurește via, scot cornițe mugurii ăia pufoși și cafenii ca niște căpuși, iar vinul simte și, dacă nu l-ai tras în alt butoi, se dă peste cap și se serbezește, zer se face. „Primăvara, vinu-i la fel de simțitor ca și omul. Poate chiar mai simțitor decât omul. Cum e afară, se interesă, se dezmoștește pământul?

— Se dezmoștește, răspunse Ene Lelea.

În cramă pătrunse un curent de aer rece și femeia se repezi, greoaie, să pună zăvorul pe ușa uitată deschisă de Ene Lelea. Bărbatu-su o opri.

— Las' să intre aer proaspăt. Ehe, făcu înfiorat, vine măicuța noastră, primăvara. Uite, o noapte ca asta poate să-ți ia mințile.

Așezat pe un scăunel, Ene Lelela privea, zâmbind, prin fereastra de la spatele lui Dragomir Tachiu, o stea din cerul senin care-i făcea cu ochiul, complice. „De-aseară te ții de capul meu”, o amenință el în gând. „Știi tu de ce mă țin”, clipi steaua în înălțimi. „Hoțomano!” o amenință din nou Ene Lelea, râzând.

— Râzi de mine? Întrebă Dumitru Tarachiu. Într-o noapte ca asta s-a scrântit Patraulea, să știi. Luna ametea pământul și el cânta ca-n clasa-ntâi: „*Neaua peste tot s-a pus*”...

— A înnebunit de beție, zise Ene Lelea.

— De beție, sigur. Dar întâi l-a zăpăcit primăvara. Știu bine cum a fost, că eram argat la el. În seara când s-a scrântit, tăiam mlajă-n vărsătura Buzăului. Intrasem cu luntrea, la asfințitul soarelui, făcusem patru snopi și mă oprisem să răsucesc o țigară, când aud glas dinspre sat:

— Ieși la mal, Dragomire!

Mă striga băiatul lui Patraulea. Iau vâslele, dau bătaie și vin în vad.

— Ce este, Zamfire?

— Tata, zice, te cheamă la parastas. Hai, c-a întins masa pe bătătură.

— Acum, noaptea, mă?

— Du-te dracului, nu mai întreba atâta, vino când îți spun.

— Merg, zic, da voi nu sunteți teferi la minte.

Și vin colea-n bătătură. Patraulea sta la masă cu capul gol, cu pistolul la cingătoare și-mprejurul lui ardeau, în cunună, lumânări.

Patruzeci de lumânări, sau, poate, optzeci. Ca la înmormântare. Nevastă-sa, pe pragul casei, bocea, și-și smulgea părul. Dincolo de gard, jumătate de sat. Căscau gura, că ce face ăla? Pe masă, o pâine mare și o căldare cu țuică.

– Bună seara, zic, neică Patrauleo, și mă trece un fior din creștet până-n tălpi când m-apropii de masa aia plină de lumânări.

– Stai jos, îmi face semn Patraulea, și zi s-o ierte Dumnezeu pe mama. Nu i-am făcut nicio pomană, dar azi îi dau să bea rachiu pe lumea ailaltă până s-o îneca. Să bea și să-l cheme și pe-alde bunicu să bea. Hai, zi! se răstește. Zi: Dumnezeu s-o ierte.

– Dumnezeu s-o ierte, și iau bardaca cu țuică. Putea a gaz, n-am putut să beau și-am pus-o jos.

– Ce-i, strigă Patraulea, nu-ți place? Nici ție nu-ți place, a? Dacă nu-ți place, ieși de lângă mine. Ieși!

Mă dau de-a-ndaratele până la perete. Luna, iac-așa se bălăbănea pe cer și Patraulea, cu ochii la ea, desfigurat, bea țuică și gемеa:

– Ooo! Ooo!...

– Ce-a pățit, mă Zamfire? îl întreb pe fi-su.

– Moare, zice ăla. Tâmpita de mama a pus lampa cu gaz pe butoiul de țuică, doaga a tras mirosul și s-a stricat țuica, n-o mai cumpără nimeni. Cărciumarii, toți trei, n-au vrut să dea nici o ceapă degerată pe ea. Și dacă n-au vrut, o bea el.

– Maică, strigă deodată Patraulea, spurcat suflet ai avut. Ooh!

Pe urmă bușește cu pumnul în masă și începe să cânte: „*Neaua peste tot s-a pus*”. Era lună și el zicea că ninge. A băut până la ziuă. În noaptea următoare a întins din nou masa. Luna, ca și ieri, se bălăcea în căldarea cu țuică, iar Patraulea, tot singur între lumânări, bea și cânta. După o săptămână a damblagit. Sta în patul din odaie cu bărbia pe pervarul ferestrei și, când ieșea luna, începea să cânte: „*Neaua peste tot s-a pus*”. De beție a înnebunit, singur, dar de ce cânta numai când ieșea luna? L-a zăpăcit și primăvara. asta e. Ce naiba ai, mă, de râzi întruna? se supără Tarachiu. Doar nu m-ai văzut cu poalele-n cap.

– Mi-a dat laptele-n păsat, răspunse, vesel, Ene Lelea.

Tarachiu dezarmă.

– Atunci dă-mi și mie o țigară, ceru el.

Ene Lelea îi răsturnă tabachera în pumn, silindu-l să le ia pe toate și ieși în curte grăbit, căci văzuse afară, la geam, capul Soricăi. Apăsă cu fruntea pe sticla rece, topind încreștăturile ca de ferigă ale gheții pe care austrul, firav încă, n-avea putere destulă să le șteargă. Din doi pași, Ene Lelea ajunsese la colțul camerei. Sorica dispăruse. Îi văzu umbra mișcându-se între stâlpii de la popicărie, prin lumina albă ca de var a lunii și înțelese că fata l-a căutat și-l aștepta. Îl scutură un fior de la inimă. Tremurul, ca un șoc electric, se transmise în tot corpul. „Măi, răsese el, cu ochii la lună, te-ai țicnit de tot!”. Luna dansa în brațele piticului de tinichea de pe creasta casei din fundul curții. „Șchiopule, îi spuse și piticului, ești caraghios, să știi”. Piticul dădu într-un genunchi și se opri. La popicărie răsună zgomotul unei bile de lemn aruncată pe podele. „Vin”, zise Ene Lelea și porni într-acolo, cu mâinile înfundate în buzunări. Trecând pe lângă cazanul de țiucă, auzi iarăși vocea lui Papa Leon.

– Mai pune un rând, cumetre, să-mi fac plinul. Așa. Și când oi muri, pe mine să mă-ngropați în curte la Sfatul Popular. Să-mi puneți o cruce cum are prințul Șutu și să scrieți pe ea: Aici odihnește Papa Leon, care l-a târât de nădragi pe boierul Pisoschi la împrăștiere și-i lăsa gura apă când auzea de rachiu. Tra-la-la-la.

Ene Lelea fură cântecul bătrânului și intră cu el sub umbrarul popicăriei.

FÂNTÂNA

Îți mulțumesc, doctore, c-ai pus să mă scoată în chioșcul ăsta de viță-de-vie. Aici pot să mor liniștit. Da, bradule, se duce Scarlet Cahul! Uită-te atent la el, și ai să înțelegi c-a și început să moară. Toată viața a săpat fântâni, și diseară n-ai să-l mai vezi. Ei, o vară întreagă ți-ai oropsit sufletul ca să-i înzdrăvenești ciolanele bătrâne, dar nu s-a putut, dintr-un gâtar de cal, oricât l-ai întinde, n-ajungi să faci vatră de casă. E sfânt...

Acum te-ai supărat. Vezi, ești tânăr, plin de inimă, dar prea iute la mânie. Ia-o încet, fără grabă, că-n grindă atârnă mai multe piei de miel decât de oaie bătrână. Așa. Și când oi vedea că mă chinuiesc

să-mi dau sufletul, să pleci de lângă mine că poate o să-mi fie frică și nimic nu miroase mai scârbos pe lume decât sudoarea fricosului. Bocancii ăia mari și scorțoși din valiză să-i ia bătrânul care udă florile. Pe mine să mă îngroape cu cizmele.

Eh, salcâmi! Au frunza încărcată cu brumă și-mi ustură ochii. Și eu pe spate nu vreau să stau. Colo sus e prea multă tăcere. Dintr-un capăt în altul fumegă neguri, și atât. E liniște, căci omul e zidit să se întoarcă la rădăcină, în pământ.

Încă o dată, mulțumesc că ai pus să mă scoată afară, sub viță. Aici bate vântul. Coboară de pe struguri și-mi mângâie fața. Miroase a mure coapte vântul, e pojar de mure pe câmp, nu-i așa? Toamnă bogată. Numai pepeni și iepuri n-au fost anul ăsta. Pepenii se fac mulți când e secetă ...

La doi oameni am mai ținut eu ca la dumneata, doctore: la Iana și la Lălă țiganul. Amândoi s-au prăpădit și le-am săpat fântâni să-i pomenească lumea. Pe două sute de fântâni stă scris numele meu. E tot ce-am făcut mai bun pe lume!

Dar ia uită-te, bradule, s-a limpezit zarea, și luna – tot pe cer. E cât o jumătate de potcoavă și a înțepenit deasupra salcâmului de pe hotar. Și zarea asta adâncă și luminoasă! „*S-a uscat un fir de lămâiță*”, zice cântecul. Văd cum se torc pe sus fire de păianjen și-mi amintesc de cântecul ăsta care spune despre rândunelele ce se duc și se pierd în rotocoalele de negură ca iglița în ochiurile unui ciorap. Un cântec dulce și blând, care-ți dă sănătate ...

Hei, frumoasă-i viața, doctore! Vezi coarda de iederă care atârână goală de pe streășină? Pune mâna pe ea! E trainică și moale ca o frânghie de Manila vlăguită de scripete. Dacă m-ar mai ține puterile, doar atât aş vrea să mai fac: să mă atârân de ea și să alunec ușor în jos, până ajung pe fundul unei fântâni. Și să am și cazmaua cu mine. Eu știu mai bine decât oricine să dau de un izvor proaspăt. ăsta a fost darul meu pe lume: să găsesc apă și să-i dau cep să curgă, ca unui butoi cu vin. Oprește omul căruța, bea și zice bogdaproste. Beau și caii, și se răcoresc și ei. Iar ce rămâne, toarnă omul pe roată, ca să nu cadă șina.

La noi, la Colcovanu, câmpia e săracă. Arșiță multă. Râpi sterpe, mobile de cretă, pământ tare ca o copită de drac. Dar pe dedesubt curge o gârlă. Eu și Lălă țiganul am dat de ea. Curge la douăzeci de

metri adâncime. Trei săptămâni am săpat în jurul ei ca orbeții, n-am găsit nimic și-am astupat puțurile. Pe urmă iar am luat cazmaua și-am săpat. Era toamnă. Lâlă sta la gura puțului și se spetea trăgând găleata cu lut. Eu, în groapă, înfundam cazmaua și pândeam un foșnet – sub pământ, când te apropii de ea, apa foșnește ca lăstarul de plop. Scosesem un munte de lut și n-auzeam nimic. Lâlă înjura.

– Până unde mergem, nea Scarlet?

– Până la fundul pământului.

– Atunci, să ne facem și câte-o undiță, cu canaf roșu în cârlig, că poate dăm de o baltă cu broaște, și canaful roșu e cea mai bună momeală când pleci după broaște.

Am tăcut și mi-am văzut mai departe de lucru. Înăuntru era întuneric și cald, parcă intrasem într-un sac cu făină opărită. Săpam și sudoarea curgea șiroaie de pe mine, ca de pe melcii fără casă când vin să roadă florile și nimeresc într-o dâră de sare. Târziu, când aproape îmi pierdusem și eu speranța, am auzit apa bolborosind în matca ei. Un tremur de foc m-a scuturat de sus și până jos. Mi-am făcut cruce și-am izbit din nou cazmaua. De data asta am auzit-o vuind. M-am oprit. Vuietul aspru și gros, la răstimpuri se subția, se schimba în zuruit. „Nisipul, m-am gândit, are nisip și-l vântură, înseamnă că-i o cădere de apă”. A răsunat apoi un plescăit puternic, urmat de-o clătinare. Bubuitura a urcat și s-a împrăștiat în pereți. Era ca și când în apă ar fi intrat o ceată de hoți călări, și apa da să răzbată. În clipa aceea am înțeles c-am dat de-o gărlă și i-am spus și lui Lâlă. Dar țiganul de colo:

– Te-ai scrântit la minte, nea Scarlat. (El îmi zicea când Scarlet, când Scarlat). Mai degrabă cred c-ai ajuns pe lumea ailaltă. Dacă ești acolo, spune-i lui taica să nu mai tragă nădejde ca broasca de păr, că mama s-a măritat a doua oară cu Rizea Cocoșatul, care venea la noi cu găini de furat.

Am tăcut și am înfipt cazmaua, răsucind-o. Apa a țâșnit prin despicătură, gâlgâind, cum țâșnește sângele când împlânți cuțitul în beregata porcului. Cu deosebire că sângele e cald. M-am lipit cu spatele de perete și-am privit ca la o minune. Apa suia într-un singur șuvoi, tremurător ca trestia, până la înălțimea capului meu. În gura

fântânii atârna soarele turtit în cețuri, și din pricina asta apa strălucea în zeci de culori. Mă uitam – șuvoiul urca, înfloreau o clipă lângă fruntea mea și cădea. Era ca o prigorie legată cu ață de picior și care încearcă mereu să zboare. Mi-am împreunat palmele, în chip de streășină, peste șuvița rece ca gheața și am coborât cu ea în pumn, până jos, de unde pornea, și mi-am spălat fața în unda neînchepută și-am băut cel dintâi din ea. O simt și-acum pe limbă: parcă aș fi băut must de iarbă dulce. După ce am băut, i-am dat drumul să iasă toată la lumină. Mi-am pus centura peste mijloc și Lălă m-a tras afară. Între timp, apa umpluse un sfert din fântână. Lălă o privi încremenit, cu bărbia rezemată de scândura ghizdelei.

– Doamne, ce de apă, nea Scarlat! se mira el. Ca la izvorul tămăduirii!

Era de-a dreptul năuc. Vedea și nu-i venea să creadă. Când s-a dezmeticit un pic, a fugit în sat și s-a întors cu un copil, pe care l-a pus, după obiceiul nostru, să-și privească chipul în izvor.

– Ce vezi acolo jos?

– Un băiat frumos.

– Să fie într-un ceas bun, și apa să rămâie limpede ca ochii tăi.

I-am dat băiatului să bea și să se spele. I-am dat și bani. Iar Lălă, amețit de bucurie, a început să bată câmpii.

– Mai e acolo, drăguță, i-a zis băiatului, și-un porumbel. Șade în leagăn de mătase și se dă huța de dimineață până seara. Are cuibul cu totul și cu totul de aur, căci e împăratul porumbeilor, iar la masă ciugulește numai stafide și turtă dulce. Gușa lui, stropită cu toate culorile de pe pământ, și-o scaldă numai în fântânile săpate de Scarlat Cahul și de Lălă țiganul. Îl vezi?

– Îi văd numai creasta.

– Creasta?! Ești un nătărău. Aia e coroniță de pietre scumpe. Dacă nu cunoști, nu te băga.

– Da?! s-a minunat băiatul.

– Da, a răspuns Lălă.

– Dar ouăle, a vrut să știe băiatul, ouăle cum le are?

– Ouăle?! s-a mirat Lălă. Ca alea de Paști. Vopsite. O să fur unul și ți-l dau ție, ca să faci două bărcuțe din coaja lui, să te plimbi cu ele

prin șanțuri, când plouă. E-hei, fântânile mele și ale lui Lălă! Lângă ele se leagă dragostele, căci eu și cu Lălă am găsit inima-pământului, după care umblă toți flăcăii în nopțile de neastâmpăr, când le mijește mustața, și femeile tinere fac farmece ca s-o afle. Căteii-pământului, pociți de blestem, stau de veghe lângă ea. O sută de ani fac cu rândul, doi câte doi, stau de veghe și latră ca să nu se apropie nimeni. Cum simt un pas de om, unul dă de veste și haitele adormite în măruntaiele țărânei se trezesc și se reped în lume, îndârjite, se încaieră și se rostogolesc în câmpie. Cine le vede își pierde mințile, uită de unde a plecat și încotro ținea să ajungă, rămâne pribeag pentru totdeauna pe hotarul dintre viață și moarte. Din veac în veac, căteii de strajă adorm, încremenesc, și se schimbă în bolovani, așa cum i-am văzut eu, fiindcă inima-pământului, îmbătrânită, se usucă și pierе în cămașa ei — una mai tânără a încolțit în altă parte a lumii — și celui ce gustă din miezul ei moale, alb și amar ca a nucilor crude, îi înflorește dragostea pe toate cărările. Noi doi, Lălă și cu mine, am găsit-o într-un fel de fântână și ne-am împărțit norocul cu toți oamenii: am fărâmat-o în pumn și am presărat-o în apă. De atunci, cine trece prin câmpia noastră și bea, cântă și iubește pâna la sfârșitul zilelor.

Mie însă mi s-a potrivit să cânt de urât, căci dragostea, ploaie mănoasă, n-are darul să înverzească toate grădinile. Pe mine m-a încercat cu bucurii, și pe urmă m-a ocolit, n-a ținut seama că găsisem inima-pământului și mușcasem din ea.

Zice cântecul:

*Dura-dura,
dura-dura,
vine gârla
și nu șade,
paceaura ...*

Așa a fost și cu dragostea mea. A venit târziu și s-a misaiuit repede. Zic târziu, fiindcă trecusem de patruzeci de ani. Era tot ca acum, toamna. Mi se plătise mie și lui Lălă să săpăm o fântână, la douăzeci de kilometri de Colcovanu, în drumul pe care treceau convoaiele armatei spre front, în primele luni ale războiului. Dormeam sub un umbrar, lângă o vie. Într-o seară am intrat să iau struguri. Lălă n-a venit; frânt de oboseală, se lungise în iarbă, cu pălăria pe ochi. Am

rupt și pentru el patru ciorchini. I-am pus în sân și am ieșit în cărare. Dintre porumbi a răsărit în fața mea Iana. Era călare. Sta dreaptă în șeaua de lemn, cu scări de frânghie. Avea buze vinete și pleoapele îi tremurau de mânie. Îi tremura și-o vână la tâmplă, deasupra unei alunițe cât o ghindă, iar capătul unui fir de iarbă, încurcat în basma, se zbătea atingându-i gâtul ars de soare. Îmi plăceau ochii ei umbroși și mari și-am făcut un pas înainte ca să-i privesc mai de aproape.

– Oprește! mi-a strigat, și calul, auzindu-i glasul, s-a smucit și a izbit pământul cu copitele.

Era roib, costeliv, cu șolduri înguste.

– Se sperie repede, i-am zis, asta înseamnă că l-ai bătut între urechi. D-aia-i e frică.

Ea n-a zis nimic. S-a lăsat pe spate și, fără veste, a desfăcut biciul și m-a lovit. O flacăra mi s-a zbătut pe piept și pe coaste. Strugurii ascunși în sân mi-au înnegrit cămașa.

– N-ai furat mulți, îmi zise Iana. Eu însă și pentru asta aş putea să te frâng în bătaie. Cu biciul sau cu coada de la toporișcă. Dar nu te bat, Scarlet Cahul, lumea spune că tu ai găsit inima-pământului, și cine a gustat din inima-pământului nu simte durerea. Nu te bat, te iau cu mine. Uite, apuc-o pe cărarea asta și mergi înainte.

Iana m-a dus acasă la ea. Locuia într-o căsuță scundă, din bârne, într-o vâlcea cu tufe de gherghine și măceși. În băătătură – un conovăț, o cușcă în care moțâia un iepure, și fântâni cu marginile prăbușite.

– Tu le-ai săpat, mi-a zis Iana.

Apa, care le umplea până sus, scânteia albastru. În jur – poloage de pelin tăvălitate de pași. În casă, tot a pelin mirosea. Când am trecut pragul, Iana a rupt o rămurică și m-a plesnit cu ea, în joacă, peste obraz.

Am râs.

– Hai, mă îndemnă Iana, dă și tu. E-hei, Scarlet Cahul, ai îmbătrânit, ai uitat că băieții de la noi își bat iubitele cu crenguțe de pelin! Ca să mă faci iubită, trebuie să mă bați cu pelin.

Îndârjit, am apucat o legătură de frunze ca acelea de se pun în butoaiele cu vin, primăvara, și-am lovit-o peste umăr. Frunzele, pătrunse de uscăciune, s-au fărâmițat și-au acoperit-o ca o pulbere.

– Prostule! a strigat Iana. Fetele se bat numai cu pelin verde.

Mi-a azvârlit în față rămurica pe care-o ținea în mâini și-a fugit afară, încuind ușa după ea. Puteam să pun umărul și s-o dărrăm, dar am trecut la fereastră și mi-am lipit obrazul de geam. Iana se scălda în fântână. Apa-i trecea de umeri și i se vedea numai capul, cu părul despletit, plutind în copca albastră. Soarele ruginea în asfințit, dar apa în care se scălda Iana tot albastru scânteia. De vină era pelinul. Când se scălda, Iana cobora în fântână doi snopi de pelin, juca cu picioarele pe ei, îi zdrobea, și izvorul căpăta culoarea aia de vis, care mi-a rămas în minte pentru totdeauna și nu semăna nici cu sineala, nici cu obrazul cerului. Numai eu singur mi-o pot închipui, căci eu am stat la Iana trei zile.

Dimineața ea se scula întâi și, ca să nu mă piardă, înainte de-a pleca în câmpie, bătea câte patru scânduri, de-a curmezișul, pe ușă și pe fereastră. Mai înălța în dreptul ușii o grămadă de bostani. Uitasem de Lălă și de fântâna noastră, trăiam numai pentru Iana. Cât lipsea de lângă mine, mă așezam lângă cușcă și-i spuneam iepurelui de dragostea mea.

– Te fac cățelul-pământului, îi ziceam, ca să mi-o păzești. Te blestem să fii cățelul-pământului și să ascuți numai de mine. Să scoți bursucii din vizuini și să-i asmuți pe cei care-i ațin calea. Când se scaldă ea, lupoaicele fătate să stea la pândă în crucea cărărilor și să-l sfășie pe cine și-o roti ochii încoace. Eu am gustat din inima-pământului și trebuie să m-ascuți.

Într-un rând l-am auzit pe Lălă dând târcoale casei și strigându-mă.

– Alungă-l, cățelul-pământului! i-am poruncit iepurelui și m-am lipit cu spatele de perete.

Lălă a înjurat și-a plecat. Eu am rămas în întuneric și-am așteptat-o pe Iana. A venit la ceasul când se deșteaptă ielele. Calul ei zbură prin neguri. Iepurele a întâmpinat-o scâncind, Iana a lepădat rochia și a coborât în fântână. Apa s-a revărsat peste margini și s-a tras îndărăt, într-o zvâcnire de fulger. Însăpăimântat, calul a nechezat și a lungit botul în lună. Bostanii de lângă ușă s-au prăbușit singuri, c-un uruit prelung, și s-au rostogolit pe vale. Ușa a sărit din țâțâni, fereastra a căzut în țândări, și-n cușca lui a lătrat de moarte cățelul-pământului.

Acuma, în fântânile mele plutește inima-pământului și cântecul Ianei. Oamenii vin, scot din ele apă vie și răcoroasă, și nu știu că vinele de apă moartă, câte au fost, numai peste Scarlet Cahul au fost ...

Dar, uită-te, doctore, a căzut negura. S-a oprit și vântul, nu-și mai scutură zalele. Acum, la Colcovanu se scot la adăpat caii – cei mai frumoși din câmpie. I-auzi-i cum se îndeasă la uluc. Tropăie, se izbesc, sforăie. Armăsarii beau lacomi, mânjii n-au sete. Aleargă și se mușcă flăcăii strigă, fluieră și înjură ca să-i potolească. Au o vorbă dreaptă băieții ăștia: „Cică la casa unde au intrat pețitorii poți să furi doi cai buni; la fântânile lui Scarlet Cahul, însă poți să furi doi cai pe alese”.

Dar ce groaznic scârțâie cumpele! Clo-clo-clo, închină cumpăna fântânii de pe izlaz. S-a rupt lanțul și gălețile cad, izbindu-se de tuburile de piatră. Hei, Lălă prietene, le-ai auzit și ai pornit, cu cârligele de fier, să le scoți din apă. Soarele s-a făcut bostan și tu, Lălă, îl împingi la vale cu talpa piciorului.

Cât de străini am trecut noi doi prin lume! Apă vie, apă moartă, nimeni nu ne-a cunoscut! ...

PUNTEA

Înainte de miezul nopții, Achim visă că era în lan, cu secerătoarea, rupsese cuțitele, iar cele cinci greble, fixate în trunchiul catargului, se învârteau în gol, ca aripile unei mori de vânt. Pe podul de tablă, lucios, un iepure de câmp, gras, cenușiu, sălta și se rostogolea peste curmezișul greblelor. Ochii lui cât alicele, mărginiți de-o dungă roși, scânteiau umezi în aerul fraged. „Îți bați joc, spuse Achim. Stai, că te pun eu cu botul pe labe!”. Luă sfoara pentru legat snopii, făcu un laț și, c-o mișcare rapidă, neașteptată, iepurele se pomeni pe sus, cu gâtul strâns într-un cerc de gheață. „Uite, că te-ai dus pe copcă, îi spuse Achim, răzbunător. Să văd acuma dacă-ți mai dă mâna să o faci pe măgarul cu mine”... și-l îndesă în buzunarul pantalonilor. Iepurele îl bătu scurt, în coaste, cu lăbuțele, Achim râse, apăsându-l c-o zvâcnire a soldului, și-n clipa aia, cuțitele secerătorii începură să taie din nou, retezând, odată cu paiele, lumina albă care juca la suprafața lanului.

Achim se deșteptă. Sub pleoape îl frigea încă lumina amiezii din vis. Se smulsese din somn cu presentimentul unei dureri intense și apropiate „Mama lui de iepure, să vezi tu că se întâmplă ceva în

noaptea asta!”. Tractoriștii sforăiau sub pățuri. Sprijinindu-se de patul lui Mișu Poză, Achim coborî amețit cele două trepte ale vagonului-dormitor. Jos, în câmpie mirosea a maghiran, luna împingea grăul către fundul nopții. Prin negura amorțită, Achim auzi un tropot înfundat, puternic și, până să iasă el în drum, cu oasele încă grele de somn, să vadă ce e, în tabăra brigăzii intră un călăreț, rupând cu umărul sforile întinse între crengile a doi pruni și de care spânzurau, șiruri-șiruri, pești cu burțile despicate, să-i usuce vântul.

– Ptru! strigă călărețul și murgul lui se opri, răsuflând zgomotos, cu gâtul încordat.

Omul se aplecă și-i trase zăbală din gură.

– Ce dracu faceți, mă, cu atâta pește?! Întrebă el, plin de greață. Momiți pisici sălbatice, să le jupuiți? Ține coala – și-i întinse lui Achim o sticlă cu țuică, învelită într-o petică de sac. De aseară ai un băiat, să știi. Scoală-i pe toți din vagon și beți pentru Achim ăl mic.

Achim încremenise cu ochii holbați. Uimirea lui se transformă brusc în veselie și ridică brațele spre călăreț să-l tragă spre el – cu brațele ridicate era imaginea, pe dos, a cămășii care atârna cu mânecile în jos pe sârma de lângă ușa vagonului. Călărețul se feri, râse, scuturându-și trupul subțire, strâns într-o curea cu pafta galbenă, lată cât palma, și dispăru în galop, înghițit repede de umbrele nopții.

Liniștea, risipită timp de câteva minute, se clădi din nou peste câmpie, densă, bătută de lună.

„Achime, tu ai auzit, mă, ce-a spus ăla?!” se întrebă Achim, zăpăcit, când rămase singur... și începu să răscolească cu înfrigurare în buzunarele pantalonilor. Descoperi, mirat, că umbla să găsească iepurele pe care-l prinsese în vis. Atunci apucă sticla, o duse la gură și bău. Sta la marginea drumului, lung, cu obrazul vântat cum e fierul și vântul; urcând din adâncuri, ca o șoaptă a pământului, îl învăluia cu miros fierbinte de pelin. Bucuros, porni să-i scoale pe băieți, dar pe neașteptate îl trecu gândul că el nu știe cum se joacă un tată cu copilul lui, și se opri. Ideea i se păru stranie, prostescă și rea; născută în zona fericirii, existentă în fiecare om, suia în el rece, dureroasă, atotstăpânitoare. Pământul luminat de flacăra lunii se schimbă în zăpadă și el se văzu copil de cinci ani, zburând împins de viscol pe ulița unde ieșea să se dea pe gheață, cu patinele de lemn, și mai departe,

prin câmpie. Zăcuse toată iarna în casa unor bătrâni – undeva, într-un sat departe – care-l scosese din râpa din malul râului și când se ridicase din nou pe picioare, avea fața sluită, ca arsă de var. Neștiind de unde-l luase vântul, a rămas printre străini.

– Mamă-mare, a întrebat-o pe bătrână, o să mai fiu vreodată frumos?

Copiii nu-l primeau în jocurile lor, iar bătrânul se ferea să-l mângâie, îi făcea rău să-și apropie palma de fața lui jupuită.

– O să mai fii, puiule! Când ți-o muri umbra, bată-i Dumnezeu pe-ai de-au lăsat să te fure urgia!

El s-a gândit că trebuie să-și omoare umbra. O lovi cu pietre și o strivi cu talpa piciorului. Seara, când umbra omului se lungește, ieșea în poartă, la drum, să i-o calce căruțele și să i-o bată cu vergele copiii din vecini. Umbra scăpa din toate, nevătămată. Într-o zi, stând pe marginea șoselei, văzu apropiindu-se tăvălugul care sfărâma piatra. I se făcu milă și se trase înapoi, ferindu-și umbra. De-atunci, a purtat-o mereu cu el, singuratec, ca un cântec de grea melancolie. Fetele l-au ocolit, s-a însurat târziu, la treizeci de ani – și acum, iată, are un băiat.

– Achime, taică, îi spuse, în gând, copilului, vreau să-mi zici pe nume. În nici un caz n-o să-ți dau voie să-mi zici: „matale”.

– Fac cum zici tu, auzi glasul copilului, dar învață-mă un joc.

„Saramura mă-si!” înjură Achim și se îndreptă spre vagonul dormitor să-l zgâlțâie pe Mișu Poză, șeful brigăzii, care avea doi copii. Îi atinse umărul și-l chemă în șoaptă:

– Mișule ... Auzi, Mișule ...

– Ține ușa bine! strigă Mișu, speriat, săltându-se pe marginea patului, cu pătura sub bărbie.

– Care, mă? se supără Achim. Aiurezi. Ia freacă-te la ochi.

– Tu ești, Achime? întrebă Mișu Poză, lăsându-se cu spatele pe pereți. Mă, ce visul dracului! Eram la stație, pe coridor, și fugea contabilul după mine. Da era jumătate om, jumătate taur și-arunca în mine c-un fier de plug, să-mi rupă călcăiele. Cât e ceasul?

– Mai e mult pân' la ziuă. Culcă-te și dormi !' niștit, spuse Achim și coborî iarăși în câmpie.

„Nu-l mai întreb nimic, se sucise Achim, ce poate să-mi spună despre copii un om care visează urât?! Când ai copii, seara, la culcare,

trebuie să te gândești la lucruri frumoase, la frunze, la iarbă sau la altceva care să-ți îngâne visele. Uite, eu, când o să mă culc, dac-o să mă culc în noaptea asta, o să mă gândesc la dropii, da ... „

Ieșise din tabăra brigăzii, străbătuse, în curmeziș, lanurile coapte și acum urca greoi spre vârful unei movile. Urcând, pregătea și-și trăia dinainte visul, cel dintâi de când devenise tată. Visul era scurt. Se făcea că e în câmpie cu Achim ăl mic și că plouă. Apa curgând în pânze dese bătea mărunț și odihnitor în podul pe care-l făcuseră cu aripile deasupra lor douăzeci de dropii. Treceau prin ploaia cu pale de negură și nu-i simțeau răcoarea decât până la oul picioarelor, fiindcă dropiile se mișcau în pas cu ei, ținând neclintit acoperișul ăla de pene. Și mergând prindeau și ei aripi, ca dropiile, și zburau deasupra norilor, spre culmea cerului.

Sus, în creasta gorganului, netezită de vânt, Achim se opri, ascultând glasul clopotelor – mici explozii de sunete cu suflu scurt – scuturate de oile care dormeau în stâna de lângă păduricea de salcâmi, trăgând în nări miros dospit de lapte și de băligar. Sunetele rare, vibrând prelung, deșteptară în Achim un gând ciudat. Se aplecă și-i strigă pe ciobani:

– Pasalac! ... Gogule!...

– Hău, răsună o voce tânără. Ce vrei?

– Ține-ți câinii ăia, că-s cu mâinile goale.

– Nu-s aici. I-a luat Gogu cu el în sat, se are-n vorbă cu una a nu știu cui. E a treia seară de când fuge-n sat cu câinii.

– Bagă-l într-o fabrică de pumni și-ai să vezi că nu mai fuge.

– Zău?! făcu Pasalac, apărând, mic și îndesat, de după fântâna îmbrăcată în uluci. Păi ce, nea Achime, matale nu știi că Gogu, când rotește odată pumnul, face dâră în oase? Ce zici de stelele astea? ridică el fața spre cer. Parcă-s niște dumicați de mămăligă, buni să-i amesteci în lapte.

Achim se așează pe ghizdeaua fântânii, cu picioarele sprijinite pe o puțină.

– Pasalac, spuse el, privindu-l fix pe celălalt, dacă facem o treabă noi amândoi și taci, dau de băut. Vin roșu.

– Sunt lacom tare la băutură, nu te lega. Eu, sub patru sticle nu mă-ncurc.

– Dau patru sticle.

– La patru sticle, îmi dai și-un kilogram de îngrășământ azotos.

– Pentru ce?

– Ca să răcesc vinul. Trântesc doi pumni de azotat într-o căldare de apă și-ngheață apa tun. Chestia e să nu pui azotat și-n aluat, cum a făcut nevasta lui Foică Brunu, c-atunci te umfli-n burtă cât un butoi. Zi, despre ce-i vorba?

– Vreau să scoți mieii din țarcul lor și să-i dai în câmpie. Afăta tot.

– Râzi de mine, făcu Pasalac, moale, neîncrezător.

– Nu, de ce? se apără Achim. Dau arvună, dacă vrei. Sau plătesc înainte tot vinul.

Încredințându-se că Achim nu glumește, Pasalac deschise porțița din leături de salcâm și pătrunse în țarc. În clipa următoare, biciul lui răsună puternic sub perdeaua de stof. Mieii se ridicară, clătinându-se ca un val cenușiu. Cei din margine se izbiră cu botul în corlăți, speriați, parc-ar fi năvălit lupii. Pasalac îi împinse cu genunchiul îndoit, dându-i peste cap și făcându-le vânt spre porțiță unde aștepta Achim. Împinși din urmă, mieii se repeziră să iasă în câmp. Dar când să se strecoare afară, Achim se culcă în drumul lor, astupând cu pieptul șanțul îngust, făcut împotriva ploilor. Cel din fruntea turmei, un berbec cu coarne cât lama briceagului, avu o scurtă ezitare, după care își adună puterile și sări prin deschizătura porțiței. Achim îi simți bătaia pe umeri și pe pulpe. Zâmbi și așteptă, cu fața ascunsă în iarbă. Mieii ăilalți, asurziți de biciul lui Pasalac, suiră în șir pe spinarea lui, frământând-o cu copitele mici, rotunde. Junghiuri ascuțite îl fulgerară în coaste, cămașa arsă de soare și de vânt plesni în zeci de locuri. Mieii treceau în ropot îndesat și învălmășit, acolo unde știau că e malul șanțului își luau avânt și săreau, căzând pe pământ și urmându-și fuga încă vreo câțiva metri. Mișcarea asta repetată creă în Achim sentimentul că se joacă cu băiatul lui.

– Achime, taică, de ce nu te-astâmperi tu? se prefăcu el mânios. Eu sunt puternic, te iau de-un picior și te-azvârl în lună.

Și întinse mâna, pe furiș, să-l înhațe. Dar în palme simți botul umed al unui miel. Înveselit, încordă umerii și-l aruncă înainte. Bătăios, mielul se întoarse și-l împunse cu fruntea ciută. Râzând, Achim îl prinse în brațe și-l gădilă între urechi. Mielul avea cercei, iar

lui Achim i se păru că vede în ochii lui o scânteie de râs, și-n clipa aia, frica din el se risipi și se topi.

– Măi băiete, spuse, hai să ne culcăm, că-i târziu.

O SUTĂ DE NOPTI

Învăluită de razele soarelui în amurg, șalupa vopsită în verde și alb, pilotată de un adolescent, luneca la vale pe fluviu, pe lângă malul drept, unde curentul apei e mai subțire. La spatele pilotului, pe banca croită să țină trei persoane, procurorul Radu Sterian, slab, osos, blond, cu ochii albaștri, decolorați, își cerceta atent unghiile de la mâini, bombate, căutând urme de noițe – petele alea albe, minuscule, despre care se spune că sunt semne ale norocului. Cum tăcea mereu, pilotul era convins că adormise. „Sforăitul elicei îi trage la somn pe toți guzganii ăștia de uscat”.

Radu Sterian constată cu amărăciune că e un tip complet lipsit de noroc și-și lăsă palmele pe genunchi.

Pe deasupra trecu, cenușie, o cucuvea.

– Cobeia dracului! înjură pilotul.

– Scoate-i ochii, zise râzând Sterian.

– Ați spus ceva? se întoarce pilotul.

– Nu intra în port. Ține-o înainte până la plajă.

– S-apropie ora închiderii, n-au să ne mai primească.

– M-așteaptă doi prieteni să-i trec în port.

– Bine, mergem să-i luăm dacă doriți.

Pilotul își trase capul la adăpostul parbrizului, ca să-și aprindă o țigară. Intraseră în raza docurilor. Până la plajă, o fâșie de nisip sclipind roșcat între lanurile de floarea-soarelui și o pădure de plop, mai aveau un kilometru. Pilotul micșoră viteza. Motorul, solicitat vreme de patru ore, da semne de oboseală. Siluete bronzate, cu umbrele alungite până-n fluviu, se mișcau departe de plajă, în fața vestiarelor și a aparatelor de gimnastică. „Ce-o fi făcând Maja în furnicarul ăsta? se întrebă Radu Sterian. Ronțăie caramele desigur și cochetează cu George Miroslav”.

Din asfințit cobora o ceață albăstrie, transparentă și ușoară ca fumul ce se ridică din ierburi în diminețile de vară. La trei sute de metri spre stânga în coasta orașului, sub îngrămădirea de magazine, depozite și linii de cale ferată, pe care așteptau garnituri de tren nesfârșite, printre brațe de macara încremenite în aer și capete de pod cu balustrade arcuite, se legănau, înghesuite, șlepuri de fier pântecoase, remorchere ca pescărușii amețiți de zbor, vase de comerț, unele turtite, cu coșuri scunde, afumate și catarge rămuroase, altele zvelte, lunguiețe, semănând cu niște cai ce-și întind gâtul a goană. Și peste tot, bărci, colaci de salvare ca niște covrigi înfășurați în hârtie poleită, bacuri, punți de încărcare, pontoane, gheare de ancoră, frânghii înmuiate în catran. Lângă silozul cu ziduri înalte, roase de umezeală, care domina intrarea în port, fumega un vapor uriaș cât o casă cu două etaje. La proră flutura steagul regal al Suediei: o pânză azurie cu o cruce galbenă culcată de-a latul.

– Cu ce încărcătură au intrat suedezii? întrebă Sterian pe pilot.

– Cu minereu de fier, cred. Alaltăieri, secundul lor a cumpărat din oraș o haită de buldogi. Șase bucăți. Ce credeți, la ei în peninsula nu sunt buldogi? Doar câinele-i sămânța dracului, trăiește oriunde, nu-i așa?

– I-a urcat pe bord ca să-i pună să se bată. Luna trecută am vizitat un vas englezesc și am asistat la o luptă de cucoși. E o porcărie.

– Cică la luptele astea se fac pariuri ca la cursele de cai, e adevărat?

– Da, spunea și căpitanul englez.

– Plaja! anunță pilotul. Unde vreți să opresc? În dreapta vestiarului e un prăguș, nu se poate acosta. Opresc lângă tipul ăla care pescuiește cu undița.

Radu Sterian se ridică în picioare. Brațele lungi, punctate de alunițe cafenii, îi spânzurau pe lângă trup.

– Oprește unde vrei.

– Știți ceva, spuse pilotul amuzat, risc să mă amendeze, doi poli nu-i mare scofală, am acasă o colecție de brichete străine, mărit una, da-mi fac damblaua, intru direct în bazinul de înot. Mamă, ce-au să mai țipe fățele alea de fete care se bălăcesc acolo. Pe cinstea mea, e

câte una care șade în genunchi în apă și-și scoate sutienul ca să-i întărească frigul sfârcul tâțelor.

– Fii cuminte.

– Am înțeles, vă așteaptă aici o femeie.

– Da, mă așteaptă și o femeie. Acea în bluză mov, care lucrează la paralele.

– Atunci, propuse pilotul, să ne rotim cu șalupa între plajă și port până-i scriem numele pe apă. Dehid sirena și-o fac atentă. Cum o cheamă?

– Maja. Maja Hermeziu.

– Îmi pare rău că nu sunt pilot de aviație. Ȑia au la îndemână tot cerul pentru figurile lor. Începem?

– Dă-i drumul! aprobă Sterian, cucerit de ideea pilotului.

Pilotul smuci cârma și schimbă vitezele. Motorul se scutură, pistoanele țacăniră ca o mitralieră, șalupa zvâcni parcă ar fi vrut să iasă din apă și se avântă de-a curmezișul valurilor către malul opus. Sirena deschisă urla ca o fiară. Radu Sterian, cu mâinile încleștate pe banchetă, râdea. „Ia te uită ce trăznaie i-a trecut prin cap pilotului!”. Părul blond îi flutura pe frunte, sângele îi vâjâia în tâmple, curentul îi pătrundea viguros, străbătându-l ca o scânteie electrică, orbitele-i curgeau. „Maja, draga mea, cântau gândurile lui, sunt îndrăgostit până peste urechi, aș vrea să beau, naiba s-o ia de treabă, am douăzeci și șase de ani, nu știu să înot, nebunia asta poate să mă coste mult, pilotul e băiat dulce, zbor și scriu numele tău, nu-mi pasă că ești măritată, Hermeziu e bătrân, fugi de el! Maja, Maja, Maja!”

La mijlocul fluviului, pilotul întoarse, fără să închidă sirena și porniră bolid spre plajă, prin dâra de foc vărsată de soare. Jocul încălca regulile de navigație, marinarii aflați întâmplător pe chei se scandalizară, în turnul căpităniei cineva lovi puternic într-o toacă, să-l aducă la ordine pe pilot. Dar pilotul râse disprețuitor: „Vă e frică, marinari de apă dulce, broscoi degenerați!?”

Oamenii de pe plajă priveau la cei din șalupă, crucindu-se. „S-au scrântit la minte, au să se răstoarne”. Pescarul cu undița vântura brațele și înjura. Un bătrân din serviciul de pază, cu chipiu fără cozoroc și tricou rupt prin care-i ieșeau smocuri de păr sur, amenința caraghios cu vergeaua unei umbrele. De sus de la aparatele de gimnastică, Maja

Hermeziu, care-l recunoscuse pe Radu Sterian, arăta cu brațul spre chei, unde un funcționar al căpităniei striga răgușit într-o porta-voce de forma unui corn de taur:

– Șalupa 21-23, acostează! Șalupa 21-23 ...

– Nu ne supunem! strigă Radu. Nu ne supunem! repetă el, cuprins de delir și gândurile i se înlănțuiau iarăși într-un cântec pentru Maja. „Te iubesc, Maja! Hermeziu îți dă bani mulți, bătrânii cumpără tinerețea, dar tu trebuie să fii femeia mea ...”

Aproape de mal, pilotul întoarse șalupa, atrăgând în dâra de spumă, care țâșnea de sub brațele elicei, o minge de volei rostogolită de pe plajă.

– Pilotule, strigă Sterian aplecându-se, o să-ți răscumpăr toate brichetele.

– Nu-i nevoie.

– Mi-ai făcut cea mai mare bucurie.

– Am vrut să fac ceva de pomină.

– Îți dăruiesc pistolul meu cu aer comprimat.

– Nu-mi trebuie. Ajunge!

– Format Bereta 9 lung, pilotule ...

– Drace! se-nfurie pilotul. Mi-ai tăiat tot cheful.

Închise sirena și micșoră viteza.

– Șalupa 21-23 ... îl soma funcționarul de pe chei.

– Mai tacă-ți gura! bombăni pilotul. Tare vă mai pricepeți voi ăștia să stârniți panică!

Prăbușit pe banchetă, Radu Sterian îi privea ceafa groasă, trandafirie pe care se scurgea în șiroaie sudoarea. „Ce naiba i-am făcut de s-a supărat?!”

Pilotul manevră cârma cu mișcări scurte, șalupa ocoli vasul de pasageri, ancorat de debarcaderul principal, cu pânțele roșu, atacat de rugină, năpădit de alge și se opri lângă scările de piatră care duc în clădirea serviciului vamal. Pilotul sări jos cu o încetineală ciudată. Aplecă șalupa, apăsând cu laba piciorului, și Radu Sterian coborî. Un val, de pete de păcură și ulei, îi murdări pantofii.

Funcționarul căpităniei, cel cu porta-vocea, chel, burtos, veni spre ei, spumegând de mânie.

– Cum, vă permiteți, vreau să știu?!

– Doriți cheile de contact? Întrebă pilotul, calm. Poftim.

Omul căpitaniei scutură legătura de chei ca pe un clopoțel. Avea ochi mici, de mongol, oblici.

– Știi ce urmează?

– Căruță de rele, zise pilotul surâzând amar.

– Poftim la căpitanie să predai carnetul.

– După dumneavoastră, se înclină pilotul.

„Teribil băiatul ăsta! își spuse Radu Sterian, privind în urma lui. Dar de ce n-o fi vrut să primească pistolul meu cu aer comprimat?!” Își scutură pantofii, izbind cu tălpile pe scară și porni spre baraca unde se închiriază bărci pentru traversare, ca să-i aștepte pe Maja și pe George Miroslav. Lipsise din oraș două zile pentru o anchetă, era obosit și simțea nevoia să bea ceva. „Mi-ar fi plăcut să iau ceva cu piratul ăsta”, își spuse gândindu-se la pilot.

Maja și George Miroslav, supranumit în cercul prietenilor „Consulul”, pentru perfecta asemănare cu unul din aleșii să împartă dreptatea, pe timp de un an, în vechea Romă, trecură Dunărea în port într-o luntre, înghesuiți laolaltă cu alte cinci persoane. Scund, subțire, George avea ochi negri, umbriți de gene lungi care păstrau pe chipul lui smead o umbră de răcoare și voioșie, atât de plăcută femeilor. Cum ieși la mal, se repezi la Radu Sterian, copleșindu-l cu ocări, fiindcă se vânturase cu șalupa pe sub nasul lor și dispăruse, lăsându-i să piardă de pomană trei sferturi de oră.

Dar Radu își pregătise apărarea. Dădu vina pe pilot.

– Mucosul ăla a prins chef să-și agite coada pe Dunăre. Hotărâsem încă de la Cotul-miresii să oprim să vă luăm, dar au intrat dracii în el și, hai să facă exhibiții.

– Minte, se întoarse George spre Maja, câte vorbe spune, atâtea minciuni toarnă, ca să știi cu cine ai de-a face.

– George! rosti Maja cu imputare.

– O face pe grozavul! spuse Radu, posac.

Îi tremura glasul. George înțelese că-l umilise fără rost în fața Majei.

– Nu te supăra că, de supărare, ți se umple fața de pistrui. M-am infierbântat și eu. Hai la „Porumbelul de aur”, să bem un păhărel și să ne împăcăm.

– Așa da! strigă Maja, luminoasă ... și intonă cu voce plăcută, de altistă: „*Să mergem la Maxim...*”

Apoi, veselă, se vârî între ei, îi apucă de braț și lansă comanda, apăsând, ca un plutonier pe care-l văzuse pornind soldații spre câmpul de instrucție!

– Nainte ... marș!

Și porniră tustrei, bătând pasul pe asfaltul prăfuit.

Un șofer, în maieu și în pantaloni scurți, care freca de zor cu glaspapir o cameră de automobil spartă, întoarse capul după ei, zâmbind. De n-ar fi fost nenorocita de pană, s-ar fi alăturat pe loc grupului lăsându-se muștruluit, fără să crâcnească, de fata aceea frumoasă, zveltă, cu oase prelungi, subțiri, cu părul vioriu, ondulat natural, cu nasul ușor coroiat și cu ochii albaștri întunecați, amintind de culoarea stranie a zăpezilor peste care se așternuse amurgul.

În fața barului „Porumbelul de aur”, așezat la intrarea în piața centrală a orașului, de unde se vedea Dunărea curgând albicioasă, ca și cum toți crapii din adânc ar fi ieșit cu burțile la lumina zilei ce se stingea, George, Maja și Radu fură întâmpinați zgometos de Iova-falitul, văcsuitor de ghete, care se căznea să scoată luciu, cu o fâșie de pluș, pantofarilor unui marinăr. Lustragiul se cunoștea mai bine cu George Miroslov, contabil la depozitele de sare, pe care, fiindcă-l văzuse deseori în tovărășia unui reporter de la ziarul local, îl considera poet, și lui i se adresa în primul rând:

– Omagiile mele, domnule Consul, strigă el, Iova-falitul se închină în fața poeziei, regina spiritului. Da, domnule Consul, căci o rimă prețuiește cât un pahar de Murfatlar, sortul Pinot-Muscat-Riesling, zămislit pe dealul cu dispoziție sudică și nume turcesc din inima Dobrogei. Pentru capul căzut al Brâncoveanului, turcii ne-au miluit cu câteva sute de cuvinte. Dintre ele, cel mai dulce sună numele împrumutat de-un măgar în șalvari dealului spre care Iova va pleca într-o toamnă de-a bușilea, ca Popa Metru la Mormântul Domnului. Iubire pe veci poeziei!

– Bine, lingușitorule Iova, răspunse George, îți vei primi paharul.

– În acest caz, domnule Consul, toată lumea mulțumită și cu lacrimi pe obraz. Sunați daireaua, frumoase tătarce.

– Amin! încheie George și despică cu brațul tuburile de sticlă care atârnavau peste intrarea în bar.

Înăuntru, la „Porumbelul de aur”, era pustiu. Geamurile dinspre terasă, deschise larg, lăsau să pătrundă în valuri adierea umedă ce urca de pe fluviu. Pereții înveliți cu plăci de lemn, ringul de dans construit din vitralii îmbucate în formă de rozetă, mirosul de cafea și alcool, ținute ospătarilor înveșmântați în negru, strânși cu cordoane de satin, o încântară pe Maja. Află că aici se servesc băuturi de tot felul, mai cu seamă alcooluri amestecate după rețete fistichii, necunoscute în regiunile din interior ale țării, și îi păru rău că în cele patru luni de când sosise în oraș, inginer la Întreprinderea de prelucrare a lemnului, nu călcase decât acum pragul localului.

– Totuși e prea multă liniște, constată mirată. Ar trebui să mișune lumea ca-n gura oborului.

– Mai târziu, după ora zece se umple, răspunse George.

– Atunci rămânem până după ora zece.

George îi apucă mâna și i-o sărută delicat.

– Rămânem cât vrei tu. Rămânem până-n zori, dacă-ți place.

– Rămânem și bem Martini alb. Poruncă: toată lumea bea Martini alb. Ce gust are Martini alb, George?

– De tarhon.

– Nu de tarhon, de camfor.

– V-ați cherchelit înainte de-a bea ...

– Da, aprobă Maja, suntem amețiți. Suntem beți, George, stăm tolăniți pe covertă și corabia noastră intră sub Crucea Sudului.

– Până una-alta, stăm la o masă cu două ghivece de flori.

Maja se întoarse de sub Crucea Sudului și privi masa. Era din stejar, rotundă, pe trei picioare, luminată discret de un bec înșurubat în mijlocul tăbliei, într-o găoace de cristal, ca o gură de pește.

– E nostimă, zise Maja.

– Dimpotrivă, o contrazise Radu, iritat că Maja se adresa numai lui George. E curată prostie. În orașul ăsta, până și cel mai prost electrician se crede chemat să uimească străinii cu două fire de sârmă.

– Găsesc că în treaba asta n-am nicio vină, răspunse Maja.

– Iartă-l, îl scuză George, în glumă. E îndrăgostit și, prin urmare, deasupra legilor. Sau în afara lor. Dă-i mâna și faceți pace, că doar pe tine te iubește.

– Bine, conveni Maja, și privi lung la George.

Veni ospătarul și le servi vermut. Maja ciocni ismenit întâi cu George, apoi cu Radu și sorbi o înghițitură. Radu observă că Maja purta astăzi verigheta pe mâna dreaptă. Când o cunoscuse, cu o săptămână în urmă, o purta pe mâna stângă. „Pe stânga se poartă când ești căsătorit, pe dreapta când ești logodit. În noaptea asta, trebuie să aflu ce are de gând cu Hermeziu al ei”.

– Băieți, rosti Maja, ținând paharul sus, sunt bucuroasă că vă am prieteni. Sună frumos să spui: sunt prietenă cu George Miroslav, zis Consulul, și cu procurosul Radu Sterian. De azi înainte vă las libertatea deplină de-a vă lăuda, dar discret, că sunteți în grațiile inginerii Maja Hermeziu, care ronțăie mereu caramelle cu lapte, ține caiet de însemnări zilnice și iubește rochiile de culoarea roșu-pompeian.

– Nu, nu, răsună glasul lui Iova-falitul, care se apropia printre mese, nu roșu-pompeian, ci mov-cardinal, culoarea constelației Horei, să cadă-n falduri bogate pe trupul vostru ca o tulpină de floare, domniță. Asta v-o spune Iova-falitul, om de lume, fost negustor de bidinele și curier la Editura Ancora, care-a tipărit *Decalogul dragostei* ... Hei, Glie-țiparul, pe care te ține statul în straie negre, ca pe-o muscă, paharul meu, pușlama balcanică. Nu vă strâmbați, stimate tovarășe Sterian, voi rămâne cu domnul consul, între hotarele Parnasului, zece minute și dacă domnița poruncește, Iova-falitul îi va lustrui pantofii, stând în genunchi pe podele.

– Nu trebuie, se apără Maja, speriată, te rog.

– Ba da, spuneți că da, strigă văcsuitorul, căci tot ce trece prin mâinile lui Iova-falitul capătă strălucire ca mutra unui pehlivan adormit sub luna Bosforului. La Bosfor, stimate tovarășe procuror, luna e galbenă-galbenă, ca zăpada urinată de-un bețiv.

– Ascultă, se mânie Radu, bea-ți paharul și isprăvește cu tâmpeniile. Doamna e obosită, o plictisești.

– Domniță caucaziană, strigă Iova, vă plictisiți?! Cel mai bun leac împotriva plictiselii e o călătorie. Porunciți și vă voi duce la Paris, orașul fără somn, cu cearcănele adâncite de două mii de ani de nesomn și bolnav de ciroză. La Paris, cetatea luminii și a veseliei fără moarte, să petrecem o seară la Folies Bergères – folie înseamnă nebunie, domniță – Folies Bergères l-a înființat un cap înfierbântat de șampanie, o suță

de femei topăie despuiate pe scenă și Europa, plătește. Veniți cu mine la Musée Grévin, pani-printesă. Ceară și iară ceară. Istoria Franței turnată-n ceară. Târfa de Charlotte Corday înjunghiindu-l pe Marat în baie, Regele soare – statul sunt eu! -, secătura de Thiers; după o draperie o doamnă ducese prinzându-și ciorapul – oh, pardon! dar e de ceară. Ceară și iar ceară. Munți de ceară să ardă-n biserici toată creștinătatea: catolici, ortodocși și pravoslavnici. În plus și spectacolele de prestidigitație. Cei mai mari șmecheri din lume și pe ici, pe colea, câte-un borfas sadea. Dar nu căutați tăblița cu „sus de șapte, jos de șapte, la mijloc nu iei de loc”, lipsește, e jocul nostru, patent românesc. La Paris, la Porte Maillot avem Luna-Parc. Găsiți Riviera în miniatură, Riviera fermecată cu canale și bărci.

– Io-va! silabisi cu mânie Radu Sterian.

– Dă-ne voie, îl domoli Maja, lasă-l să spuie. Spune mai departe, nene Iova.

– Paharul meu, Glie-țiparul! strigă Iova, cu curaj. Și închide geamurile, că a început să plouă ... Cât străbate România, domniță, puteți dormi, o cunoașteți. Numai aproape de Făgăraș să vă treziți o clipă și să vă amintiți că trecem pe lângă Poiana Narciselor. Albe narcise, splendoarea primăverii! Vom mai găsi narcise, domniță, în Elveția, la Vevey, pe lacul Geneva, înainte de Lausanne. Regret nespus că prin Ungaria vom trece noaptea. Panonia-Express a fixat orarul, castelele conților Eszterhazy, și ale prințului Eugeniu de Savoia rămâne să le privim în fotografiile atârinate pe pereții cușetei noastre. Dar la Viena avem zece ore libere la dispoziție. Sau, poate, ne luăm chiar o săptămână. Merită. Viena – patria valsului – ta, ta, ta, tam – ta, tam – ... Muzica de Café-concert și Praterul. „*In Prater blüh'n wieder die Bäume*. În Prater înfloresc din nou pomii”. Praterul e deschis în permanență, mergem în Prater. Reisenrad, roata uriașă, care te suie aproape de cer și vezi toată Viena, e ghiftuită de lume, dar noi suntem străini, străinii plătesc bine, ni se găsesc două locuri pe o banchetă, față-n față cu două fete blonde, cu pălărioare cochete și rochii de culoare mov-cardinal. Reisenrad ne debarcă, drăguțele vieneze dispar, noi trecem în trenul cu vagoane fără acoperiș și urcăm pe Montagnes-russes.

– Isprăvește, Iova! strigă din nou Radu Sterian.

Avea mutra că într-o clipă îl va lua de guler și-l va azvârli mototol în mijlocul străzii. Dar Iova, știindu-se apărat de Maja, continuă, fără să-l ia în seamă.

– Pe Montagnes-russes, munții rusești, cu povârnișuri abrupte, pâraie, viaducte, tuneluri și cotituri neașteptate la tot pasul. Urcăm, coborâm, ne-ntrecem și mereu dăm nas în nas, lunecăm, suntem svârliți în pereți claie peste grămadă, amețim, dăm chiote de spaimă, râdem. Sunt munții rusești, atracția numărul unu a Praterului. Și mai e Grinzing, lângă Viena, cu vii și cârciumioare. Acolo mergem seara să mâncăm și să ne cânte la ureche, în dialectul wienerisch, acompaniindu-se la țitere, artiști de cinema, ca altădată Paul și Atila Hörbiger. Grinzingul e perla Vienei, cum e Sinaia perla Carpaților și Buciumul perla Iașilor. Deci, doamnă și domnilor, Danubius-Orient-Express pornește la drum: Filești, Barboși, Zagna-Vădeni, Baldovinești ...

– Vorbești aiurea, îl repezi procurorul, ce să caute Danubius-Orient-Express la Filești, Barbosi, Zanga-Vădeni? Te-ai îmbătat.

Iova îl privi amărât, cu capul tras între umeri. Avea fața galbenă și zbârcită ca o felie de lut lăsată în soare.

– În acest caz, zise el, Iova-falitul vă salută. Sănătate și traiul ăl bun. Iar pe tine, Glie-țiparul, te-aștept la judecata de apoi, în valea Ierusalimului, lângă Muntele Măslinilor. Semn de recunoaștere – un belciug în nări.

– Țasta-i Iova! râse George. Nu poate fi trist mai mult de-o clipă.

– Cine e? îl întrebă Maja, uimită.

– Iova-falitul, a spus-o singur.

– Trebuie să fi umblat mult.

– N-a fost nicăieri.

– Imposibil.

– Îți spune toate stațiile de cale ferată până la Roma și Paris, dar n-a fost nicăieri.

– De Roma și Paris nu știu, dar la Viena, a fost. Adineauri ne-am plimbat și noi prin Viena. Nu-i așa c-am fost la Viena, George? se alintă ea, apucându-i palma. Vreau să-mi spui c-am fost la Viena.

– Am fost, admise George, râzând.

Radu Sterian făcu semn băiatului de la bar pentru alt rând de pahare.

– Noroc, spuse el. Terzzo incomodo vă urează noroc.

George își trase palma dintr-a Majei și-l privi fix.

– Ești prost, îi spuse.

Radu sorbi băutura printre dinți, ca un cal adus la adăpost de la ieslea goală. Degetul mic, depărtat de pahar, îi tremura. Pe frunte, chiar pe linia unde începe părul, îi răsăriseră broboane de sudoare. Mărul lui Adam, proeminent, i se mișca în salturi largi sub pielea gâtului.

– Maja, rosti George, încet, cu durere.

Maja clătină capul tăcută. „Nu vrea s-o iubesc, înțelese Radu, degeaba se dă George în lături”. Când o cunoscuse pe plaja de peste Dunăre, și-i turnase din pumni, ca dintr-o instalație de ceasornic primitiv, nisip fierbinte pe umeri, simțise că ea dorește s-o iubească; acum însă Maja ascundea totul. Ascundea umerii de care-și lipise el obrazul, ascundea ochii albaștri, înfricoșător de adânci, ascundea zidul plin de afișe și teiul sub care se sărutaseră, ascundea străzile înguste, cu copaci osoși, pe care se învărtise zăpăcit, după ce o condusesese până aproape de casă și nu mai știa să iasă la linia de tramvai.

– Îți place de George, Maja, spuse el.

– Vreau să rămânem prieteni, Radule, răspunse Maja, și el înțelese că Maja îl iubea pe George. Spune să mai aducă de băut, George, ceru ea.

– Nu, se împotrivi George, să ieșim.

– O să ies singur, hotărî Radu. Să-mi beau paharul și plec.

Încercă el, dar nu mai putu să bea. Brusc se deșteptase în el sentimentul că e furat, că i s-a smuls prin forță și viclenie ceva care-i aparținuse totdeauna. Și nu mai putu să bea. George înțepenise lipit de spătarul scaunului, cu țigara fumegându-i între degete. „Mă crede idiot, se gândi Radu ... Dar mi se pare că mă port chiar ca un idiot”. Dacă era să vorbească cinstit, Maja fusese a lui în măsura în care Dunărea e și a vânătorului de urși din Bucegi. Cu toate astea o durere surdă, amestecată cu valuri de mânie, care-i aprindea pete roșii în obraji, îi apăsa greu pe suflet. Se ridică.

– Omagiile mele, se înclină. Omagiile mele, domnule Consul ...

– Ai dat în damblaua lui Iova, zise George.

Radu Sterian ieși. Tuburile de sticlă, șiruri de vertebre pe chenarul ușii, zornăiră scurt. Picături mari de ploaie lunecau de-a lungul lor ca niște bule de aer într-un rastel plin cu cumpeni ale lemnarului. Erau verzi, roșii, galbene.

În urmă, Maja se lipi cu capul de umărul lui George. Tremura. Înduioșat, George îi mângâie tâmpla și părul vioriu. Mâna îi alunecă peste urechi atingându-i cerceul cât o monedă, și peste obrazul moale, fin, răcoros, George simți dorința copilărească să sufla asupra lui, ca peste o fereastră pătrunsă de ger, să-l aburească, și să-l lumineze. Dacă ar fi fost cu puțință să-i observe sufletul, ar fi descoperit că Maja, care lui îi părea ușor amețită de băutură și de clopoțelii ploii, sunând înăbușit dincolo de pereții barului, urmărește cu gândul fiecare pas al lui Radu și că o undă de durere, subțire, pătrunde înăuntrul ei, pentru că toate despărțirile dor.

– Maja... Maja mea, rosti el, alintând-o și certând-o totodată.

Maja îl cuprinse într-o privire tristă și se depărtă ușor de el. George o cercetă în tăcere. Își dădu seama, mirat, că Maja are în ea ceva halucinant, e ca o sălbăticiune de munte, rănită, alergă s-o prinzi și când crezi că ai ajuns-o, un salt și e pe alt colț de stâncă, lăsând între tine și ea o prăpastie. Era ceva în ea care te făcea să crezi că gonește mereu, încotro, nici singură nu știe, și că în goana asta a ei e ceva disperat și deznădăjduit. „A trăit cam anapoda”, se gândi George amintindu-și de ceea ce îi povestise Maja despre căsătoria ei cu Hermeziu. Vorbise detașat, rece, asemenea unui om toropit de somn, care urmărește, cu o cută a minții pe jumătate trează, pe jumătate buimacă, scufundarea treptată în amortire a propriului trup și o comentează.

– Eram patru fete în grupă și eu eram cea mai prost îmbrăcată. Aveam o singură rochiță, iar pantofii mei, vai de lumea lui Dumnezeu! Și m-a cerut Hermeziu de nevastă. Era decan, șef de catedră, soția îi murise de câteva luni. „Mută-te la mine, Maja, dar te previn, să nu te sperii, eu am inima în partea dreaptă, o ciudățenie a naturii ...”

– De ce taci, Maja? o întrebă George.

– Maja... Maja, izbucni ea supărată. Îmi cânti numele ca țigăncile de pe Lipscani care vând drojdie de bere în ajunul sărbătorilor: maia, maia, pentru cozonaci!

El o privi contrariat.

– Iartă-mă, își reveni Maja, sunt puțin nervoasă. Spune-mi ceva vesel.

George tăcu.

– Atunci să-ți spun eu. Te iubesc.

– Două-trei zile, ca și pe Radu? întrebă el răutăcios.

– Nu, cu tine e altceva. Simt c-o să te iubesc mereu. Pe Radu mi-am închipuit numai că-l iubesc. Vreau un buchet de flori.

– Lalale?

– Bine ca n-ai spus scaieți sau coada-măgarului, râse Maja. Mie numai azaleele îmi plac, să ții minte.

George chemă ospătarul și-l trimise după flori. Între timp, orchestra își începuse programul. Se cânta un fox la modă.

– Dansezi? întrebă George.

– Cu o condiție.

– O accept dinainte.

– Săptămâna asta mergem cu cortul peste Dunăre, în excursie, și rămânem acolo sâmbătă noaptea și duminică toata ziua. O să mă rog să plouă ... știi, o ploaie cu bulbuci și cu negură, să facem foc în gura cortului, tu să fumezi, ursuz, ca pescarii și eu să-ți fierb cafeaua.

Se lansară în dans îmbrățișați și înveseliți. Erau la vârsta când tristetea e o umbră trecătoare și bucuria are numai început...

Plecând de la „Porumbelul de aur”, Radu Sterian apucă în susul străzii mari, pustie din pricina ploii, care umplea noaptea vastă. Ud, cu pielea furnică, ca și cum s-ar fi tăvălit gol pe un covor de ace de pin, nu izbutea să se scuture de senzația că fusese prădat și izgonit. El se îndrăgostise de Maja fulgerător, de ce, nu șezuse să analizeze, Maja intrase pe neașteptate în puntea lui de echilibru, și pierzând-o, tot atât de neașteptat, trăia o stare de umilință și zbucium nervos, ca-n prima zi de școală, pe vremea războiului, când agentul sanitar îi găsise păduchi în gulerul cămășii.

– Elev Sterian Radu, îi strigase învățătorul, ai o mamă puturoasă. Urcă la catedră să vadă toată clasa!

Și el, costeliv, subțire, cu ochii bulbucați de spaimă, suise cele două trepte spălate cu motorină, arătând colegilor pieptul mânjit de agude în care inima bătea să se spargă. Cămașa-i căzuse din mâini, învățătorul o adună mototol cu vârful bastonului și i-o aruncă în brațe.

– Păduchiosul! țipă o fetiță din primele bănci și țipătul ei îl năuci.

– Pă-du-chio-su, reluară în cor copiii, bătând tactul cu pumnii în tobele ghiozdanului.

Strigau, chiuiau, tropăiau – ațâțați și înfierbântați de lacrimile care-i curgeau șiroaie pe obraji. Privea la ei cu groază, încolțit și deodată îl trecu gândul că agentul sanitar le va trimite etuva acasă. Iar în clipa următoare o și văzu, uriașă, cenușie ca omizile, trasă în curtea lor de caii primăriei, auzi oameni întrebând: „de ce-i opăresc pe-alde Sterian?” și pe alții răspunzând: „păi dacă i-au găsit băiatului păduchi la școală”, vazu odaia lor despuiată, lucrurile fierbând închise sub lacăt, simți mirosul de opăreală, acru, grețos, auzi bocetul mamei, cu inflexiuni prăbușite și vru să strige: „domnule învățător, nu-l lăsați, domnule învățător”. Dar nu putu descleșta fălcile, îi înțepeniseră ca moarte.

– Pă-du-chio-su, urlau copiii.

Lovit de strigătele lor, dădu buzna pe ușă afară și fugi acasă, sărind peste garduri. Mama lipsea, era dusă cu ziua la cules de porumb, el înhăță așternutul de pe pat, hainele, ștergarele din perete, le cără în groapa din fundul curții și trase pământ peste ele. Auzise că păduchii nu rezistă sub pământ; când termină, luă bidonul de gaz și-i așteptă să iasă la un capăt al cuverturii lăsat descoperit.

În prima zi de școală dăduse în friguri și boala îl zgâlțâise patru ani.

Pătrunzând în apartamentul pe care-l ocupa cu George Miroslav la etajul întâi al unei vile cu fața spre Dunăre, găsi un bilet, strecurat pe sub ușă. Procurorul-șef al orașului îl însărcina să deschidă o anchetă la întreprinderea de prelucrarea lemnului unde se întâmplase un accident de muncă. „*În două zile trebuie să înfățișăm Regiunii de partid concluzia noastră. Adună date, pe cât e posibil, chiat în noaptea asta*”.

Biletul picase bine. Radu schimbă costumul, îmbracă mantaua de ploaie și plecă la spitalul de urgență. Medicul de gardă nu-i dădu voie înăuntru, îi spuse că bătrânul Fogoroș, cel care suferise accidentul, are o fractură la baza craniului, vizitele la el sunt interzise, peste zi a leșinat de trei ori, cea mai mică efortare poate să-i fie fatală.

– Am înțeles, doctore, zise Radu. Dă-mi, te rog, adresa familiei lui Fogoroș.

– Vadului 16, în cartierul docurilor.

Strada Vadului, pavată cu bolovani de râu, coboară în pantă spre Dunăre. Sub ploaie, casele cu înfățișare sărăcăcioasă, sprijinindu-se una pe alta, păreau un cârd de băbuțe ce se țin de mâini să n-alunece în fluviul circulat de două reflectoare ale grănicerilor. Acea pe care-o căuta Radu avea intrarea umbrită de doi pruni. Intrând, găsi înăuntru vreo zece persoane, vecini, rude, cunoscuți, veniți să deplângă împreună soarta bătrânului. Se așteptase la aceasta, din experiență știa că nenorocirea îi adună pe oameni. Dar văzu, cu mirare, că era acolo și Iova-falitul. Văcsuitorul sta pe un scăunel și dezghioca păstăi de mazăre într-un ciubăr. Cojile le arunca pe podele. Lângă el, pe stinghia patului, cu picioarele spânzurând, suspina nevasta lui Fogoroș, grasă, cu cărnurile revărsate. Mâinile groase, cu pete cafenii, răsuceau în neștire un capăt al broboadei, în timp ce ochii priveau în jur, îndurerăți, stinși de suferință. Tăceau cu toții, ca și cum s-ar fi adunat la un loc să asculte ploaia cum răpăia îndărătnică pe acoperișul de tablă.

La apariția lui Radu Sterian, Iova obișnuit să-și strige-n gura mare amărăciunea, își dădu drumul limbii:

– Jalea de la Vintileanca, tovarășe Sterian. Poftim și umple-ți ochii cu ea.

– Iova! îl muștră nevasta lui Fogoroș.

– E procuror, răspunse Iova. Fogoroș îmi era ca un frate, tovarășe Sterian. Să faci să plângă și pietrele pentru bunul meu prieten.

– Da, zise Radu, sunt delegat de procuratură să mă ocup cu cercetarea cauzelor care-au dus la accidentarea soțului dumneavoastră.

– La ce bun? întrebă femeia obosită. Moare. A căzut de pe rampa de descărcare, jos a dat cu capu-n ciment, și l-a bușit sângele și pe gură și pe nas. Moare.

– Poate că n-o să moară, sări Iova, arțăgos. Tu o ții una și bună că moare, dar poate că el mai are multe zile de trăit ...

– Tot așa ziceai și atunci când l-a prins dezghețul pe Dunăre, de a trecut un munte de sloiuri peste el – și n-a murit.

– Acum moare.

– I-a murit moartea o dată, e bună moartea, scapă și a doua oară. Vă jur eu că scapă.

– Doctorul spune că sunt speranțe, minți Radu.

– Așa, îl îndemnă Iova, fă-i curaj.

– De, zise femeia, cu un sâmbure de nădejde în glas, dacă spui dumneata că așa zic doctorii, poate că scapă.

– Da, are un organism rezident.

– Vezi? se înflăcăra Iova. Omul, care e om, trebuie să țină sus steagul nădejzii. Fogoroș, seamănă cu taică-su. Bătrânul era rujar, încărca grâu pe vapoare și se descurca cu străinii în lingua italiană. Grozav ce-l iubeau străinii. Când îi auzeai: senor Fogoroș în sus, senor Fogoroș în jos, senor și numai senor. Odată a căzut și senor Fogoroș. Sleise un butoi de bere bavareză la Olympic și s-a suit într-o birjă să se plimbe. Lângă abator a lunecat din birjă, un picior i-a rămas agățat în scară, dobitocul caftan de pe capră n-a băgat de seamă și l-a târât pe senor Fogoroș prin țărână de i-a jupuit scăfârlia și l-a lăsat fără lână. Când s-a adunat de pe jos, bătrânul era treaz, nemâncat și avea chef s-o ia de la capăt, micuțe turcoaice din Ada-Kaleh! Altul, în locul lui, ar fi îngroșat buzunarele popilor, el n-a avut nimic, a mai trăit zece ani.

– Dar omul meu o să moară, reluă femeia cu glas de dobitoace.

– Ia mai taci! se răsti Iova. De ce să moară?!

– Au rămas cheaguri de sânge pe ciment, moare.

– Taci și nu mai pomeni de moarte. Să ne gândim cu toții că o să scape, și el o să scape. Așa. Și dă-i tovarășului procuror date să-i ia la refec pe-ăia de la întreprindere, că de aia a venit omul. Fă-i albie de porci, stimate tovarășe Sterian, că n-au balustrade la rampă și se ascund după deget. Arată hârtia! porunci femeii.

Ea se ridică și scoase din cutia ceasului deșteptător un plic. Desfăcându-l, dădu la iveală o copie a procesului-verbal de cercetarea cauzelor ce-au provocat accidentul: douăzeci de rânduri dactilografiate în care se punea totul pe seama unei întâmplări nefericite. „Balustradele nu sunt absolut necesare, descărcătorii înșiși n-au cerut niciodată conducerii întreprinderii să fie instalate, ne pronunțăm cu părere de rău că tovarășului Fogoroș îi lipsea simțul prevederii, fapt atestat prin aceea că susnumitul se slujea rareori la lucru de cangea de agățat buștenii”.

Urma în încheiere o frază complicată în care se exprima regretul și așa mai departe, iar dedesubt iscăliturile celor din comisie. În spațiul rezervat președintelui sta scris: inginer Maja Hermeziu.

Radu Sterian pâli și privi fix la Iova.

– Ei? întrebă Iova.

– Hârtia o rețin pentru dosar, răspunse Radu, stăpânindu-și anevoie tremurul vocii.

– Dosar! strigă Iova. Se face dosar. Așadar, în lături de la ospățul cu sângele prietenului meu, domnilor. Se face dosar...

Din curtea lui Fogoroș, Radu Sterian coborî pe o scară veche, de lemn, alunecoasă, umbrită de o perdea de iederă în care foșnea ploaia, la localurile înșirate în lungul falezei, să ia ceva să se încălzească. Presentimentul de oarbă fatalitate din glasul nevestei lui Fogoroș îl tulburase, stârnindu-i o teamă nelămurită. Era ca și cum un câine s-ar fi ținut după el, lătrând jalnic a pustiu.

În trei din cele cinci restaurante din apropierea Dunării se dansa. Bubuitul tobelor răbufnea afară, mai departe, un marinar străin îi oferi spre vânzare un cupon de stofă. Radu îi aruncă o privire chirășă. Într-un bar, cu vreo douăzeci de mese, unde mirosea puternic a iepuri angora udați de ploaie, întreat, ospătarul îi răspunse că nu se înșela, într-adevăr miroase a iepuri uzi, chiriașul care ocupă apartamentul de deasupra crește iepuri de casă și-i ține în niște cuști cu acoperișul plat, în formă de terasă, pe balcon. Îi mai spuse că dacă mirosul i se pare greșos, să coboare în încăperea de la subsol, sunt și acolo câteva mese.

– Mulțumesc, n-am de gând să stau, și-n timp ce ospătarul plecă să-i aducă un coniac, Radu intră în cabina telefonică și ceru spitalul de urgență.

– Fogoroș, zise, vă rog, să-mi spuneți cum se simte Fogoroș?

– Sunteți din partea familiei?

– Nu, de la procuratură.

– A murit, răspunse cu voce scăzută omul de la capătul celălalt al firului.

Radu atârână receptorul cu mișcări obosite. Moartea, chiar când seceră departe de inima noastră, ne prăvale în suflet tristețe, compătimire și o umbră de spaimă.

Se întoarse la masă și dădu coniacul pe gât dintr-o singură înghițitură. Mirosul de iepuri dispăru pentru o clipă. „A murit”, repetă Radu în gând vorbele celor de la spital și-și dădu seama că ideea aceasta se statornicise în el când se afla încă în casa lui Fogoroș.

– Mai doriți unul? se auzi vocea ospătarului.

– Nu, zise Radu și se întrebă cum o fi arătat Fogoroș pe când trăia?

„Poate semăna cu nevastă-sa, se spune că doi oameni care stau timp îndelungat împreună, sfârșesc prin a semăna foarte mult unul cu altul”. Totuși nu și-l putu închipui, așa cum nu și-l putea închipui pe taică-su, mort cu câteva luni înainte de a se naște și el, de la care păstrau în casă o singură fotografie înfățișând un copil într-o cămeșuță până la genunchi. Niciodată nu putuse să creadă, privind fotografia, că el era copilul celui alt copil cu cămeșuță și cu părul zburlit.

Alungă aceste gânduri, moartea lui Fogoroș agrava importanța anchetei pe care fusese numit s-o conducă. Îi părea rău că procuratura îl delegase pe el, se gândea îngrijorat că Maja și George vor spune că s-a vârat în povestea asta ca să-și răsbune dragostea neîmpărtășită. Căci își dăduse seama din primul moment – și trei dintre bărbații întâlniți în casa lui Fogoroș, lucrători și ei la Întreprinderea de prelucrare a lemnului, îi confirmaseră părerea – comisia prezidată de Maja, ca să acopere proasta organizare a serviciului de asigurarea securității muncii, aruncase toată vina în cărucia lui Fogoroș: „Moare? Să-i fie țărâna ușoară! Întreprinderea nu se socotește angajată cu nimic, trebuia Fogoroș ăla să holbese ochii!”.

Măcinat de gânduri contradictorii – își zicea că Maja, poate n-o fi luat parte cu bună știință la înșelăciune, că va fi făcut totul din convingerea că Fogoroș e cu adevărat singurul vinovat de moartea lui – Radu se întoarse acasă și intră pe din dos, ca să evite o discuție neplăcută cu George. Ajuns în odaia lui, văzu că precauțiunea fusese zadarnică. Ușa dinspre încăperea alăturată era deschisă și o dâră de lumină albicioasă, cretă și hârtie de țiplă – nu te-ai fi mirat s-o auzi scârțâind la cea dintâi mișcare – sălta peste prag, atingând marginea covorului. Radu se opri și așteptă vorba lui George. Nimic. Dincolo, aplecat peste birou, George cerceta atent o bisericuță de sare, închisă între zidurile masive, tot de sare și ele, pe care o găsisese cantaragiul de

la depozit în transportul de la Târgu-Ocna și i-o dăruise. Dăta o mânduie un meșter priceput și migălos. Arcada de la intrare, de care spânzura un clopoșel rotund, cu limba cât un ac de cravată, se sprijinea de doi stâlpi încrustați, cu vinișoare închise de nisip. Pronaosul, lat de-o palmă, arăta ferestre înalte, cu glastre de flori pe prichici. Înăuntru, în strane, opt bătrâni ascultau cuvântul preotului suit în amvon. Către fund, dascălul, îngenunchiat lângă un butoi scotea vin din cădelniță. Tot acolo, deasupra altarului, Maica Domnului, tânără, plină de nuri, cu basma înnodată sub bărbie, ca fetele de la țară, îl sorbea din ochi pe băiatul săltat în vârful picioarelor ca să aprindă lumânările în sfeșnic. Știindu-se privit, acesta zâmbea în colțul buzelor, parc-ar fi spus: E-hei, ce poamă-mi ești, leicuță Marie și sfântă fecioară! În fiecare muc de lumânare pâlpâiau, reflectate în milioane de cristale ale pereților, bobite de cuarț. Detaliile umorești fiind cele mai pronunțate, lăsau impresia că cel ce lucrase biserița își bătuse joc de cele sfinte.

– Toți ăștia sunt beți, spuse George, ridicând ochii spre ușă. Dă-te mai aproape și privește-i.

Radu trecu pragul. Fața lui ascuțită, osoasă era întunecată de oboseală.

– Sunt beți turtă, reluă George. Popa parcă s-aține să joace „țigăneasca”, iar sfintei Maria numai la fum de tămâie nu-i umblă mintea. Cred că era beat și ocnașul care a lucrat-o și a azvârlit-o, ca un capsoman, la un loc cu alte mii de bolovani.

– De ce ... ocnașul? întrebă Radu. Ocnarul.

– Care-i deosebirea?

– Sarea o taie ocnarii, care-s mineri ca toți minerii.

– Eu gândeam că numai ăia cu ghiuleaua la picior. George își aprinse o țigară.

– Îmi pare rău de ceea ce s-a întâmplat cu noi doi, spuse el. Dacă-ți face bine, poți să mă înjuri.

– N-am avut timp să mă gândesc la noi doi, zise Radu, am fost într-o anchetă. Un prieten de-al lui Iova, Fogoroș, a suferit un accident.

– Fogoroș? Îl cunosc bine. A fost scafandru cincisprezece ani, a lucrat împreună cu tata. Acum e pensionar și mai câștigă ceva cu

descărcatul buștenilor, mi se pare. Am aranjat cu el să-mi vândă o lanternă magică, să fac proiecții.

– N-o să-ți mai vândă nimic. Azi-dimineață a căzut de pe rampa de descărcare, și-a fracturat baza craniului, iar acum o oră a murit.

George îl privi înfiorat. „Nu face să-i spun de Maja”, hotărî Radu, impresionat de durerea întipărită pe fața lui George – și nu-i spuse nimic.

A doua zi dimineață, Radu merse la Întreprinderea de prelucrarea lemnului și constată, cercetând locul accidentului, că doi metri de balustradă solidă de-o parte și de alta a rampei de descărcare ar fi făcut imposibilă căderea lui Fogoroș. Dar membrii comisiei de anchetă – Maja, lipsi, plecase în oraș, în ciuda dispoziției dată de el prin telefon ca nici un om din comisie să nu părăsească întreprinderea – și inginerul Dranov, șeful serviciului de asigurarea protecției muncii, un tip mărunțel, îndesat, cu pielea lucioasă, semănând cu un buștean dat la rindea și apoi lustruit, susținură, ca în procesul-verbal încheiat cu o zi înainte, că Fogoroș era victima neatenției sale.

Cu o oră înainte de amiază porni spre procuratură, convins ca moartea lui Fogoroș se datora neglijenței lui Dranov. Un singur lucru rămânea de clarificat, în toată povestea: dacă Maja îl acoperise pe Dranov cu bună știință și de ce?

În drum se abătu spre strada Vadului, la familia lui Fogoroș. Mai bine zis, se pomeni acolo, purtat de dorința ciudată, ascunsă în el ca a doua ființă, de a ști cum arăta, chiar mort, acest Fogoroș căruia trebuia să-i facă dreptate. Găsi la poartă o fâșie de pânză neagră și casa cufundată într-o liniște mahnită. Plasele de sârmă ce împrejmuiau grădinița fuseseră scoase, să nu încurce locul, în curte un tâmplar cioplea cu tesla lemnul de cruce. Cinci copii suiți pe scara magaziei urmăreau cu vie curiozitate ușa odăii prin care dispăreau femeile venite să aprindă lumânări la căpătâiul mortului. Fuseseră alungați de lângă prag și acum iscodeau de la distanță forfota băbuțelor evlavioase și truda lui Iova-falitul pus să piseze grâu pentru colivă, într-o piuă.

Radu pătrunse în casă, însoțit de Iova, care mirosea a grâu ca un țăran întors de la coasă. În tăcerea odăii, întreruptă de câte un suspin, de un târșit de pași sau un foșnet de rochie, mirosul de grâu, răspândit

de Iova, i se păru lui Radu nefiresc, dintr-o altă lume, cum dintr-o altă lume părea și cerul împrăștiat de ploaie care cobora ca o lespede albastră în pragul ușii.

Flăcările lumânărilor închipuiau fantasme pe pereți și Radu clipi repede, de câteva ori, ca să-și obișnuiască ochii cu pâlpâirea lor. Apoi își îndreptă privirile spre masa lungă din mijlocul încăperii, dar nu-l văzu pe Fogoroș: sicriul avea capacul ținut. „Pesemne că se desfigurase complet”, se gândi și-i păru rău că Fogoroș rămânea pentru el un simplu nume: Ion Fogoroș numărul de dosar X. Numele poartă imprimată pecetea omului – rostit, trezește amintirea celui ce a fost odată – numele lui Fogoroș era sortit să trezească în imaginația lui doar un dosar de câteva file și atâta tot.

Fumul lumânărilor, făcând aerul înăbușitor, Iova se strecură afară. Radu dădu să-l urmeze, dar, rotindu-și ochii prin odaie, descoperi, de partea cealaltă a sicriului, lângă o femeie mătahăloasă care legăna pe genunchi o fetiță adormită, pe George și pe Maja și încremeni locului. De George nu se miră că-l vedea aici, Fogoroș fusese prieten cu taică-su, dar ce căuta Maja? Îi salută, înclinând ușor capul. Speriată Maja se adună în umărul lui George. Radu avu impresia că toată ființa ei se concentrase în ochii mari, albaștri, de o adâncime stranie. Părul voriu, pieptănat să-i acopere urechile, lucea întunecat. În atmosfera aceea, dominată de tăcere și tristețe, frumusețea Majei îl tulbură pe Radu, întocmai ca mirosul grâului răspândit de Iova. Mirosul de grâu stârnise în el amintirea câmpiei, prezența Majei, strânsă în umărul lui George, îl descumpăni, uită unde se află și fața osoasă i de destinse într-un zâmbet cald. În clipa aceea, Maja avu credința că Radu va striga: „Maja, dragostea mea!” și se lipi înfricoșată cu spatele de perete.

Dar un hohot de plâns umplu deodată odaia și Radu se dezmetici. Plângea nevasta lui Fogoroș, cu obrazul aplecat pe sicriu și cu mâinile pline de pete cafenii, încheștate pe colțul mesei. Radu plecă fruntea, năucit, și văzu că femeia se prăvălise în genunchi pe podea și-și spunea jalea cu vorbe neînțelese, iar plânsul ei nu mai semăna a plâns, era ca un cântec al durerii, copleșitor și larg. Părul sur, despletit, păr rar de femeie bătrână, îi cădea pe față și pe brațele atârinate de coșciugul ținut. Radu își aminti că în seara trecută, nevasta lui

Fogoroș îi spusese că în tinerețe a fost slujnică în casa unui profesor unde era pusă să-și dea pe cap, în fiecare zi, cu un strat de cocă, să nu-i cadă vreun fir de păr în oalele cu mâncare – și se cutremură. Iar când ridică din nou privirile spre Maja, ea nu mai desluși în ochii lui acea pornire nebunească ce o înfricoșase.

Sfârșită de suferință, femeia lui Fogoroș se prăbuși pe podele și George se repezi s-o ridice și s-o scoată în curte, să se liniștească. În învălmășeala ce se iscă, Maja se apropie de Radu. Se priviră în tăcere, apoi Maja îl chemă încet.

– Radule ...

– Pentru ce ai venit aici? o întrebă el.

– George m-a adus. Nu trebuie să-i spui nimic despre procesul-verbal pe care l-ai reținut pentru dosar.

– N-o să-i spun niciodată, dacă vrei.

– Mulțumesc. Și să nu fii supărat că nu te-am așteptat la fabrică.

– I-am spus lui Dranov să nu plece nimeni, credeam c-a uitat Dranov să-ți spună.

– Dranov ne-a anunțat pe toți, dar eu n-am vrut să discutăm acolo. Vino diseară la noi acasă. Te aștept diseară la noi.

– Bine, diseară voi fi la tine, cu George. Cred că pot să vin și cu George.

– Vino și cu George. O să mai chem pe cineva care să se ocupe de el, să putem discuta în liniște numai noi doi.

– Dranov ăla al vostru, zise Radu, gândește că fiecare procuror poartă în buzunare o pereche de cătușe.

– Îi e frică.

– Și ție ți-e frică, zise Radu, privind-o drept în ochi. Frica te-a adus aici, la Fogoroș.

Ea nu răspunse.

– Ți-e frică și de mine, zise Radu. Astăzi ți-e frică de toată lumea, încheie el și părăsi casa.

Maja ocupa parterul unei vile situate în nordul orașului, în cel mai liniștit cartier. Trei caiși, un vișin și un păr de crengile căruia atârna, prins în inele de alamă, un hamac, formau o mică livadă care da locului un aer de rusticitate. În stradă, întrecând cu mult nivelul frontonului, creștea un castan. Coroana lui bogată ținea în umbră

plăcută salonul cu tapete tutunii unde Maja, îmbrăcată într-o rochie de mătase decoltată, ce-i punea în valoare umerii pârguiți de soare, claviculele fine, șoldurile unduioase și sânii mici, pudici, își conduse veselă musafirii și le făcu cunoștință cu o prietenă stenodactilografă care fuma, răsturnată într-un fotoliu, picior peste picior. O chema Virginia, avea părul auriu ca nisipul, lăsat pe spate, gât lung, subțire, alb, ca o tulpină de ciupercă și un zâmbet continuu în ochii câprii, rimelați.

– Domnul Consul? întrebă ea pe Maja, când acesta i-l prezentă pe George Miroslav. Mi s-a vorbit de tine, îi spuse lui George, reținându-i mâna într-ale ei mai mult decât se cuvenea. Ia loc lângă mine, vreau să te privesc mai de aproape. Mutră de copil, ochi de bebeluș, de unde ai făcut rost de ei, mică păgânătate?

– Sunt de împrumut, răspunse George amuzat, și-l întrebă pe Radu din ochi „ce parere ai de ea?”.

Radu săltă din umeri. „Naiba s-o ia, înjură el în gând, e ca un havuz din care țâșnesc vorbe în loc de apă”.

– Ce-i asta, păgânătate? se revoltă Virginia, bătând din picior. Vă faceți semne peste capul meu?

– Îi ceream o țigară, zise Radu.

– Minți, păgânătate, dar te iert, ai buze subțiri, trăsătura standard a băieților care vor să fie cineva.

„Ai ghicit, gândi Radu, vreau să fiu unul dintre cei care te văd tăcând”.

– Ce beți? întrebă Maja.

– Eu prefer coniac îndoit cu apă. Și un pișcot, răspunse Virginia.

– Voi? se întoarse Maja spre băieți.

– Coniac.

Maja dispăru alături în bibliotecă, lăsând ușa deschisă. Radu, instalat într-un fotoliu de piele dintr-o garnitură de șase bucăți, dispuse asimetric în jumătate de salon, o văzu pe Maja cum deschide ușile unui mic bar portativ, în formă de romb cu capete retezate, căptușit cu oglinzi. Înainte de a scoate sticla, Maja se privi fugar în oglindă și-și aranjă un cărlionț la tâmplă. Radu se gândi că în seara aceea, Maja pentru el se gătise, și avu un sentiment de amărăciune și bucurie totodată. Se lăsă apoi pe spătarul fotoliului, cuprinzând într-o singură privire rafturile de cărți, volume elegant legate, cu cotoare aurite – un

colț de birou masiv, rădăcină de nuc, luminat de trei veioze cu picior înalt, ca niște arbuști incendiați, plafonul cu scene de iad, șarjate, și semineul cu grătar și frigărui false – și i se păru că în confortul acesta lasciv, Maja nu mai semăna cu Maja de pe plajă. „Maja!” vru s-o strige, dar Maja ieși din câmpul lui vizual, lâna covorului apăsată de pașii ei se ridica ușor, ca ierburile prin care a trecut o vulpe.

– Pagânătate, o auzi pe Virginia, dă-te mai aproape s-ascuți una nostimă de tot. Uite, cum mă privește, îl luă de martor pe George, parcă m-ar fi prins la furat. Voi îl știți pe Hermeziu? reveni la povestire. Specialist strălucit, om cu influență, în fine un tip mare în meseria lui, câștigă mult și e-n stare s-o poleiască pe Maja cu aur, dar trânteste câte una de ramâi *bușbe*. Aseară credeam că plesnesc de râs. Pe la unșpe jumătate sună telefonul. Hermeziu sta aici unde stau și ei. Eu îi pileam unghiile Majei – patru ore am așteptat-o să vină, mică păgânătate! îl amenință pe George – când sună telefonul. Hermeziu, apucă aparatul și i-l trece Majei: „Vorbește, fetițo, așa-i spune el: fetițo. Hallo ... hallo ... Mov-cardinal? Mi-ai gasit o stofă mov-cardinal? George, dragul meu, ești cel mai dulce băiat”. Și firul, să vedeți că de-aici începe chestia cu drăguță, trece peste pieptul lui Hermeziu. Vorbea cu tine, și firul peste pieptul lui Hermeziu, era o nebunie să vezi ce mutră făcuse Hermeziu. Zăpăcita de Maja, fericită c-o să aibă o rochie mov-cardinal, sărea într-un picior: mov-cardinal ... mov-cardinal, o să-mi fac o rochie mov-cardinal. Apoi: pa și pusi, și se termină povestea. S-o credeți voi că se termină. Mai e și Hermeziu. Hermeziu se uită lung la Maja, se uită la firul de pe piept și: „Mov-cardinal, fetițo, îmi amintește de epidemia de pojar din copilărie”. Am crezut că leșin de râs.

Efectul scontat de Virginia fu contrar așteptărilor ei. Istorisirea îl făcu pe George să roșească până în albul ochilor. Scoase să-și aprindă o țigară și scutură evident, cu gesturi repezite, bricheta care se încăpățâna să nu ia foc. Radu, cuibărit în fotoliu, tăcea, stânjenit. Privirile lui se plimbară de la telefonul ascuns într-o nișă din perete, căptușită cu scoarțe de copac spre a sugera imaginea unei scorburi, la chipul lui George, răvășit de indignare, și la al Virginiei, care exprima mirare grotescă.

Apăru Maja cu o tavă în mâini și toți trei răsufară ușurați. Coniacul, vechi, tare, luneca în stomac ca o dără de foc.

George refuză să bea al doilea pahărel.

– Nu-ți priește alcoolul, păgânătate? întrebă Virginia. Și eu sunt la fel, două picături de rachiu mă dau gata.

– Mă simt rău în seara asta, se explică George către Maja. Hai să ieșim să ne plimbăm puțin.

Ieșiră. La prima răscruce de străzi întâlniră două birje. George urcă în prima și-i întinse mâna Majei s-o aducă lângă el, dar Maja i-o trecu pe Virginia și ea se sui cu Radu în birja a doua.

Străbătură în trapul cailor strada prăfoasă din apropierea cazărmilor unui regiment de artilerie – gornistii sunau stingerea, la porți se schimbau sentinelele – și ieșiră în șoseaua ce duce la abator. „Gonim pe drumul bătrânului rujar Fogoroș”, se gândi Radu și se întoarse spre Maja ca să-i spună de rujarul Fogoroș. În bătaia lunii cu luciri de bronz, ochii Majei scânteiau învăpăiați și el uită ce voise să-i spună. Nu mai știu în clipa aceea decât că Maja e alături de el, sub cupeaua de catifea, roasă de prea mult periat, cu el și nu cu George – și se simți cuprins de un sentiment de bucurie ațățitoare. Iar salcâmi și casele, uruitul roților, vântul dinspre Dunăre, cu miros de nămol și luna suind printre nori înfiripară, laolaltă cu gândurile lui, un cântec de iubire pentru Maja. În față drumul e fără sfârșit, din vară vor intra în iarnă, vor scoate caii de la trăsura, îi vor înhăma la sanie și vor zbura prin ninsoare peste Dunărea înghețată, peste câmpii și mai departe, dincolo de zare, spre nemărginire.

– Maja! rosti el tulburat, și vru s-o îmbrățișeze.

Dar Maja se feri și fața lui Radu se schimbă într-o schimă de durere.

– Nu te iubesc, Radule, zise Maja.

În clipa aceea trăsura se opri brusc și Radu alunecă în față; erau la poarta veche a orașului și drumul se înfunda.

– Mână! strigă Radu, sărind în picioare, zgâlțâindu-l pe birjar.

– Înainte nu mai e voie, răspunse omul. E un șantier, au pus barieră. Dacă vreți o fac la dreapta, pe hipodromul de încercate ... și, tăind-o prin șanț, băgă trăsura pe hipodrom unde dădu drumul cailor să alerge din toate puterile.

– Nu te iubesc, repetă Maja. Tu poate te-ai așteptat la altceva în seara aceasta, dar eu te-am chemat să-ți spun de Dranov.

– Dranov e vinovat de moartea lui Fogoroș.

– Este, recunosc Maja, și eu am mințit, ca el să scape, dar acum știu că n-o să-l mai scape nimeni. Noi doi am fost colegi și eram cei mai săraci din grupă. Am mințit, fiindcă era cel mai sărac din grupă.

– Ai mințit și adineauri, Maja. Spune-mi că ai mințit și că mă iubești.

Se postase în picioare, cu spatele la birjar și se ținea strâns de mânerul de care atârnavă felinarele sclipind sângeriu.

– Spune! ceru el încă o dată.

Dar Maja tăcu, și-n clipa următoare, de pe șosea, George și Virginia văzură cu groază că trăsură care gonia în cerc pe pista de zgură se clătină, gata să se răstoarne. Căli galopau din ce în ce mai înțepit, roțile stârneau în pietriș un șuier aspru ca o ploaie deasă de mazărice. Felinarele nu mai ardeau, se spărseseră.

– Or să-și frângă gâtul, spuse George înfricoșat, dar birjarul care-l purtase pe el și pe Virginia îi alungă teama, anunțându-i că tovarășul său fusese jocheu în formațiunea lui Cerkasov – diavolul roșu.

– Are mâini de aur, s-au jucat parale grele pe mâna lui.

Trăsura cu Radu și Maja trecu ca o nălucă pe lângă ei, lăsând în urmă miros de ulei de la felinarele sparte. Radu, tot în picioare, avea fața ca de ceară în lumina lunii. La capătul a două ture se plecă spre Maja, cu vocea tremurând.

– Spune-mi c-ai mințit, Maja.

Maja, copleșită de spaimă, răspunse cu aceeași scuturare a capului, și Radu simți o durere acută în tot corpul. Era ca și cum ar fi alunecat din trăsură, rămânând cu piciorul agățat în scară și trăsură îl târa prin bolovani, cum se petrecuse odinioară, în aceste locuri, cu bătrânul rujar Fogoroș.

Noaptea târziu, Radu Sterian încheie dosarul privitor la moartea lui Fogoroș. „Cerem Tribunalului popular din orașul G. punerea sub acuzare a inginerului Dranov pentru neglijență în serviciu care a dus la accidentarea și moartea descărcătorului Fogoroș. Procesul-verbal întocmit de comisia de anchetă numită de întreprindere, cuprinzând mărturii eronate, nu poate fi admis ca probă în apărarea acuzatului”.

Duminică, la ora șapte seara, peste trei zile de la aceste întâmplări, Radu bea vermut pe terasa „Porumbelul de aur”, cu George, cu Maja și cu Iova-falitul. Seară de august, uscată, în jur zumzăiau roiuri cenușii de țânțari. După amiază, Iova fusese la meciul de fotbal și repeta, cu voce răgușită, încurajările pe care le strigase jucătorilor echipei din localitate.

– Andiamo, tripleta! striga Iova. Apărarea – fii jandarm! Andiamo, furia latina ... Penalty ... pe-nal-ty, kick. Arbitrul ne-a acordat un penalty, lovitură pe care nici Richardo Zamora, cel mai vestit goal-keeper din lume, nu se credea capabil s-o apere, dar ai noștri au tras pe lângă poartă. N-avem fotbal, stimată Radu Sterian ... E-hei, pani-prințesă, se întoarse spre Maja, și s-a jucat odată fotbal și pe la noi. La turneele pascale, dormeam cu coteii sub tribună. Căpitanii alegeau terenul, ciocnind ouă roșii: Christos a înviat – și pe urmă, poftiți și priviți-ne, doamnelor și domnilor. România, la fel ca Italia, era „furia latina”, de frica ei tremurau și campionii lumii. Mergeți acum la stadion, domniță caucaziană, „il calcio” se joacă cu picioarele legate, v-o spune Iova, nume bogat, Io-va, Glie-țiparul care n-ai ochi să mă vezi, așa cum se cheamă și cel mai mănos dintre cele patruzeci și opt de state ale Americii de Nord, se scrie Iowa, dar se citește A-io-ua. Paharul meu – și un pământuf pentru domnița caucaziană să se apere de țânțari. Iubiți, pani-prințesă, citesc în ochii domnului Consul că veți pleca amândoi curând în călătorie de nuntă. Nu alegeți Nordul, zăpezile întunecă dragostea. Nordul! Ce să găsiți în Nord? Șase luni din an, iarna se cățește cu primăvara și nu ajung să se dovedească una pe alta. E drept, sunt cârciumioare cu țigani care cântă de inimă albastră și de cuțit – „of, odorule amar” – însă dragostea se cere încercată o sută de nopți sub zări calde. Spuneți – și vă voi duce la leagănul iubirii, sub soarele de miazăzi, unde se călătoresc atât de multe păsări încât stârnesc furtuni de pară cu bătaia aripilor. Priviți cum se apleacă stuful urmând ocolirile zborului lor. E furtună, dar nu vă temeți de ea: au stârnit-o păsărilor de la miazăzi. Dacă veți avea un copil, domniță caucaziană, învățați-l să iubească pasărea bate-vânt. E pasărea care nu coboară pe pământ niciodată. De la naștere și până la moarte trăiește în văzduh. Doarme zburând și coboară numai când o fulgeră moartea. Râmele nu pot s-o suferă și se

zvârcolesc de bucurie, spurcăciunile, când ea se prăbușește cu aripile înghețate. Să vă fie dragostea ca pasărea bate-vânt, domnule Consul, și atunci pe unde veți pași, vor țâșni izvoarele. O sută de nopți e un fleac sau o veșnicie.

– Du-ne, Iova, spuse Maja, și privi, încântată, spre George.

– A-io-ua! rectifică Iova-falitul și dispăru.

Dezbaterile în procesul Dranov dezvăluiră și vinovăția Majei. Sesizat, procurorul-șef propuse mutarea disciplinară a lui Radu Sterian într-un raion de munte.

VARĂ BUIMACĂ

– Ce buimăceală, Doamne! spuse baba Anica, dar George, împingând strachina din care mâncase tocană, se împotrivi:

– Nu, nu așa. Altfel m-ai învățat să zic: „O, ce vară buimacă, în vara asta mi-a zburat cocoșul în lună!”.

– Atunci zăceai de gălci, era altceva. Acum dac-am zis, am zis de furtuna asta cu căldură.

Scundă, scobită de vărsat, baba Anica avea optzeci de ani și era slabă ca hârtia, căra apă morților de slabă ce era.

– Vrei să mă înșeli, babă Anico, spuse George, și în aceeași clipă câmpia fără margini dispăru, drumul cu plopî se topi în ierburi, liniștea și lumina albastră se strânseseră între hotare și veni o noapte adâncă, cu ploaie.

Dar nu ploua în câmpie, ploua în munți, iar vuietul ploii, străin și parcă de pierzanie a unor lumi ascunse și nedeslușite, scurgerea aceea împerecheată, de vânt și de ape, apăsa în sângele oricui și simțai cum în gânduri îți plânge cineva și se vaită.

– Plouă la munte să crească pietrele și pe noi iar nu ne atinge, iar ne ocolește, zise baba Anica. Totdeauna plouă mai departe de noi.

Fulgere se izbîră în fereastra cârpită cu ardezîe, se zbătură halucinant și murîră izbîte de-un tunet care se prăbuși în groapa nopții.

– De ce mi-ai pus din nou pelin sub pernă? se plânse băiatul. Mă amețește.

– Pelinul gonește puricii, răspunse baba Anica, și îndreptă împletitura de spice de orz din colțul icoanelor.

Boneta de noapte cu ciucure de lână îi căzuse pe legătura de cânepă de lângă pat, vru s-o ridice, un junghi îi reteză răsuflarea în coșul pieptului și se lungi, sau mai bine zis căzu alături de George. Părul ei alb și rar atinse umărul gol al băiatului, și acesta se trase către perete. „Urâtă e bătrânețea! își zise baba Anica. Am păr aspru, păr de iele, numai moartea își mai trece deștele prin el”.

Respirând greu, îi spuse lui George:

– Ești gras, George. Ai dinți sănătoși, rupi cu ei lacom cum rupe câinele și te-ai îngrășat ca un cuc după Sânpetru.

– După Sânpetru, cucii nu mai cântă și de-aia se-ngrașă. Mama zice ...

– Mă-ta e o putoare ...

– Babă Anică! răsună din tindă vocea lui Mihai Droc. De ce umbli să i-l faci dușman Aureliei pe băiat? E fii-ta și așa ai crescut-o. Nu s-a apropiat niciodată de mine fierbinte, rece ca bruma a intrat sub plapuma mea totdeauna. M-ați mințit, ne-am de cutre ce sunteți!

– Aude copilul, Mihai, zise cu imputare baba Anica.

O licărire de lumină searbădă, însoțită de un scârțâit de fier ruginit care-ți roade nervii. Din prag se rostogoli, gâfâită, vocea lui Mihai Droc:

– Ce-ai auzit, George? Spune, să știu și eu ce-ai auzit!

– Baba Anica e bolnavă și vorbește gâjâit, răspunse băiatul.

– Plătește pentru optzeci de ani. Fiecare ne dăm birul când ne vine rândul

– Eu o să trăiesc mai mult decât voi toți, pentru că am în palmă două fulgere. Mi-am plimbat mâinile pe două piersici descântate de baba Anica și pot să-l fulger pe cine vreau eu.

– Da, alte prostii! zise Mihai Droc, și se așeză pe prag.

Luna scăpată printre nori își rupea coarnele în fereastră.

Mihai Droc se adunase lângă tocul ușii ca o grămadă compactă de umbre. Deasupra lui, spre tavan, și dincolo de geamuri, spre câmpie, întunericul se lichefia, transformându-se într-o cocă lăptoasă, cu spumă verde, când sforile de foc, jucând peste munți, rădeau cu vârfuri de gheară și câmpia.

Tăceau. George, nesimțit de nimeni, scotea smocul de pelin de sub pernă, ca să-l arunce pe podele. Mihai Droc, suflând șuierător pe o singură nară – în cealaltă îndesase un fir de spânz învelit în două foi de leuștean, ca să-i răcorească creierul înfierbântat – răsucea capătul curelei între buricele deștelor – în spinare simțea răcoarea a opt capace de la sticlele de bere, pe care George le bătuse în cuie pe scândură – iar baba Anica împietrise cu genunchii puțin îndoiți, poziție ce-i ușura cât de cât usturimea pornind de la lingurică și pătrunzând, rea, între coaste.

În odaie mirosea a tinctură de iod, a coajă de mămligă arsă și a miriște. Orzul de la icoană fusese secerat laolaltă cu multe fire de mohor. Cerul se înseninase, pentru că în curbura de sus a ferestrei, pe dinafară, se vedea atârând, rotund, un cuib de rândunică. La două șchioape de el, spânzura un fierăstrău de mână.

Baba Anica vorbi cea dintâi.

– Totdeauna, zise ea, m-am gândit că o să mor de dropie. Dar nu e niciodată cum te aștepti.

– De dropie mor numai ăia care au băut mult la viața lor. Li se umflă ficatul și le crește apă în burtă. Tu n-ai băut.

– N-am băut, dar am mâncat de fruct. Și la noi plouă rar. Trebuia să țin toate posturile. Când mori de dropie, lumea nu te uită repede, te câinează.

Pe masa din colț sună ceasul deșteptător. Era ascuns sub un ștergar de tort și suna înăbușit. Parcă se băteau niște lăcuste pe o lamă de sticlă.

– E ora zece, babă Anico și tot n-a venit. Aștept de când a asfințit soarele și pun ceasul să sune din oră în oră. Tu ai știut ce face.

– Și tu ai știut, Mihai Droc, răspunse bătrâna. Nu se poate să nu fi înțeles nimica. Ar trebui să fii prost, și tu nu ești deloc prost. Ai văzut-o când a luat cofele și când și-a înnodat basmaua sub coc, spoitorește. De altfel, te-ai dus prin grădină, tiptil, să ascultați, stând ascuns în răpă, ce-și spun ei doi. Dar n-ai avut putere să rămâi, ți-a fost frică sau ți-a fost rușine.

– Trebuia să crăpi înainte de a veni ăla. Era altfel acum.

– Aurelia seamănă cu mine, tot s-ar fi dus.

– După ce-am trăit cu ea șase ani?!

– Șase ani a stat și Danacu la pușcărie.

– Nu l-am băgat eu. Era el făcut să se cufure zece ani la hârdău. Și Aurelia m-a luat să nu rămâie fată bătrână. Neamul vostru, babă Anico, a nenorocit mulți oameni. Ați venit din munți, cu târla, lua-v-ar dracu, și pute a bălegar de oaie în tot satul de când v-ați așezat aici. Numai mie nu mi s-a făcut greață de voi când trebuia. M-a chiorât dragostea. Oh, și cum m-ați vândut! M-ați scuipat în suflet. Nu trebuia să mă bag între voi. Știam doar că socru-meu a vândut șase inși.

– Ția nu erau ca Danacu, ăia făcuseră moarte de om.

– Da? Și de ce să-i vindeți voi? Pe deasupra, doi din ei vă erau veri. Au venit la stână, hăituiți, și le-ați dat să mănânce lapte în care ați amestecat păr de capră tăiat mărunț cu cuțitul, iar când au vrut să fugă n-au mai putut, că i-a săgetat la burtă și i-au prins ăia sub salcâm, cu pantalonii în vine.

– Vorbești degeaba, atunci a fost într-un fel, acum în alt fel. Danacu s-a întors de douăzeci de zile. L-au eliberat înainte de termen, și de când a venit, în fiecare seară se duce în vad la gârlă și așteaptă. Acolo s-a iubit el cu Aurelia și îi caută urmele pașilor prin râpele alea roase de lepră. I-au spus mă-sa și ta-su: „Măi Ioane, n-avea cum să-ți ducă doru atâta amar de vreme, că tu erai plecat ca și pe viață”. Dar el n-are cum să înțeleagă, și-și face de treabă prin vad. Tu l-ai bătut într-o seară cu bolovani, eram după porumbar și te-am văzut. Nu ți-am spus atunci, îți spun acum. El nu s-a ferit. Fluiera și se spăla pe picioare. Aștepta.

– Și acum ai trimis-o la el pe Aurelia, gloabă bătrână!

– N-am făcut-o atentă nici c-un pai, dar știam că are să se ducă. Ardea pământul sub ea până la trei stâneni. În locul ei, și tu te-ai fi dus, Mihai Droc, că poate să-ți îndruge oricine, orice vrei, dar numai femeia la care te-ai gândit mereu în șase ani știe să-ți desferece obida.

– E o târfă, n-are să se mai întoarcă.

– Caut-o! se răsti bătrâna.

– Dacă n-am găsit-o în șase ani ...

– Hei, Mihai Droc, chiar dacă se întoarce, ție de seara asta o să-ți fie frică toată viața. Eu o să mă așez la cimitir ...

– Du-te, e loc destul și e cărarea bătută și răzbătută! zise Mihai Droc, și se ridică.

Dezveli ceasul din ștergar, clipi privindu-i cadranul fosforescent și, încet, chinuitor de încet, răsuci cheia lată cât un Țluture, fixându-l să sune pentru ora unsprezece. Apoi, înalt, cu cămașa ieșită din pantaloni, lunecă masiv și cenușiu, ca un oblon de la vagoanele de cale ferată, prin dreptul geamului cârpit cu ardezie, astupându-l un moment în întregime, și pieri în tindă. Bătrâna îl urmărise tren.urând.

– Ți-e frig, babă Anico? întrebă George.

Baba Anica uitase de băiat. Întinse mâna uscată, grea de neputință, și-i potrivea, cu degetele trosninde, marginea plăpumii sub șale. Afară scârțâia, ca și cum ar fi mestecat praf în măsele, vântul de început de iunie, secetos. Agudul din curte își învălmășea frunzele, atingând cu ele țiglele acoperișului. Umflat de arșița de peste zi și strâns acum de răcoare, un nod din grindă plesni, împrăștiind o dără de rășină râncedă. Bătrâna avu impresia că cineva a lovit în cercevele, se ridică anevoie, ținându-se cu mâinile de pervaz, și ascultă. Dar nu era nimeni. Văzu, departe, numai luna, care atârna coaptă peste câmpie.

– Nu plouă, îi zise lui George, au fugit toți norii. Dar câmpia tot o să rodească. Orz, grâu, porumb.

– N-a căzut o picătură de apă, de unde să se facă bucatele?

– O să se facă, zise bătrâna. Înainte de-a se crăpa de ziuă, eu plec s-aduc caii grâului. Pe sub pogoanele unde trec caii grâului, spicul se umflă cât coada vulpii. Plec și vin cu ei pe sub pământ, și ei or să necheze sălbatec. Caii grâului, George, au trup de grâu, picioare de grâu, cap de grâu. Tu singur ai să-i auzi. „Di, caii grâului!” o să strig eu, și o să fiu într-o căruță cu roți de floarea-soarelui, spițe din cotołani de porumb, coșul – de viță-de-vie împletită, și faraoancele – patru creste de pepene. Să mă aștepti și o să viu. Tat-tu și mă-ta or să spună că am murit, dar numai tu o să știi unde m-am dus.

– Închide ochii, zise George, vreau să mă joc nițel cu fulgerele pe care le am în palmă și o să te frig.

Baba Anica se lungi în pat, dar rămase cu ochii larg deschiși.

– Ce buimăceală! zise George, supărat că baba Anica nu-l ascultă.

Apoi tresări speriat: în tindă, ceasul suna de ora unsprezece. Cheltuială de sunete pe care o îneca foșnetul agudului.

Mihai Droc încerca o împărțire a timpului pentru a-și osteni durerea. Dar, ciopârțit astfel, timpul dezvolta îngăduință.

În luna cea mai uscată a verii – arșiță, cer de untură, plictiseală, monotonie – în Bărăgan s-a petrecut o întâmplare zguduitoare.

Era ora 2 după amiază, Mancataș, secretarul comitetului raional de partid, rămas de serviciu la sediu în ziua aia – restul activului se afla pe teren în campania de treieris – ca să primească și să centralizeze, spre a le înainta, seara târziu, Regiunii, datele privind cantitatea de grâu obținută pe ariile din treizeci de sate, citea, stând răsturnat într-un fotoliu de piele masiv, isprăvit pe patru picioare groase în formă de gheară de leu, un roman polițist – o crimă, un viol, un inspector de poliție subinteligent, un detectiv particular cu sclipiri de geniu – și cu două dește apuca dintr-o farfurie, pusă lângă ventilatorul de material plastic, mici bucăți de halva turcească, pe care le înghițea moale, după ce mai întâi le strivea cu limba de cerul gurii. Prin fereastra deschisă larg se vedeau brazii plantați în marginea trotuarului, gara veche, din cărămidă cenușie, cu acoperiș plat, și pasarella cioplită din fier vânat, în care pași repezi sunau adânc. Trenul de Constanța – timp de staționare: opt minute – tocmai trăsese pe peron, venind dintre miriștile cafenii dinspre miazănoapte. Strigătele viguroase ale vânzătorilor de pepeni, care până atunci șezuseră liniștiți sub umbrarul de lemn, unde, în zori, se împarte gheață tăiată cu fierăstrăul în rații mici, se împleteau cu vuietul ascuțit al ciocanelor mânuite de lucrătorii din echipa de revizie. Un grup de călători, ieșiți să-și dezmoștească picioarele, făcuseră roată în jurul orbului – veșnic musafir al gării – care cânta la acordeon *Crăișor, te-avântă-n râul cald*, impresionați sau amăgiți de tristetea ascunsă sub clapele de sidef lovite cu unghii murdare, și în vocea urcând dintr-un plămân în care se încăierau parcă vânturi agonice, a muzicantului.

Deodată, Mancataș tresări și fluieră scurt – mai mult un zâmbet acru, desfăcut într-o aripă de sunete rău prevestitoare. Petrea Panait, portarul comitetului, părăsise postul și bea acum o bere pe treptele vagonului-restaurant. „Bine, dom’le Petrea, îi zise în gând, ți-o scot eu prin piele, picătură cu picătură!”.

În timpul ăsta, ușa de fag lustruită se deschise și în încăpere pătrunse un bărbat de vreo douăzeci și opt de ani, înalt, zvelt, tuns

mărunt, cu cămașă din in împletit, desfăcută la piept, și purtând o valiză de voiaj cu buzunare laterale, închise în cataramă de alamă. Mancataș îngustă și încruntă ochii lui de calmăc: noul-venit i se părea cunoscut, dar nu-și amintea de unde. „Trebuie să fie inginer, se gândi. Să vezi urlete: «Mi s-au luat două combine, rog să dispuneți să-mi fie aduse imediat înapoi, altfel merg până la Ccnsiliul superior al agriculturii și-l dau în gât pe dobitocul ăla de director de la S.M.T., care mi-a fost coleg de institut și acum se poartă ca o canalie»”.

– Luați loc, spuse el aspru, vrând să-i dea de înțeles celuiilalt că nu admite înjurături.

– Mulțumesc, o caut pe tovarășa Doina Goșman. Vin de la București. În drum spre mare, cineva mi-a spus c-o pot găsi aici. Sunt actor de film.

– Eugen Argova! exclamă Mancataș, sculându-se și strângându-i mâna. Mă scuzați, eram ferm convins că veniți dintr-un ceape să faceți scandal. Campanie grea, patruzeci de grade la umbră, de azi-dimineață și până acum am fost asaltat de zece inși, toți cu febră și toți încredințați că reprezintă un caz excepțional. V-am văzut în multe filme, fetița e în ultima clasă la liceu, vă păstrează desupra patului fotografia decupată din ziare. Va să zică sunteți rudă cu Doina Goșman.

– Nu, nu. Am venit numai să-i spun că eu sunt Eugen Argova. Mai demult m-a căutat dânsa ... Un telefon ciudat: „Tovarășe Argova, vino la ora șase în Piața Romană, sub portretul dumitale”.

– O clipă, ceru Mancataș, și, aplecându-se peste pervazul ferestrei, îi zise lui Petrea Panait, care se întorsese și fuma, rezemat de trunchiul unui brad în scoarța căruia își întipărise numele cu vârful briceagului, să aducă două sticle de bere din frigider.

– Dac-oi găsi ceva, făcu Petrea Panait, aduc.

– Adineauri le-ai adus, te-am văzut eu, doar n-au făcut picioare într-o secundă. Doriți și o cafea? se întoarse Mancataș, spre Argova. Am câteva cești în termos.

– Mulțumesc, zise Argova, și văzu că trenul de Constanța dispăre pe după o pădure de salcâmi.

Împrejur, peste câmpia largă, liniștea trăgea obloane de vată. Vânzătorii de pepeni se retraseră în cochilia lor de umbră, între linii

rămase numai orbul, cu capul plecat peste vechiul acordeon, și o fată care-și spăla fața și umerii sub gura pompei unde se alimentează cu apă locomotivele.

Orbul simțea, poate, aroma trupului ei tânăr, la care era blestemat să n-ajungă niciodată, și-și spunea legănat deznădejdea împietrită.

Subțire ca un maț de lup, Petrea Panait intră și puse pe birou tava cu cafele și cele două sticle de bere destupate.

– Serviți, spuse Mancataș. Sunteți un om cu glorie, lucru care fascinează femeile. Așa se face că v-a sunat Doina.

– Nu, a fost un telefon ciudat. „Te caut de mult, zicea, vino, la șase în Piața Romană, vreau să văd dacă ești Argova pe care-l știu eu”. Mă enerva faptul că mă cheamă la o întâlnire chiar sub portretul meu. E un portret prost, schițat cu cărbune pe un afiș de film. Mama, femeie de la țară, când l-a văzut și-a pus mâna la gură. „De ce, maică, ți-ai cumpărat hainele alea cărărate, parcă-s de ocnaș, să nu vii cu ele în sat?! „Pe deasupra, mai muști și din două mere deodată și-ți curg bale de lăcomie”. Revin la Doina Goșman, dar să știți, povestesc prost, sar de la una la alta, să mă-ntrerupeți dacă nu-nțelegeți ceva. M-a sunat într-o duminică dimineață la Casa de creație de la Mogoșoaia. Eram după patru zile de filmare, în zori băusem coniac Dunărea, cufundasem un păianjen în sticla goală și pictam – sunt diletant, o fac din distracție, n-am nici o pretenție – pictam așezat pe o scândură pusă între două cuiburi de rândunică...

– Asta nu se poate! făcu Mancataș. Iese din câmpul logicii.

– Sigur că nu se poate, dar așa ziceam eu atunci. Pictam numai în albastru. Perioada mea albastră. Avusesem și o perioadă galbenă, de trei săptămâni, o depășisem, pentru că galbenul îmi amintește de afecțiunile ficatului. Îmi place mult albastru, știți, culoarea aceea de cer trecut printr-un vitrou cu caschetă de plumb. Pe carton, lângă ea, întind totdeauna pete de un albastru întunecat – bezna furtunilor de la mare.

– Vă inspirați din câmpul muncii?

– Nu. Fac de obicei interioare de cârciumi vechi, cu blăni groase și despicate, model elvețian. Hangițele mele au șolduri cărnoase și toate măsoară vin cu câștile de zinc. Fuman pipă, să văd dacă pui de rândunică strănută. Și asta iese din câmpul logicii. Să vă spun drept,

eram năuc – Mancataș turnă bere – la fel de năuc ca atunci când am publicat un ciclu de poezii – dezastruoase, pe cuvântul meu – despre pădurea Camnița. Dacă le-ați citit, e dreptul dumneavoastră să cereți să fiu pus la regim de ciorbă de știr. Camnița e numele pădurii unde prindeam ciocănituri în copilărie. Le simt și acum cum mi se zbat în palme, și prin sân mă furnică căldura penelor. Oh, sigur, eram mahmur și spuneam tot felul de tâmpenii. De pildă, un prieten scriitor, care bea câte trei sifoane pe zi ca să se dezintoxice de tutun, m-a invitat să merg cu el pe lac, să pescuim, și eu i-am răspuns că lumea e învelită în foi de varză, și că dedesubt se consumă prea mulți obleți și vișine. Pe urmă am zbierat la lună: „Coniță, ai crescut ca o brâncă în plină zi! Uite, am să-ți atârni patru picioare sub burtă și o să te schimb în vacă”. M-am răzgândit, pentru că mi-era lene să întind mâna până la ea, și i-am zis: „Hai, te iert, du-te să te tăvălești pe spinarea a două ciocănituri, și-o să scoți viermi din coaja pământului”. Efectul coniacului, ați priceput, nu? Pe când mă certam cu luna, a venit Maria, fata de serviciu de la bucătărie, să mă anunțe că sunt chemat la telefon. M-am întors spre ea. Zâmbea. Un zâmbet larg și slut sub bereta largă și neagră, neagră așa cum ar trebui să fie sicriele. „Dragă, zic, lasă-mă-n pace, sunt necăjit, am visat că trenul de Constanța a tăiat un om”. „E o doamnă”, a insistat ea. M-am infuriat: „Spune-i că am plecat să jefuiesc banca din Radu-Vodă”.

– E un cântec frumos acolo, zise Mancataș: *Când toca la Radu-Vodă*.

– Drace! se miră Argova,. Chiar asta a fost și replica Mariei. La fel mi-a spus: „E un cântec frumos acolo, *Când toca la Radu-Vodă*”. Îmi pare rău că n-am voce, cântecul e într-adevăr frumos.

– În direcția asta, nici eu nu stau mai bine, zgârii pereții, făcu trist Mancataș. Dar am o plăcă cu cântecul ăsta. Îl cântă unul, un țigan ... nu prea e voie să zici țigan, fetița mea le zice ... Cum credeți că le zice? Întrebă el.

Argova ridică din umeri. Mancataș îl privea fix. Obrazul lui rotund, străpuns de vinișoare subțiri, părea făcut din cocă. Aștepta.

„Haide, încearcă!” păreau să îndemne ochii ca de calmuc ațintiți larg asupra lui Argova.

– Nu știu, mărturisi acesta.

– Rachetă cu fulgi, cât o sută opt.

– Foarte bună! râse Argova. Am reținut-o... Mai cu binișorul, mai cu răul, Maria m-a convins să ridic receptorul și să ascult apelul, acela ciudat: „Argova, te caut de mult, te aștept la șase în Piața Romană, sub portretul tău”.

– Și v-ați dus? zise Mancataș. Bărbații nu prea rezistă la invitații din astea. Fac puțin pe nebunii, dar până la urmă merg, și găsesc o scuză dacă e nevoie. Curiozitatea, sau ceva pe-aproape.

– Așa este. Cu toate că mă gândeam că e caraghios să mă duc la o întâlnire ... sub picioarele mele. M-am dus, și ea a venit fix la ora șase și-am invitat-o la barul Ambasador. Să fiu drept, am crezut, cum spuneți și dumneavoastră adineauri, că-i una din fetele alea care așteaptă, noaptea târziu, în spatele teatrului, ieșirea actorilor, sau pe care le găsești, când se antrenează fotbaliștii, într-un colț de peluză, cu bărbia pe genunchi și genunchii adunați în brațe. Prima întrebare pe care i-am pus-o a fost: „De unde naiba ai făcut rost de ochii ăștia verzi și mari? Ți i-aș lua și i-aș da unei fete care mă iubește”. Vroiam s-o intimidez: „Atigè are ochi și mai frumoși”.

– Atigè e fetița ei, spuse Mancataș.

– Da, știu... mai bine zis, ea mi-a povestit, eu n-am văzut-o niciodată pe Atigè. Atigè e un nume de tătăroaică. Zice că era la mare, pe un balcon, își aștepta soțul să vină de la plajă, și o femeie care uda straturile de flori din fața hotelului striga: „Atigè, ia nuiaua și întoarce-le lebedele alea, nu le lăsa lângă statuie!”. Când s-a născut fetița, i-a dat numele ăla, auzit la mare. O întreabă seara, când se joacă amândouă în odaie: „Atigè, cât o iubești pe mămica?”. „În lungime cât curge Dunărea înainte și înapoi, iar în înălțime până la Doamne-Doamne și mai sus”.

– O crește-n frica pentru Dumnezeu? se interesă Mancataș.

– Probabil că da, zise Argova. Într-un fel, îi dau dreptate, a suferit mult, bărbat-su a părăsit-o când Atigè avea numai doi ani. Multe familii trăiesc anapoda. Se încheagă și se destramă căsniciile c-o ușurință totală, asta e impresia mea. Doina, după ce-a părăsit-o bărbatul, ca să aibă cu ce se întreține, s-a angajat casierită la un circ care pleca în turneu. I s-a permis s-o ia și pe Atigè. La Brașov, într-o noapte, când toată lumea dormea dusă – Atigè, cică dormea cu pumnișorii

strânși la piept, și funda albastră, prinsă în moțul bălai, o făcea să semene cu o păpușă – directorul cercului a năvălit în odata ei, forțând ușa. I-a rupt carnea de pe brațe, smucind ca s-o trântescă sub el.

– Mama lui de secătură, înjură Mancataș, trebuia să țipe.

– Degeaba. Tipul o plasase socotit, într-o cameră izolată de la mansardă. Nimeni din hotel n-ar fi auzit nimic. Când a simțit că nu se mai poate împotrivi, Doina a luat-o în brațe pe Atigè și s-a urcat cu ea pe pervazul ferestrei. Era hotărâtă să se arunce, iar ăla a înțeles că nu glumește și a plecat.

– Toate astea vi le-a spus chiar din prima zi? întrebă Mancataș.

– Nu, nu ... După telefonul ăla ciudat, ne-am întâlnit de multe ori. Îmi văzuse portretul în cărbune, portretul care nu i-a plăcut deloc mamei, și i s-a părut că mă cunoaște. „Am vrut să văd dacă tu ești Argova”. În tinerețe, la o serată, am dansat mult împreună. Ea venise în sat la noi, la o prietenă, eram în vacanță și am tocmit un acordeonist. Poate că mă înșală memoria ...nu, nu mă înșală ... și ăla de atunci cânta la fel de trist *Crăișor, te-nvăntă-n râul cald*. Ce melodie largă, i-auziți, parcă-ți suflă vânt de toamnă în suflet!

– Asta e orb, zise Mancataș. Tace, nimeni nu cunoaște bine ce-i cu el. Le-am spus băieților de la Depou să nu-l mai lase între linii. Se poate întâmpla o nenorocire. Vara, cântă în stațiile de pe linia Constanța, iarna dispăre, habar n-am unde, și prin martie revine. Ceea ce e curios e că niciodată nu urcă în gărilă dinspre București. E o zonă în care nu vrea să pătrundă, de care se ferește.

– Cine știe ce dureri va fi trăit pe-acolo?! zise Argova, căzut pe gânduri.

Și orbul, ca și cum l-ar fi auzit, stinse în burduf două note scâncite și aruncă din gâtlej ca un croncănit:

Până-n vad e cale de-un oftat ...

– N-ați isprăvit, zise Mancataș moale.

– Ba da, zise Argova, am terminat prea repede chiar. Și asta fiindcă mi-a venit chef de să mă joc.

O cârciumă din cartierul Cotroceni, situată în apropierea hipodromului nou. În stânga – parcul Institutului medico-farmaceutic. Toamna a schimbat în rugină măcinată frunza arborilor. Pe caldarâm zac, adunate în morman, maldărele de stof care au îmbrăcat fațada

cârciumii, transformată timp de o lună, în mustărie. Se așteaptă camionul care să le ridice. Un piccolo, cu bluza pătată de bulion, sparge gheața la bar cu un ciocănaș de argint. Intră frig pe sub ușă, la munte a nins – prima zăpadă – caloriferul ascuns sub o perdea de culoarea tutunului, sforăie încet. Argova mănâncă pastramă de berbec. Doina a ciugulit câteva frunze de salată târzie și cercetează atentă peretele din stânga barului. Începând de la lambriul de lemn murg, înalt de un metru, și până la tavan, douăsprezece femei, la distanțe de câteva palme una de alta, cântă la harpe, plutind peste un val străveziu – apă și nisip cald și stele, amestec ireal, dar plăcut, odihnitor.

– Ce-ai descoperit? întrebă Argova, surprins de tăcerea care s-a așternut între ei.

– Ceva care mă amuză. Uită-te bine la femeile de pe perete. Nu sunt douăsprezece. E aceeași femeie, care se repetă de douăsprezece ori.

– Într-adevăr, recunoaște Argova. E aceeași.

– E iubită lu scenografu. Ea ședea coala pe scaun și el o picta. Cât a durat treaba, au băut amândoi o găleată de whisky.

– Închide ușa dinspre bucătărie, spuse Argova băiatului. Vine miros de usturoi.

– Da, nea Manolache face piftie.

– Du-te și închide-o.

Și către Doina

– Suportați o clipă de adevăr?

– Ascult.

– Doina, eu nu sunt Eugen Argova. Semăn cu el, dar nu sunt Argova. Argova a plecat la o filmare în Ardeal, m-am nimerit întâmplător lângă telefon când ai sunat tu și am răspuns în locul lui. Eu sunt Matei ...

– Matei și mai cum? întrebă Doina calmă.

– Matei Matei.

– Minți.

– Îți repet, nu sunt Argova. Sunt Matei, o să te convingi când se va întoarce Argova.

– Și când se va întoarce?

– Cât de curând. Odată cu prima zăpadă. Atunci vor trece să filmeze la interioare pe platoul de la Buftea.

– Bine, Matei Matei.

Voce albă, nici un pic de tremur.

– Îți pare rău?

– Nu-mi dau seama. Nu știu. Dar pentru că te-ai folosit de o identitate falsă, te somez să mă aștepti în fiecare seară, după cursuri, lângă ceasul de la Universitate și să mă însoțești la plimbare. O jumătate de oră de corvoadă ...

– Urma un curs seral de șoferi, spuse Argova.

– Exact, zise Mancataș, e șoferul nostru pe camioneta care aprovizionează cantina. Acum patru zile am fost cu ea la Borcănești, și pe drum a schilodit trei iepuri. Ține să mă învețe să conduc, dar n-am nici un pic de talent în chestia asta. Știu numai să fac să crească grâul.

– Agronom?

– Da. Și din cel mai scârbos soi ... De-ăla care-și tocește picioarele până la genunchi în câmpie, și, când zici că s-a săturat, o ia de la capăt. Cum s-a terminat povestea cu Matei Matei?

– În chip ridicol ...

Iarnă geroasă. Un praf de zăpadă rece și sticloasă s-a încheat pe piatră. Un fel de polei nenorocit, specific iernilor bucureștene. La cinematograful Patria rulează un film gunoios. Munți de cartoane, muzică de jaz, june prim cu buze unturoase, care în momentul când se dezbracă smulge un suspin adânc femeilor din sală. Dar apare și Parisul, filmat amănunțit de helicopter și din unghi răsturnat, adică sub podurile Senei. Argova a venit să vadă Parisul și tropăie nerăbdător sub scoica de ciment prelungită peste coloanele groase de la intrare, așteptând să vină Doina și să se deschidă ușile. În buzunarele paltonului are mere și nuci poleite pentru Atigè.

– Doina!

A apărut pe nesimțite, ca din pământ. E îmbrăcată gros, un fular alb îi acoperă capul și gâtul – a răcit pesemne – poartă mănuși imblănite cu un singur deget, îl privește stingherit și:

– Matei, l-am găsit pe Argova.

– Cum?!

– L-am găsit pe Argova.

– Unde?

– Am venit împreună. Mă aștepta la chioșcul de ziare de la Lido. Îți mulțumesc pentru tot. Și acum, fug, să nu se supere.

Mulțime de oameni veseli, cu fețele aprinse de ger. S-au deschis ușile sălii, lumea se înghesuie la intrare, Argova, năucit, e împins lângă perete. Doina a traversat. Izbind cu umerii și coatele, Argova izbutește să iasă din aglomerație, se năpustește pe urma Doinei. Trecerea oprită. Patru șiruri de mașini gonesc prin fața lui spre Universitate și spre Piața Romană. Intrând între ele, un șofer îl amenință cu pumnul, milițianul de la circulație fluieră și, lunecând pe tocuri ca pe patine, întinde în fața lui de-a curmezișul bastonul de cauciuc.

– Lăsați-mă ... Sunt Eugen Argova ... Argova, înțelegeți?

– Și ce-i cu asta? Poate și eu sunt Argova, dar respect regulile de traversare.

– Eu sunt Argova ... eu, eu!

– Uite că și eu sunt! Buletinul!

– Eu singur sunt Argova.

– Fără scandal, că te duc de gât la secție! Și eu pot să fiu Argova. Uite, chiar sunt Argova.

– Dar nu înțelegi? Numai eu sunt Argova.

– Nu e Argova, nu e Argova!

Strigătul a fășnit de undeva de pe trotuar sau din mașinile care gonesc fără oprire.

– Sunt Argova ... Sunt Argova...

– Ascultă, zise Mancataș, zăpăcit de repetiția precipitată a numelui Argova, chiar ești Argova, sau ești Matei Matei?

– Tovarășe, făcu celălalt, dezamăgit.

Dar sună telefonul. Secretarul ridică receptorul și strigă în pâlnie:

– Alo, da? Friguroasa, da, am înțeles ... Vorbește, domnule, deslușit, ce, ai gălci? Cum?! ... Viu acolo, viu imediat.

Îngălbenise, și glasu-i tremura. Apăsă cu pumnul în furcă, sau se rezemă să-și mențină echilibrul, pe urmă, mușcându-și buza până la sânge și aruncând dreapta numai din cot, începu să învârtă manivela aparatului întăritat, dușmănos.

– Procuratura. Da, da. Procurorul-șef să se prezinte imediat la mine ... Mancataș, de la Comitetul raional ... Miliția. Căpitanul Ionașcu, vii urgent aici ... Trei minute ... și închise.

– Ce s-a întâmplat? îndrăzni Argova.

– E groaznic, spuse Mancataș. La Friguroasa, doi copii au căzut în puțul sec, ăla în care se aruncă stârvurile de vite, iar în puț și patru câini, căzuți acolo mai demult, că nimeni n-a controlat, nenorociții acolo mai demult, că nimeni n-a controlat, nenorociții! Și câinii i-au mâncat, sălbaticiți de foame. Vino cu noi, dacă vrei, Doina Goșman e plecată dincolo de Friguroasa. Petrea Panait, treci la telefon, și răspunzi în locul meu.

Vânt fierbinte clătea gura soarelui la asfințiți, căscată pe jumătate de zare. Umbrele celor patru bicicliști gonind pe drumul adâncit de copite – nu găsiseră nici o mașină, toate erau plecate pe teren – măturau, diforme, iarba prăfuită, crescută pe sub scaieții vineți din marginea șanțului. Argova pedala alături de Mancataș. Lung, ajungea cu genunchii până la ghidon – se căznea să nu rămână în urmă. În colțul gurii îi atârna o frunză de măcriș, pe care încerca s-o tragă cu vârful limbii între dinți. Mancataș, aplecat mult în față, cu părul castaniu căzut pe tâmpile groase, privea tăcut muchia drumului prin ochelarii de soare bombați, cu rama lată, și când simțea că lanțul, având două zale în plus, e gata să sară de pe roata dințată, se îndoia și-l potrivea cu mâna, din mers, fără să oprească. Pe fața lui încinsă și încordată, sudoarea se alungea în dăre de praf.

Imediat după el, ținând strâns firul cărării și ocolind fiecare bulgăr de pământ, venea procurorul de servicii. Pălăria cu boruri largi, în genul celor mexicane, îi acoperea ochii cenușii, cu pleoape groase, sub care licăreau, amestecate, o rază de somn și una de soare. Iar departe, în urmă, trăgea din greu căpitanul Ionașcu, gras, congestionat, năclăit de transpirație. Centura cu pistolul ca o jucărie îi atârna încheiată pe cadru. Era numai în cămașă, vestonul îl împăturise și-l vârâse între sârmele port-bagajului.

Străbătură două lanuri de porumb zdrobit de grindină – tulpinile rupte, peste care ploaia năprasnică îngrămădise țărână, se mișcau hâde și cenușii sub vânt ca niște țistari năpârliți și trași în țeapă – coborâra, cotind pe după o cruce de fier, înfiptă pe un vârf de movilă, într-o vale cu deschidere largă. Se desluseau în fund, sub linia orizontului, sate

înfundate în pâcla subțire, iar dincolo de ele – stâlpi de fum, statornice vedenii ale câmpiei.

Sub mal – o fâșie de pășune, apoi o limbă de lac plin de pipirig. Drumul se îneca și apărea din nou peste vreo cincizeci de metri, acoperit de coji negre de noroi desprinse de pe roțile carelor. Sub mal, așezați în iarba grasă cât râmele după ploaie, doi bătrâni paznici la cireada de viței răspândiți pe coastă jucau cărți. Apropiindu-se, Mancataș și Argova descoperiră mirați că moșnegii băteau cartoanele – lucrate de ei din coperti de abecedar, cărțile arătau ca lopețile cu care se vâra pâinea în cuptor – pe spinarea jupuită de soare a unui copil.

– Ia te uită! spuse Mancataș, descălecând bicicleta. Dar ce vă găsi?

– Încet, încet, că-l trezești, îl somă unul din unchiași, cu barba stufoasă și groasă cât un iepure. Doarme.

– Da, da, doarme și-i tare simțitor, întări celălalt, care purta biciul de cânepă încolăcit de după gât.

– Dar voi ce dracu nu-l lăsați în pace?

– Noi?! îi place potlogarului. Îl gădilă și râde prin somn. El ne roagă să jucăm pe spinarea lui. Barem când vine socotitoarea pe-aici, se umflă la foale de se face de două ori mai lat, și ea-l îmbracă de la ceafă până la șale cu cărți. Întinde pasiențe pe spinarea lui, și toate se adevăresc. Are noroc leprușoara, o să ajungă departe.

– La voi, în Friguroasa, nu pot să ajungă decât în puțul sec. V-aș lungi pe burtă și-aș toca varză pe bucle voastre.

– Dă-ne câte-o țigară.

Mancataș le asvârli două Mărășești și intră în apă, cu bicicleta la spinare.

– Dă-i și copilului o țigară.

– Mai bine îi umplu capul cu bube.

Trecură lacul și se opriră să răzuie cu lama briceagului două lipitori păroase, înfipite în carnea căpitanului Ionașcu. Apoi, rulând intens încă o jumătate de oră, ajunseră la Friguroasa. Nu intrară în sat. Puțul, săpat în marginea unui șir de râpe pline de bozii și gunoaie, își vărsa duhoarea în albia secată a unui pârâu. Un sergent de miliție sta de pază, cu arma la umăr, lângă o prăjină în vârful căreia flutura un

cașmir negru. Sus pe muchia malului rupt, grămădiți în cerc, așteptau vreo douăzeci de bărbați și femei. În sat bătea clopotul, lung și desnădăjduit, femeile plângeau, una dintre ele țipa straniu – „Aah!” și țipătul se frângea în vale, înfiorându-te.

Mancataș și Argova ascultară tăcuți și neputincioși. Procurorul, apăsându-și batista pe nas, se apropie de gura puțului și privi încordat înăuntru. Pe fundul gropii lătrau cei patru câini.

– Tot aici sunt?! se miră el.

– Da, zise milițianul, i-am scos ca să putem ridica ciolănașele copiilor și pe urmă i-am băgat la loc, pentru anchetă.

– Auzi, căpitane, ce prostie! făcu procurorul, plin de dispreț. I-a băgat la loc pentru anchetă!

– Ești un capsoman, îi zise Ionașcu sergentului. Adu patru oameni și trage-i afară.

– A, domnule Barbule! răsună deodată glasul lui Mancataș. Erai aproape și ședeai ascuns. Vino, vino.

Barbu, președintele Sfatului popular din Friguroasa, se apropie încet, cu mâinile lungi spânzurându-i inerte pe lângă trupul îndesat, greoi. Se opri, și-și săltă pantalonii.

– Să trăiți, zise el.

– Da, știu, se răsti Mancataș. „Să trăiți și bine ați venit”. În de-astea ești tare.

– Cum s-a întâmplat? întrebă procurorul.

– Nenorocirea, tovarășe procuror, începu Barbu a se văicări. Când e să vină nenorocirea, vine și din cer senin și să te ferească Dumnezeu! Copiii se jucau pe câmp. Erau mai mulți, și ce-or fi căutat ele alea două fete pe-aici, nu știu. Sunt niște oale sparte, uite coala, sub bozii, și poate voiau să le ia urechile smălțuite.

– De ce nu era astupată gura puțului? întrebă Mancataș. Cine răspunde?

– Nu s-a umblat de mult la el. Or fi fost vreo doi pari puși pe-acolo, dar ...

– Cine răspunde? tăie Mancataș.

– Tehnicianul veterinar Tunaru.

– Și mai cine?

– Și eu, îngăimă Barbu.

– Idiotule! scrâșni Mancataș. Idiotule!

– Sergent, chemă procurorul. Îi arestezi pe președinte și pe Tunaru. Facem ancheta la postul de miliție, și pe urmă, sub escortă, la procuratură.

– Tovarășe procuror, se răsculă Barbu. Tovarășe Mancataș, nu se poate. Ce-s vinovat eu dacă a căzut năpasta? Am fost prizonier, am mâncat o casă de urzici crude, mi-au căzut și dinții – ăștia-s dinți falși, placă.

Smulse placa și le-o arătă, strigând fonfăit:

– N-aveți voie!

Fixă din nou placa.

– Am luptat pentru cooperativizarea agriculturii, tovarășe Mancataș, chiar dumneavoastră m-ați propus spre decorare. De unde să știu eu că o să se întâmple nenorocirea? Avem febră aftoasă în sat, mă ocupam cu salvarea animalelor.

– Puteau să-ți crape o sută de gloabe, ăștia doi copii să fi scăpat. Ai cui erau?

– Unul e al morarului. Fetița ailaltă e străină, adică nu-i străină, venise la staționar, e fetița tovarășei Goșman.

– Atigè? întrebă Argova. Atigè! repetă el scăzut, și privi îngrozit spre Mancataș.

Acesta avu o strâmbătură dureroasă a feței, parcă ar fi plesnit în el o bubă cu puroi. Pe urmă, scuturându-se, spuse procurorului, arătând spre Barbu:

– Luați-l!

Și, gârbovit, ferindu-se să calce peste umbra lui Argova, se apropie de gura puțului, unde cei patru oameni chemați de căpitanul Ionașcu se căzneau, mânuind o funie lungă, petrecută pe roata unui scripete portativ fixat în gura gropii, să prindă în laț câinii sălbăticiți!

În sfârșit, prinseră gâtul unui câine și începură să-l urce, trăgând de-a-ndăratelea, tăcuți, cu gurile încheștate. Roata neunsă scârțâia, lui Argova i se păru că doi pumni de greieri i-au invadat urechile și rod, trag cu fierăstrăul, ca să pătrundă în creier. Legănă capul, să scape.

Apoi, brusc, se opri. Un dulău fumuriu, cu limba atârându-i printre colții rânjiți, cu burta scobită, zbătându-se în spasmuri, pluti o clipă în aer deasupra gropii, și Argova simți cum o gheară neagră i se zvârcolește în stomac. Gura i se umplu de un val de greață, acru, năclăit, fierbinte, și un gând monstruos i se înfipse sub tâmplă. „Atigè, își zise, e în carnea câinelui ăsta. Atigè e chiar câinele ăsta, sau toți patru câini ...”

O bubuitură scurtă îi împrăștie gândul. Trăsese căpitanul Ionașcu. Glonțul întipărise în țeasta câinelui o rozetă care se căsca mereu și din care gâlgăia sânge negru.

– Altul! strigă Ionașcu, ieșind dintre bozii.

Călca rar, frecând țeava pistolului de vipușca pantalonilor, ca să înlătore o șuviță de fum cu miros de pulbere arsă.

Presimțindu-și sfârșitul, câinii rămași în groapă începură să latre îngroziți. Lătratul lor părea un hohot blestemat săltând din străfundul pământului, și cei care lucrau cu scripetele cedară nervilor supraîncărcați, lăsară funia și începură să arunce cu pietre și bolovani. Furia lor oarbă, fără rost, se transmisese fulgerător și celor de pe mal, care se rostogoliră la vale, învălmășind buruienile și gunoaiele puturoase.

Tropot greoi, însoțit de înjurături. Pietre, drugi de ciolane de cal culeși de pe jos, hâmburi, rădăcini și baligi uscate zburau ploaie spre gura puțului. Zadarnic răcnea Mancataș și căpitanul Ionașcu. Vorbele lor se topeau neuzite în această colcăială fierbinte.

– Să-i înecăm cu pleavă din gunoaie. Dați-le pleavă, să se umfle, javrele! strigă pițigăiat o bătrână cu gingiile vinete și goale.

Și zece sau douăzprezece femei se luară să răscolească mormanele de gunoi, ridicând nori de pulbere care-ți întorceau măruntaiele pe dos.

Scuipând praful ce-i astupa nările și gâtleejul, Argova făcu un salt până lângă câinele împușcat de Ionașcu și începu să-l lovească cu piciorul, căzut și el pradă acestei stări de nimicire care-i cuprinsese pe țărani. Bătea îndârjit, cu amândouă picioarele – ghemotoace de păr fumuriu săreau în jurul lui – și din ce lovea mai mult, îndârjirea-i creștea.

Furios, căpitanul Ionașcu apucă mâna unei femei și, zgâlțâind-o din răspuțeri, îi tună în față, fixând-o cu ochii lui gălbui și placizi:

– Proasto! Ai intrat până la gât în găinaț. Pupăză chioară! Opriți-vă, lua-v-ar dracu, și lăsați-ne să ne vedem de treabă! Hei, Țepeș-nătângu, urlă către un lungan care gonea să zvârle în puț un par ascuțit, îndărăt! Zevzecule!

Țepeș-nătângu se opri, cumpănind parul și râzând prostește.

– Ca să vezi ... rosti el. Ca să vezi ...

– Da, îl îngână Ionașcu, ca să vezi ce guguman ești! Ia funia și trage-o de scripete! ordonă el, și omul se supuse, apucă funia cu labelle jupuite de vânt. Ca oile, fir-ar al dracului, urmă Ionașcu moale. Acum, ca să-i împușc și pe ăilalți, o să mă coborâți în groapă ținut de subsuori.

– Nu, de ce? Îi scoatem imediat. Și dacă-s leșinați, știu eu unde să-i înțep ca să-i trezesc.

Se liniștiseră cu toții. Singur Eugen Argova continua să care lovituri cu piciorul hoitului dintre bozii. Iarba, tocată de el, murea sub asfințit.

Mancataș, enervat, sări peste un maldăr de cucută putredă și-l prinse de umăr.

– Haide, ajunge, ți-ai pierdut complet cumpătul.

Acolo, Argova, își trecu palmele prin părul des, crescut numai de-o lățime de deget, și-și privi nedumerit pantofii negri, lustruiți în blana câinelui. Nu înțelegea nimic, privea rătăcit, cu gura săgetată de sete.

– Mă arde – își apăsă pieptul. Sunt bolnav. M-am îmbolnăvit, nu trebuia să vin aici. Eu n-am văzut-o niciodată pe Atigè, și acum am bătut câinele ăla. Mi-e greață, puneți să mă badijoneze cineva.

Mancataș îl împinse la o fântână căptușită cu tuburi de piatră.

– Ei? întrebă el după ce Argova își cufundă capul în găleată.

– Mi-e rău.

– Trebuie să te ții tare. Greul cel mai mare acum urmează. Doina e pe undeva prin satele astea. Mergem la Friguroasa să-i luăm urma și pleci cu ea. Trebuie ferită, înțelegi? Nu putem să-i spunem de câini. Nimic despre câini. Atigè a murit de altceva, o boală grea, fără scăpare, nu știu care, găsești, întrebi, te interesezi, născocești. Sau îi

spui adevărul, dar nu deodată. Mai stai aici încă două zile, și lasă greața. Dă cu sabia în mama ei ...

Îi apucă mâna și-l trase pe cărarea ce suia printre râpe. Mai înainte, tot acolo, urcase procurorul cu Barbu, președintele Sfatului. Urcau, și către apus, zarea se închidea roșie, clocotitoare. Ospăț de sânge pe care-l devora, treptat, întunericul.

Când erau în muchia malului, Argova auzi, îndărăt în vale, a doua împușcătură. Strânse umerii, scuturat de friguri.

O găsi la lăptăria din Lunca-Argintaru, unde Doina se dusesese ca să încarce o puțină cu caș, pentru cantina comitetului raional. Un felinar hrănit – dacă judecai după rotocoalele de fum pe care le scotea – nu cu petrol, ci cu untură, împrăstia o lumină turtită peste aria colindată de roiuri de muște.

Argova se apropia de gardul făcut din scânduri lustruite cu rindeaua și ascuțite la vârf, și o strigă. Doina ședea pe un capăt de rogojină și mânca fructe alegându-le dintr-o ladă desfăcută. Recunoscuse vocea și împietri cu mâinile în poală. Șezu așa, neclintită, până când Argova se apropie, trecând prin fața lăptarului chel, cu șorț lung de piele atârând de după gât, și se aplecă asupra ei ca să-i atingă părul lung, nelegat. Atunci, ea se trase puțin înapoi și se ridică, având în ochi o mirare obosită. Era înaltă, totuși pe lângă el părea mică, istovirea din priviri i se prelinse și în mișcări.

– Ce-i cu tine? întrebă ea încet, fără unduiri, dar mistuită în adâncuri de o bucurie feroce.

– Am venit să te iau. Plecăm amândoi în seara asta, spuse el, și se sperie, pentru că nu se gândise la asta deloc. „Sunt dobitoc, vorbesc aiurea, mint și mi-e frică de ce o să fie”.

– Unde plecăm?

– La mine (începuse, nu se mai putea opri). Mancataș îți dă voie. N-ai fost niciodată la mine. Mi-am făcut trei pereți din sticlă în care ninge mereu. În cel din mijloc ninge albastru, în cei laterali ninge alb, zăpadă curată. Să vezi ce fulgi mari! Dacă strângi o sută, poți să faci un om de zăpadă.

– Și Atigè? întrebă Doina.

– Mai târziu. Întâi noi doi.

– Acum! zise Doina.

– Nu, nu ... vreau să înveți ungherele casei singură. Și pe urmă o aducem și pe Atigè care întoarce lebedele.

– Nu-ți plac copiii? Cu Atigè o să te împrietenești repede... Bine, merg fără ea, dar cum mi-o fi dor, fug. Fără Atigè plâng mereu. Strânge caisele, îi spusese ea lăptarului, și vezi că alea de dedesubt s-au borșit. Mergem, dar vreau s-o vezi și tu pe Atigè. Fac un ocol de-o oră ...

– Nu e vreme, zise Argova, scăpăm trenul. Mancataș zice să plecăm acum, până nu se întoarce primul-secretar din teren. Altfel...

Se urcă în mașină. Doina porni motorul și ieși la șoseaua pietruită. Un măgar, ținut în frunte, ronțăia un braț de lucernă lângă stâlpii podului de lemn.

– Mărgărit! strigă Doina, și claxonă. Să-l vezi, zise ea, o pornește prostul, înaintea mașinii și poți să-l gonești o noapte întreagă, nu iese din bălălia farului. Vrei să-ți arăt?

Și, fără să mai aștepte răspunsul, accelerează. Mărgărit izbi cu copitele în piatră și se aruncă în galop către câmpie, înspăimântat. Doina râdea, aplecată peste volan, atingând cu fruntea câinele de cauciuc prins cu șnur de un cârlig. Argova, ghemuit pe banchetă, cu mâinile încleștate pe bara de metal din dreapta motorului, cu ochi de bezmetic, și buzele lui uscate se mișcau fără să închege cuvinte.

„Fugi, Mărgărit, fugi, Ierusalime, Mancataș o să adune totul într-un sicriu plumbuit, a avut scarlatină, n-o poți vedea, o s-o îngropăm în fundul cimitirului, iar eu și Mancataș o să știm că în sicriu e nimic, și Doina n-o să se mai întoarcă aici. Mancataș are prieteni în toate raioanele, o să-i aranjeze un transfer, undeva lângă București, iar Doina o să plângă și mă va urî: nu ești Argova, nu ești, nu ești, Argova m-ar fi lăsat s-o iau și pe Atigè. Te urăsc, Matei Matei, ești un nemernic și un ticălos, nu mai râcăi cu ungiă în cretă câini albaștri, ai umplut casa cu câini de cretă albastră și din miez de pâine.”

– De ce taci, Argova? Spune ceva.

Erau între porumburi. Mărgărit rămăsese undeva în urmă. Doina oprise mașina și-l privea din întuneric. Lângă tâmplă îi atârna câinele de cauciuc.

– Nu știu, zise el. Nu sunt Argova.
 – Jocul s-a terminat, zise ea și aplecându-se, îi sărută dinții umezi. Vino, îi spuse, și deschise ușa.
 Pământul era cald, prin lan umblau șoaapte necunoscute.
 – Doina, zise el îngrozit. Nu vreau. Trebuie să mergem.
 Ea îl îmbrățișă și-l purtă încet spre o căpiță de fân răscolită de vulpi.
 – Doina, încercă el, nu sunt Argova.
 – Tac!, ceru ea, tac! și-l aduse alături de claie. El se cutremură. I se părea că stă lângă o movilă de câini.
 – Vino, zise ea din nou, și se lungi goală în fân, silindu-l să cadă alături.
 – Sunt Matei Matei, repetă el și pe urmă nu mai avu cum să se împotrivească.
 În clipa aceea răsări soarele. Atârna pe cer ca o limbă de câine. Și cel care nu știa dacă este Argova sau Matei Matei închise ochii, orbit.

ACASĂ

Sosiseră cu trenul de 10,28. Bătrâna, înaltă și osoasă, cu fustă neagră până-n călcâie și șal fumuriu, adunat peste obraji, se oprise între linii să răsuflă, iar băiatul își răzuia tălpile cizmelor de marginea peronului. Trenul plecase. Se depărta printre malurile căzute și acoperite de salcâmi pitici, ei întârziiau, parcă uitaseră că trebuie să se înfunde pe drumul de câmpie care duce la Grădiștea.

– Ce dracu fac ăia acolo? îl auzi băiatul pe șeful gării, și ridică ochii.

„Acum patru zile mai eram încă soldat, aveam armă – se gândi el – și ăsta mă ia drept mortăciune, tâmpitu!”.

Avea cap frumos, de lup tânăr, frumos dar nu și puternic, puțin prea fraged în frumusețea lui sălbatică – locotenentul Andreescu, el sau cineva în preajma lui, spusese că, după ce îl privești o clipă, primul gând care îți vine în minte e că poți să-l spargi ușor cu pumnul, și chiar îți vine să-l spargi, ca să vezi sângele țâșnind prin părul încâlcit și

revărsându-se curat pe botul ăla ca de puiandru de lup ieșit să adulmece vântul între buruienile de pe buza unei râpe – un cap foarte fumos, pus pe un trunchi încordat, cu mișcări zvâcnite, șlefuite în antrenamentele care preced parăzile.

– Ce facem? râse el. Păi ne facem curaj s-o luăm din loc.

– E băiatul lui Oprișan Roșioru ... Eremia, spuse nevasta șefului de gară.

Șeful ridică din umeri.

– Oprișan ... Roșioru – insistă femeia – care a plecat din sat ...

– Săru' mâna, doamnă, sunteți bună că m-ați recunoscut. Am venit cu bunica, avem puțină treabă la Grădiștea. Frate-meu Neculai, ăl mai mare dintre noi, vă spârgea lemne iarna. Tropăiam aci pentru că miroase a pâine coaptă, ăsta e adevărul.

– Să vă dau câte-o bucată.

– Nu, mulțumesc, am mâncat, dar îmi place mirosul.

– Ta, ta, ta, tam ... ta, tam! făcu bătrâna lungind gâtul.

– E marșul morților, explică Eremia. Le-am povestit acasă cum l-am înmormântat pe generalul Florescu, și bătrâna a învățat cadența. N-are voie să vorbească mai deloc, e bolnavă. De ce te ostenești? se întoarse el muștrător spre bunică-sa.

– Vine o mașină cu sfecă de la Grădiștea, zise femeia, puteți s-o așteptați la noi. Luați-o pe din dos, pe-acolo e intrarea.

– Cunosc, zise Eremia, aveți cocoși de lut în fereastra bucătăriei.

În curte, bătrâna se așeză pe un scaun, alături de un morman de foi de varză, și nevasta șefului de gară le puse în mână câte-o felie de pâine caldă. Bătrâna ascunse pâinea sub șal. Eremia mușcă încet coaja unsă cu gălbenuș de ou, și femeia văzu că are dinți albi ca zăpada. Își adună poalele rochiei pe pulpe, se lăsă încet pe pragul învelit cu un ștergător făcut din papură și-l privi încă o dată cu ochii ei verzi-cenușii și-l întrebă ce e nou în lume.

– Noi suntem acum în Maramureș. E mult până acolo, și cu trenul am venit numai noaptea. La Sinaia, în zori, m-am dat jos să umplu sticla cu apă și am văzut că ninsese. Era tare frig. În rest, cred că e bine. Eu de-abia am terminat armata, în armată am fost trompet, m-am învățit mult pe lângă postul de comandă, cunosc, vreau să zic, multe, și e bine, să știți.

– Dar peste hotare? ...

– Peste hotare, popoarele din Africa se mișcă.

Femeia nu înțelesese și schimbă cursul discuției:

– Am auzit că voi, trompeții, cântați foarte frumos, când se sună stingerea.

– Așa este. Cântarea asta îmi place și mie foarte mult. E tristă, și ți se face dor de casă. Cică și civilii ies să asculte, dar n-am verificat, n-aveam cum. Vreți să v-o când? Întrebă el, ducând palmele la gură, gata să-i îndeplinească voia. Pot și fără trompetă, numai din gât, ca bunica.

– Nu, zise femeia. Și așa mă înjunghie tristețea.

– Ați pierdut pe cineva? se interesă Eremia.

– Ce știi tu?! oftă femeia, acum or să înceapă ploile, și ce e viața noastră aici?

– E bună, mult mai bună ca a noastră, vorbi bătrâna.

Vorbea gâfâit, dușmănos.

– Noi am plecat de-aci fiindcă aveam ceva avere și acum nu mai suntem nicăieri. Suntem departe, maică, nu poți să înțelegi, suntem între străini, și între străini nu ești nicăieri.

– Lasă-lasă, făcu băiatul. Ajunge! Ți-am spus să nu trăncănești.

Se întoarse spre nevasta șefului de gară.

– Și eu cred că e greu să trăiești prin gări. Toți vin și pleacă și nici unul nu stă.

– Da, da, zise ea, zile întregi stai la geam și te uiți spre munții Râmnicului, de unde aștepti să vină viforele. Toate gândurile ți se fac negre aici. Câteodată îmi vine să urlu. „Zburați, gândurile mele, le zic, prindeți trup viu și aripi, suiți în văzduh și duceți-mă cu voi”. Mi-am uscat tinerețea prin gări, îmi vine să plâng într-una, și m-am înrăit în câmpia asta blestemată. Tu știi ce spunea lumea despre fluturii galbeni?

Eremia scutură din cap și aruncă un miez de pâine câinelui care linge un os în fața cuștii.

– Fluturii galbeni prevestesc moarte, nenorocire, nu e așa, mătușă?

– Ta, ta, ta, tam ... Ta, tam!

– Ei, drace! făcu băiatul. Te-ntreci cu gluma! Astâmpără-te!

Și către nevasta șefului de gară.

– Eu sunt prost, că eu am învățat-o.

– Nu-i nici un deranj, zise femeia. Chiar se potrivește. Și mie mi-e frică de fluturii galbeni. În mai, veneam la Regională, de la Urziceni, unde m-am dus să cumpăr un trenchi, și-n compartimentul de-a doua, între mine și un popă care mânca pește uscat la vânt, ședea un băiat, cu un avion de lemn pe genunchi. Mergea cu taică-su să-și vadă un văr din Tecuci și-și gătise avionul cu fluturi galbeni, prinși cu șapca în livadă. Cincizeci de fluturi fixați cu ace. „De ce i-ai omorât, l-am întrebat, nu ți-a fost milă?”. „I-am prins seara, zise, nu-mi pare rău, peste o oră sau două tot ar fi murit, pentru că fluturile nu trăiește mai mult de-o zi”. Ne apropiam de gara de-aici, am luat geamantanul din plasă și i-am zis copilului: ”Fluturaș, ajută-mă, ia tu umbrela asta și dă-mi-o la scară”. Trenul șade la noi un minut, am coborât, băiatul s-a aplecat să-mi întindă umbrela, și-atunci i-am ars două palme de i-a scăpărat fața. N-a avut timp să țipe, s-a smucit îndărăt, și-n cădere a scăpat avionul, de care nu se despărțise, și roiul ăla de fluturi morți i-a acoperit fața. Ce zici de asta? Zici că sunt o lupoaică, nu?

– De ce? Când o să mă însor, o să iau și eu o nevastă tristă – și-i întinse bătrânei dumaticatul de pâine care-i rămăsese.

Ea îl făcu cocoloș, și-l vârî în sân, lângă felia de care nu se atinsese.

– Tu, Eremia, zise femeia, poate că râzi de mine, da mie o să-mi fie dor de tine. Uite, a venit mașina de la Grădiștea, e la rampa de descărcare, să dați pe-aici la întoarcere, să te mai privesc o dată în ochi. Numai să nu te înghită câmpia, să nu mă uiți. Aici, la noi, e pământul uitării, calci pe el, și nădejdea te usucă, te înecă fumul, te acoperă noaptea. Pe întuneric auzi numai scârțâit de căruțe neunse. De unde dracu atâtea căruțe aici? Azi-noapte mă gândeam că am în creier numai valuri de ceață prin care umblă, păcănind din capacele lor de tinichea, căruțele astea greoaie care dau ocol stației. Plecați, și să mă strigi când vii iar, auzi?

Eremia și bătrâna ieșiră, lăsând poarta deschisă.

Dincolo de gard, băiatul se opri, dezbracă scurta, o făcu sul și porni spre mașină la doi pași în urma bătrânei, care călca drept pe

cărarea acoperită cu zgură de cărbune. „Acum – își zise Eremia – dacă ea mă privește, eu semăn cu un soldat din filme care pleacă la război”.

Șoferul se numea Geană Aurel. Era un tip scund și șchiop, din care pricină toată lumea îi zicea Șontorogul. Acest Geană Aurel, zis Șontorogul, sărută dreapta descărnată a bătrânei – „O fi venit să desfacă și să vândă ce a mai rămas pe la Grădiștea, nu strică să-i pup laba” – pe Eremia îl plesni prietenos peste șale și le făcu loc în cabină la amândoi. Șontorogul mesteca tutun – „Metodă americană, îl lămuri Eremia, desfaci țigara și molfăi tutunul în gingii!” – și pe buza de jos, crăpată, i se prelingea un fir de scuipat galben-murdar.

„Ce puturos!” se strâmbă Eremia, dar se feri să zică ceva. Firul acela de salivă îi amintea de zeama scursă din ficatul vacii lor pe care o găsiseră moartă în lanul de lucernă, și taică-su, într-o pornire disperată, îi despicase burta cu toporul. „Na, fire-ai a dracului de haită, că ne-ai lăsat fără lapte în casă!”.

În cele din urmă, nu se putu stăpâni și îl rugă:

– Șterge-te la gură.

– Am dinții rari, băiete, se scuză Șontorogul trecându-și mânăca peste buză. Dar tu de ce ai slăbit așa?

– A fost în armată, lămuri bătrâna.

– Aha, te-au târât gradații pe burtă. Eu le-am scăpat printre dește.

– Ești șchiop, zise Eremia, altfel, de armată și de moarte nu scapă nimenea.

– Am suferit pentru voi, băiete, zise Șontorogul, trebuie să-mi recunoști meritul ăsta. Dar mi se îndreaptă piciorul, să știi. M-a învățat cineva să bag foi de plumb în talpa bocancului de la piciorul mai scurt, și greutatea asta atârnată de el mi-l aduce la loc. Să fiu al dracului, când oi ajunge cu amândouă la un nivel, mă duc și mă prezint la comisariatul militar și cer să mă ia pe viață în armată.

Îl schilodise un cal de care se apropiase târâș, în copilărie, ca să-i fure piedica, dar nimeni nu știa asta, pentru că el spusese în sat că l-au călcat cu docarul patru nemți care fugeau spre munți.

– Nenică, era după prânz, mă furișam cu cârdul de oi spre sat, pe sub malul bălții, când deodată, în gura vadului, apare un docar cu patru nemți, verzi, verzi de sus până jos, ca omizile de pruni și cu castroane

de tablă pe cap. Mâncau porumb crud, numai lapte de porumb la gura lor, și când îi văd, fluier câinele. „Anghele, zic, i-a bătut ceasul berbecului”. Nemții vin din trapul cailor, opresc scurt și sar între oi, umflă una și-o aruncă în docar. Dar nu le ajunge, se reped și la berbec. Asta era prea de tot. Am rotit ciomagul, mi-am făcut vânt și l-am azvârlit. Și, notează, nici berbecul, nici oaia nu erau ale mele, erau din sat. Ăla pe care l-am izbit s-a apucat cu mâinile de cap, amețit. Cel de lângă el s-a năpustit și mi-a pus mâna în beregată.

– Mă, zicea Cutare, care îl asculta, mare noroc ai avut că nu te-am împușcat! La chestii de-astea de război, nimeni nu dă o para chioară pe o viață de om.

– M-a trântit în țărână și i-a strigat ceva ăluia de pe capră ... nu știu ce i-a strigat, știu numai că am văzut copitele cailor sărind peste mine – caii niciodată nu calcă pe trupul omului, îl feresc – și am simțit roțile docarului trecând peste mine, în sus, pe urmă în jos. Când m-am trezit, piciorul stâng mi se ținea numai în două fâșii de piele, și sub mine – un lac de sânge.

– Hai să ne mișcăm, zise Șontorogul, că ne prinde iarna aici. Țineți-vă bine.

Zicând, răsuci volanul – roțile din spate scăpătară într-o viroagă, dar prinseră imediat pământ tare – și scoase mașina la drumul de piatră. Bătea vânt aspru din pustiul zării și rostogolea ciulini smulși de la arăturile negre. Două ciori croncăneau pe o creangă de salcâm, pe care atârna o potecă murdară.

– E o mânecă din cămașa mea, spuse Șontorogul, arătând cu degetul, pe urmă scuipă tutunul și-și frecă spinarea de peretele cabinei.

În stânga, pe sub șirul de movile cenușii, cu ierburi uscate, treceau spre munte, zdroncănind, niște căruțe cu coviltir. În fruntea convoiului călca un om înalt, înfășurat într-o pelerină de ploaie, soioasă, târând de lanț un câine cu picioarele lungi, care privea rezemnat norii ca niște îngrămădiri de cărbuni vechi ce curgeau dinspre apus peste acoperișul de țiglă al gării.

– Auzi, Eremia, spuse Șontorogul, astă-iarnă mi-a fost dor de tine. În ajunul Crăciunului am tăiat un salcâm, să fiarbă mama sarmalele, și m-am gândit la noi doi cum mergeam cu colindul și ridicam cu ciomagul din balamale toate porțile pe care le găseam încuiate.

Eremia îl privi dintr-o parte, răsă în colțul gurii și începu să cânte:

Oi, leri-i ler,

Sfântul Petru-n leagăn sta

Și pe Domnu-l întreba:

– Aș vrea, Doamne, ca să știu:

Când e capul veacului,

Sfârșitul pământului?

Oi, leri-i ler,

Sfârșitul pământului.

– Când va-njura fiu pe tată,

Fiică-sa pe mamă-sa ..

Cânta ținând ochii închiși, și lângă el Geană Aurel bășăia din cap, pătruns de evlavie, parcă ar fi vrut să spună: „Să mă ia dracu, da asta amintește de vremea când nu eram șontorog și-mi vine să urlu în mine”.

Și deodată vocea lui Eremia se înmuie, afară parcă trecuse toamna aceea lungă și era iarnă, era seara târziu și ninge. Uite, e în seara de Ajun, moșul a pornit cu sania, urșii înhămați la ea gonesc cu labe de foc, mama Tudora a pus la fiert grâu pentru colivă și-l păzește, stând cu tâmpla rezemată de muchia sobei și cu mâinile adunate în poală. Oprișan tatăl, care s-a îmbătat cui la pomana porcului lui Ion Botică, sforăie în fundul patului – n-au putut să-i scoată bocancii și l-au așezat cu picioarele pe un scaun, și o dără de noroi se scurge de pe tălpile lui – bunica Gherghina, rămasă văduvă de patruzeci de ani, privește spicele împletite în jurul icoanelor, sub care pâlpâie o candelă verde, și se gândește la morții pentru care va da mâine de pomană o plapumă în care a băgat lâna adunată de pe patru oi, Valerica, fata cea mică, de un an și nouă luni, gângură în leagăn, iar Eremia cu cei trei frați mai mari și cu Aurel Geană, întinși pe rogojini, cu traistele sub cap, așteaptă să bată miezul nopții, ora când pornesc cetele de colindători. E liniște. Lampa arde cu fitilul tras, de sub ușă se furișează înăuntru ceva din șuierul vântului, din lemnele ude picură pe vatră must sălcui, boabele de grâu din ceaun spun despre tainele pământului... și în tăcerea adâncă se aude și pocnetul înghețat al scutecelor atârinate pe sârma întinsă între porumbar și colțul casei. În noaptea asta se naște pruncul Isus, trei magi merg prin vifor să i se

încine, ducând sub căptușeala hainelor ramuri verzi, deasupra lor, luminându-le calea, umblă o cruce aprinsă care s-a smuls singură de pe turla bisericii din Brăila, alături de care se află o prăvălie de pește – totdeauna, în prăvălia aceea un lipovean aiurit izbește cu toporul ca într-o buturugă într-un somn lung de trei metri, și din când în când se oprește să-și vâre botul în hârdăul cu vin, așezat pe tejghea – și prin văzduh se leagănă sute de îngeri atârnați pe funii de cânepă. Sunt veseli și neastâmpărați, în joacă își trece unul altuia aripile pe sub nas și toți strănută. Vine de vifor greu, dar asta nu poate să fie adevărat, adică este adevărat, dar numai pe pământ și pentru Irod, fiindcă dincolo de valul gros al viforului, luna s-a împodobit cu lumânări de ceară albă. Patru brazi înalți stau de strajă – doi stânga, doi la dreapta – fumul lumânărilor, negru și urât, trece peste ei fără să-i atingă. Ninge și în cer, bineînțeles că da, însă ninge altfel, o zăpadă care nu se lipește pe nimic decât pe sorcove și prin care foiesc, cu bucle lor dolofane, îngerii. Eremia știe că toți îngerii sunt copii și au buci ca ale Valericăi și îi vine să le săruți și să le muști fără să apeși cu dinții, numai așa, ca să-i gâdili și să-i auzi râzând.

Deodată, în noaptea satului, se sparse clopotul cel mare și răsturnă încordat glasul sfântului Petru:

Aș vrea, Doamne, ca să știu ...

– Ajunge, îl întrerupse Șontorogul, cânti ca un fund de farfurie.

– Am fost trompet în armată, m-am umflat mult în trompetă și mi-am stricat corzile vocale.

– Nu, nu e asta, zise Șontorogul convins, cel mai mult strică corzile vocale fumul de praf de pușcă. Trebuia, la trageri, să bagi batista în gură.

– Mă cuprinde mirarea cât poți fi de prost.

– Zău?! Și tu cum ești? Ai fost ostaș, toată stima pentru haina militară, dar ești dobitoc. Te pomenesti că și crezi în vorbele cântecului ăla al tău! Știi ceva? Mi-e silă când văd un ins tâmpit și pe urmă îl văd după cinci ani și e tot tâmpit și tot așa mai departe. Află de la mine că toți îi înjurăm pe ăi bătrâni – și, uite, pământul nu se despică sub noi.

– Eu nu înjur niciodată.

– Sigur, tu ești cu stea în frunte, ca vițelii. Tu poate n-ai de ce să-ți înjuri, dar eu? ... Pune-te o clipă în locul meu. De când mă știu sunt plin de negi pe spinare ca un broscoi de Tulcea. Pot să nu înjur? Am dat douăzeci și cinci de lei unui mucos de copil ca să-mi numere negii. Știi câți a găsit? O sută paisprezece. Și bănuiesc că a sărit vreo câțiva la numărătoare. L-am pus pe urmă să mi-i lege cu fir de păr din coada calului. Numai șase s-au uscat. Mama are bătaie de ochi, adică i se bate ochiul stâng într-una, are o vână mai scurtă sub pleopă, putea să-mi treacă moștenire chestia asta, chiar mi-ar fi prins bine la muieri, dar mi-a lăsat boțurile alea de carne, ca să mă scarpin mereu ca porcul de rapăn. Acasă am un loc special pentru scărpinat, în lume, însă, trebuie să scot ghearele. Iaca de aia am unghiile mari.

– Ia spune, îl întrerupse Eremia, noi mai suntem dușmani de clasă? Cum contăm la Grădiștea?

– Precis nu știu să spun. În casa voastră e acum Sfatul popular. Știți că Zaharia Prodan a murit, gata. Auzi, mătușă, strigă el, Zaharia Prodan s-a dus, pune-i cruce!

Bătrâna, în colțul ei, privea cu ochi spălăciți, străbătuți de vine de albeață, câmpia neagră și băltoacele de noroi din marginea șoselei. Primind vorbele Șontorogului, strâmbă gura, arătându-și gingiile cu colți rupți, desperecheați, și la sfârșit gemu uscat, numai din gât:

– Ta... ta... ta... ta, tam.

– Ce e asta? făcu Șontorogul.

– Marșul morților, răspunse Eremia.

– A, îl plânge, râse Eremia. Dumnezeu cu mila, vorba proverbului. El dă, el ia. Are un par pregătit pentru fiecare. Și când dă, dă de usucă, rupe carnea de pe tine. Lu nea Zaharia, bunico, i-a murit întâi nevasta. Acum doi ani s-a umflat Buzăul și le-a smuls casa, cu malul de sub ea cu tot. În casă – dada Leanca. Cică număra bani pentru impozit. Am dezlegat bacul și ne-am dat drumul la vale s-o pescuim. Noi, patru inși, ne chinuiam să aruncăm harponul, și ea, pe prispă, își spăla picioarele în lighean și făcea: „Bau!”. În jur, senin de apă, și ea se spăla în lighean. Ca să vezi ce idioată! Ei, dacă-i așa, vorba aia: Câte fire de nisip pe Oceanul Pacific, tot atâtea viorele, te salut, la revedere ...

După un timp, către Eremia:

– Baba Gherghina s-a avut bine cu Zaharia Prodan. Așa zice lumea, că după ce i-a murit omu, s-a încurcat cu Zaharia. Iarna, cică, plecau cu sania la Râmnic să se plimbe sau să cumpere, era ger, ei îi înghețau picioarele, și Zaharia îi punea câte-un curcan pe genunchi. Curcanii au burta caldă și ...

– Taci din gură! se întunecă Eremia. Nu-ți dau voie să râzi de bătrână.

– Ce vrei să fac? spuse Șontorogul. Am o slujbă împutătită, mă distrez rar și pe apucate.

– Ești măgar și dai cu copita.

– Da, nu era cazul, recunosc Șontorogul, da ce vrei să fac? Nu cunoști ce e cu mine și de-aia mă iei așa. Eu car cereale, dar car și morți, pot să zic că-n primul rând car morți și pe urmă cereale. Se primește lumea, băiete, și ce e uscat piere. Mor bătrânii, și-auzi la ei, majoritatea mor în somn. Toamna în special, când se schimbă sângele, când trec de la verdețuri la mâncare grasă, își iau valea unul câte unu, și eu îi car pe toți la groapă, fiindcă nimeni nu mai vrea să-și ducă morții la cimitir cu căruța. Oricine are un mort în familie, vine și mă cere pe mine la birouri: „Dă-mi-l pe Șontorogul”. E o chestie puturoasă, fiindcă după fiecare înmormântare trebuie să curăț bine podelele și n-am om de ajutor, frec cu apă fiartă până mi se înroșesc mâinile.

– Dacă ți-e scârbă, de ce nu refuzi? Doar nu te poate obliga nimeni.

– M-aș pune rău cu satul. Și pe urmă, oamenii sunt recunoscători, fiecare îmi trimite acasă doi-tei pumni de colivă și două-trei porții de mâncare de la pomană, și cu asta cresc și îngraș, annual, patru-cinci porci...

– Uite, zise bătrâna, și-și înfipse mâna în umărul lui Eremia.

El se întoarce și șterse geamul cu palma. În dreapta șoselei, pe o câpiță de deal, se vedeau primele case ale satului. Le privi în tăcere, înduișat, și-n gând le chema pe nume. „Au îmbrățânit, se duc în pământ”. Mici, înghesuite între salcâmi rămuroși, casele de pe deal așteptau răbdătoare să vină iarna și să le jupoaie pereții, pe lângă care vântul purta acum în zbor smocuri de paie și șuvițe de fum lipicios.

Pruni cenușii tremurau în pieptul malului, iar la doi stânjeni de ei se căscau gropile din care se scoate lut. O femeie cu basma albă, ieșită să arunce gunoiul, pendula pe un cap de grind, căznindu-se să arunce cât mai departe resturile din găleata pe care o ținea în mâini.

– Gata, zise Șontorogul, am ajuns în sătucul natal ... și frână lângă o cărare ce ieșea din miriști. Aici trebuie să ne despărțim. Nu știu dacă aveam dreptul să vă iau. V-o spun pe șleau, să nu vă fie cu supărare, am un trecut nepătat și nu-mi convine să mi se pună în spinare că v-am cărat atâția kilometri cu mașina gospodăriei colective.

Îi așteptă să coboare, și când porni din nou motorul le făcu semn să intre mai repede pe cărare. Pe vad coborau spre șosea două căruțe pline cu cartofi și ...

În curtea casei pe care o părăsiseră cu cinci ani în urmă – în 1949 – un om cu căciulă neagră, roasă pe margini, cu o flaneu de lână nevopsită, cu mânecile suflecate, rotea prin aer, ținându-l strâns de urechi, un iepure de câmp, și cu muchia palmei libere îi aplica lovituri scurte după ceafă. Îl împușcase în vărsătura Buzăului, care începea mai jos de casă, în capătul ulicioarei pe care zăceau bărci răsturnate, pline de noroi, alicele însă nu-i atinseseră inima, și vânătorul îi scurta chinurile asistat de o ceată de copii.

– Să-l întreb cine-i președinte, zise Eremia, dar bătrâna îl opri.

– Întrăm așa, porunci ea. E casa noastră.

Puse piciorul pe prag și se opri. Treptele de la intrare, din stejar, se tociseră, potcoava fixată la mijloc, ca să cheme norocul asupra celor ce înălțaseră casa, fusese smulsă, se vedea forma ei imprimată în lemn. Bătrâna îndoi șalele și mângâie locul cu podul palmei.

Eremia, cu obrazii încinși de vânt, măsură turla bisericii din apropiere. Auzind în spate, printre plopi, vuietul Buzăului, se aplecă, o ridică pe bătrână, strângând-o de cot, și pătrunseră înăuntru. Mirosul casei lor se pierduse, acum mirosea puternic a motorină, iar cele patru uși, date cu albastru, aveau numere.

Bătrâna își aranjă șalul, apăsă clanța și intrară în prima încăpere din stânga. Era camera din austu, aici locuise ea totdeauna. Sus, pe perete, un trofeu de căprioară ciuruit de vreme, iar sub el la masa acoperită cu mușama în pătrățele, Eremia îl văzu pe Pavel Odangiu,

vecinul lor, care scria ceva într-un registru, muind creionul chimic în gură. Buzele – învinețite – i se mișcau singure, fără să articuleze cuvinte. În dreapta lui, o casă de bani – legătura de chei atârna pe ușă – iar lângă fereastră, un barometru cu acele căzute. De pedalele lui ieșite în afară ca două capete de vâslă, atârnavă verigi de fier – fierarul satului încercase să-l transforme în cântar, dar nu izbutise.

Odangiu rotunji o cifră și ridică fața cărnoasă și roșie, străpunsă de fire de păr albe. Recunoscându-i pe cei doi, ochii lui mici, cenușii se zbătură mărunț.

– Ce-i cu voi? De ce nu bateți la ușă?

– Am venit cu bunica, răspunse Eremia.

– Vi s-a făcut dor de albia veche! zise Odangiu, sculându-se și împingând scaunul la perete cu piciorul. Zi, babă Gherghino!

Bătrâna adună șalul pe umeri și vorbi încet:

– Am venit să mor, Pavele. Tu ești primarul, du-te și lasă-mă cu Eremia, vreau să mor în odaia mea. Țăla e scaunul meu, l-am învelit cu material de la Brăila. Cumpăra un turc să-și facă fes și-am luat și eu patru coți. Era înflorat ...

– Ce-mi pasă mie de poveștile voastre?! Aici e Sfatul popular, discutăm treburile comunei.

– Trebuie să mă lași, ceru bătrâna. Un sfert de ceas și gata. În odaia asta, tu știi bine, am născut nouă copii. Unde-i lada aia de fier era patul. Acolo au zăcut și mi s-au stins patru băieți. Tot acolo mi-a murit și omu. Îți împrumuta plugul, primăvara.

– Ascultă, stigă Odangiu la Eremia, scoate-o de-aici.

– Nu, zise bătrâna, nu mai e timp.

Și, ocolind masa, se așeză în scaunul vechi, și Odangiu, năucit, îi făcu loc.

– Cântă-mi, Eremia, zise bătrâna, cântecul ăla al meu.

Eremia împleti palmele în formă de corn, și sunetele se înlănțuiră lungi și aspre:

– Ta ... ta ... tam... ta... tam.

– Nu, zise bătrâna, vreau cântecul ălălalt – și începu să îngâne: „Hai, Buzău, Buzău”.

Eremia, lăsând să-i cadă brațele, o privea îngrozit. Vocea scârțăită a bătrânei pătrundea în el, parcă venind de la vărsătură, din noroaie, din ascunzișuri de fiare. Și atunci, înfiorat de cântecul ei căznit, începu el să cânte, și ea îl învălui într-un zâmbet dureros. Eremia cânta lung și trist, și când termină, bătrâna se lăsă pe spate, își făcu cruce și spuse șoptit:

– Doamne-Dumnezeule, mărire ție!

Lărgi ochii, și capul i se frânse pe umăr, și un fir de spumă albă i se prelinse la colțul gurii.

În clipa aceea, bucata de pâine pe care i-o dăduse nevasta șefului de gară îi alunecă din sân și căzu pe podele. Dumnicatul dat de Eremia se opri în bocancii scorțoși.

– Ce e asta, mă, întrebă Odangiu, ați înebunit?

– Acuma, ea nu mai poate, răspunse Eremia, a murit – și vru să se apropie de scaun.

Dar nu mai ajunse, Opdangiu îl înșfăcă de piept și-l izbi cu pumnul în gură. Eremia se clătină și căzu într-un genunchi. Odangiu, în picioare, își freca degetele pumnului cu care lovise. Părul, răvășit, îi cădea pe jumătate de frunte.

– N-am vrut să dau, nu trebuia, mi-am ieșit din minți. Hai, se rugă el gâfâit, ia-o și du-te.

– Eu n-am știut, se scuză Eremia. M-a luat încoace, fără să spună ce vrea.

– Minți, viperă! se-nfurie Odangiu. De ce minți, mă?!

Eremia nu se feri. Un gând prostesc îi înlănțuia mintea: „Lângă peretele ăsta am învățat să merg, mă izbeam de el și mă durea capul ... ai, cum mă durea!” Își șterse gura cu mâneca, scuipă, ridică trupul bătrânei, ferindu-se să-i privească ochii sticloși, și ieși greoi în curte. Vânătorul cu iepurele plecase, copiii se vedeau spre fundul uliței trăgând de un uluc înecat în vărsătură.

Amețit, Eremia rămase în loc, neștiind ce trebuie să facă, apoi, cu pașii împleticiți, se îndreptă spre șirul de bărci răsturnate sub gard. O durere ascuțită îi frigea buzele. Scoase batista și apăsă cu grijă, să

oprească sângele ce-i curgea în barbă. Vântul răbufni din câmpie, pentru ca ploaia să-i spele capul acela frumos, de lup tânăr, frumos dar nu și puternic, puțin prea fraged în frumusețea lui sălbatică.

ZGOMOTUL

Când află cine și de ce făcea zgomotul acela cumplit, dincolo de perete, Tudor se retrase de-a-ndăratelea pe scara îngustă, umeda și cleioasă, luminată de-un bec stropit cu var, înșurubat sub un capac ca de scuiptoare, străbătu curtea întunecată, călcând peste o ladă de gunoi desfăcută – duhoare grea de resturi de mâncare mucegăită, smocuri de păr de câine, muște grase – ieși în strada pustie, unde mirosea a malt de la fabrica de bere și, strângând sub braț servieta galbenă, începu să fugă, cu coatele strâns lipite de corp. Vorbele copilului scund, gras, cu cămașă în carouri, bretele încheiate răsucit și fulgi de găină în păr, aerul de agresivitate din ochii lui rotunzi – băiatul vruse să-i arunce în cap o pedală veche de bicicletă – dâra de salivă din colțul gurii mici, cu buze subțiri, se zvârcoleau, se precipitau, goneau în fuga lui Tudor. Îl ascultase cu încordare iritată – nu explicația, ci faptele îi uimiseră, explicație poate nici nu există – și deodată, tremurând, se găsise făcând observația tâmpită că în câmpul electric – un metru pe un metru – din mijlocul odăii prin care gonia, țâcănind și şuierând la barierele vârgate, o locomotivă de mărimea unei pisici, nu trebuie lăsată să intre maimuța aia golașă care se scarpină pe bot cu laba și cu vârful cozii.

– E de gumă, i se răspunse, nu strică nimic. Într-o zi am pus-o într-un coș de iepuri și l-am păcălit pe moș Anghel din piață, credea că e vie.

– Am văzut și eu milogi cu picioare de gumă care stricau, retezase Tudor, și lunecase îndărăt, atingând cu șoldul clanța turnată grosolan în bronz. După două sute de metri, se opri. „O seară plăcută la *Frumoasa de lângă fluviu*”. La intrarea în restaurant, de o parte și de alta a ușii, două felinare în formă de butoiaș. Înăuntrul lor, doi pitici, cu scufii roșii, lungi până-n călcâie, făceau temenele.

Intră fără să dea atenție portarului de noapte, ceru o sticlă de vin și bău un pahar îndoit cu sifon ținut la gheață. Lume puțină, multe mese goale, chelneri mișcându-se discret pe covoarele plușate. Un cunoscut, Ciclistul, retras într-o nișă cu un individ căruia Tudor nu-i vedea decât spatele gras, îl salută.

– Toate contabilele din oraș au îmbrăcat pulovere de rełon și-au plecat să facă inventar la magazinele sătești.

– Da, știu, murmură Tudor, scârbit de gluma asta răsuflată, și înghiți, cu sâmburi cu tot, câteva măslina murate.

Avea gura amară, sta prost cu fierea. Se întoarse în scaun, enervat de râsul strident al unei femei de la o masă cu trei ofițeri, și-și opri privirea asupra celor cinci muzicanți care mimau disperare. Se porni să-i înjure în gând, fără întrerupere. Știa că dacă va lăsa o singură clipă albă va începe să plângă. „Dobitocilor, v-ați sugrumat burțile cu centuri cu cataramă și ... Nu mă-ntreba unde mi-e gândul ... Poate ca ciclistul are dreptate: contabilele au plecat. Tutungiul din colțul străzii a lipsit și el toată ziua: „Nu sunt aici”. Fructarul a scris cu cretă pe oblon: „Plecat după marfă”. Eu sunt singurul care *stau mereu*. Ciclistului nu-i place odaia mea. „Și ce dacă are geamalâc și vezi Dunărea și balta? E putredă”.

Ciclistul era băiat frumos, *alurat*, ars de vânt – făcea ciclism pe șosea, câștigase curse grele, și când venea la Tudor se așeza pe un scaun cu spetează de fier și privea minute în șir trapa murdară din dreptul ușii cu clopoțel.

– De-aș avea eu atâția bani câți s-au fabricat în găoacea aia! Dar să fie buni, nu falși. Băcanul care-a trăit aici, pe cât era de șmecher, pe atât era de leneș, putea carnea pe el, băgase mașina sub ușă, clientul deschidea, dedesubt manetele clănțăneau și scoteau o bancnotă. La plecare – alta. Toți erau hoți, va să zică, dar numai el câștiga. Vrafuri. Au pățit-o și nemții cu el, nemții însă plăteau pentru ouă. Pe strada asta erau o groază de butoaie. Nemții aduceau ouă cu camionul din sate, le spărgeau, puneau gălbenușul în butoaie și aruncau cojile. Seara, înfundau butoaiele, le rostogoleau pe vapor și le trimiteau în Germania. Eu am fost la München, am băut două etape, puteam să ies primul, dar am ieșit al patrulea, mi-au furat cinci minute la o barieră. „Dragă, drăguță, mi-a spus doctorul Arghiropol la biliard, să fii atent,

te rog, o să vă dea omletă, dimineața, caută să intri pe la bucătărie și să vezi: au sau n-au ouă întregi?”. Cu Arghiropol nu te saluți, a mâncat averi la cărți, vrei să-ți spun chestia aia cu bunică-su? Bătrânul avea un ceas cu lanț de aur, lung de vreo trei metri; îl înfășura de câteva ori în jurul gâtului, pe urmă îl băga în buzunarul de la vestă. Zgârcit, nu-i dădea o para lui Arghiropol, dar Arghiropol îi desfăcea în fiecare noapte câte-o verigă de lanț. În ziua când a murit – a murit mâncând dulceață de smochine – a întrebat așa: „Două lucruri nu știu eu și-o să mor: de ce nu-mi mai intră capul prin lanțul de la ceas, la bătrânețe capul omului se-ngroașă?”. Al doilea lucru nu l-a mai spus, n-a mai apucat. Arghiropol crede că nici nu mai avea nimic de spus, pentru că nu mai era în toate mințile, cu două zile înainte de a-i spune asta și de-a muri fuseseră amândoi la statuia fiilor orașului căzuți în primul război mondial și-i spusese: „Totul stă scris în aerul care curge printre picioarele soldatului de bronz”. O aiureală.

O fată cu părul roșcat, tăiat scurt – la ceafă, briciul, mânuit prost, îi făcuse două răni sângerânde – se apropie de el, molatic, și-i oferi, în șoaptă țigări americane de contrabandă, la un preț nimicitor pentru vânzarea liberă. Zâmbea temătoare, arătând niște dinți umezi.

El o mângâie pe braț și o sărută la încheietura mâinii.

– Stai jos. Și să-ți pui o brățară unde te-am sărutat. Acolo se zbârcește pielea întâi, când o fi să ai patruzeci de ani.

– Cumperi?

– Oh, oh! și se crispă.

Ciclistul, prefăcându-se uimit, își trăsese bereta pe ochi și se ciupea de urechea dreaptă. Și Tudor continuă:

– Ești fată de marinăr – știa că vorbește la întâmplare, dar trebuia să vorbească, pentru că pe undeva pulsa clipa de care-i era frică, o auzea zbătându-se, o auzea ca pe un bulb viu, translucid – locuiești pe un șlep, ieri frecai niște tingiri pe punte, erai în pantaloni albaștri și am aruncat în tine, de pe mal, cu pietre lucioase. Ai un frate, care e barcagiu, ăștia știu să petreacă, ieri se juca cu o vulpe, o puneă să sară peste o nua.

Fata râse, ochii i se alungiseră spre tâmpilele pline – ochi întunecoși, sub pleoape grele, placizi, fără expresie – toboșarul din

orchestră, prins într-o dără de lumină verde, roti o față neomenească: dinți verzi, buze groase, verzi, orbite adânci, de strigoi îmbrăcate de ape, și deodată începu să miroase grețos a vin. Se spărsese un butoi în pivniță, fapt care explica și strigătele nervoase ce răzbăteau din subsolul unde se afla și bucătăria. Mirosea a vin, dar și a coamă de leu împușcat. Tudor nu văzuse niciodată un leu împușcat, dar putea să jure că asta e mirosul de leu împușcat.

Se aplecă spre fată și-i spuse că vrea să-și cheltuiască toți banii cu ea.

– Am mâncat, zise ea. Și de băut, nu beau. Nici tu nu știi să bei.

– Nu știu, adevărat, dar am bani destui. Câștig bine uneori și-mi place să fiu mână spartă, pentru că până la douăzeci de ani n-am avut decât o singură pereche de pantofi. Îi încălțam numai duminica, pe seară, și trei zile din săptămână stam în curte, sub un tei, cu picioarele băgate în niște botnițe de lemn, bine bătute în cuie, ca să împiedic îngroșarea labelor. Înțelegi, nu puteam să risc, ferate-miu mai mic aștepta.

– Pot să iau o țigară? întrebă fata.

Povestea lui n-o interesa, cu câțva timp în urmă se culcase cu toboșarul din orchestră, și aseară îl văzuse pe dig cu nevastă-sa, care avea niște picioare nenorocite, că te-apuca greața.

– Sunt ale tale, mi le-ai plătit, se scuza ea.

Tudor nu fuma. Rupse pachetul și-l răsturnă pe masă. Fata purta o bluză albă, cu dantele late. Ochii mari i se întristară. Trase fumul adânc în piept, parcă ținea să-l distileze în plămâni, apoi îl azvârli ușor printre buzele întredeschise, și fumul urcă spre tavan, într-o șuviță străvezie.

„Cu bluza asta pare o rusoaică de la sfârșitul secolului trecut, își spuse Tudor. Dintr-o gubernie din stepă. Stă închisă într-un conac unde miroase a varză acră și a pâslari, împletește la gura sobei până după miezul nopții – un șal? amintiri? și-l așteaptă pe Vronski sau pe mai știu eu cine, bate vântul, învălmășând mestecenii, paiele izbelor și lupii ieșiți după mâncare, undeva se zbat zurgălăii, și Vronski, sau cine-o fi ăla, vine beat, cu mustața încălțită de viscol, miroase a votcă, a ger și a castraveți și vrea să vâneze, a venit cu puști și cu ogari, unge puștile și lovește ogarii cu cizmele de pe care se scurg dăre de noroi, și

vorbește despre Sankt-Petersburg – dar ea aștepta un alt Vronski, și după ce Vronski ăsta va pleca, fericit, vesel, cu picioarele infundate într-un maldăr de piei crude, va continua să-l aștepte, nu pe Vronski care există, ci pe acela care trăiește în mintea ei și care, poate, nici nu există, nu, în mod sigur nu există pentru că ea singură i-a născocit chipul, vorbele și iubirea, și-l va aștepta în toate iernile și se va stinge înainte ca el să apară cu adevărat, fericită totuși că l-a așteptat și iertându-l. „Doamne-dumnezeule, va murmura, ocrotește-l!” și, brusc, prinzând-o de mână:

– Cum te cheamă?

– Lucia.

– Ai avut vreodată halucinații?

– Nu, dorm bine.

– Halucinațiile n-au legătură cu somnul. Vin din cauza oboselii ... sau fiindcă le dorești. Mai înainte, timp de câteva minute, m-am uitat fix la bârnele alea false și-am așteptat ca în fiecare să înflorească un cap de înger. M-am concentrat, am îngustat ochii, m-am despărțit de toate amintirile și-am așteptat.

– Îngeri?! întrebă ea curioasă, punând cotul pe masă și bărbia în podul palmei.

Fumul de la țigară îl atingea tâmpla și i se încurcase în păr ca o pâclă.

„Capul unei împușcate, gândi el, de care fumul pulberii ucigașe, întârzie să se despartă”.

– În locul capetelor de îngeri mi-au apărut numai capete de administratori de bloc. În fiecare bârnă, un cap de administrator de bloc.

– Aiurezi, spuse ea, încet.

– Nu, nu cred. E altceva. Cum să-ți spun? Uite, odată am visat tântari, și după aia, doua zile mi-a mirosit a mușită.

Trecea un chelner, purtând o tavă cu pahare. Tudor îl opri.

– Spune-i trompetistului să cânte *Din fier vechi, unelte noi*. E marșul care le place cel mai mult administratorilor de bloc.

– Au program fix.

– Plătesc, dacă e nevoie.

– Lasă, interveni Lucia, glumește.

Chelnerul se depărtă.

– Iei totul în bătaie de joc, zise fata. Ce lucrezi tu *acolo*?

– Unde ... *acolo*?

– La București. Oricine poate să-și dea seama că ești din București. Voi aștia din București spuneți tot ce vă trece prin cap și-aveți aerul că nu vă pasă de nimic. Chiar nu vă pasă?

– La București nu lucrez. Acolo încerc să vând. Și nu prea vând. Când vreau să lucrez, plec. Sunt pictor.

– A, de-aia așteptai îngeri, fiindcă voi zugrăviți biserici!

– N-ar fi rău să fie așa. Dar e pe dos. Eu am vrut să zugrăvesc un perete de la Mănăstirea dintr-un lemn, e în Oltenia o mănăstire făcută dintr-un lemn și chiar așa-i zice, dar mi-au retras comanda. Am un frate profesor, acum cinsprezece ani s-a îmbătat și-a cântat *Îmnul regal*.

– Și-a făcut închisoare?

– Nu. L-au reclamat directorului. Iar ăsta l-a lungit pe podele în cancelarie și l-a călcat în picioare. O jumătate de oră l-a pisat, mai erau de față trei profesori, și el n-a scos o vorbă, a răbdat. De când am aflat asta, nu pot să-l mai văd. Mai bine făcea închisoare. I-am spus toată treaba unui coleg, ăla a spus mai departe și ...

– Și eu am un frate. E în armată, caporal. Vai, ce urât l-au tuns! A venit în concediu și era chel în cap. Mama a plâns, eu am vrut să-i cumpăr o perucă, dar el mi-a luat banii și i-a băut. În fiecare zi se îmbăta și mânca numai pe la prieteni. La plecare i-am dat patru crape afumați, un cunoscut ne-a spus că a vândut doi în tren. Ce să-i faci, a luat obiceiuri proaste. Eu țin mult la el, în copilărie, toamna, ne era milă de frunzele de plop că se îngălbenesc și cad, și le căram în odaie și le băgam sub pat, să nu degere. E tâmplar de mobilă – lustruiește scaune, mese și face și cercevele. De la el știu că chitul se pune la geamuri numai pe dinăuntru, ca să oprească ploaia. Întâi voia să se facă potcovar, dar asta nu mai e astăzi o meserie, nu-i așa?... Uite, zise ea speriată, vine Ciclistul.

– Bună seară, spuse Ciclistul, trăgându-și un scaun. Mă uitam, Lucia, că ți-ai scurtat părul. Se întoarse către Tudor. Când stai de vorbă cu Lucia trebuie să ai bățul pentru șerpi la tine.

– Și taci odată! spuse fata. Taci și lasă-mă-n pace!

Fraza aceasta, clădită biblic, o repetă cu voce joasă, dură, cu violență nestăpânită.

Tudor își frământa buzele vinete, subțiri, nasul ascuțit îi tremura. Ciclistul zâmbea satisfăcut, clătinându-și ușor omoplații viguroși. Zâmbetul îi urâtea fața lungă, cioplită în linii ferme.

„Ești un idiot vesel”, vru să-i spună Tudor, dar se deschisera ușile spre verandă, și renunță.

Dincolo de verandă, aerul era curajos, captivant, din niște nori mici, înfundați în beznă nopții, mici și aranjați cu cochetărie, ca niște coafuri de femei tinere, scăpărau fulgere mov-alburii, ca niște sărutări de foc în gura unei flinte. Se contracta în convulsii, semeț, trufaș, necunoscutul, și, desprins parcă din zvârcolirile lui, de pe verandă apăru o femeie în rochie lungă de tafta și trecu lângă masa lui Tudor, purtând în mână o vază înflorată cu migală și care semăna, din pricina luminii molatice pe care o răspândeau brațele și ochii femeii, cu o creangă pe care s-a oprit un soare albastru, lipsit de putere și de căldură, dar scânteietor de albastru, ca o pulbere de cer închegată într-un vis.

– Face jonglerii și vinde pocnitori, zise Ciclistul.

– Ce? întrebă Tudor, fără vlagă, privind la tipul în haine negre care ieșise pe ring și bătea step.

– Vreau să m-asculți, ceru Ciclistul. Mă aflu într-un moment hotărâtor pentru viața mea. Vreau să mă însor.

– Cu cine? Întrebă Lucia.

– Cu casierita din schimbul doi de la aeroport.

– A, nemernica aia cu pulpele scobite! făcu ea cu dispreț.

Pentru Lucia, toate femeile erau „nemernica cu pulpe scobite”.

– Te-ntinzi prea mult, făcu Ciclistul, întărâtat. Nu-i cine știe ce, Tudore, dar vorbește frumos, eu cred că-și alege cuvintele din cărți. Azi mi-a spus că m-a văzut rulând și că-i tremura inima ca un joc de miei. Trebuia, dacă eram deștept, să mă fi însurat cu Iulia, care-a fost alergătoare pe suta de metri și-acuma zboară pe București-Paris, am pierdut ocazia, azi eram îmbrăcat din cutie și-aveam mașină. Dar o să am. „Nemernica cu pulpe scobite”, cum îi zici tu, Lucio, săptămâna asta intră la zbor. Stewardesă. (Pronunța: stevardesă). A căzut avionul

de Frankfurt și s-au făcut două locuri libere. E cea mai bună partidă, Arghiropol zice să bag actele chiar mâine. Haine, bani, și când pleacă, pleacă. Chiar dacă are ceva bănuiele, nu poate să se întoarcă din drum. Astea de pe pământ sunt totdeauna cu cuțitul atârnat de cingătoare. O stevardesă e cu totul altceva. Zboară un an, aduce, și pe urmă mai zboară ce mă zboară, și într-o zi cade. Patruzeci și opt de mii nouă sute de lei, atât se dă despăgubire. Ce zici?

– N-are importanță ce zic eu. Tu ai socotit totul.

– Adevărat, aprobă Ciclistul. Dar am vrut să-ți spun, și tu nu ești în apele tale. Eu sunt cu un tapițer, are la el arcuri și sfoară și mi-a dat un furtun pentru benzină... E nenorocit că nu poate să picteze ce vrea, îi spuse Luciei, are niște idei anapoda, nu știu dacă nu ți le-a spus, dar n-am înțeles mare lucru. De ce stai cu ea, dacă nu-i spui nimic?

– Seamănă cu o soră a mea care s-a spânzurat, zise Tudor, și gura i se lăți într-un zâmbet chinuit.

„La ce bun toate astea?” se gândi el, și, brusc, își dădu seama că Lucia avea într-adevăr înfățișarea Olimpiei, nu a Olimpiei care se spânzurase, ci a Olimpiei care ar fi fost astăzi.

– Era tânără? întrebă Lucia. Nu trebuia să se omoare.

– Spui niște prostii! zise Ciclistul. Fetele nemăritate sunt întotdeauna mai aproape de moarte decât bătrânele de șaptezeci de ani. Vă las, mă cheamă tapițerul. Poți să-i spui despre tablouri, Tudore, te-ascultă, că și ea are idei anapoda, dar într-o zi o să dea de dracu cu țigările de contrabandă. Și-o să-mi pară rău, odată am făcut amândoi una trăsnită, era iarnă, am petrecut la onomastica fetei șefului de gară, și dimineață am făcut baie, sus, în castelul de apă. Cine și-a pierdut brățara acolo, Lucico?

– Nu știu, spuse ea, du-te.

– Ah, Lucico, când oi avea un butoi de bani, să stea sutele maldăr ca frunzele de viță la saramură ...

– Du-te, se rugă ea, chinuit.

– Plec, dar ești rămasă pe loc într-o perioadă când toată lumea avansează. Broasca aia afurisită a pus lăbuța pe un cadou, arăta el spre femeia în rochie de tafta care se rotea pe scaunul cu șurub al pianistului, bătând ascuțit din picioare și strângând între sâni o sticlă

de șampanie trimisă de la o masă. Sticla era desfundată, spuma albă se revărsa pe pieptul femeii, fardat și nădușit.

– Uite, zise Tudor deodată, întinzând mâna spre bârnele false.

– Ești bolnav, făcu Lucia. Nu trebuia să bei.

El lăsă mâna moale pe masă și întrebă:

– Tu chiar nu vezi nimic?

– Ce să văd? întrebă fata, și se gândi că e nebun.

– Capetele administratorilor de bloc. Uită-te, sunt câte două la fiecare bârnă. Administratori sănătoși, fâlcoși.

– Eu nu văd nimic.

– Put a rachiu și le tremură nările de poftă. Cumpăr un coș de pocnitori și li-l dau. Or să le mănânce pe toate, ai să vezi.

– Spune-mi, despre soru-ta care-a murit, se rugă ea. S-a omorât din dragoste?

– Cred că s-a jucat. Oricine poate să se joace și să moară așa, pe degeaba.

– Nu, de ce? Eu vreau să trăiesc, mi-e frică de moarte.

– Tu nu știi aia e, zise Tudor, *Trandafiri cu ochi scoși, numai morții sunt frumoși*. Și pe urmă spuse: Era joi în săptămâna Paștelui ...

Și se făcu joi, și un vânt începu să bată dinspre Râmnicu-Sărat spre Buzău, trecând prin răsăritul soarelui și peste un grup de patru țărani, în flanele cenușii, cu buzunarele înfundate cu tutun tocat, strânși pe maidanul din fața primăriei. Bărboși – unul are, întins pe toată falca, o cicatrice în formă de copită de cal – se rotesc în jurul salcâmului de care atârnă Olimpia. Sus, Tudor izbește cu toporașul în funia de cânepă înnodată pe cracă. Olimpia are brânduși în rochie și miroase a fund de râpă în care s-au tăvălit lupii. E o primăvară nemernică, peste noapte s-au furat patru cai, au înflorit zarzării, pe izlaz plutește un abur alburui, în zori, Olimpia a ieșit să tragă clopotele pentru denii, pentru cele douăsprezece îngenuncheri și nu s-a mai întors.

– Căscam, avea să potrivească mai târziu primarul, și-odată începui să urlu, intru cu capul prin geam și mă tai la obraz. Aia nu cade, nu se dă huța, e moartă. Și-nainte tocmai mă gândeam: Ce nopți, mă, acum clopotele, sub luna asta galbenă ca lemnul de fag, nu mai sunt de fier, sunt de iarbă, un culcuș de pasări, va sa zică. Atât de

tânără, și să-și bage capu-n laț! Avea brațe albe, pesemne că se spăla numai cu rouă, Dumnezeu s-o ierte ...

– E mult timp, spuse Tudor, nu mai știu bine ce-a fost, cântau lăutarii, și învățătorul plângea în curte, pe o buturugă. Eu am gătit pomul în care s-a spânzurat, am legat în el covrigi și mere, și de sus vedeam conacul. În iarnă, acolo, se împușcase boierul tânăr. Au făcut petrecere, el a ieșit să se plimbe cu fosta nevastă, ninge și ei mergeau pe sub copaci și toți se gândeau c-or să se împace. Pe urmă ea a intrat în casă – o răzbise frigul – el a rămas în zăpadă și s-a împușcat lângă niște tufe de trandafiri, și unde a murit, zăpada s-a făcut roșie, roșie. Ea l-a văzut de la fereastră, purta un sal mov pe umeri... dar asta nu are nici o importanță, spuse el, turnând vin în pahare.

– Trebuie să zugrăvești o biserică pentru sora ta, zise Lucia. Trebuie neapărat.

– Mai târziu, spuse Tudor, acum vreau să pictez altceva, vreau să pictez zgomote, înțelegi?

– N-ai cum, zise fata, zgomotele nu se văd, vrei ceva care nu se poate.

– La fel spune și Ciclistul: „Vrei tot ce nu se poate”. Dar nu trebuie gândit așa. Sunt prea mulți proști pe lume care gândesc așa, și nimeni nu mai încearcă astfel. Sunt în orașul ăsta de trei săptămâni, și de două săptămâni nu pot să dorm, să lucrez, să mă odihnesc. Stau într-o cameră unde s-a tras cu pușca, pe băcan l-au legat de un catâr și l-au dus – astăzi nimeni nu mai știe de el – am un cămin necurățat, glonțul tras asupra băcanului a spart o placă, ieri am luat ciocanul și dalta ca s-o înlocuiesc. Dar parcă mă pândea cineva prin perete și imediat a început să urle și să bată fier pe fier. Un ceas întreg, care urma altor ceasuri pline de urlete, înșirate pe parcurs de două săptămâni, dar de data aceasta totul era peste puteri, zgomotul creștea mereu, am început să transpir, am ieșit în curte, am ocolit și-am urcat pe niște trepte întunecoase și-am sunat, și-un copil a vrut să-mi dea-n cap cu o pedală de bicicletă. „De ce urli? am strigat. De două săptămâni nu se mai poate trăi aici”. Zice: „Întâi a plecat tata, și-am urlat cu frate-miu, am făcut zgomot ca să nu se simtă c-a plecat. Ieri a plecat și frate-miu, și acuma trebuie să fac zgomot și pentru el”.

– Unde au plecat? întrebă Lucia.

– Despre taică-su nu ştia să spună nimic. Frate-su la şcoala de corecţie. A furat prăjituri dintr-o cofetărie. A intrat să ia şi să fugă, dar s-a apucat să mănânce, a înfulecat paisprezece prăjituri, i s-a umflat burta şi-a adormit pe tejghea, cu capul pe un sac cu făină. Dimineată au tras mult de el până să-l scoale. Nu se împăca cu nimeni, se înţelegea numai cu câinii, cu ei se juca, îi învăţa să facă salturi, să se târască pe burtă după şoareci. Când pleca dimineată, douăzeci de câini îl aşteptau în faţa porţii şi-l duceau până la şcoală. La douăsprezece îl aşteptau din nou şi-l aduceau acasă. Nu ştiu dacă voi aţi avut câini, noi am avut, câinele e cel mai simţitor animal. Sunt oameni care vorbesc cu păsările, eu cred ca băiatul ăsta ştia să vorbească cu câinii. Poate că toţi câinii ăia se gândeau că şi băiatul ăla e un câine, sau poate el credea că e câine.

– Hai să plecăm, zise fata, s-a făcut târziu, trebuie să se lumineze şi mă apasă aerul ăsta din cârciumă.

– Bine, căzu el de acord, şi se gândi că de cu seară fusese gata să plângă, iar acuma nu mai simţea nimic, avea sufletul gol.

Trecu printre mese, în urma Luciei, ţinând servieta lipită de picior, arunca o privire inexpressivă spre bărnele false, lustruite, băgă un pumn de bani în mână femeii de la garderobă şi-şi umplu buzunarele cu pocnitori mici şi cafenii, aşa cum sunt castanele, dar aspre la pipăit. Cerul deasupra fluviului era înalt, sălbatic, fata îl apucă de braţ şi îl duse la capătul digului, unde era o limbă de nisip – el avu impresia că va vedea jos, lângă tufele de mărăcini, stârvuri de vită – şi ea îşi scoase rochia şi rămase goală, ca să facă baie, şi-i spuse şi lui să se dezbrace, dar el nu vru, răspunse că e bolnav, se lipi cu spatele de peretele de piatră şi-o privi cum încerca apa cu piciorul. Avea o carne moleşită şi blondă, lascivă mai mult decât moleşită, şi care, frământându-se în mers, îşi trăda condiţia de masă amorfă care nu ştie să fie neîndurătoare.

– Am un săpun în poşetă, dă-mi-l, ceru ea.

Tudor deschise poşeta, scoase săpunul, înfăşurat într-o hârtie, şi i-l duse. Ea îl privi pe Tudor, râzând, fără să se ruşineze de goliciunea ei. Avea sâni mari, cu urme galbene, de muşcăături vechi, înmiresmaţi şi răcoroşi, ea încercă să-l aţâţe, scuturându-şi-i, dar el se retrase, fără să vadă urmele acelea brutale, de parcă i-ar fi fost nevastă şi o

cunoștea din toate nopțile, și, retrăgându-se, închise ochii și încetă să mai fie acolo, în malul fluviului, pătrunse într-o câmpie înconjurată de zări mișcătoare, pe care putea să le mute unde vroia, și venură cu el douăzeci de câini și un băiat care păzea câinii și vorbea cu ei și câinii îl înțelegeau, pentru că și băiatul era un câine.

– Am venit să vă spun că ... să vă duceți dracului. Se poate să nu-mi spuneți că veniți la baie?!

Era Ciclistul. Scăpase de tapițer și sta în muchia de piatră a digului, clătinând încet un picior musculos. Aerul străveziu al dimineții îl îmbracă într-o suflare răcoroasă, cu miros de nămol. Tudor nu se întoarse, ridică ușor privirea peste cap, rostogolindu-și ochii, și se gândi că are douăzeci și opt de ani și că nu va putea niciodată, chiar dacă va fi să trăiască șazeci sau șaotezeci de ani, să deseneze zgomotele, creșterea și agonia lor, ci numai le va auzi mereu. Atât: le va auzi mereu.

– Ai cumpărat pocnitori, spuse Ciclistul. Dă-mi și mie.

– Ia-le pe toate, zise Tudor, și i le dădu.

Iar Ciclistul începu să le izbească în piatră.

IARBĂ VÂNĂTĂ

Marea dormea sub bărci, trândavă. Porniră din orizontul verde, briza suspina între straturile de trandafiri albi și-n plopii care închid plaja în dreptul hotelului Bellona.

– Saramura asta, zise bătrânul Alf, începe să-mi facă greață. Juri că-i pregătită de bucătăreasa de la cantina teatrului.

Întinse picioarele subțiri – stângul era mai scurt cu două degete – și cearșaful vechi plesni pe mijloc. Alf se săltă în șezut, amărât, privi cu dușmănie încordată, clătinând aproape imperceptibil țeasta ascuțită cu păr rar, lipit de tâmpile, cu nasul coroiat la vârf, de nesfârșite întâlniri cu paharul, și, întinzând mâna, cu degetul arătător în formă de cange, spintecă până la capăt cearșaful.

Tolănită în șezlong, Avia se căsnea să-și lipească pe nas un petec de hârtie udat cu scuipat.

– De ce-ati făcut așa? spuse ea. Vi l-aș fi cusut eu.

– Iubesc desăvârșirea, răspuse Alf.

Era supărat că nu-i sosise pensia. Desfăcu brațele vânjoase și tari, în ciuda subțiririi lor, și rămase tăcut, cu gura deschisă, primind ca pe o binefacere briza.

– Pinii din Roma! spuse, râzând, tânărul actor. Îți închipui, pesemne, că aerul salin lustruiește dinții.

– Poate-ți cârlesc două perechi de palme! se-nfurie Alf. Ești obraznic și stupid ca un bivol.

– E îndrăgostit, spuse Avia.

– Da? întrebă Alf. Curios. Eu, însă, cred că e numai excitat.

Rigo sta în genunchi, brunet și masiv. Mușchii lui, proeminenți sub pielea bronzată, încercau un joc teribil de relaxare și uimire.

– Vorbești prea liber, spuse el.

– Nu, draguță, zise Alf, ceea ce fac eu se cheamă conectare. Dar îți trebuie imaginație ca să înțelegi asta. Și tu nu ai.

Rigo luă nisip în pumn și, lungindu-se pe burtă, îi presără pe picioare Aviei. Ea, fără să spună ceva, mișcă ușor tălpile – vietăți ciudate, cuprinzând o acceptare vibrândă – și Ringo își lipi buzele uscate de unghiile date cu sidef.

Douăzeci de copii, în fundul gol, grași, prăjiți de soare, cu degetele și gura minjite de untul servit la micul dejun se pișau în marginea apei. Cel din capul șirului rotofei și cu buricul gogonat, îngenunchease într-o parte, încercând parcă să se ferească de două fete, întinse pe saltele pneumatice, lângă cortul unui pictor modernist – culori vii aruncate pe pânza de in laolaltă cu frunze de arțar, și cu etichete ale unor hoteluri din stațiuni celebre. Un suedez sau așa ceva – în orice caz un nordic – filma plaja cu un aparat cu peliculă îngustă. Se cocoțase pe o scară de zugrav și Alf, privindu-i picioarele păroase, se pomeni mârâind o înjurătură. Ringo crezuse ca lui îi fusese adresată.

– Am spus pinii din Roma și te-ai supărat, zise el. Dar în preajma ta, toți spun asta.

– Iar începi să fii scârbos. Știi bine că nu i-am văzut niciodată.

– Marea e îngrozitoare astăzi, spuse Avia. Hai, isprăviți, să-nchidem ochii și să ne gândim că suntem în *Moartea la Veneția*. Sau, mai precis, în lagună la Veneția.

– Da? Și cine-i Tadgio, aș vrea să știu?

– Nimeni. A fost. Am avut un frate care semăna perfect cu Tadgio. Aceeași matrice luminoasă... Ați auzit de crima din Constanța? Un doctor care ...

– Un dement, retează Alf. Trebuia împușcat pe loc. Fugă de sub escortă, sau ceva în genul ăsta. O explicație, o motivare se găsește oricând, dacă vrei să cureți lumea de tâmpiți.

– Mai bine zis, un caz tipic de invertit sexul, preciză Rigo.

– Tot una e, zise Alf.

– Dar nu se știe sigur dac-a vrut să ucidă.

– Să-l împuște! strigă bătrânul. Și-ar trebui s-o facă aici, pe plajă, în fața lumii. Pe plajă, ca să-i pară și mai rău de viață.

– O! se scutură Avia.

– De ce, domnișoară? Sunt sigur c-ai vrea s-asști la spectacol. O execuție în zori. Asta aduce public. După execuție, ne-am sui în automobilul lui Rigo și am pleca la Balcic, în Bulgaria.

– Și de la Balcic, în drum spre Varna, ne-am opri la hanul ăla al derviștilor, adăugă Rigo. Ți-amintești, Alf?

– Pinii?

– Puah! Pinii din Roma! Nu de pini, de mormântul ăla al turcului, ziceam. Auzi, Avia, mormântul are o răsuflare. Bagi mâna, și dacă ți-ai înșelat bărbatul – cu fapta – sfântul dinăuntru ți-o rupe. Tronc! și rămâi ciungă pe viață, fetiço.

– Da, știu, zise Alf. Tot de crime vorbeam și atunci. Era o chestie drăcească, mi se pare. Tu povesteai.

– Exact, eu povesteam, pentru că eu am descoperit criminalul!

– Tu?! se miră Avia.

Și trupul ei mic, unduios, în care tremurau fosforescent douăzeci și patru de ani, se încordă, și Rigo înțelese brusc semnificația cuvântului conectare pe care-l pronunțase Alf.

– Da, eu, zise el, dar peste sângele scurs e numai uitare. Crima s-a produs acum optzeci de ani. Am muncit ca un bezmetic o lună încheiată, am cercetat o tonă de hârtii și l-am găsit pe ucigaș. L-am prins, dar el nu mai exista de mult. Ca să vezi ce afacere tâmpită! Trăim puțin, asta e. Nu mai exista nici ucigașul, nici cei ce voiau să se răzbune.

Ocolind printre straturile de trandafiri, o femeie în rochie lungă, cu părul blond, despletit pe spate, se apropie de grupul actorilor. Purta papuci cu barete din fir aurit. De toartelesacului ei de plajă atârnau două șiruri de scoici poleite. Înaltă, cu gâtul lung, privi o clipă baticul care înfășura, în legătură egipteană, capul Aviei, surâse și, aplecându-se către bătrânul Alf, spuse încet:

– Te cheamă tata. Acum.

– E grav? sări Alf, și-și apără cu unghiile pieptul osos.

– Suntem în vila de lângă biserică.

– Fac un duș și vin acolo în zece minute.

Blonda avu un zâmbet pentru Avia, trist, nepotrivit cu trăsăturile drepte, înghetate ale feței, și plecă, urmărită cu coada ochiului de către Rigo. Un copil, purtând peste mijloc un colac de salvare, se întinse să apuce șiragul de scoici poleite, ea îl îndepărtă, apăsându-l ușor cu palma pe creștet.

– Moare! zise Alf și înjură. Pinii din Roma! și se ridică în picioare tropăind să scuture de pe el grăuncioarele de nisip.

– Cine moare? întrebă Avia.

– Grigore Ionescu-Șoimu, marele tragedian, regele la arlechin, și porni spre hotel.

– Milostive l murmură Avia, și înțepeni în șezlong, cu marea adunată în ochii negri ...

Bătrânul Alf, în costum închis, cu lavarieră roșie, învoaltă, sub fălcile vinete, înțesate de peri aspri, străbătu parcul în care doi paznici stropeau iarba cu furtunul, și ajunse în poarta de lemn a vilei de lângă biserică. Un pescar, care întinsese plasa pe gard, se bătea peste cizme cu doi guvizi. Plescăitul acela enervant se asocia cu şuieratul dezgustător al unei sirene din parc și cu ciripitul insolent al vrăbiilor din clopotnița dată cu miniu de plumb. Sus, pe cerul albastru-cețos, alerga un nor, în formă de câine. Dar jos, în rugii de iederă acoperind terasa de lemn, se scutura liniște. Alf auzi tusea cuiva, seacă, apoi din nou plesnitura guvizilor pe tureatca cizmelor de cauciuc, și se opri. Muribunzii îl înspăimântau și el era singur. Apoi un gând îl străbătu: „Dacă intru la el, trebuie să mă vadă mai bolnav”, și se întoarse, tiptil, la poartă, și luă, întinzând mâna peste gard, bastonul pescarului.

– Ți-l înapoiez imediat, băiete, spuse în șoaptă și, înfingând în dalele de piatră vârful bastonului prevăzut cu amortizor, pătrunse în vilă.

Briza mării și un miros nedefinit, răcoros, ceva între esență de brad și mucegai de marmură – sau amândouă la un loc – îl făcură să se strâmbe, dezgustat. În fundul încăperii, după o perdea de tul, găurită în mai multe locuri cu țigara, Grigore Ionescu-Șoimu zăcea într-un pat larg, cu pătura trasă până la bărbie. Capul, cu păr bogat, sur, încâlcit de transpirație, se odihnea pe o pernă de pluș. Ochii mari, goliți de orice expresie, priveau fix carpeta de păr de cămilă prinsă cu un șnur pe peretele din față. În două oale de lut, cu brăie negre și verzi, puse de o parte și de alta a căminului de scândură pentru picioare, trandafiri galbeni și liliac de Dobrogea.

Alf trase colțul perdelei și inelele de alamă zornăiră pe sârmă. Bătrânul mișca buzele uscate, fără să articuleze un cuvânt, și se răsuci chinuitor pe coaste.

Bătând, cu pleoapele obosite – mușchii, adunându-se în gălci, trădau umbletul nimicitor al bătrâneții – Alf încerca cu mișcări rupte să ia carafa cu apă de pe masă, nu izbuti și se lăsă greoi în fotoliul de răchită tras lângă pat.

– Alf! îngână Ionescu-Șoimu și fixă bastonul.

– Șchiop, zise Alf. Tendonul ăla a cedat complet și nu mai e nici o scăpare. Pinii din Roma, din cauza lui nu i-am văzut.

– Directorul a fost un măgar. Ar fi putut să te ia.

– E târziu, bravul meu prieten. Ce-a fost, nu mai vine. Eu v-am fost umbra tuturor. Dublura ... Și-acum sunt aici, la mare, ca să-mi aduc aminte de ... Nu mai știu de ce. A, femeia și luna. Femeia care se îneacă. Azi noapte am murit.

– Ei, prostule!

– Știu ce vorbesc. Venea furtuna și n-am văzut-o. Fulgera spre Turcia, unde n-am fost niciodată, și eu muream. Sunt mort, da, da, tu vezi acum, pentru că eu nu sunt aici. De un an îmi bătea moartea la geam și azi noapte i-am deschis: „Intră!” E rece la tine, frig.

– Aici, Alf? fii băiat cuminte, e cald, am spus să se facă focul.

– Sunt în mijlocul râului, de-aia mi-e frig, tu nu vezi? Am plecat cu mașina, și ăla, figurantul ăla obraznic, ăla cu mutra învelită în foiță de staniol, vorbea de crime. Pinii din Roma! Nu există crime perfecte.

Detectiv fără angajament, care tăcănea la aparatele de bord ca să-și facă de cap, ca s-o ciupească pe Barbara. Și uite, s-a rupt șoseaua și am intrat în râul ăsta din dedesubtul șoselei. Auzi, cine lasă râurile să încalce peste șosele? Nu vreau!! Barbara! ... Barbara!

– Alf, prietene, gemu Ionescu-Șoimu.

– Pinii din Roma, strigă iarăși Alf, și se ridică.

Obercăind, apucă bastonul, îl înfipse în covorul de plută, să sprijine piciorul schilod și coborî în grădină. Vrăbiile se mutaseră de pe clopotnița bisericii în teiul din curtea vilei, pe cer, norul în formă de câine se adunase în haită – era acum ca un mal de nori negri în formă de câini, cu boturile lungite spre soare – iar pescarul de la poartă frământa tutun în palmă, neliniștit, și pe mare se clătina vânt verde, bărcile săltau, scârțâind, și pescăruși albi, întorși din gropile cu hoituri ale stepei, țipau, chemând furtuna.

Alf atinse plasele ude și smulse câteva fire de zegraz, ruginite.

– Băiete!

– Ascult, domnule, zise pescarul.

– Moartea vine cu vrăbii.

– Nu înțeleg.

– Nu-i nevoie, zise Alf, tu vinzi pește, eu vând iluzii.

Și, îndreptându-și umerii, se înclină larg în fața a două fete, suedeze sau cam așa ceva, care se întorceau de la plajă. Încetiniră mersul ceea ce era o invitație, și Alf se prezentă și porni în rând cu ele, trăgând ușor piciorul stâng. Nu se arătau chiar atât de bucuroase de cunoștință, cum ar fi vrut Alf, spuseră că se grăbesc să prindă masa cu prima serie – îngânără ceva și despre niște prieteni – și el se gândi c-ar fi trebuit să le ofere un aperitiv, campari sau biter servit cu gheață, dar n-avea bani. Le propuse, totuși, să se întâlnească din nou, seara, după cină, ca să meargă la barul Neptun din coasta lacului Sutghiol și se despărțiră.

Exact în clipa aceea începu ploaia, fetele fugiră spre hotel, apărându-se de ploaie cu sacii de plajă și Alf se întoarse să-l caute pe Rigo. „Dacă vreau ca ele să vină, nu trebuie să fug”. Apoi schimbă gândul: „Îl voi sili să-mi dea bani, are, trei zile pe săptămână aleargă prin viile de la Murfatlar, în chip de faun, ca să-i înveselească pe străinii care merg acolo să ciocnească oale cu Bacchus... cine dracu o

fi făcând-o pe Bacchus?! ... Ar trebui să mă angajeze ca un faun șchiop, m-aș urca pe mese, aș țopăi printre străchinile cu pastramă, cu stângul aș răsturna coarne de țap și fetele mi-ar stoarce struguri în ceafă.

Rigo și Avia ședeau pe terasă, lângă sala de biliard, mâncaseră și priveau cum bate ploaia în mare. Alf intră, atârână în cuier pălăria din pai de orez, și se așeză la masă dinaintea unei porții de pește alb și a unui castron de salată de morcov și țelină, amestecată bine cu ulei și sos de citrice. Schimbase costumul, păstrând doar lavaliera. Haina ușoară, cu flori de bobiteț de țesătură, pusă peste o cămașă de poplin, cu manșete lungi, încheiate în butoni lucrați din monezi de argint vechi, se asorta strident, parcă ar fi fost de împrumut, cu pantalonii indigo, dându-i lui Alf o înfățișare de crupier, la modă, aici la porțile orientului, cu vreo treizeci de ani în urmă. Imaginea ar fi câștigat în perfecțiune, cu condiția ca Alf să învârtă în mâini, neglijent, clănțănindu-i încuietorile, o tabacheră din aur masiv, și să aibă în buzunare o revistă de sport ilustrată și un program de curse.

– Cum îi e? întrebă Avia, și Rigo o văzu cum își înfinge ușor dinții în buza subțire și vânăță, pregătindu-se să se abandoneze durerii.

– Rezistă, răspunse Alf, cu o voce care nu mai lăsa loc pentru amănunte.

Alf știa foarte bine că nimeni nu vine la mare ca să trăiască sau măcar să accepte o nenorocire. Acolo unde apa, pământul și soarele se unesc pentru o aventură supremă, gândul fiecăruia dintre noi, bolnav și uimit, încercă mereu doar speranța de aventură, rareori glorioasă, dar veșnic înscrisă în carne.

– Ar fi groaznic, spuse Avia.

Dar Alf n-o auzi. Zise:

– Am jucat în fața lui rolul omului de două ori mai bolnav, vizitat clipă de clipă de moarte și asta o să-l ajute să se mențină.

– Nu cred că ți-a reușit, spuse Rigo. Tu ai un mod nenorocit de a privi viața, și asta te trădează.

– Cum? întrebă Alf.

– Corcit.

– Drace! făcu el, mirat. În gura unuia ca tine, asta nu sună rău deloc. Dă-mi două sute de lei, ceru el apoi. Scoate și numără imediat,

fiindcă presimt că o să ne certăm și nu mai văd cum o să mi-i dai pe urmă. Mulțumesc, spuse, împăturind hârtiile. Bani au numai nebunii și proștii. Rigo, pentru că ei călătoresc mult și sunt indivizii cei mai vitali. Știi că într-un fel marea e o zeamă a prostiei voastre? Da, marea e vie până la două-trei sute de metri adâncime, numai apele din zona asta călătoresc și au prilejul să devină ploaie, în rest, totul, totul e mort, înțelegi?

– Voi, bătrânii ... zise Rigo cu dispreț

– N-ai înțeles nimic și, uite, o să se întâmple ceea ce bănuiam.

– Curios, spuse Avia, nu-l puteți suferi, dar sunteți mereu împreună.

– O ciudățenie a mea de care nu mă pot lecu. Dar pe ploaie simt o nevoie biologică să-l jignesc, așa cum simte el acum nevoia să facă dragoste. Ești un animal, Rigo.

– E o pierdere? întrebă Rigo, nepăsător.

– Nu, cred că nu, pentru că înaintea dumnezeirii numai omul singur e omologat ca ființă răspunzătoare de actele sale ... animalele i-au fost date omului ca jertfă ... dintru început într-o sfârșit ... degeaba le plânge Axel Munthe ... toate, toate sunt jertfe date omului. Chiar și cele care scapă și mor de moarte bună, după ce toată viața au ucis, au gătit, au strangulat și au nimicit, fără să fie pedepsite, căci omul n-a putut să le ajungă, sau le-a ajuns, dar era sătul și-i prisoseau, nu vor fi din nou înviate, căci ele n-au drept nici de acuzare, nici de apărare, așa înțeleg eu, și apostolul Petru o spune ...

– Pinii din Roma! spuse Rigo, plictisit, lasă-te de chestii de-astea.

– Așteaptă, ceru Alf, mai am încă un punct de vedere. Am fost înzestrat cu multă imaginație, de-aia îmi și permit să-mi schimb punctul de vedere când vreau, sau îmi permit să am mai multe puncte de vedere în același timp. Ionescu-Șoimu avea talent, mult, nemăsurat, dar nici un pic de imaginație. Noi doi, uniți într-unul singur, am fi uimit și-am fi distrus scena românească.

– Trebuia să te ocupi cu altceva în viață.

– Păi asta am făcut mereu.

– Cum? întrebă Avia.

– Am visat. E o ocupație dintre cele mai grele. Pentru cei mai mulți, imposibilă. Adineauri, vorbind, mă gândeam cum o să mor.

– Nu mă interesează cum o să mori, zise Rigo, ci ... când o să mori.

– Asta ține mai mult de vis. Dar o să mor izbit în falcă de un camion. Vreau să trec strada, alunec și un camion în plină viteză o să-mi zboare teasta.

– Oribil, se scutură Avia.

– Nu, zise Alf, fiindcă în ziua aceea, o să fiu mireasa care nu se mai întoarce. Știu un loc la Dunăre și o casă de lemn. E iarnă și obloanele sunt înghețate. În ziua aia o să ningă, o ninsoare cum nu poate să fie decât acolo, iar eu o să am douăzeci de ani și o să fiu fată și mireasă. Din casă, prin crăpăturile obloanelor și ale ușii, ies aburi, înăuntru se petrece. Încet, cu paltonul peste rochia de nuntă, urc dâmbul din fundul curții și cobor la fluviu. În gura șopronului, două sâni și patru cai, cu păturile pe ei. Au promoroacă pe bot. Un bici atârână, uitat, la streășină. Un morman de lemne și un coș pentru surcele. Desprind toporul înfipt într-o buturugă și sparg o copcă. Îmi place cum sare gheața și vreau să văd la ce adâncime o să dau de apă. Știu că totul o să fie altfel de acum înainte, dar, lovind cu toporul, refac tot ceea ce ar fi avut un sens. Ninge mereu, undeva, nevăzut, un ins pe care nu-l cunosc numără bățiile toporului, cei dinăuntru beau, și târziu o să-și dea seama că nu mai sunt acolo. Cineva mă strigă și pornesc să mă caute. Unul dă de copcă, dar în gura ei nu vede decât un pește, mare, gras, cu solzii aurii, deschizând gura după aer. O să îngenuncheze și o să-l prindă și o să-l arunce pe gheață, strigând c-a prins un pește, și o să-l spintece cu briceagul, dar peștele ăla va continua să se arate mereu în copca aia, în fiecare an și după fiecare nuntă, până când nu va mai fi, și după aceea. Și alți oameni îl vor izbi într-una cu capul de gheață și el va sângea în toate iernile și va continua să fie mereu la întâlnire, nelipsit ... Am, undeva, o scrisoare de la o fată de demult pe care am iubit-o și am lăsat-o să plece departe. Scrie: „Am cumpărat un pește mare, cu aripioare roșii, în fiecare zi scot din acvariu o lingură de apă sărată și pun la loc una de apă dulce, și când se va obișnui să trăiască așa cum l-am silit eu s-o facă, o să-l iau și să-l pun în albia râului de sub casa unde stau acum și o să-l blestem să urce pe toate râurile și pe toate fluviile, și să intre în Dunăre și să se oprească în copca de unde am băut amândoi într-o iarnă”. El a

pornit și vine, Avia, suie și rățăcește, dar într-o zi va fi lângă casa de lemn. Și toți peștii pe care i-a prăsit în drumul lui, otrăviți de blestem, ca într-o religie a necunoscutului, adică a ceea ce e dedesubtul sufletului nostru și ucidem, așezând mort lângă mort într-un cimitir monstruos, vor continua să urce din râuri și din fluvii ca să fie culeși de mâini grele și izbiți cu capul de gheață, groasă ca piatra lunii. Spune-mi ceva, Rigo, orice vrei, pentru că, fiind atât de netrebnic pe cât ești, orice-mi vei spune o să mă scoată din sărite.

Rigo scutură capul frumos, cu tonsura de sportiv.

— Ești o maimuță care scui pă în zăpadă! aruncă Alf, plin de dispreț și se aplecă smucit spre dreapta ca să smulgă suportul de ziare, așezat chiar lângă Rigo.

Atunci se produse incidentul acela stupid și grosolan, *acea neînțelegere regretabilă*, cum avea să spună a doua zi directorul hotelului. Alf, repezind brațul, izbi în tava cu cafele cu care un băiat de la bar — cu vipușcă de satin, haină de culoarea scorțișoarei, fără revere, ochii mici, cenușii, față mică, de castor, obosită, bărbie îngustă de un deget — încerca să se strecoare către sala de biliard, de unde răzbătea la intervale regulate, zgomotul bilelor de fildeș, lovite metodic cu tacul. Trei cești zburară și se făcură țandări pe mochetă lângă Avia care, țipând, ridică picioarele mult și le bătu în aer, descoperind o clipă pulpele strălucitoare și furoul roz, cu margine de dantelă neagră, alte patru căzură pe masă și se vărsară pe pantalonii indigo ai lui Alf. Băiatul, speriat, începu să se bâlbâie — scuză și reproș în același timp:

— Domnule, domnule! ...

Alf, opărit, își pierdu mințile. Smulse șervetelul din inelul de lemn și, răsucindu-l funie, îl lovi peste față, țipând strangulat:

— Imbecilule.

Băiatul apucă șervetul cu o mână și i-l smulse, Alf se năpusti asupra lui cu pumnii. Amețit, băiatul dădu drumul tăvii, făcu doi pași îndărăt și, încordându-se, se azvârli cu capul — berbece — în burta lui Alf. Exersase, pesemne, îndelung acest procedeu de atac — la el, formă de apărare și de existență — în bucătăriile tuturor restaurantelor unde spălase vase, înotând pân-la coate în apă jechoasă, plină cu resturi de cotlete și de varză călită, pentru că lovitura fu de-a dreptul formidabilă și-l proiectă pe Alf în masa de lângă fereastră, încărcată cu coșuri cu

fructe. Și nu-l lăsa să-și vină în fire. Fierbând de furie, înhăță mâna cu care Alf da să se sprijine și să se ridice, își înfipse dinții în ea și mușcă adânc, rupând carnea și însângărând-o desperat și fericit – acea fericire stranie, inegalabilă, nepământeană, născută dintr-o ură cumplită, ajunsă pe făgașul răzbunării.

– Rigo! strigă Avia. Pentru Dumnezeu, de ce stai?

Dar Rigo ședea și urmărea scena cu un fel de încântare. Când îl strigă Avia, se ridică, masiv și elastic, și-l înfășcă pe băiat de ceafă, strângând puternic cu degetele pline de inele false. Și pe urmă – ceea ce constitui principalul eveniment al zilei – când simți că fălcile au cedat, descleștându-se, îl purtă pe sus câțiva metri, ținându-l tot de ceafă, ca pe un câine smuls apelor, și-l împinse lângă căminul de teracotă, cu focurile stinse.

Scăpat din strânsoare, băiatul se holbă zăpăcit la Rigo, zăpăcit dar și cu un soi de admirație și părea că nu înțelege ce s-a întâmplat, de ce se strâmbă Alf și ocărăște și-și tamponează mâna vătămată cu batista.

– Ce bestie! rosti cineva de la o masă vecină. Țstuia, dacă-i faci o observație, vine și te omoară prin somn.

Și atunci, el înțelese. Masca de nedumerire și buimăceală căzu de pe fața lui și făcu loc îngrijorării. Se îndoi încet, îngenunche și începu să strângă cioburile. Îi tremurau brațele și-i vâjâiau urechile, și lacrimile îi umplură obrazii. Plângea tăcut, cu limba aduna lacrimile prelinsse la colțurile gurii, fiecare hohot se spărgea înăuntru și-i sgâlțâia convulsiv umerii șubrezi. Acum putea fi lovit fără risc, împotrivirea din el se topise toată în acea mușcătură crâncenă, aștepta chiar să fie lovit din nou.

Jur-împrejur – cerc aspru, nemilos, de priviri crucișe. Un jucător de biliard, în tricou galben, sulfuros, cu pantofii de tenis, cu ochelari fumurii, care apăruse în ușă spre sfârșitul încăierării, îl strigă sec:

– Mă, derbedeule!

Băiatul ridică fața, păstrând-o proptită pe covor, un fel de aripă căzută în nisip, și jucătorul întărâta lungi tacul și-i atinse fruntea, lăsându-i între sprâncene un punct albastru.

– Lasă-l în pace! strigă Alf de lângă fereastră. Cine te-a poftit să-ți bagi mutra aici?

– Dar îl așteptam cu cafelele, răspunse celălalt – uimit.

– Întoarce-te în sală și o să-ți aducă. Sau, dacă nu mai ai răbdare, așează-te în patru labe și bea ce se mai găsește pe jos. Avia, hai și ajută-mi să mă pansez.

Avia părăsi scaunul de răchită și plecă cu Alf.

– Uite, domnule, spuse jucătorul de biliard, rumen de mânie, îi iau apărarea și îmi găsesc beleaua ... Mă, se întoarse spre băiat, trebuia să-i rupi mâna din cot și să-l plesnești cu ea peste bot până stă ploaia.

Rigo strânse șalul, uitat pe scaun, și porni spre lift. „Acum o să intru în cameră la Avia, era timpul”, se gândi el primind cu zâmbet ușor privirile unei fete, alături de care înotase în zori, când cerul era curat, nedezvăluind nici un semn prevestitor de ploaie, până dincolo de geamanduri unde marea e curată, adâncă și se atârână de trup, grea de ispite.

Când îi ajunse din urmă, tocmai sosise liftul. Avia luă șalul și nu-l primi să vină sus.

– Alf trebuie să se liniștească, iar tu îl provoci neîncetat și o să faci o a doua criză.

– Crezi? facu Rigo, cuprins de scârbă pentru Alf. Atunci o să mă duc să bat popicele.

Se răsuci și-i aruncă bătrânului, peste umăr:

– Iar tu poți să te duci dracului.

Avia trânti ușa, motorul se declanșă cu tunet, cabina începu să urce și Alf rosti furios:

– Cretinul! O carabină cu lunetă, și l-aș curăța de la geam când își spală automobilul.

Singur în hala de lângă terenul de tenis, Rigo aruncă bile de ebonită pe cărarea căptușită cu parchet de stejar de primă calitate și strânsă solid între mantinele de beton neted, strălucitor. Popicele, cioplite în formă de păpuși, asemeni unor sculpturi primitive, Rigo le vedea sub chipul băiatului cu care se abătuse Alf și le ataca plin de râvnă și de dușmănie. Din cauza puțoiului ăla și a dobitocului de Alf călcase în gol în încercarea de-a o poseda pe Avia – și cine știa când avea să mai prindă o zi mohorâtă și ploioasă ca asta de azi, zi ideală

pentru făcut dragoste? Bătu scurt și aruncă, dar bila se opri în salteaua prinsă în două cârlige la capătul celălalt al pistei, fără să fi dărâmat ceva în rostogolirea ei vijelioasă.

– Totul pornește de la stomac. Te îndopi cu munți de carne, cum o să ai precizie?! Repară-ți întâi stomacul.

Era Alf. Nu-l simțise când intrase. Alf își bandajase mâna și o ținea vârată în buzunarul hainei. Între dinți, o pipă goală.

– Poftim și dă tu, zise Rigo. Să te văd ce poți.

– Pinii din Roma. Cu stânga?

– Cu stânga, cu dreapta, cu piciorul, cu orice vrei. Poți să dai și cu pipa aia de lăutar. Dar știu că n-o să dai. Tu, cel mult, poți lua la palme un băiat care poartă o tavă în mâini. Ești un laș, Alf.

– Suport orice, Rigo, dar cu condiția să nu mai învârți pe deget inelul cu cheile mașinii.

– Perfect, zise Rigo, încălecând mantinela. Stai liniștit, și așteaptă.

– Plouă drăcește, aruncă Alf.

– Înapoiază-te în cameră și culcă-te.

– E frig .. M-au sunat de la recepția hotelului să-l primesc pe băiat să-și ceară iertare.

– N-are vârsta, Alf. Se pune chestia de limită de vârstă.

– Pot să-l fac să vadă cum arată o școală pe dinăuntru. Una de corecție.

– Aha ...

– Când l-a împins ăla cu tacul, m-am văzut pe mine. Într-o dimineață, scoși la apel, n-a răspuns unul. Comandantul a intrat în cort, a stat un minut sau două, a ieșit și-a dat ordin să se taie sforile și să se coboare pânzele cortului. „Jos prelatele!”. Tot așa urlase și cu o seară înainte, când ne aduceau de la culesul porumbului. „Jos din camioane!” și „Jos, pe pământ, așezați turcește!”. Era întuneric, au proiectat farurile asupra noastră, ca să poată repara șoferii cele două mașini intrate în groapă, și noi, două sute de inși, ședeam pe pământ, unul lângă altul, tăcuți, sleiți. Ionescu-Șoimu dormea cu bărbia în piept și cu palmele apăsate pe ceafă, ca să nu-l pătrundă ploaia pe spinare.

Ploua mărunț și, dac-am fi stat în picioare, în primul șir, unul lung ca tine și alții mai lungi ca tine, noi, cei din spate, mici, prin jumătatea ta, sau de talie mijlocie, dar tot mici, am fi putut să ne cărăm, să dispărem – înțelegi? – și-atunci el a strigat: „Jos, turceștel!”, ca să ne aibă sub ochi, și-n situația aia nenorocită, eu mă gândeam ca tot e mai bine de noi, pentru că stăm jos. Ei ședeau în picioare și puteau să stea așa toată noaptea. Și chiar au stat toată noaptea. Iar în dimineața când n-a răspuns unul la apel și el a intrat în cort, scârțâindu-și cizmele cu tocuri femeiești – căci semăna cu o femeie, și unii chiar se jurau că e femeie, fiindcă avea pantaloni dinainte netezi, dar avea și un smoc de barbă, ceea ce nu înseamnă că nu putea să fie femeie, fiindcă s-au văzut și femei cu barbă, la circ, de pildă, sau în afara circuitului – și a ieșit numaidecât strigând: „Jos prelatele!”, și prelatele au fost coborâte, colo, sus, în vârful schelăriei, sub cerul ăla de plumb, cenușiu și umed, atârna spânzurat cel care nu răspunse prezent la apel. „Hei, ia uitați-vă la ăla, ne-a spus el, nu i s-a deschis parașuta”, și s-a dus lângă spânzurat, și trupul mortului se clătina, parcă se silea să-și ia vânt și să lovească odată cu bocancul în mutra aia care putea să fie de femeie, și cred că era de femeie. „Mă, de ce nu ți s-a deschis parașuta, ce-i cu tine?” și l-a împuns între ochi cu un băț, exact cum a făcut ăla cu tacul.

Rigo sări de pe mantinelă, încet, parcă studiindu-și mișcările.

– Ies să fac o plimbare cu mașina, zise el.

– Până unde? întrebă Alf.

– Până într-un sat mai încolo, și făcu un gest cu mâna, indicând vag direcția. O fată cu care am înotat azi dimineață în mare mi-a spus că e în satul ăla un ghicitor care se uită un minut în ochii tăi și-ți spune tot ce-o să fie cu tine.

– Merg, zise Alf.

– Nu, spuse Rigo. Ceea ce o să fie cu mine, mă interesează numai pe mine. Iar ție n-are ce să-ți mai ghicească.

– Trecutul, zise Alf, marea enigmă a fiecărui om. De ce am lăsat-o pe fata aia să plece și de ce mi s-a întâmplat tot ce mi s-a întâmplat!

– Astea le știi singur.

– Pinii din Roma! Nu știu nimic. Sau știu două-trei lucruri, ceea ce e nimic. Tu, Rigo, dacă ar fi să te naști a doua oară, ai vrea să trăiești din nou ceea ce ai trăit până acum?

– Pe dracu! Nu m-am gândit niciodată.

– Eu aș vrea, zise Alf, să fiu exact ceea ce ai fost tu până acum, și altul de acum încolo.

– Adică ce ai fost tu de la vârsta mea înainte.

– Nu, nu, altceva. Așa cum spui tu e un amestec de-a dreptul neplăcut.

– Dă-mi mie pipa, ceru Rigo, mă prinde când stau la volan.

Mașina, un Opel record, era în spatele hotelului. Luară loc pe pernele moi și ieșiră în șosea, strivind mușchiul a două brazde de flori. În golful străjuț de plop, în dreptul unei băraci de carton presat cu firmă: „Nelu! imortalizează viața minunată în aer liber”, se rotea o barcă cu pânze, virând periculos pe lângă uriașele bucăți de piatră îngrămădite la capătul digului. Și apoi: stepă, așezări pescărești, tocate de ploaie oblică, și vânt turmentat.

După douăzeci de minute, Rigo opri în fața unei prăvălii sătești. Miros de zahăr, de stambă și gudron. Sub legătura de curele de bici, atârând de plafon, vânzătorul, un tip cu dinții galbeni și gulerul cămășii îmbibat în sare, bea țuică dintr-un pahar ventuză, cu un prieten care sta pe un bidon de aluminiu, din acelea în care se transportă laptele pe distanțe mari.

– Căutăm pe cineva, zise Alf. Mai mult femeile vin la el ... dar s-a produs un furt.

Rigo, întors cu spatele, părea că nu ascultă și că e foarte interesat să știe ce se află în pachetele de pe fundul butoiului de lângă tejghea.

– Nu cred că vă primește. În orice caz, dacă sunteți cu mașina, nu vă primește, zise vânzătorul.

– Lăsăm mașina aici.

– Veniți cu mine, spuse celălalt, și se sculă.

Avea în jur de cincizeci de ani, era slab și plumburiu în obraji și când se sculă, Alf văzu că are gheb, dar se prefăcu că n-a observat și-l chemă și pe Rigo să vină.

– Nu, nu ... dumneata singur, zise ghebosul și, trecând după tejghea, deschise o ușă care da spre curte.

Alf ezită, dar vânzătorul îi făcu semn cu capul, adică să se ducă, și atunci se strecură printre doi saci cu fidea și ieși în curte. Ghebosul îl aștepta, oprit în dreptul closetului spoit cu var, și când Alf se apropie cu pălăria din pai de orez înfundată adânc pe frunte, se mișcă și întrebă:

– Cine v-a trimis încoace?

– O femeie, minți Alf.

– Cum, v-a spus ea?

– Eram azi dimineată pe plajă. Eu, prietenul ăsta al meu și ea. Mai încolo erau doi țigani, cu doi urși, în lanț, se opriseră să-i spele.

– Așa. Și ce vi s-a furat?

– Nimic. Trebuia să intrăm într-un fel de vorbă și-am spus ce mi-a trecut prin cap.

– Atunci ce vreți să știți? Trebuie spus limpede.

– Eu vreau să știu dacă o să mor izbit în falcă de un camion.

– Nu te mai duc, zise ghebosul.

– De ce? întrebă Alf.

– Nu te mai duc, asta-i, repetă el și, dând colțul pe după o stivă de lemne, pieri printr-o spartură a gardului.

Înainte de a trece în curtea alăturată, văzuse în cărare o bucată de cositor, o luase și-o băgase în buzunar.

– Ascultă, strigă Alf, stai puțin. M-ai scos afară, stai să vorbim.

Dar omul nu se opri. Alf îi auzi pașii, clefăind în noroiul dintre șuri și se întoarse în prăvălie. Rigo, sprijinit de butoiul pe fundul căruia zăceau niște pachete, desfăcea țigări și îndesa tutunul în pipă.

Vânzătorul golise paharul, acum sugea o bomboană umplută cu marmeladă și măsură o funie de cânepă cu metrul de lemn.

– Ce s-aude, Alf? întrebă Rigo, scăpărând un chibrit.

Dar Alf nu-i răspunse, se apropia de tejghea, se propti cu coatele în marginea ei și-l întrebă pe vânzător:

– El era ăla?

– Șaisprezece-șaptesprezece, șaptesprezece metri douăzeci și opt, hai treizeci să zicem, șaptesprezece metri și treizeci de centimetri.

Funia asta o am în inventar de patru ani și scade mereu. Nu puteam să vă spun că el este, am nevoie să mă servească pentru un prieten, pentru un cunoscut, și dacă el nu s-a oferit singur ...

– Plăteam, se revoltă Alf, nu era degeaba.

– Știu, dar se ferește. Nu e liber să facă ce face. Mai încercați o dată ... mâine, poimâine. Astăzi era și supărat, dimineață s-a certat cu fi-su.

– Ne ajuți? întrebă Rigo. Data viitoare ...

– Te scap de funia aia, zise Alf, cât costă?

– Douăzeci și cinci de lei.

– Dă-o.

– Ce faceți cu ea?

– Uite, vreau să mă încing peste mijloc, se enervă Alf, și chiar se încinse, strângând nodul cât putu mai tare.

Vânzătorul râse. Lopățelele dinților galbeni se clătinau în gingii.

– Ceva, ceva, tot v-a spus el, cred eu.

– Ce ți-a spus? atacă Rigo.

– Nimic. M-a întrebat cine ne-a trimis încoace și ce vreau eu să știu, și s-a cărat.

– E bănuitor, zise vânzătorul. Veniți și mâine sau poimâine și vă garantez că fac tot ce pot. Serviți ceva de băut?

– Nu, refuză Rigo, plecăm. Hai, Alf. Poimâine suntem din nou aici, și ieși urmat de Alf care ducea în brațe, strâns colac, capătul liber al frânghiei.

În timp ce întorcea mașina, Rigo aruncă râzând:

– S-ar spune că ți-e frică, Alf.

– Da, recunosc Alf, un pic. Mai aștept de la viață un singur lucru, ultimul, și n-aș vrea să dau chix și în asta.

– Ce anume, Alf?

– I-am spus lui. Și ți-am spus și ție, dar ai uitat.

– Am o sticlă de coniac, trage-i o dușcă, și Rigo scoase din buzunar o sticlă mică, pătrată.

Alf bău lacom și-și șterse buzele.

– După ce m-a pocnit ăla cu capul în burtă, am stat sus lungit pe pat și m-am gândit că diseară o să beau cu două suedeze. Până mâine în zori, și mâine o să ies cu una pe plajă, cu Ingrid, palidă ca nevestele eschimoșilor care, timp de șase luni pe an, cât ține noaptea polară, n-au menstruație, o să dăm peste o plasă întinsă pe nisip, o să ne culcăm, unul într-o margine a plajei, ălălalt în marginea gheții, și o să ne adunăm monstruoși unul lângă altul și n-o să putem să mai vorbim și o să ne rostogolim mai departe, nebuni sau atinși de nebunie, până-n marginea apei, și pe urmă în apă și o să vrem să ne ridicăm în picioare, îngroziți, dar nu ne-am așezat cu picioarele în aceeași direcție, asta am uitat s-o facem sau nu ne-am dat seama, și când unul o să tragă, ca să fie cu capul afară, ălălalt va ajunge cu capul la fundul apei, o morișcă nenorocită – cap-picioare, picioare-cap – și peștele ăla, blestemat să urce pe toate râurile și pe toate fluviile, va înota cu spinarea în jos și nu va mai vedea nimic. O iarbă vânăta mă va acoperi și în încâlceala asta va pieri și el. Mi-a fost frică, Rigo, și am fugit la tine. Simțurile mele sunt hamesite de foame, cer de mâncare într-una și ceea ce vor să mănânce nu se găsește nicăieri.

– Biciuiește-le, zise Rigo.

– Cum? întrebă Alf.

– Făcând ceva ce n-ai mai făcut.

– Eu am făcut de toate, nu știu să fie ceva ce n-am făcut.

– Un singur lucru, zise Rigo, n-ai putut să faci: când rămâneai singur în scenă, să îți trează sala.

– Da, zise Alf, totdeauna se mișcau în scaune. Și-mi mușcam buzele, ca să nu-i înjur. Vreau să mai încerc o dată, Rigo, spuse el după o pauză.

– E târziu. S-au stins luminile.

În față, pe coastă, la hotarul dintre stepa nemărginită, în care ploaia purta o bătalie bolnavă, și mare, gemând sub vânt, Alf zări cele șase hoteluri care alcătuiau stațiunea, și-l întrebă pe Rigo dacă poate să tragă mașina pe plajă.

– Trebuie să găsim un drum...

Rigo micșoră viteza, răsuci volanul, străbătu un câmp de buruieni și așchii de gresie și intră pe plaja pustie. Opri.

– S-ar zice că vrei să-mi tai beregata, răsese el.

– Am nevoie de tine, zise Alf, fără să-l ia în seamă. Uite, arată el, cu funia asta o să mă leg de mașină și tu o să mă târăști prin nisip, înțelegi?

– Nu, zise Rigo.

– Cu atât mai bine, spuse Alf și coborî.

Rigo îl auzi strigând: „Gata, dă-i drumu”, dar nu se hotărî să pornească.

– Pleacă, răcni Alf, venind în dreptul ferestrei.

Rigo rânji amenințător. Jocul începea să-l ațâțe și porni. Roțile aruncară nisip ud, într-o pânză deasă și înaltă, amestecată cu fum, apoi frânghia se întinse brusc. Alf simți o mușcătură de șale, se aruncă în față și pălăria-i căzu, și se prinse cu mâinile de frânghie și strânse. Saltul îl ameți, dar putu să-și spună: „Asta, da, n-am mai făcut-o niciodată”, ceva îi trosni în genunchi sau poate în urechi, dar peste durere stăruia o bucurie ciudată: Colo, sus, la una sau la două sau la trei din sutele alea de ferestre, cineva vede totul, nu se poate să fi adormit, cu toții, miile de inși veniți să petreacă aici douăzeci de zile, vede și se înfioră, și el, Alf, este actorul pentru prima oară titular în rolul principal, mare, desăvârșit, uriaș, dezlegat de lume și de legi, pasăre crudă hrănindu-se cu ochi și cu lacrimi, ochi negri, ochi albaștri, ochi de femeie și de bărbat, încă un salt, al doilea, brațele zvâcnesc hidos și nisipul e o iarbă vânăță, Rigo, și coarne de țap și un pește sau un șarpe care ...

Ploaie, și sute de ferestre închise, rulourile coborâte.

DOI SACI DE POȘTĂ

Intrasem în baltă cu Maud, de șase zile. Maud – se pronunță exact cum scrie – numele îmi suna ciudat, invocându-mi un început de poveste nelămurită, dar nu se lega deloc cu zâmbetul ei din clipele

când prindea câte un șarpe pe acel fund de mlaștină, acum semăna cu grâul, și îl sfâșia cu briceagul pescăresc, dintr-o singură smucitură, și privea cum cele două curele, într-un ultim impuls vital, încearcă să se adune colac la capete. Zâmbetul îi lumina numai dinții și colțurile gurii, negăsind puterea să urce și să se împlinească firesc în ochii negri, care din această pricină trăiau o viață distinctă, complet străină de restul feței și concentrată până la uitare de sine.

Eram acolo de șase zile și urma să mai stăm patru, și într-o seară, la punctul meteorologic unde dormeam, situat într-o cherhana părăsită, sau numai pe jumătate părăsită, fiindcă meteorologul Alexandru Jucu – 26 ani, căpățână de cal, cu gingia ruptă în două undiți – răspundea și de o ghetărie unde un vas fluvial depozita, când și când, niște lăzi de pește, Maud, plictisindu-se, inventă, ca să se răsfete, un joc. Spuse:

– În două zile începe secerișul în baltă. Vor veni o sută de cosași, poate mai mulți, băieți și fete, și într-o noapte o să plouă. În iunie cad ploii multe și mari, nu-i așa, Alexandre?

Jucu lega o mătură de pelin. În fața lui, pe masă, un pachet de cărți de joc.

– Plouă, Maud.

Avea o bucurie perversă să-i spună pe nume și să-i privească neconținut picioarele.

– Cel puțin de două ori pe săptămână. Dar numai până în malul Dunării. Dincolo, în câmpie, nu cade un strop. (Explicativ:) Are și Dumnezeu dracii lui.

– Plouă, urmă Maud, și eu sunt o fată venită la coasă.

– Pe dracu, nu te-arată mutra, zise Jucu.

– Te rog să isprăvești, ceru ea, bătând din picior, sunt o fată pe care a udat-o learcă ploaia și am venit să cer adăpost aici.

– Cui? întrebă Jucu.

– Lui Mihai, răspunde Maud, arătând spre mine. În orice caz lui. Domnule doctor ... se înclină ea.

– Mi-ai spus că e inginer, îi impută Jucu.

– Este, zise Maud, dar o fată de la țară spune domnule doctor orăru băiat bine îmbrăcat pe care nu-l dorește. Domnule doctor plouă, fulgeră și mi-e frică ...

– Joci foarte prost, o întrerupse Jucu. Execrabil, pot să spun. Nu înțeleg, vii de trei ani aici, în fiecare vară, și n-ai învățat cum vorbește o țărancă.

– Ești grosolan.

– Oh, asta o aud mereu, se strâmbă Jucu. Dar oricum, scuze, mii de scuze. Mi-am adus aminte de tipii ăia care au intrat cu mașina în Dunăre și s-au înecat, de-aia ...

– Lasă-i, am spus eu, nu face să-i pomenești mereu.

Jucu nu m-a auzit. Sau mai degrabă cred că n-a vrut să audă. A spus:

– Ești frumoasă ca o fântână, Maud.

Maud trecu pe un scaun, cu spatele la fereastră. S-auzeau zumzăind tântării în plasele de sârmă împinse la perete și stuful mișcându-se undeva, în dreapta cherhanalei. Maud sta cu mâinile pe genunchi, tăcută, părul scurt, pieptănat băiețește, și fața concentrată trist asupra unui gând – poate că totuși nu se gândea la nimic și asculta numai foșnetul bălții – o făceau să pară frumoasă, și cred chiar că era într-adevăr frumoasă, așa cum poate să fie frumoasă o femeie tânără într-o noapte de la începutul verii, singură într-o odaie cu doi bărbați, unde se mai află o jumătate de sticlă de alcool și o icoană în care un sfânt e tăiat cu ferăstrăul, și unde se aude de departe un tren. Noaptea adâncă era un chenar pentru trupurile noastre – și Maud, mișcând umerii goi, plini, părea că mișcă și întunericul de dincolo de geam. Și cred că ne clătinam și noi când se mișca ea.

Jucu împinse mătura de pelin după ușă, apoi lăți brațele ca și cum s-ar fi întins pe un gard să se usuce la soare, apoi le adună pe genunchi și o privi, pentru prima oară în seara aceea, drept în față, cu ochii lui rotunzi ca două clape de mașină de scris – având imprimare pe ele cu cerneală roșie litera o, cum se exprimase Maud când ne prezentase – dar sunt sigur că nu o vedea pe Maud acolo unde stă, ochii lui încercuiți cu o pieleță roșie, ca ai găinilor, o mutau în lanul de grâu ce scăpăra în fundul nopții, sau mult mai ascuns, în stuf ori în grotele de calcar dinspre Dobrogea, în locuri în care făptura ei fascinantă devenea și accesibilă.

– Ești fântâna a patra, Maud. Întâia, a doua zi și a treia s-au transformat în iele – eu și Maud zâmbirăm – tu ești a patra, aceea care înviază în prima noapte de primăvară, trup înalt de fum, ireal și deschide vinele tuturor fântânilor, le curăță gălețile neumblate de cinci luni, și la ziuă, dacă nu ajunge îndărăt, dacă s-a jucat prea mult, se schimbă în izvor. Am trei izvoare, aici, lângă casă.

– Poezie proastă, spuse Maud, căscând. Merg să mă culc. Noapte bună. În zori vreau să încerc la știucă.

– Vezi și întoarce cheia în broască de două ori, o sfătui Jucu.

– N-ai tu curajul ăla, zise Maud.

O auzirăm trecând prin coridor. Tocurile ei băteau sfidător pardoseala de lemn, apoi glasul-i leneș, apăsător de răcoare, răsună în pragul ușii dinspre Dunăre.

– Un vapor. Trece spre mare. Spre Brăila, spre Sulina. Cel mai lung pe care l-am văzut vreodată. Dar ce tăcut!

Jucu se duse la fereastră.

– Cred că vine de la Viena, zise. E scăldat în lumini. Dar, într-adevăr, e mut ca lebăda. Stai pe loc, mă opri, nu face să-l vezi, te-ar întrista.

Și după un timp:

– Jucăm un șeptic, jocul ăla de proști, sau dăm pe gât ce-a mai rămas în sticlă?

– Prefer rachiul.

– Eram convins. Ești un tip fără haz. Îmi pare rău că n-am o balalaică. Mi-ar place la nebunie să te văd cu una în gât: doctor cu babalaică. Voi aveți și o orchestră în București. Voi și factorii poștali.

Căută sticla și turnă în singurul pahar – unul verde, care da alcoolului o culoare de otravă veche, distilată în penumbră.

– De unde te-au cules, Maud? Dacă nu vrei, nu răspunzi, spuse el și îngropă gâtul sticlei în gura cu gingie ruptă.

Maud umbla acum în odaia alăturată. Dezbrăcându-se, cânta. Prin peretele de paiată, trecea un fior de senzualitate, sau așa ceva.

– Azi-noapte am dormit cu capul într-un sac mirosind a pește. Scârbos somn, zise Jucu. M-am sculat devreme, aveam fața lipicioasă și-mi venea să ling sare. În ocazii de astea e mai bună o ladă cu bere,

dar degeaba am ghețarie, n-am cumpărat niciodată bere. Hai să mă duc să cercetez sondele, timpul probabil, și scot calul și îl încalec, și el, țintă spre fereastră, pentru că l-am obișnuit să-și ia singur porția de zahăr de pe pervaz. Mă gândeam să mă îndepărtez repede, ca să încep un fluier, socoteam la ce distanță pot să încep să fluier fără să vă trezesc pe voi, când văd că se oprișe greșit, nu la mine, ci la fereastra lui Maud și băgase capul înăuntru. M-am dat jos ușor, să-l trag acolo fără să izbească cercevelele și am văzut că Maud dormea goală. Dormea cu fața în sus și calul meu cu botul lângă șoldul ei.

– Și a început să-ți tremure carnea! am spus eu.

– Prostii, Nu sunt din ăia, eu mă gândesc liniștit la femei. Întreab-o și pe Maud, astă-vară am trăit ceva nemaipomenit. Dar stai, stai puțin, zise el cu voce joasă.

Și apropiindu-se de fereastra deschisă, se aplecă brusc în afară și ridică o pălărie de pâslă pe care o strânse mototol în pumn.

– Iancu Ezaru! anunță Jucu.

Și în clipa următoare văzui apărând pe pervaz și lipindu-se cu bărbia de scândură capul unui om de vreo 55 de ani, mic cât pumnul, cu obrajii boțiți, nebărbierit, cu două vârtejuri de păr sur deasupra urechilor, în ochi cu o scânteie de fericire veselă. Fără expresia aceea de voioșie deschisă, comunicată persuasiv de buzele subțiri, ar fi părut capul unui mort desprins de trup și așezat grotesc pe fereastră, în bătaia razelor lunii. Impresia că nu aparține precis cuiva se datora probabil faptului că Ezaru ședea în genunchi pe prispă și-și ținea cu mâinile vârâte între picioare, ascunzând, un lucru care nu trebuia scos la lumină cu nici un preț.

– Ei, da cum, cum m-ai simțit? făcu el. Ce viclean, pe cuvântul meu!

– După miros, zise Jucu. Noi nu fumăm nici unul, iar tu ești tăvălit în tutun. Vreau să citesc, spuse el. Du-te și adă-ne ceva.

– De dragoste? întrebă Ezaru.

– Nu țin în mod special. Să fie la nimereală.

– Bine, va să zică de tot felul. O să aduc și de băut. Am cumpărat ceva bun din sat.

E o chestie întoarsă, îmi zise Jucu, ai să vezi. Dar asta mai târziu. Acum să-ți zic povestea aia nemaipomenită. Da, era tot în iunie și veniseră cosașii, dormeau în corturi lângă vadul de trecere, iar eu și cu Maud stinsesem lampa și ședeam afară pe galerie. Nu vorbeam ca să-l trezim pe celălalt... cum să-ți spun, Maud niciodată n-a venit singură încoace, cu toate că nu știu să se fi iubit cu vreunul din voi aici ... ăsta era ofițer și dormea în coridor pe un pat de campanie cărat de-acasă. Noi doi, și ei cu Maud, priveam grâul. Aplecat de vânt, copt, grâul făcea ca noaptea să ni se pară galbenă. Bineînțeles, și luna juca un rol. Între ape, luna e isterică, uneori mi se face frică de ea. Maud părea că ațipise acolo, pe scaunul ei, eu îmi frecam blândețe făcute de țăntări și țin minte că mă gândeam că ce-ar fi să am eu picioare de capră. Eram singur deci – și iată, deodată, Maud m-apucă de braț și-mi arată cu mâna în lanul de grâu. Și eu încep să număr tare, și Maud îmi băgă unghiile în carne să nu mai număr. Dar am continuat să număr în gând: trei, patru, cinci și iar trei. În total opt, opt fete, și toate goale, ca și Maud azi dimineață. Ieșiseră din pădure și se fugăreau prin lanul de grâu. Maud, nemișcată, privea și mă ținea strâns de braț ca nu cumva să strig și să le sperii, să le alung. Opt, îți dai seama, și umblau mișcând ușor brațele, parcă se scaldau la grâu și chiar ziceai că înoată, pentru că, ajungând aproape de drum, se răsuciră arătând spinările, și porniră spre larg, ținând numai capetele afară din lan. Spicele înțeapă și zgârie, în grâu sunt și unele tufe de pălămidă, ce bucurie puteau să aibă?! S-au dus și s-au întors de două ori, să zicem că tot jocul ăsta învălmășit, și pentru mine de neînțeles, a durat un sfert de ceas, sau poate mai puțin, cred că mai puțin, iar la urmă s-au ridicat, au ieșit în cărare, ținându-se grămadă și au dispărut în pădure. „Hai la Dunăre”, mi-a zis Maud, și am ieșit cu ea pe mal. Luna, ca acum. Jos, spre gura vadului, corturile ălora, negre, tăcute. Doi băieți au ieșit dintre plop și au trecut pe lângă noi parcă fără să ne vadă. Maud zice că pentru ei s-au scaldat fetele în grâu, dar eu susțin că așa ceva e cu neputință, la doi băieți ar fi trebuit să fie două fete, și ele erau opt.

– Dar tu ce crezi că a fost?

– Moartea cu opt trupuri galbene, îmi răspunse el.

L-am privit fix, nu glumea.

– Știi, continuă, a doua zi am vrut să discut cu Maud despre ceea ce văzusem, dar a refuzat, era și dobitocul ăla de ofițer acolo și n-ar fi înțeles nimic. Fapt e că pe la prânz în locul ăla a murit o bătrână care grebla spicele. S-a așezat între doi snopi să bea apă și au găsit-o cu furnici la gură. Grebla ei avea opt colți și ulciorul opt litri. Vezi legătura?

– E o prostie.

– Da, se poate, acceptă el, și deschise ușa smucit. Iancu Ezaru se afla în prag.

– Hai, intră, de ce tot tragi cu urechea?! Nu bârfim, nu înjurăm pe nimeni.

– Drace! m-am mirat eu. Ai o ureche fenomenală.

– Da, zise el, simt vântul chiar în clipa când se ridică.

– Treceai pe lângă ușa mea și ți-am recunoscut pasul.

Maud era aceea care vorbea. Ezaru o salută și se opri, lung, ciolănos, decolorat, în ton cu cămașa de bumbac ieftin care cândva fusese roșie și acum devenise cafenie. Zâmbea, mândru de dinții de viplă și poate și de pantalonii de doc kaki, prinși în bretelelor lor, cu catarâmi de nichel, cu buzunări pe pulpe, largi ca să încapă în ele, și tutun și sticlă și scule de lucru.

– Domnișoara care spintecă șerpi! zise el. Foarte, foarte frumos că te-ai gândit să mai vii pe la noi.

Se lipi de uscior și îi făcu loc lui Maud să intre.

Maud, în pijama, ținea mâinile în buzunarele bluzei, și nerujată, cu părul ciufulit, părea mai tânără decât în realitate – una din acele femei care la treizeci de ani înțelege că stingerea a pătruns în pânțele ei, fecundându-l cu noapte și cu moliciune, și care, nemaitemându-se de prăbușire, izbutesc adeseori s-o alunge și s-o îndepărteze și în clipele acelea, când sângele lor se întoarce la 20 de ani, devin brusc ființe purtând vigoarea trufiei și semnul blestemului, steaua lui neiertătoare spre care fugim, pentru că stingerea lor presimțită, acel întuneric încă deocamdată secret, își sprijină începuturile pe un imbold de nebunie al bărbaților. Un prisos nedefinit le înveșmântă trupul și le chemă către ele.

– Treci și stai pe pat, Maud, zise Jucu, stabilind un fel de ordine în odaie. Vezi, urmă el întinzând căpățâna-i de cal, adineauri Maud moțăia, iar acum e încărcată cu electricitate. Și nu i-a trebuit nici un sfert de oră pentru asta.

– Domnișoara-i fusese ce nu s-a văzut pe la noi, o măguli Ezaru. Pe-ale noastre, vorba aia, nici nu face să le pui la socoteală. Curătă peștele de mațe, ce poți să găsești în ele, decât niște lăboarie umflate și niște călcăie crăpate în care pot să se ascundă un pumn de greieri?!

– Ah, ce mizerabil! spuse Maud. Îmi face curte, și sunt zile de când stau aici și n-a venit să mă vadă.

– Am fost plecat la București. Și de-acolo m-am dus la o stână, la un prieten. Ia, zic, să văd ce caș mai face ăla. Nu mi-a plăcut, lătrau câinii toată noaptea. M-am întors, și de bine ce m-am întors, era să mă duc la fundul Dunării. Când treceam încoace s-a spart un cheson de la bac și ne-a târât remorcherul pe jumătate îngropați în apă. Cel mai rău urla o muiere, copilul se ținea cu mâinile de punte și-i clănțneau dinții. Am răcnit și eu, tare, foarte tare, pentru că mi-e frică de șerpi. Numai matale poți să pui mâna pe ei și pe urmă să te așezi la masă și să înghiți o coajă de pâine fără să mori.

– Scoate sticla, îl întrerupse Jucu, și nu mai bate câmpii. Și pune și scrisorile la vedere. Ei acum, Mihai, să vezi probă de nemernic.

Ezaru așeză sticla și scrisorile.

– Domnu Jucu, să-mi spui și mie cum o să fie mâine: liniște sau furtună? Bâzâia un fel de vânt pe Dunăre.

– De unde dracu? O să fie căldură mare și tot rahatul ăsta din bălți o să înceapă să fiarbă. Uite, Mihai, îmi arată el teancul de plicuri, scrisorile astea au fost scrise și expediate acum zece ani, dar n-au ajuns niciodată la destinație. Ce părere ai?

– Nu, nu așa, făcu Ezaru. Trebuie pus în situație. Eram pe front, domnule, înțelegi?

– O să măcinăm povești de dragoste? întreabă Maud, răsfirând plicurile.

Ezaru chicoti.

– Am una cu „puișor scump” și „înger tăvălit pe petale de trandafiri”. Sunt două. E un caz cu ele să mori de răs, și l-am cunoscut pe amândoi, pe-ăia care scriu. Uite, plicul ăla galbenu și ăla cu dungă.

– Lasă-l puțin, Maud, ceru Jucu. Scrisorile astea, și încă vreo câteva sute, începu el să-mi explice ...

– O mie patru sute optzeci și două, preciză Ezaru.

– ... sunt în proprietatea lui, închise Jucu.

– Unșpe s-au pierdut.

– Ei, spune singur, se enervă Jucu, dacă-mi tot tai vorba de la gură.

– De ce te superi, domnul Jucu, e povestea mea. Deci, eu eram pe front și strângeam poșta. Și s-au rupt liniile, ne-au dat peste cap, și eu cu calul și cu doi saci. Mi-a fost frică să-I azvârl, cine știe ce secrete-s înăuntru și pune mâna inamicu. Mai târziu nu m-am îndurat să-i las fiindcă erau din piele, și asta nu-i de coala, nu? Eram cu calul, și calul dacă-l lași, puțin slobod la gură și-l faci să simtă zăbala când trebuie, te duce cum e mai bine, și așa am ajuns eu acasă. Am pus sacii în pod. Copii n-am, muierea-mi murise, și ca să mai fac alții, pagubă ...

– Faci copii ca să ai pe cine iubi. Ceea ce nu era cazul lui, spuse Jucu.

Ezaru clătină capul cât pumnul și se uită la Maud.

– Într-o scrisoare pe care am deschis-o anul trecut am găsit niște vorbe care mi-au rămas în căpățână. Cică: tot ce închidem noi în vorbe e mai puțin de jumătate din ce vrem să spunem.

– Dar ce, se miră Maud, mai ai și plicuri nedeschise?

– Nu s-ar zice, dar am. Douăzeci și opt. Le țin pentru câte o sărbătoare. În noaptea de Înviere am desfăcut două, alea de care ziceam adineauri, și m-am gândit până la ziuă la o treabă. E o chestie de potrivire. Ția au scris în ziua de opt aprilie, orele patru și jumătate dimineața. Și iaca a căzut ca eu să le deschid tot la un opt aprilie și tot la patru jumătate dimineața. Trebuie că este cineva pe undeva care le aranjează. Tare aș vrea să știu eu câteodată: ce fac ăia toți care au scris acolo? Câți mai trăiesc și câți au murit? Aș vrea să por să-i strâng pe toți și să mă uit la ei. Eu să fiu sus într-un foișor și ei să fie jos. Înțelegi, domnule, din o mie patru sute optzeci și doi de inși, minus douăzeci și opt, care nu le-am desfăcut, șapte sute treizeci și șase de inși fac cu ochiul la femei.

– Adică făceau, preciză Jucu. Unora le-o fi trecut, iar altora le-or fi ieșit ochii.

– Și din ăștia, își continuă Ezaru statistica, o sută patruzeci și unu vor să se întoarcă acasă o zi, cu pușca, să-și împuște muierile.

– Scriu asta acolo?

– Negru pe alb, îmi răspunse Ezaru. Trebuie să-ți dau să citești.

– Lume în spasme, la hotarul morții, zise Jucu. Bei?

– Toarnă-mi mie, ceru Maud.

Jucu îi întinse sticla adusă de Ezaru – rachiu cu șofran, cum aveau să văd mai târziu – și ea își umplu paharul pe jumătate.

– Noroc, spuse ea, pentru toți nenorociții din toate scrisorile astea, și întâi și întâi pentru tinerii sublocotenenți. Câți sunt la număr?

– Șaptezeci și unu. Și exact cum spui: toți tineri. Și toți triști. Zău, nici n-ai crede, la popotă și în fața trupei se purtau rău, unul mi-a mutat falca cu botul cizmei, dar le era frică de moarte. Peste tot ziceau că-i pândește moartea. Noi, soldații, nu prea ne făceam gânduri multe: dacă vine, ce poți să-i faci?! O scrisoare a unui sublocotenent o țin minte pe dinafară. „Mamă, cică, mi-e dor de tine și n-am să te mai văd. Afară bate vânt de primăvară, frige, și eu plâng fără lacrimi, simt c-am să mor. Salută-l pe domnu Nelu, spune-i că l-am pomenit pe drumul morții. El ne făcea măști sub care ne ascundeam și petreceam de la Anul Nou până la Bobotează. Ți-aduci aminte ce frică mi-a fost când mi-am pus prima oară mască și m-am uitat în oglindă? Nu-mi venea să cred că eu eram arătarea aia slută. Am tras să smulg barba de câlți și de zdrențe și degetele mi s-au murdărit de smoală. Măștile pentru priveghiu pe care le făcea domnu Nelu erau cele mai hâde. Când a murit tanti Petrica și am mers, noaptea, s-o veghem, pe noi, copiii, ne-ați pus să schimbăm măștile între noi. «Trebuie să fiți urâți, să nu prindă moartea dragoste de voi». N-am știut că vorbești cu dreptate, mamă, eu mi-am scos masca pe ascuns, moartea mi-a văzut fața și m-a ales. Și acum nu pot s-o mai mint. Mi-am uitat masca atârnată-n cui în odaia unde păstrezi leagănul și toate jucăriile mele”. Îl chema Pruteanu și l-a tăiat în două o mitralieră. Mă uitam cum moare și-mi venea să vărs. Pute, pute al dracului viața, domnișoară Maud, nu-i așa? Pute a varză clocită.

Vorbea suind tonul, provoca, te împingea la jignire. Maud nu rezistă.

– Păi, Ezarule, și tu o murdărești, zise ea. Știi ce face? se întoarce Maud spre mine.

– Trăiesc, domnule, strigă Ezaru. Hei, râse el la Maud, știam, știam c-ai să mă iei la rost. Mă ocărăște, dar ține la mine. Și eu, prost, mă întărât.

– Mai mult te joci, zise Jucu.

Ezaru legănă capul mic, în ochi cu aceeași expresie de fericire deschisă care nu-l părăsea nici o clipă.

– Scrisorile mele mă hrănesc, îmi spuse. Eu le-am cărat până aici, ele îmi dau de mâncare. Flăcării de pe malul Dunării se aprind repede din dragoste și sunt proști. „Măi, femeia se ține cu vorbe dulci. Dă cinci lei, sau zece – după cât e de prost – și uite ici o scrisoare, copiaz-o frumos și trimite-i-o”. Am legat dragostele în șapte sate. Intru într-o casă, beau un pahar de vin și mă gândesc: p-ăștia doi, eu i-am adunat!

– Dar ăilalți? întrebă Maud.

– Care ăilalți?! făcu Ezaru. Nu știi, nu vorbi. Nu există *ăilalți*. E unul singur, și numai eu îl știu. Unul, atât.

– Păi nici nu-ți trebuie doi. Unul și bun.

– Dar nu-l jupoi, spuse Ezaru. Iau puțin. Și dacă se poartă bine, am să duc povestea în groapă. Într-o zi, domnule, am deschis o scrisoare. Am citit-o și am stat, așa, năuc în pat jumătate de ceas. Pe urmă iar am citit-o și iar am stat jumătate de ceas. Am mai citit-o a treia oară și m-am îmbrăcat și am plecat la București. Patru zile am întrebat ici, dincolo, și am dat de persoană. „Domnule, zic, aduc o scrisoare. Trebuie să o citești. Dar întâi te anunț că am omul meu care păstrează o copie”. Era cazul să mă apăr. El o ia, o citește și se face alb ca varul. „Cât?” mă întreabă. „Câte puțin, zic, dar în fiecare lună, sau la două luni. Eu nu iau pielea de pe om. La urma urmelor, ce vreau eu, domnule? Vreau să ne fie bine, și mie și dumitale.”

– Să nu-ți faci de petrecanie, i-am zis.

– Nu poate. Atunci, dacă mă omora pe loc, la el în casă, era salvat. Nu știa nimeni. Mă tăia, mă arunca, scăpa de bucluc. Pentru că

atunci n-aveam om, de frică am spus că am. Dar mai târziu, mi-am luat și om. Uite, i-am spus, ține plicul ăsta, și când o fi să mor, tu să te interesezi de ce-am murit. Dacă am murit de moarte bună, îl rupi, îl pui în foc și arunci cenușa în Dunăre. Dacă se dovedește că mi-a sucit cineva gâtul, sau că mi-a dat în cap, îl duci unde trebuie.

– E-adevărat? am întrebat, privind uimit la Maud, apoi la Jucu.

– Nu glumește, răspunse Jucu.

– Sigur că nu, spuse și Maud. Sau cel puțin așa cred.

Ezaru, pe scăunelul cu trei picioare, smuci cu degetele mari de bretelele cu catarămi și râse.

– Ești tânăr, de-aia te miri, dar ai să-nveți de toate. Ce fac eu e o porcărie mică și poate nici măcar nu-i o porcărie, iau foarte puțin. Iarna, domnul Jucu știe, mă-ncălzesc cu stuf și cu uscături adunate din baltă, și mie-mi place de mor fumul de cărbune. Când merg cu trenul, de-o pildă, și e frumos, stau pe scară ca să simt în nări fumul de la locomotivă. Aș putea să-i cer bani și pe cărbuni, dar nu, asta zic, e gustul meu, o plăcere porsonală, cum are și domnul Jucu cu salamul, că mănâncă și doi metri când apucă, de plăcerea asta eu singur trebuie să am grijă. El e obligat să-mi asigure numai strictul necesar. Atât. Domnișoară Maud, citește te rog plicul ăla galben. Scoate, nu e lung ce scrie acolo, să vezi.

Maud despături hârtia și citi:

– *Las soției mele un singur prun, din orice colț al moșiei va dori să și-l aleagă.*

Locotenent Virgil Calamata.

– Acum desfă-l și p-ălălalt, ceru Ezaru. Să fiți atenți, au fost scrise în aceeași noapte, la aceeași oră. Va să zică ei știau unul de altul.

– „Îngerul meu, citi Maud, *frumoasa mea, m-am întors pe front, dar cu sufletul sunt lângă tine, pe canapeaua presărată cu petale de trandafiri. Soțul tău, locotenentul Calamata*”.

– Ajunge, zise Jucu. Nu-mi mai trebuie. Vreau să beau. Mai ai o sticlă?

– Una singură, zise Ezaru.

– Du-te și ad-o. Vreau să beau și să cânt.

După ce Ezaru ieși:

– Tu, Maud, mergi și te culcă. Iar tu ... tu ... faci cum te taie capul. Ia-l cu tine, Maud, e mai bine așa. Știu eu că vrei. Du-te, eu le am pe toate alea din grâu. Hai, ieșiți.

– Chiar vrei să dorm aici?

– Da, desigur, a spus Maud, și în clipa aceea am știut că voi fi bărbatul ei.

Stuful suna aproape, un zgomot mărunț, fără trup, fărâmat, luna se turtea pe podele, și dincolo, în odaia cu fereastra spre câmpia de grâu, Jucu începuse să cânte – un cântec destrămat, fără cuvinte, spus din gât, prevestitor de urlete.

– Nu vor veni, zise Maud, îmbrățișându-mă și respirând în carnea mea. Stau și beau, fără să se miște, iar când vor fi destul de beți, vor ieși să înjure bălțile, apoi se vor așeza în patru labe și vor urla ca lupii. Tu știi ce sunt eu, Mihai?

Luna-i aurea gura umedă.

– Sunt buruiană rea, ca și Jucu, pe care-l ucide singurătatea. Ți-a spus de ăla cu care am fost anul trecut aici? Un prost, care străbătuse Alpii savoyarzi pe linie de sport și spunea mereu: „Niște munți nefericiți, tovarășe”. La despărțire, Jucu i-a trântit două palme: „pentru tâmpenie geografică”.

Dincolo, cântecul lui Jucu urca greoi. Am încercat s-o sărut, și-a ascuns gura.

– Am rămas orfană la doisprezece ani și m-a luat să mă crească un frate al mamei. Avea trei copii și-i murise nevasta. Și-au bătut joc de mine.

Râse, în stuf scheuna o vulpe, Jucu se-ngâna acum cu Ezaru.

– Mai înainte de a împlini șaisprezece ani m-am îndrăgostit de George, mijlociul dintre frați ...

Apoi, odaia se răsturnă, și eu am devenit George, și Maud femeia mea.

Apoi s-a făcut noapte adâncă, și Maud a adormit. Cu capul pe umărul meu. Am învelit-o ușor, să n-o trezesc – cântecul lui Jucu era acum o înșiruire de strigăte guturale – și, mișcându-mă, am văzut prin

geam Dunărea, senin de cositor topit, și, în fund, sub cer, un mal rupt și, mai la stânga, disperarea pământului negru fugind de necunoscut prin dedesubtul ierburilor. Am văzut și o cruce groasă pusă într-o muche de gorgan. Un val foșnea aproape de ușa ghețariei, în stuf se căutau două păsări, mirosea a piatră de calcar arsă în gropile de var din ținutul Dobrogei, și dintr-odată mi se păru că tot ceea ce se întâmpla cu mine și cu Maud se mai petrecuse odată, tot cu noi doi, și tot aici la Dunăre, într-un timp care trăise și reînvia halucinant, hrănit cu sânge și cu spaimă, umbră scuturată din umbre, altar de pâclă în care mor gândurile. Dar arunci ... uite. Dunărea curge prin odaia noastră. Maud râde și sărută frunza de plop care mi-a crescut pe umărul drept, douăzeci de călugări scriu scrisorile de pe butuc de măcelărie, îmbibat cu grăsime, Ezaru, urcat într-un turn, îi numără: trei, patru, cinci. Tu, al treilea, scoală-te, să te văd la față.

Noaptea era pe sfârșite și Alexandru Jucu se căznea să mă trezească. Se crăpă de ziuă și Maud se sculase și plecase la știucă. Ezaru, așezat în patru labe, cu fața la Dunăre, urla ca lupii, și Jucu mirosea a rachi, căpățâna lui ca de cal, cu gingia ruptă, atârna peste mine. „E un cal care vrea să bea”, mi-a trecut prin gând și am întins mâna să apuc puloverul de lână aruncat pe podele. Jucu a pus piciorul pe el și m-a împins îndărăt pe pat. Între timp Ezaru se lungise pe un petic de rogojină cu fața în sus, și continua să acoată sunetele acelea barbare, rupte din el ca bucăți de carne.

— Lup bătrân, zise Jucu, du-te afară, și-l răstogoli.

Lupul bătrân se sculă, apoi se așează în patru labe, îl mușcă de pantaloni, molfăind stofa dintre dinții imbrăcați în viplă, și se aruncă peste prag, râzând, și pe urmă îl văzui fugind în salturi lungi, de adevărată fiară, pe nisipul umezit de rouă.

Rămăsese, numai cu Jucu, și el ședea cu piciorul pe puloverul meu. Se aplecă și-mi vorbi duhnind:

— Ești al treilea pe care l-a adus aici. Și eu am înțeles de la început că tu nu vei pierde. Știam.

— Lasă-mă-n pace.

– Nu, se împotrivi Jucu, trebuie să mă ascuți cum fac lupii. Eu pot mai bine decât Ezaru, fiindcă stau toată iarna aici și-i ascult. Noaptea, când e viscol și ei crapă de foame, îi văd pe geam. Dar nu pot să mă aplec în patru labe, rămân în picioare, uite, acum sunt lup singur – și urlă, fracturând urletul în trei părți, o chemare lugubră pe un fond de așteptare groaznică. Chem haita, fii atent, și ea, uite-o că vine – urletele galopară scurte, gâfâite, aruncate din gât, a cheaguri de sânge – și acum ne unim și pornim la pradă, nu știu ce vom găsi, dar ceva trebuie să fie pentru noi, o coastă de vită sau de muiere, eu sunt fruntea haitei, sunt lup și sunt și câine, caii mă simt din depărtare și rup hamurile, în sate sunt așteptate cu toporul, și unul, Alexandru Jucu, tremură într-o cherhana, înghețată și-i strigă în telefon unei centraliste adormite: „La mine au venit lupii, le scăpară ochii pe geam” – și începu din nou să urle și să chelălăie.

Se ținea cu mâinile de tăblia patului de lemn, o zgâlțâia și lătra, și ochii lui rotunzi, încercănați cu roșu, se umflau să plesnească și gingia ruptă i se acoperise de spumă.

– Termină, dă-o dracului! am strigat.

El se opri și-și șterse gura cu dosul palmei.

– A, ți-e frică!

Rostea vorbele calm.

– N-o să-mi înfig dinții în tine. Pur și simplu mă distrez. Și nu știu să fac altceva ca să-mi treacă urâtul. Poate că ar trebui să mă zpânzur de cuiul ăla – arăta cu degetul un cârlig îndoit în care atârnav două harpoane. Ah, dobitoc ce sunt! strigă el, și începu să râdă. Stai puțin și am să-ți arăt ceva. Tu, zise, tu mi-ai dat ideea.

Se duse la dulapul din colț, îngenunche, trase sertarul de jos, mută două stinghii, se lungi apăsând cu podul palmei pe dinăuntru, o încuietore secretă tăcăni scurt și în peretele de scândură se deschise o portiță. În ascunzătoare, un plic.

– Eu, anunță Jucu, eu sunt omul ăla, a lui Ezaru. N-ai crezut că există, așa-i?

Am tresărit, dar nu mi-am trădat surprinderea. Știam cât poate să coste toată vorbăria lui, și văzându-i degetele pipăind colțurile plicului

și rupându-le, în timp ce buzele lui murmurau ceva neînțeles, mai stiam că după ce vom cunoaște totul se va întinde golul, vreau să spun că atunci chiar mi-am dat seama că se va produce un lucru ireparabil și că n-am încercat, nici măcar nu m-am gândit să-l împiedic.

– De cinci ani îl păstrez.

Și-mi întinse hârtia fără să se scoale, apropiindu-se în genunchi, și eu, lăsându-mă puțin pe spate, către fereastră, unde murea noaptea, și se încheaga, adunată din ape, o lumină subțire, poroasă, ca și cum s-ar fi ridicat de pe un osuar, am început să citesc. Și am citit.

„Vei ști, scumpa mea soție, că treburile pe aici merg bine dar nu poate fi vorba să capăt nici concediu și nici permisie. Trebuie să fim treji la datorie. Iar tu să ai grijă de tine și de fată, că acum sunt vremuri când poți să-ți pierzi capul ușor pentru că forfotește atâta soldătime, cu bani, cu ciocolată și cu lucruri de captură. De fată ca de ochii tăi să ai grijă. Eu v-am făcut rost de câte o flaneu calduroasă și o să vi le trimit prin camaradul ăla care dormea în pat suprapus deasupra mea și am băut bere împreună la restaurantul «Dorul Ancuțelor» de lângă Căuzași, că el primește la sfârșitul lunii permisie. De ce-i dă lui, îi dă pentru că s-a cerut să facă parte din plutonul de execuție și la aștia le dă permisie. El are un necaz săracu, cu fata cu care e în vorbă și-i scrie. Fata e în casa lui ta-su, și ea i-a scris că o-ntinde și ta-su și doi frați ai lui care au rămas în țară, la pe seu, și-l cheamă să vie, și dă doamne să nu facă o nenorocire când o veni, că e negru ca pământul ...”

– Dă-o încoace, zise Jucu și luă scrisoarea și o rupse în două, apoi o împături și o rupse în patru și la urmă o făcu bucățele și scuipă. Nedistractiv! declară el. Trebuie să faci și tu ca lupul. Hai, eu în picioare și tu în patru labe.

În clipa aceea o auzirăm pe Maud, țipând. Jucu ieși în prag:

– Ei, ce-i, ce strigi așa?

– Ezaru, răspunse Maud. S-a înecat. A intrat în stuf să controleze coșurile, a căzut și ...

– Și tu plângi! S-a înecat o secătură. Du-te pe plajă, caută șerpi, spintecă-i...

Către mine:

– Unde-or fi fiind, mă, alea douăzeci și opt de scrisori nedeschise?

Maud era aproape, n-o vedeam, știam că e acolo, o auzeam plângând – plângea pentru că îl văzuse murind sau chiar ea îl făcuse să moară, în stuf, cu șerpii, cu mulțimea de șerpi pe care-i prindea și-i sfâșia cu briceagul dintr-o singură smucitură, și de care lui îi era frică, o frică paroxistică – și întrebarea lui Alexandru Jucu atârna cumplită în necunoscut. Douăzeci și opt de scrisori sporeau primejdia necunoscutului.

Și Maud era femeia mea, și eu eram primejdia lui Maud.

B. ZEUL PLOII

Bătrânul se trezi mușcat de nechezatul unui cal. Se culcase după prânz, în galopul răsunător al unei herghelii pe care doi paznici tineri o mânau la adăpost în Dunărea vapoarelor. Tăvălugul duduia pe arie. Se treiera grâul de pe cele cinci hectare din Insula Gârluței, unde nu putea fi adusă o combină. Până anul trecut, aici se cultiva cânepă, in, trifoi. Noul director al I.A.S. ținuse cu încăpățănare să încerce și puterea grâului. Soarele ardea în bale albe pe Munții Măcinului și aici, aproape de apă, pâlcul de plop tremura străpuns de înfiorările urcând din unda fluviului. Printre miresme, sulcina era mai vie decât izma. În marginea poienii cu ulm trăsniț, un gușter verde se cocea între două pietre și vâna insecte; un copil, sărind într-un picior pe buza ariei, ca să-și scoată apa din urechi, striga cu înălțimi răsturnate: tutun de cerb, iar un al doilea, cocoțat pe o buturugă și ținând o scoică la ureche, îi răspundea cu cealaltă jumătate a descântecului; conuri de brad, apele scad – și, bineînțeles că auzea în scoică marea vuind și mai lua parte și la o bătălie cu pirații.

– Oh, dulce somn am mai dormit! murmură Bătrânul, prinzând în ochii mici, veseli, albaștri, fire oblice de lumină seacă de iulie.

Nu se ridică imediat, o legătură curioasă, un fir prielnic, intangibil îl ținea în continuare cu umerii pe un glas al pământului. Putea fi un gând care se scursese din trup, prin somn și lupta cu avariția pământului – sufletul țărâniei vrând să-l soarbă întreg. Bătrânul răscoli cu călcâiul paiele calde și așteptă ca gândul ăla pe care-l presimțea mohorât să se întoarcă în trup, auriu. Pierduse oricum ceva important, fiindcă trăia cu iluzia unui spațiu gol sub inimă, dar, ce anume, nu pricepea.

– Du-te și te scaldă, îi strigă omul care mâna caii pe arie, și vino apoi să mănânci. Era al dracului de greu astăzi, o zi mai cu fundul gol ca asta n-am apucat de mult.

– Mai întâi, măi Vasile, o să mănânc, răspunse Bătrânul și se sculă, tropăind mărunț din pantofii scâlțiați, ca să scuture pleava de pe haine, cu toate că pe vesta lui de doc și pe pantalonii năclăiți de jeg nu s-ar fi putut agăța măcar o undiță. Era mărunț, cu brațele scurte și grele ca niște brânciuri de urs, cu barba numai noduri și julituri, cu obraji scofâlciți și ars până-n măduva osului de vânturile ce răscolesc, peste an, Dunărea, asmuțind valurile pe Insula Gârluței, ca s-o înece. Uneori apele tabără chiar peste pragul căsuței lui de lemn, aflată la apusul insulei. Acum, din Munții Măcinului lunecau încoace doze mari de nostalgie. Doar pânda unui nor de secetă se mișca singuratecă spre malurile din depărtare ale Brăilei.

– Ce zici de norul ăla, întrebă Vasile, din arie, e ceva de capul lui?

– N-are catarg, măi Vasile. Se risipește.

– Care va să zică, o să ne topim. Dacă atâta minte mai are Dumnezeu în devlă...

– Ce-ai, mă, cu Dumnezeu, neghiobule!?

– Să se înșire pe sfoară de smochin, să ne dea sare și să ne usuce ca pe lăptici.

– Ești tâmpit ca un corn de bou, zise Bătrânul și se apucă să înfulece felioare de hering cu ceapă și oțet și mai ales pilaf cu carne de berbec. Toți îl cercetau despre starea vremii, fiindcă un frate al lui, care murise de tânăr, fusese botezat de-o învățătoare cu care se iubea, zeul ploilor – și se supărau dacă prevestirile lui nu coincideau cu așteptările lor. „Derbedei împuțiți. Ca și puiul ăla de târfă, învățătoarea, care vine și-acum, când și când, ca să sărute persicul din fața casei mele, convinsă-n dovleacul ei că sufletul lui Anton sălăsluiește-n trunchiul piersicului!”. Mânca în genunchi, înveselit de prostia omenească, seul galben i se lipea de buze și de mustăți și Bătrânul nu-l ștergea cu dosul palmei, după obiceiul țărănesc, ci cu o foaie de lipan. „Rămânea ceva și pentru furnici, că și ele-s ale pământului”.

Ai grijă, îl strigă din nou Vasile, să lași o spată și pentru Andrei Bucur. Flăcăul a furat doi saci de pește, numai mreană și avat, din bulboana Iesnei, unde-au pus lipovenii garduri și-a plecat să-l schimbe pe rachiul la Gropeni sau Golășei. Pe seară o să-l vedem răsărind c-un butoiăș în spinare.

– În cazul ăsta, măi Vasile, să sar și eu în lotcă, s-aduc niște pepeni, ca să-i tragem un cheful cu scrie la carte. Aduc și-un șir de covrigi și-un borcan de castraveci, pe care i-a pus Tulpina la murat, săptămâna trecută. Mama ta, Doamne, a vârat în zeama lor un munte de mărar.

Azvărlă-te imediat la drum, nu-mi sta să clocești viermi de mătase! Tulește-o! Vasile roti frumos biciul pe deasupra cailor și tăvălugul de piatră bubui, fărâșând paiele de grâu. Munci, strigă Vasile, besmetic, bem, trăim. Vocea lui tunătoare stârni dangăte în lumânările plopilor, trezi veverițele din coroana stejarului înconjurat de tufe de ghergheni și înălță la doi stânjeni în aer aromele amărui ale pelinului. Bătrâne, reluă Vasile, frumoasă nevestică ți-ai ales ca să-ți încălzească ciolanele înainte de moarte!

– Cine-i ager știe să culeagă.

– Sau să cumpere, răspunse Vasile. Haide, caii! Hai, talanilor!

Bătrânul râse, măgulit și coborî la Dunăre prin vadul rupt de herghelie. Acolo, patru inși din ceata trimisă la treieris cotrobăiau după raci prin scorburile malului, goi ca dracii. Bătrânul-i semănă c-un pumn de boabe de grâu, să aibă noroc, cu toate că numai un prost mare scociorăște după raci în toiul căldurii, dar te pui cu norocul prostului?!

Dezlegă lotca, potrivește lăptășii în masele lor de lemn și intră în furia curentului, cu botul în susul fluviului. Până acasă urma să facă 5-6 km, drum crâncen. Dar acolo, în pridvorul cu brâul sporijinit în doi mesteceni era Tulpina. Lumina după-amiezii avea coaja roasă, ca năușia de vișin trecut prin gura unui iepure. Lotca spărgea conturul răchitelor răsfărânte în unde. Lăptășii închegau două uliți de clipoceli. Miros vag de struguri ananas, de ferigă, de nămol și de iasomie cu buza umflată de fluturi. În luxura sălciilor de pe grinduri, granguri, ghionoaie și puzderie de sticleți înălțau cântece subțiri și îngâmfate că nu le pasă de oameni, vapoare sau barcaze atâta vreme cât în necuprinsuri domnește o vară dulce. „Ăsta nu-i timp să stai la Dunăre, minunat ar fi să urc, acum, în munți, la smeură, cu *hăitușca*”. Așa și dezmiarda Bătrânul nevasta. Transpira vârtos, pentru că Dunărea, lină la suprafață, se dovedea hârbară la două palme adâncime. Vâslind, frunzărea timpul înapoi. Trăise până la șaiszeci de ani încolțit de nevoi,

apoi într-o toamnă răsbunase toate umilințele, punând carmace, hoștește, în drumul sturionilor, la gurile fluviului. Nu l-au prins, s-a întors în Insula Gârluței și, în drum, s-a abătut printr-un cătun de țigani și a cumpărat-o pe Tulpina, plătind cinci blăni de lup, o salbă de aur și două sute de perechi de potcoave de cal – tatăl fetei ținea fierărie în drumul Râmnicului.

Apropiindu-se de casă, Bătrânul se pomeni umblat pe neașteptate de-o întrebare semănând cu luna rămasă pe cer, în naivitatea ei, ca un pumn de zăpadă fragedă: „oare cum face Dumnezeu o hăitușcă? păi, trebuie să fie o vrăjitorie simplă: dezbraci de aburii lui de vadră de lapte proaspăt muls, jupoi pielea de pe o prună brumărie, suflă aburul laptelui înăuntru, adaugi pete de must pe locurile menite să rămână oacheșe, pui deasupra doi clopoței care se izbesc cap în cap singuri și râd mereu, neatinși de vânt sau de altă nebunie, apoi strigi scurt: Tulpina! Și ea vine, călcând tiptil și te ametește. E-he, dar mai trebuie să presari pe-acolo și o mie de toane și o mie de amăgiri. Sau nu, astea răsar singure”.

Opri lotca în vama casei – două scânduri îmbucate în jurul unei sălcii vinete ale cărei frunze picură neîncetat apa sorbită din fluviu – și intră pe cărarea mărginită de maci de grădină roșii, înalți, atinși la șold de câte-un fir de lăptucă sau de mărar precum și de globuri de sticlă, în aceeași culoare cu macii, potrivite pe vârful a zece araci. Pe luciul pâraiașului care vine din mlaștini și se varsă în Dunăre, ocolind casa prin dreapta, măcăia un cârd de rațe, iar la fund, într-un luminiș al bălții, o lebadă ciugulea din duhul apelor pocăință, înțelepciune și pește pe alesele.

Simțindu-l, Tulpina apăru în bătătură, oprindu-se între piersicul sărutat cu patimă prelinsă-n nebunie de-o învățătoare năpădită de amintirea zeului ploii și un mestecăn cu crengile încărcate de-o melancolie mlădioasă.

Scundă, subțire, cu părul împletit într-o coadă lungă, adusă între sâni, cu buzele groase, răsfrânte, dospind fantezii leneșe, mesteca încet un lăstar de viță acrișor și rotea viclean un genunchi, parcă să-l scuture de lăcomie și dorinți. În întunericul ochilor verzi scânteiau nesfînțenii de bozie. Își lipi capul pe umăr, ca al unșpelea glob încheind șirul și rosti cu dojană:

– Bătrâne, bătrâne, bătrâne. Mă bănuiești și umbli să mă prinzi, iar eu, săraca de mine, am spălat toată ziua rufe.

Bătrânul răsă scâlâmb și-și înfipse deștele adânc în mușchii vlaguiți ai piciorului drept, ca să fărâme zvârcoliturile unui crâng.

– Crăpi de zăduh pe arie. Pârjol. Of! Greu mai plătesc eu dreptul de-a sta în căsuța asta. Mă țin ticăloșii numai la fundul vânturătorii. Am gâtul căptușit cu hoaspe și pleavă.

Scuipă, hârâit, ca să facă dovada că-i e gâtul încuiat.

– Să-ți dau niște apă rece.

Lipăind cu tălpile goale. Tulpina îi aduse o ulcică plină – și Bătrânul bău cu înghițituri largi, fericit să ea avusese grijă să pescuiască din cofă și-o bucățică de gheață, care i se izbea de dinți.

– Hăitușco, mi-ai dat sănătate. Ia zi, te-ai frecat azi cu mirodenii? Vanilie, praf de scorțișoară ...

– Mi le-ai aruncat pe Dunăre, astă primăvară, ce, nu mai știi?! Ziceai că mă gătesc pentru pădurarii ăia veniți să însemneze plopilor de tăiat.

– Ei, ei, nu te supăra. Am venit să iau patru pepenoaice, niște covrigi și un borcan de castraveci. Facem o petrecere la noapte.

– Din partea mea poți să iei și alea două șuvițe de slănină atârinate la streășină și ăia două de butuci de vie și cureaua de ascuțit briciul. Apoi se îmbună. Vrei o strachină cu ciorbă de mreană? Mi-a vândut un lipovean mreană pe rachiul de pere.

– Nu, mulțumesc, azi am mâncat bine. Mai degrabă aș zice să vii coala lângă mine, să-ți despletesc coada și pe urmă să ți-o împletesc la loc. Dacă vrei să știi, am venit încoace, fiindcă mi-era dor să te văd.

– Dar ai plecat de-acasă abea în zori.

– E-he, nici nu mai puteam să te fac din ochi de dor ce-mi era.

Bătrânul se așează pe laviță, cu oasele trosnind, iar Tulpina, pe pământ, cu capul pe genunchii lui. Bătrânul luă în mâini coada împletită din trei șovoale, o lipi de obraz, o dezmierdă, o sărută. Părul Tulpinei mirosea a vulpe furișându-se spre smintelile firii, Bătrânul îl prefira printre degetele descărnate și i se părea că-n moliciunea de fum, în gustul puțin sărat deslușește uneltiri, foșnete, aduvmecări și pierderi. Respira înfrigurat. Miresme topite-i gâdilau nările și-i

răscoleau pieptul. Se juca în neștire, cuprins de-o suferință blajină, dar pe Tulpina o simțea încordată, colțuroasă, stăpănită de-o enervare latentă, gata oricând să se dezlănțuie. La un moment dat, trăgând cu ochiul la rotocoalele pe care le făcea vântul în stuf, plimbă și el jumătate din coada despletită peste podul palmei stângi. Cercurile-i ieșeau obosite. „Mai dibaci din scorniri ca mine vântul, își zise Bătrânul. Ia, acolo, o răsuflare iscată nu se știe de unde și toate i se supun: iarba, plopii, apa”.

– Șarpele mă-ti de față frumoasă, o-njură el, tămâiat pe dinăuntru de-o bucurie intensă, ai o ceafă din care-ar mușca jderul pâna-ar muri.

– Mă iei și pe mine la petrecerea de la noapte?

– Nici prin gând să nu-ți treacă. Dacă vrei să te distrezi, îți scot un cal din herghelie, treci Dunărea, o iei pe Călmățui în sus și jefuiești pe undeva o casă.

– Ia te uită, zise Tulpina, ai vrea să mă vezi la pușcărie.

– Mai bine să te știu acolo decât la petrecerea de pe arie.

– Mi-ar place să știu și să-i calc în picioare pe Vasile și pe Andrei Bucur.

– Se uită rău la tine?

– Se uită ca tâlharii.

– Doi nenorociți zise Bătrânul, plin de dispreț, și cu Tulească, vărul lui Vasile, al treilea. Țasta o să-nfunde ocna. Mergea cu motocicleta cu ataj pe digul Insulei mari și se-ntâlnește cu miliția călare. „Ce-ai în ataj, sub mușama?”. Două oi pentru cantina zilierilor”. Îl căută. În ataj, amanta. O-njunghiasse și se ducea s-o scufunde-n mlaștini.

– Crezi c-o să plouă în seara asta? întrebă Tulpina, nepăsătoare la drama lui Tulească ăla.

– În iulie nu plouă niciodată în ținutul Brăilei. În afară de cazul când o știucă, regina știucilor din Dunăre, se împănează singură cu ierburi aromate, și se-azvârle tocmai pe masa episcopului din Buzău. E timpul să mă-ntorc la arie, asfințește soarele. Caută-mi un șir de covrigi.

Tulpina intră în casă, Bătrânul se îndreptă spre magazie să ia un coș de nuiele în care să pună pepenoaicele. Aplecându-se să treacă pe sub frânghia plină de rufe întinse la uscat, descoperi pe culme o

cămașă albastră, care nu era a lui. O pipăi, îi măsură mânecile, îi mototoli poalele în pumn – lucru străin. În loc de coș înhăță din magazie securea și, cu mintea uscată de durere, veni în bătătură, decis să taie mestecănul, care oferea gratuit lecții de visare și era copacul preferat al Tulpinei. Înainte de a rezezi fierul în furca albă, strigă cu beregata încleștată:

– Nanina!

– Nanina, primi răspuns din casă, ți-a fost nevasta dintâi. Pe mine mă cheamă Tulpina.

– Ieși afară, cum te-o fi chemând, să vezi cum îți dobor mestecănul.

Perdeaua de tifon acoperind dreptunghiul ușii, subțire s-o spargi cu limba, fâlfâi într-o zbatere lungă, apoi fu smulsă din vergeaua de alamă și, sub urzeala albă, mai mult o-nchipuire, Tulpina înaintă câțiva pași pe bătătură. Se opri în fața mestecănului, înălță brațele – soarele-i pistruia ochii verzi – și boarea de pe Dunăre, poate clipirea dintâi a asfințitului, o dezveli în întregime și timp de o svâcnire de secundă, Bătrânul și lăstunii rupând aerul grădinii văzură aieveau cum aburii de pe o vadră de lapte proaspăt muls se adună în pielița unei prune brumării și iau trup de țigancă. Ea râdea, cu dinții ca un hârb de pietre scumpe – șiretlicuri păcătoase, intonații batjocuritoare – Bătrânul scăpă securea lângă picior, iar plopii cu creșetul muiat în prima zi din Paștele asfințitului, lăsară pe vânt cel dintâi smoc de frunze galbene al anului.

– Pleacă, rosti încet Tulpina și Bătrânul, luând coșul cu cele patru pepenoaice, o porni, poticnit, pe cărare. Stai! se răzgândi ea, și Bătrânul înțepeni la jumătatea drumului, sperind un stol de vrăbii care ciuguleau gâze din măciuliile unui ciulin cu brațe de candelabru. Fu o clipă de zăcere încremenită în care toate elementele ieșiră din ordinea logică și intrară sub seducția despreunării de timp și sub conducerea magică a Tulpinei – remorcherul călcând apa spre ostroave, cu un șir de luntrii după el, se opri, înțepat în burtă de un lanț de vârtejuri alcătuite în tot atâtea coloane de sprijin; lipovenii, cu ciorchini de țântari în măturoaiele bărbilor, scăpară sticla de votcă de-o plimbau din mână-n mână și sticla atârna, mirată, între capetele lor; iole și

iepurii și căprioarele ce trecuseră peste digul Insulei mari, ca să se adape din Dunăre, ascultau, cu botul vârat în undă, cum se scarpină vântul pe felia de boabe de bronz căzută în ierburi din bătaia, stinsă acum, a unui clopot de bisrică; o pisică sălbatecă făcea pândă searbădă sub un ciot negru. Dă jos de pe tine, zise Tulpina, lăsând Dunărea și viața să-și continue împliniri și scăderi, dă jos cămașa slinoasă și îmbrac-o p-aia albastră.

Bătrânul urmă supus porunca: scăpă de zdreanța îmbâcsită cu țepi de spice și intră cu trei sferturi din trup în cămașa albastră, încă umedă la platcă și la guler și mirosind a slin. Se încinse tacticos peste mijloc cu șnurul de mătase, isprăvit în doi ciucuri aurii, pe care-l dibui ascuns într-o mânecă și îndrăzni spre nevastă un surâs care-i strâmbă gura.

– Pleacă, repetă Tulpina. Și la noapte am să vin să vă văd murind: pe Vasile, pe Andrei Bucur și pe tine.

La debarcader, când să coboare în lotcă, Bătrânul auzi securea izbindu-se în lemn. O dată, de două ori. Gemu scâncit: mestecănul!

La a treia bătaie, un scârțâit dureros, țipătul morții sorbind cu gâlgâieli sucuri fragede, îl vesti că mestecănul cădea la pământ.

– Doamne, ce mârșăvie! – și cu brânciurile lui de urs înlănțui salcia plângătoare.

De pe treapta de sus a cărării, Tulpina, ținând securea în lungul coapsei, țipă înfundat:

– Pleacă! Dă-i măcar piersicului o șansă.

Bătrânul împinse lotca pe apă. Cămașa-l ustura. Parcă era plină de răni care se lipeau pe el. Ajunse la arie pe înnoptate. Cei din ceată sloboziseră caii la păscut, în poiană, adunaseră grâul în două movile acoperite cu pături și rogojini și, fărâșmând în fâlcii picioare și spinări de raci, beau rachiu cu stacanele dintr-un butoiuș cât burta unei iepe pline cu mânz. Lipsea Andrei Bucur – poate el era ăla care se bălăcea în Dunăre, dincolo de perdeaua de gherghini.

– Măi băieți, zise Bătrânul, sugând o gură de rachiu, mai aduceți niște maldăre de stuf, să le-ngrămădim pe grâul ăla, că mai încolo o să plouă.

– De unde să plouă, întrebă Vasile, din stelele alea cât pumnul!? După prânz, singur ziceai că nu-i rost de ploaie.

– Atunci nu purtam cămașa lui frate-miu Anton, zeul ploii. Hăitușca mea a scos-o din teancul de rufe rămase de la el, a spălat-o și mi-a dat-o mie, să fiu și eu Zeul ploii. Vine sigur o ploică.

– Pe dracu să te ia! zise Vasile. Aia de pe tine-i cămașa lui Andrei Bucur.

Bătrânul amuți. Dădu pe gât toată porția lui de rachiu și merse de se lungi pe-o movilă de grâu. După o vreme, Vasile-l auzi gemând. Veni lângă el.

– Bătrâne, stăpânește-te, învață să înduri în gând.

– De ce, Vasile?

– Împrumută pâinea chipul suferinței. Și nu-i voie, nu-i drept.

– Asta așa-i, conveni Bătrânul, și se refugie de pe movila de grâu în culcușul de paie în care dormise la prânz și ceva se scursese din el, pe veci, în sufletul țărâni.

Adormi târziu ca să se viseze ploaie.

BETIA TRANDAFIRULUI

Vraja ținea de mai multe zile; de când ținea și viscolul, cel mai puternic, dar și cel din urmă din anul ăla, o știau prea bine amândoi, pentru că se aflau în martie.

De data asta începuse Sultana, prin somn:

– Unitatea și grava încredințare a materiei, concentrarea frumuseții într-o singură picătură de aur ...

– Ce vorbești tu acolo? întrebă Tudor, ridicându-se într-un cot pe pernă, și o cuprinse întreagă cu ochii: încă grea de somn, cu cărnurile pietroase, părul întunecat, bătând în albastru, cu pânțelele alb și leneș sub furoul negru ridicat mult desupra pulpelor, Sultana era o minune supusă, o toleranță devastatoare, o imensă așteptare nemaștiind nimic din ce-a fost. Întinse mâna încet, protector și lacom și-i mângâie sânii mirosind a poftă răpuse și altele crescând de nedomolit. Dogorât de miliciunea mișcărilor ei, de le stimulase, de suspinul adânc și răsfățat (viclenie răsărind în topiri de miresme!) încremeni o secundă,

suspendat într-o pierdere fericită; încremenise și viscolul, nu mai bătea mătânii la geam, dar se rupea timpul, ningeau cu bucăți de timp sedus de noaptea desfăcându-se din trupul Sultanei, cu fulgi și fluturi de timp veniți să întinarească în odaia învăluită în căldură de lemne, în patul cu tăblii zugrăvite. Un geamăt scurt, ca o țâsnire de gând neatingând rostirea. Viscolul izbi din nou cu umărul în pereți. Lampa cu abajur pictat (siluete roșii se înecau și înviau în subțirimi de ape verzi) se legănă, mutând un diamant rotund pe centrul tavanului. În taina dintre două bufnituri ale viscolului, Sultana surâse din nou, cu ochii închiși. Surâsul trecu și-n palma lui Tudor, fiindcă simți că de la palmă se ametește și de la atingerea furoului negru, care nu era altceva decât respirația de noapte a trupului ei, o țesătură de păianjen fluidă, păgână, veselă, o somptuoasă jubilație a simțurilor. Vorbele spuse prin somn de Sultana, pricepu, uimindu-se, erau vorbele pe care-și începuse el lecția în ziua când se cunoscuseră. „M-a visat!” Râse limpede și se lipi de bucuria descoperirii. Sfârcurile țâțelor ei prinseră să bâjbâie sub deștele lui.

– Vâslașul meu... Vâslașul meu de noapte.

O vâsli într-un golf de iasomie. Viscolul urla, însoțindu-i spre luna iulie, prin vaduri în pantă repede, cu deosebită râvnă.

– Eu sunt luntrea, murmura Sultana, și-n ea lumina ea atât de bogată încât făcea umbre.

Lui Tudor, doi stropi de vin amar i se lipiseră de buze, îl ardeau și nu putea să-i scuture. „Îmi vor găuri buzele”. Fără să-l mistuie pe de-a-ntregul, îl ardeau stăruitor, săgetându-i inima, creierii, oasele; ardeau fără să distrugă carnea și nu le seca fulgerul o secundă.

Gura Sultanei, lampa verde...

“Nici măcar n-au stins lampa nerușinații! Se coțopenesc pe lumină. Când ajungi la trecătorile de pe urmă n-o să mai faci deloc. La bătrânețe, numai viscolul e ca altă dată. Și rachiul. Până la șaij’ de ani, dacă ai pe dracu-n tine, profită de el. Cine stă în cumpănă trece-n rândul doi și cântă: aleluia! A fi năuc e treaba inimii, treaba minții e să nu bată și ea câmpii în același timp cu inima, că atunci praful s-alege de toate. Și de ce să nu s-aleagă? Căci prea făr’ de legea meea, Tu, Tu, Doamne, doar Tu știi adevărul, pe care-l arunci pe cântar sau în balanță, ca să-l răstoarne baba Veturia într-un coș de rafie, peste două

gheme de zdrențe, pe când vântul urlă-n horn și sub ceaunul cu prune arde o hulubă ruptă, o să ardă și roțile căruții, tot nu mai sunt cai, iar Veta de la Vâlcelele a vândut, de Crăciun, suta de nuci cu douăjinci de lei, s-a umplut de bani, am băut împreună rom Jamaica și-am mâncat iepure; altădată când eram tinere, mâncam cocori de dropie, curcani sălbatici, castane încolțite-n zahăr. Hei, bătrânețea e un măgar îmbrăcat în piatră, când ești bătrân doar viscolul se mai holbează la trupul tău!!

Drossilia (muscă bețivă, așa o poreclise Tudor Borca pe mama Sultanei, în noaptea când bătrâna se îmbătase cumplit și căzuse pe malul Dunării, rupându-și o mână și un picior) sta în tindă, lângă vatră, pe un scăunel cu trei picioare, ținând în mâinile adunate în poală un strugure stafidit, mâncat numai pe jumătate și un ciocan de rachiu în care strecurase două boabe de piper roșu. Fierbea grâu și orez cu prune ca să-i facă pomană lui bărbat-su, care murise înecat în mlaștină. Îmbrăcată în negru de sus până jos, întepenise pe scăunelui ei, scundă, vlăguită, cu gura îngustă și veninoasă, cu fața numai zbârcituri. În tindă, dacă nu în toată casa, mirosea a pâine proaspătă, a viscol încolăcindu-se în gura hornului și a idee de lut culeasă de vântul trosnind prin pârloagele cu pelin. Pe un taburet, la îndemâna Drossiliei, pe un fund de lemn, o scrumbrie tăiată-n felii subțiri amestecate cu ceapă tocată și patru coltuce de pâine pufoasă, muiate-n ulei de măsline. Dând rachiu de dușcă, bătrâna icni și rămase cu gura căscată la icoana din peretele de la răsărit, prin care plutea un stol de îngeri – unul iesise pe jumătate din cadru, lăsând înăuntru numai două picioare fragede și-un colț de aripă; unde era și cu ce se hrănea capul lui dispărut?!”. „Știi ce-i cu el, dragii mei, s-s dus să bea depărtări. Parcă viscolul nu bea depărtări?! Iar eu nu beau tutun? De la tutun mi-a crescut mustața. Adevărul e că la bătrânețe toate ne schimbăm în fluture cu corn și mirosim a tămâie. Eu alung tămâia cu tutunul. Fumez pipă, dragii mei și-mi pregătesc singură tutunul după rețeta pe care pictorul Miracovici i-a dat-o sor-mi Caliopi, la Brăila, când i-a făcut portretul, i-a dat și o brățară cu safire. Biata Caliopi! A dus o viață tulbure. Iarbă mănoasă, iarbă de mlaștină, ca și iarba lui Aurel Porumb, care mi-a fost bărbat douj’de ani. Un inginer constructor din Brăila mi-a trimis, de peste veac, o scrisoare găsită într-o sticlă îngropată în pământ, când au dărâmat magaziile din port. Cică: noi,

marinarii colțați ai Brăilei, la serbarea de Sfânt Ilie 1933, am ales-o pe fiica portului, Caliopi, regina balului și din agoniseala noastră i-am cumpărat două lăzi de caramelle. Pe urmă am răsturnat pe dos prăvăliile de pe chei ca să-i luăm rochie de bal pe care s-o îmbrace așa cum îmbracă ploaia trupul ei de sirenă când ne așteaptă, toamna, să ne-ntoarcem de pe Dunăre, la iernat. Am băut sticla asta cu sete, am scris biletul, fiica portului l-a parfumat, trecându-l pe la subțioară, l-am închis în sticlă și-am îngropat sticla la temelia docurilor. Cine-o dăraștea docurile vechi, ca să facă, altele noi și-o găsi biletul, s-o pomenească-n rugăciuni la Caliopi, de loc de comuna Ochinebun, întrucât ne-a fost tare dragă și l-am snopit în bătaie pe nemernicul care, la primul tur al vasului închinat reginei balului, a strigat: trăiască madam Săpun. Să fiți veseli ca și noi ...

La Caliopi, dragii mei, am înghițit cea mai fină băutură. Alexander I îi spunea. Pahar înalt, cu buzele unse cu scorțișoară, iar înăuntru whisky și lapte, două degete. Seara, ne-am dus la circ și-am fumat țigări răsucite din tutun Miracovici și cum, din pricina căldurii, cupola era deschisă, femeile-și șopteau: pe-aici, prin vecini, cineva face dulceață. Cel mai bun tutun de pipă mi l-a dăruit Tudor Borca. Borkum Riff – Cherry Cavendish. Marcă germană după licență suedeză. În ziua când a venit s-o ceară pe Sultana, eram în curte, între patruj de străchini pline cu miere pe care s-o coacă soarele. El purta barbă, o coreletă mai degrabă. Intră și: săru' mâna, doamnă învățătoare Veturia Porumb, am venit să vă cer mâna Sultanei. Sunt profesorul ei de română, o iubesc decând era în clasa a noua, dacă mi-o dați mă voi muta în bălți, să vă fim sprijin la nevoie"... „Vrei să-ți dăruiesc un dar ceresc, băiete?” Și nu știu de ce-mi venea mereu să-i zic: Tudorel, coadă de purcel și toate celelalte, fata asta frumoasă nu-i și nătângă. Iar acum, mi-a scornit poreclă: Drossilia. Dar parcă Sultana-i mai brează! Când avea trei ani, o băteam să mă sărute și nici bătută nu s-apropia de obrazul meu. În schimb pe Tudor Borca îl sărută și când e la masă și-n curte și la gârlă ... Auziți, dragii mei, cum mai vuitește nucul din grădină și arborele pavonia. Viscol cu găștele grase. Alde nepotu-meu au uitat poarta deschisă și viscolul năvălește-n ogradă ca două sănii gonind scoartă lângă scoartă. Sultana nu și-a scos măcar brățările de argint pe care le poartă la glesnă. Aseară am văzut-o luând

pe furiș punga cu cimbru, să-și frece țâțele cu smocuri de cimbru, să-l amețească pe bărbat-su”...

Deodată, vorbele i se deschiseră singure pe buzele supte:

– Trece viscolul, ziditorul. N-au voie ăia din Ardeal să se laude cu iernile lor domoale. Noi avem ierni de strâns în brațe fata ... Câteodată și soacra (Tare). În noaptea asta, când se destrăbălează cine vrea cu cine poate, umblă zănatic un cal alb, înconjurat de patru lupi albi, iar deasupra lui dau roată patru ulii albi. Calul aleargă cu gâtul tăiat și din el curge numai sânge alb; când sângele se va înnegri, lupii se vor năpusti asupra lui, ulii îi vor sorbi ochii ... Hei, dar la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, caii albi s-au dus dracului cu toții. La omida cât țigara să nu mergi c-un pui de prun ...

– Auzi, îl clătină Sultana pe Tudor, dincolo, mama-și spune singură povești. Spune-mi și tu una.

– Pot să-ți spun, zise Tudor, una, două, trei, patru ... Câte vrei.

– Frumoase?

– Care mai de care.

– Spune-mi una, două, trei, dar toate despre dragostele tale.

– Le suporti?

– Le ador.

– Sunt crude.

– Sunt minunate.

– Un izvor, în malul Călmățuiului, mic, pitic, prizărit, nenorocit ...

– Nu e rău să fii izvor, îl întrerupse Sultana, dar chiar să te verși în Călmățui! Nu mi-ar place. Poate, fiindcă sunt de la Dunăre.

– Dar țâșnea chiar din coasta unei vii.

– Așa mai merge, conveni Sultana ...

Caracterul câmpiei, mai bine zis liniile ei sunt, acolo, ursuze. Ieșind din câmpia Buzăului, ca să pătrundă în câmpia Brăilei și să se azvârle în Dunăre. Călmățuiul face un cot larg, bântuit de nisipuri. Din via l-alde Tudor Borca, plantată pe o terasă rotundă, la jumătatea malului, se deslușeau prin aerul vechi, plin de fum de tizic, cele patru vaduri prin care se năpusteau flăcăii la jefuit trenurile de marfă, după război. Șeful lor fusese comandant de tun la regimentul 1 artilerie ortodoxă din Timișoara.

(În tindă, Drossilia cânta lălăit: Doamne, dragostea mi-ai luat, băutura mi-ai luat, oboseala mi-ai lăsat, Doamne, doamnecce. Haida, lume veselă, înc-un chef!)...

– Eram în vie, fierbea luna iulie. Bărăganul, matahala aia de câmpie, numai drumuri, pelin și porumb, încălecat de fântâni cu cumpănă, era tot o arșiță fâșiata. Căpiat de căldură, stam rezemat de trunchiul zarzărului din marginea viei. Ticălosul ăla de comandant de tun din regimentul 1 artilerie ortodoxă găurise trunchiul caisului c-un glonț de carabină tras de la zece pași. Petrecusem o funie prin gaură și mă chinuiam cu umărul în ea ca un cal în gura de ham. De la un timp, am văzut că salcâmi de pe mal plecaseră spre Brăila, lăsând la vie numai tufe de răchită, care opresc nisipul sau îl cern, și atunci am plecat și eu. Intru într-un oraș din Elveția, vecin cu Germania federală, urc o stradă pavată cu piatră roșie și dau în Leningrad, schimb trenul la Ungheni, mă dau jos într-un sat unde am iubit, când eram copil, o fată, pe partea stângă e duminică, pe dreapta e marți și zăpușeală, beau vodcă cu actualul ei bărbat și mâncăm castraveți, apoi cobor strada aia în Elveția, care acum e în Suedia, strada e pavată, acolo, cu piatră galbenă, se termină într-un munte și niciodată nu ajung la capătul ei, ajung în altă gară, înconjurată de vile cochete, trec în Belgia, ajung la Ploiești, unde, între niște garnituri de tren în formare, mișună o lume nebună, care se evacuează — mă sui într-un vagon la Făurei, locomotivele ocolesc râul Buzău, revărsat (la Ploiești se fuduleau sâni trase de cai), cobor la Râmnicu-Sărat, cu un geamantan de piele maro, pornesc pe un drum prăfuit spre Brăila, luna e un cal de lut galben, fără căpăstru, linge praf și nu se mai satură, dar cererea de înscriere în ceape, liber și nesilit de nimeni, calul nu ia în seamă strada aia din Elveția prin care fug eu spre o gară unde așteaptă acceleratul pentru Austria și sunt trist că niciodată n-am ajuns până-n capătul străzii, n-am avut bani și nici în Moscova n-am intrat, am rămas undeva, într-un crâng de mesteceni, sărac, fără slujbă și aștept pe peronul unui palat uriaș, plin de oameni cu căciuli de astrahan cu clape, care mă invită să merg cu ei la cules ciuperci răsărite pe o zăpadă neprihănită. Fata lui Zăpadă Ion Tureanu, Zăpadă Anca era în vie ...

– Haluncinai. Din pricina căldurii.

– În vie intrase Anca Zăpadă, îmbrăcată mireasă. Se oprise la al treilea butuc de mine și mânca struguri negri. Scăpase o boabă pe voal și voalul se pătase.

– Ce nebunie o fi în nunta aia! Ți zic. Te caută mirele, stolnicii ...

– Nu-mi pasă.

– Întoarce-te!

– Unde? În lumea bucuriei? Ce făptură de băiat mai ești și tu! Ești numai oase gânditoare. Am venit la tine ca să dau foc neamului Tureanu.

– Ți-am fost învățător.

Și-i fusesem două luni, o suplinire.

– Țin bine minte scrisoarea pe care tata ți-a trimis-o prin mine, zice Anca Zăpadă. Am citit-o pe drum și-am lipit plicul la loc. „Tov. Borca, Tatăl elevei Zăpadă Ancuța are necazuri din partea maică-si că e vagaboantă, având discuții familiare am pierdut servicii bune la care puteam să am 2-3 mașini mici, dar fiind după cum v-am spus mai înainte a făcut în așa fel că ma băgat și la pușcărie, am făcut 4 luni în 1973-74 și 2 luni în 1975 și imediat după 6 ore de la liberare fără să o văd pe soția mea iarăși ma dus la miliție și mia dat 4 luni, a fost dată de 5 ori afară de președintele de judecată să-și retragă plângerea iar dânsa nu a binevoit și acum să vă spun diagnosticul dânsi”. Episod depresiv reactiv cu tentativă de sinucidere pe fond distimic biliar debilitate fizică mintală, tensiune 8, ulcer duodenal compensat, epilepsie, în afară de aceasta e o bețivă ceva extraordinar, bea, vă rog să-mi scuzați expresia, până face pipi pe ea, am martori pe vecina Luxița Aurora Motorăș.

Avem multe de discutat

Cu mulțumiri

Zăpadă Ion Tureanu

P.S.

E târfa târfelor a căutat și ma băgat la pușcărie și a avut treabă cu mulți indivizi din Brăila după cum urmează:

Morcinlea Scuzi-scuzi

Tocu

Dex
Matei
Gogu Stafie
Petrică Decavatu

– Întoarce-te la nuntă. Cât nu e prea târziu.

– Ca să fiu mireasa cu aur sub tălpi? E rochia soru-mi, care a fost mireasă anul trecut. Am scos-o din ladă și m-am îmbrăcat cu ea, aici, sub mal. Am vrut numai să ne jucăm, să ne fure jocul pe-amândoi. Uită-te ce nepăsare e-n câmpie, azi ...

– Trebuia s-o ascuți atent, zise Sultana, venise la tine cu cap de rege și picioare de împărat. Iar tu ai luat-o ca pe-o cățea-n călduri.

Cățea bătrână era câmpia aia de deasupra Călmățuiului. Se nimerise, poate, o zi blestemată. Mohor cu coama-nspicată, pir gros cât oasele de găină, păduceli obosiți de iluminări repetate, zare nechemând pe nimeni. În ușa colibei de lângă zarzăr, într-o cușcă, se zbăteau, fâstâciți, doi porumbei unși cu catran de către un copil prost. Mai era și-o cameră de bicicletă sfâșiată cu briceagul, un felinar de care atârna o tigvă. Anca Zăpadă, între două tufe de crăciunile scuturate (astea înfloresc numai în martie), tânără și prea crudă în rochia de mireasă, parcă ținea în spate moara de vânt de pe gorgan sau troița cu acoperiș de tinichea din răspântie, sub care se țesea un nor de tăcere viorie.

– Crezi că mi-e scris să fiu mireasă sub cedrii Libanului? Întrebă Anca Zăpadă.

(– Au fost tăiați și arși în locomotivele Simplon Orient Expresului, îi plânse Sultana.)

– Urăsc neamul Tureanu Zăpadă, a zis din nou Anca. Toți și-au luat neveste, despărțindu-le de bărbații lor dintâi și cu toții le-au azvârlit pe drumuri. De ieri, la noi în casă e mare zaiafet. Surorile mele și-au schimbat între ele bărbații ...

– Definitiv?

– Da. Și beau și mănâncă, fericiți. Trebuia să fi vrut să-ntinzi cu mine jocul uitării.

Smulse rochia de mireasă, o azvârli mototol peste un pepene vârgat pus într-un cărucior cu două roți și plecă strigând:

– Oameni vechi și fructe cofleșite ...

– Eu, în urmă, am reînceput să-mi rod grumajii în jugul de frânghie. Pierdusem boarea chemării la desfătare. Boare scurtă, lalele, zambile ... Anca Zăpadă se depărta trufașă în urma strigătului ei, ca un pârau în urma frunzei pe care-o urmărește rostogolind-o sub respirația lui rece.

– Ar fi trebuit, spuse Sultana, s-o iei în brațe și să mușcați din pâinea oacheșă a binelui. I-ai pângărit fetei clipa onoarei, care nu se mai repetă, clipa când iei hotărârea să fii femeie.

– Numai saliva-i era dulce în gură.

Înotau în ea melodiile fructelor și a distanțelor încălcite din câmpia care căzuse în greșeala de a se vrea, un ceas, două, leneșă, urâtă, ursuză. Acum se înviora, își aducea mințile acasă, ierburile în vânt, păsările în ierburi, cerul în priviri. Fusesse, un ceas sau două, pătinitoare, câmpia, nu cu ea însăși, ci cu dușmanul ei. Se pare că era jocul de pe urmă al nădufului din pelin, clipa lui flegmatică, lipsită de extaz. Oricum, venea luna august când câmpia de deasupra Călmățuiului, nespus de largă, pierzându-și echilibrul, devine îmbătătoare ...

– Strâmb trebuie să te mai simți, tu, aici, între ape, Tudore...

– Nu, de ce? se împotrivi el, blând. Uneori, da, poate, nu-mi e prea la îndemână, dar te am pe tine.

– Povestea pe care mi-ai spus-o n-a fost în favoarea ta.

– Întâmplările se petrec singure. Ce credeai?

– Și nici în favoarea Anei, insistă Sultana. Spune-mi o poveste care să fie în favoarea ta ...

– Viscolul dă semne de descreștere, zise Tudor.

– Tata spunea că viscolul din martie nu-i bun de prăsilă. Julai, julai, ia, ia, zicea el că strigi viscolul din martie, făcând-o pe flăcăul, dar n-are putere să se mai holbeze pe geamul caselor, trei nopți în șir.

Într-adevăr, dedesubtul vântului, pământul dintre nopți încerca o răzvrătire pe care Sultana o prindea în scoica urechii ca o promisiune. Din buza râpelor cuprinse încă de la sfârșitul lui februarie de inocența învierii lunecau în toanele vântului o presimțire tulburătoare și o umbră încercănată de doruri. Nările Sultanei, tremurând pățimaș, adulmecau până și un iz amar de coajă de salcie.

– Când eram mică, în nopțile în care crivățul lăsa loc austrului, mă trezeam din somn și mă juram să-mi țin o mantie din gândăcei. Dar la ziuă uitam.

Sprijinindu-se cu palmele de umerii lui Tudor, Sultana sări pe podele și, umblând în șalterul triplu, puse în mișcare, scoțând-o dintr-o amorteală fermecată, lustra în formă de roată împodobită cu pușori de găină din puf auriu roșcat, toți cu clopoței la gât; roata prinse să se învârtască încet, zgâlțâită de impulsuri nesigure, molatice și cocoșei articula un cântec subțire. Odaia, cu soba dogorind și cu perdele de bumbac brodate cu trandafiri într-o bogată deschidere, se umplu de pale de lumină albastră și verde, de cântecul ăla adunând crâmpoie de curcubeu, împliniri evazive, risipiri.

– Vreau o poveste cu care să mă domnesc peste tine.

Lungind, ciolănos, cu tâmpile înguste, nasul un pic coroiat și buzele groase, Tudor o privea înveselit.

– O să-ți zic o poveste așezată pe oasele toamnei.

Sultana urcă iar în pat, la perete. Vârâtă doar pe jumătate sub plapumă, îi mângăia cu stânga pieptul păros. El ținea ochii închiși, sorbind cu nesaț mireasma de cimbru a sânilor ei și se căznea s-o întruchipeze în gândurile lui, mică, oacheșă, atârnată de drugul geamului în care zuruie austrul, grea de lună, de povestiri lenevoase, de baltă, măcriș, caprifoi înmugurit, înfiorată de necunoscut și cu umerii fragezi acoperiți de-o mantilă țesută din cărăbuși.

Era o toamnă șubredă, zilele încercau măzgăleli în piatră, în salcâmi, în nori, în lut, dar nu ieșeau decât lucruri de ceară.

– Mă cunoscuseși pe mine?

– Te cunoscusem, dar nu erai a mea.

(În tindă, înțolită-n mărgăritarele rachiului, Drossilia își înjura ginerele cu voce tare:

– Îngerași cumiți, pe pământ e frumos numai în icoanele unde Dumnezeu doarme pe jos, având drept căpătâi soarele. Pre când oamenii înoată-n rotocoale de fum, sub o zgaibă de stea. Iaca, lui Tudor Borca-i e dor de-o altă femeie, îmbrăcată-n alb, care să-l mângăie pe frunte și să-i ia durerea cu mâna, dar să fie surdomută. Îl știu eu bine, se giugiulește cu Sultana, dar gândul lui, tot la bucătăreasa de la cantina studentească – își vâra borul între țâțele ei și cunoștea încă din zori meniul zilei.)

– Se încheia septembrie, venise octombrie, continuă Tudor Borca, eram profesor, în primul an ...

– Eu eram în clasa a zecea. Făcusem jurământ, toate fetele, să ne uităm fix în ochii tăi. Brunet și cu ochii albaștri. Pe profesorul de fizică îl intimidam, se bâlbăia ...

– La începutul toamnei, în mine scânteiază singurătatea. Mă caută, de nu știu unde dureri necunoscute, inima-mi visează, visează trist. Impulsiv în restul timpului toamna sunt colindat de cucii învăpăiați. Mă năpădește un fel de inspirație deprimantă: să merg, să nu mă mai opresc și să nu găsesc nimic. Fără să vreau, cobor în copilărie, asemeni vinului întors din fermentație. Și trebuie atunci să fiu la Slobozia-Vechi, în ograda bunicilor dinspre mamă. Acolo mi-am petrecut copilăria. Ce e, după tine, copilăria?

– Copilăria? Tot ceea ce nu se poate uita.

– Pentru mine e preludiul somnului.

– Când tata mă ducea la Brăila, zise Sultana, mergeam, de fiecare dată, și în gară. Puneam monede pe calea ferată, trenul le turtea și verii mei, cei trei frați Uleia, le potriveau pe potcoavele cailor. Știi cum mă răsplăteau?

– Te îndopau cu știucă umplută cu mierlă. Sunt singurii din toată balta Brăilei care știu să facă mâncarea asta. N-ai să ghicești. În iunie, pe caldurile mari, mâncam, în anumite seri, pește sărat și după miezul nopții ne sculam să lingem roua de pe ierburi. Mie-mi dădeau bucata din grădină cu iarba cea mai bogată.

– În iunie, la Slobozia, intram în gârlă, dimineața și nu mai ieșeam decât seara. Înainte de-a mă cufunda, împungeam apa cu deștul, duceam deștul ud la tâmplă și rosteam încordat, c-o voluptate păcătoasă: Ialomița curge prin huceaguri spre Mare, curge-n pielea goală, târfa.

– Dar Ialomița se varsă-n Dunăre!

– Stai puțin, nu-i așa. Nu-i deloc așa. Tu te gândești la apă ... dar sufletul ei? Vezi?

Tudor Borca știa bine că, mai întâi de toate, Ialomița se varsă-n grâu și-n ierburi. Ca un duh. Grâul crește, se seceră, se strânge în clăi, se treieră și băiatul umblă prin el c-o luntre. Avea bunicul o lotcă veche: o păstra ascunsă, sub două tufe de pelin, în grâu. În nopțile din iulie, băiatul o suia în vârful movilelor de grâu roșu și-și dădea drumul

cu ea la vale. Vâsleai cu mâinile ca să ajungi în lanurile de floarea soarelui. În arman huruiau vânturătorile. Și când tăceau, s-auzeau țărani bătând coasele pe nicovală. O ploaie de sunete mărunte. După grâu urmau să fie date jos trifoiul și lucerna. Grâul, luntrea, coasele tipând ascuțit la atingerea ciocanului, potârnichi, hârciog, un mînz nechezând de dorul laptelui. Iar toate la un loc nu făceau cât alea două săptămâni din septembrie-octombrie când treceau oile podul de peste Ialomița, din Muntenia în Dobrogea, la iernat. Septembrie, când se odihnește Marea. Tragi cu pușca – poc! și rața moare. În septembrie și octombrie, poți sta zile-ntregi bătut în cuie de aur pe poarta bunicilor. Acolo avusese el, tot timpul liceului, un cais numai al său. Nimeni, în afară de băiat, nu s-atingea de el. Acolo învățase Tudor să fumeze, furându-i tutunul unui cioban adormit, răpus de beție pe un morman de gunoaie. „Cazania și chindia mă-ti! îl înjurase bunicul când îl prinsese, am vrut să fac din tine un leu de Damasc, dar n-ai s-ajungi nimic, ai să sfârșești mâncând asfalt cu pepeni și chifteluțe de smoală”. Și-l tăvălise cu pumnii printre ulucele pline cu mere viermănoase pregătite pentru porci. Băiatul nu se supăraseră, poate că nici nu simțise vreo durere, era toamnă și s-auzeau curgând spre Ialomița turmele de oi. Din depărtări stranii suna ca o prevestire de doruri puhoiul tălângilor. Mai aveau o zi până să atingă podul de lemn (și când îl atingeau, curgeau de nedomolit, două săptămâni încheiate), însă câmpia se umplea de un cântec tihnit, ciucuri de cristal bându-și picăturile de clinchet curat, argintiu și amestecându-se, fără să-și piardă desăvârșirea, în ropotul mărunț al picioarelor tocând pământul, al dinților respirând iarba dură, al focului trosnind a mișiști incendiate ca să se îngrășe glia. Ascultându-le, băiatul învinețea de melancolie, ca lingurița de argint muiață în ciuperci otrăvitoare. Veneau din șoapta ierburilor spre stingere, din orizontul adumbrindu-se într-o vastă încovoiere a luminii, printre tufele de pelin și de scaieți scuturându-și sămânța. Slobozia și întreaga câmpie începeau să miroase a zer, urdă, lână puturoasă și respirație duhnind a oboseală. Asinii încărcăți cu poveri, cu buzele căzute în urechi uriașe, mișcau pogoane de tăceri și răbdare. Turmele umpleau toate drumurile cu bătaie de clopote, se târau monoton prin pulberea cenușie, la nesfârșit și fără speranță, un clocot al retragerii îndărătul timpului, acoperind șanțurile, revărsându-se prin curțile neîmprejmuite cu garduri. Copiii din sat adunau în brațe mieii rătăciți,

se jucau cu ei și, seara, le dădea drumul în alte turme, iar câte unul îi strecura în casă ...

– Vreau să cred că n-ai furat și tu. Ai furat?

– Am furat. Un ied. La el mă și gândeam atunci când, ajuns profesor, am plecat iar la Slobozia să mă îmbăt de sfârșitul lui septembrie și de trecerea turmelor. În anul ăla porniseră mai devreme la drum, dar tot am prins o zi plină. Le-am urmărit de pe gorganele din cotul Ialomiței și, pe măsură de șuvoaiele lor clocotind se subțiau, mă scufundam cu tot trupul într-o crăpătură a disperării.

– Singurătatea ... Câmpia are darul ăsta de-a te goli de gânduri.

– Ei, asta-i, că nu eram singur. Când m-am trezit din surâsul visării, am descoperit că pe gorgan mai era și o femeie. Trei ani, blondă, ovalul feții alungit, doi ochi albaștri, largi, imobili, mistici, nasul drept, nările trandafirii: fustă și bluză de doc, decolorate de vechime.

– Înaltă?

– Aproape cât tine.

– N-avea cum să fie cât mine, se împotrivi Sultana, și nu mai era sigură dacă-i plăcea ceea ce aude; nu mai era sigură deloc.

Descoperind-o alături pe femeia cu ochi albaștri, Tudor schiță un zâmbet mirat. N-o simțise când urcase și se întreba cât timp șezuse tăcută, în apropierea lui. Pe deasupra turmelor pierzându-se spre Dobrogea planau în izolări primejdioase ulii.

– Ieri au atacat, zise femeia. Ciobanii au ucis doi sau trei cu ghioagele.

Tudor nu i-a răspuns. În largul imens al câmpiei fiind, se simțeau totuși ca într-o odaie cu mobila prost plasată, dar purtând în intimitatea ei daruri de Crăciun.

– Cine-a făcut primul pas? se precipită Sultana. Ah, proastă mai sunt! Tu! Fără să te dezmeticești, te-ai repezit și-ai strivit-o în brațe, biciuit de poftă. Și ca să vorbim prețios, cum ne tocai tu de la catedră, într-un minut v-ați pomenit expulzați din expresia bunului simț. Perversitate fără tranziție. Vreau să știu cum v-ați despărțit după ce-ați făcut dragoste.

Pe gorgan se trezise vântul de seară. Iarba galbenă mirosea a iod. O tufă de alior şuiera răsucit. Cu privirea plecată, ea şi cum ar fi vrut să afle câtă vreme-i trebuie vântului amăru să rostogolească pe pământ firele de colilie încurcate pe pantofii lui Tudor Borca, femeia întrebă:

– Eşti din Slobozia?

– Din Bucureşti, minţi el.

– Mulţumesc lui Dumnezeu, sunt cu totul din altă parte.

– De unde?

– Cu totul din altă parte. Acum, te rog, coboară pe coasta aia a gorganului şi nu te uita înapoi ...

– Atâta tot? întrebă Sultana, neîncrezătoare.

– Atât.

– Nu, se înverşună ea, sunt convinsă c-a fost ceva: a mai fost; şi vreau să aflu ce-a mai fost.

Ei cred că dorm, dragilor mei îngeraşi dolofanui. Moţăie Drossilia, zic ei, umflă-o-ar dracu, baba rebegită! Nu doarme, mă, fumează tutun bun şi bea rachiul şi-o să facă urât, o să fac urât, zău aşa, dacă-mi mai spune cineva babă rebegită. Cei trei băieţi Uleia, feciorii lui frate-miu, care stau în casa a doua din curtea noastră, că n-am vrut să ne despărţim prin gard, nu-mi zic altfel decât tanti Veturia, în schimb giner-meu ar fi în stare să mă mănânce ca pe-o şuviţă de slănină tăiată mărunt cu briceagul şi presărată cu boia de ardei. Băieţii Uleia (ăi mai deştept e Gună crăcănatu') au vândut, ieri, primăriei biroul din lemn de lămâi scos de pe şlepuri pe care le-a izbit furtuna de malul Dunării, astă toamnă. Cârpiti-mă, băieţi, şi pe mine cu niscaiva arginţi, că doar eu v-am sculat din somn, la miezul nopţii, ca să vă spun că e rost de învârteală. Ai răbdare, zice Gună, când s-o deschide navigaţia pe Dunăre, mergem şi-i cheltuim pe toţi în cârciumile din portul Brăilei, unde-a domnit tanti Caliopi. Acolo-i numai cântec şi veselie neruşinată. Odată m-am dus şi eu cu Caliopi la *Ocaua cu buza groasă*. Măiculiţă – doamne, ce vin se bea în taverna aia! Stors numai din pulpă de strugure auriu. Dup-ai doilea pahar, Caliopi s-a pornit să cânte:

Plec să-mi cumpăr pălărie,

Phă-lărieee, phălărieee,

iar noi marinarii, ținându-se pe după gât și tropăind pe rotunjimile de trestie roșie, îi răspundeau:

Căci mă

libidalidonga,

logo, logo, logodesc...

Băieții Uleia bat în partea lui Caliopei. Mai ales Gună. Pe toamnă a furat un mânz din câmpie, nu ca să-l crească, ci să-l taie. Veniseră niște tătari din Dobrogea la țișăncile din marginea ailaltă a satului și le-a vândut carnea. Băieții Uleia joacă titirezul pe grămezi de bani, fac prăpăd în toate nopțile de iarnă. Alaltăieri seara, când Tudor Borca repeta, la școală, cu echipa de teatru de amatori. Gună, care venise la noi c-un ciur de mere domnești, să le băgăm în cuptor, a plesnit-o pe Sultana cu palma peste buci: să n-ajung până-n primăvară dacă fundul ăsta nu-i cel mai pietros și mai bun de pernă de pe tot malul Dunării. „Du-te, mă, dracului, Gună, că mă-nvinețesc și mă smintește bărbatu-meu în bătaie. El nici c-o floare nu m-atinge, ca să mă păstrez cu toată carnea bălană și tu dai în mine, netrebnicule!” „Auzi, Sultano, răspunde Gună, eu nu trebuia să-ți fiu văr. Nu trebuia deloc ...” Cred că Gună o cunoaște pe Sultana mai bine decât se cunoaște ea însăși.

Drossilia se ridică, bâțâind, căscă ușa spre curte și strigă ascuțit:

– Hei, frații Uleia, veniți încoace cu titirezul ăla să-l învârtim oleacă. Hai, trap, că și paralele mele merg!

– Dac-au auzit-o, îi zise Tudor Borca Sultanei, or să vină numaidecât. Și-or să intre și peste noi. Scoală-te și pune ceva pe tine.

Sultana coborî în mijlocul odăii și culese de pe scaun capotul argintiu, imprimat cu crizanteme japoneze, galbene. Nu-l îmbracă, îl ținea întins în brațele larg desfăcute, parcă ascultând un țipăt în viscol. Prin țesătura furoului negru, strâns pe șolduri, alerga unda unui fior. Stând neclintită în lumina palidă a roții cu pui și clopoței clinchetind, Sultana părea un trunchi magic pe care vara îl uitase în desimea iernii. Brusc se clinti și se porni să schițeze pași de dans în ritmul tulburător în care se lăsase vâslită de Tudor Borca în golfuri de iasomie. „Sunt tânără, scăpărau privirile ei, nu mă sperii de Timp, sunt fagure dulce, dacă vreau, pot să mă înconjur de numele meu, ca de renumele lui Dumnezeu, și să trec Dunărea de cinci ori pe zi, fără să știu să înot”.

Cu voce tare:

– Era mai frumoasă ca mine târfa de pe gorgan?

– Cum poți s-o denigrezi fără s-o cunoști!? se mira Tudor Borca.

– Doar trei lucruri nu pot să le fac din toată inima: să muncesc la șosele, să culeg prune pentru alții și să mă supăr pe stuful din baltă că s-apleacă încotro-l bate vântul. Încolo, pot orice. (O nuanță primejdioasă-i pătrunsese-n glas.) Tata dădea foc neamului când se supăra. Pe-un taur care m-a speriat pe uliță l-a izbit cu pumnul între coarne și l-a pus în genunchi, cu nările sângerând. După aia, de câte ori se-ntâlneau, taurul plângea de frică. A fost cel mai puternic om din bălțile astea, Aurel Porumb. Ridica în dinți o masă de douășpe persoane, iar când s-apuca să cânte *Creola ochii-ți ard ca flacăra*, stingea lampa.

– A doborât taurul ăla fiindcă purta plăci de plumb ascunse-n manșete. De aia era tare și mare.

Drossilia crăpase ușa pe nesimțite.

– Mamă, zise Sultana cu gingășie ironică, tare mai ești tu bețivă!

Drossilia receptă nuanța de iubire, pentru că răspunse plină de căință:

– De, mamă, tu semeni cu taică-tu. El, vezi, nu se-mbăta des, dar avea alte alea.

– Care alte alea? Mai pe șleau.

– Mă-njura, mă-npingea, purta cisme cu piteni montați în argint și când se ducea la Zaplazu, trecea prin mlaștină, n-avea răbdare s-o ocolească.

– Ce căuta la Zaplazu?

– Se ducea s-o dezmierde pe Iordana, care mi-a fost colegă de școală normală și scrie cu mâna stângă. Iordana are o casă mică, în camere atârnă tot timpul miros de crengi de merișor. Tat-tu s-a dus întâi să-i altoiască niște pomi, după aia ca să mănânce pere văratice, Iordana are un păr uriaș, lăsa clapele beciului deschise noaptea, perele coapte cădeau în hrubă și ei le mâncau brumate. Iordana avea un pat cu picioare de aramă, iar pe perete, la căpătâi, vase tot de aramă.

„Ce împletitură de himere într-o noapte cu viscol!”, gândi Tudor Borcea.

– Când eram mică, tata m-a dus și pe mine la Zaplazu. Era toamnă, frunze galbene, soarele se scufunda și iar s-arăta din ape ca o căpățână de flăcău blond scăldându-se în vin roșu.

– Oh, nu trebuia să mi-o spui. Nu meritam lucrul ăsta. Înjură ziua aia, o îndemnă, înjur-o, cu toate punctuațiile care i se cuvin înjurăturii celei mai scârboase. Drossilia tremura cuprinsă de-o neliniște verde, nervoasă, râcâind în ceruri fixe, chemând din Timp spasmele răzbunării. Era plină de capcane, cutra aia.

Câteodată, iarna, plătea o sanie c-un cal s-o treacă-n sus și-n jos prin dreptul casei noastre. Aurel Porumb zicea: trece Iordana pe zăpezi creole. Fiecare muiere are cheia ei cu care dă drumu la izvoare neașteptate – cheile de pelin, nisip sau miere. Ea scornise cheia de zăpadă. Iar vara, un porumbel roșu pe care-l arunca peste mlaștină cu bilete. Avea casa plină cu fotografii de-ale lui Aurel și se jurase să-i facă un băiat. Când am auzit asta, când mi-a spus nevasta inginerului silvic că Iordana scrisese cu pensula sub fotografii tot felul de aiureli: lângă tine mă simt ca un mânz tăvălindu-se în iarbă, sunt vara ta cea mai fierbinte și solvabilă cu toate fructele, sunt ondulozitatea viscolului ... am zis: îi fac eu un băiat sau, dacă nu vrea, îl omor.

– Minți, spuse Sultana.

– Nu, de ce? I-am dat să bea buruiana dragostei, mai tare decât orice otravă, dintr-un greiere de argint pe care mi-l dăruise-n ziua nunții noastre. Era în aprilie, ploua, el ieșea cu pușca la rațe, seara, le pândea ascuns într-un butoi. Gustă ăsta, i-am spus să nu-i fie frig, și i-am dat o băutură pentru întăritat bărbații, dar n-a venit la mine, să-i fac un băiat, a luat-o prin mlaștini spre Iordana și mlaștinile l-au înghițit – cum să te avânți pe întinderea lor, în aprilie?!

– Pauză, mamă, pauză, scânci Sultana. Întoarce-te la rachiul tău.

– Moartea, pe îndrăgostiți, îi învăluie cu zâne frumoase, ce știi tu!

– Dumnezeu n-are simțul măsurii, fiindcă amestecă un prost cu o deșteaptă și-i face vraiste pe-amândoi – și ieși în tindă cu o clipă mai înainte de-a-i da fiică-sa brânci pe ușa.

– Vreau până la sfârșit povestea fetei de pe gorgan. Simt că nu s-a terminat totul acolo.

– Drumul prin mlaștini? râse Tudor Borca. Hai să le trecem – și înfundă piciorul în mămoli;

(Dincolo, Drossilia reluase monologul în fața îngerilor: Îngeri preacurați, avem un nuc uriaș de care sprijinim salcâmii tăiați, drugii, dulapii de căruță, scânduri, grămezi de mărăcini. Alaltăieri când a pornit viscolul ăsta de pe urmă, Tudor și Gună – crăcănatu s-au suit în nuc și-au stat acolo până i-au troienit zăpada. Credeți voi că voiau să transmită femeilor lor tinere duritatea iernii, iubirea, nesfășitul viscolului? Nu, pruncilor fericiți, Gună o vindea pe Sultana: „pe crăcile astea ședea Sultana cu iubitul ei Mihnea Bărbulescu atunci când ai venit s-o ceri de nevastă; se sărutau, ea ținea o frunză pe buze, iod verde, iod vânat, și el i-o căuta tot cu buzele și râdeau de tine, prostule!”).

– Spune mai departe, porunci Sultana și Tudor râse, sorbindu-i privirea, înecându-se în ochii ei. În Orient, continuă Sultana, cel mai mare omagiu pe care ți-l face sultanul – și *eu sunt Sultana, auzi iar tu ești robul* – e să ți se uite drept în ochi când îți vorbește. Dă-i drumu!

– Te-am cerut de nevastă, în septembrie, și ne-am cununat primăvara. Luna de miere am petrecut-o în București, la hotel Muntenia. Un fel de pierdere minunată, hotelul ăsta. Pe perete, deasupra patului, un trandafir de lemn sculptat. Trandafirii de lemn nu înșeală așteptările. Ei șoptesc, șoapta pădurii, că cine are de-a face cu femei frumoase trebuie să se aștepte și la ponoase. Într-o dimineață – dormeai prea dulce ca să-mi vină să te trezesc – m-am furișat din odaie și m-am dus în Cișmigiu, stăpânit de gândul că tufele de ploaie de aur au înflorit și că la poala lor au scos capul brândușele și ghiociei. Era în martie, dar un martie ca ăsta, nu, nu! – mugurii cașilor întâmpinau malițios pânzele austrului. Mi-ar fi plăcut să fii în continuare elevă și eu să-ți predau versuri simboliste. M-am oprit la izvorul lui Eminescu, unde aerul e într-o clipă violet umbros și în clipa următoare palid liliachiu. Sufla un vânt uscat. Mica secetă de primăvară. Mai visa acolo un domn. Pantaloni gri deschiși, sacou bleumarin, pantofi împlețiți. Risipise pe alei cenușa unui prieten.

– Mi-a lăsat cu jurământ, zise, să-l pomenesc în fața a șapte oameni necunoscuți – ești al patrulea – și pe urmă să-l uit definitiv. Pe aleile alea, mi-a zis să vă spun, plutește-n risipire cenușa unui inginer

căruia-i plăcea orezul cu lapte și pateul de porc gras, care-a prevăzut multe evenimente și n-a putut să împiedice niciunul... Vezi, domnule sau tovarășe, în ce constă viața? Un gând, un cuvânt, și o nesfârșită despărțire. Poți să râzi de mine, dar să știi că de două zile, de când mi s-au furat actele și banii, am început să văd fără ochelari? Ce părere ai?

Aveam impresia clară și singura posibilă că Dumnezeu îl mângâiasse, în zori, pe creștet și apăsase prea tare cu inelarul sau arătătorul.

În tindă Drossilia primise un musafir, pe Gună crăcănatu, care-i povestea, răgușit că:

– A venit Tache Animalu cu sania și mi-a trântit o ploaie de pumni în cap. Intră-n ogradă, își dă pe ceafă căciula de astrahan și mă ia la bătaie. Te-am visat, cică, derbedeule, că-mi furai găinile. M-am trezit, m-am dus în cotineată și-am văzut că chiar mi le-ai furat. M-a năucit de cap, ticălosul. Toată noaptea stă și copiază rugăciuni, iar la ziua pleacă hârbar prin sat și se ia la ciomăgeală cu cine se nimerește. Dacă-l trăsneam și eu la mir, o săptămână întreagă nu ne mai curățam de el.

– Aoleo, da' zdravăm te-a mai pocnit! Mă unge pe inimă când te văd plin de vânătaii...

– Drossilia, nu vei mai intra-n Brăila de mână cu mine.

– E-te, na! că mă doare-n cot de Brăila voastră! Gună, auzi, dragul mătușii: mai bine te făcea mă-ta un mânz și te mânca un lup. Ieși afară!

– Ăla, reluă Tudor Borca, risipitorul de cenușa morților, dau și eu să plec și deodată, venind dinspre lac, îmi răsare-n drum fata de pe gorganul ocolit de apele Ialomiței. „Bună ziua, face ea, aiurită, cam cât o fi costând un kilogram de ispite? De data asta cumpăr numai trei sute de grame”.

Eram și eu și mai era și ecoul meu, dacă-nțelegi. Înaltă, frumoasă ...

– Mai puțin frumoasă ca mine, zise Sultana.

– Totuși, era și ea frumoasă.

– Cât de frumoasă?

– Ca protoieria a doua de Ilfov, din strada Popa Rusu, unde se păstrează vinul împărtășaniei, au șapte sorturi ...

– Eu cât de frumoasă sunt?

– Tu ești frumoasă cât toată strada Popa Rusu. Căsuțe mici cu fronton și marchiză de lemn. Un geam spre Dunăre, ălalalt spre Tîbru. Neam latin în destindere orizontală. Grilaje în formă de sulită, terase cu gard de fier. La disatanțe melancolice, distanțe pline de toamnă și de timp trecut, un palat galben și o casă florentină, aștepti să iasă dintr-o odaie secolul al optușpelea și să zică: bună seara veac douăzeci ...

– Deci eu sunt frumoasă patriarhal?

– Ea venea dintr-un timp mai ascutit. Începutul mileniului trei.

Zice:

– Tudor Borca (și nu-i spusese numele, acolo pe gorgan) sunt Bogdana-Letiția, ne-am tăvălit amândoi în iarbă. Din ziua aia îmi place, când și când, să trec pe strada Popa Rusu și să-mi aduc aminte.

Zic:

– Nu ești din București, ce cauți pe-aici? Și nu veni prea aproape, m-am însurat și-mi iubesc mult nevasta.

Zice:

– Cămașa de pe tine e cămașa de mire?

Zic:

– Da, și mă minunez de intuiția ei.

Zice:

– Lasă-mă să pun mâna – și vine, își înfige ghearele și trage și o sfâșie – aud și-acum mătasea albă sfâșiindu-se, cânta și plângea ...

– Trebuia să-i rupi mâna.

– Treceau oameni pe-acolo, era ziua, lumină ...

– Trebuia să-i rupi amândouă mâinile.

Sultana se ridică și sări pe podele. Sub roata măsurând topit într-un pachet cu cărți de joc din care lipsesc demonii întâmplării și zeul norocului.

– Știi, îi strigă ea lui Tudor, ce-a răspuns un coleg de-al meu, Mihnea Bărbulescu, mare matematician, când a fost întrebat ce e fericirea? Fericirea, a zis, este $x=a+b+c$ =muncă, odihnă și ținerea limbii înapoia dinților. Și-acum du-te dracului, Tudor Borca!

Și ieși din tindă. Și peste câteva clipe zdruncinate de vânt – viscolul voma depărtări tănuite – Tudor Borca auzi vocile Drossiliei și

Sultanei rostogolindu-se, împerecheate, pe o cărare sugrumată de mlaștini și de greieri de argint...

Într-o seară, odată,

Pe o lună fermecată,

Pe-al imaginii abis

El mi-a șoptit ca-n vis

Creola, ochi-ți ard ca flacăra ...

„Dar ele cântă împreună, se minună el. Cântă împreună dintotdeauna”.

PE CEAIR

O stepă jos, o stepă sus

Se-apropie-mpreună și sugrumă

Calul de lut și câinele de humă

Și omul lor, din umbra de apus

TUDOR ARGHEZI

Dincolo de Brăila, spre Cazasu și Tudor Vladimirescu, într-un arc prelung, care atinge, spre stânga, satele Lacu-Sărat, Silistraru și chiar o parte din burta Iencii (bogata Haltă Ianca-sat, pustia Ianca-gara mare), iar spre dreapta, satele Mărtăcești, Cotu-lung și Naziru din muchea Buzăului ajuns la confluența cu Siretul, se întinde cel mai roditor pământ: Ceairul. Cuvântul, de origine turcească, înseamnă pășune. Ceea ce și era în vechime, când Brăila se numea Ibrail, raiaua Sublimei Porți, aflată sub privegherea unui pașă locuind în palat de lemn, pe malul Dunării, cu balcoane largi deschise, asemeni celor de pe țărmurile Bosforului și Cornul de aur, către răcoarea vântului ridicat de pe fluviu. Dincolo de Dunăre, în Dobrogea, ceairurile se chemau tabunuri și erau, ca și acestea, din primăvară până-n toamnă, atâta vreme cât mută vântul din zare-n zare perdele de fluturi, gura de rai în care avea loc marele festin al sutelor de herghelii de cai. În surditatea și somnolența verilor, străpunse de vârtejuri de praf, vestind furtuni ce nu izbuteau să se nască decât cel mult de două ori pe an, paznicilor

călări, care dădeau ocol hergheliilor, purtând pe braț harapnice isprăvite în șapte cozi având în vârfuri boabe de plumb sau de ceară întărită cu sticlă mărunțită, cât și celor care, așteptând ceasul când să-i schimbe pe cei dintâi, jucau zaruri și se îndopau cu halva în umbra vlăguită a saivanelor, ori sub foisoare învelite cu snopi de pelin și pălămidă, ori lângă fântâni binecuvântate de salcâmi uriași, din pricina văzduhului fierbând, îi bora sângele pe nas și nu-l puteau opri decât vârându-și în nări dopuri de cimbru și fire de spânz în creștăturile făcute cu vârful pumnalului la rădăcina nasului coroiat — semnul nobil și distinctiv al frumuseții, dar mai ales al cruzimii la semințiile asiatică. Mulți cădeau răpuși de arșiță, rostogolindu-se în rotocoalele de negară înaltă și de colilie cu fructe, și în secunda până atingeau pământul îmbălsămat de lemnul câinesc și, barba-împăratului și de mălai tătarăsc (mai nimereau și-n mărăcinișuri, în ruscuță de toamnă cu floarea oacheșă, în salbă moale), ei își și luau stăpânirea fermecată huriile făgăduite de Coran, pentru că de umbra fiecărui credincios al profetului, murind, atârnă umbrele a șapte femei tinere. Pe Ceair, de când vântul de la sud începe să câștige înălțime și până când Crivățul azvârle cu valuri-valuri de mazărice în obrazul omului și-n temelia bălărilor, fremătau, la nesfârșit repetate plecări și întoarceri a sute de neamuri de ierburi — negara, bărboasa, pălămida, fânul, măcrișul, pelinița, gherinul, mohorul, susaiul, ștevia precum și orzul și grâul sălbatic, risipite în pământ de convoaiele de căruțe purtând pâinea, iar altele zachereaua datorate Marelui Sultan. Puzderie de flori descompuneau lumina soarelui de vară fără s-o ultragieze, ci purificând-o în nuanțe a toate cristalele culorilor ce înveselesc inima, și, călcând prin roua lor, milioane de cărăbuși, roiuri de libelule și cosași, zumzăiau, sfârâiau, forfoteau și se îmbătau de misterul vieții și magnificența miresmelor împânzind cu vrajă-n desfătare întinderile fără hotar. Onoarea Ceairului erau caii. O peniță nevăzută, ori poate o pană de porumbel, de prepeliță sau de uliu planând cu gânduri ucigașe, dar și de perpetuare a speciei, desena și redesena din umbre nepereche ființa cailor ca rudiment al lui Dumnezeu și în același timp ca: oh, lujer de floare indignat și hohotitor înflorind a doua oară, tu, vervă a necuprinsului, panică încingând cu ironii și eșecuri seva vieții, must de

struguri și de mesteceacă, iarbă și eternitate a drumurilor, om despuiat de sensurile morții, iubire gracilă și duioasă, în tine s-a adăpostit Timpul plesnind de gânduri de fugă, culcuș de mari provizii de înjurături, nu mai bate câmpii, nu mai bate câmpii, lepădătură, cine ți-a jupuit sufletul? Ceairul mi l-a jupuit, domnule, sau ți s-a urcat sângele la cap?! Pe Ceair a trecut, azvârlind arcanul, iar doi stejari năpădiți de iederă îl așteptau să grohăie în pardoseala de ghindă de sub poalele lor, popa Lescaie din Dragodana, patriarhul hoților de cai, și-n calea lui mirosea a unghie de cal arsă la potcovit și a toate doctoriile care le sunt de trebuință cailor: catran topit pentru copită crăpată, păcură grasă pentru rosătura din greabăn, căței de usturoi pentru înfipt în rănille făcute de tăuni. În nopțile cu lună, Popa și hoții lui mâncau împreună cu caii iarba gustoasă, rupând lacomi cu dinții gherinul, mohorul și otava apărută după ploi. Iar spre zori, popa Lescaie, păstrând mitra pe scăfârlie, se tăvălea gol, de-a curmezișul a o sută de pogoane, ca să miroasă, veșnic a bot de cal, a cimbru și a pământ iubit chiar când te afli sub el. De două ori pe vară, de Sânziene și Sânt Ilie, venea și oferea mânjilor să lingă sare din palmele lui sfințite mai mult de frâie decât de lăntugul cădelniței, și atunci Ceairul mirosea numai a pelin și ape – invizibile bălți, râuri, Mări și Oceane pe care le străbate la nesfârșit, julindu-și coatele de colții Destinului, o luntre cu un cal de lemn la prora.

Orice suflet de om, care percepe bucuriile steril, ar spune, nimerind în toiul verii pe Ceair: ce durere, ce cazne, ce turbăciune! Pentru că pe Ceair, indiferent la schimbări, Timpul nu presează asupra a nimic. Și se prea poate ca punctul frivol al câmpiei să fie imensa, grava tăcere care domină și pe care o poți tăia în calupuri cu sapa. Când Fata Morgana ia cu pantahuza năluciri din marginea Dunării ca să le târască într-acolo unde orizontul nici măcar nu dă semne să se închege, pe Ceair au fost văzuți magii umblând desculți, imediat după cositul ierbii, ca să se pătrundă, din tălpi până-n creștet, de sucuri proaspete, curate și pline de miracole, având în vedere drumul spre Betleem. Aici, plutesc, într-o stare de complicitate și cu Dumnezeu și cu diavolul povești de chihlimbar și povești negre. Cele de chihlimbar, spre exemplu: 1) o fată din Latinu (lasă că toată lumea zice

Letinu) a băut rouă din două sute de cupe de orhidee neagră și s-a schimbat în libelulă; 2) dacă-n seara de Sânpetru muști o gură de apă din vâna unui izvor gâlgâind în ierburi, se deschide numaidecât o rană de aur în Dunăre; 3) în paharul de vin alb băut de o fată de măritat în seara de Moș Ajun se bat până la sânge doi cocoși de miez de nucă. Nebulozitatea poveștilor care stârnesc spaimă târzie atârână, din ce în ce mai mult destrămată, în vârful spicelor și se fărâmițează cu fiecare scuturare a semințelor. Una singură se păstrează intactă în liniile ei iraționale: aceea a spânzurătorilor pentru hoții de cai închizând între ele un cort uriaș sub care colcăia o noapte nesfârșită. Născocită de un vraci din răsărit, oploșit la scara caselor lui Mehmet Ya-Ya Turan pașa, temnița făcută din piei de vită calde, păstrând în ele toată duhoarea hoitului pe care-l îmbrăcaseră, și numită de o fire imaginativă *luna de miere de întuneric*, înghițea în mucegaiurile ei pe turcii dovediți a fi vândut ghiaurilor cai de-ai sultanului. (Pe Ceair, totdeauna, idila cal-om a fost o otravă dulce, iubire care, când nu se fură, se cumpără, patimă urmând legea iritată a intrigilor ce însoțesc dragostea). Împinși de la spate sub cort cu urzica fierbinte din clonțul iataganelor, turcii osândiți ajungeau, după cel mult o săptămână – perfidia laborioasă și niciodată înfrântă a vieții – să se obișnuiască cu încâlcitele duhori ale pieilor în putrefacție și se avântau în viforul jocurilor de noroc, al împerecherilor porcești – scandalul, orgoliul nopților orientale – refuzând, când împlineau pedeapsa, să dea urmare poruncii de-a ieși din nou pe Ceair din noaptea aia nepătrunsă nici de fulgere, fapt care-l sili, în cele din urmă, pe Mehmet Ya-Ya Turan pașa să bată locul cel blestemat cu tunul; în gropile căscate de ghiulele s-a adunat apa ploilor și astfel a luat ființă balta, Lutu-alb, în apropiere de satul Movila-miresei.

Pe Ceair am ieșit eu, astă toamnă, asfințit de septembrie, la vânătoare de porumbei. Un soare scăzând lin sclipea către Moldova, vântul se hârjonea cu mohorul, de la Dunăre suiau nori albi, neprimejdioși, ziua făcea salturi în moarte și se întorcea nevătămată în ierburi, munții spre Râmnic erau de piatră vânăta, două pisici sălbatice goneau un iepure.

– Aurel Lozoveanu. Lozoveneee!

Pe Ceair, umbră și vis. Cine mă stigase? Atelierele de alchimie ale toamnei funcționau cu focuri întreținute cu vrejuri, rugi răscopți, mărăcini, baligi uscate, pelin smintit de praf și mai ales de faraoancele căruțelor sunând stins spre depărtări. Toamna, pe soarele asfințit, Ceairul închide ochii, ațipește și atunci poți să-i cotrobăiești în voie buzunarele.

Trecea rupând tăceri, o caruță.

– Lozovene! Mă striga căruțașul. Du-te la voi la Hurta ... sunt acolo mii de stoluri de porumbei și de grauri. Lângă balta Ciulnița poți să-i prinzi cu mâna.

Căruța dispăru, se risipi; și se întrupă din trecerea ei un mânz; ca să pască orz și grâu sălbatic.

Ieșid de pe Ceair, drumul apucă prin câmpie spre Comăneasca, Șuțu, Boldu, Râmnic. De la Grădistea, pe cursul de mijloc al Buzăului, un braț îngust se desprinde în dreptul unei troițe înconjurată de albăstrele și se duce să lingă, întins pe burtă, farfuriile cu lună plină de pe veranda casei lui Matincă Drăghia din Scrobul Vâlcelelor. Drumul până-n coada bălții Ciulnița, când un fir o ia spre Vâlcele, altul spre Hurta, pare jalonat strict de șapte fântâni cu cumpănă, de niște pruni cu trunchiurile anevoios răsucite și de câțiva nuci – în scorburile unora am văzut, când eram copil, balansându-se, ca limbi de pendulă, șerpi împlețiți. Dar drumul ăsta se păstrează în mine ca un coridor al fluturilor albi. În serile de vară, oasele (?) lor trosneau sub picior ca scheletele ciorchinilor de struguri. Răpuși nu se știe de cine – poate de apele țâșnind din fântâni în jerbe înalte de vreo zece metri când Buzăul din apropiere creștea mănios – fluturii albi se adunau într-un strat de două degete, și eu venit în vacanțe de la Brăila, îl întrebam pe bunicul: dar nu există și argint galben? Argintul galben e aurul, băiete. Înaintând pe el, acum cu arma pe umăr, către Ciulnița, îi înjur: cristelnița mă-ti de drum mocofan, te-ai dedat mârșăviilor. De fapt repet înjurătura bunicului Nicolae Lozoveanu. Pentru că spre Vâlcelele, în coastă rea, se întindea o altă bulboană de Ceair. Aici, așa cum fiecare casă din câmpie e un basm al caiselor târzii, un martor mincinos al Timpului și o enigmă cu aripi volubile, a fost Ceairul

pentru cai albi. *Numai pentru cai albi.* Pe aici, nu începe îndoială, zburau numai fluturi lămâiță, care, în atingerea aripilor, se schimbau în argint alb și trosnitor, dar totodată și în sare de lămâie. Oridicăteori am străbătut drumul ăsta am suferit o durere imposibil de descifrat. Două sute de stâneni de drum. Sub care ondula parcă o energie josnică, dar la capătul lui pulsau pe o plită invizibilă, încinsă de un foc purpuriu, întâmplări luminoase. Drumul (un holocaust al fluturilor) isca, de data asta, în mine cuvintele nostalgice: cailor, vă stă bine cu noi. Voi sunteți aurul, noi, destrăbălarea lui. Nu-i asta legea tuturor victoriilor și înfrângerilor? Ba bine că nu! și pe urmă nu e treaba nimănui ce se întâmplă cu mine și cu drumul meu când merg pe el. Iarba neagră și cucuta de pe marginile lui se clatină sub vântul subțire și se miră să vadă, trecând, (el, drumul) după ani mulți, aceeași dragoste, aceeași ură, aceeași înțelegere, aceeași nostalgie, aceeași ereditate. Eram pe acest drum al durerii, modul de exprimare al amintirilor; eram timid și răzbunător (dualitatea copiilor care-au văzut cum se moare la o vârstă prea fragedă și nu pot uita nimic când au ajuns adulți), eram drumul real, dar și suprarealitatea lui. Viața mă învățase că pe drumuri scumpe se tace, dar ceva ascuns cu spaimă înăuntrul meu, mă făcea să rostesc șoptit: te îmbrățișez și te disprețuiesc, drum nemernic – și gândurile scormoneau în argintul lui de fluturi și îngropau în sîdef sângeriu doișpe nemți ieșiți din lanurile de porumb, sfâșiați de groază, cu mâinile ridicate deasupra capului, în fața unei grupe de cazaci care-și adăpau caii la cele șapte fântâni. Veneam cu bunicul de la via din Obștea Racoviței unde sugrumasem cu lațul niște javre de câini dedulciți la strugurii țâța vacii și coada vulpii, le-am dat cazacilor, ca să le câștigăm bunăvoința, coșul cu struguri pentru acasă, unul ne-a răsplătit cu o cobză învelită în husă de mărgele, altul cu o coroană din pene de păun, nemții ședeau în continuare cu brațele sus, dărdăind, învinețiți de frică și când cel din capul șirului, slab, osos, cu părul rar și spălăcit, năclăit de sudoare, a încercat, împins de sete, să se apropie de ciutura cu doage strâmbe bunicul a urlat: nu, apoi urletul s-a transformat în rugăciune: măi cazace-căzăcele (ar fi vrut să fie, probabil cântecul pe care-l zicea la

fiecare petrecere de lăsata secului, însă nu era decât o chelălăială), mări, căzăcelee, tată, dar totul a fost în zadar; căzăcelul, cu părul făcut inele, exact ca-n cântec, și nu cu mult mai în vârstă decât mine, a tras o salvă cu pistolul mitralieră și neamțul s-a rostogolit în vatra de nămol a fântânii; smucindu-și calul negru, cu coama împletită ca să se ridice în două picioare, i-a lichefiat, cioplindu-i cu gloanțe și cu sabia și pe ăilalți zece; la urmă s-a bătut cu palmele peste pulpe, ca să le scuture de sămânța morții și a pornit în urma grupeii de cazaci spre sat.

A fost o râvnă amară (dreaptă? nedreaptă?) și mirosea a praf de pușcă, a răsuflare de cal și a vanilie (căzăcelul ștersese botul pistolului mitralieră în nările calului, iar sabia în oasele fluturilor lămâiță). Apoi, dintr-o pornire sentimentală, care-n ochii bunicii Dumitra s-a dovedit a fi o eroare, bunicul, îngropându-i pe nemți, nu i-a descălțat de cizme, lucru pe care l-a îndreptat monahul Sosipatru, pe numele de acasă Florică Vasilescu, fratele de mamă al bunicii.

– Neculai Lozoveanu a zis el, să nu ridici obiecții pe drumurile de pierzanie ale lumii.

Bunicul s-a ținut două zile după convoaiele de trupe sovietice gonind spre trecătorile Râmnicului. Și când a ajuns la Șeful statului major și a raportat întâmpinarea de pe coridorul fluturilor și comandantul a numit un sergent care l-a împușcat pe căzăcel, ștergând sergentul, țeava pistolului cu care a tras tot în nările unui cal, a băut o ploscă de rachiu de cireșe și a hotărât să se retragă, lângă Sosipatru, la schitul Sita Buzăului, ca să prindă cu mâna păstrăvi pentru schimnici, să prindă lostriță, punând ca momeală un șoarece viu prins cu o nucă ascunsă sub o farfurie și să viseze în fiecare noapte că-l vânează un somn de două sute de kilograme, având înfipte în coamă cinșpe harpoane și douășopt de ancore și care, înfulecându-l își limpezea botul de fumul sângelui, trecându-l pe sub răsuflarea unui cal negru. La schit, în nopțile de iarnă se trezea cel dintâi, despica buturugi, fățuia bucățile fără noduri și picta pe ele icoane. Dar bunica Dumitra până-n ceasul morții, nu l-a numit astfel decât tâlhar.

– Îl simt, zicea, cum primăvara coboară în câmpie ca să frigă miei furați în jarul troițelor cărora le dă foc. Norocul lui că Isus Christos nu trece niciodată pe deasupra Ceairului. Și nu coboară atât

pentru miei, cât pentru cai, tâlharul. Am găsit hamurile mișcate pe peretele din hambar. Prin urmare a dat o raită pe-aici, tiptil, și le-a mirosit. Blestemul lui e să miroase nările cailor de pe Ceair și hamurile lor.

La cinci minute după ce intrasem pe Ceairul cailor albi, unde nu mai fusesem niciodată, pentru că drumul la via bunicului Lozoveanu ocolea balta Ciulnița pe la Hurta, s-a tras asupra mea cu o armă de vânătoare.

Împușcătura pornise din tufele de soc care mărgineau malul bălții. Nu încăpea nicio îndoială, asupra mea se trăsesese, fiindcă păsările continuau să zboare, ondulând, de la un mal la altul al bălții, închipuind prin aerul lucid al lui septembrie, luntrii subțiri și miei, mânate de sute de vâsle mișcându-se într-un ritm perfect. Departe, în fundul luncii o bucată de fier izbea ca o idee fixă în stâlpul unui prepeleac. Să fug sau să mă trântesc la pământ? Am scos din cingătoare două cartușe, le-am vârât febril pe țevele armei și gonind în copci pe miriștea veche, în care lumina pulsa, îngăduintă și tăcere, mă strecurai într-o colibă învelită cu ierburi și pământ, așternută cu frunză de plop. Tăcere. S-auzeau numai cum sub dojana vântului pocnesc păstăile ierburilor coapte. Tăcerea se așternea și în mine, grea, de necuprins. Ca vânător pot, ceasuri întregi, să tac și să observ. Acum, tăceam ca să mă ajut să trăiesc. În stânga se întindea o vie neculeasă, înconjurată de pruni, iar în față, la vreo cincizeci de stânjeni, își dezvelea burta balta Ciulnița, încrețită de vânt. Doi nuci uriași, adăpostând vadul unde se adapă caii sorbeau vlaga norilor și erau legea speranței înfrântă pe moment de o tristete goală de simțuri și vorbe. O disperare îndoielnică, spaimă rece și șovăitoare, îmi săgeta gândurile: a tras un ageamiu; să te ferească domnul când nimerește o pușcă în mâinile unui ageamiu! Apoi, auzind din spate un glas care mă soma să depun arma la pământ și să ies cinci pași în fața colibei, mânia-mi încleștă fălcile: era clar că mă aflu în bătaia a două guri de foc. Totuși, realizând că glasul care mă somase aparținea unei femei, o năzuință caldă îmi încinse inima: femeilor, dacă li te supui fără murmur, le diminuezi elanul. În afara chestiunilor de dragoste, instinctul lor de răzbunare e aproape nul.

– Umblă cu grijă cu arma aia a mea, e încărcată. Un vânător de vulpi, acum câțeva vreme ...

– Știu povestea. Se-ntorcea de la vânătoare cu o mașină, la un moment dat una din cele trei vulpi doborâte a mișcat, în spate, el, vrând să-i scurteze chinurile, a lovit-o cu patul armei în cap, arma s-a descărcat și i-a sfărtecat ficatul.

– Cine-a tras asupra mea? Vorbeam fără să întorc capul, iscodind cu privirea să deslușesc mișcările celui care pândea din bălți. Cine-a tras a făcut o greșală gravă, să știi.

– Nu putem desface ce s-a făcut; rămâne bun făcut. Și acum, ia-o înainte pe cărare, spre casa de colo.

Cărarea, umblată mult și de animale și de oameni, era năpădită de pir, iarba boierului, pălămidă. Din când în când și numai spre latura vilei, câte-un merișor și o tufă de coacăze, în dreapta. Sălcii aromate se răsfrângeau în apele scăzute. Tâlărit de toamnă, pelinu-și tăiașe beregata, duhnea ameteitor. Stuful, revărsându-se luxuriant între ostroave, respira superstiții nedefinite. Un stârc clămpăni lemnos din plisc. Îi răspunse măcăind, un rătoi din trestii. Privighetori de apă se desfăcură în pântec prin tufișurile încă verzi. Pe unul din zecile de plauri călătorind spre fundul bălții behăia înfricoșat un berbec – tembelul, sărind de pe mal după câteva fire de otavă fragedă, singur îl pusese în mișcare, sortindu-și pieirea. Sub seară, balta părea cuprinsă de-o vrajă malefică. Ceva primejdios avea să răsară din ape, din câmpiile cu lanuri de porumb și floarea soarelui, coapte. Întorcând ușor și pe furiș privirea peste umăr văzui că fata care mă escorta ținea o armă în mâini, îndreptată spre șalele mele, iar arma mea atârna, frântă, pe umărul ei drept. Înaltă, suplă, cu coapse prelungi, purta pantaloni de doc kaki și o bluză albă, cu picățele albastre. Pe deasupra, o vestă galbenă cu ciucuri de argint. Smucind capul, fața i se acoperi cu tulpanul verde, străveziu, care, acum, se umflă în ritmul respirației. Îmi făcu plăcere să constat că nu respira arțăgos. Purta sandale de sfoară și avea unghiile vopsite vioriu – atât la deștele picioarelor, cât și la cele de la mâini.

– Țiganca a tras asupra mea.

– Care țigancă?

- Aia care umblă prin stuf, în rând cu noi.
- Da, vine cu luntrea. Dar de ce crezi că-i țigancă?
- Rochie roșie. Roșul și verdele, patima lor.

Valurile înguste, săltând din larg spre maluri, erau forța generatoare a aceluia înconfundabil zvon ce însoțește legănarea apelor; miraculoasa învălmășeală de sunete înșela într-atât urechea că, preț de o clipă, te credeai înconjurat de roiuri de insecte murmurând rugăciuni.

- Țiganka ...
- O defăimezi, e soru-mea. Și eu sunt blondă, uită-te.

M-am oprit. Era acolo o tufă de crizanteme albe și-n jurul ei cuiburi de cartofi. Fata se oprise și ea, sprijinită pe un singur picior. La distanță de vreo cinci stâneni. Santinelă de elită. Avea pânțelele supt și, cum ședea proiectată pe fundul bălții, umplând cu umbră rară spațiul din despicătura unui salcâm bifurcat, mestecând între dinți un fir de iarbă sau o boabă de strugure, cu fața prelungă, învăluită într-un surâs ispititor – dispreț și senzualitate – cu ochii verzi, mari, adânci, calzi, părea o zeiță de dinaintea de Timp. Privirea ei, precaută; a mea, fără nicio îndoială, buimacă. Pe obrazul drept, chiar în bujorul lui, un semn, o semilună minusculă, ca și cum ar fi lovit-o cu potcoava un cal de mare. Mi-ar fi plăcut teribil de mult să fim singuri la malul mării și să-i zic: hai, domnișoară, la Vama-veche, ce minunat e, acolo, toamna, o să facem focul cu scânduri de corăbii scufundate, pe care le aduc valurile la țărm, și o să vorbim despre dragonii ăia care se învrăjbesc în luciul cataramelor de la cureaua care-ți încinge mijlocul ăla atât de fragil, atât de mlădios. Dar i-am zis altceva.

– Ai săni minunați, i-am zis. Două boturi de cățel care-au lipăit câte-o ulcică de lapte.

Aplecă puțin capul spre stânga și mă arăta cu arma.

– Îți închipui că m-ai topit, că m-ai făcut praf, că m-ai topit și c-o să-ți dau drumu, da?

– Ai îndrepta lucrurile în chip fericit. Pentru că trebuie neapărat să fii la Brăila, în noaptea asta.

– E pe viață și pe moarte?

– Nevastă-mea ... Nu s-ar cuveni poate să-ți spun ...

– Vrei s-o prinzi când îți pune coarne.

– Exact. Ai priceput foarte limpede situația.

Râse.

– Îți miroase gura a lup când spui minciuni. N-ai nevastă. Înainte de-a intra în casă, să iei să mesteci vreo două frunze de lămâi. E un lămâi acolo pe verandă, într-un ciubăr.

– Nu ți se pare că mă răsfeti? Întâi trageți un foc asupra mea, pe urmă mă sechestrați.

– Pentru că ești un tip suspect și ...

– Un tip suspect arată ca un dovleac decorativ, pe când eu sunt din cap până-n picioare marină de apă dulce. Am ieșit la vânatoare de porumbei.

– La 55 km depărtare de Dunăre! ... Și tocmai pe miriștile astea roase de nisip. Și exact după ce, trei nopți la rând, au încercat să ne calce hoții. Gata, hai s-o luăm din loc și lasă fasoanele.

– O faci pe femeia cu două umbre.

– Nu pricep.

– O umbră de bărbat în față, altă umbră, umbra ei de femeie-n spate.

– Ai văzut tu așa ceva?

La începutul verii, prin iunie, mă îndrăgostisem de pâlcurile de pâraie de maci roșii, care-și deschid potirele în lanurile de grâu date în pârg. Adunați în rotocoale fierbinți, mai ales în marginile dinspre drum ale câmpiei, pe coama fostelor răzoare sau de-a lungul canalelor de irigație, macii arzând, seducție și narcoză, mă umpleau cu nesăbuința uitării, cu spaima senină a unui chin netrăit și dezlegarea unui timp al oracolelor. Trăiam o mistificare, un fel de trădare binevoită și fără sens, o lunecare subtilă în armonia verii, o durere difuză, foarte gustoasă, o pierdere, o istovire – și toate mă fermecau. Cuprins de aproape pe neașteptate de patima aceasta fastuoasă, la fel de subtilă, dar mai puțin jignitoare ca vânătoreea de porumbei mă sculam, dimineața în zori (lucram 12 ore cu 24 libere) și luam trenul personal spre Ploiești, via Buzău. Ceilalți vânători de porumbei, zece și toți bătrâni, cu bărbile albe și despicate, ca ale sfinților de la biserica Maica Domnului din gară, coborau doi câte doi, tot la distanță de o stație. Îi salutăm scurt: „pe diseară!”... „să trăiești, mă Loznovene”, mi se răspundea – și nu intram în compartiment, rămâneam pe coridor, la fereastra deschisă, așteptând

înfrigurat enunțul fericirii, rostit cu gâlceava tinerească de primul pâlcc de maci. Lucrul se producea tocmai aproape de Buzău și din clipa aia, o vrajă fecundă puneă stăpânire pe mine, sufletul mi se desfereca, gândurile, până atunci înțepenite, mi se desnodau, istețe, iscoditoare și guralive și se contopeau cu demonul zilei de vară, captiv și el într-o cupă de mare și multiplicându-se la nesfârșit în miile de potire de purpură. Demonul era femeie și era desculță, călcâiele-i jucau în picătura de iad negru de pe fundul potirelor, pletele scâldate de rouă-i băteau umerii fragerzi și rochia, o petală rănită de vânt, se încheia în douăzeci de muguri. Demonul avea totdeauna două umbre, chiar și în zi noroasă, una de bărbat, alta de femeie ...

Casa se înălța pe o clină înșorită, deasupra locului unde un izvor se vărsa în baltă, umbrit de doi arbori ai lui Iuda și câțiva migdali sălbatici. De pe marginea ailaltă a bălții, pe unde mergeam eu cu bunicul la Obșteă Racoviței, n-o zărisem niciodată. Așezată la mare depărtare între sate (acoperișurile celui mai apropiat sat se zăreau licărind în jurul unei clopotnițe, dincolo de imensele moșii de porumb și floarea soarelui), casa se înfățișă mândră cu verandă spre sud, foișor învelit cu olane albastre, având, intercalate, romburi roșii cu guri de leu din argilă în capătul burlanelor de ploaie, cu ferestre largi și obloane solide, desfăcute acum spre a primi căldura soarelui lunecând spre asfințit. Aerul solemn, solemn și cuprins în sine, propriu locuințelor retrase, umbra salcânilor uriași din muchea malului, precum și șirul de plop și sălcii ce-o încadrau dinspre baltă, șura de lemn vânăt-castaniu, tăcerea pustie și fâșia prelungă de iarbă grasă și gherin cu foaia lată și argintie ce fugea spre o detunătură a malului, către miazănoapte, născură în mine credința că e făcută din trageri pe sfoară și camătă.

- Știi, zic, e ceva ce nu-mi place la casa voastră.
- Dacă e a noastră ...
- E de pescaj mare. Mult prea mare pentru o baltă prăpădită.
- Aha, încerci să mă convingi că ești marinăr.
- Aș vrea să te conving să-ți scoți obrazul de sub baticul ăla verde, să nu-l mai lași să-ți cadă pe obraz.

– Sunt o fată prea frumoasă, mi s-a spus, încât am luat hotărârea să umblu cu fața ascunsă sub batic. Oricine mă privește îndelung vrea să se însoare cu mine. Cine mă vede o dată preferă să moară decât să plece de lângă mine.

– Eu te-am văzut și cu toate astea aș pleca.

– Se prea poate. Fiindcă, azi, nu sunt tot atât de frumoasă ca de obicei. Am o mână obrintită ...

– Prin urmare nu poți trage cu pușca...

– Ba pot. Cred că pot trage foarte bine. Cred c-aș putea să te iau la ochi de la o sută de pași.

– Ca să vezi ce femeile dracului se află sub malul Ciulniței!

– Calina! răzbătu, provocator, glasul fetei care umbla cu luntrea prin stuf. Vorbești prea mult. Fii atentă să nu-ți scape.

– Ai văzut ce simțuri parșive are?! E inteligentă, pătrunzătoare, vicleană ... dar iubește un bezmetic ... Ai vrea să-ți dau drumu, nu-i așa? Nu pot. Ești ursit să stai mai mult pe-aici. Hopa! Am sosit.

– Hopa, l-ați adus. N-a încercat nici-un truc ca să scape?

Era um bărbat mai tânăr ca mine, eu am treij de ani, el putea să aibă cel mult douăj cincini. Înalt, preț de vreo zece cuțite pescărești, și gros de vreo patru, sta pe creanga joasă a unui gutui bătrân, cu tălpile goale suite pe un scăunel, în cămașă albă cu mâneci și cu o șepcuță roșie trasă mult peste sprâncene. Avea nasul ușor coroiat și cărnos, gras chiar, uliu de duzină, netăvălit prin ceruri, ochii albaștri, buzele groase, brațe lungi, palmele uriașe, pufoase,. Mi-am zis: treci un stârc puturos printre picioarele a treijtrei de muieri venite să se scalde și scoți exact un exemplar ca ăsta. Pe genunchii lui, o bucată de scoarță de plop în care scobise cu un cui, pe care-l mai ținea încă între dește, un soi de poem trăsnit:

în baltă 4 ochi lucete

e 2 pește.

Mă privi grav și batjocoritor și ceru să-i spun numele.

– Aurel Lozoveanu.

– Șerban Drăghia, se recomandă. *Student întrerupt*. Adăugă, plin de gravitate. Aici, însă, mi se spune Chirpi. Da, așa mi se spune: Chirpi. Unde-ți e mașina? Unde-ai lăsat-o?

– N-am mașină.

– Cu ce-ai venit?

– Cu autobuzul IRTA.

– Minți. Când începe culesul porumbului și al florii soarelui, autobuzul IRTA nu mai circulă. Cel puțin în afurisitul ăsta de județ.

– Sunt sub protecția Călinei. Nu vorbesc decât în prezența ei.

– În primul rând, Chirpi nu-mi zice niciodată Călina, îmi zice Călița. Dar mie nu-mi palce.

– Și pe cealaltă cum o dezmiardă?

– Ghina – Ghinița, zisă Balanța, preciză Chirpi. Nu ești sub protecția Călinei, ci ești la mâna mea. Așa că, băiete, să fim clari ... Ești un hoț.

– Călina intrase în casă; cealaltă, Ghina – Ghinița – Balanța, în rochie roșie, ocolise ograda și se oprise pe cumpăna de la miazănoapte a văii ca să privească o horă de berze. Se arcuise pe spate, încântată, cu mâna streășină la ochi; subțire, sprintenă, semăna cu o șuviță de vin ghiurghiuliu țâsnind din doaga unui butoi spart c-un cui asemenea celui cu care Ghirpi se scărpină leneș pe piept, în dreptul inimii și-n jurul ei; vântul, golan ieșit din trestii să-i ridice poalele rochiei, se schimbă dintr-odată în eminență, fiindcă-l văzui umflându-i părul și rămânând acolo ca să jaloneze o religie a fetelor respirând taina migrațiilor. Oare sufletul ei încerca aceeași mirabilă dorință de a pleca spre necunoscut ca și păsările de pe sus? Sau era în ea numai zvâcnirea de aripă ciuntă a păsărilor de curte când țipă în slăvi, plecând, cocorii? În cugetul fiecărui om, toamna, curge un drum trăgănat.

– Cunoști locurile pe-aici, așa-i?

Chirpi devenea agresiv.

– Al dracului să fiu dacă nu te-am mai zărit dând roată pe aici de câteva ori. Te-am văzut și în somn, ehe! Ai venit din nou ca să prinzi firul, așa-i? Timp prielnic, sfârșitul lui septembrie, începutul lui octombrie. Pentru hoți, vreau să zic. Dar, lasă, o să te judece bătrânul.

– Câți ani ai, bătrâne?

– Zicând bătrânul, m-am gândit la tata, la Matincă Drăghia. Ce credeai?

– Cred că nu ești teafăr la minte. Sau ești beat.

– Beat? Aș vrea eu. Să știi că mi-ai dat o idee, mai încolo o să mă-nbăt. Tata a cules niște terază văratică, a umplut tocitoarea ... un vin acrișor, pișcă pe limbă ...Reveni. Ba nu, o să mă cherchelesc ușor. De ce-ți place atât de mult calul?

– Păi se știe de ce: calul ne călătorește.

Împinse buza de joz înainte, albă, opărită; cotrobăi prin buzunare, scoase o țigară, o fixă în colțul gurii, o smulse și deodată începu să urle la Călina, care apăruse pe terasă, din nou cu baticul căzut pe față și cu un iepure de casă în brațe:

– Mișcă de-aici, nu-i treaba ta să faci cercetări! Uite la ea, domnule! Țigara-i căzu dintre dește, bâjbâi cu dreapta s-o recupereze; nu izbuti. Ia-o pe Balanța și controleați vârșele.

– Ziceam să-i dai omului ăluia o frunză de lămâi, spuse Călina. Are nevoie.

– Și ce mai ziceai? o indignă Șerban Drăghia.

– Mai ziceam că între arborii lui Iuda au răsărit brândușele de toamnă.

– ‘mneata ai auzit, domnule?

– Da, sigur că da.

– Vezi, a auzit, du-te și controleați vârșele.

Călina dispăru. În urma ei rămase umbra-i din față, umbra de bărbat; atârnam, răstignită cu capul în jos pe marginea verandei, atingând cu creștetul șirul de capsule de bumbac înșirate la talpa casei, ca să le deschidă soarele.

– Ai făcut trei tentative să-l furați pe Oslo. Ultima oară i-ați legat gura cu sârmă, într-așa hal i-ați rupt buza de jos, că nu mai putea apuca iarba. Dacă nu venea să i-o coase veterinarul ăla de moare Balanța după el, aleluia! pierdea buza, rămânea cu dinții dezveliți. Ce s-a întâmplat de n-ați dus lucrul până la capăt? Că de simțit nu v-am simțit nici noi, nici câinii.

Sub pojghița unei curiozități binevoitoare se întrevedea, crescând, mânia și disprețul.

– Ascultă, Chirpi, m-am săturat de toate farafastăcurile voastre, dați-mi pușca și lăsați-mă să plec.

– Vorbești serios?! se holbă el, smucindu-se îndărăt, ca și cum l-aș fi lovit cu pumnul în bărbie. Lozovene, tu mă crezi tâmpit!

– N-ai nici-un drept să mă cercetezi; chemă șeful de post.

– Pe Dinu Apostol?! Adică, ce-ți zici tu, trimit o fată după el, și el, numaidecât saltă în șa și dă fuga-ncoace c-un buchet de trandafiri în brațe. Dinu Apostol e un câine care se consideră, în toate împrejurările, partea lezată numai în numele stăpânului său. Nu mă-nghite, n-ar mișca un deșt pentru mine. Și-a măritat fata și nu le-a primit la dans pe surorile mele. Și-n general pe nimeni care-a fost sau a avut un neam în pușcărie.

– Și de la voi cine-a stat la răcoare?

– Eu. Unșpe zile. Și-acum, hai să te închid într-o odaie. Eu, cu bătrânul și cu Balanța avem o treabă.

– Dar parcă Balanța urma să plece cu Călina să cerceteze vârșele.

– O să le controleze Călina singură. E sâmbătă seara și cei de pe valea Siretului, moldovenii, așteaptă să le cântăm cu trâmbița. Uite, Balanța chiar a urcat cu tata în muchea malului, dinspre Vâlcelele. Atenție, Lozovene, e negru și puturos ca tăciunile de porumb, când îl scormonești, tata; are suflet sanchiu, de-aia-ți zic, nu-ncerca s-o faci pe mizerabilul față de el, ia poziția câinelui mic și fricos când întâlnește un dulău rânjind colții.

– Adică?

– Păi câinele mic și fricos, dând peste-un dulău îndârjit, se trânteste cu fața-n sus și se pișă-mprăștiat pe burta lui, făcând astfel dovada supunerii.

Când suirăm pe verandă, rupse și-mi dădu o frunză din lămâiul plin de fructe verzi.

– Zicea Călina că trebuie s-o mesteci. Rupse și pentru el una. Să stai cuminte, Lozovene, să nu-ncerci să speli putina că n-ai pe unde.

Odaia în care mă împinse, având grijă să târască zăvorul pe ușă, era îngustă și luminată părelnic de razele soarelui topindu-se în asfințit. Prin fereastra prevăzută cu drugi de fier se vedea cerul de purpură, cu mari limanuri vinete, atârând peste baltă și peste lanurile de porumb. Dincolo de ele, pe drumul Hurtei, vârfurile unui șir de plopî colectau sânge zdruncinat. În asfințit, soarele se evalua pe sine,

cântărindu-și parcă șansele ce le avea de-a mai răsări încă o dată. Rândunelele și lăstuni zburau prin fulgere de ei înșiși iscate, smulgeau cu ciocul din pânda vântului de seară partea cea mai dulce a miresmelor, selectând sămânța zilei de destrămare: un bob de negură, un bob de jărat.

– Aprinde lumina, dacă vrei, butonul e lângă ușă. Un glas uscat, osos, cu zgârciurile rupte. Așezată pe podele, între soba de teracotă – un șir de țigle reprezenta o petrecere la vie: un lanț de femei dansând cu struguri în mâinile înălțate deasupra capului, al doilea un lanț de boboci de trandafir, ș.a.m.d. – și un stativ de lemn, acoperit de sus până jos cu vederi în culori din Veneția și Neapoli, o bătrână mă privea zâmbind; fața ei, de culoarea lutului de baltă și la fel de cutreierată de-o pudrerie de linii crețe, zâmbea sterp.

– Gingăraș, mamă ...

– Aurel Lozoveanu mă cheamă.

– Da tare mai semeni cu Gingăraș care-a avut sifilis și venea la Matincă să-i facă Matincă injecții. Ai venit să-l furi pe Oslo, așa-i? Și te-au prins, așa? Oho, mă căină, or să-ți înnoade lațul de gât și-or să te târască prin noroaie. Pe Iorgu a lui Gică Altar l-au ars pe buclele curului cu tamgalele încinse. Tamgale sunt fiarele de însemnat caii. Iorgu e înmatriculat, acum ...

Vorbind, lua cu mâna grohotiș din buzunarele șorțului de bucătărie și-l îndesa în gura.

– Vrei și tu? E pleavă de biscuiți. Ei o țin pentru iepurii de casă, dar le-am furat-o, iepurii n-au decât să se-ndoape cu pleavă de mei tatăresc sau cu luțernă. Mi-era sete. Ca să mă răcoresc întinsei mâna să iau un măr din pomiera de sticlă verde. Bătrâna mă urmărea, chicotind – merele erau de ceară; ca, de altminteri și castelul în miniatură de care se sprijinea o vază cu imortele; pe fruntea castelului sta scris în relief: „Dumnezeu tronează la un birou de forma iscăliturii sale”.

Spre mirarea mea, bătrâna intră în ofensivă.

– Când ți-e scris să nu-ți cadă plească, de la prima încercare, un cal de la Ceairul cailor albi, gata, fugi și nu te mai întorci.

– Cine a făcut merele de ceară? Călina?

– Da. Și tot ea a rânduit pe deasupra lor frunzele de iederă. La atelierul ăla de lumânări, podoabe și flori de ceară din Brăila, unde s-a angajat acum doi ani era foarte bine văzută. Păcat de ea că-i prea frumoasă. Trei bărbați au divorțat din cauza ei și, ca să n-o sfășie muierile altora, a lăsat naibii cazmalele de ceară și-a plecat.

– Ghina-Ghinița Balanța nu-i frumoasă?

– Cum, Doamne iartă-mă, să nu fie!? Ba e și mai frumoasă decât Călina ... Ascultă: ele nu-s fetele lui Matincă. Aici e aici. Din pricina asta a-ntins el vorba-n lume despre mine că nu sunt în toate mințile. Zice că-s ale lui. Însă eu le-am făcut c-un ofițer, în timpul războiului, dar el nu știe, nu știe, nu știe. Crezi, poate, că sunt și nițel nebună, că visez mereu numai ape stătute, pline de mătreață verde, mătasea broaștei, ortătel, lintiță, brădiș, sârmuliță ... Fetele sunt gemene. Tăcu. Apoi continuă, c-o îndârjire apatică: E proastă rău Balanța. I-a făcut farmece un tehnician veterinar care, astă iarnă, pe zloată, a trecut balta înnot pentru ea și n-a pățit nimic, nu i s-au aprins plămânii, n-a avut nici pe dracu să-l ia, nici măcar un strănut n-a scos. Socotesc că i s-o fi adunat răul la inimă, fiindcă în loc s-o ia de nevastă, se folosește de ea ca pețitoare: du-te, cică, și îmbrobodește-o pe cutare să vină la mine.

Se opri, scoase de după sobă un tub de trestie lung de aproape doi metri, îl duse la gură și suflă în el, înălțându-l spre un colț al odăii, făcând să joace o pulbere fumurie în razele roșietice ale soarelui.

– Cavalul sfânt, mă lămuri ... Cu el sting, duminica, lumânările din policandrele bisericii ... Știi ce-nseamnă numele de Chirpi? Cel ce pleacă de acasă, fiindcă-i moare vaca și-i e milă s-o vadă murind. Pe mine știi cum mă cheamă? Binda mă cheamă și cred c-ai s-o pățești rău, băiete.

Bătrâna scoase din buzunarul șorțului o păpușă de turtă dulce galbenă, cu dungi maronii de zahăr ars și oglinjoară la mijloc. Își netezi părul, privindu-se în ciobul ăla magic și surâse, semn neîndoielnic că gândurile ei călătoreau după șuvoaiele din frunze răsucite de vânt prin iarba din curte. Stuful din marginea bălții se îndoia învâlmășit și plescăitul apelor izbindu-se în maluri, sunetul se extindea până la hornurile casei. Înfațișarea patriarhal-primitivă a bătrânei, glasul ei, respingător prin șuier, îmi făceau silă, ochii sticloși,

ficeşi, lipsiţi de viaţă mă nelinişteau. Ceva totuşi în fiinţa ei părea vrednic de compasiune: oboseala împietrită pe chip – o oboseală sub care numai două din cele cinci simţuri stau la pândă, nerăpuse de somn; oboseala paznicilor de herghelii picotind sub soarele dogoritor al Ceairului.

Timpul se împotmolise, încolăcit, în ghiolurile mişunând de lintiţă şi lipitori din coşmarurile ei.

Deodată, uşa scârţâi încet, colţul de sus al odăii se învăpăie, icoana cu ferecături de argint luci înlăcrimată şi Călina rosti, din prag:

– Vino afară, Lozovene.

Ieşind în ogradă, nu ştiu de ce, înserarea mi se păru dintr-odată neînfrânat de tristă; o seară coruptă de triastea adâncă de-a se zugrăvi pe sine, în clipocit de ape, pe fundal de porumburi, c-un bătlan într-o margine şi trei trompeţi – Matincă Drăghia, Chirpi şi Ghina-Ghiniţa – cântând, înfipţi în muchea malului, cu spatele la casa lor şi cu faţa spre satul Vâlcelele, pe care nu-l văzusem niciodată, un cântec în care pluteau nerostite vorbele: bună seara celor care vă întoarceţi cu vitele de la câmp, bună seara celor care vă întoarceţi de la culesul viilor, fumaţi-vă în linişte tutunul de voi cultivat, răsare, ia uitaţi-vă, luna răsare spre Moldova, şi nu e treaba nimănui ce se întâmplă cu drumul fiecăruia. Şi tot aşa şi cu mine când merg pe drumul meu ... Tristeţea e viciul serilor de toamnă ...

Cap de rând

Bucuria largă

Cap de rând

Vechile mele paftale

Le poartă mândra pe vale

Cap de rând

Şi la capul rândului

Fiinţa pământului

Drumuri domoale, pline de pelin, de spiriduşi, de grauri, prin pepeni; drumuri înţelepte, Lozoveanu a venit aici, străbătând istoria voastră lirică, dar nu ştie ce-i cu el; priveşte vârşele şi crâsnicul şi coşurile cu peşte proaspăt scos de fete, vede capul Blindei lipit de geamul ce dă spre verandă şi deasupra căreia atârna un Dumnezeu de

trifoi roșu, se miră, tace și așteaptă. Eu, Lozovene, (trâmbița asta era, mă gândeam, a bătrânului Matincă Drăgia) eu vreau ca după moarte să nu mai urmeze nimic. E mai bine așa. Nu vreau să fie Dumnezeu, pentru că nu are nici-un rost să fie. Mi-ar fi rușine să fie ... Și dacă, totuși, există? Atunci, înseamnă că în moarte o vom încurca și mai urât decât în viață, căci și acolo va fi nevoie să dăm din mâini și din picioare, să vorbim clonțos, să mârâim, să lătrăm și iar să ne umplem de o mie de păcate (Blinda c-un ofițer). Și atunci când va sosi vremea să dispărem și de acolo – căci au ei grijă, nu-i așa, să te mute și din vesnicia aia în altă veșnicie, pe unde vom scoate mâneca, Lozovene?! Blinda s-a pocăit. Și poate are dreptate, Dumnezeu trebuie să existe. Măcar dintr-o singură pricină: ca să-și ceară la nesfârșit iertare celor care-au murit de tineri, iar copiilor pe care – cu ce drept? – i-a făcut ingineri să le sărute tălpile. Bogdaproste că mi le-a lăsat pe fete și pe băiat. Băiatul se va descurca singur; fetele mele dulci ca seva mesteacănului, ca strugurii, ca mânzoaicele care-au rupt prima gură de iarbă ... aici, la noi, Dumnezeule e un trifoi roșu ...

Odată cântecul încheiat, Mantică Drăghia și Chirpi dădură trompetele Ghinei Ghinița, care dispăru cu ele în casă pe ușa din dos și ei coborâră la mine, aprinzându-și din mers câte-o țigară. Înalt, cu nasul turtit, cu cămașă și pantaloni de cânepă, Mantică Drăghia avea buzele umflate de efort, obraji închiși, ochii albaștri și ascuțiți la colțuri, colindați de-o curiozitate ciudată care ba se întrupa, ba se risipea. Strania senzație de irealitate în care pluteam de când nimerisem pe Ceairul cailor albi spori sub privirile lui care mă măturau cu spice uscate de orz, mă coseau cu fir de izmă sălbatică, mă brodau cu zâmbet subțire, sticlos. Fața bătrânului etala viclenie disimulată: eu sunt cel care vine tiptil, uns cu toate alifiile și care, pe neașteptate, bufnește, minte, fură, zgâlțâie, distruge. Îmi vorbi, cu aerul că destramă un secret:

– Am cântat, colo, pe culme, pentru niște sate care dau în Moldova: Nerași, Măicănești, Mărtinești. Și, maine, să vezi, o să primesc daruri. Mi-ar place să primesc o pisică persană. Știi ce-am cântat? Fraților, le-am spus, vă anunț din Scrobul Vâlcelelor, vă anunț că Chirpi a băut, peste vară, spirt medicinal amestecat cu zeamă de

varză acră și n-a avut nici pe dracu. Nimic, ta-ta-tam, Numai c-a urlat juma' de noapte că vrea să urce în scaunul a treij de domnii.

– Bine, mă, îl luă la rost Chirpi – și nasul lui de uliu de duzină netăvălit prin ceruri adânci luci sub jarul țigării; azvârli fumul pe nări ca pe duhul unui pui atunci înfulecat; se indignă, răsfățat: bine, mă, ăsta a venit să ni-l fure pe Oslo și tu-l tratezi ca pe-un oaspete?!

Deodată, Mantică Drăghia își adună capul între umeri, lungi brațele pe lângă corp, se încovoie, zvâcni într-un salt și se răsuci cu fața spre Chirpi. Ca un copil la șotron.

– Nu-i hoț de cai, băiete, mă pun chezaș pentru el. În gura șopronului din prelungirea verandei, care slujea ca bucatărie de vară. Călina, care frigea carași pe plită, îl privea amuzată. Genele lungi, arcuite în sus i se zbăteau, înveselite. O ultimă rază din soarele asfințit îi prindea fluturii roșii în păr și-o schimba în vișine perlele false înșirate pe vestă. Nimeni din familia Lozovenilor n-a pus mâna pe lucru străin. Și apoi iubește asinii. Iubești asinii? mă întrebă, schițând o vagă întoarcere a capului.

– Da.

– Vezi, Chirpi!? făcu el, dojenitor și întinzând gâtul, realizează al doilea salt de șotron, ca să revină cu fața la mine. Iubește-l, foarte bine, căci doar se știe precis că Isus n-a intrat în Ierusalim călare pe un cal.

– Scamatorii! decretă Chirpi, cu dispreț.

– Domnule! Bătrânul îl somă, ridicând brațul drept. Când te-aud vorbind așa, imi pare rău că nu m-am născut leu, iar tu miel, ied, vițeluș de antilopă. Lozovene Aurel, sau, vizavi de sfinții părinți, care-și rup dinții rozând la oase de drăcușor ... ca să nu-mi spui tu mie că lui unchiu-tău Sosipatru când o crăpa ...

– S-a prăpădit.

– Bun. N-or să-i dea altfel de mâncare în paradis! Eu, la viața mea – factor poștal, în civilie, infirmier în armată – am gustat din puii și viței a toate națiile de animale dulci. Taică-tu, Efroze Lozoveanu, care momea roiuri de albine din păduri ...

– Oprește-te, nu mai bate câmpii, mi se face silă.

Bătrânul ridică ușor bărbia și o cuprinse în priviri pe Balanța. Căci ea îl strigase. O clipă se înfruntară pe tăcute. Înaltă și mlădioasă

ca și Călina, Balanța se opri sub felinarul de la colțul casei și fața ei palidă, de parcă mereu ar fi privit pe cer păsări plecând, păsări venind, neadormită și subjugată unei mâini închise, tremura de încordare. Mirosul peștelui proaspăt pierzându-și untura în pojarul plitei se împerechea cu fierea nămolului de baltă.

– Ți s-a făcut silă, hai? Începu să urle. Când vorbește părintele tău, nu fi, domnule, năucă, nu fi, domnule, proastă, stai, domnule la locul tău, nu fi ianăcă, domnule. Ianăc, mă lămurii, făcând un ocol cu deștul lângă tâmplă, înseamnă, pe Ceair, scrântit la minte. Silă, da? Brrr! E-te-te, la ea, Balanța! Cară-te la veterinarul tău împutit să prindeți purcei de mistreț cu tractoarele. Ehe, o să vă duceți voi pe copcă într-o bună noapte! Sau mai bine într-o bună dimineață, ca să vă pară și mai rău după libertatea pierdută.

– Dacă nu-i hoț de cai, interveni Călina, de ce ne-ai pus să tragem asupra lui?

– Cu sare!? zise Mantică Drăghia, coborând buza de jos și întinzându-i lui Chirpi punga de tutun, ca să-și răsucescă o nouă țigară. Păi sarea crestează pielea și-atât. Sarea nu-i oțet, dulce talisman. Într-o bucățică gustoasă tragi cu sare, sau nu tragi deloc. Iar voi ați tras în vânt, nu-i așa? Când se trage cu grunji de sare în tine, Lozovene, e ca și cum ți s-ar spune: aruncă-ți traista pe umăr și ia-o la picior spre Țara Făgăduinței.

– Cred că nu prea știi bine pe unde s-o apuc de-aici spre Țara Făgăduinței.

– Suie-te pe muntele Fazga și o vei vedea.

– Muntele Fazga? Nu știi unde este.

– Găsește-l. Nu te uita la mutra lui Chirpi, pare dezgustat, lipsit de speranță, plin până-n gât de suferință. Se prefacă. O sări pe Balanța, care nu se dezlipise de sub felinar. Cară-te, am spus, cară-te la veterinarul tău. Mișcă-ți fundul!

– Tot acolo se ducea, zise Chirpi, și fără s-o mâi tu.

– Pe Ceair, Lozovene, reluă Mantică Drăghia, în unele nopți, și asta-i una dintre ele, răsar două Lune în loc de una. Uită-te: peste porumburi, Lună nouă. (Peste porumburi, o seceră subțire și verzuie, o ramură de salcie înfiripându-se din mireasma pelinului, din țipătul

straniu al unei păsări ascunse în trestii, din foșnetele nopții mișunând pretutindeni, se înălța spre un destin dezvoltând bucurie și impulsuri copilărești, o nesfârșită prospețime și o imensă ineficiență. Trebuie că sub un asemenea pui de lună se dezlănțuie calul de mare care-o izbise cu copita pe Cămila în bujorul obrazului drept). În marginea de răsărit a nopții ăsteia, urmă Drăghia, un armăsar are dreptul să se schimbe-n mână, să mai trăiască o viață și să moară îngropat de Crivăț. Neapărat de Crivăț. La apus, vezi, o lună plină. (Miraj îndurerat, puzderie de flori roșii căzând în arborii lui Iuda. Dacă ar fi vrut, luna plină ar fi sorbit în creștere, însă o privea cu drag, așa cum își privește o mamă copilul ieșit pe mal după o baie în râul rece. Asta-i noapte de înșurătoare, Aurel Lozoveanu. Ca să-ți spun adevărul de-aia te-am și atras încoace, să te înșor cu Călina. Vrei s-o iei de nevastă?

– Da.

Răspunsul mă copleși. Vorbele ieșiră singure din culcuș de untdelemnuri galbene. Și au fost o prefigurare a tot ceea ce urma să se întâmple.

– Crezi că dacă el a zis da, întâmpină Călina, am să zic și eu da?

– Ai să zici, ai să zici, ai să zici. Că nici nu știi ce bucurii te așteaptă. Ca femeie și ca situație.

– Aurele, vorbi Călina, dar eu sunt femeia cu două umbre. Femeia primejdioasă.

– Acum mai mult ca oricând.

Am prins-o de mână și-am tras-o aproape. Ea se adună lângă mine, pe marginea verandei; i-am cuprins umerii și am sărutat-o.

– Mamă, strigă, bucuros, Mantică Drăghia, hai, ieși afară, vino repede, mamă, vino să-i binecuvântăm.

Binda se ivi pe verandă, firavă, zgribulită, plâpândă, deprimată. O insectă neagră pe o funză de nufăr.

– S-au deschis, mamă, două două de poteci de argint și între ele vom despleti una de aur.

Își împreună palmele peste creștetele noastre... Ale bătrânei erau reci, uscate, cu fusele deștelor lipsite de elasticitate, inflexibile, ale lui Mantică Drăghia erau aspre, încrezătoare, încordate, nervoase – aveau ceva misterios de destăinuit.

– Dumnezeu să vă ocrotească în mare mila Lui și să vă fie viața plină de noroc... Iar acum, mamă, spune-le tot ce ai pe suflet. A sosit clipa să te descarci (Și ca o dispensă) Nu mă supăr dacă-mi zici mizerabil, poți să mă și pocnesti peste mutră, uite, dă-mi una peste bot cu laba pe dos. Vrei? Sparge-mi buza cu inelul ...

Umiliința îi înnobila – pentru că nu cerea, impunea, repezit și tumultos, să fie batjocorit. Bătrâna însă nu-i acordă această favoare – poate din dispreț, poate din frică de urmări. Se fixă într-un scăunel, având în spate luna plină, idealismul neexigent al unei nopți intangibile și rosti plat:

– A fost pe front până la Cotul Donului ...

– Dar n-am atins fluviul ăla, nu, nu, nu...

– Taci! Și pe urmă, împotriva nemților până-n Austria, unde a capturat, într-o noapte, 7 kg de aur și un brăduț de argint, trunchi, ramuri, ace, toate din argint curat. Alecu – țiganu din Vâlcelele, de-o pildă, a cărat o nicovală-n raniță din Rusia, până-n Cehoslovacia și înapoi acasă, Rizea Lupescu din Suligatu s-a-ntors c-un vraf de mantăi, alții și-au adus cai, unu și-a adus chiar muiere, numai Mantică Drăghia n-a fost în stare s-aducă aurul și argintul, a îngropat totul la un stângen sub pământ și la zece stângeni distanță de un pâlc de nuci în satul ...

– Buchendorf. Satul stejarilor, pe nemțește. Aproape de pădurea vieneză.

– Așadar. M-am întors spre Chirpi, pentru comoara aia ai trecut granița la sârbi!

– Pentru ea, da, întări Mantică Drăghia, a ajuns la pichetul Velico Gradiște...

– Doni Milanovaț, preciză Ghirpi.

– Ca să vezi ce pramatie! se strâmbă bătrânul. Numele ăsta-l ții minte, dar pe-al neamțului, stăpânul nucilor din Buchendorf, l-ai uitat cum ai atins cu mâna malul sârbesc.

– Era frig, apa Dunării te fulgera la oase, frigul mi-a atrofiat memoria, tu mă înțelegi, Lazovene, frigul îmi sleise mintea.

– Sau ți-o vopsise cu bidineaua, zise Mantică Drăghia, sau ți-o răzuise cu lingura, cum fac eu cu creierul mielului ajuns în oala cu

borș. Dar mama mă-ti de derbedeu, cântecul ăla de-l îngâna grânicerul sârb. Cum de l-ai ținut minte?! Tot te aud murmurându-l: măceșule, măceșule...

– Nu așa, stai nițel: „tu ești frumoasă ca un trandafir Dorothy Perkins”, da, așa vine.

– Păi nu? Cinste lor, târfele mai întâi!

– M-am pedepsit pe loc, acolo, fiindcă eu le-am propus sârbilor să mă schimbe pe un sac de sare.

– Pe un cap de ață și pe-un nasture de tinichea, trebuia. Că nu prețuiește mai mult. Norocul tău – se bătu în piept – c-am întors eu afacerea pe poteci noi și sigure. Căci alta va fi acum pornirea spre centrul Europei, nu-i așa, Aurele? Lui Șerban o să-i tatuez pe braț, în noaptea asta, numele neamțului, iar tu o să-l strecuri, pe vapor, în Austria. Și mergi împreună în satul Buchendorf. Suntem o familie puternică, acum, nimeni n-o să ne mai poată pune cu botul pe labe. Jurați-vă să vă aveți ca frații, băieți, și-o s-aveți de cheltuială pentru două vieți. O să-i rotunjim o porțioară și Balanței, da? Trebuie să-i dați și ei ceva. Nu așteaptă răspuns, se dezlănțui, febril, să împartă porunci:

– Călina, așterne masa. Vreau față de masă albă și lumânări roșii ...

– Să nu cadă gânganii în farfurii?! se împotrivi bătrâna.

– Blinda, o avertiză el, eu decid aici, pentru că numai eu știu numele neamțului, și petru că la mine-i aurul, fii precaută, nu te zgârci la tărâte, nu intra-n panică și nu fluiera-n ghindă. De bibani și de carași o să am eu grijă să plutească-n vin. Am cules Aurele, via de pe coastă, teraza, înaintea tuturor, și-am umplut tocitoarea. Chirpi!

– Înțeleș, merg și aduc o căldare de vin.

– Ca să nu te împiedici de roabă sau de capra de tăiat lemne! Nu, vin aduc eu. Tu-ți pui pe cap pirostria cu coarne de berbec și te duci de bușești cu coarnele în arborii lui Iuda. Bătălia asta, îmi explică, îi umple fruntea de cucuie, două zile stau să-i plesnească tâmplele, dar astăzi o face pentru ultima dată. Auzi, Șerbane, necondiționat, e pentru ultima dată. Lovind cu coarnele în arbori, ai grijă să zici: mulțumescu-ți Ție, Doamne, că l-a găsit taica pe Aurel Lozoveanu, ca să-l însoare cu Călina, altfel avea de gând, la iarnă, să mă scoată, în fiecare noapte, să iau viscolul în coarne până l-oi da peste cap în Moldova și mult mai departe, până acolo unde ajung să răzbească, vara cocorii.

Și în timp ce Călina intra în casă, aducea fața de masă, o așternea, aprindea lumânări roșii în suporturi de aramă încrustată, și pe cer nu se mai aflau două Lune, aceea în fază de răsărit pierise înecată în Ciulnița sau în negurile Moldovei, pe când aceea de la apus, ameteitoare, dezaxată, ardea în sute de ruguri, Chirpi lovea îndesat în arborii trădării și Binda pârlea fluturi de noapte, apăsându-i c-o lopățică de lemn în flacăra lumânărilor, iar noaptea de toamnă era între noi atât de vie și intens prezentă încât o simțeam dublându-ne mișcările, noapte senin fluidă, dispusă să cedeze bucuriile menite altor lumi celor susceptibili să ia, să smulgă, să primească, să rețină și să transmită nu esența, ci magnetismul ei nativ, care, până la urmă, s-a dovedit un preludiu al morții, Matincă Drăghia împrejmui locul cu povești înfrigurate.

– Neamțul ăla din Austria, să vezi, Aurele, are patru nume lungi și împinse unul într-altul ca păhărelele de aluminiu din trusa de voiaj.

– Pot, întrebă Binda, să merg s-aduc trusa?

Amețit de lună, de țipetele hipnotice ale păsărilor din stufăriș, de mireasma vitală a peliniței de toamnă, Matincă Draghia mugi, cuprins de căpială.

– Nu, că vrei cu tot dinadinsul, să mă înnebunești! Amenințarea iminentă care plutise tot timpul în aer se despică-n înjurături. Pune-ți botniță, când vorbesc eu, muiere afurisită! Binda se ghemui în scaun scâncind, și odată cu ea se reprimă și noaptea din jurul ei într-un nod de întuneric compact. Chirpi, isprăvește!

– La ultima vez! răspunse ăla, besmetic și izbi pentru ultima oară în arborii lui Iuda, dar mult mai exigent ca înainte.

– Nu simți, Lozovene, cum un taur de 7 kg aur își revarsă răsuflarea fierbinte pe fețele noastre?

– Eu simt și bradul, zise Chirpi, luând loc la masă și trăgând doi bibani în farfurie.

Călina-și ținea pumnul în palma mea.

– Te-ai pătat cu saramură, își muștră ea fratele.

– 11 kg de argint, bradul ne răcorește, zise Chirpi.

– Întâi aurul, strigă Matincă Draghia. Nimic n-are mai mult sens în lume decât aurul. Numai cu smocul din barba taurului pe care l-am

smuls și l-am vândut în țară am reclădit casa asta. Mă, Lozovene, târziu, și totuși la timpul potrivit, mi-a venit în gând că singuri Călina și cu tine sunteți cheia.

– Poate, totodată, și capcana, am replicat, iar Călina și-a scuturat, ostentativ, cerceii semilunați.

– Nu, de ce?! s-a-ncruntat el... Nu-mi place cuvântul, Aurele. Aurul stă totdeauna de partea cu moț a adevărului; de partea ailaltă, înjunghiații. Tu știi ce fată ți-am dat, Aurele? (Călina-și culcă tâmpla pe umărul meu)... când era în clasa-ntâi, la primara din Vâlcelele, mergea la școală călare pe Ofensa, mama lui Oslo și-ntr-o zi le-a zis fetițelor care veneau cu zahăr pentru Ofensa: copiii se fac mâncând un trandafir înflorit.

– Poate c-ar fi mai bine pentru neamul omenesc, zise Chirpi.

– ... și alea, urmă bătrânul, neluându-l în seamă, pentru că în el violența se încrucișa cu naivitatea, speranța cu Aurul, ca să aibă păpuși cu care să se joace, au mâncat toți trandafirii din grădina școlii și nu s-au dat jos din pat câteva zile, așteptând să li se nască doi, patru, cinci copii, fiecare câți trandafiri ronțaise.

– Lasă, mă, aiurelile astea, se răsti Chirpi, și adă vinul.

Bătrânul schiță câțiva pași împleticiți (ritualul din începutul petrecerilor), smulse de pe laviță o găleată de zinc, clătind-o îndelung cu apă dintr-o doniță, dar din ea azvârli pe iarbă un șuvoi de lună poleită de sub care țâșni, scheunând, un câine, și plecă la cramă.

– Maică bună, zise Chirpi, m-aș strica de răs ca ăsta, Lozoveanu, pe care noi îl tratăm, acum, de ginere, cumnat și soț, să fi venit să-l fure pe Oslo ... oh-oh, ce secătură!

– Cine?! se dezlănțui Călina, indignată.

Degetele mele ardeau până la os pe obrazul în bujorul căruia lovise un cal de mare.

– Încă o vorbă ca asta, Șerbane, urmă Călina, și nu mai intri în Austria. Am destulă putere asupra bătrânului ca să-l fac să-mi sufle numai mie numele neamțului.

– Dracu să vă ia, aruncă Chirpi, crăp de sete.

– Caii, mă băieți, reveni Binda din surghiunul tăcerii, se fură, descântându-i – și de pe buzele-i lemnoase începu să se prelingă, încet, o dâră de veșnicie pierdută:

*Ce-ar zice banditu,
De toți fugăritu'
De n-ar avea vin?*

– Tată, răcni Chirpi, ce faci, mă, ai încremenit acolo!?

*Ce-ar zice banditu'
De fete iubitu'
De n-ar găsi cai?*

– Hai, zise Călina, hai cu mine să-l ajutăm, pe bătrân.

Suind de pe balta Ciulnița, peste Ceairul cailor albi, vântul de toamnă, atât de drag vânătorilor de porumbei, învârtea numai două palete. La răsărit – Luna nouă întoarsă din negurile Moldovei; la apus – Lună plină. Se desfrunzeau arborii și nu jefuiau vântul, jecmăneau Lunele; plumbul apelor; pământ răpus; distanțe îngemănând neînțelegerea.

– Da atelierul ăla de lumânări și podoabe de ceară, doi bărbați cu divorțat pentru tine.

– Sunt opt cu toții.

– O să-i răstorn în cazanele de ceară topită.

– Tu ești Cel ce aduce năpasta?

– Odată m-am bărbierit în oglinda unui izvor din munți și păstrăvii săreau să mă vadă de-aproape.

– De Blagoveștenie ...

– De Bunavestire.

– ... balta Ciulnița trimite pește tuturor mănăstirilor din Muntenia.

– Ești vicleană. Ca pâraiele de munte care te duc în poieni superbe și se ascund, când le crezi prietene, în maluri de calcar.

Crama. Deschiserăm ușa. Cărare de lună. Înaltă de-un stânjen tocitoatrea.

– Cei opt mă iubesc. Într-o zi, le-am ordonat să vină cu capul vârât în peruci de femeie...

Doi snopi de grâu, o scară secundă, zece fuștei, răsturnată pe un morman de lână nespălată, iar în gura tocitoarei, cu tălpile în grindă, înțelepenite, picioarele lui Matincă Draghia. Călina înțelese într-o secundă că taică-su e mort, că nu se fandosește, și înjură larg: doamne,

ce trăsnet ne-a lovit! Apoi țipă sfâșietor. Și numaidecât Chirpi sosi în galop.

– Cum, adică, Aurele, s-a înecat și ne-a lăsat mofluzi!? Păi, mă băiete, acum cinci-șase-șapte minute, eu și cu tine ne plimbam prin Viena. Dunărea albastră. Valsuri ...

Întinserăm pe pământ trupul rigid și năclăit de vin. Călina îl înconjură cu lumânările roșii culese de pe masa cu saramură de pește. Iar Binda, lovind cu pumnii uscați în burta buhăită de vin:

– S-a duuus, ticălosul ... s-a dus tâlharul ... se răsucesc rădăcinile nucilor peste zestrea copiilor mei ...

– Ai văzut, Lozovene, îmi spuse Chirpi, ce parșiv se poartă viața cu mine. O să-l fur pe Oslo! Pe viața mea, îl încălec și plec în lume... Mizerabile bătrân! ... Ce urât e nemernicul!

Smulse un căpăstru din perete și ieși în noapte.

Luna mică pierise din nou.

Luna mare aluneca în porumburi și mocirlă de nori.

FANTEZIE DE PRIMĂVARĂ

Într-o seară de la sfârșitul lui februarie, Tinca Argintaru, în vizită la Mirta Mălureanu, îi spuse acesteia:

– Vine primăvara și presimt că iar o să ne certăm. Nu, mulțumesc, nu mănânc ciocolată. Ciocolata! două minute de plăcere în gură, două ore în stomac și două mormane de carne pe șolduri, toată viața. Bietul canar! Mă lași să iau colivia din perete, s-o mut pe pervazul ferestrei? Are și el dreptul să privească Șoseaua Kiseleff și împrejurimile când plutesc în aer toate motivele primăverii – zodii răsturnate, roți mistice, inorogi ...

Mulțumesc, Tinca Argintaru. În clipa asta semeni cu Katiușa, lipoveanca pictată de Tonitza. Sunt o pasăre, atât. Sub specie aeternitatis: pasăre. Scânteii de sunt și culori, dar știu să mulțumesc cui se poartă frumos cu mine... Și până mai adineauri n-o sufeream. Actriță dramatică (Mirta e pictoriță), poetă începătoare și sinucigașă de orele 17 (cam la această oră se sinucid blondele, am auzit), de câte ori

o văd intrând pe ușă, mă gândesc la o frânghie de Manila și un săpun de Siracuza. Dar, azi, gata, pace. Arghezi spune pe undeva că, vizitându-l o dată pe Tonitza, la atelier, l-a găsit înconjurat de o puzderie de păsări sfârâind din aripioare și spărgând bobite de cântec. Zice Tonitza: „Natura e pretutindenii interesantă și constructivă. Interesantă și instructivă, dacă știi cu s-o surprinzi sub aspectele ei cele mai fericite. Adică: înainte de răsăritul soarelui ...” Eu, ca pasăre mică, un bulgăraș de neastâmpăr tăvălit prin gălbenușuri, închisă într-o colivie al cărei acoperiș mi-ar place să fie de turtă dulce, iubesc mai mult văpăile asfințitului din preajma primăverii. Se apropie ziua de la 10 martie când *se logodesc* toate păsările pământului. Mirta și Tinka – nu vă spun vârsta lor – o femeie poate să aibă orice vârstă vrea până la cincizeci de ani – au dat în lături draperiile de catifea vișinie și-n intimitatea odăii s-a așezat o lumină tăcută, visătoare, plină de farmec leneș. Cerul e o uriașă întindere de nisip absorbind vin roșu; dar e încă frig acolo în cer, de vreme de razele soarelui dau năvală să se îmbete a doua oară pe mobilele din odaie, nuc, trandafir, paltin. Stați puțin: prin marginea parcului Delavrancea se furișează, cu pași lingușiți de ispite, ferindu-se (de cine?) o fată. Calcă misterios, un pas, doi, trei, se oprește. Știi ce e: vrea să surprindă, în mesteceni, sitarii. Ei toți sosesc la sfârșitul lui februarie. Dar zadarnic încercă fata: sitarii sunt năluci. Ce minuni ale lumii se petrec, acum, în crângurile de lauri și smochini pitici din Deltă! Visez în colivie. Și sunt zile în care-ți poate plesni inima. Ca aceasta de acum. Visul în colivie? O mie de ereți la un pumn de vrăbii. Și Tinka Argintaru vorbește, vorbește. Nu degeaba mi-era și ... cred că-mi este în continuaie nesuferită.

Erau unșpe inși în jurul focului arzând în mijlocul poienei, iar Mirta (sau Tinka?) era încă pe drum. Abea se întrupa din cotituri, osteneală, ocolișuri, spaime. Erau cinci fete și șase băieți, unul stingher. Tu de ce n-ai adus o fată, îi zice Eugen lui Alexandru, o petrecere, ca să reușească, trebuie să respecte niște reguli; una, obligatorie, e aceea ca fiecare băiat să vină însoțit. La miezul nopții, zice Alexandru, doușuna de stele se vor uni luând chipul fetei mele și ea va coborî în poiană. Căci sărbătorim vara, fantasmele ei. Și fix la miezul nopții sosi Mirta Lupescu (Mirta, deci, nu Tinka Argintaru), care

avea să devină Mălureanu, dar nu mai înainte ca Alexandru să-i zică lui Eugen: miroși a scoarță de copac, porți coroană de flori de drăgaică și ferigă de sânziene, însă abea mâine va fi ziua victoriei tale, mâine îmi voi pierde eu sceptrul. Vino, Mirta, zise Alexandru, vreau să-ți perii părul, să beau aroma de trăsnet; tu, Eugene, spune-ți așa: încă n-am cunoscut-o, pentru că mâine o vei cunoaște, și să ai grijă, în noaptea nunții s-o gătești cu șiraguri de mărgean.

Și era Alexandru, arogant și vanitos, asemeni adolescenților după ce-au cunoscut femeia, care sunt gata să urle în plină stradă, dar urlă numai în ei: „priviți-mă, sunt cucuveaua din toți piersicii, Maria Magdalena mi-a spălat picioarele și mi le-a șters cu pletele ei.”

Ceva nu e-n regulă mai niciodată cu băieții ăștia. E adevărat că și în cazul lor capul reprezintă a șaptea parte din corp, însă creierul turmentat de noutatea bucuriei, începe să degenereze și la unii, cărare sprâncenată, ajunge să fie doar a suta parte din cap.

– Vorbești ca și cum nu tu ai fi târfa care mi l-a luat pe Eugen, zice Mirta.

– Trebuia să-l coborî cu găleata în fântână și să-l ții ascuns acolo, în inima friicii.

Tăcerea încremenită. Uimire. Ce bucurie să asculți tăcerea. Parcă undeva, la marginea acestui mare oraș sentimental – Bucureștii – s-ar împlini luna iulie și s-ar auzi merele văratice căzând: rotund, punctat. Cum s-o fi simțind o creangă care-și leapădă merele? Ușoară, liniștită, veselă. Nu-i de ici, de colea să împarți bijuterii pământului. Îmi pare rău de Tinca Argintaru. Înaltă și blondă s-a oprit lângă peretele orange (culoare înfrățită cu odihnă), cu fața lungă, orgolios împietrită, cu ochii în lacrimi (chiar și părul auriu i s-a tulburat ca umflat de vânt) și umblă cu mâna prin fructiera de cristal – patru talgere fixate pe un corn de taur – netezind, nervoasă, un măr sau veșnicia lui. Tristețea ei miroase, totuși, a zahăr ars, vișine, cireșe, migdale, stafide. (Eu primesc doar semințe de mei). Cum stă așa, mândră și tristă, parcă ține de umăr, în formă de guler, o brazdă de violete. Mirta Lupescu, fostă Mălureanu, privește leneș în spațiul a două palme pe două bobârnace (2X2) unde atârnă de obicei colivia mea și, fiindcă a primit azi (încă nu știu de la cine) trei orhidee învelite în două rămurele de brad, pe fața ei rotundă plutește-o undă ciudată, amestec de îngâmfare răzbunată și bucurie.

Zici c-ar sta să strige: aduceți-mi rochia pentru vernisaj, fântâna în care să-l ascund pe Eugen Mălureanu, spargeți-mi în cap gol ăla de lemn de santal plin cu ouă mai mici din lemn de lămâi. Sunt fericită. Brunetă, încondeiată de întunericiuri lascive, i-ar sta bine însângerață. Hai, micuță Mirta, aș vrea și eu să-i strig, acum cât soarele mai e încă sângeri, terra de Siena, și ceaiul aburește în cești de porțelan, sfășie poverile subțiri de pe umerii țaranului de bronz al lui Han, (o statueta cât o păpușă) răstoarnă cutia de șah plină cu regi, regine, cai albi și măscărici și mult trecut oriental), lucrate de-un pușcăriaș, dar n-o lăsa pe Tinca Argintaru să-și așeze fundul de târfașină pe butucul ăla de carpen sculptat de Eugen Mălureanu: cap de domniță cufundându-se blând în averea somnului. Și ia loc pe bancheta de marmură de Rușchița, mărginită de doi pilaștri roșii furați din casa Prințului Amăgirilor, când au fost s-o demoleze edilii.

Ieri în noapte am auzit țipătul cocorilor de jertfă. O formație de cinci stele. Ei vin să-și moaie trupul în marele amestec al anotimpurilor – iarnă, primăvară, iarnă – și ca să dea de știre despre starea vremii nesfârșitelor cărduri ale neamului lor care așteaptă veștile lângă mările ospitaliere. Uneori pier degerați. În anul ăla se vând pe toate continentele milioane de păsări de hârtie. Asfințitul e acum un bolovan roșu. Dar unde și pentru ce se vântură printre stejarii parcului călărețul ăla? Calul e alb? galben? albastru? Culorile calde, culorile reci. Albul e neutru. Călăreț în veșminte de husar pe cal alb. Fluturi în formă de liră. Zăpadă. Calul nu merge pe picioare, merge pe tulpini de nea. Bot negru, măslini, Christos. În ziua de 10 martie, cocorii de jertfă (dacă anul e norocos) vor fi nași în toate crângurile ... Ei, nu, lăsați-mă să mă uit la soba de teracotă având fruntea sprijinită pe umerii celor trei mușchetari (faianță portugheză) și să vă spun niște frânturi de basm.

1) De câteva nopți, Mirta îl visează întruna pe un tâmplar din Constanta căruia, trecând, cu câteva săptămâni în urmă, pe sub zidul cimitirului, cineva din cimitir i-a smuls căciula de pe cap și el bâțâind de groază, a dat buzna în policlinica de peste drum și s-a prăbușit, horcâind, în brațele doctoriței, sora mai în vârstă a Mirtei: doamnă doctor, fă-mi o injecție, un mort mi-a smuls căciula de pe cap cu *mâna lui de lut*.

2) Sunt păsări care vor cu tot dinadinsul să le spună oamenilor că ele vin dintr-un timp fermecat. Ca și cocorii de jertfă care, trimiși să caute unghiuri spre Nord, survolează spațiul, timp și superstiții, deschizând un labirint de neînțelegeri; tot căutând, ele își schimbă menirea. Uite, de mai mulți ani, o droaie de pescăruși cuibăresc și scot pui pe acoperișul Comitetului de stat al Planificării. Dacă veți trece prin Piata Victoriei, la sfârșit de aprilie, început de mai, o să-i vedeți cum își duc puii în plisc, ca să-i învețe să înoate, pe lacul Herăstrău.

Din partea autorului. Ce-i de făcut, tovarășe ministru, adjuncții de directori generali, șefi de serviciu și pompieri profesioniști sau voluntari? Chemăm artileria antiaeriană? (Închid întrebarea)

3) Și Mirta și Tinca Argintaru duc nuci veverițelor din parcurile orașului. Un mic denunț, încă n-am primit porția de mei pe ziua de astăzi. Când e să dispari, nu mai vrei nimic și nu vrei, nu mai vrei. Și asta e viața.

Întorcându-ne la adevărul alungit, zic că scrântită, nelalocul ei și în general plină de năduf și vârtejuri mai e ființa omului. Noi, păsările, suntem *ne ale ei*. Astă iarnă, Mirta, plecând în munți să schieze, m-a lăsat în grija Tincăi Argintaru. Tinca are o casă în care murmură o chitară ciupită-n întuneric de spaniolul Segovia. Părinții ei, tineri, iubesc zăpezile și petrecerile aducând aminte de Bucureștii vechi. Se salută pățimaș cu zăpezile și au un nemaipomenit respect pentru troienele cât gardul. Timp de două săptămâni, am trăit, acolo, o nesfârșită, o miraculoasă sărbătoare. Într-o seară, când se-nfățișau prin colțuri, pe tavan, pe coridoarele înguste și chiar pe crengile vișinului de sub fereastră povești din fir neînțeles (Tinca Argintaru citea pe furiș prima ilustrată trimisă de Eugen Mălureanu: fată bună și dragă și rămasă departe, caii și docarul care moțăiau în mine au intrat, în sfârșit, pe podurile celui mai teribil oraș din lume. Uneori se întâlnesc cu mârțoagele lui Alexandru. Uită-mă, ce-a fost s-a dus, extenuarea din marginea Europei n-am luat-o cu mine la Paris), într-o seară în care lumea toată putea să încapă într-un dovleac copt, cu patru gutui în el, ca să-i fure aroma, un vreasc s-a rupt în inima timpului, fără prea mult răsunset, vântul și-a aruncat banii ruți în alt șuvoi de vânt curgând în sens contrariu (Crivăț-Austru), *s-a înfăptuit* la geam Sădina.

Douășuna de fetițe sugând la șapte oi n-ar fi putut isca atâta gâlceavă. Femeia asta știe să șterpelească bucuria în buzunarele timpului. Cei dinăuntru mâncau trandafiri de porc și beau vin roșu, erau doctori și actori, mai ales actori și Sădina venea din afara lor, dintr-o lume în care fâlcile focului mestecă altfel deportările, soarta, binele, și răul.

... mai e mult până departe?

nu prea mult, calea jumate ...

Venise îmbrăcată bărbătește, cu pălărie și mustăcioară desenată cu cărbunele; se atârna de creanga cea mai groasă a vișinului și se porni să strige, ca un bețiv, să i se dea femeie – nu femeia – ci femeie. Înjurau, se tânguia, cerșea, spurca, zvârlea cu lături, inventa supuneri – buruiana spânzuratului, reîmprospătatea culesului, porunca, lovea cu pumnii și călcâiele și cercevelele, dărâma cu otrava glasului. Dar nu avea nimic trivial; desfășura un foc fantastic și fastuos; exuberanță, dragoste, fluierat de cintezoii, cu toalete, fabulos amendate cu gălgâitul înalt al fluierului din os de iepure când cheamă vânătorii ieruncile, spre a fi cât mai sugestive și mai pline de poftă: dorința, atentatul, crima și, în nici un caz, în nici-un caz căința. În final, se atârna cu amândouă mâinile de creanga vișinului bătrân și strigă: dacă nu-mi dați muiere, vă sugrum! Nu avea decât patru clase primare, dar ce actriță!

Se întâmplă ceea ce era de așteptat: Mirta își toarnă coniac în cupa romană de antimoniu și bea. Talpa lampadarului lângă care și-a fixat „poza de suferință” – n-o spuneți nimănui – e o bucată ruptă din soclul statuii lui Stalin, bazalt de Suedia. Mirta a plătit parale grele ca să se laude cu împotrivirea (și puțină ingenuitate pângărită). Ușa coliviei mele e, astăzi, făcută din fire de frezia împletite. Nu-mi place mirosul lor. Dar în curând Tinca Argintaru va trebui să mintă.

Puțin mai târziu, Tinca, o rog eu.

De ce mai târziu?

Pentru că, tot pe un pervaz de fereastră, la distanță de două apartamente de noi, șade o fetiță de vreo cinci ani, în rochie albă vaporosă, cu doi trandafiri roșii aplicați pe poale. Bea lapte dintr-o ulcică smălțuită cu flori, bunica o șterge cu batista la gură, fata râde și se miră că soarele (alt cap de copil și el) mușcă dintr-o portocală și-i

curge zeamă pe bărbie, în timp ce bătrâna, ajunsă la oraș de nevoie, vede în minte un alt asfințit, prăbușindu-se peste o căsuță dărăpănată pe care nu va mai ajunge niciodată s-o văruiască și să-i pună smocuri de pelin la stâlpii ușii.

Bunica și fetița discută.

– S-adunau acolo, la vremea asta, pe gheața Dunării și a bălților, sute, mii de turturele.

– Ce treburi încurcate! Turturelele sunt mincinoase?

– Nu, minunea măicuții. Mătăsarii, scatii, porumbeii și turturelele sunt păsări cumiști. Numai gaițele sunt mincinoase și hoațe. Turturelele s-adunau ca să serbeze venirea primăverii. Mai întâi numărau ouăle de corb crăpate de ger. Se bucurau, va să zică, de moartea puilor dusmani, apoi o mie sau două mii sau câte se strângeau ele, s-așezau râuri-râuri și-și împleteau aripile, așa cum împletim noi deștele mâinilor...

– Când spunem rugăciuni. Dar tata nu mă lasă, nu-mi dă voie, el e colonel.

– ... când ne podidesc amintirile, când suntem în viață, dar suntem mai mult cu ai care s-au dus. Se potriveau cu fruntea-n Crivăț ca să-i încerce puterea: dacă-l dovedim, dacă-l spargem cu trupușoarele noastre, grăbim venirea primăverii. Da' Crivățul, chiar și cu oasele rupte, le izbea-n piept, le răvășea, de le da peste cap. Ele, însă, nu-și despleteau aripile, se lăsau rostogolite prin văi și pogoane de gheață, legate cu jurământ: ne batem de partea primăverii. Vulpi viclene și dihori puturoși s-ațineau să le-nfulece, da' le păzeau oamenii; făcându-le hotar cu felinarele.

În ziua când turturelele se îndârjesc împotriva Crivățului, și lucrurile se întâmplă totdeauna spre seara, la un ceas cugetat și de vânt și de păsări și oameni (credințe pendulând în fum, lume adunată în matca dintâi, încremenită într-o mobilitate refuzând surpriza) țărani cu felinare de vânt se rânduiesc pe flancurile puhoiului de păsări și păzesc acea uluitoare înverșunare măruntă prin care colcăie și roți de ciulini, ca un hohot isteric din Nordul Moldovei. Turturelele, izbind cu pliscul în pieptul oțelit al Crivățului, cioplesc amenințări: Vântule drăcesc, sitarii au venit, glonțul vânătorului se roagă de

noroc, picăturile de timp și de lumină cresc de azi înainte doar pentru noi, deștele tale se prăjesc în tingirea lunii, puțin ne pasă de tine, uite, bălțile s-au despicat ca să-ți soarbă vлага, pescărușii albaștri umblă desculți, în sălașul de nămol de pe fundul lacurilor nuferii se deșteaptă. Iar țărani, cu felinare în mâini, numai bărbați, niciodată o femeie, povestesc despre duhul verde. Cine, întreabă câte un bătrân, cine a trecut pe aici și ne-a răpit liniștea? Numărați-vă, măi oameni buni, nevestele, fetele, vitele, ogoarele. (Cel ce se desparte de ele moare). Bătrânul vorbește ca și cum în clipa aia s-ar întemeia un cal mușcând din nou pâinea tinereții. Un cal, un arbore, un sitar – libertatea. Îi răspunde, totdeauna, un om în putere. Răspunsul e o cheie de răchită înmugurită-n apele primăverii:

– Opriți-vă, nu vă speriați, a dat iarna-n bălți Duhul verde ca să răpească văduvele tinere.

Un glas nepăsător:

– Așa, prin urmare, a grăbit vădanele tinere. Atunci, singur, e nevoie și de ele pe undeva. Că vădana e ca untul. Ia spune, mă Aurele (Aurel stă și fumează pe malul ălălalt), cum e fundul unei vădane față de-al nevestei?

– Are alt înțeles, nea Nicolae, cu totul alt înțeles: mai pietros, mai fierbinte; tremuri de dor și de frică.

– Când l-au răpit pe Eugen, zice Mirta ...

Tinca Argintaru ripostează arțăgos:

– El m-a răpit pe mine,.

– ... am crezut că voi muri.

– Te răsfeți, Mirta Lupescu.

– Fostă Mălureanu și redevenită Lupescu, datorită ție.

– Ce răspuns impetuos. Și sarcastic.

– Dat unei javre.

– Nu mă sperie și nu mă atinge jignirea.

Și Mirta:

– Când s-a retras din activitatea competițională, un fotbalist celebru a îngenunchiat, a spus o rugăciune și apoi a sărutat picioarele foștilor colegi.

– Picioarele nu ți le sărut. Dar, dacă te liniștește, ies în grădină și îmbrățișez măceșul ăla, cu brațele goale.

– Cauți o suferință spectaculoasă? Rămâi unde ești. Și ascultă-mă. Când mi l-ai luat pe Eugen au fost clipe în care mi-aș fi tăiat pielea de pe șolduri, să împletesc o cravașă cu care să-mi biciuiesc durerea și plictiseala grea ca o patimă de cal ostenit. M-au limpezit niște mierle (vedeți și Mirta simte apropierea zilei de 10 martie! n.n. – canarul). Într-o dimineață, m-am trezit în fluieratul lor rostogolit prin sticlă aiurită și, ca și cum n-aș fi pățit nimic, am hotărât: gata, ducă-se dracului Eugen Mălureanu și târfa lui, plec la Câmpulung-Muscel, la vărul meu Matei Vișoreanu, plec chiar fără să-l anunț. Matei e inginer miner, iar nevastă-sa contabilă. În copilărie, am petrecut multe vacanțe de vară în casa părinților lui Matei. Pe-atunci, Matei era un băiat înalt, slăbănog și atât de blond încât bătea în alb, ceea ce mă făcea să exclam cu mândrie: am un văr de sidef, mai frumos decât un copil de rege! Alde Matei locuiau în preajma mănăstirii Negru-vodă în a cărei biserică, taică-su slujea ca dascăl, și-n fiecare luni dimineața, zi de curățenie, Matei fura un potir de argint aurit din altar, mi-l aducea la pat, plin cu lapte, apoi se așeza la pândă, dincolo de ușă, lăsându-mă să mă bucur singură de strălucirea aurului. Beam lapte cu o plăcere pe care n-am mai încercat-o niciodată, apoi, numai în cămașa de noapte, plimbam potirul într-o închipuire de dans ritual pe sub peretele opus ferestrelor și spațiul ăla îngust se schimba într-o Mare galbenă, unduind pe verticală, iar în mijlocul ei se adeverea, plutind, o gondolă peste care ninge și se scuturau crengi de clopoței. Înainte de-a-i înapoia potirul ca să-l ducă la locul lui din altar, îmi strecuram sânii, pe rând, în cupa de aur, convinsă că voi păstra scânteierile ei în inima dorințelor care înmugureau în mine și dădeau în floare, cât și cât din pornirea, deșteptându-mi-se-n suflet de nestăpânit și imposibil de înfrânt, de-a fi complice la bucuria învălmășită din ființa lui Matei, care mă privea prin crăpăturile ușii urcate, la acea vârstă nu există frâu sau autoritate care să pronunțe interdicția de-a sorbi din aer elevația leneșă a femeii, mirodeniile stirpei bărbățești.

La Câmpulung, Marga, soția lui Matei, ocupată, la fabrică, cu încheierea bilanțului pe primul semestrul al anului, ne-a trimis, pentru o săptămână, la o cabană din munte – pe mine, pe Matei și pe fiul lor,

Iulian, un băiat de doisprezece ani, înalt, ciolănos, cu ochii oblici, duri, având neconținut aerul că e plin de pierderi inevitabile, iar uneori de întâmplări misterioase sau numai de presimțirea lor. Cabana de bărne de brad, pe tălpi de stejar, trăia împrejmuită de meri pădureți și de ecouri. Alături, un iezer mic, cu un colț de stâncă în mijloc. O barcă cu pânze luneca toată ziua pe lângă malul dimpotrivă, hrănind visul lui Iulian de-a atinge ținuturi exotice. Munții sunt aspirație împlinită, intrând pe versanții lor, neliniștea nervoasă cu care părăsim Bucureștii mi se risipi cu totul, ajutatată de-o ploaie scurtă, în care râdeau zvelt margarete albe în covor de gălbenele, gențiane și campanule roșii ca tufe de mărăcini incendiate. Iarba din jurul cabanei, atinsă de boarea de pe iezer, tremură tot timpul de năzuința secretă că în septembrie își va scutura spicul de glesnele cerbilor angajați în bătăliile de nuntă. Trăiam libertatea muntelui cu voie bună, ne plimbam pe sub tunele de cetini în care sușotea vântul, culegeam zmeură în luminișuri, pătrunși de spaimă fluentă că ne vom întâlni cu ursul, dimineața și seara, pescuiam. Mâncam ciuperci, ciorbă de scobari, păstrăvi fripți și lipani, care-s lamura peștilor din apele de munte, cum spunea Sfântul Augustin din Milano, și ne pierdusem numele de-acasă – Matei era Vulturul, eu, Pitulicea verde, Iulian, Fluturele vișiniu sau pasărea cu epoleți galbeni. Merele raiului, cum sunt numite fructele mici, rotunde și acrișoare, care cresc în merii ăia rotați, osoși, cu frunza tăioasă și amăruie, gândiți inițial să fie ulmi sau carpeni și schimbați în meri în ultima clipă, spre bucuria lunii, pe care-i auzeam prin somn cum se scutură, își amestecau mireasma cu aceea a fânului tăvălit sub pașii noștri sau ai sălbăticiunilor mărunte, care se furișau spre iezer sau până sub arcul cascadei din stânga cabanei. Sub cele două becuri potrivite în felinare de fier amintind evul mediu germanic – pădurarul care ne înmânase cheia cabanei era sas din Mediaș – fierbea, într-o răscolire fumegoasă, puzderie de găze. Într-o seară, la ceasul când luna deșteaptă flux magic în brazi, pe când ascultam încântată vuietul de val al cetinei în creșteri și descreșteri, ca de intrigă țesută spre desfătarea sufletului, și cele două roiuri de găze atârnavă de coiful felinarelor, ca labela a două picioare vârate în șosete de mătase, frământând neconținut degetele de mâncărime, Matei întinse mâna în care ținea un pahar de vin negru moale, golit pe jumătate și ne arătă

(chipul i se alungise, geamăn cu mâna înghețată), ceva tainic și sfidător, o pălărie de fetru mare, cu boruri largi și panglică violetă, venită din supărările nopții, (din vârsta ei alterată de superstiții? sau din pigmentația unui demon uitat?) ca să facă un ocol între stâlpii cerdacului (Matei încercă și el cu paharul deasupra mesei un cerc circumscris celui pe care se pornise, dusă pe aripi nevăzute, pălăria de fetru), pentru ca în cele din urmă să coboare și să se așeze pe capul lui Iulian. Băiatul o mângâie, înfiorat, cu amândouă palmele, apoi își privi îndelung degetele, ca și cum ar fi descoperit pe ele urme din respirația stelelor.

– Mirta, zise el, uite, am găsit o lăcustă. Descânt-o, să vorbească.

– E verde?

Și-n gând: „nu pângărești nimic, Mirta”; coardele vocale îndrăzneau spre ceremonia încurajării; „ia un spin, înțepă-ți brațul și vei găsi sânge trandafirii”.

– Verde, răspuse băiatul.

– Ah, alea verzi nu vorbesc când sunt capturate.

– Cum te chema pe tine când erai mică?

– Pe vremea când mă uitam la clampa ușii de jos în sus? Mirta

Lupescu.

– Ai ucis un tătar. Auziți-l, țipă murind.

– Nu-i adevărat. Scârțâie crengile merilor sub vânt.

– Întreabă-mă și tu cum mă cheamă.

– Iulian te cheamă.

– Iar ai ucis un tătar. Nu-i voie să-mi spui pe numele adevărat când port pălăria asta. Poftim, ține-o tu, eu plec să mă culc.

Mi-am pus-o pe cap.

– Ce subțire ești, mă laudă Matei. Parcă vii din mănăstirea Negru-vodă și tot înalți rugăciuni.

Brusc, așa cum fluturii de năut mi-au invadat, odată, bucătăria, a dat buzna peste mine, inundându-mă cu o proximitate chinuitoare, dorința, nevoia lăcomă de a ieși din conturul de miere otrăvită și posomorâtă în care se zbuciumă femeile singure. Mi-am pus pălăria pe cap, într-o parte, i-am lăsat borurile și dintr-o dată m-am pomenit spunând:

– Vreau să mănânc cireșe.

– Era pălăria lui Eugen? Întrebă Tinca Argintaru.

– Mai mult. Era atingerea umedă, veninoasă, vătămătoare a unei nopți din altă parte a lumii – noaptea spartă din ochii cerșetorului lui Cézanne – o noapte în care tropăiau caii lui Eugen, intrați pe podurile celui mai teribil oraș. Vorbesc ca o nebună?

– Tot îl mai iubești, Mirta?

– Am azvârlit pălăria și, numaidecât, pe masă, a apărut un coș cu cireșe.

– Aduse de cine?

– De granguri. O colonie de păsări miraculoase. Bucuria lor sunt cireșele. Mâncând cireșele aduse de granguri am pierdut din minte chipul lui Eugen. Nu știu să-l mai fac din ochi. E un lucru de mirare, nu-i așa? Chipul lui, mărturisește cinstit ...

– Chipul lui, mărturisesc cinstit ...

– ... se tipărise în noi ca o superstiție, iar superstițiile, o știi și tu, sunt ca genele false, crezi în ele cu teamă, întunericul lor încheag îți dă forță, îți sporește puterea de fascinație, până-ntr-atât că te simți ispitită (și n-ai cum să nu cedezi ispitei!) să le smulgi în clipele cele mai înalte ale unei petreceri; spre a gusta stânjeneala penibilă a admiratorilor de-o seară și propria-ți prăbușire în anonimat. Du-te dracului, Tinca Argintaru. Du-te cu eșarfele fluturând.

Mirta Lupescu o urăște pe Tinca Argintaru, tot așa cum noi, păsările mici, urâm sfrânciocul. Îl urâm chiar mai mult decât pe hultani, șoimi, vulturi. Vine 10 marte, ziua cea mai frumoasă pentru noi, când toate neamurile, toate speciile și subspeciile intră în nuntă. Întâmplă-se miracolul, dar nu și cu sfârnciocii, leprele dracului! Cine-i vede, în aprilie, legănându-se pe nuiiele de ploaie de aur îi crede o minune a lui Dumnezeu. Sunt niște ticăloși, aflați de la mine, indiferent că umblă îmbrăcați strălucitor. Trăiesc în mărăcini, ca toți nemernicii, și oamenii sunt încântați când le descoperă cuiburile. Dar ce știu oamenii?! vă întreb, măhnit. Știu ei că acele cuiburi sunt împodobite cu fluturi uciși în zbor și cu libelule răpuse cu glonțul tocmai în clipa când fumegau albastru prin ierburi?! Sfârnciocul, pe care oamenii îl răsfață și cu numele de berbecuț roșu, e o pasăre

perversă și lacomă. Mă și mir cum de mai scoate muguri pomul vieții când i se cocoată pe ramuri asemenea lepădături! El nu vânează, el sfâșie, rupe, belește. Îi plac albinele încărcate de polen, dar și mai mult păsărelele lipsite de zbor. Bestia nu iartă nimic. Și nu-i ajunge cât înfulecă. Bagă seu în carne grasă, toată ziua. Înveșmântat în curcubeie se amestecă printre vrăbii, rândunelele, lăstuni și silvii, silviile cu cap negru sau cenușiu, silviile porumbace sau silviile cu cap roșu – print coborât în lumea de rând – în gloată, le ametește cu prietenia lui și într-o clipă de vifor, pe care și-o pregătește cu multă răbdare și pricepere, înhață în cheare o sărmană făptură pe care-o duce și-o trage în țeapă pentru ospățuri viitoare, în mărăcinii unde-și are cuibul. Nu, nu-l căutați în altă parte pe Dracula, desfaceți, vara, oricare tufă de mărăcini și-l veți găsi bând sânge nevinovat, tolănit sub o umbrelă încheiată numai din aripi de fluture... Iată, se face seară. Mirta ia colivia de pe pervazul ferestrei și o atârână pe perete. La stânga, flori pictate de Șirato, la dreapta, închipuit de Piliuță, un cal mestecă, obosit, o mână de paie, așteptându-și de-o vecie stăpânul intrat în cârciumă; un cal pușcarias pe viață ... Soneria. Mirta merge și deschide. Bărbatul e înalt, poartă costum de seară, batistă albă în buzunarul de la piept, garoafă roșie la butonieră și plutește întreg în zâmbetul de iasomie al celui care-a trimis, prin comisionar, trei orhidee învelite în crenguțe de brad.

– Mihai Focșeneanu! bate Mirta din palme. Primul bărbat care m-a sărutat. Și primul care m-a și părăsit ca să se cunune cu Marea, cu oceanele lumii. Trebuia să-mi telefonezi, ca să te întâmpin îmbrăcată în uniformă de școlăriță. Păstrez încă bluza și bascul.

– Tu ești frumoasă oricum, Mirta. De altminteri în casa asta locuiesc numai femei frumoase. Pe scări m-am întâlnit cu o doamnă blondă, o frumusețe tulburătoare...

– Tinca Argintaru. Actriță. A fost în vizită la mine. Ne-am certat un pic ... E o sălbăticiune migratoare. Multă negură în sufletul ei.

Oprește-te, Mirta Lupescu, nu te schimba în cocor de jertfă, nu-i deschide drum spre Tinca Argintaru; căci tot tu l-ai împins pe Eugen spre Tinca. O femeie ca Tinca Argintaru e un cântec plâns într-o pajiște: ispitește, cheamă, distruge. Strecoară-ți în suflet un pasaj din

Tonitza, maestrul tău și nu mai grebla nisipul din grădina Tincăi Argintaru. Repetă după mine: „... n-ai să gândești niciodată doi oameni normali, întocmiți la fel sufletește; cu atât mai puțin doi artiști:.

Mirta:

– Tinka-și joacă viața numai pe bolovani de aur.

Domnule comandor, sau ofițer de punte sau boțman, sunt un canar cumpărat din oborul Bucureștilor, locul unde înveți repede că nu orice capră poartă în burtă mațe din care se fabrică strune de vioară. Ai auzit, aznoapte, cocorii? O dată pe an, într-o noapte, fiecare pasăre care trăiește închisă în colivie, are dreptul să ia alt trup, Aznoapte, eu am luat trup de cocor și am intrat în flotila de jertfă. M-am hrănit cu boabele unui vis roșu; m-am umplut pe piept cu încă patru perechi de ochi (cel din cap sunt dispuși oblic) și-am privit lumea, despletind două aripi cât vâslele bărcilor care mișunau pe lacul Herăstrău, bântuit de lună.

Mirta:

– Tinka Argintaru face parte din neamul de oameni care-și ucid copiii nedoriți, îndopându-i cu mâncare până se sufocă; mijlocește vânzări de aur nepermise; și-a silit unul din amanți să asiste la operația ei de apendicită (“Băiete, trebuie să cunoști în întregime trupul femeii iubite”); s-a strecurat în patul unui procuror, plătită de-o cunoștință care avea pe rol un proces de divorț complicat, lăsându-se surprinsă ...

Domnule comandor sau ofițer de punte, la toate astea nu-ți vine decât să răspunzi: hai să ieșim în parcuri, să ascultăm cocorii. Ieri noapte, pe terasa unei cabane de lemn, patru băieți jucau cărți. Plăteau cu bucăți de chihlimbar și unul din ei, năucit de chemările noastre stranii (am fost cel mai harnic în sensul ăsta) azvârlea șiragurile de chihlimbar și striga: plus zece bucăți, băieți, trec cocorii, și, plusând se cufunda în lac, până la ghezne, până la genunchi, până la brâu, arunca bulbuci de chihlimbar și mai vroia, și se ducea în apă până la umeri, iar pe râurile câmpiei, în satele tremurând sub austru, încercau zboruri rupte, un fel de migrație infimă, rațele de curte, iar cele crescute în incubator, care și-au pierdut glanda uropigenă, deci bucuria de-a înota, pătrundeau în unde, asemeni băiatului care juca pe bucăți de

chihlimbar, și se înecau. Cei trei bătrâni rămași pe terasa cabanei, lepădaseră cărțile pe masă și-și tăiau mânecile cămășilor, ca să nu trișeze.

Mirta:

– Singurele lucrări care mi-au rămas de la Eugen sunt capul ăsta de domniță îngânându-se cu somnul și o statuie numai din lut, pe care n-a apucat s-o toarne, a lui Stalin. Când m-am întors din munții Muscelului, pe statuia uitată-n fundul grădinii și scăldată de-o ploaie repede, crescuse iarba: din urechi scoteau moțul fire de rapiță cu floarea galbenă, pe gură și în nări se urcaseră melci de grădină, în creștet, pe umeri și pe șale, rotocoale de pir și, lângă cisme, două fire de mătrăgună.

Mirta s-a oprit. Ușor, pe nesimțite, se așterne o seară de trei orhidee în ramuri de brad. Sună vântul. Și crește o durere dulce. Primăvara, domnule comandor, ofițer de punte sau boțman, trebuie să avem fiecare un vis al nostru, poate de neînțeles pentru ceilalți, însă atât de aproape de inimă încât s-auzi plutind prin sevele arborilor, ca niște luntri, umbrele cocorilor de jefă.

PLOAIE DE VARĂ CU PEȘTIȘORI ROȘII

În iunie, a treia lună de când îi fugise fata cu lemnarul Chivu Pătrașcu din Gorganul-tătarului, Grigore Cearcănu din Măgura hotărî că sosise vremea socotelilor.

– Sus, îl strigă el pe Voinea, feciorul cel mic, și hai să-i scoatem Smarandei apa de Mare din urechi, iar pe lemnar să-l prăjin în ulei.

Porniră spre fundul curții, ca să iasă în stepă printr-o ruptură a gardului. Într-o căruță ruptă, dar cu coviltirul întreg, uitată lângă gardul de mărăcini din timpuri surde, două fete din vecini împleteau coronite din albăstrele, rapiță galbenă și roșcuță roșie.

– Nea Grigore, îl strigă Călina, cea cu părul negru, răcusit în inele, Roxana nu mă crede că atunci când erați mici ca noi, bunicul meu fugea pe ape.

– Fugea.

- Ca o rățușcă? se miră Roxana.
 - Exact. Dar numai șaptespe pași, niciunul mai mult.
 - Auzi, se îndoi Voinea, era frate cu Isus Christos!?
 - Fugea, nătărăule.
 - Și ce vă plăcea vouă cel mai mult, insistă Călina?
 - Cântecul păsărilor. Apoi ploile de vară. Mai ales alea când ploua cu peștișori roșii. Roșii ca tăvăliți prin boia de ardei și tot atât de usturați. Eu și bunică-tu îi ronțaiam cruzi, alde tata îi adunau în căuș, îi frigeau pe plită și dă-i băutură.
 - Eu sunt o piatră prețioasă, zice Roxana.
 - Tu ce ești? o întrebă Voinea pe Călina.
 - Eu sunt o scoică de argint.
 - Haide, Bercule, că se înnorează, îl grăbi Cearcănu pe flăcău și ieși în câmpie.
 - Mă cheamă Voinea, anunță Voinea, supărat.
 - Te cheamă cum vreau eu! Ieri te-a chemat Voinea, azi te cheamă Bercu. Pe mine, Bercule, m-a alăptat soacră-mea...
 - Nu se poate.
 - Fă socoteala, cap sec, că se poate. Mama născuse în aceeași zi cu soacră-mea, erau vecine și mama n-avea lapte. Iar cine l-a alăptat soacră-sa e ursit să facă moarte de om.
 - Și să mintă, zise Voinea.
 - Te referi la Anatol Scorpionul, bunicul Călinei? Da, e o caiafă.
- Se uită în oglindă și vede în luciul ei doi măgari, în loc de unu. Mai rar suflet spanchiu ca al ăstuia: și are putere de vrăjitor, trage semn cu talpa de-a curmezișul drumului, drumul devine numaidecât primejdios; până seara, pe locul ăla își rupe piciorul un om sau un cal, se răstoarnă o trăsură sau se bat țiganii de la cărămidărie până ajung să-și spintece bivolițele cu topoarele.

Între Măgura și Gorganul-tătarului, de-o parte și de alta a drumului, pe toată întinderea aia nesfârșită, se cocea grâul. Patimă fără moarte. În veșnicia grâului ondulând sub primeneli de vânt, de parcă-l colindau, cu miros de sălbăticie, cărduri de dropii, se clătinau, ametețe – stare de somn, stare de veghe – mii de flori, toate numai simboluri ale stepei. În afară de maci, Grigore Cearcănu parcă nu mai cunoștea

numele niciuneia. „De prea mult grâu, noi ăștia din Bărăgan n-am stat niciodată să-nvățăm numele florilor”.

– Auzi, Bercule: zice Simion Pușcașu că nemernicu-ăla de dulgher știe să frământa și aluatul ca un brutar, face și pipe de lut, îndoapă găște ...Mă, tu n-auzi, cu cine vorbesc eu, aici?!

Voinea n-auzise nimic, căci cânta în gând:

Îți mai aduci aminte, poamă dublă,

Când te iubeam și te cinsteam c-o rublă?

la noi la Brăila,

la tanti Elvira ...

Grigore Cearcănu smulse din mers vreo două de fire de grâu, cam atâtea câte ar trebui pentru o cingătoare, le scutură de volbură, petrecându-le prin pumn și, pe neașteptate, îl lovi cu ele pe flăcău peste față.

– Ține, Bercule, pâine nouă.

– Ce-ai bre, scânci Voinea, plin de ură, ai turbat?

– Ca să-ți pun sângele în mișcare. Cântai! Eu îți aud și gândurile, să știi.

– „Ticălos bătrân”, înjură Voinea, mirat totuși de forța de pătrundere a lui taică-su și, când porniră din nou la drum, avu grijă să se țină mai la distanță. Clocotind de furie neputincioasă își rotea capul mic, de pasăre, pe deasupra câmpiei, ca și cum s-ar fi temut de apariția hultanului.

Plesnindu-l pe Voinea, Grigore Cearcănu parcă se mai descărcase; sau măcar o gălcă de venin din cele vreo sută de care pornise de-acasă se spărsese. Mărunțel, dumica drumul mai mult în tocul cismelor de pânză și trăgea adânc pe nări mireasma grâului. Două vârtejuri de iarbă i se țineau, cătușe, de gleznă, iar grâul, care aproape că-i ajungea umerii și fugea și se întorcea în valuri, avea culoarea pângurit-mângâietoare a polilor de aur găsiți sub stâlpii casei vechi, pe care-o dărmase. Câte opt poli sub opt stâlpi. „Pesemne că, toamna, pe cei vechi cădeau numai lapovița de aur”. Ploaia amenința acum, din două părți dinspre Dunăre și dinspre Moldova; bătrânul o simțea că va fi curată, iute, mănoasă și o aștepta. „Vacă grasă și cu doi viței în burtă, o ploaie bună, domnule!”

– Vino-n drept cu mine, îi ceru lui Voinea.

Flăcăul înainta și se potrivea umăr la umăr cu bătrânul; tot stânjenit, tot ferindu-se de vreo nouă izbucnire mânioasă.

– Ce-ți spune grâul ăsta ție? Crezi că ființa lui se împacă bine cu stâlpzii de înaltă tensiune?

– Mie-mi plac mai mult stâlpzii de telegraf. Atârnă zeci de mii de rândunele pe sârmele dintre ei.

Multiplele plecări sub vânt ale valului de grâu parcă sporeau ca număr la întoarcere: de două, de trei, de cinci ori. Această fugă de aur lichid spre malul bălții Amara se petrecea cu viteza celor speriați de triumphiuri nesigure. Întoarcerea fiind mai bogată era și mai domoală. „Ce poveste minunată grâul, domnule! se gândea Grigore Cearcănu. Omul ar trebui să aibă puterea să-l vadă în același timp și din marginea ailaltă a lanului. Privit din marginea ailaltă trebuie să fie mai frumos. Sigur!” Și se simțea tentat să plece și el spre stânga, și să se întoarcă, din punctul unde se producea răsturnarea valului sub vânt, la fel ca și grâul, de două, de trei, de cinci ori Grigore Cearcănu.

– Ia zi, mă băiete, ce vede grâul acolo pe malul bălții de se întoarce de două ori mai mult decât a plecat?

– Coasa, asta vede el acolo, coasa.

– Așa este. Apele bălții fură soarele, și grâul, acolo, se coace mai repede. Coasa, da.

Ocoli o tufă de măceș, cu florile însângerate și urmă, din nou întărit:

– Lung-ai mai crescut! Semeni în neamul maică-ti.

Neam de vlăjgani, scandalagii și cârcotași. Numai că tu ai crescut uscat. Trebuia să te faci chelner sau mai degrabă canagiu. Ha, ha, canagiu! râse el, atins de trăsneala, că, da, Voinea ar fi meritat să-și trăiască viața-n pivniță. Când vine-o ploaie bună, nu trebuie să te superi, chiar dacă primești una peste bot. Eu, Bercule, nu-nghit ca fata mea să plece de-acasă ca o stricată. De când s-a cărat cu ăla, brânzar, măcelar sau ce mama dracului o fi el, acolo, mă visez mereu pe vremea când eram ordonanță la căpitanul Profir Ștefănescu. Ținea în casă una fără cununie, târfă, deci. Căpitane, îi zicea aia, ești cu mine rece ca lichenul de ren. Să fii tu câine enot și eu ghonoaie verde, dacă

mă mai iubești! Sunt rece ca lichenul de Islanda, argințica mea, fiindcă vreau să te aprinzi mereu și să scaperi, să scaperi, să scaperi ... Ție-ți convine să ai de soră o ghionoaie verde?

– Poate că Chivu a luat-o cu acte, poate că între timp s-au cununat la primăria din Gorganu-tătarului și acum Smaranda se numește Smaranda Pătrașcu.

– Zău? Și biserica pe ce plan o pui, Bercule?

– În socialism, pe planul întâi e primăria.

Ehe, de-aia vă sucește Dumnezeu gura la ceafă. Voi credeți că rachiul o face, dar află de la mine că la mijloc e mâna lui Dumnezeu. Vă rabdă cât vă rabdă și, deodată, Dumnezeu vă prinde scâfârlia-n ghearele lui necruțătoare cu nemernicii, sucește o dată la stânga, sucește și la dreapta, vinele gâtului fac scâârț, și rămâneți cu gura strâmbă. De ce taci? mârăie el. Vreau să-mi spui pe loc unde s-au văzut ei doi și de ce nu mi-au adus la cunoștință, măi creștinule sau măi tovarășe sau domnule, noi doi, vrem să ne luăm ...

– Păi, știi foarte bine că s-au cunoscut în gara Agigea, la malul Mării. Chivu repara acoperișul gării, Smaranda, pe peron, se tocmea la preț c-un marinăr pentru o carpetă cu tăierea capului lui Constantin Brâncoveanu, voievodul nostru sfânt.

– În ce an i-au tăiat capul turcii?

– 1714.

– Luna și ziua?

– Asta n-o mai știu.

– Prin urmare, n-o faci pe prostu, ci ești prost sadea! Grigore Cearcănu, se luă el în derâdere, când pornești la drum și stă să plouă și ai lângă umăr pe prostul proștilor din drumul Brăilei, să nu te miri că ploaia care se vestea dulce o să se schimbe-n ploaie acră.

– De unde știi că n-o să plouă iar cu peștișori roșii? Încercă Voinea să-l ia peste picior. Poate că-mi cade și mie plească pe cap norocul ăla.

– Crezi c-am scornit povestea, fiu de cătea?! M-a plouat ploaie cu peștișori roșii, așa să-mi ajute Dumnezeu dacă mint. Dar de tine trebuie să mă feresc, da, trebuie. Știi, lepădătură, că eram s-o las pe maică-ta din pricina ta?

– Bre, matală-ți lipsește-o doagă!

– Aveai șase ani, treieram grâul pe aria lui Dudu Bordea, și-ntr-o sară, plin de pleavă până-n sfârșul plămânilor, ne-am așezat la masă, Dudu a scos o stacană de rachiu și ne-am cinstit până la răsăritul lunii. Tu te jucai pe prag și, deodată: taică, mă, de ce tot îl mângâie mama cu talpa piciorului pe țurloaie pe nea Dudu Bordea?... Taci mîlc, ai? Atunci trebuia să fi tăcut, pramatie, dar nu, ai lătrat, ca să-i frig eu zilele muierii o viață-ntreagă.

Drumul sfârșea în malul Buzăului, dincolo de care, pe o culme, se întindea satul Gorganu-tătarului. Când descoperiseră satul, se porni ploaia. Clocitoare, vijelioasă, istovitoare, ce mai, ploua cu găleata.

– Ia te uită ce stropi mari! Cât gloanțele! Barcagiu, strigă Voinea spre gloata de oameni din vad. Hei, mă, așteptați-ne și pe noi. Lungește pasul, tată, că pierdem barca.

Loviți de ploaie ca de-un râu căzut din ceruri ca să întâlnească Buzăul spre a se vărsa împreună în Siret, luară loc în barcă, laolaltă cu alți vreo zece inși purtând pe cap saci în formă de glugă. Ploaia, amestecată cu negură – atât de deasa negură că puteai s-o tai cu casmaua – vântul năuc, mugetul apelor Buzăului, toate se amestecau cu trufie, alcătuind gloria verii.

– Ce zici, bătrâne, de vremea asta? Năprasnică, nu? întrebă barcagiul.

– Vreme bună de fumat, răspuse Grigore Cearcănu, pieziș. Pe-o vreme ca asta, cine are o pereche de picioare zdrene și patru mâini iuți ca scrumbia leagă gura nevoii. Unde stă Chivu Pătrașcu?

– Vine că-i neam cu noi, se amestecă Voinea.

– Hop și el, nănaul! făcu bătrânul, disprețuitor. Neamuri! cucurigu pe grătar.

– Chivu Pătrașcu mi-e vecin, zise barcagiul. După ce urcați vadul, ocoliți o plantație de salcâmi și intrați într-o uliță-ngustă și strâmbă. A treia casă pe mâna stângă e a lui; a cincea, a mea.

A treia casă din ulița îngustă și strâmtă avea acoperiș în patru ape, pridvor, ferestre înalte, streășină lucrată la traforaj, poartă veche, gard cu scândura îngroșată de mușchi. Cei doi o priviră lung, îndurând ploaia cu un stoicism imaculat, de parc-ar fi venit s-o cumpere.

– Casă de om barosan, aprecie Voinea.

– O casă cu pridvor e o casă cu capul spart, răbufni bătrânul. Putea s-o îmbrace în iederă, tâmpitul de lemnar. Fără iederă e urâtă și neprimitoare casa asta. Și de ce țin ei lumina aprinsă?

– Ploaia, negura, frica de fulgere.

– Ploaia, negura, fulgerul! îl îngână bătrânul, behăind. Bate-n poartă, pui de lele, se răsti. Ia te uită, ce zevzec am crescut, domnule! Cu fiecare vorbă-mi întoarce rânza pe dos. Cauți cu mâna greața din măruntaiele mele, hai?!

Voinea lovi cu pumnul în tâmpla porții. În curte, un câine se azvârli pe gard, lătrând îndârjit. Voinea, prudent, se trase în mijlocul uliții.

Bătrânul îl împinse îndărăt.

– Strigă-i! porunci. Zi-le: mă, oameni cu splina mică, dați-ne drumu l Mă, ne-am de cutre, deschideți!

– Leagă botul, javră! se-nălță un glas în curte, să domolească dulăul. Ce te zvârcolești atât? Treci în șopron, parșivule! Cine mă caută, mă?

„Ne-a văzut de la-nceput, gândi bătrânul, ne-a cercetat prin geam, pungașul, da' ne fierbe”.

– Noi suntem, răspunse Voinea, prostește.

– Care noi? Spune-ți numele și înaintează!

Și bătrânul:

“Ne freacă, secătura ca la armată”.

– Suntem alde Cearcănu, reluă Voinea, tatăl și fratele Smarandei.

– Împingeți poarta și intrați.

Voinea se opinti cu juma' de trup în trupul porții, însă n-o clinti din loc.

– Ca s-o dovedeți, smulgeți piatra pe care se sprijină.

– Aha, făcu bătrânul, cuprins de-o desfătare stranie și, smulgând piatra, o azvârli cu toată puterea în cușca porumbeilor. „Dac-aș omori vreo zece, dac-aș însângera vreo cinșpe!” și fața-i râdea sănătos, ca și cum ar fi respirat cu nasul vârat în ruptură de lemn de brad.

– Cum s-ar zice, ați venit pentru-mpăcare și dați cu bolovani în pasărea păcii!

– Poate c-am venir pentru răfuială, raspunse Grigore Cearcănu, clonțos.

Bătrânul și fi-su se opriră lângă perete, la adăpost de înverșunarea ploii, încruntați și uimiți de îndrăzneala lui Chivu Pătrașcu; ăla le vorbea stând cu spatele la ei și frânt de șale sub spărtura unui burlan din care primea în ceafă un șuvoi de apă de ploaie gros cât patru funii împletite. Robust, lat în umeri, umbla îndrăcit, cu deștele rășchirate, în părul năclăit de săpun; freca, râcăia, scărmana. Și-n același timp, gema și sforăia zgomotos, pe jumătate încântat că așteptarea lui răbdătoare învinsese, pe jumătate veninos, pentru că durase prea mult această așteptare.

– Vreți să vă răfuiți cu mine sau cu Smaranda? Dați în mine cu parul, eu duc la tăvăleală, dar de Smaranda să nu v-atingeți. Mai ales că e și bolnavă, adineauri i-am pus o sticlă cu apă fierbinte la picioare... e bolnavă de o boală scumpă, râse el. I-auziți:

Vreau scrumbie

Vreau pește sărat

Vreau pere

Vreau vrăbii fripte

Vreau cimbru

Vreau săruri aromate

„Porcul porcilor!” îl înjură bătrânul și-l așteptă să-și limpezească fața, ca să-i vadă ochii. „Albaștri”, constată el, rece, când Chivu Pătrașcu, trosnindu-și oasele, se îndreaptă din șale, înalt, viguros, cu gura întredeschisă, gata să verse o-njurătură sau să-i acopere cu laude, după caz.

– Cheam-o afară pe Smaranda, zise bătrânul. Eu în casa voastră nu intru.

Ploaia păstra în continuare dimensiunile mâniei din vorbele lui Grigore Cearcănu.

– Îți poruncesc să mi-o aduci afară. Scoate-o, n-auzi?! Vreau s-o blestem. Sub fulgere și sub tunete vreau s-o blestem.

– Ferește-te să-mi mai poruncești și a doua oară. În armată, eu am fost sergent major în termen, voi ce grad ați avut?

– Soldat, zise Voinea.

– Soldat, zise și bătrânul.

– Soldat?! Trebuia să-mi dau seama. Cel mai viclean grad din armată. O faci năucu-hăbăucu, pe nerodu, sau besmeticu și-n nouă cazuri din zece se prinde. Dar la mine n-ai spor, soldat viclean. Știu ce vrei: vrei să mă înfricoșezi, să mă ploconesc în fața ta și tu să mă pocnești în creștet cu icoana. Eu și Smaranda ne-am luat, fiindcă ne-am plăcut ...

– Ad-o, repetă bătrânul, uitându-i-se drept în față, dar fără să-l cuprindă în priviri, și când Chivu Pătrașcu dispăru în casă, călcând a lehamite peste prag, îi făcu semn lui Voinea să vie lângă el și-i zise, arătând cu degetul prin ușa larg căscată:

– Mă, Bercule, de ce țin ăștia pe peretele din tindă un frâu, o sabie și un ceas montat într-un taler violet ca liliacul?!

Minutarele ceasului, după cum observă flăcăul, uimit, erau două spice de orz care măsurau umilința timpului cu arome pe gustul cailor.

– Ia te uită, zise Voinea, au și un păun în fereastra din Austru.

Chiar așa, în fereastra îngustă și tăiată sus în perete se lăfăia, cu coada răsfirată-n evantai, un păun din pietricele colorate.

– Jocuri ieftine, Bercule, se încreți la față Grigore Cearcănu. Scurp pe asemenea fleacuri. De altminteri, e binecunoscut în întreaga câmpie a Brăilei faptul că toți oamenii din Gorganu-tătarului au câte un ochi de sticlă.

– I-auzi la ei, putorile! se cruci Voinea. Apoi se înmuie: frumos bărbat Chivu Pătrașcu!

Bătrânul i-o retează aspru:

– Ți-o spun ca să nu mori prost: doar cei născuți dintr-un viol sunt bărbați frumoși.

În clipa aia se întoarse Chivu Pătrașcu. Purta o cămașă în carouri și o șapcă din lână împletită.

– Nevastă-mea a ațipit, surâse el. Doarme atât de senin că mi-a fost milă s-o scol. Hai, intrați colea în bucătăria de vară, iar eu cobor în beci și scot o oală cu vin. Am un vin roze care sfârâie-n pahar. Până-l bem, se trezește și Smaranda.

– Nu, băiete, nu, rânji bătrânul. Când vine Grigore Cearcănu la ea, fiică-sa Smaranda e obligată să sară-n poziție de drepti din somnul

cel mai adânc. Moartă să fie și tot trebuie să se scoale. Hai, târăște-o de păr afară.

– Iar eu îți spun să te potolesti, scăzu în glas, amenințător, Chivu Pătrașcu. Auzi, bre, urmă el, stăpânindu-se, trist și supus și dornic de împăcare, Smaranda e cel mai bun om pe care l-am întâlnit vreodată în viața mea. Ai un gând rănit și-ți lipești tâmpla de tâmpla ei, gândul se repară. Ai un deșt mort, îl plimbi pe palmele ei și deștul înviază.

– Scoală târfa, am zis, răcni bătrânul, scoal-o pe desfrânată!

– Ascultă, Grigore Cearcănu, dacă nu-ți ștergi de pe buze vorbele astea împruțite, dacă ... (se învineți și începu să urle). Ieși afară din curtea mea! Ieșiți până nu vă cotonogesc. Ieși până nu-ți bag îndărăt pe gât, cu pumnul, vorbele alea de netrebnic.

– Ies, răspunse calm, fără pic de teamă, Grigore Cearcănu. Dar mai întâi să-ți spun un secret, sergent major în termen: ești un muțunache. Și asta, bagă la devlă, ți-o spune un câine enot. Hai, Bercule, hai să-l lăsăm pe muțunache cu lupoaica pe care el o crede înger. Să ne vedem când ne-am vedea ceafa, Chivu Pătrașcu! îi strigă pășind prin noroiul din mijlocul uliții înguste și strâmbe, păun colorat la fereastră și nevastă ațipită! Mă, pe mine m-a alăptat soacră-mea, sunt mânia lui Dumnezeu; eu nu sunt butuc, blană, belciug, ulucă, stinghie, surcică. Auzi la ea, domnule, plimbă un deșt mort pe palmele fetei mele și deștul înviază. Păi, să-ți retez eu cu securea cinci dește de la mână și cinci de la picior și n-ai decât să le plimbi după aia cât poștești chiar pe trupul Maicii Precista.

Când ajunseră la malul Buzăului, ploaia se risipise. Neavând clienți, barcagiul, la prova, își repara o pingea de la cismă, cusând-o cu sfoară. Lucra, fluierând, cu deștele înnegrite de smoala topită într-o cutie de cremă. Peste câmpie urcau, zămislite de pământ, cirezi de aburi, ca o ploaie amenințând, de data aceasta, cerurile; amenințare fericită. Zărilor curate aveau chef de joacă și se jucau cu soarele, învălmășind, toate odată, mireasma pelinului cu a grâului înălțându-și spicele grele. Fiecare bob de grâu se închidea cu pe perlă înăuntrul unui bob de apă.

– Tine ici taxa pentru două persoane și trece-ne râul dincolo, ceru Grigore Cearcănu.

– Dacă veneai c-o sticlă de vin, îți sărutam mâna, tataie, zise barcagiul, apucând vâslele. O mierlă friptă și un vin roze, prin care să te străluminezi ca om numai la Chivu Pătrașcu găsești. Când eram mic, în Gorganu-tătarului a deschis unu prăvălie. A înșirat la streășină opt omuleți din zahăr. Eu și cu Chivu i-am furat și i-am ascuns în pod la noi. O vară întreagă am lins zahăr, pe ascuns, cu aceeași poftă cu care ling vitele sare.

– A cui e crucea aia? îl întrerupse Grigore Cearcănu. Sta în picioare, la mijlocul bărcii, cu privirea înfiptă în muchea unei cruci de lemn încăruntit, înălțată între două tufe de cătină. Din vârful ei, pământul trimitea solii spre depărtări enigmatice.

– Zac somn mort sub ea un neamț și un rus.

– Adică, i-ați jefuit pe-amândoi, și pe neamțul prizonier și pe rusul care l-a capturat? După ce i-ați jefuit, zdup cu ei în fundul pământului! Iar în pieptul crucii ați scris c-un cui înroșit în foc un nume românesc. Ca să nu vă împuște cârmuirea. Mă, ce pramatii!

Barcagiul se holba la el, vărui de-o frică stearpă; râdea strâmb și nedrept și nesfârtecat; părea că simte cum îi crește gușa pe neașteptate și i se mută definitiv falca de jos, puțin mai într-o parte: stânga? dreapta? – habar n-avea.

– Tataie ...

Pe malul covârșit de grâu, în deptul crucii așteptând avaria Timpului și uitării, Grigore și Voinea Cearcănu întâlniră un băiat cu un coș de mere. Cămașă, pantaloni scurți, picioarele goale și jupuite pe la genunchi.

– Mere de furat! zise Grigore Cearcănu.

– Ce te privește?

– Dă-ne și nouă câte unul.

– Trei lei bucata.

– Trei lei două, haimana ceacără!

Bătrânul alege două mere galben-roșcate, îi aruncă unui peste umăr lui Voinea, care-l prinse din zbor, și mușcă însetat dintr-al său. „Măr vărtec, zemos, înseamnă că încep să înnopteze ploile până spre toamnă. Cine nu cunoaște rodul pământului, să nu guste un măr văratic”.

– Bercule?

– Hău?

– Mi-e somn de parcă aş fi dat foc unei biserici şi la două corăbii.

– Dacă făceai asta, fără să te prindă, astăzi aveam două rânduri de case în Brăila, sistem vagon.

Se întorceau spre Măgura prin prăbuşirea de aur a grâului – bătrânul dăruit în întregime unei tăceri tulburi, Voinea jucând în aer mărul roşcovan pe un obraz; îl azvârlea în faţă şi la doi metri deasupra capului şi se căznea să-l prindă tot la subţioară; îl prindea, îl scălda în sudoare şi nu se hotăra să-l mănânce. „Dacă-l muşc şi nu dau în muşcătură de chipul muierii care mi-e dragă?!” Trăia în carnea mărului mărturisiri ale morţii şi-ale iubirii.

La jumătatea drumului, Grigore Cearcănu se opri. Erau în dreptul unei fântâni cu cumpănă pe care, în vremea ploii răpăitoare, o lovise trăsnetul – ghizdele arse, jgheabul de piartă înnegrit, o jumătate de viţel nimicită de blestem.

– Maica ta, Christoase! făcu Grigore Cearcănu, luminat de ideea că au loc pe lume şi alte întâmplări decât ale lui.

Dar numaidecât se simţi dator să-i înjure pe cei ce închinaseră fântâna drumeţilor: nişte boi, au pus bare de fier în coada cumpenii. Şi urlă la Voinea: Bercule, joci mărul ăla în duşmănia mea, de un ceas şi trei sferturi. Mănâncă-l.

– Nu mă lasă inima.

– Atunci, dă-mi-l mie.

– Ia-l.

– Ai grijă cum respiri, îl pregăti Cearcănu şi aruncă mărul în fruntea lui Voinea. Să nu frece gâlma, las-o să crească.

– Simion Puşcaşu, bunicul Călinei, zice despre matala ...

– Simion Puşcaşu e un bâlbâit. Legea numărul unu ...

– Zice Simion Puşcaşu: pe toţi i-am căpăcit, dar cel mai mult şi mai mult pe Grigore Cearcănu.

– ... legea numărul unu, Bercule, e să bagi groaza-n oasele proştilor. Legea numărul doi: în viaţă să fii rece ca lichenul de Islanda. Nu-ţi pare rău, în nimicul tău, că ai şi tu o soră ghionoaie verde? Ar trebui să te omor, dar grea meserie omorul!

– Puteai să nu mă faci.

– În genunchi! strigă bătrânul, cuprins de-o furie crâncenă.

Voinea, speriat, îngenunche.

– Ți-am dat viață și tu o spurci?! Viața, Bercule ... știi tu ce-i viața? Uită-te bine: e grâul ăsta și noi doi, și pălămida și duhul și cătina. Trebuia să mă-ncălecați, tu și Chivu Pătrașcu și să mă bateți numa-n gură. Trebuia să mă călcați în picioare, tâmpiților, pumni în fălci, Grigore Cearcănu, c-ai lăsat să i se fure cei șapte iepuri de casă ...

– Nu ne-a furat nimeni nici-un iepure.

– ... spiț în fund, Grigore Cearcănu, că-ți era lene să le-aduci trifoi, borceag, apă dulce. Trebuia să vă uniți, tu și Chivu Pătrașcu și să jupuiți un pogon de șorici de pe spinarea mea.

Aruncă hainele de pe el, lepădă cizmele și începuse să alerge gol prin grâu.

– Bercule, numai eu puteam să potrivesc lucrurile așa cum au curs.

Voinea, în picioare, îi privea năuc.

– La iarnă, Bercule, am să mor, dar să nu-i sufli o vorbă maică-ti înainte de-a fi să mor. Când n-o să mai fiu, să mă semeni cu boabe de măceș. Eu o să simt, să știi. Arunci peste mine o mie de boabe de măceș! Bercule, după câte i-am făcut, Chivu Pătrașcu o să creadă în vecii vecilor că Smaranda e fata mea și sora ta.

– Păi nu e sor-mea?

– Nu, Bercule, am înfiat-o când avea opt luni. Ehe, Smaranda!

Și-și pocni pumnii mici, mirosind acum, a mânie depărtată. Era bătrân și obosit și se lungi în grâu să doarmă. Iar Voinea nu mai era Bercu. Lângă ei și lângă fântâna cu cumpăna trăsniță se deschidea compasul veșniciei. Drept pentru care, Voinea scoase din buzunar muzicuța de gură și mușcă încet din cântecul:

*Îți mai aduci aminte, poamă dublă,
Când te iubeam și te cinsteam cu-o rublă? ...*

Cântec încercuit de zări necuprinse.

Și grâul se mișca în valuri ...

Pe când sub un coviltir de căruță veche, două fetițe-și împleteau coroane din albăstrele, rapiță galbenă și roșcuță roșie.

Iunie ...

Erau șaptesprezecezece inși, dacă nu-l punem la socoteală și pe cerșetorul cu picior de lemn care, sprijinindu-se într-un baston, dădea târcoale grupului și pândeau clipa când se va deschide poarta închisorii din Brăila, ca să-și ia în primire rudele eliberate.

Așteptându-și soția, Mircea Vajoga îi înjura în gând, la foc scăzut pe toți directorii de închisoare: „Isuse Christoase ce le-aș mai suci gura la ceafă! Plăcut trebuie să mai fie să le-auzi vinele gâtului scârțâind și trosnind. Dar cu hoții — și parcă-și măsoara întrebarea cu pasul — cu ei ce-i de făcut? Chiar așa, ce-i de făcut cu Mala? ... ochii ei verzi ca burta perușilor ... cică, perușul, pus în libertate, moare! Mala...” Frumoase zile trăiseră ei doi pe vaporul pe care se cunoscuseră: soare, muzică, dans, nopți de dragoste epuizante, Dunărea îngânând povești, luna veghind neclintită, îngâmfată ca o căpiță de grâu în marginea bostănăriei.

— Măi băieți, măi flăcăilor ...

Un bătrân uscățiv, în manta de ofițer degradat, cu obrajii cenușii, supti, cu doi ochi repezi sub pleoapele inflamate, iscodind parcă tot timpul după ceva de furat, se oprise în fața a trei tineri veseli, care beau vin roșu dintr-un bidon de cinci litri și:

— Măi copii, ascultati la Ianuarie Cășuneanu ...

— Oho, îl întrerupse tânărul care purta o bluză neagră, cu o mulțime de buzunări false, noi suntem mai dulci, ne numim, în ordine: Martie, Aprilie, Mai.

— Bluză neagră, se încruntă bătrânul, orice puiandru care se pișă beteală, dimineața, într-o zi de octombrie, cum e asta de azi, până la cinci după-amiaza se însoară cu o târfă. Foarte intimă declarație, nu-i așa, domnul meu? se întoarce el spre Vajoga cu privirile curioase.

Cercetat mai din deal sau mai din jos de Brăila, Mircea Vajoga măsoara 1,80, era slab, brunet, cu mâinile puțin cam, lungi și capul — așa cum îl țin paznicii la herghelie. Purta o servietă diplomat — încuietori nichelate și ideea de depozit a secretelor — și-n toată ținuta

lui precumpănea un fel de luare aminte încordată, ca și cum înăuntrul minții sau în coșul pieptului său sta să sune un clopot sau să ia ființă, din mlaștini, firul unui izvor. Era tumultul unei mărginiri întunecate, acumulată succesiv din întâmplări nefericite: moartea părinților, condamnarea soției, la care se adăugau acum, așteptarea coclită – „porcii ne-au anunțat să fim aici la 8 dimineața, e prânzul și, iată-i, se fac că nici nu ne-au zărit” – plus sfârșitul iritant, însemnând pierderea, mereu mai groasă, a găzelor ce pătrundeau, pâlپând din aripi, în cutia felinarului uitat aprins în fața închisorii.

– Ei, îl întrebă Vajoga pe bătrân, pătruns de-o neașteptată undă de enervare, m-ai tras la rindea, ce lemne crezi că pot să făgăduiesc pieții?

– Numai femeile se pricep să fixeze prețul unui bărbat. Noi avem alte vicii. Mai înguste ca ale lor. Noi ne frecăm de ele și turbăm ca vărsatul de vânt.

– Dumneata ce viciu ai?

– Îmi iubesc fratele ca pe lumina ochilor. Nu pe ăsta pe care-l aștept să iasă. P-ălalalt. Fiindcă am și un frate erou. Însmormântat la Dumbrava Sibiului, lângă cel mai mare brad din Carpați. Erou.

– Pe ce front a murit?

– N-a murit pe front, nuu! I-a dat foc nevasta, în pat, și-a ars tot. Gelozie. Muieroa era din Săliște, i-a dat foc și s-a împușcat. Eu, domnule, am făcut de toate-n viața mea, dar nu m-am pătat cu vreo crimă. Sunt grădinar și filozof carnasier.

Mircea Vajoga zâmbi.

– Înseamnă că recoltezi înțelepciuni contradictorii. La ce armă slujea fratele?

– La cavalerie. Era numai cisme. Lac. Sărea cu calul înălțimi de 3 m. La o paradă a băgat fiori în nevestă-sa. Da' de erou a fost erou. Vă invit să mă vizitați în strada Șlefuitorii de pietre rare, 21 bis, telefon 5 47 31, ușor de ținut minte. Am un butuc de vie algeriană ale cărui corzi alcătuiesc o boltă de 250 de metri pătrați. Găsiți la mine cei mai gustoși struguri. Dar nu se mișcă deloc putorile alea de la birouri. Cartoboiul din ghereta de la poartă își bea litruța lângă masa mea, la cărciuma din Vadul morilor. Tace, scârba, nu se uită la om.

– Domnule, îl agăță pe Vajoga, cu un glas tânguitor, cerșetorul.

Era slut, nebărbierit, cu dinții rupți și murdari. Vajoga scoase și-i întinse, pe jumătate ostil, o hârtie de douăzeci și cinci de lei.

– Poftim, dar să nu te-aud mulțumindu-mi.

– Sfaturile, domnule, nu se dau ca să fie urmate. Bogdaproste.

Cerșetorul se depărtă, hârșâind pavajul cu piciorul de lemn și în dreptul grupului lui Bluză neagră rosti:

– Cei bogați nu dăruiesc din inimă. Dau de pomană, sperând că Dumnezeu îi vede și le va deschide porțița să se strecoare spre ceva mai gras.

„Da, gândi Vajoga, spre Mala Portugal”, și sugestia unui surâs îi umbri buzele împresurate de-o pală de negură precum și ochii aprinși.

Bluză neagră luă o gură de vin din bidon și-o scuipă în barba cerșetorului.

– Ești urât. Mișcă-te!

– Sunt un biet măr scorbuos, băiete, suspină bătrânul, umil.

Nimeni nu se sinchisi de întâmplare, în afară de Ianuarie Cășuneanu care luă apărarea cerșetorului într-un chip destul de ciudat, îl înhăță de umăr și-l sili să se așeze pe marginea șanțului, sub zidul scorojit al închisorii. Un nor lopătar se căznea să scuture o bură de ploaie deasupra lor sau, poate, se pregătea să-i răpească la cer.

– Ce sumuliță strângi cu cerșitul? se interesă el, lovindu-l peste palmă c-un colț al mantalei (mantaua eroului, fără discuție!). Și pe urmă, vreau să știu dacă virtușii scot bănuțul și te miluiesc? Părerea mea e că sunt niște canalii. Eu, dac-aș fi tare și mare – zbang! i-aș lichida până la unul. De unde ești?

– Din satul Maraloiu, 55 km distanță de-aici. Am venit cu nor-mea să-l luăm pe frate-su. Arată cu capul o femeie borțoasă, înfășurată într-o broboadă ucraineană ale cărei capete abia-i cuprindeau mijlocul; muierea spărgea semințe de floarea soarelui. Fă-te-ncoa, Celuțo, și spune-i dumnealui ce se-ntâmplă cu hoții când scapă afară pe poartă.

– Nu sunt hoți cu toții, se împotrivi, moale, femeia, răzuind cu palma, de pe buze, ca pe niște muște amorțite, cojile de semințe.

– Sunt, hotărî socrul, ce mai tura-vura, altfel n-ar zace în beciurile de sub noi.

– O să-i vedeți când ies, zise femeia, nu mai știu să meargă. Frate-meu, care e depus acolo a doua oară, zice că, înainte de-a le da drumul, îi pune să meargă numa-n cerc, da n-au voie să spună.

– Vezi, lupule știrb, zise Ianuarie Cășuneanu, câtă mizerie e-n lume, iar noi, oamenii Brăilei, ne batem peste gură ca indienii și urlăm că-n fiecare zi e culesul viilor.

Cerșetorul aprobă.

– Da, brăilenii ard păduchii cu torța.

– Poftim ce tâmpit!

Și, zărind că Mircea Vajoga trage cu urechea (ascultându-i, acesta resimțea indefinit o tristețe nerăbdătoare), Ianuarie Cășuneanu aruncă un cârlig:

– Domnule, aflați de la mine că mahalaua, plus vechii intelectuali ai satelor și cerșetorii bătrâni au trăit călare pe un butuc de române, iar acum le vine foarte greu.

– Greu cu ce?

– Cu locul, cu poziția. Cel mai greu, de exemplu, își vin în fire sau n-o să-și mai vină niciodată falsificatorii de bani. Știați că toți sunt din județul Prahova, niciunul din alt județ?

– Nu-i vorbi unui pictor despre falsificarea banilor, strigă Bluză neagră și se apropie de ei, scund, povârnit, luminat de-un zâmbet acru. „Un smochin, aprecie Vajoga, pedepsit să hrănească mântuitorii cuțitului și speriat că nu-și poate duce menirea până la capăt!”.

– Ce dorești?

– Vă văd, domnule, un om sobru și deștept, puteți să-mi tălmăciți un vis? Înot în drojdia lui și nu-i găsesc semnificația.

– Dacă-i cu case de toleranță, nu.

Bluză neagră schiță o strâmbătură.

– E un vis timid, domnule. O ficțiune servilă, dacă vreți. L-am visat pe Papa Ioan Paul al II-lea. Era în odăjdii verzi, un verde spălăcit, mătase degradată – și cosea iarbă în Domul din Köln, pe care eu nu-l știu decât din ilustre și-n urma lui rămâneau ciolane de marmură albă. Când am deschis ușa să-i duc o cană de lapte, s-a lungit pe-o brazdă și l-am pierdut din vedere. S-a așezat între noi o casă de lemn pe-o insulă din mijlocul unui râu și nenumărate rastele cu undițe.

– Foarte simplu: Sfântul Părinte se pregătea să viziteze Polonia, iar superstiția întoarcerii acasă impune să pleci obosit la drum.

– Refuz tălmăcirea, domnule.

Și, cuprins de un fanatism obscur:

– Urâți mult lumea, nu-i așa? Îi doriți numai petreceri cu caise viermănoase.

– Ți-ai ieșit din fire, fiindcă nu mai ai răbdare să aștepți. Vajoga se gândea că mai văzuse undeva ochii ăia verzi, plutind tulburi într-o față de hârtie cerată. Pe dracu, urmă el, disprețuitor, du-te și suge-ți vinul. Crezi că pe mine nu mă răpune sila așteptărilor neghioabe!?

Bluză neagră nu se mișcă. Înțepenise ca și ceasul rău. Era singurul semn de provocare încăpățânată din acea amiază de octombrie gălbejit. După apoteoza lui septembrie, în cuprinsul orașului Brăila, toamna suferă brusc un eșec, anotimpul se împerechează cu ingratitudinea confuză, malurile Dunării pierd iarba și devin oarbe revărsări de lut pârând a spune: nu ne recomandați să fim ceea ce nu putem fi, trăim sub stăpânirea vântului dinspre Dobrogea. Bluză neagră era fructul lor renegat. Rosti ca și cum ar fi frânt o tulpină de soc înflorit:

– Domnule Vajoga, sunteți un laș.

Buzele-i râdeau desenate patetic sub nasul acvilin. Pesemne că repetase mult, în umbră, clipa ce-o trăia.

– Chiar și când o așteptați pa Mala Portugal, hoată de buzunare de pe vapoarele de croazieră, tot laș sunteți.

Se întoarse, cu mersul puțin șerpuit, la tovarășii lui, care-i puseră bidonul în brațe, să se întremeze și, de acolo, strigă spre toată turma:

– Pe lângă Mircea Vajoga, eu sunt o bijuterie veritabilă. Noi, cei sortiți să ne trăim moartea lent și cu multă ardoare. Ningeți, domnilor, ningeți fulgi mizerabili peste purtarea mea urâtă și dați-i domnului Vajoga o cordică să-și strângă fruntea deasupra minții prea înfierbântate. O cordică bine înnodată alungă durerea și adaugă persoanei un ce misterios. Portugal! Portugal!

Mircea Vajoga îl ascultase întâi de la distanțe înghețate, zicându-și că e un zurbagiu de duzină, care s-a pilit. Dar când Bluză neagră rosti a doua oară numele de hoată al Malei, obrazii i de umflară,

tremurând, ochii i se lărgiră și tot ceea ce era mănios în spațiul străzii Carantinei – așteptarea răncedă, ura mocnită, bura de ploaie, mai mult un fel de tuse a Dunării – îi pătrunse în tâmpile și zâmbetul lui malițios, care cu o clipă mai înainte ar fi luat forma unui reproș îndurerat, se schimbă într-o strâmbătură convulsivă. „Ei, da, stai, stai nițel” ... Stăpânit de-un acces de nebunie sau de delir zămislit de spinii vocii lui Bluză neagră, Vajoga porni spre grupul celor trei, hotărât să le mute fălcile, să-i amestece cu țărână, dar la jumătatea distanței un țipăt ascuțit îl opri. Semăna nefiresc cu chelălăitul unei cățele florii pe care, ieri, un camion o strivise în fața lui.

– Să te ia dracu pe metereze! – aceeași voce, cu nuanțe de țipăt uscat.

Înjura Ianuarie Cășuneanu și Vajoga simți dintr-odată cum o liniște stranie și ostenită coboară peste toate mișcările lui, purificându-l ca o furtună caldă și scurtă și dominată de fulgere viorii.

– Ce se-ntâmplă, cine te-a înfuriat?

– Muiera asta grasă, domnule, răspunse Ianuarie Cășuneanu, din mantaua eroului, zice că mănânc castane coapte.

– Am zis că mănânci castane coapte, fiindcă dumneata i-ai zis lui socru-meu că toate muierile sunt târfe.

– Domnișoară! ...

– Nu sunt domnișoară.

– Îți zic cum vreau, treaba mea.

– Ironii ieftine, azvârli Bluză neagră.

– Ironia e moșia mea, domnule. Sunt nepermis de ironic dacă vreau. Și suspect de colțos. Și acum chiar asta vreau.

– E femeie cuminte, o apără cerșetorul pe noru-sa.

– Ie-te-te la el, cuminte! Știi ce scria într-un almanah, dobitocule bătrân? Cică un aloe înflorește o dată la o sută de ani. Și atunci, de unde atâtea medicamente pe bază de aloe?

– Medicamentele, îl informă Vajoga, cu un calm care-l mira pe el însuși, nu se fac din floare, ci din frunză de aloe.

Porniră spre poarta închisorii, și turma, expunându-l pe cerșetor, cu bastonul înfipt ca o lance în mușchiul șanțului, se urni după ei. Oprindu-se la un pas de gheretă, Vajoga avu o strângere de umeri, ca

și cum l-ar fi încolțit o forță oarbă și încâlcită, mirosind a smârcuri. Își trecu limba peste buzele arse, privirea-i lunecă în lături, oprindu-se o secundă în ochii lui Bluză neagră (mă dușmănește de moarte ... un dement, cu toată ura încheștată asupra mea... la naiba, aiurez ...), apoi se fixă pe chipul plutonierului, rotund, dominat de un nas vânat și gros ca o ventuză.

– Tovarășe, fiți amabil, când or să-nceapă s-apară?

– Chiar așa, domnule, se amestecă și Ianuarie Cășuneanu, noi doi ne cunoaștem, de la Vadul morilor.

– Noi doi?! se încruntă ăla, sorbind ceai dintr-o cană de tablă.

– Măsuță lângă măsuță.

– Trăncănești aiurea! Apoi lui Vajoga: Începe. Primul exemplar care trece pragul în afurisita voastră de libertate este ...

– Ozana Gheorghiu, se anunță singură o femeie înaltă, în mantou albastru, cu capișonul căptușit cu satin violet.

Ieși în stradă râzând și strângând la piept un cățeluș dolofan de pluș galben. (Mai târziu, Mircea Vajoga, care-o privea năuc, avea să afle că rostul cățelului era să-i ascundă lipsa degetului inelar de la mâna stângă, deșt ce-i fusese amputat în urma unei degerături). Era blondă, cu părul pieptănat lins și vârat pe jumătate în capișonul mantoului și râdea gâlgâit, trădând o sănătate zdravănă, în timp ce nasul drept, cu nările palpitând, părea să caute în umezeala acelei zile de octombrie doar șuvițele de aer proaspăt și dens – aerul lipsit de povețe prostesti, ridicat din pragurile viguroase ale Dunării de jos, aerul luntrilor transportând soldați și porumb, aerul unei mese bune. Înaintă câțiva pași, călcând ferit pe caldarâmul spart, clipi din ochi, afectată, mai mult ca să pârguiască-n arderi pașnice pășunile amiezii și aruncă spre Mircea Vajoga, oarecum peste umăr:

– Domnule Vajoga, fiți bun și însoțiți-mă până-n Bulevardul Republicii.

Vajoga tresări și avu nevoie de câteva clipe bune ca să abandoneze, mai întâi starea de năuceală, apoi pe-aceea de uimire. Vorbele Ozanei Gheorghiu, rugămintele și poruncă, sunau ca o prevestire de recoltă proastă. Înțelesul lor era incert, un fel de dorință încolăcită pe vânt, îi trezea o teamă urâtă, imposibil de stăpânit. Se

simțea înjosit și – culmea! – se simțea și refuzat. Dar refuzat de la ce? se înfurie el.

– Milostivă doamnă, se tângui alături cerșetorul bătrân.

– Nu ți-e rușine, se răsti Mircea Vajoga, de unde să aibă doamna bani?!

– Dacă n-are bani, să-mi dea cățelu-ăla de pluș. Am patru nepoți și n-au văzut niciodată așa ceva. Dați-mi-l și vă spun ce poveste minunată văd eu în fiecare primăvară în Munții Bătrâni. De zece ani sui acolo, când se topește mustul zăpezii.

– Vreau, se învoi Ozana.

Și Vajoga:

– N-au un nume pricopsit munții ăia.

– Pricopseală, se amestecă Ianuarie Cășuneanu, găsești din belșug numai la tunsul oilor. În Munții Bătrâni, schiopule, dacă ținem cont de situație, trebuie că e rost de guleai cu ursoacele. E acolo un Demon ...

– Filosof imbecil! exclamă cu dezgust Vajoga.

– Ia seama, domnule, îl avertiză cerșetorul, să nu-ți taie urechile înainte de-a isprăvi eu povestea. Poartă sabie sub manta. În Munții Bătrâni, domnișoară, la Lacul de cristal, care-i într-o peșteră, sosește, primăvara, cărând cu el cinci arbori vii din altă parte a lumii, Domnul Pan Domnița. Îi cioplește și face din ei oameni. Cinci. Cinci femei, pe crucea mea. Stă în Lacul de cristal, pe un scaun de cristal și ciugulește lemnul c-o toporișcă de cristal, Domnul Pan Domnița. Să nu uit, în timpul ăsta, amândoi purtăm ochelari de soare. Câtă vreme Domnul Pan Domnița lucrează, arborii rămași la gura peșterii dau rânduri-rânduri de muguri. Numai asta mâncăm două săptămâni: salată de muguri. Zice Domnul Pan Domnița: milogule, vino aici să-ntingi în bucuria vieții!

– O să-avem o iarnă ținută! se strâmbă Vajoga.

– Domnule, dar te strecuri cu ticăloșiile, tiptil-tiptil, ca vulpea la coteț, strigă, indignat, Ianuarie Cășuneanu.

– Credeți că mint? îl întrebă cerșetorul, calm. Domnul Pan Domnița cioplește cinci femei și le dă, la probă, marinarilor. Fiindcă sus, în Munții Bătrâni, pe Lacul de cristal, plutește mereu o corabie.

De lemn și de cristal. Din cinci fete numai una se nimerește să fie vie și adevărată. După ce fata-i satură pe marinari, Domnul Pan Domnița o ia de braț și dispare cu ea. Anul viitor se întoarce mai tânăr și mai sclivisit. Pe femei le ține, cică, la râul Iordan, care se știe că e apă sfântită. Dar astă primăvară i-am găsit pe toți marinarii înjunghiați: ședeau pe punte îndoiți, ca și cum jucaseră capra, fiecare cu câte-un cuțit înfipt în spate. Domnul Pan Domnița n-a vrut să mai cioplească alte femei. S-a urcat pe punte, a aruncat năvodul în Lacul de cristal, a scos zece morminte, i-a prelungit în ele pe marinari, a dat la fund mormintele și a plecat.

– Trebuia să-l oprești ca să-ți facă și ție o muiere, zise Ianuarie Cășuneanu. Putea să-ți facă una chiar din piciorul ăla de lemn pe care-ți sprijini zdrențele. Cu toate c-ar fi ieșit cam mărunțică.

– O să-mi facă, dar nu din piciorul ăsta, o să-mi facă din piciorul de duminică, ăla cu care mă duc la biserică. ăsta-i picior de cerșit. Piciorul de duminică are și-o spetează care mă îmbracă până la subțioară. Iese o muiere de măsură mijlocie. Să iei, zice Domnul Pan Domnița, tiparul unei femei care-ți place și să vii cu piciorul de duminică și cu tiparul în Munții Bătrâni, la iarnă. Tiparul se ia într-un fel anume. Să fii în munți, în noaptea de Anul Nou. Atunci scoteam corabia de pe Lacul de cristal și ne dam drumul pe pârție până în orasul Sinaia. Ajungeam acolo, zice, fix la ora 12, și blocam șoseaua spre Predeal.

– Pentru ce? întrebă Ozana.

– Asta nu mi-a lămurit-o. Dar știți ceva?

– Știu, răspunse Ozana. Voi fi tiparul dumitale. De Anul Nou, fix la 12, mă voi afla în centrul orașului Sinaia. Poftim cățelul. Și trag nădejde s-avem timp frumos în noaptea aia.

– Din așchiile de la piciorul de duminică, Domnul Pan Domnița a promis să-mi cioplească niște iezi ...

– O să-ți iasă cam nerușinată femeia, răsă Ozana.

– Afurisit să fie dacă nu s-o însura cu ea! strigă Ianuarie Cășuneanu.

– Păi cum altfel?! se miră cerșetorul. Adineauri, când domnișoara s-a oferit să vină la Sinaia, am văzut râul Iordan. În valul lui, numai coronițe de caprifoi.

– Veniți, îi ceru Ozana lui Vajoga, și el porni, aproape împleticindu-se, ca într-o probă de încercare a supunerii și umilinței. Pe drum, ea-i respinse brațul ca arc ocrotitor, dar îi luă mâna dreaptă și-i frământă degetele (gâlceavă posesivă? redeșteptarea inconștientă a dreptului la dobândirea hranei?) în timp ce mâna lui stângă nu mai contenea să lovească, ușor dar scandalos de iritant, servieta diplomat de genunchiul ascuțit, fără nici o milă pentru dunga pantalonilor și insensibil la comentariile dubioase ale trecătorilor cu care se încrucișau.

Intrară, cuplu adunat cu pumnalul de un Dumnezeu rătăcitor, la restaurantul *Lotca* de pe Rapublicii. Fragmente de plase pescărești, coloane de stuf uscat, mănunchiuri de pelin și de papură (Ozana se zgribuli la gândul c-ar putea să scoată capul de pe undeva un șarpe de baltă) un pianist expert, plutind cu părul vâlvoi în meandrele unei melodii evocând mări calde, scornită de degetele lui inteligente – c-o unghie, decupa mereu raza de soare și le planta mese; înfipite în sticle, lumânări colorate ardeau în propria lor groapă; flori sălbatice, semănând până la contopirea de sine cu niște ciorchini de fluturi opriți brusc din zborul lor colectiv prin toamna subțire împodobeau pereții. „Mergeam de-a bușilea... târâș, târâș”. Izbit de-acest al treilea rând de vorbe aiurea, căscându-se în el fără să le fi chemat, Mircea Vajoga se poticni de-un scaun în care se trânti. Sări imediat în picioare.

– Captivant, murmură el, mai au piersici la ora asta! Și arată fructiera. Dă-mi, te rog, mantoul, domnișoară.

În rochie, Ozana, având sânii scăzuți, arăta mai puțin agresivă și energică. Gâtul bronzat, lung ca o pierdere visată, fără podoabe și ochii castanii, ageri, dar vulnerabil dilatați, lucind triști, poate și nițel speriați în fața cu oval prelung, impuneau observația: *fără speranță*. „M-ai degrabă deznădăduită”, diagnostică Mircea Vajoga și Ozana, intuindu-l, zise:

– Rostul detențiunii, domnule Vajoga, spună cine ce-o vrea, e să te dărâme într-un fel. Fie și numai parțial, dar să te dărâme. Aș bea ceva dulce.

– Domnișoară Ozana, întreabă Vajoga îngrijorat, după ce făcu comanda, ce se întâmplă cu Mala?

- Nu iese azi.
- Trebuia să-mi închipui.
- Nu va ieși nici mâine.
- I-au prelungit pedeapsa?
- Nu știu.

– Da, i-au prelungit-o, spuse el necăjit și fața i se împietri. Numai ochii scăpărau intens, părând să combine misterios vestea primită cu niște speranțe secrete.

„Ăsta-i Chipul pe care-l ia melancolia când îmbătrânește”, gândi Ozana.

Ospătarul le aduse băuturi și icre de știucă servite pe foi de viță de vie.

– Ia te uită, se miră Ozana, ușor înveselită, e pentru prima oară când constat că frunza de viță nu acoperă bucuriile vieții.

- Ai o vorbire precipitată, domnișoară.
- Mi-ar fi plăcut mai mult s-o numiți alertă.

– Nu mi-a trecut prin cap. De altminteri, în cufărul meu, acum, nu mai găsești pene de vultur, găsești numai suplimente ale zădărniceii.

– Care-ar fi alea?

– Păi, energia cheltuită febril, dar fără scop precis, somnul zvârcolit, așteptarea noduroasă. Și mai sunt ...

– Mala ar râde în hohote. Deținuții, domnule Vajoga, judecă lumea mult mai aproape de adevăr. Nu lăncezesc în povești despre casă, trecut, slujbă. Timpul stă închis împreună cu ei și nu suferă de mărturisiri. Acolo, înăuntru, se bucură de respect numai prezentul: brigadierul, directorul, pe care foarte rar îl zărește cineva la față, banii și cambuza de alimente. E vorba, bineînțeles, de-un respect de rutină, limpede în esență și monoton. Cu o coajă de săpun poți cumpăra cea mai frumoasă dintre deținute.

- Cred că dumneata erai cea mai frumoasă.
- Ați uitat-o atât de repede pe Mala?

– Am presimțit că n-am s-o văd. Mi s-au arătat semne proaste dis-de-dimineată. Când am ieșit din casă, calul de șaretă ședea neclintit în mijlocul curții, cu amândouă picioarele îngropate în niște arcuri de

tractor. Pe urmă am pierdut portmoneul. Mi l-au găsit fetele care melițează inul, ascuns sub un strat de gălbenele târzii. Nici un ban lipsă, dar sutele erau despărțite cu frunze de stejar: o sută, o frunză, o sută, o frunză. Și pot să jur că pe la ora 4, când m-am sculat, portmoneul era în buzunarul de la haină. Vrei să vezi frunzele?

– Vreau să le miros ... O, dar sunt foarte uscate. Le-aș fărâma să le fumez. Noi doi am mai vorbit o dată.

– Imposibil. E prima oară când ne vedem.

– Cei ce nu mă cred vor sfârși în Lacul de cristal din Munții Bătrâni.

– Eu sunt agronom, cultiv o mie de hectare de legume, orez, piersici, ce să caut în munți?

– Sunteți și pictor.

– În planul secund. Cu toate că numai de pe poziția asta am colindat lumea.

– Cred că e plăcut să fii agronom și să străbați câmpia, toată vara, într-un docar tras când de doi cai frenetici, când de doi cai invizibili. Despre lumea largă și halucinantă nu știu nimic. Păcat. Povestea mea, domnule Vajoga, e mai aglomerată și începe domol. Am putea s-o luăm biblic, ca Domnul Pan Domnița: iar boul peste râul Irodan sufla ...

– Curios, o întrerupse Vajoga, despre râul Iordan, în general, nu iei cunoștință decât o dată pe an, de Bobotează, iar azi parcă numai despre el a fost vorba.

– Ascultați mai departe. Septembrie, soare roșu, iar boul dorea să vadă cegă, păstrugă, morun și nisetru în apele Iordanului, pe când eu, fiindcă mă aflam la vânătoare de rațe în bălțile Dunării – acum o lună s-au împlinit patru ani – număram ultimele berze din Insula Pleșa, una, dou, trei, patru și tot așa până la treispe! Pe cea de-a paispea aveam, s-o văd mult mai târziu. În acel septembrie, împărțit de treispe berze, m-au arestat și, de la interogatorii, am pierdut obiceiul să tac mai îndelung sau să păstrez ritmul firesc al vorbirii. Un băiat care mă iubea a spart un shop; vroia să mă îmbrace în cele mai scumpe blănuri. Pe urmă ...

– Băiatul. Cu el ce s-a întâmplat?

– L-au împușcat, fiindcă n-a răspuns la somație. A murit la spital.
– A murit, probabil, strigându-ți numele.
– Degeaba mă luați peste picior. Da, a murit rostindu-mi numele și astfel au ajuns la mine. Când viata-și ridică poalele-n cap să-și arate fundul ...

– Astea-s vorbele Malei Portugal ...

– O să mă mărit cu un mecanic de automobile sau c-un gestionar de bunuri. Inginerii se însoară, de studenți, cu colegele de bancă, doctorii te înșeală cu infirmierele, profesorii de matematici sunt prea naivi, iar cei de limba română, speriați de câte înțelesuri poate căpăta cuvântul. Știți când mi-a fost dat să văd a paispea barză? În aprilie trecut. Dumnezeu începe ca Dumnezeu cel puțin la 1 km. depărtare de orice penitenciar. Mai ales, primăvara. Pentru noi, în aprilie, Dumnezeu începea unde ne mânau să plivim buruienile. Era duminica.

– La pușcărie ești scos la muncă și sărbătoarea?

– Închipuți-vă! Eu, acolo, m-am calificat reparatoare de linii telefonice, și-n duminica aia mă cocoșasem pe un stâlp, chiar lângă pogoanele în care lucra brigada Malei și umblam la o candelă de porțelan. Mai mult, priveam norii și Dunărea. Era cald, însă acolo sus adia vântul și mă răsfățam fumând o țigară și luând aminte la un vițel bleg și tărcat, la florile de mazăre, albe și la cele de dovleac, galbene.

– Astea, prin septembrie, la a doua lor apariție, încercă Vajoga s-o inițiază în tainele naturii, devin ucigașe. Pândesc clipa când un bondar sau o albină pătrunde în cupa lor și se-nchid încet, sufocându-le. Bineînțeles, întâi își ameteșc victimele.

– Să vă cred? zâmbi Ozana, privindu-l prin apele paharului. Ce frumoasă-i lumea privită prin sticlă albastră! Ca elevă, îmi petreceam vacanțele într-un sat dintre Oltenița și Călărași, mai știu și eu câte ceva din tainele câmpiei.

– De pildă?

– De pildă știu cu precizie că oile care au miei se numesc mânăzări, iar un vițel sau un copil născut înainte de termen se cheamă că e născut de neleapcă ... Livada de meri era veselă, roșie, iar la marginea ei, la vreo două sute de metri distanță, un bărbat și o femeie reclădeau un stog de fân. Femeia ședea în centrul căpiței, în costum de

baie și cu cizme de cauciuc în picioare. Primea palele de fân azvârlite cu furca de bărbat-su și le așeza, braț cu braț, într-o ordine aproape desăvârșit circulară, soarele o scălda în plin și mi se părea că e cea mai atâtaătoare femeie pe care am văzut-o vreodată, înaltă, solidă, tânără, liberă, stârnind poftă nebună în orice trecător prin câmpie. Lovită cu pumnul, ar fi sărit din ea numai mieji albi, ca din cepele zdrobite pe colțul mesei. Și pe când mă lăfăiam în vânt, susținută de centura de siguranță (în centura aia te lași pe spate cât poți, dar n-are cine să te sărute), iată că, pe deasupra drumurilor, se arată a pașpea barză.

– Sau prima din an, o corectă Vajoga.

– Nu mă-ntrerupeți, se rugă Ozana. În Insula Pleșa, unde m-au arestat, mersesem să asist la vânătoarea de rațe și să număr douăzeci de berze ca să mi se-mplinească o profeție de noroc, sau de moarte. Deci era a pașpea barză pe care-o vedeam, socotind din ziua arestării. Cred, încă, domnule Vajoga, că a șasea barză, pe care am s-o văd de aici înainte, mă va duce între hotarele unui vis ce mă stăpânește, sau poate în moarte. Da, moartea va fi vecină cu a douăzecea barză. Descoperind atunci cea de-a pașpea barză, care plutea spre livada de meri, am vrut s-o salut chiar vâslind prin văzduh către ea, dar în clipa aia, în receptorul de control, pe care-l țineam strâns între ureche și umăr, aud un zumzăit îndesat, stăruitor, și-am înțeles că e *tonul!* Puntea spre lumea din afară. Nu-l mai interceptasem niciodată până atunci, fiindcă legătura cu stația pilot se face rotind două cifre pe disc, și primul imbold a fost să vorbesc cu mama, la Oltenița, 181 ... și mai departe nimic. 181 ... poți să înnebunești. Uitasem numărul ... 181 ... și un mare pustiu sau o mare scrânteală. Știam prefixul, plus trei cifre, plus faptul că restul de două cifre n-o să mi-l mai amintesc niciodată. Atunci am strigat-o pe Mala: fii atentă, pot să vorbesc la telefon, acum pe loc cu toată țara, dă-mi numărul lui Vajoga. V-am sunat: alo, e o convorbire clandestină, pot să vă spun despre Mala Portugal tot ce vreți să știți: e sănătoasă, muncește. „Pe dracu! n-am timp de glume proaste” și ați închis.

– Doamne-Dumnezeule, mi-am închipuit că vor să mă hăituiască.

– Trebuia să jucați jocul până la capat. Dat tot n-ar fi avut vreo importanță, fiindcă, oricum, el se juca singur și aparte. Domnule Vagoja, și Ozana se încordă, smucind umerii, vi se întâmplă câteodată

să realizați *sentimentul brambura*? Mie, a paispea barză mi-a creat *sentimentul brambura*. E la fel de liliachiu ca și sentimentul Domnului Pan Domnița, sculptorul, când ia în mâini toporișca de cristal și nu știe cu care arbore să înceapă. Mala, i-am zis, barbatul tău nu vrea să se agate în discuție, îi e frică. În același timp o strigase și inginerul de la fermă: "Mala, câte lăzi de mazăre am numărat noi doi: 1283 sau 1238?", "48, 40" s-au pornit să strige-n cor deținutele brigăzii și Mala de-abea le-a potolit: "stați, nebunelor, au fost 1218", apoi și-a pus mâna streășină la ochi ca să privească barza planând spre Dunăre și-a început să râdă. "Ozana, zise, fă-i semn să se întoarcă". Mala Portugal râde zvelt. Părerea mea e că nimeni nu știe să râdă ca ea. Domnule Vajoga (Ozana coborî vocea pe marginea paharului), sunteți învățat să primiți vești proaste?

– Cu asta trebuia să începi, domnișoară. Nu ești expertă în învăluri.

Ozana îl văzu adunându-se cu coatele pe masă, înfrânt mai înainte de-a afla. Astfel se împodobește un om cu obidă și dezgust, cu băjbâieli și retrageri, cu nopți obscene, fiori negri, piedici, opinteli și poate și cu două crenguțe de moarte. Vajoga vedea trupul Malei, gol de mângâierile lui și robit altei existențe.

– Mala a ieșit acum zece zile.

– Și s-a dus, zise Vajoga, la inginerul ăla cu care număra lăzi.

– Ați înțeles perfect.

– De ce nu mi-a scris nimic? Era o datorie elementară.

– N-am nici cea mai vagă idee. Dar bănuiesc c-a oprit-o rușinea.

E gravidă.

El o ascultă ostent și friguros. Ar fi aprins focul și s-ar fi lungit lângă sobă, să-și încălzească oasele. Pianistul divaga acum pe o temă fără luciu: păsări, toamnă, brumă, streășina pădurii.

– Noi stăm pe malul râului, cum o să trăiască ea fără să mai audă râul?

– Are Dunărea.

– Un râu e al tău, Dunărea te copleșește.

Și avu o strâmbătură chinuită, încât Ozana ar fi preferat să-l audă tipând. Puternică-n ghimpii ascuțiți, solidă și densă, durerea nu se produsese sub osul pieptului, ci în orbitele ochilor și-n pulpele

picioarelor. Parcă un fulger necruțător i-ar fi sorbit lumina din ochi și doi câini și-ar fi înfipt colții în carnea lui.

– Domnule Vajoga, spuse Ozana, îmi permiteți să mă retrag?

El răspunse altceva:

– Deci jocul s-a jucat singur și eu sunt încornoratul de la poarta închisorii. Cât fac plata, mai servește o piersică. Rivalitate peste fluviu, ehe! ...

Scoase portmoneul și dintr-o dată fața i de destinse.

– Domnișoară Ozana, îți place nespus să glumești, nu-i așa?

– În împrejurări ca asta de azi, nu.

– Atunci cum să-mi explic că în locul frunzelor de stejar pe care le-ai fărâmat între degete au apărut frunze de lămâi verzi? O sută, o frunză de lămâi, altă sută, altă frunză de lămâi. Pofitim, cercetează, te mint?

– Fantastic, domnule Vajoga, sunteți un vrăjitor. Dați-mi-le mie, n-am mai simțit miros de lămâi de-o veșnicie.

– Ia-le pe toate. Și mai ia, te rog, și asta.

Țăcăni, rupt de șale deasupra genunchilor, încuietorile servietei-diplomat și puse pe masă, cu mâna tremurând, un colier. Perlele scăpărau îmbobociri de vișin pârguit. Fiecare bob, bucurios ca de-o logodnă de apropierea celuiilalt, etala o-nlănțuire de explozii: roșu carnal, roșu corupt, roșul lenevos din petalele ciclamei, roșul denunțului bolnav, roșul speriat din obrazul adolescentului, roșul cabotin din obrazul clovnului și toate la un loc se undeau să însteleze o apropiere dezonorată: fructiera de sticlă albastră și piersicile.

– Cei înșelați, zâmbi Vajoga, știu și ei să facă daruri.

– A fost al Malei Portugal?

– La proces, Mala a susținut că acest colier i-a scăpat în Dunăre. L-am găsit cusut în căptușeala căciulii mele, e al meu.

Și, luând rigiditatea ei drept încăpățănare:

– Nu te măcina în gânduri searbede. Morala și religia ta să fie mereu ce-a de-a douăzecea barză. A pașpea îmi rămâne mie. Alege tot ceea ce ți se oferă.

– Aleg, și va urma ce? întrebă Ozana, cu barbia rezemată-n pumni. Zâmbetul ei, tăiat cu dinții să n-ajungă-ntreg în obraji, calm,

ironic, stătea la îndoială într-o răscruce de drumuri: abandon, proiectare în miresmele norocului sau răzvrătire, dispreț, refuz? Ei, bine, vorbi ea rar, risipind încordarea, legați-mi-l dumneavoastră la gât, și să ne trăim slăbiciunile.

Vajoga ocoli masa, traversând umbrele pe care lumânarea, arzând mocnit în gâtul sticlei, le azvârlea în plase ca pe niște pești inconsistenți și potrivi darul acceptat pe gâtul lung ca o pierdere visată, încercând și o mângâiere pe cerceii ca doi stropi de lapoviță. Când să se întoarcă la loc, descoperi că în scaunul lui ședea un bătrân mic și palid, cu tartăcuța rotundă ca un cantalup pe care l-ai bușit zdravăn de pământ, spre a-i înmuia miezul. Purta o haină de piele albă, beretă kaki, cămașă de poplin, cravată desenată și, la butonieră, o crizantemă violetă, frumos luminată de picăturile ploii. Cearcănele ca niște potire, adânci și presărate fin cu pulbere de sîdef amestecată în iod, păreau și ele două crizanteme, dar spre deosebire de aia care-i împodobeau pieptul, lăsau impresia de flori carnivore, pedepsitoare și lacome, fiindcă adunau în centrul lor doi ochi descărnați de poftă impulsive, triști, lunatici, traversați iute de câte-un zvâcnet poate de nașterea neisprăvită a unui gând ostil lumii întregi, reprimat într-o clipă de concentrarea densă în orbite a unei otrăvi și mai puternice: spaima și beția că a pariat cu Necunoscutul fictiv și că va câștiga. Ținea în brațe un picior de lemn cu spătar.

– Ce cauți aici? întrebă, iritat, Vajoga.

– Cârciuma, domnule Vajoga, e o iarbă pe gustul tuturor cailor.

– Cârciuma, dar nu și masa mea. Șterge-o!

– Sunt Domnul Pan Domnița, zise bătrânul. Culegătorul de omături. Trage-mi numele adânc pe nări, pentru că miroase a cuișoare.

În lumina tremurată a lumânării, chipul lui Vajoga se schimbă dintr-o dată în reprezentarea în aramă veche a melodiei ce se transforma, treptat, sub mâinile pianistului, în șuier de vânt rostogolind ciulinii.

– Am venit, anunță Domnul Pan Domnița, cu două luni și jumătate mai devreme, ca să-i lucrez cerșetorului Tudor Bucățică, din piciorul ăsta de lemn scump, o femeie.

– Dumneavoastră o să-mi luați tiparul? întrebă Ozana.

– Nu, n-am darul ăsta. Eu pot învia lemnul, uneori; atât. Tiparul trebuie să ți-l ia un bărbat care te iubește. Domnul Mircea Vajoga.

– Oh, mă iubește?! se miră Ozana și Vajoga văzu cum, în zbaterea cenușie a secundeii, se strămută din ea, în sprijinul lemnului, furia, gelozia, scrâșnetul, disprețul, sfidarea, forța desfrâului și teribila întindere a așteptării albe și răbdătoare. Și pe deasupra a toate, moartea – și simți c-o va urma mereu, slugarnic, amețit și turbat de părul blond ca mustul mestecenilor lunecând pe colinele toamnei și că va fi prada atârând nu la șoldul învingătorului, în culcușul trofeielor, ci de umbra armei, și nici de ea, ci mult mai scăzut, de curba umbrei de la cureaua armei.

Domnul Pan Domnița se legănă pe șolduri, trainic în dumicații spinării și rosti cu o forță impenetrabilă:

– Apropiați-vă! Obraz lângă obraz.

Ozana izbucni în râsul iepelor, care-i vântul de răsărit și apus al aventurii sau pulsația ei dogoritoare, iar Vajoga aplecă imediat tâmpla, surprins de tonul poruncitor și de vitalitatea neașteptată țâșnind din trupul ăla bătrân ce lăsa impresia că nu-și umpluse niciodată burta pe săturate.

Obraz lângă obraz, Vajoga și Ozana descoperiră în același timp că Domnul Pan Domnița avea și pantofii pictați, doi dragoni mici pe stângul, un buchet de flori albastre și un lăstun pe dreptul, dar nu îndrăzniră să dea glas mirării.

– Închideți ochii și lăsați-vă gândurile să zornăie în voia lor, să se amestece între ele, îi sfătui cu buzele uscate Domnul Pan Domnița. Stând astfel, fiecare sorbiți câte-o gură de apă din limanul celuilalt. Ești bună, domnișoară, să-mi spui ce gust are apa?

– Aș putea să jur că beau din Olt.

– Apa din Olt te umple de-o liniște împăcată. Dumneata, Vajoga? Acesta se foi, stânjenit, pentru că, bând, i se amărâse cerul gurii.

– Apă sălcie, rosti el greoi, neîndrăznind să privească spre Ozana.

– Sălcie ca-n orele dimineții sau ale amiezii?

– Nu mă pricep la nuanțe.

– Poți să dai o mână de ajutor, domnișoară?

– Sălcie ca-n orele dimineții.

– Perfect explicabil, fiindcă tu mai păstrezi în liman urmele frământării de azi dimineată, când mai erai încă la închisoare și nu găseai o formă potrivită pentru povestea Malei Portugal.

– Domnule Pan Domnița, zise Vajoga, mi-ar fi plăcut să veniți, iarna ... să ningă și noi să vă primim cu lumânări roșii înfipte-n zăpadă. Lumânări roșii, piersici în fructiere, zăpada afânată.

– Dacă vrei, ne putem muta în tenebrele iernii.

– Brr! se scutură, scârbos, cerșetorul, la o masă în colț, și scuipă ascuțit printre dinții rupți. Scuipatul căzu lângă Ianuarie Cășuneanu, ca un ultragiu adus mantalei eroului.

– Dobitoc tembel! îl înjură filozoful, iar Bluză neagră, intrat în carnea unui chef bun, le strigă prin geam trecătorilor: beți-vă apa din ceasuri, locuitori ai blagoslovitului pământ brăilean!

Cei trei apăruseră pe neobservate și ocupau singura masă în formă de diligență (o fantezie a directorului Iulian) și când închinau, trăsura vibra, târând în sac ecoul loviturilor de copită al cailor de demult și un bubuit dogit, parc-ar fi străbătut poduri de lemn, iar în paharele lor duhneau vremuri dospite în mucigaiuri, străzile Brăilei ieșeau din fagurii seci ai vecurilor, cădeau într-o rână ceainării asfințite, săli de biliard își clăteau gura cu înjurături, haimanale se istoveau la pândă sub balcoane obeze adăpostind glorii defuncte, încăierări balcanice și curve cu umerii înveliți în șaluri de Orenburg.

– Domnule Vajoga, zise Domnul Pan Domnița, țigara îți arde degetele; stinge-o.

Vajoga vru să arunce mucul în frapieră, dar sub mâna lui, țâșnind din adâncul tufei de pelin, se ivi un izvor. Doi bibani îi luară chiștocul și dispărură cu el.

– Bibani, zise Domnul Pan Domnița, fiindcă fumezi Mărășesti; dacă fumai Kent îți lua chiștocul o lostriță. Am fost silit să mă arăt aici mai devreme, fiindcă cerșetorul a trădat un secret pe care n-avea dreptul să-l facă public. Azi, domnilor, Lacul de cristal din Munții Bătrâni, supărat, se va muta în altă țară. Tudor Bucățică, nătângule!

– Prezent, răspunse cerșetorul.

– Treci lângă pian și dansează. Dar mai întâi de toate, urmă el trist, vreau ca jur-împrejurul restaurantului să stea ploaia.

Și imediat ploaia se opri. Iar în ochii ei se așeză tăcerea. Sau poate visul tăcerii. Ochii tuturor – Ozana, Vajoga, cei trei din diligență și pianistul – erau largi și flămânzi și aprinși de dorința de-a privi în alți ochi flămânzi. Respirau cu toții, calm și neauzit, numai clipe vesele și sugestia lor, lapte de iarbă și imaginația trandafirilor, vraja apelor curgând și împlinind visul în mișcare al tăcerii. Iar tăcerea se zugrăvea pe sine și visteria unde se păstrează: aerul înviind mereu mai albastru.

Un mânz intră pe ușa dinspre bulevard, târând un colț de lac atârnat sub bot și dispăru pe ușa bucătăriei, pierzând acolo un val în care niște știuci fugăreau un cârd de carași, iar ei toți continuau să rămână neatinși fie și de-o rază de gând în tiparele tăcerii, forme rigide pentru aluatul ei, emanând la rândul-le tăcerea odihnită și atâțătoare, ca niște conspiratori – poate că și miroseau a unsoare de curățat și de păstrat arma – conspiratori nu împotriva unei tiranii limitate, cu asperități vulgare și previzibile, ci împotriva celei mai durabile împilări, a lui Dumnezeu însuși, care-i păstra totuși nevătămați în boarea portocalie a lumânărilor. Tăcerea intensă și răspândită numai între hotarele fixate de Domnul Pan Domnița fecunda iedera ce învelea fața clădirii de peste drum cu sute de rândunici albe zburând prin vinul ghiurghiuliu al frunzelor, fără să depășească rama peretelui povârnit – zăpezi și lumânări roșii mistuindu-se și renăscând în flăcări, într-o zbatere amețitoare, inaccesibilă decât în înșelarea sau trădarea minții. Vajoga intui brusc, că, iată, și zborul poate fi imobil – aceasta chiar o fi forma lui subsesivă – și fu străbătut de-o neliniște derutată.

– Dar nu poate fi nimic adevărat, Domnule Pan Domnița.

– Depinde de unghiul din care privești.

– Nu știu.

– Oh, atunci ...

Și Vajoga nu mai spuse nimic ... era la marginea unde visul se instaura definitiv, impunător și abil, iar otrava lui, apropierea copilăriei, adormirea, moartea, transformarea oamenilor în fluturi risipiți peste cupole de biserici, răsucii de vânt, hrăniți cu tămâioară uscată de lună, apucase totuși în gingii sfârcul de țâță al coșmarelor. „Trebuie mers până la capăt, își zise Vajoga, indiferent că la urmă vom

constata că ne-am implinit altfel” – și trecu împreună cu ceilalți, din spațiu în timp, ca să ia parte la facerea norilor și la clădirea unei stele. Dar Tudor Bucățică interveni stupid:

– Domnu’ Pan Domnița, marinarii ăia de pe Lacu’ de cristal ... de ce smulgeau ei oile în tălângi?

– Nu erau marinari.

– Doamne ferește, doar i-am văzut de-atâtea ori cu ochii mei. E o treabă împuțită să spunei acum că nu erau marinari.

– Măsoară-ți vorbele, altfel renunț să-ți mai cioplesc femeie.

Cerșetorul, speriat, se apropie și-i sărută mâna. Celorlalți li se păru că-i lingea mâna ca un câine. Domnul Pan Domnița îl scărpină pe ceafa scortoasă, apoi, legănând ușor piciorul stâng, azvârli în aer dragonii zugrăviți pe botul pantofului, precum și lăstunul. Dragonii se încordară, cu ghearele scăpărând și căzură pe podelele de piatră, unde se tăvăliră veseli, încalcind firele de ovăz sălbatic închipuite din marmură galbenă și, de aici, se năpustiră sunând din solzii roșcovani de crap bătrân și șarpe fermecat, pe perete și încremeniră deasupra ușii cu trupurile arcuite într-o atitudine de veghe heraldică; lăstunul fulgera sub grindă, sporind, fericit, modulațiile vieții.

Pianistul, coborât dintr-o vâltoare de amurg prevestind furtuna, dădu cale deschisă unui șuvoi de scânteii: simți în mine diavolul?

Milogul, călcând șoldiu, prinse să stoarcă de icre mișcări mai putrede ca herghelii ce-i vindeau lipovenii în câmpia pelinului; mirosea a tutungioaice și a vânzătoare de tămâie, se înnodau hernii; speranțe și nicio împletire; spintecătoare de pește prinzând plod și copii în vârtejuri de solzi; crabi, felinare; urdori; Domnul Pan Domnița strigând explicații:

– Nu vă siliți să interpretați himere. Sunteți zâmbetul meu. Și nu vă mirați. Printii din cinci râuri care curg prin cinci țări m-au înzestrat cu puteri teribile. E un dar umed halucinant pe care mi-l fac o dată pe an, în zorii anului. Ziua de azi e întreagă numai în mine și-am hotărât ca toate tâlcurile întâmplărilor s-o ia razna și nici o întâmplare să nu fie desăvârșită. Acum, vă rog să-mi spuneți pe rând ce cuvinte vă umblă în clipa asta prin minte.

Ianuarie Cășuneanu: – Cere-i, mă îndemnă inima, cere-i ceva. Și iaca zic: nora cerșetorului, care e în drum spre satul lor, să fete doi miei și să mi-i dea mie să fac cap de stână în Balta Brăilei.

Cerșetorul: – Domnule Pan Domnița, mă degustă proștii.

– Așteaptă să-ți vină rândul.

Domnul Pan Domnița introduse discret mâinile în buzunarele hainei de piele și scoase la iveală doi iezi minusculi. Unul era alb, albul mesianic al zăpezilor de Crăciun și sub bărbie-i atârna un cercel boboțat, celălalt era castaniu ca lemnul de stejar uitat în lada de lângă sobă și suferea, incontestabil, de delirul grandorii, fiindcă da să muște neîntrerupt și-și dezvelea impudic semnul bărbăției.

Lepădați în iarba pietrelor se comportară opus și ciudat. Iedul castaniu rupse o frunză de pe o nuia de prun de marmură căzută la pământ și se lungi s-o mestece leneș lângă piciorul Domnului Pan Domnița, în vreme ce iedul alb prinse să alerge prin restaurant. Depăna mărunț din picioare, evocând parcă rostogolirea unui bulgăre de zăpadă și pe unde pocneau copitele lui răsăreau fire de busuioc și smocuri de cimbru.

– Doamne, Dumnezeule, exclamă Ianuarie Cășuneanu, dezmeticindu-se cel dintâi și trăgând pe nări miresmele amare, toate astea, Domnule Pan Domnița, le-ați adus de la zvelta înviere a lui Christos.

Descinse sabia de-o purta pe sub manta, o smulse din teacă și-o înfipse în podea până la gardă.

– Năstrușnicule, îi strigă iedului alb, milostivește-te de mine, tâlharul mârșav și izbește o dată cu copitele în mânerul sabiei, ca s-o sfintești. Săptămâna trecută, am ciopârțit cu ea o capră străină, în lunca Siretului. Putoare bătrână și nelegiuită ce sunt! N-am înjunghiat-o, i-am tăiat doar picioarele de dindărăt și-am fugit să i le duc calde unei paceaure.

– Codoș smintit, îl înjură cerșetorul, ce te-aș mai târâ-n lanțuri, prin mahala!

În clipa aceea iedului alb îi crescură cornițe și se îndrăgosti de Ozana. Începu să țopăie în jurul ei, podind locul cu busuioc și ocoale de cimbru, dâre de vis extatic, contururi proaspete ale nebuniei tinere,

căci atât Ozana cât și Vajoga râdeau învolburăți de uimire, cu toate simțurile răvășite frenetic de salturile, răsucite și izbucnirile din dansul iedului. Cioplit cu secure de cristal, mersul lui era precedat parcă de o luptă a luminii pentru renașterea culorilor, pentru cercetarea obârșiei lor sau pentru descoperirea unei licori natale a culorilor. În plan ascuns, miresmele și un abur de singurătate, desperare și primejdie.

Ozana se chinuia să-i taie calea și să-l adune în brațele ei, însă iedul se strecura viclean, ca și cum speranța lui era să fie mereu mai departe și să se împlinească un destin al surâsului pe care nici o putere nu-l atingea.

– Uitați-vă la el, domnule Vajoga, ce sălbatic! Vreau să-l sărut pe bot și el tot fuge de mine. Celălalt e, cred, mai prietenos. Castaniule, nu ne faci o vizită?

Castaniul scutură din cap și strănută muștrător.

– E supărat, explică Domnul Pan Domnița, fiindcă i-am greșit buricul și copitele. A ieșit anemic și fără darul de-a face să răsară ceva în urma lui. Dar nu puteam să rup mai mult lemn din piciorul de duminică al cerșetorului. Am dezghiocat numai partea care-ar fi alcătuit, în trupul femeii de-o voi copii, veninul și furia.

– E rândul tău, milogule, anunță Domnul Pan Domnița.

Cerșetorul: – Lebădă cucuiată, găscă-de-omăt, jder. O poloneză tânără trece hotarul într-o seară elastică. Nu-nțeleg o iotă din ce-am spus, dumneavoastră mi-ați potrivit vorbele-n cap?

– N-am nici-un răspuns. Domnul Vajoga?

Vajoga: – Sunt lup îmbătrânit în grave anotimpuri. Mi-e prea târziu în carnea veche și sub arse nimburi. Plesnesc în sânge mugurii pe-afară? Zăpada fiarei mai strâns mă-nconjoară.

– Sună ca o presimțire a morții, spuse, melancolic, Domnul Pan Domnița.

– N-am făcut niciodată versuri, se dezvinovăți Vajoga. De unde-or fi răsărit în mine?

Domnul Pan Domnița desprinsese de la butonieră crizantema violetă și i-o oferise curtenitor Ozanei. Apucând-o, Ozana simți cum două picături de ploaie lunecă din petale și se încheagă în două perle pe locul degetului amputat. Avu un surâs amar. Pe urmă, văzând că

lujerul florii se lungește și se înfîșe în pământ și prinde rădăcină între două fire de ovăz sălbatic și că brazda grădinii de piatră se îmbogățește și cu buchetul de flori albastre ce sprijinise somnul lăstunului, înălță gâtul ca o pierdere visată și scutură părul lung, aducându-l în dreptul ochilor plini de mirare, încredințată că-l va găsi împletit în două cozi și amestecat în culori misterioase.

– Vârsta, spuse Domnul Pan Domnița, nu-mi permite să reinstaurez tranzații figurate într-o altă epocă. Bluză neagră, îngropă povestea aia nebună și reprimă-ți rânjetul.

Bluză neagră răspunse reprobator și arogant:

– Îndemnuri și admonestări care mă lasă rece. De șase ani clocesc în mine numai ideea că Mircea Vajoga e un criminal laș.

Buzele desenate patetic sub nasul acvilin sorbeau tremurat explozia.

Vajoga resimți lovitura la marginea ființei, fiindcă răspunse cu voce domoală:

– Plutești în absurd, domnule. Sau poate prin răsăritul cel mai de sus al prostiei. Și pe urmă, dacă-ți trântesc două perechi de palme? Mârâi și cârtești împotriva mea de când ne-am văzut!

– Mi-ați ucis sora.

– Umbli ca nebunul după niște picioare-n fund. Le vei avea.

– Zerlina Vișan, născută ...

– Ajunge, ți-pă Domnul Pan Domnița, nu permit nimănui să descumpănească ziua de azi cu crize de nervi.

– Da, Bluză neagră, strigă și Ianuarie Cășuneanu, leagă clanța, porcule. Adică noi te primim cu brațele deschise în clipa misterului, care vasăzică se cheamă că-ți dăm jimblă și tu, șarlatanule, spurci cu vorba veninoasă o adunare intimă.

– Nici tu nu trebuie să fii excesiv de supărat.

– Domnule Pan Domnița, se enervă Vajoga, nu-mi place să fiu scos din gunoaiile vieții zilnice. Mi se face frig și mi se face seară.

– Răbdare! Vom ajunge și acolo.

– Vă disprețuiesc.

– Pedanteria și glasul ei sărat! Vorbind cum vorbești, ai chemat peste noi urâtul. Dovada: se usucă firul de busuioc pe care l-ai atins adineauri cu mâna. Uite, se usucă și cimbrul pe care-l acoperi cu

umbra trupului. Îl ronțăie lăcustele. Dumneata, Mircea Vajoga, ai provocat Necunoscutul fictiv.

– Totul e să îndoi spinarea la vreme și să încasezi ce meriți, sublinie cerșetorul.

– Dar eu, domnule Pan Domnița, eu vreau să știu cu cine am de-a face?

– Vrei cu adevărat?

– Da.

– Sunt ultimul gnom al Brăilei. Sunt cel ce creează mirajul și-l înalță. Sunt vocația unei primejdii. Nici o prudență nu-mi e străină. Știu nuanța clipelor. Visul e un aliaj ciudat: ochi care se deschid proaspăt și se contopesc cu partea revoltată din asperanțele reprimite. Noianul fricii uitate, adică secunda. Seducția contopindu-se cu imaginea ei reflectată-ntr-un ospăț cu gheață. Eram copil și priveam lumea, în toate zilele, printr-un pahar verde; îți dau prilejul și dumitale, acum – privește-o printr-un pahar verde și vei simți copilăria revenind și vei auzi mohorul sunând în stepă, ce desfătare! Ultimul dar pe care mă simt dator să ți-l fac: o noapte, la țărmul Mării e târziu, toți dorm, iar în largul apelor plutește o pasăre de aur mică, nu răsfrângerea lunii într-un ghem de ierburi roșii, ci o pasăre adevărată, un boboc de gâscă migratoare. Pasărea plutește-n ape clătinate-n gândul lor, aerul luminează străveziu și numai în sine, te ridici pe vârful picioarelor și citești prin el timpul Mării. Mare citită prin aur, cu ochii îngustați de bucurie. Pândar într-un inel. Intuiția. Ritmul clipelor. Eu vin din feerie. Uită-te bine, acum Lacul de cristal a coborât din Munții Bătrâni și se târăște pe fundul Mării Negre spre cealaltă parte a lumii ...

– Se scaldă-n el cinci fete, zise Vajoga. Și mai sunt și zece marinari în bărci.

– Marinarii pe care i-a cunoscut cerșetorul. Cele cinci fete adunate stol sunt cele cinci râuri care au dreptul să se schimbe-n ce vor ele atunci când Lacul de cristal se mută. Se pot schimba și-n lupi, dacă vor. Părinții lor le dau voie. Lupi ar trebui să fie acum, să ne încrânceneze carnea. Vestitorii mei. A șasea fată e Zerlina Vișan. S-a omorât în baie, n-ai ucis-o tu, nu-i așa? Zerlina Vișan! Nu știe să înoate. Uite-o, plutește atârnată de arborele neobrăzării. Un molid.

Arborele din care-a fost croită crucea răstignirii lui Isus. În clipa când Isus a asfințit, toți copacii din acest neam de molid s-au uscat. Numai doi au rămas în picioare. Unul se prăbușea acum, cu Lacul de cristal, altul se va ruina diseară. P-ăla îl voi găti cu podoabe murdare. Îi voi chema, să fie de față, și pe prinții din cele cinci râuri, care, în ajun de Bobotează, vin din cinci țări și curg prin albia râului Iordan. Sunt râuri de rit ortodox din Grecia, Rusia, Bulgaria, Abisinia, România. Curg, cu schimbul, toată noaptea și când ajung în vadul unde Ion l-a botezat pe Isus, în dreptul casei mele, se opresc și plantează câte-un arbore adus de la izvoare. Anul ăsta, din România, a venit râul Buzău și a răsădit un călin. Grecii au trimis un dafin, rușii un pin siberian, abisinienii un cedru. Care din acești arbori are curajul să-și cufunde rădăcinile până-n tainele pământului și aduce și dovada – un fruct de foc zămislit în vijeliile și violența din miazănoaptea mineriadelor, cules cu amândouă aripile pe când cele cinci râuri se întorc în matca proprie – ăla capătă suflet omenesc. Schimbat în om, pe Lacul de cristal, va trăi mult mai puțin decât un arbore, dar va cunoaște cea mai inspirată dintre aventuri: viața noastră, legile iubirii. Ceilalți arbori au dreptul să intre în alcătuirea mirajelor și, iată-i, în clipa asta, dominând un grind spre care gonește călare femeia dumitale.

– Mala Portugal, murmură Vajoga.

În bluză de in, cu fusta sfâșiată pe coapse, pârlită de vânt, cu părul umflat ca și icoana calului pe greabănul căruia se lipise cu sânii, de parcă i-ar fi sorbit cu trupul galopul sonor, ca să-l amplifice în sângele ei, Mala Portugal străbătea câmpia printr-un nor de praf galben în care mâna ei, agitând biciușca, spărgea copci în aerul clocotitor, suia, zburând, lina dâmbului și era zeița cu ochi de bufniță prietena și colectivul orizontului, poate mugetul furtunii născându-se în depărtări necuprinse – oricum veselie nebună. Ajunsă sus, sub pomii întorși cu vârfurile spre pământ și rădăcinile în cerul alburii, sări în iarbă, îngenunche și bău, lacomă, clăbucii de spumă scaldând în șovoai bogate pieptul calului.

– În gândurile mele e mai ceață decât acolo, zise Vajoga.

– Mergi și ia-ți tiparul Ozanei.

Vajoga și Ozana se prinseră de mână și pătrunseră prin ușa străjuită de cei doi dragoni, deveniți emblema de aramă, în bulevard,

apoi se întoarseră printr-un gang și urcară patruzeci și șapte de trepte până într-o sală pardosită cu cărămizi tocite, cotropită de culori frenetice. Mureau înviind ca să moară și mureau ca să învieze destrăbălări din ațipirea soarelui și din scăderea lunii cu bucle pline de vânătași. Erau ca să fie împerecheri adulmecate de-un pericol ce-ar fi luat parte, cu lampa arzând, la expresia ultimă a autorității în materie de zeul ploii trecând să răsădească, spre apogeul iluziei, copii în crengile de ploaie de aur. Și mai era o cadă de baie – porțelan scufundat în scăpăratul unei amintiri – iar lângă ea, două luntrii de mărgеле. Se bălbăiau în galbenuri supuse mici asfințituri fără de mijloc – munai început, numai destrămare; tăiate fără durere, se scăldau în sângele lor, ca schimbarea primăverii într-o ninsoare spre azvârlirile domoale ale plopilor, o clipire de noapte. Zâmbet spunând: dumneata ai dreptate în prezent, iar eu am dreptate numai în viitor. Pragul demenței sau pragul de bătaie spre zări fără de întoarceri. Razele becului stropit cu var și înșurubat într-o plasă de sârmă n-ajungea să le străbată (mărgелеlor) întreaga tihnă, nici să stârnească elanurile adormite-n fiecare bob; sâmburii lăsau, totuși, impresia ciudată că sunt uniți deasupra unei răni și dedesubtul unui pericol.

– Mi se pare, zise Vajoga, că încep să înțeleg.

– Să înțelegi ce?

– Jocul. Măruntele lui împărțiri.

– E jocul mărgелеlor de sticlă. Eu mă voi dezbrăca, iar dumneavoastră o să mă înveliți în mărgеле. Domnule Vajoga, ați văzut vreodată luna plutind pe cer între două amfore cu vin?

– De mult. Pluteau într-o alianță cochetă. Eu stam într-un salcâm și luna se chercelea, bând pe rând din cele două amfore, în grădina vecinului, două fete se scăldau în albiu, la adăpostul unui mal de porumb și de mei tătarăsc. Mirosea a lucernă.

– Fetele erau gemene? întrebă Ozana – și-și trăgea rochia peste cap, apoi lepăda furoul, numai amforele, ele nu, umerii Ozanei carne bronzată, caldă, pulsând lacom și sâni mici, consternați că sunt scoși în frig. Domnișoară Ozana, mi-aș fi tăiat cu plăcere un deget ca să vă văd goală, acoperiți-mă cu mărgеле, domnule Vajoga, și cu pânza curcubeului. Domnișoară Ozana, ce neînfricăta ideea să legi mărgелеle pe un trup de femeie, incredibilă puterea Domnului Pan Domnița!

Doamne, cum se aciuiesc ele bob cu bob, da, mi-aș fi tăiat un deget, nu merită, domnule Vajoga, un asemenea sacrificiu nici o femeie, tu îți amputezi degetul, îl arunci în sobă ca să hrănești focul și ea, cu șod rezemat în muchea sobei, râde și se zgâiește pe fereastră la trântorul de băiat al vecinului care-și fluieră câinii, în mijlocul curții și-i pune să se împerecheze, domnișoară Ozana, s-au isprăvit mărgелеle din toate căldările și tiparul n-a ajuns decât până la genunchi, luați, domnule Vajoga, o găleată de mazăre, trebuie să fie pe undeva pe-aici și continuați lucrul, tiparul se cere făcut dintr-o suflare, domnișoară Ozana, mazărea s-ar putea s-o roadă gărgărițe, sunt vlăguită, domnule Vajoga, simt cum trece din mine, în mărgеле, câte-un strop de glas sau câte-un strop de sânge crud, în timp ce eu, domnișoară Ozana, sunt fericit fără rușine, cred că o singură data am mai trăit furtuna asta, eram în lunca Siretului, în casa mătușii Veramare, o bătrână cu nasul ticălos de ascuțit, pictasem o săptămână, fără să dorm și, ca să nu turbez de nesomn, sâmbătă, la prânz, am strigat-o pe Veramare, hai Veramare, bagă-mă-n cătușele-n care-l ferecai pe bărbat-su, pe nea Udrea, când simțeai că suie-n el de nepotolit, setea de-a fura cai, atârna cheia cătușelor la streășină, urcă-te-n luntre, treci Siretul în Moscova și să te-ntorci tocmai mâine dimineată, vreau să dorm sau să mor, însă n-am ațipit o secundă, iar pe seară mi s-a făcut frică, de ce stau eu în fiare, și când a apărut un grup de vânători de lișite, erau sapte, m-am rugat de ei să mă elibereze, găsiți cheia la streășină, zic, și, fii atentă: primul – eu?!, nu, doamne-fereste, nu mă bag, măi băiete; al doilea: vezi-ți mă, de treabă, am nevastă, am copii; al treilea: știu că ți-ar conveni, tu cu păcatele, iar eu cu ponoasele; al patrulea: țucu-țucu, nu-s vițelul pe care-l cauți; al cincilea: nu fur, nu ucid, nu iert; al șaselea: mama voastră de ticăloși, ați umplut pământul; al șaptelea: uite ce fac eu cu de-alde voi! și m-a pocnit cu pumnul în mutră de mi-a scâlcit nasul! de ce, domnule? am urlat eu, așa pentru că ninge peste Arcul de triumf!

– Asta vi s-a întâmplat în ziua când a murit Zerlina Vișan? întrebă Ozana Gheorghiu dinăuntrul Ozanei de mărgеле.

Mircea Vajoga se așează pe un scaun de răchită. Sub fereastră, atârnat de gardul care devenise de mărăcini, se deschidea un golf. Jos, pe miriștea epuizată de ploi, un morman de crengi de salcie și în vârful

lor, un corb. Niște fete, în ciorapi de lână, ca să-și spargă tălpile în cotoarele de pălămidă, mânau roți de căruță în jurul grămezii pe care domnea corbul și strigau în cor: porumbulpedos, porumbulpedos, „Ce tristețe nejustificată” îi trecu prin cap lui Vajoga, și se miră singur de dreapta lui.

— Domnișoară Ozana, hai să trec frontiera și să-ți spun ce-a fost cu Zerlina Vișan. Era frumoasă, dar în același timp era și împotrivirea frumuseții. Vrajmășia căutării. Era frumoasă ca ziua când primești arvună pentru un cal pe care n-ai vrea să-l vinzi, dar de care vrei să scapi. Locuia în mistica neechilibrului. Solniță albastră, vârfuită cu sare curată, să atingă ninsorile. O clipă! Drace! Simțeam o pâlpâire sub haină, uite, am scos portmoneul și, poftim: o sută, un fluture roșu, altă sută, alt fluture roșu. De-aș avea eu atâtea sute câți fluturi roșii sunt în Câmpia Brăilei! Luă și-i strecură Ozanei, prin perdeaua de mărgele, câte-un fluture pe fiecare umăr. Asta-i pesemne ziua unei mari făgăduințe. Vorbesc de Zerlina, dar nu știu cum se face, simt o adiere dinspre Mala Portugal. Adierea Portugal. Sună ca un cântec. A trișat, Mala. Deci, domnișoară, niciodată să nu te-aștepți c-o să ningă dintr-un nor liliachiu. Zerlina avea un bărbat gelos, inginer sau ceva pe-acolo. Într-o seară, Zerlina s-a întors acasă cu două ore mai târziu decât primisese, spunând că întârziase să bea primăvară. Ăla s-a repezit s-o sugrume: minți! minți! Apoi: unde-ai fost? unde-ai fost!? M-am întâlnit c-un prieten de liceu, e primăvară, ne-am plimbat. Du-mă la el, altfel nu mă convingi. Și m-am pomenit cu ei la ușă, nu răvășiți, a fi răvășit înseamnă, totuși, a spera, ci tutelați de-o noapte tășnită din măruntaiele infernului. Domnule, vreau să știu, te-ai plimbat cu soția mea aseară și cât timp!? Jos, în capul scărilor, se clătina, incertă, silueta unui alt individ, un fel de pasăre bizară, ceva intermediar între stârcul purpuriu și buhaiul de baltă. I-am răspuns: astăzi n-am ieșit din casă. Hei, dar nu cumva înnebunesc? În fundul sălii plâng niște munți.

— Sunt munții Bătrâni, zise Ozana, care-au pierdut pe veci Lacul de cristal, iar acum pierd și corabia — ea nu va mai ajunge niciodată, de Anul nou, în centrul orașului Sinaia.

— Vine spre noi, vine spre Brăila, spre Vajoga, dar e mult mai umilă, cu mult mai umilă decât credeam. Parcă e o corabie cu ostateci, bântuită de foamete. Unde-i sunt cristalele?

Părăsind solemnitatea munților, șuietul brazilor, curenții duri și rigurioși ai grotelor, austrul cristalelor, corabia schimba lemnul pe pânză – era acum o corabie de pânză lunecând gutural printr-o pârție tot din pânză. Trompete de pânză, fluier de pânză – scoicile de pe etravă scheunau câinește, iarba de mare scârțâia îndoielnic și pustiu. Când intră în Câmpia Brăilei, spărgând Lacul de cristal, Marea, malul ei, altarul și tabernacolul râului Buzău, Domnul Pan Domnița, ascuns sub smalțul de pelin al ochelarilor de soare, închipui în drumul ei, c-o lanternă de mână, un conac de umbre albastre – albastrul de ger – colindat în curba pridvoarelor de vene albe. „Ăstuia, gândi Vajoga, toate-i ies pe lume cum nu se poate mai bine ... Râul Iordan”.

Lângă lanca-sat, unde încep bălțile de câmpie ale Brăilei, îi ajunse rândul pe filozoful Ianuarie Cășuneanu să închipuie și el un castel – zidire de gheață, acoperiș deschis și, fiindcă lucra cu felinarul, agitându-l bezmetic, vitraliile se mutau rotund pe carnea tăcută și pe suferința pereților, târând, stâlcite, chipuri de sfinți și legănând în corzi de sfoară blând, împletită un hamac ca un culcuș în care berze înghițeau serpi adormiți prin descântec. „Paișpe plus patru, murmură Vajoga, paișpe plus patru, Fericirea sau moartea”... Corabia-și urmă drumul prin coliba de oase de salcâm, toate rupte, închipuită cu opaițul de cerșetorul Tudor Bucățică, și mai câștigă o barză – a nouășpea, care culese cu pliscul eschivele îndoliatei lumânări din mâna lui Bluză neagră, cel ce, vrând să încropească-o odaie de popas, bâlbâia un eșec.

– Domnișoară Ozana, spuse Vajoga, înveselit de repaosul scobit de vlagă, de untdelemnul tragic de inutil al lui Bluză neagră, ăsta n-o să se aranjeze niciodată să-și exprime nașterea.

– Credeți?

– Da, o să crape fericit.

Atunci se rupse pragul camerei de desupra restaurantului Lotca și din sufoarea rupturii se ivi a douăzecea barză.

– Domnișoară Ozana, ce vrajă, ce amurg e ăsta? întrebă Vajoga.

În clipa aia, dinăuntrul Ozanei de mărgele ieși afară, goală, Zerlina Vișan. Necunoscutul fictiv și oglinda lui.

– Sunt Zerlina Vișan născută Gheorghiu. În seara aia, când murea aprilie, ne-am plimbat două ore pe marginea Dunării. Mi-ai vorbit de Mala Portugal.

– De adierea ei. Îmi pare rău c-am mințit. Dar n-am făcut-o ca să te omori. Mi-a fost frică.

– Tatăl meu, Domnul Pan Domnița și frații mei, Ozana și Bluză neagră ...

– De ce, întrebă Vajoga, clămpănește atât de lemnos barza aia? Ce preț are ea?

– O sută și-un fluture vișiniu și iar o sută și-un fluture vișiniu. Și tăcere. Multă. Și aroma tăcerii.

– Dar Ianuarie Cășuneanu și cerșetorul? întrebă Vajoga.

Zerlina Vișan născută Gheorghiu râse. Și Mircea Vajoga nu mai știu nimic. Numără: o sută, un fluture vișiniu, Zerlina, Ozana, arbori întorși cu vârful spre pământ și rădăcina în cerul alburii și o femeie bând, lacomă, clăbucii de spună scaldând în șuvoaie bogate pieptul unui cal. O sută, un fluture... O sută, un fluture...

În timp ce Domnul Pan Domnița, ultimul gnom care-a mai figurat pe pământul Brăilei, dispărea în peretele cârciumii – „trecând, gândi pianistrul, într-un univers paralel, ca avioanele în triumghiul Bermudelor” – Mircea Vajoga simți, pătruzându-i fierbinte în pânțele cuțitul lui Bluză neagră ...

MARIA CUSTURA

De Bobotează, ultima zi din vacanța de iarnă a studenților, Maria Custura se sculă dis-de-minineată și, descoperind că peste noapte se pornise să ningă, parcă dintr-o avuție fără seamăn, fața ușor umflată de somn i se deschide de încântare. „Ninge, ninge, ninge”, rosti cu glas limpede și inima-i tresălta de bucurie. Atât de mult așteptase zăpada, o dorise și o chemase în gând de-a lungul sărbătorilor, încât, acum, era convinsă că ei i se datora minunea intrării pământului în plutirea aia legănată, odihnitoare, plină de taine. Cu nasul turtit pe geam, proaspătă și înviorată, privea merii și vișinii din livadă, care se încununaseră alb și-i lăuda complice: „hai că v-ați dat naibii de frumoși ce sunteți!”. Sub răsuflarea ei fierbinte, sticla se aburi, închipuind doi fluturi. Îi lăsă să înghețe și, înfodolindu-se într-un șal negru, cu franjuri bogați, adevărate cozi de batal, năvăli în cerdac. Curtea largă, prinsă de ger ca-n scoabe

de cei patru nuci crescuți în culturile ei, spre a nu se pierde în clocotul viforului, o întâmpină cu o-ngrămădire de cai și oameni, spre latura de către pădure. Știi pe dată ce se întâmplă: „de Bobotează are loc încurarea cailor; o să mă duc să-i văd”.

Un ciocănit dojenitor în ochiul de geam al odăii părinților îi întoarse gândurile. Ca răspuns, Maria Custura aruncă un cocoloș de zăpadă în cercevele.

– Mamă, aici la noi, la Crucea împușcată, ninge mai înverșunat decât la București.

– În pustietatea asta nici nu-i de mirare.

Răzbită de frig, intră în odaia mirosind a cetină de brad, cornuri de nucă, lapte fiert, zahăr ars.

– Nu-i așa, mamă, că numele meu se împletește nemaipomenit cu ninsoarea? Maria Custura! Alt nume nu poate avea iarna. O să mă mărit de Paști cu Mircea Răducanu, i-am promis, însă numele n-o să mi-l schimb. Mircea trebuie să se supună. Într-o căsnicie, după câte-am văzur pe ici, pe colo, femeia e stăpânul, bărbatul e dogul german – câinele palatelor.

– Nu cred că Mircea o să se-nvoiască. E încăpățânat.

– Că tare mă împiedic eu de deznădejile lui gratuite! Astăzi, în sanie, în drum spre gară, o să-l fac să bea șase pahare de apocalips: două până la fântâna hoțului, două până la Hanul La trei muieri și alte două până la Halta Jugara. Tata să nu se amestece, să-și vadă de bici, de cai și de lupi.

– De nălucirile lor. Că de unde lupi în ultimii ani?

Ruxandra Custura îndrămădea într-un geamantan uriaș pachete cu șunci, slănină, prăjituri, fructe uscate, borcane cu ciuperci. Fața ei triumfiară, slabă, ochii verzi, înguști, gura cu buze groase, roșii, răsfrânte – „mama e încă frumoasă!” – închegau un desen al tristeții. Ruxandra resimțea plecarea fetei ca o durere plină de singurătate – atât Pavel, primul copil, urmând Institutul de aviație din Timișoara, cât și Maria, scriau rar părinților, trimiteau salutări, cereau bani, iar la despărțirea de casa unde se născuseră râdeau nepăsători, fapt care pe ea o seca la inimă. „ei, poate, nici cu gândul n-or fi mângâind aceste pietre... Dar ce fată frumoasă am! Să-i tai obrazul c-un fir de păr și să tot bei tinerețe, tinerețe, tinerețe”...

– Vrei și niște cârnați de mistreț?

– Nu, mamă, nu, ajunge! Vreau să slăbesc. M-ai îndopat în vacanța asta de nu mai încap în nicio rochie. Mă duc la mine să mă spăl și să mă îmbrac.

– Pune-ți un pulover gros și cojocul brodat. I ă-o pentru mine.

După un minut, Maria Custura strigă din odaia alăturată:

– Să nu uiți de cele patru undițe. Îmi place să pescuiesc la copcă, împreună cu Mircea, pe Lacul Herăstrău.

– Îți dau trei undițe, atât. Pe-a patra vreau s-o azvârl eu în ceruri, după ce s-o opri viforul, s-o prind de poale de Maica Domnului, s-o aduc pe pamânt și s-o rog să-l trăsnească pe taică-tu când i-o fi lumea mai dragă.

“O zi veselă, Boboteaza asta, gândi Maria Custura, o să-mi pară rău după ea”.

Auzindu-și pomenit numele, Ion Custura, care, de vreun ceas se învârtea prin tindă, năucit de rugina beției din ajun, bântuit de regrete confuze, gustând, scârbit, ba o gură de afinată, ba una de zeamă de varză acră, care-i sugrumau gâttelejul și-i înghețau măruntaiele, trecu pragul, slut și adus din umeri, un fel de copac jupuit de coajă, și zise, gemând:

– Crăp de greață ... mi-e capul de plumb.

– Izbește-l de pereți, se răsti Ruxandra, sparge-l, fărâmə-l, zdrobește-l...

– Mooor!

– Mori și te-ngrop cu opt lăutari.

– De ce cu opt, întrebă el, privind, oarecum nedumerit, spre fată și nu cu doișpe? Adică nu merit eu să mă petreacă pe drumul din urmă patru acordeoane, patru țambale, patru viori?!

– Opt, se îndârji femeia, formulând o hotărâre definitivă, pentru că atâția ai târât, aseară, pe uliță după tine, opt.

Maria Custura râdea și scutura, înveselită, pomul de iarnă, cu toate globurile aprinse. Ninsoarea, aromele casei, revarsarea mănioasă, dar de rutină, a maică-sii, drojdia de indignare a tatălui, promisiunea unui drum cu sania până la Halta Jugara prin vifornița fascinantă, – simțea de pe acum umărul lui Mircea în umărul ei, intimitatea șubei cuprinzându-i pe amândoi, cărămida caldă pe picioarele lor se

hârjoneau neconținut, vântul, galopul cailor, depărtările îngropând în ele primejdii, fericire, întâmplări nemaivăzute, alegorii, ciulini rostogolindu-se, fântâni surpate de amurguri înlănțuite, sugerând lunecarea spre lumi dispărute – toate se topeau în sufletul ei, umplând-o cu dor înalt. Ochii albaștri îi jucau sub sprâncenele subțiri, buzele groase, roșii și răsfrânte, ca ale Ruxandrei Custura, incendiate de o senzualitate subjugătoare, sorbeau cu bucurie aerul în care mânia mamei, indulgentă, neavând nimic spontan și pocăința, numai în parte prefăcută, a tatălui – „el își dă în petec doar de două, trei ori pe an, iar mama-l urgisește blajin timp de trei sute șajcinci de zile, trei suteșaijșase în anii bisecți” – împlineau în ea sentimentul invulnerabil de ocrotire. „Mă iubesc și nu vom fi străini unul de altul niciodată”.

Ciolănos, cu pielea arsă de vânt, ochii tulburi și părul răvășit, Ion Custura izbi de câteva ori cu călcâiele în podele, să-și potrivească cismeles și vru să încheie pacea:

– Opt îi plătiți voi, patru Ocolul silvic Crucea împușcată, că doar sunt inginer șef.

– Halal inginer șef! i-o întoarce Ruxandra. Dacă se află la județ de pozna de ieri, or să te scoale în picioare la toate ședințele. Untul or să-l scoată din tine.

– Tată, întrebă Maria, mie câți lăutari o să-mi cânte la nuntă?

– Problema trebuie – o discuți cu Mircea. În chestiunea asta el și părintele Cheșereu hotărăsc. Așa e datina: familia mirelui angajează și plătește lăutarii.

– Deci, așa merge treaba.

– Da, așa merge.

– Atunci o să-l oblig să angajeze două tarafuri.

Ruxandra, îndesând cu genunchiul, ca să încuie geamantanul, aruncă, disprețuitor:

– Mută-ți gândul. Cheșereu ...

– Constantin S. Răducanu, traduse fata, ușor înțepată.

– Mai pe scurt: țăpul de popă, completă Ion Custura.

– Da, e cel mai cărpănos țăp de popă de pe terasa Bărgănelului.

Maria Custura luă spusele maică-sii ca o jignire personală.

– Zgârciții au și ei o parte bună: pun în circulație cele mai istețe zicători și proverbe. Mă duc să-mi iau rămas bun de la vecine, de la Anica și de la Voica ...

– La Anica poți să te duci, dar în casa Voichii să nu calci.

– Anica-mi va dăruî crenguțe cu gherghine roșii, Voica, un fagure de miere.

– Nu face să-ți năclăiești deștele în mierea aia; Voica-i o smintită. Astă toamnă, Vasile Podgoreanu, bărbat-su, pentru c-o prinsese, în câteva rânduri, umblând prin marginea pădurii, cu Simion brutarul, a legat-o fedeleș, a tuns-o și a ras-o în cap cu briciul. Iar ea, în loc să intre în fundul pământului de rușine, sau să se-nchidă-n mănăstirea maicilor lipovene din Brăila, a doua zi dimineața a îmbrăcat rochia cea mai bună și, hai în stația din fața magazinului universal, unde o sută de oameni așteptau autobuzele pentru Brăila și Râmnic; și dă-i fâțâială printre ei, cu căpățâna cheală, și plină de scrijelituri, fără să-i pese de râsetele ălora; ce vă holbați la mine ca la urs? pe mine, așa mă vrea bărbatul ...

– Un rahat bărbat-su, mârâi Ion Custura. Un tâmpit, o secătură ...

– Acum chiar că nu mă poate opri nimeni să mă duc s-o văd. Vai, cât o iubesc, nebuna! În locul ei, la fel aș fi făcut și eu. Ba nu, eu l-aș fi înjunghiat pe Vasile Podgoreanu. Astă toamnă, Voica vindea struguri, în piață, la Brăila, iar Simion, nuci ... Fug, fug s-o văd, să-mi spună ea totul.

– Dar nu mai ești un copil, ești studentă, se împotrivi Ruxandra. Ce-o să zică lumea?

– Numele meu e Maria Custura. Numele meu și-al iernii de-afară. Un nume care te apără. Eu și iarna asta suntem deasupra tuturor suspiciunilor și răutăților.

– Vezi, Ion Custura, spuse Ruxandra, cât de repede prinde exemplul răului?

Veselă, Maria Custura sărută în fugă tâmpla mamei, desprinsă o şuviță rumenă din curcanul abia scos din cuptor și, mestecând pofticioasă – „Doamne, tare n-aș vrea să mă fac cât o batoză” – ieși din odaie în mijlocul cerdacului, încercă o piruetă, admirându-și coapsele prelungi, mișcările iuți, armonia lor, apoi, tiptil, deschise ușa spre sălița transformată de Ion Custura în seră, rupse doi castraveciori de pe vrej, ascunzându-i în buzunar și coborî în goană scările alunecoase; noroc cu bara de sprijin, învelită în alamă, astfel și-ar fi

jupuit două rânduri de piei de pe spinare. În pragul marcat de o șină de căruță, un grătar de lemn, un preș înghețat și de așteptarea neîndemânată a pădurarului Caragica Nicoară, cojoc învinețit de ger, cu arma de vânătoare pe umăr, se opri, chiuind. Căinii din curte, înotând prin mormanele de zăpadă afănată, veniră să i se urce cu labelle de piept și să-și frece, lingușitori, boturile pe obraji ei.

– Domnișoară Meluș, zise încet, Caragica.

– Maria Custura! Meluș mi se spunea când mă legănau în copaie. Și de ce ești așa pământiu la față, ai dormit cu falca pe topor?

– Tot veselă ai rămas, domnișoară Meluș, asta-mi place, mă bucură ...

– Exaltată și opulentă ai spus? Ia vezi!

– Ehe, câte urechi și cozi de iepure ți-am adus eu când erai mică! Sute. Uite-așa le azvârleai în aer și găngureai: zbori codiță și întoarce-te cu iepurașul întreg.

– Nu-mi aduc aminte decât de-un pui de căprioară. Mi l-ai lăsat câteva zile și într-o noapte mi l-ai furat.

– I-am dat drumu înapoi în lumea lui. Păi, cum altfel!?

Atinsă de-o undă de mângâiere din trecut, Maria Custura continuă jocul.

– Eu știu de ce stai mult pe-afară.

– Nu, pentru că ai dinți de gheață și la căldură ți se topesc. E povestea noastră de aur.

– Ca și aia când trei inși din Bărăgan, Ion și Meluș Custura, urmați de Nicoară Caragica, treceau Dunărea, în nopțile de la începutul lui mai, ca să fure cireșe din Dobrogea. Oboseai și, la întoarcere, te așezam într-o găleată de pânză și te purtam cu rândul. Cel mai mult, însă, îți plăceau strugurii Alicante pe care, nu știu de ce, îi păstrai în foi de tutun. Tare mîncăcioasă mai erai.

– Duhnești a vin de buturugă! se supără fata.

– Vinul, domnișoară, ține adăpost de vreme rea întocmai ca o căruță cu coviltir.

Maria Custura îl privi, rîzînd. Pe fața lui lucea o lumină colindată de aspirații dureroase. „Presupun că nu fără temei e trist; îmbătrânește”. Și-l văzu, într-o scăpare de secundă, într-o noapte, din

vremuri duse, purtând pe cap o pălărie având înfipite pe boruri zece lumânări aprinse, ca să lumineze ungherul unde patru inși jucau cărți. Scoase și-i dădu un castraveci.

– Trufanda. Mănâncă-l sănătos, dar să nu mă spuî lui tata.

Și se strecură în potopul de fulgi roțiți.

– Domnișoară Custura, îi ceru Caragica, să nu te duci la alergările de cai. Până acum, o iapă și-a frânt piciorul, doi flăcăi și le-au scrântit. N-auzi acolo decât înjurături, blesteme, măscări.

– Mă duc la Anica.

– Bine. Dar poate că nici la ea n-ar trebui ...

Maria Custura se răsuci și-l privi intens în ochi.

Caragica bolborosi ceva neînțeles și pătrunse de-a-ndăratelea pe scările ducând în cerdac. Era speriat. „Ce-o fi cu el?” Nările Mariei Custura se lărgiră. Fără să știe, adulfmea subtilul miros, forța arogantă a veștilor rele.

– Fratele meu Zaur, spuse Caragica, frângând în ea instinctul alarmant, ăla care te-a învățat să tragi cu pușca, îți trimite salutări.

– Mulțumesc, spuse ea, brusc descătușată și se întoarse nu în iarna prosperă a Bărăganului, ci în vara de la Neptun, unde Zaur Caragica, epuizat de tristețe, uscățiv, disprețuitor, patrujinci de ani, zvelt ca o coloană de venin, privește Marea, instalat pe un colț de bancă negeluită, curbată sub apăsarea unui butoiăș cu must și două coșuri de struguri, la Terasa de luni. (Pe o verandă umbrită de mesteceni, blând *Ouzo*, fără rival, un profesor de liceu șlefua poeme:

AMIAZĂ DE VARĂ

*Trece-un cal prin spânzurătoarea luminii,
Stăpânul lui rămâne-n ștreang,*

iar în stânga lui Zaur Caragica, într-o rochie de mătase verde și subțire ca membrana unei meduze, Maria Custura soarbe scânteierea, numai partea ei gitană, subțire și fosforescentă ca o stea de mare sau ca mărtirisirea unui păcat după care vei jindui mereu, a cântecului *Adios compañeros de mi vida*, și împrejur, vara a căzut bolnavă (se stinge, se stinge, melancolică și parcă inutilă, Iluzia), miroase a chilcă, a

scrumbii mărunte, a iarbă arsă de păcură, a soldat trecând peste linia ferată, a foișor luminat de berze, a tătăroaică timidă și lipoveancă mâncând harbuji. Sunt foarte mulți melci în iarbă și adie vântul cu iz de rășină caldă, un hoț de piersici, fugărit de paznicii livezii I.A.S., e huiduit de santinela din turnul grănicerilor de coastă, iar la capătul băncii, opus celui pe care-l ocupă Zaur, o voce molatecă hulește c.f.r.-ul:

— ... La Lehliu, staționăm zece minute în loc de unu ... la Fetești, total aiurea, încă zece minute. De ce? Pentru ca mecanicul locomotivei să coboare și să-i taie o găină nevastei șefului de gară, iar controlorul de bilete să verse în câmpie o pungă de boabe de porumb, mâncare pentru dropii. Neghiobie! Uite — Și pe un genunchi ascuțit apare un ciorap de bumbac îndopat cu sămânță de iarbă — asta le place lor, dropiilor, vreau să zic: sămânță de mohor. Pe toamnă, după ce se scutură buruiana, merită să vii în Dobrogea și să le ademenești; nu aici, unde începe Marea, în stepă, vreau să zic — ce nopți superbe!

În jurul *Teresei de luni*, vile multicolore ... Maria Custura, cu fața irigată de-o plăcere egoistă, se întoarce ușor spre Zaur Caragica și:

— Nu sunt eu fata aceea, domnule Caragica.

— Fată ca dumneata e datoare să se afle mereu în inima unui scandal. Mai ales în inima unui scandal petrecut la Mare.

— Nu poți numi scandal faptul că cinci băieți au dansau cu o fată necunoscută, pe faleză, de la miezul nopții până în zori.

— Nu cunoști vârsta a treia și felul ei de a urî, prefăcându-se că apără lumea, liniștea, viața. Pe mine nu m-a deranjat nici muzica, în tonalitate maximă, nici chiotele băieților. Pentru că eu așteptam scandalul. Eram curios să văd numai ce formă va îmbrăca, fiindcă de zece ani, în cele două săptămâni de îngăduință și tăcere pe care le petrec, în august, la mare, un incident neînsemnat care ia proporții alarmante în mintea celor vârstnici, trebuie neapărat să se producă, urmând legea seriilor, a simțurilor căutând descătușarea din mireasma iodului și a sării, a speranțelor de învoire. Eu și câțiva prieteni ai mei considerăm incidentul un snop de pelin care se furișează în planul odăilor noastre, nevăzut, ca să ne umple inima cu arome amare. Dacă cei tineri ne-ar trăda în patima noastră de aventuri, pe care nu mai îndrăznim a le încerca, lăsând timpul să se scurgă monoton, numai

arșiță, vânt domol, greieri, înfrângerea ierburilor, susurul frunzelor, slueta risipită pe zări a unei corăbii, am rostogoli în suflet, la întoarcerea acasă, o aripă ruptă. Spre cinstea lor, tinerii găsesc totdeauna destulă baligă de cal de Mare ca să sature focul mocnind sub spuză bătrâneții noastre. Scandalul de aznoapte, mărunț și în firea lucrurilor, a schimbat culoarea odăilor și a locatarilor din aceste vile contemplative. O doamnă, care-a omorât un copil cu automobilul și a scăpat de pedeapsă prin protecție înaltă cerea, azi dimineață, să fie evacuați din stațiune toți băieții de la șaisprezece ani în sus, alți care-și înșeală soțul cu șoferul acestuia a telefonat la miliție, somându-l pe comandant să ia măsuri pentru menținerea ordinii, familiile ale căror băieți s-au dovedit vinovați de hărmălaia iscată, amenințate cu izolarea sau cu surghiunul, au tăbărât asupra fiilor rătăciți, să dea în vileag numele fetei și al hotelului unde locuiește. Băieții au refuzat ...

– Poate că numele fetei nu se potrivea cu vara. Și atunci n-are rost să-l dai în vileag.

– Cei cinci au fost trimiși acasă, cu trenul de ora 12,45.

– Mi-ar place să urc în norul ăla care seamănă cu o yolă. Pe trepte de aburi.

– Să trag de sfori și să-l aduc pe pământ?

– Pentru că, domnule Zaur Caragica, sunt nume care se potrivesc numai cu iarna ...

De pildă cu iarna asta, plină mai degrabă de un zbucium solemn decât amenințător; oricum, turmentată de vântul care lovea, soldățește, ușa de la casa Anichii. Maria Custura izbi cu pumnii în tăblii – vântul bușea mai cu putere – strigă, se ismeni la geam: cucurigu! – sărută pe bot o capră scăpată din șopron, amestecă în picioare zăpada vânăta cu umbrele ei goale, și, după ce făcu din prispă un câmp de onoare al degerațiilor, descoperi că Anica, stând cu fundul la lume, frământa aluat pentru cozonaci în bucătăria de vară.

– Maria Custura! făcu Anica, uimită, și brațele ei bălăi, cu coatele îngropate, se înălțară deasupra capului. Să nu faci nici o prostie. (tihna odăii se uimise de sine). Mama mă-si de ticălos! Tu ești fată frumoasă, deșteaptă ... să nu plângi.

– Am venit să-mi dai o creangă cu gherghine.

– Vrei să spui că n-ai auzit?

– Ce s-aud?

– Aznoapte, Mircea Răducanu Cheșereu s-a logodit cu Letiția Oțelea, inginera de la sonde. Grasă și bogată ... Zice pogoane de fân, la Slănic, muntele de sare, două mașini ... O să crape mâncând ... Astă toamnă, când au jugănit armăsarii de la herghelia Jugara, a băgat în ea o căldare de fudulii.

– Mircea? Nu se poate!

– Da, Mircea! ...

(Pauză lungă).

Și se iscă în Maria Custura timp parșiv. Sus, la creasta casei, se năștea ora șapte dimineța, răsărea soarele; jos, lângă prag, o pendulă suna orele unsprezece – soarele apunea? Gherghinele, boabe de lut roșu, sania, trecătoarea lupilor ...

Prin aprilie, cobora din piemontul Râmnicului spre Brăila o căruță cu coviltir de rogojini.

Tatăl către fiu:

– Uită-te-n dreapta, lacul Crucea împușcată. Astă iarnă, în seara de Bobotează, pescarii au scos cu novodul o rusalcă.

VRĂBII-FLUTURE

Umbra zilelor de-atunci nu mai e perfectibilă. Și totuși mă recunosc în ele. Iulie. Bunica Tasica șade pe o carpetă scoasă-n curte, cu coatele sprijinite pe două scăunele, mănâncă smochine tescuite și numără urși; adică tălmăcește vise. Alături, îngenunchiată în praf, dada Măcrina, care, noaptea, a visat unșpe îngeri scaldând unșpe mânji albi în vadul Dunării mici.

– Măcrino, pe tine, aznoapte, te-au lătrat câinii. Eu n-am văzut mânz alb în tinerețe, și tu, hop dintr-odată cu unșpe! Păi nu sunt unșpe mânji albi în toata câmpia. Da-n vis merge; deci, mânji albi, scăldați de îngeri de vei visa, înseamnă că intră în portul Brăila vasul cu măsline grecești.

Dada Măcrina e năpădită de o bucurie năvalnică. Pe vasul ăla lucrează un marinar grec, cu care s-a avut bine, mai demult. De fiecare dată, când vine la Brăila, grecul îi aduce rășină de mestecat.

În dreapta bunicii, pe o rogișină, eu bat un pachet de cărți de joc și ncerc să-mi servesc o chintă regală. Nu izbutesc, o iau de la capăt și, plin de speranță, mușc din aerul cald ca dintr-un fagure. În iulie, suculența luminii atinge punctul din care țâșnesc rebeliunile. O lumină grea, argintie și foarte gustoasă plutește în coroanele celor trei mestecenii sub care ne-am adăpostit, singurii din sat, dacă nu chiar în câmpie. Niște copaci minunați mestecenii, dar în comparație cu salcâmii se lasă prea ușor învinși de viață. Trag o carte. Valetul de treflă.

— Mamaie, cu cine seamănă grăsunul ăsta?

— Cu frate-tu mai mic, cu George. Auzi, Măcrino, ieri l-a suit pe frate-su în spinarea câinelui, i-a legat picioarele cu o sfoară și a luat câinele la bice, vrând să-l facă să se strecoare, cu povară cu tot, printr-o spărtură a gardului livezii.

— Am plătit; m-a croit bunicul cu cârja de frasin.

În clipa aia apare frate-meu George. Este el, de la gât și până la călcâie, dar capul nu i se vede; capul e ascuns într-o oală cu toartă.

— Mă, strigă mamaia, scoate capul din oală, zevzecule!

— Nu pot. L-am vârat în oală ca să mi se dogească vocea și acum nu mai pot să-l scot.

— Te ajut eu.

Părăsesc pachetul de cărți, îl iau de mână pe George și-l duc lângă peretele casei. Miroase a caș întins pe acoperiș ca să-l dospească soarele. Cașul, înconjurat de mănunchiuri de mărar, are culoarea aluatului pentru cozonaci când îi frământă mama cu brațele goale. Peste o săptămână o s-avem făină nouă.

— Lasă gâtul moale, îl sfătuiesc pe George și, brusc, îl izbesc cu capul de perete.

Oala se face tăndări, fruntea lui George sângerează, dar el râde și nu-mi dă voie să sfărâm și buza oalei, care i-a rămas zgardă pe gât. Cedează, cu gândul că, cine știe, poate mai încolo-l duc în lesă. Mă întorc la cărți și trag din pachet un popă; tot de treflă. Îl așez, la distanță de-o palmă, în dreapta valetului (locul dintre ei îi este destinat damei, nu?) și încep să râd: George, la spatele dădei Măcrina, închipuie, călcând pe loc, mersul ei de femeie șchioapă.

– Ce-i cu tine? se răstește bunica, te bucuri ca și cum ar fi spart un rând de geamuri din trupul școlii.

– Am văzut o vrabie-fluture.

– De-atâta căldură, zice dada Măcrina, omul căpiază ca oaia – și scoate din buzunarul fără fund al șorțului negru o sticlă de lichior de coacăze.

– Bogdaproste, zice mamaia, iar dada Măcrina, care nu mă are la lingurică, pentru că i-am așezat două lumânări aprinse la cap, când am găsit-o dormind în cimitir, nu scapă prilejul să mă beștelească.

– Băiatul ăsta, zice, e soi rău. Alaltăieri, oamenii care treieră grâu la batoza din spatele viei lui Lascu-sanitaru l-au trimis cu căruța la Dunărea mică să le-aducă un butoi cu apă de băut. S-a întors vârat până la gât în butoi. Dacă puneau mâna pe el ...

– Tărăboiul, mamaie, încerc eu să schimb cârma, s-a iscat când au dat de George stând ghemuit pe fundul butoiului și jucându-se c-o știucă.

– George! strigă mamaia, cu mânie prefăcută, căci George-i e mai drag decât mine.

– Nu m-au prins în butoi, mamaie, nu te speria – și-ncepe să se-mbrobodească în vorbe nepereche, pe care eu le ascult plin de încântare, ca pe niște unde de sunet fermecat. (Și nicio adiere nu însufletește căldura!).

Și George:

– Tocmai când se pregătea să mă înșface de ceafă și să mă tragă afară de urechi fata lui Neculai Branga, sluga dracului!, soarele a schimbat în aburi alea vreo trei căldări de apă rămasă pe fundul butoiului și aburul m-a ridicat într-un nor.

Între timp, eu așez dama de treflă între valet și popă. Dama asta e fata care-a curs într-o luntre, pe dunărea mică mânând spre Tulcea, la vânzare, cincizeci de butoaie pe care oamenii din satul ei le înecaseră în marginea fluviului, pentru ca apele să le curețe de mirosul de varză acră. Bunciul, care pe atunci era tânăr, a azvârlit cangea, a tras luntrea la mal, a suit-o pe fată pe un snop de grâu și-a dus snopul în casă.

– Tot urcându-mă eu la cer, se laudă George, mi-am julit genunchii pe treptele norului.

Năuceală. Amețeli. Peste lume, stigmatul pelinului. Bat cu deștul cartonul cu chipul popii și zic:

– Seamănă nemaipomenit cu bunicul. A fost hoț în tinerețele lui bunicul?

– Cel mai mare. Hoțul hoților.

– Și de ce nu-l arestau?

– Nu-i lăsam eu să-l bage la temniță. Cu toate că și pe mine mă furase.

– Nu-i lăsați, se amestecă George, fiindcă te ducea la baluri. Cum era la un bal, pe vremuri, mamaie?

– La bal, oricare băiat care venea să te invite la dans se înclina în fața ta și zicea: poftim o floare, domnișoară. Și din mână-i țâșnea o floare pe care n-o avusese acolo.

– Unde-o ținea?

– Nicăieri.

– Și atunci?

– Nu mai puneți atâtea întrebări, sare dada Măcrina, c-o s-ajungeți spioni, vai de capul vostru! Sau măcar unul din voi o s-ajungă. E-he, ce-o să vă mai țiuiie gloanțele pe la urechi! George, care n-o suferă pe dada Măcrina din ziua când l-a pârât pe Aliuță Panait-țiganul pescarilor că le dijmuește, noaptea, vârșele înecate în baltă, iar ăștia, făcând pândă, l-au prins și l-au îndopat cu pește crud, de-a zăcut țiganul trei zile pe moarte, necheză tremurat și începu să cânte, fudul, cântec cu care se amețeau Fusulache, Șterpelache și Vili Gâtilici, elevi la un liceu din Brăila și vecinii noștri:

...Păi, în gură c-o țigară,

Să tragi chiulul pe la gară.

Păi, asta-i viața de elev ...

– Încetează! se răstește mamaia și dă-te mai aproape să văd dacă nu miroși a tutun.

Gura unui copil care a mâncat vreo zece pere din cele vreo câteva sute strânse în lăzi, pentru vânzare, e un complot al miresmelor. Bunica îl sărută, lăsându-i în creștet o pată uleioasă de lichior de coacăze.

– Mamaie, rostește George, fericit ca-nșelat-o, azi dimineață am întrebat o salcie: cum ți-a venit în gând să te faci salcie, fetițo?

– Și ea ce ți-a răspuns?

– N-a găsit timp să-mi raspundă, fiindcă sunt prea scund. Cu Petruș le place lor să vorbească.

– Răbdare, o să te lungești și tu în curând. George surâde bucuros, ca și cum s-ar fi suit cu adevărat la ceruri și s-ar fi întors de-acolo cu un sac plin cu știuci și cu un braț de cimbru violet, care-i mângăiea spiriduşilor.

Tăcere albă. Se aude numai sfârâitul deştelor mele, căutând după asul de treflă. Căldura, pulsând flexibil, a mistuit parcă toată vлага din noi. Capul meu e al unei vrăbii-fluture în care fierbe o bălbăială încâlcită: zilele astea de vară, năucitoare, se duc grămadă într-o altă vară, necunoscută nouă; oare ce le-or fi spunând despre noi oamenilor cuprinși în vara aia de neatins cu viața?

– Povești, rostește mamaia, care, fără nicio îndoială, e vrăjitoare.

Deodată, din linia cu mori a satului se porni o adiere cu miros amar de lișiță friptă (se înbuibau ticăloșii de morari.) Păducelul din fundul curții, slut, strâmb, țepos, chipul decepției, în două vorbe, colcăia de vrăbii-fluture. Zăpușeala ne sorbise toate simțurile și intram într-o părăsire confuză. În această zi ca un puf de piersică, zeii mărunți ai câmpiei, cei cu geniul lacrimii, uneltiră să ne dăruiască un ceas de viață măgulitoare.

– Azi, oftă bunica, se împlinesc cincizeci și cinci de ani de când Petrache a tras cu cangea la mal luntrea în care pluteam spre Tulcea. Pe atunci, ușa casei ăsteia se închidea cu un pui de iepure de câmp și se deschidea cu un miel; hornul se astupa cu un coș de nuci în care se fuduleau două veverițe și-n fiecare geam își desfășura aripile un cocor.

– Tușă Tasică, strigă de peste gard bătrânul învățător Chircan.

E cocoțat în hamacul legat între două crengi ale nucului și-și face vânt cu pălăria. Scorpia de nevastă-sa se leagănă singură, lungită într-o albie, lălăind o melodie nătângă.

– Mi-au fost jefuiți cinci butuci de struguri ananas. Dacă nu puneți joarda pe cei doi pui de lele, o să fac eu să fie amestecați și-n furtul de odoare din biserica satului.

– Cu o încetineală mistică, probabil ca să ne dea timp de repliere, bunica trase spre rogojină o nuia de alun.

Eu și George, între timp, dispăream în podul cu fân. Printre șipcile peretelui larg, îl vedeam pe armăsarul Talaz îngenunchiat la conovăț; o nevăstuică-i împletea coama bogată; iată, deci, cine-l dischisește în fiecare zi și noi nu știam.

– Ia, mă zgâlțâi George de umăr. Mamaia a dat timpul cu cincizeci și cinci de ani îndărăt.

Priveam uimit. Un miel alb, ca un sentiment fugar în urma căruia rămâne doar abnegația speranței, deschide ușa casei, un iepure cu două capete, cel din dreapta, înfundat într-un câmp de lucernă, cel din stânga, într-un pepene galben, ieși fuga din casă pierzându-se în via învățătorului, înconjurată cu sârmă ghimpată în rânduri dese și înalte (chiar și văzduhul de deasupra părea plin de ghimpi), iar în urma lui săltau peste prag, în curte, douăzeci de cocoși.

– Îi cunoști? mă întrebă George.

– Drace! îmi scapă o-njurătură, au înviat cocoșii zugrăviți pe fundul talerelor de lut și cei cusuți cu arnică și mătase în ștergarele de bumbac.

Sunt mărunți, vânoși, uscați. În aripile lor, învolburate nu pentru zbor, ci pentru luptă, strălucesc vedenii de curcubeu; învăpăieri albastre, corbii, violete. Ciugulesc din mers boabe de mei împrăștiate pe bătătură și înaintează în grup compact, conduși de-o durere severă, de-un avânt inconstient spre a se azvârli, într-o năvală suplă, asupra cocoșului din curte care, lovit pe neașteptate, se rostogolește la pământ, ca dovedit de hultan. Cocoșii cei mici îi smulg cele mai frumoase pene din coadă și se duc de le înfig într-o ramă de sidef, alcătuind un evantai pe care-l pun în mâinile obosite ale bunicii.

– Lucrul ăsta trebuia să-l facem noi doi, zice George, cu glasul trecut parcă prin vijelia de mătase și arnici.

Îi răspuns altceva.

– Un băiat din Brăila, îi zic, care-a venit la bunicii lui, pe ulița de la noi, mi-a spus că filipinezii care intră cu vapoarele la Brăila cumpără căței pe care-i mănâncă.

– O, la, la, se plesnește George peste frunte, păi domnului Chircan tocmai i-a fătat cățeaua.

Coborâm pe scara din dos a podului și pornim spre Dunărea mică, să ne scăldăm. Peste creștetele noastre coboară, în ocoale din ce în ce mai mici, două vrăbii-flutur.

Oricât de neperfectibilă, umbra zilei de iulie s-a înscris în noi ca o recucerire a timpului, pe care o datorăm mereu celor bătrâni.

Mergând spre Dunărea mică, George cântă cât îl ține gura:

Eu ți-am închinat bucuria,

Căci în tine m-am încrezut ...

ÎN SEPTEMBRIE

George se oprișe în dreptul porții și striga:

– Mamă Tudorăă, mamă Tudorăă!

În același timp întărâta câinele din curte, trăgând pe-un gard c-un țaruș de scos brândușele.

– Ce-i, mă, afurisitule, se răsti mama Tudora, a dat bengă-n tine de nu lași câinele-n pace?!

– Cine-i bengă? vru să știe George.

– Un drac bălțat.

– Fac cruce cu limba-n cerul gurii și scap de el. Dar câinele-ăla-i răgușit rău. Intru în baltă și-i aduc niște ouă.

– Păi, da, că găștele sălbatice ouă-n septembrie!

– Nu ouă?

– Nu. De ce m-ai strigat?

– M-a trimis mamaia Tasica să te-ntreb dacă l-alde matale s-a legat magiunul? La noi fieb cazanele de azi dimineață și nimic, terci.

– Cu ce face bunica focul?

– Cu stuf.

– Să schimbe focul pe lemne.

– Fug să-i spun.

– Las' că-i spui mai târziu. Vino să-ți arăt pământul fermecat.

– Vrei să mă tragi de urechi, se codi George, fiindcă ți-am furat din grădină niște iarbă dulce.

– Mi-ai furat tu niște căpșuni târzii, dar cu treburile astea ne socotim altădată. Vino.

George se strecură în curte, crăpând poarta, puse la loc zăvorul de lemn și schiță un salut uscat spre câine.

– Dacă nu-ți mai rânjești colții tăi nemernici, când mă trimite bunica să-i cumpăr gaz, ți-aduc un ou. Îl sparg și-l bei din palma mea.

Câinele hăpăi o muscă și puse botul pe labe: învoiala se făcuse. Mulțumit, George porni pe urmele mamei Tudora, pe sub caișii cu frunză galbenă și intră în livadă. Cunoștea bine locul, fiindcă-l prădase toată vara, începând chiar din săptămâna când se pârguiesc vișinele. Nu mai târziu decât ieri, scobise o groapă sub gard și târâse în drum o pepenoaică. În aracul ce sprijină perdeaua de mărar atârna un petec din cămașa lui. „Ce-ar fi să încerc să-l iau?” Făcu un pas, ușurel, spre stânga, dar mama Tudora-l simți:

– Semnul rău rămâne la locul lui!

Și el, ca și cum salcâmi se scărpinau la subțioară:

– Mamă Tudoră, sfinții din icoane au fund?

– Mă, blestematele, cum de nu se scufundă cărarea sub tine?!

– Așa zicea nea Aliuță Panait-țiganu' când am trecut pe sub geamul lui.

– Uită-te pe baltă!

– Mă uit.

– Ce vezi?

– Văd luna. Parcă-i o șuviță de slănină. Știi că-mi vine să râd?

– Și sub lună ce vezi?

Sub lună, pur și simplu, cu toate că eram la mijlocul lui septembrie, ninge cu fulgi mari.

– Ninge cu fulgi mari cât o falcă de iepure.

– Mă, tu ești bolnav la minte?

– Am zis prostii? Am zis iepure, fiindcă fulgii ăia tremură neconținut.

Cu piciorul rupse un dovleac din vrej și-l împingea către tufele de liliac; cu mâinile nu putea lucra, cu ochii alese cea mai frumoasă gutuie ... frumoasă ca luna de miere ... ce dracu-o fi aia!? ... Tăicuță, începu să cânte-n gând, susaiul tomnatec e amar, fluturii sunt o otrăvă pentru leuștean, o să mă gândesc la un pește albastru, o să încasez o mică chelfăneală...și, totuși, de ce ninge când afară e cald?

– Mamă Tudora, ninge fiindcă n-are încotro.

– Cine?

– Un om, un înger, o salcie. Parcă poți să mai știi cine ninge și cine nu în ziua de azi? S-au schimbat lucrurile.

– Față de cine?

– Față de împrejurări.

– De unde-ți vin vorbele astea în cap?

– Le visez cu ochii deschiși. Trestioară ... Nea Miti Bleandă, cu frate-su Taur și cu Constantin Milea.

– Și cu bezmeticul ăla de Ștefan Covache ...

– Pe toți îi știi matale, mamă Tudoră.

– Sunt niște haimanale.

– Cei mai buni pescari și cei dintâi hoți de cai.

– Îți place de ei?

George se dădu un pas îndărăt și, ca un făcut, rupse cu călcâiul un castravete.

– Dacă-mi dai voie, mie nu-mi place decât de bunica și de matale.

– De mine de ce-ți place?

– Fiindcă ai grijă ca să miroase a izmă pe-aici.

– Într-o zi o să rup o nuia pe spinarea ta.

– Merit, pe cuvânt de onoare. Sunt un ăla ... un mucos nesuferit.

– Nu-i adevărat.

– Nu-i adevărat?

– Nu. Uită-te pe baltă și spune-mi ce vezi?

– Pleacă berzele. Și eu m-am prefăcut că ninge. Vrei să le număr.

– Vreau.

George se așeză pe mal, cu picioarele atârând în chipul gărlei și ridică mâna spre cer.

– Ele nu pot fi numărate, mamă Tudora.

– Nici nu-i drept să fie numărate. Ar însemna să le ursești să piară pe drum.

– Hora lor se-ntinde de la răsărit la apus. Stai, dar văd plutind o baltă de buturugă în flăcări.

– Nu, ăla-i pământul fermecat – un plaur mic și rotund, înconjurat cu stuf, iar în mijlocul lui o pasăre mare, un flaming.

– Eu cred că e chiar inima bălții.

– Flamingul păzește inima bălții. Și tu trebuie să mergi să-l prinzi.

– Vrei să-i jumulești penele? Nu ți-l aduc.

– Trebuie să-l am în casă, o noapte, fiindcă inima bălții se mută după el. Ea bate numai atâta vreme cât simte deasupra pământ fermecat, altfel se usucă și apele se mută în alte părți. Vreau să cobor în inima bălții, să mă scald în boarea ei și să văd acolo unde o să găsim noi doi o comoară în toamna asta.

– Dacă-i așa, se bucură George, mâine îl prind, îl îmbrac în cămașă de borangic și ți-l aduc. Îl ascund în cămașă de borangic, ca să nu-mi ardă ochii ...

Și porni spre poartă.

– Mamaie Tasica, strigă George, întorcându-se în ograda lor, schimbă focul pe lemne. Cele mai bune sunt alea de mestecăn, când o să mâncăm magiun, la iarnă, ne vin în minte sitarii.

Mamaia Tasica, bătrână, subțirică, mișcându-se iute, ca inima porumbelului speriat, îl luă pe George de ciuf și-l așeză pe-un scăunel cu trei picioare, sub valul de viță de vie ce acoperea peretele casei dinspre baltă. El îi zâmbi fericit și rămase cu ochii pironiți la strugurii aurii. „Ce bine-ar fi să fiu eu o mierlă, se gândi, aș da o roată până la plaurul ăla și mâine-aș ști din ce parte merită să pornesc atacul”. Dar zise altceva:

– Mamaie, zise, uite la scârbele-alea de viespi cum sparg boabele de struguri. Ieri am uitat un căuș cu pere pe masa din curte și azi dimineață le-am găsit pe toate ciuruite de viespi. Și măcar de-ar da și ele un strop de miere! Viespea, asta va trebui s-o țin minte, este o ființă nefolositoare.

– De ce-ai întârziat atât de mult la Tudora? Mi-a trecut os prin os, așteptându-te.

– Am stat de vorbă cu câinele Tarzan, minți George.

– Ai tu darul ăla să vorbești cu animalele?

– Cu toate jigăniile.

– Și despre ce-ai vorbit cu Tarzan?

– Despre una, despre alta. De-ale noastre. E un câine deștept, dar nu știe un lucru – și nici eu n-am putut să-l lămuresc – nu se știe dacă o cămașă de borangic te apără de farmece. Îți place de el, mamaie, ce-l arde pe suflet? Fugi de-aici, măi Tarzane, i-am zis, mamaia Tasica are o maramă de borangic de înfășori casa pe la mijloc cu ea și tot se teme de tunete. Când plouă, intră în odaia din Crivăț și stă-n genunchi sub calendarul ortodox.

– Tunetul e una, farmecele, alta.

– Așa zicea și Tarzan.

Vântul susura în frunzele rugului de viță. Focul suia limbi albastre pe blănille de salcâm, magiunul bolborosea în călduri.

– Mamaie, toate literele din calendarul ortodox sunt roșii ca boabele de mei.

– Numai alea care vestesc sărbătorile.

– Uite ce frumos asfintește soarele, se miră George. Cel mai frumos se vede asfințitul prin pânză de borangic. Mamaie, îmbrobodește-te cu marama, ca să fii din nou tânără, ca o mireasă-n poeniță.

– Ei, na, că altceva n-am de făcut decât să mă sui în pod să scormonesc în ladă!

„Murgule, căluțul meu, chiui în suflet George, îți voi da mărgaritate la cină! Va să zică trâmba aia de borangic acolo e”.

Se ridică, învârti într-o căldare de magiun cu lopățica de lemn, gustă, dădu din cap mulțumit și zise, apuncând-o spre Dunărea mică:

– Mă duc s-arunc un maldăr de stuf în luntrea noastră. Cine știe, poate bunicul o să vrea să iasă la pescuit la noapte.

– Ia te uită ce băiat vrednic, făcu mamaia Tasica, nu-i a bună cu tine!

George trecu în livadă, dar nu mai făcu un singur pas spre gărlă; furișându-se pe sub gard, ieși în drum prin colțul ăla umbrat de pruni tineri, unde prinsese, astă iarnă, un iepure și se strecură în casă prin ușa din față. În tindă mirosea a busuioc și a caise uscate. Potrivi scara oe gura podului și se cățăără cu îndemănare spre lumea de borangic în care avea să înveselească un flaming de purpură. Sus, încremeni. În pod, mângâiat de razele soarelui, dormea somn leneș un pui de leu.

„Va trebui să mă lupt cu el”, își spuse băiatul și încleștă mâna pe briceag, hotărât să-i sară în spinare și să-i ia beregata. Încet, cu pași veninoși, ca și cum ar fi călcat prin zodii strâmbe, se apropie de puil de leu. Acesta, simțindu-l, se întinse, plimbându-și mustățile și desfășurând o coadă lungă și subțire și în clipa aia George descoperi că puilul de leu era motanul Così al mamei Tudora, venit să bată vânătoare de șoareci în podul casei lor. „Camforu’ mă-ti de vânt năuc”, înjură băiatul, repetând vorbele bunicului, când ieșea la pescuit și se stârnea din senin vânt neprielnic, te spânzur, măi Così, de bagdadie și-aduc în leasa de porumb sub căciuli de șoricea ca să joace pe călcăie, fericiți, în vreme ce tu-ți dai duhul”. Se bucură de idee ca de-un ospăț cu mere coapte-n cuptor. Și, totuși, n-o duse la capăt. Înghăță motanul de ceafă și-l azvârli afară într-o răsuflătoare a podului. Motanul se izbi de-o cucuvea, ghemuită sub sprânceana de lemn de care atârnavă niște struguri puși la păstrare pentru iarnă și zburară împreună pe acoperișul de tablă. Jos, în curte, mamaia Tasica-și făcu cruce, speriată. Bine i-ar fi prins să se afle bătrânul acasă, cu pușca lui cu două țevi.

În pod, George dsfăcu lada cu colțare de fier și tăie din trâmba de borangic o fâșie cam cât un ștergar de mare. Se mișca încet și cu folos. La sfârșit, când închise capacul și se așeză pe el, ca să spargă două nuci rătăcite prin buzunare, nu se știe cum îi veni în minte cuvântul rouruscă, auzit de la un moldovean care băuse niște rachiu la ei. Rouruscă-i zicea omul ăla valului de iederă curgând pe perete, de la streășină la temelia casei, rouruscă, zise acum, de trei ori la rând, George, și dintr-odată, în pod, coborî un fagure de cer și într-un colț al lui o nuia plină cu stele vii, albastre și mari cât prunele. Numai în vârful nuielii îmbobocise o stea ca o floare de mac – cupă roșie adunată pe-un ochi negru. „Ce semn o fi ăsta, se întreba, de noroc sau de nenoroc?”. Înghăță nuiaua, coborî din pod și-o apucă spre gârlă. La vad se întâlni cu o ceată de copii cu care se afla în război, dar ăia nu-l observară și scăpă necotonogit. „Nuiaua, își spuse el, mă acoperă, e vrăjită”. Și ca să se convingă de adevăr, azvârli cu un bulgăre în ceafa unui dintre dușmani. Ăla privi în jur aiurit, apoi se repezi cu pumnii în

pretenii din jur, convins că ei l-au otânjit. George râse și se sui în luntrea bunicului. Asfințitul stăruia violet în zarea câmpiei; deasupra bălții se învăluiau cârduri de rațe și se iluminau miresme. Lovind rar cu vâslele, băiatul mână luntrea spre pământul fermecat. Stuful tămâia apele. Iar vântul, scornit în gropile malului de sub casa lor, umplea balta cu hohote de aur și purpură. *Rouruscă*, spuse din nou George, și în clipa următoare luntrea se izbi de-un grind pe care se aflau patru porcei mâncând pește. Rupeau în colți numai crapi burtoși, bibani, lini, știucă. Unul singur mânca fructe sălbatice. Steaua din vârful nuielii sună ca un clopoțel și toți porceii se prefăcură în porcei de azur împietrit, iar peștii se reîntrunchipară în formele de-nceput și lunecară în ape. Luntrea, cu nuiua înfiptă în cheutoarea lanțului de pe prova, pluti pe cărarea deschisă în stuf, ocoli o insulă cu sălcii plângătoare, se strecură pe un canal strâns între două maluri de tufe de gherghini și răzbi într-un luciul pe care se clădea înserarea. Valuri line, domolite de patima somnului sau a poveștilor. Sute de plauri se roteau amețiți în jurul buturugii în flăcări pe care trona un flaming, păzind inima pământului. Băiatul scoase pânza de borangic și lovi cu vâsla în undă. Vâsla împietri. Și din dedesubt izbucni un glas: „Împărații tătarilor dorm în munții Altai, pe ei îi cauți, băiatule?”. „Dă drumu’ vâslei, raspunse George, ca să nu te pocnesc peste botul ăla de vulpe puturoasă!”. Avea alături o nuiă cu stele și nu-i era frică de nimic. Dar în clipa următoare, flamingul ieși de pe plaurul lui și, călcând pe două panglici de flacăra, porni spre el. Băiatul, înfricoșat, se trase ca într-o groapă în fundul luntrei. Pasărea care păzește inima pământului se opri la doi pași și-i zise:

— Eu știu cum te cheamă și cine te-a trimis. Dar steaua ta te-a ursit să găsești singur comoara pe care-o poștește și mama Tudora. Vei da peste ea, după mulți ani, într-o noapte de aprilie, când ai să arzi zahăr pe plită pentru o fată frumoasă. Va fi într-o noapte când apele Dunării, la Brăila, iau formă de amforă și se adevăresc cu migdalii vântului amar. Toată lumea se va chinui să înțeleagă de unde curge atâta dragoste, atâta melancolie, atâta colț de înjurătură neagră. Acum, în Vârful cu dor al apelor, acolo unde-și scapără amnarul tristețea, zidit

de mâhnire și din vuiet lung de plopi bătuți cu umbră de păsări călătoare, trece, îmbrăcată-n ninsori amăgite, o sanie. Atunci, ape și ploi se vor împleti într-o stare de maci și o stare de clopot îngânându-se cu izvoarele austrului. Și-n rama ferestrei, bogat de singurătate, o să spui: sărutări de mâini prea frumoasei sălcii, să nu mă spuneți privighetorilor c-am adormit cu tâmpla sprijinită-n lună. Ține minte, George: începutul din sânge se numește aprilie; gâlgâie mirarea sub drum deschis prin mărăcinii; se-afundă-n neamul măceșilor, adică din neam în neam de floare, pasărea dulcilor iubiri; plouă cu lotuși; vin din ocoale de cositor numai clipe fără de egal; inima se zbate ca perechea sitarului împușcat, azi în zori, de bunicul tău; curcubeul frânge stânjenei.

– Dar mie mi-e frică să mă scald, primăvara, întâmpină George. Un prost a facut-o, i s-au aprins plămânii și l-a luat bengă, cum zice mama Tudora.

– Ei, tu atunci o să umbli atârnat de-un fluture.

– Când mă atârni de fulgi de zăpadă, mă gândesc cum i-au furat caii bunicului la prima ninsoare.

– În acel aprilie, o să te înalți ca-n dimineăta când ați furat caii ăloră de-au furat caii bunicului.

– Te cred, pentru că, primăvara, eu mă simt vrednic de dat în păsări, în tufe de cătină, în pelin nou. Păcat că n-o să fie și frate-miu Petruș aici, el e, acum, la liceu.

– Înfige vâsla-n val, c-am desferecat-o de blesteme.

Zicând flamingul se întoarce pe plaurul lui și numaidecât se înalță un porumbel roșu care se năpusti în pieptul băiatului și se schimbă într-un semn ce închipuie zborul. Se minună și se întoarce acasă.

Dimineăta, dând să plece la pescuit, bunicul găsi în fundul luntrei un cuib scris cu numele George: litere mici, subțiri – o boare de argint. Iar vâslele atârnavă cu mânerele legate într-o nuia plină de muguri oacheși.

– O să fie toamnă lungă pe pământul ăsta fermecat, zise bunicul, privind răchitele care scuturau în Dunărea mică picături de soare, ca să îndulcească eternitatea.

Cărau pepeni din câmp, cu căruța, până la capul podului de peste Buzău, unde venea să-i încarce un camion din Brăila și să-i ducă la vânzare în Transilvania. Șoferul, fiind plătit la tonă/kilometru numai pe șosea asfaltată, refuza să intre și pe drumurile de pământ. Era în zori. Convoiul, alcătuit din cinci căruțe, se mișca încet pe miriște, de-a lungul bostanei, oprindu-se în dreptul movilelor de pepeni culeși pe rouă. La fiecare căruță lucrau doi oameni: unul apuca pepenii din grămadă și-i azvârlea prin aer, aparent fără efort și descriind un arc suplu, altul îi prindea, tipărind un șir de mișcări la fel de ordonate, și-i rânduia în coșul căruții.

La a treia căruță munceau Vasile Dumitrescu și Gheorghică Șerban. Lungit pe doi snopi de ovăz scuturați, Traian, băiatul lui Vasile Dumitrescu, cu trupul înviorat de somn, sta tolănir ca într-un nor de vrajă, așteptând clipa când taică-su și nea Gheorghică vor face zob un pepene, din neatenție, ca să le strige: aveți grijă, domnule, cum degajați terenul! Cei doi, însă, nu greșeau. Traian îngusta ochii și se întreba cu ce seamănă munca lor? „Păi, și zise, nea Gheorghică, slab și uscat cum e, tot înălța ulcioarele de fum și tata-i descumpănit că nu-s pline cu vin. Cine cunoaște la pepeni buni, atunci când îi spintecă cu briceagul, se bucură ca și cum ar deschide o ladă de zestre”. Simți cum vântul subțire, ridicat mai adineauri de pe Balta Albă, cazuse la pământ. Dispărând, vântul rostea uitarea: „hai, scoateți-vă din minte ploaia de aznoapte, căci a fost scurtă, ia, acolo, o răpăială de-un sfert de ceas, foarte bună pentru somn”... cu burta plină de basme și mohorul atârând de ape proaspete, câmpia se lumina galben în preajma lanurilor de floarea-soarelui.

– Traiane, îl strigă taică-su, hai, sus în căruță, c-o luăm din loc. Sau n-ai chef să mergi? Dacă vrei să mai dormi, te luăm la al doilea transport.

– Sunt gata, răspunse băiatul, căscând și o luă agale spre căruță.

Când urcă în coșul ei, deasupra pepenilor, Vasile Dumitrescu îi zise, puțin disprețuitor:

– Te misti de parcă-ai avea oase-n burtă. De ce naiba târăști picioarele goale pe miriști și-ți ții tenișii atârnați de umăr? Eu, când eram soldat la Buzău, flotila 3 informații, pădurea de frasin, dădeam trenului avans, la ieșirea din gară, o sută de metri și până-n trei sute de metri-l prindeam din urmă.

Traian zâmbi, neîncrezător: „asta numai un lup ar putea s-o facă sau un cerb”.

Vasile Dumitrescu, gras și impulsiv, dar în fond om cumsecade, își născocea, uneori, merite alături cu firea și înfățișarea lui. Traian călcase miriștea cu picioarele goale anume ca să se înțepe la tălpi în cotoarele de pălămidă sau de stuf rămase după coasa orzului și să se enfurie. „Dacă-mi dă sângele-n talpă, îl snopesc în bătaii pe Savu Ionescu ... Ieri s-a plimbat cu Oprina pe baltă, în luntre; la noapte îi înec luntrea la mijlocul apelor”, hotărî el, privind spre căruța din fruntea convoiului, condusă de tatăl fetei. Traian îi scrisese Oprinei: „Înviază fluturii de seara, în rochii spaniole, un vis nespus de drag, vino sub nucul lui moș Neacșu”. Îi trimisese biletul prin om sigur, o așteptase, și când colo, Oprina plecase pe baltă cu Savu Ionescu. „O să te pun la casne, Savule! Intrăm sub podul de peste Buzău, unde-i umbra deasă și răcoare, acolo o să vorbim noi doi... Sunt om civilizat, o să zici, nu mă bat... Nici eu n-aș avea nevoie să sar la bătaie, trebuie să fiu împotriva bătaii, firește, dar câteodată, n-ai încotro, ești obligat să faci tăraiboi și să stâlcești cu pumnul o mutră nesuferită, să spargi și să turtești un nas obraznic. Mai cu seamă când un fals prieten îi scrie Oprinei nerozii de soiul: când te văd, mă simt ca un balcon îngropat în acoperiș însorit, când ești departe, un păcat adolescentin îmi tremură în fundul sufletului”. Unul din noi doi o să dea de dracu!

– Frumos mai miroase pelinul, dimineața, zise nea Gheorghică. Sari jos, Traiane, rupe două smocuri și pune-le în urechea cailor.

– Mie, uneori, când rup iarbă, se destăinui Vasile Dumitrescu, îmi pare rău că nu sunt cal. Cât de fraged sună iarba plină de rouă când o rupi. Zău c-ar merita, așa, un ceas, în nopțile de vară, să fim cai.

„Eu aș vrea să fiu câine”, mestecă Traian, neauzit. Ochii i se opriră pe cei doi copii cocoțați pe grămada de pepeni din căruța din față. Aveau în jur de șase ani și purtau amândoi bluze cu smocuri de cireșe imprimate.

– Fraților, răsese Traian, ați mâncat frunzele și-ați păstrat cireșele?

Cei doi se înfundară sub păturile cailor, unde țineau ascunsă o căciulă cu prune. Cel din stânga își adunase picioarele la piept, cel din dreapta, mai leneș, le lăsase dezvelite – adia o boare de zâne, copilul mișca din degete fericit – și Traian începu, în joacă, să scrie c-o crenguță de pelin pe tălpile pătrunse de seva ierburilor din câmpie numele dușmanului său.

– Dacă mă gădili, pân-adorm, zise copilul, înălțând un pic capul, la prânz ți-aduc un sân de pere văratice.

– Vino, moș Ene și sărută gene, rosti Traian, făcând rotocoale pe tălpile copilului cu crenguța de pelin... Cum te cheamă?

– Jenel Jarca...

„Genele lui Jenel Jarca, pe care l-am prins, în vacanța de iarnă, răsucind țigări groase din foi de tutun, cu care să momească găștele, neștiind că ele nu fumează, ca să le smulgă câte-o pană, pentru Savu Ionescu, iar, la rândul lui, Savu să treacă prin stuful bălții, speriiind graurii și speriiind apoi și vrăbiile de sub streășina unei case cu obloane mereu închise, să i le dăruiască Oprinei și ea să întingă una în cerneală și să scrie, de-a curmezișul biletul pe care i l-am trimis, imnul înfrângerii mele, tot de Savu gândit, nici o îndoială: Simt că desfrunzirea sentimentelor noastre seamănă cu desfolierea pădurilor. Sunt tristă, azi, la despărțire.

Vor fi și zile mai vesele, îți promit eu, Jenele Jarca”.

Ieșind de pe miriște, căruțele se înșirară pe drumul din linia viilor. Aici, vântul nu se îngropa de tot în pământ. Păduceii, socul, boziile de pe margini, corzile de viță de care strugurii, păstrând încă pe boabe picuri de ploaie, se clătinau ușor, legând temeieri de suspiciune în lumea insectelor. Din sens opus se apropia o droșcă trasă de-un cal roib. În coșul de nuiete împletite, căruia i-ar fi stat bine plin cu fructe, îl zăriră pe tânărul învățător Paraschiv Logofătu. Se ducea să vâneze, pe malul bălții, soboli și bizami. Arma, ruptă în două și vârată în husă kaki, o ținea pe genunchi, la butoniera tunicii verzi, descheiate, înfipsese un mac de grădină, roșu cu fulgerări albe. Încălecă malul cu cel două roți din dreapta, salută, riidicând mâna stângă, în care nuiaua pentru pișcat calul se prelungea ca o antenă radio, descusu gura într-un

zâmbet superior ("sunt cel ce-și moaie mâna în sfera patimilor și-și linge deștele cu bucurie") și desăvârși trecerea aceea patetică, silind, când fu în dreptul lui Traian, roibul să se ridice trufaș în două picioare.

– Ai de gând să te împuști astăzi? în întrebă Traian, rânjind, fiindcă și învățătorul îi dădea târcoale Oprinei. Curaj, câine de pripas! îi juli el mândria. Apoi, căindu-și soarta: „I-o fi promis blăni de vulpe și ea, proasta, îi cântă romane”. Pe urmă îi ieșiră din minte și droșca și învățătorul. Sub salcâmii lui David Necula, tătarul Pamir, angajat la herghelia I.A.S. Făgădaru, bătea toba, în ritm sălbatic, pentru ca mânji să pornească în vadurile Buzăului, la adăpost. Timpanele tobei bubuiau asurzitor. În clipa următoare, de la un schit dinspre luncile care se pierd către Siret și Moldova, răsunseră, cântat, două clopote. Sunetele urcau viguros, ca niște pui de uliu, la fel de mânioase și de vinete. Lui Traian îi plăcea mai mult cântecul pe care-l îngâneau clopotele, seara. Dimineața, tătarul Pamir, care amesteca în ceai bulgărași de sue de oaie, le trimitea în ruină, mândru, plin de fantezmele și volubilitatea unor legi asfințite, care îi încingeau inima, incapabil însă să le mistuie înțelesul. Dimineața rostea plin de dispreț, la adresa clopotelor: „s-a-ntâlnit terchea-berchea cu treanca-fleanca! plămânii unui om, știu bine doctorii treaba asta, dacă-i întinzi bine, pot acoperi un pogon de pământ; din plămânii clopotarului ăluia nenorocit, îl cunosc eu bine, n-ajungi să faci măcar o învelitoare pentru tobă”.

– Mare pușlama, păgânul de tătar! zise nea Gheorghică. Biruie clopotele. Meșter de capcane și lanțuri, necredinciosul. (Muindu-se). Auzi, Vasile, am văzut, într-o toamnă, o fată de tătar culegând struguri, pe dealurile Dobrogei. O fac din ochi și-acum și niciodată n-am să pot s-o uit. Îți fura mințile de frumoasă ce era. O priveam năuc, și ea râdea, întruna. Dinți de zăpadă și niște ochi! Nu, n-am mai văzut la nici o femeie ochi ca ăia în care să te-neci și să-ți pară bine că mori. Când sunt vesel, vreau să râd ca ea. Nu pot. Pentru că-s bleg și n-am îndrăznit s-o ating cu mâna. Mi-a fost frică. Suntem proști, când o fată râde nepotolit ni se pare că-și bate joc, că ne umilește. Acum, cine să mai râdă pentru noi, să ne furnice sufletul?! I-am dus cofa cu struguri până la butoaiele în care-i zdrobeau să facă must. De o sută de ori. Eram militar și, dac-ar fi vrut ea, dezertam. Află, cumnate Vasile, că

pe umărul drept simt și-acum apăsându-mă fundul cofiței ăleia. La umărul ăsta drept e umăr tătăresc. Ce-om fi avut noi, Vasile, cu tătarii, în vechime?

– Ei cu noi! Invers curge povestea.

– Măi, ce ochi negri! ... Ce sprâncene bogate! Și purta, dacă vrei să mă crezi, broboadă de borangic.

– Nea Gheorghică, îndrăzni Traian, știi ce-am auzit eu?

– Ia uite-l, trage cu urechea la oamenii în vârstă! Ce-ai auzit?

– Am auzit că, la tătari, cea mai bună mâncare e buza de mânz tocată și tăvălită prin usturoi sălbatic.

– Ai gustat tu din mâncarea aia?

– Nu.

– Atunci de ce vorbești fără socoteală?!

Simulând c-ar vrea să-l pedepsească, Vasile Dumitrescu trosni din bici peste capul lui Traian.

Băiatul tresări, speriat. Dar se stăpâni, silindu-se să pară nepăsător. Arătă spre un vițel din câmpul de mohor și zise:

– Mama lui, ce sănătos mănâncă!

Între timp, în chiliile cerului, logica nopții se rupse, făcând loc unui răsărit de soare neverosimil. Urmărint succesiunea lentă a culorilor – portocaliu, liliachiu, roșu însângerat – Traian Dumitrescu simți că e chemat să ia în primire, ca proprietate personală, și răsăritul soarelui și generozitatea zilei de vară, pe care să nu le cedeze până la apariția stelelor. „Deschideți porțile de lemn, îi venea să strige. Care porți? Și cine să iasă din ele?”. Deocamdată, Dumnezeu care, asemeni unui profesor de geografie, ținuse strânsă sul în mână harta zilei, dădea drumul hărții să se desfășoare și să acopere tabla neagră – a clasei, a lumii – și luna nu mai fu stăpână nicăieri pe ea, ci numai în tipsiile, în petalele lanurilor de floarea-soarelui; o mie de indicii rotunjeau cuvântul bucurie, nu cuvântul, nu, nu, poleiul unei minuni așezându-se în caliciul florilor; minunea se petrecea producând odihnă limpede în ierburi și din ierburi, pe buzele oamenilor: „apucați paharul cel mare și sorbiți lung și păstrați înapoia frunții toată întinderea verii”. Sonoritatea limpede a faraoancelor, sunând la roțile căruțelor, curgea ca un râu spre toate zările; sforăitul cailor; o tuse; strănutul unei vulpi și norii ca trupul unor vulpi jupuite de Paraschiv Logofătu; un strigăt

în grădinile de zarzavat: desfundăți canalele, mă; vântul ... baba Leanca-nebuna, trecând prin pogoanele de grâu de sămânță, cu părul alb despletit și cu o lumânare de negară și păstăile de mazărice (dar nu putea fi adevărat, sau putea?). Răsăritul, evoluând cu epilogul său de mari depărtate – înălțare și moarte, pieire și izbândă – se risipea încet. Dărele de întuneric luau foc albastru. Din turnuri de val, rostogolindu-se de dincolo de închipuirea vie, de dincolo de orizont, care în câmpia Brăilei e doar un pretext de exaltare, urcau mereu alte pânze-n răspândiri albastre. „Luat în parte, se gândi Traian Dumitrescu, nici un lucru nu are prea multă însemnătate, în faptul dimineții, însă, toate la un loc alcătuiesc prietenia lungilor zile de vară”. Sfâșiat ca de arșiță de izvoarele cerului orbitelor de albastru, Traian își zise că intensitatea albastră, prin care te-așteptai să s-arate o corabie (“una care cumpără pepeni”) nu poate fi altceva decât *Dumnezeu în stare topită*. În cazul c-ar exista o asemenea apă pe Pământ, lumea ar intra în ea și ar trece pe dedesubt, de la un mal la altul, ținând ochii deschiși. De bună seamă, peștii din ea știu să ghicească în palmă, algele respiră fluturi de seară în rochii spaniole ...

– Ptruuu? Opriți. Ho, talane, lăstar de cutră, lasă-mă să-ți scot căpițeaua.

– Măi, câte muște pe rana din greabănul lui, săracul! Unge-i rana cu niște creolină. Sau cu păcură.

Convoiul oprise la fântâna lui Ilie Țigănuș să adape caii. Oamenii aprinseseră țigări. Din Roșioru, tatăl Oprinei, scund, negricios, cu umerii lați, fața rotundă, lacomă de petreceri, aduse de la căruța lui și pusese la bătaie un căuș de vișine. În curtea lui vișinii scânteiau de rod până toamna târziu. Traian luă cu pumnul și, sprijinindu-se de scoarta căruții lor, spărgea fructele acrișoare în cerul gurii. În fața stânii din marginea izlazului, de la care venea miros de tizic ars, bălegar și brânză adunată în scoartă de brad (“ăștia au neamuri în munții Râmnicului”), niște copii îngropaseră câinii în nisip și-i întărâtau, întinzând spre boturile lor negre și trăgându-l numaidecât înapoi, un iepure prins pe răzoare. O fetiță călare pe-un berbec, cu palmele încleștate pe coarnele lui ca pe ghidonul bicicletei, încercă, țipând gâlgâit, să terzească din amorteală un măgăruș fumegând nevinovăția posomorâtă, încremenire nepăsătoare,

indiferență strâmbă. „Degeaba te zbați, îi zise-n gând Traian, orice măgar e nătângul domn din apa morților ieșit, vasalul bătei și frate geamăn cu Savu Ionescu”.

Deodată îl pătrunse glasul adânc al lui din Roșioru.

– Nu, fraților, eu cunosc mai bine decât voi ce-i Delta Dunării, zicea tatăl Oprinei. Tu, Gheorghică Șerban, spui că la poligonul de tragere de la Capul Midia soldații împușcau delfini. Soldatul prăpădește tot ce-atinge, asta-i meseria lui blestemată. Doar el, din frica noastră a civililor, trăiește. Pe frica noastră se bizuie meseria lui.

– Îi împușcau din greșeală. Apoi îi îngropau adânc în nisip, să nu se-mpută plaja. Dar noaptea-i dezgropau unii și le smulgeau dinții din falcă, niște ăia mici, ascuțiți, să facă din ei coliere pentru muieri. Am văzut pe-acolo și grămezi de scoici cât gorganele.

– N-ai văzut nimic dacă n-ai văzut sutien cu perle. Dar Roșioru refuza, disprețuitor, informațiile scheletice ale lui Gheorghică Șerban. Trebuie să te duci pe la lacul Sinoe, unde se strecoară el în mare, la Periboina, ca să vezi, nu grămezi, cu munți de scoici. Acolo vin să moară, nu se știe de ce, scoicile de neam japonez. Uriășe. Lucesc în soare ca niște cetăți de oase. Eu cunosc Delta bine. Din golful Glolovița, de la Jurilovca și până-n lacul Musura, dincolo de Sulina. Am un văr, într-un sat, pe un grind. Dacă-i furi cuiva luntrea, acolo, e moarte de om. Vărul meu a pierdut o singură dată o luntre, adică o mahună. Cine credeți că i-a luat-o? Un roi de țânțari. În mahună era o doamnă de la București, făcea baie în apa limpede, scoasă de pe fundul Dunării cu găleata. Vezi, ea nu știa să-noate. Țânțarii au împins-o până la un ostrov pierdut între trestii și i-au supt tot sângele, un ospăț pe cînste. Acum două săptămâni am fost la văr-meu, și-a măritat fata. La masă, carne de căprioară, fugărită de lupi. De unde? îl întreb. Păi, zice, o căprioară fugărită de lupi a sărit în mahalaua mea, ca să se salveze, dar și-a rupt toate oasele. A fost o nuntă ca-n povești. Asemenea nuntă am să trântesc eu în sat la noi, când mi-oi mărita fata.

– Nu-i prea devreme să te gândești la nuntă? Fata ...

– Ehe, fata a trecut într-a douășpea. Într-un an, adică la toamna ailaltă, gata, o mărit. Dacă o ții prea mult în casă, fata rupe malul. Știi ce obicei frumos au în satul ăla de pe grind? În ziua nunții o suie pe mireasă într-o lectică, adică într-un pat de baldachin și opt flăcăi

poartă lectica prin sat pe umeri. Pe lectică, un cocoș cu aripile desfăcute, semn că tinerețea fetei a trecut ...

Când porniră din nou la drum, Traian se instalează în căruță, cu picioarele atârănând peste fundătoare. În timp ce soarele, îndemânat și cu experiență, urca dogorind pe cer, în sufletul băiatului se prelingea o tristețe lăcrimată, între hotarele căreia însă durerea nu-și lăsa spinii într-o ucenicie. Cu umerii parcă dintr-odată mai înguști, cu părul negru, tuns și amestecat cu pieptenele să crească în vârtejuri, Traian înghițea otrava predestinată inconștienței, adică vârstei de șaisprezece-șaptesprezece ani. „Dacă-aș fi avut acum nouășpe sau două de ani, fiindcă știu, sunt ursit să iubesc doar o singură dată în viață, iar toamna altădată încă nu voi fi împlinit optșpe și voi fi numai într-a douășpe!”... Nu isprăvi. Într-un crâng de plop, lângă dunele de nisip înaintând dinspre baltă în câmpie, zări, lunecând, silueta unei fete. Purtând o rochie roșie, cu guler galben, ea se furișă ca o umbră întremându-se din trecerea fulguranță a unui nor prin fața soarelui, în desișul de mlajă, care-o și înghiți, lăsând să plutească, ici și colo, peste coama valurilor de nuiete o fâlfăire portocalie. „Oprina!” își zise Traian, însă fata dispăruse, lăsându-i pe retină doar o dungă de galben clorotic, galbenul crinului de policioară, rupt și uitat sub o lampă aprinsă.

La prima casă din sat — geamalăc legat cu plumb, scară exterioară de lemn vopsit albastru ducând în pridvor — Tudora Lupașcu, sora lui Vasile, le ieși în față, pe buza sanțului în care ploaia așternuse polog de mere și caise din pomii ce mărgineau curtea și, frecându-și mâinile, dădu drumu unui potop de cuvinte, care-i săreau de pe buzele mult prea subțiri pentru fața lătăreață, ca boabele de porumb pe o plită încinsă:

— Frate Vasile și cumnate Gheorghică, opriți nițel căruța și intrați în curte să vedeți ce nici prin cap nu v-a trăsnet de când sunteți pe fața pământului!

„Bunicul”, tresări, înfiorat băiatul. Și alunecă din căruță cu mișcări fluide.

Bătrânul Marin Dumitrescu, în cămașă albă de bumbac, cu pantaloni de in și pălărie de pai de orez, ședea pe un colț al ulucului de zdrobit strugurii rezemat de peretele bucătăriei de vară și prefira între degetele noduroase un șir de mătăanii de chihlimbar. Cu bărbia în piept,

pielea feței căzută și moleșită, asculta, căsnindu-se să se înfurie și neizbutind, cum Tudora îl pâra fiului Vasile și ginerei Gheorghică, opriți la piciorul scării albastre, că, pentru a treia oară în vara asta („a doua”, numără, drept, în gândul lui bătrânul) și-a cheltuit pensia de cantonier ca să-i cumpere babei Codina ca-ra-me-le, bom-bo-a-neee, lan-ter-nă, țuică în-dul-ci-tăă, șter-ga-re de moar-tec...

– Iar acum vrea să se mute la ea. L-am prins când își strângea lucrurile.

Tudora intră în bucătărie și se întoarce cu două geamantane din pai de orez, de o seamă cu pălăria bătrânului.

– Te poticnești, tată, improvizează Dumitrescu o dojană.

– Spune-i soră-tii să tacă, îmi sparge urechile.

– Te poticnești rău de tot.

– Nu acum, în tinerețe m-am poticnit. O iubeam pe Codina și m-am însurat cu Smaranda, Codina n-avea pământ.

– Ți s-au dogit creierii, se răsti Tudora Lupașcu.

– Tudora, se rugă, nea Gheorghică, stai nițel ...

– Când m-am întors din primul război mondial, zise bătrânul, se jucau aici, în poarta casei, vreo cînșpe copii. Nu intra, zise Smaranda, uită-te la ăștia și arată-l pe-al tău, care s-a născut după ce-ai plecat pe front. Mă uit roată și zic: fata asta, și-o scot din cerc pe Tudora. Poate c-ar fi trebuit să arăt cu deștul pe altcineva.

– Tată, reluă Vasile Dumitrescu, dacă nu vii iar la mintea proaspătă ...

– Te punem în lanțuri, completă femeia.

– Doamne, gemu bătrânul, ce ostenit sunt! Ce ostenit ... Ce ostenit ...

– Traiane, zise Gheorghică Șerban, adu-i doi pepeni. I-ai mai de la fundul căruții, să fie reci. (Și continuă, înapoiindu-se în drum cu Vasile Dumitrescu). Ce repede l-ai înfrânt. Nu ți se pare ciudat?

– Dragostea, răspunse Vasile Dumitrescu, e o taină mare numai la tinerețe ...

Rămas în curtea Tudorei Lupașcu, Traian se simți dintr-odată răpus de căldura zilei, epuizată de înțelesuri. Puse pepenii, câte unul, fără gânduri compensatorii – pace, bucurie, îngăduință – (mai apoi se mirase și el de ce procedase astfel!?) pe geamantanele de pai de orez și

urcă pe scară, oprindu-se în dreptul mezaninului. În petecul de vie din jurul casei, mișcată de boarea subțire a dimineții, o elice-și izbea paletele de lemn de o tablă atârnată pe o grindă deasupra ei, și izgonea graurii.

— Cine seamănă zgomote, vara, are vin cât îi trebuie, iarna.

Bunicul urcase lângă Traian. Se luară de mână și se așezară pe aceeași treaptă. Ziua de iulie, ca zvâcnire prelungă a eternității, trăia răspândită în miresme, toate suprapuse în plan orizontal: caprifoiul tămâios, mohorul amar, iarba neagră cu duh de arșită, rotunjoara cu arome de lămâie, iasomia adâncind simțurile cu irealitatea desăvârșită, cu gesticulația fluturilor albi, roșii, liliachii, toți în rochii spaniole. Cei doi ședeau tăcuți, cu spatele la lume. Cu privirea visătoare pierdută-n spații imense — și erau singurele tipsii din toate lanurile de floarea-soarelui acoperind câmpia Brăilei, cu frunza înălțată nu spre discul luminos, din mijlocul bolții, ci întoarse spre locul unde el avea să asfîntească, spre depărtări vlăguite de disperări și suferință. Pentru că, iată ce gândi Traian Dumitrescu: „noi amândoi suntem, în toată câmpia asta de necuprins, două ființe neprotejate de timp la clipa potrivită; suntem doi arbori de pelin scuturați, doi arbori pitici și amari, dar are rost? nu, n-are nici-un rost; nici-un rost, pelinul doarme, pelinul tânăr, pelinul, pelinul peste zare ...”

ROUĂ PENTRU SĂNII

Pentru că, ieri, am scăpătat într-o copcă a Dunării, și m-am întors acasă cu hainele atârând sloi pe mine, astăzi n-am voie să părăsesc odaia, stau și sparg cu ochii dușumelele, poate-oi da de cepul ăla ascuns pe care, trăgându-l afară, lași să pătrundă-n casă o bărcuță de aramă și o vâslă mică de argint. Bunica Trufășița, cocoțată-n vârful patului, caută să afle-n bobi ce soartă-l pândește pe tata, plecat de cu noapte la Brăila, în interes de serviciu (tata e contabil), mama visează peste o pagină de revistă înfățișând două mori de vânt din Dobrogea, iar Zinca, nevasta lui frate-miu George și învățătoarea mea, gătită cu un cojocel de Bucovina, mănâncă bucăți de fagure, mestecând tacticos, parc-ar plimba prin gură mană cerească. Știu ce-i cu ea: vrea să-mi

facă poftă, să-i cer să-mi dea și mie, ea să-mi dea și eu s-o iert pentru zilele când vine-acasă, spunând: Filip cel oacheș iar a luat-o razna, azi ne-a plasat la toți învățătorii câte-o bufniță-n sertarul catedrei. Vai de sufletul lui George câte-o să tragă cu ea! Peste vreun an, cel mult doi, parcă-l aud plângându-și viața: iarnă grea, femeie rea, soba scoate fum, în pod face opturi ștreangul. Așa că n-am nevoie de mierea ei, ceea ce mi-ar trebui mie acum sunt patru puiandri de lup pe care să-i înham la sanie și să ies, tras de ei, la fântâni, când se-aduc caii la adăpat. Aud nechezăturile cailor și urletele flăcăilor, năvălindu-mi în urechi, lupii mușcă... Dar mă opresc lângă prag și-n odaie intră bunicul Tanislav, care-i agronom la pensie. Strângând în dinți pipa îndopată cu tutun olandez, azvârle minănu și tuturor:

– Afurisită vreme, îți bagă boala-n oase.

– Nu cumva stă să ningă din nou? Întreb eu cu răsuflarea tăiată.

– Încă nu, dar când te uiți în crivăț, vine mărunț la coada ochiului. Măine o să fi lumea ta.

– Ehe, zic, înseamnă că țigăncile din Pitulați și-au dat țatele să le sugă berbecii.

Jart!

Trufășița m-a plesnit. Bulboana aia de carne grasă revărsată peste un pogon de mătrăgună. Se cunoaște după mirosul săpunului. Trufășița se spală numai cu lacrimă de tămâioară și când dă, usucă, zvântă, sleiește, bagă miriștea sub brazdă. Cred că-n clipa asta am un bot de biban prins în undiță. Dar nu mă tăvălesc în saramura unui geamăt, nu-i fac eu bucuria asta, o să mă frec c-o nucă de trandafir și-o să-mi treacă. Deci împrumut o mutră fericită. Sunt fericit că și inima Trufășiței, care tânjea după răzbunare, fiindcă-am făcut-o pe surdul când m-a rugat, ieri, să dau o fugă până-n marginea ailaltă a satului și să-i aduc ochelarii uitați la doamna căpitan Zamfir, plutește acum înveluită în stergar de in prin ostroave de biserici.

Dar nu pot să nu observ cu mâhnire și c-un pic de deznădăde că nimeni nu se ridică în apărarea celor obijduiți: mama, care-i în păducel topindu-se în cearcănele stepei, își spune, mai mult ca sigur, că ceea ce-a auzit n-a fost decât o bufnitură de vânt în apele morilor, fiindcă socotește că cele două scatoalce reprezintă prețul minimal pentru

farfuria ornamentală care i-a dispărut de pe peretele odăii (pesemne că ea gândește că poți căra iedului din staul boabe de mei pe muchia satârului!), iar bunicul Tanislav, cu fața roșie și vânătă, în cizme lungi și noi și purtând un costum de catifea, privește în grădină, n-a văzut, n-a auzit, petecul de grâu verde aburind ca norocul pământului de sub zăpadă. Țin la el, fiindcă, vreme de două săptămâni, s-a jucat strâmb cu dalta pe fruntea dulapului, dând la iveală niște struguri de lemn pe care, când îi bate luna prin geam, îți vine să te scoli și să-i mănânci, dar pentru că-i e teamă să-mi ia partea în fața Trufășiței, n-o să-l ajut în veci să găsească ascunzătoarea greierului care nu îl lasă să doarmă. Nu e bine să faci bine omului! Astă toamnă, combinând niște culori ca să fac un basm, am descoperit că nimic nu odihnește ochiul mai înalt decât niște piersici răspândite pe-o fâșie de catifea albastră. Prin urmare, l-aș fi putut lăsa fără o mânecă de haină – și el tace! Ba nu, ca să schimbe aerul ăla plesnind de ura mea scoate pipa din gură și târăște o șuviță de fum pe sub nasul Zincăi.

– Totul e închis astăzi, și cerul și inima Trufășiței și gura Zincuței și Finlanda și telepatia...

Aiureli de oblon uitat deschis pe vreme de viscol. Sau ageamiu din tată-n fiu, cum spuneam noi când un pescar prins de furtună pe Dunăre nu se pricepea să-și scoată barca la mal.

Zinca surâde, parcă-o gădilă la subțiori. E mărunță, ca prevestirea unui cântec – aș pune mâna-n foc că o tobă bate ritmul unui tangou în capul ei chiar și când doarme – și poartă trei șiruri de mărgel de chihlimbar. Soarbe fumul din pipa de porțelan și deodată o văd cum pălește, ochii i se mărgesc, sticloși, buzele groase, se întind livide, gâtul i se înmoaie, ca frânt și cade moale pe brațul scaunului – a leșinat.

– Dumnezeu! face bunicul, îngrozit și scapă pipa din mână.

– Dumnezeu! strig și eu, ai ucis-o!

Cât ai clipi, se răstoarnă lumea. Mama zboară de la masă, ia tâmpilele Zincăi în palme și strigă să-i aducem oțet aromat. Trufășița deschide fereastra spre fluviu și strigă s-aruncăm zahăr pe plită. Alerg prin odăi ca mânat de la spate cu nuiua și pentru că nu vreau să moară Zinca, în timp ce gonesc, izbindu-mă mereu de bunicul Tanislav, care-a

înțepenit în mijlocul odăii, ocărând întunericul olandez, mă jur să nu mai ologesc iepurii cu ciomagul și să nu mai fur gutuile ascunse în sacul cu grâu din hambar. Spre-a întări legământul iau și sărut mâna Trufășiței, uitând că leacul botului de biban crescut în urma scatoalcelor primite pe neașteptate e o nucă de trandafir. Ea nu apreciază gestul, urlă după o toporișcă cu care să spargă nenorocita aia de pipă de porțelan și face asta cu o furie crescândă, fiindcă-a deslușit pe hainele bunicului Tanislav și miros de scrumbie, pe care zadarnic încearcă el să-l alunge sfărâmând în mâini legătura de pelin mai adineauri vârâtă după icoană.

În timp, însă, Zinca, în mâinile mamei și-a revenit; suspinând cere apă. Bunicul Tanislav înnădește vorba cu voință moale, pătrunsă de supunere, despre un pepene cu codița ceruită și miezul lui care trebuie să fie acum mai frumos decât un fazan.

Stau și mă minunez de bunicul Tanislav: cum de-a uitat că peștele rău nu se prinde cu obiceiuri dulci! În loc să facă un pas și să dispară prin ușa deschisă izbăvitor, el cotrobăie în capcanele celui mai arțăgos vânător și nimerește cu mâna drept în gura lupului.

— Ce te uiți la mine ca un golan de rățoi căzut din cârd? Ieși afară!

La strigătul Trufășiței, malul Dunării se îmbolnăvește cu moartea și două râuri de clopote hodorogesc prin zăpadă. Dacă tata ar fi acasă, ar spune: Pustiu. Albatroșii. Nisip. Mersi, mamaie. În locul tatei am rămas eu, și nu știu de ce — poate pentru că mă măncă pielea — cuget cu glas tare:

— Degeaba bați pisica-n casă dacă nu-i bușești una-n fund și când iese pe ușă.

Trufășița dă să-mi spargă-n cap pipa de porțelan, dar încremenește cu mâna-n sus, fiindcă la spatele ei Zinca a rostit, uimită:

— Mamă, a mișcat! Mă lovește cu piciorușele.

Pe dată, mama și Trufășița o înconjoară, râzând, o sărută, o mângâie, o dezmiardă. Pe când femeile se ospătează cu farmecul vorbelor Zincăi, bunicul Tanislav ia ușor pipa abandonată de Trufășița pe brâul sobei de teracotă, o strecoară în buzunar și-mi arată cu mâna fumul urcând din hornul vecinilor. Fum negru de carbune, se furișează

în văzduh fără să se destrame, zvelt ca pisoiul meu Alfons, care mănâncă obleții fără cap, exact cum face Trufășița.

În clipa asta, adus în căderea serii, în odaie intră frate-miu George. Înalt, puternic și vesel ca un vânt tânăr și zornăitor, mă apucă de după umeri și-mi răsucesce păru-n creștetul capului.

– la spune-mi Filip cel oacheș când ești pedepsit respiri de la Est spre Vest sau de la Nord spre Sud?

„la să-mi țin eu firea, hotărâsc, și să-mi aleg cuvintele cu grijă”.

– O să ne jucăm, frumos la vară, îl anunț și arăt spre Zinca.

George se apropie de Zinca, o privește fix, înțelege, fața i se luminează, trupul i se clatină. Dacă cineva, acum, ar trage cu arma-n el, George ar ridica mâna blând și-ar abate glonțul spre grindă.

– Unde-ai umblat? îl întreabă Zinca.

– Am fost să văd câinii lui Tudor Paliu.

George e veterinar:

– Erau bolnavi?

– Nu – sunt numai triști. Tudor Paliu m-a chemat să le citesc în ochi.

– Ce-ai văzut în ei?

– În ochii primului, l-am văzut pe părintele Vârtopeanu, bătându-se în harapnice cu călugărul ăla din Dobrogea pe care-l cheamă ori de câte ori se simte ispitit de diavol.

– Erau băuți?

– Nu știu. Vinul nu se arată în ochii câinilor. Numai strugurii.

– Da, aprobă Zinca, așa este, câinii se prind în lanțuri doar la vie, niciodată la cramă.

– În ochii celui de-al doilea am văzut-o pe colega ta Jenica și pe bărbat-su Lucian.

– Jenico, dă-mi o sută de lei să merg la bodegă.

Jenica arunca grăunțe la găini: pui, pui, pui.

– Jenico, dă-mi o sută de lei.

Jenica mult mai apăsător: pui, pui, pui.

– Jenico!

– Pui, pui, pui.

Lucian a înhățat toporișca și-a început să reteze capetele găinilor. Jenica a năvălit în casă și s-a-ntors cu una, două, trei, patru sute de lei.

– A mai fost și al treilea câine?

– Ultimul. În ochii ăstuia am văzut-o pe țiganka lui Rudolf-moraru, discutând cu doctorul cel nou.

– Ești căsătorită?

– Nu.

– Atunci ai cui sunt copii?

– Ai omului meu.

– Și ăla din burtă?

– Tot al lui.

– Mai ai și alții?

– Mai am doi.

– Tot ai lui?

– Tot.

– Lucrează?

– Omu' meu? Da. E mecanic de moară.

– Îți dă leafa?

– Toată.

– Și de ce nu vă căsătoriți?

– Dacă nu-mi e simpatic!...

La cină, toți ai casei primesc câte-un pahar cu vin roșu. Eu sunt sărit. Trufășița susține că pot să dorm foarte bine, bând doar apă din Dunăre. Inima ei duioasă!

Ca să nu-i dau prilejul de-a-mi răsuci săgeata-n carne, îmi potrivesc coatele pe masă și bărbia-n pumn și privesc cu destulă nepăsare fluturii ce prind chip pe buza paharului. Iar când bunicul Tanislav iese pe verandă să-și fumeze pipa plec după el.

– Ninge, rostește bunicul Tanislav, simțindu-mă alături.

– Altfel se spune.

– Ei, cum altfel?

– Cade rouă pentru sănii, așa se spune.

El râde mărunț și slobozește trâmbe de fum.

„De ce-o fi leșinat Zinca?! mă întreb. Tutunul ăsta olandez miroase-al dracului de plăcut”.

ALĂTURI SE JOACĂ BILIARD

În braseria Riegler, situată la odihna drumului de urcă din Sinaia spre castelul Peleş, arhitectul George Filipescu, având în faţă un ceainic cu vin roşu fiert cu scorţişoară, îl aştepta pe bătrânul Artur Dragomir, vechi prieten al familiei, care, înghesuit de lipsuri, îi propusese, telefonic, ca în schimbul sumei de zece mii de lei să-i divulge numele adevăratului său tată. Surprins de faptul c-a putut trăi în minciună vreme de treizeci şi cinci de ani, George acceptase. Acum, gusta vinul şi asculta îngândurat cântecul comandat de o fată, cea de-a doua clientă din local, la tonomat: Aimez-moi, mon amour, aimez-moi ...Cântăreţul, mai mult ca sigur Aznavour, îţi smulgea cămaşa ca s-o schimbe într-un curcubeu al tinereţii şi-ţi lăsa, ca să te-nveleşti, o flăcără dogorând de dor. Dincolo de geam, pe toată valea Peleşului, ninge. Ca o rupere de mari tăceri căzând. Din salonul de biliard s-auzea pocnetul bilelor de fildeş; două ţăcăniri armonios închegate: carambol. George surâse, unchiul Artur are un descântec aparte pentru bila roşie:

*Bilă roşie de mărgean,
neieşită la Ocean ...*

... Era un om ciudat, bătrânul. La moartea mamei lui George, în semn de consolare, îi dăruise acestuia colecţia lui de fluturi. Sute de exemplare, multe exotice.

„Ninge fabulos şi mi se va dezvălui Adevărul. Nu-mi pare rău de bani, spargerea secretului merită acelaşi preţ ca şi Tăcerea”.

În consens cu aşteptatea lui înfrigurată, pe platanul tonomatului urcase alt disc:

*Prea multă iubire ne smulge carnea
Ce Dunăre neagră!
Şi eu nu ştiu să înot,
Sunt o corabie de hârtie
Şi fluviul curge numai în sus,
Ce nepricepută corabie!*

– Admir bucuria cu care asculţi cântecele ce se potrivesc cu tristeţea ninsorilor vechi. Socotesc însă că textierul putea să fie mai

scurt: tu ești mai mare decât moartea, mă ucizi, dar știi să mă și înviezi; atât.

Scund, într-o scurtă cu guler de lutru, Artur Dragomir luă loc pe scaunul din fața lui George, smulse mâinile din încătușarea mânușilor înghețate, slujindu-se de dinții mici, deși, puternici, ciuli urechile la pocnetul bilelor, întinerind de plăcere pe măsură ce jucătorii nevăzuți. înmulțeau numărul loviturilor în plin, și rosti din nou, rotind ochii mici, sfredelitori, gălbui:

– Sunt în luptă, acolo, doi ași ai tacului. Să nu joci niciodată, George, cu bila albă. Pe ea s-au curățat toți prietenii mei. Bila e cu bob de piper, p-ai-a s-o alegi. Să nu te lași sedus de paloarea târfei albe. Știi cum o cânta colonelul Dan Vinhoverte?

*Mi-ai smintit oasele și m-ai lăsat fără aur,
rostogolirea mea de argint.*

Iar te mint

Și tu iar vei învia

Ieși din drumuri de nenoroc

Piaza mea bună

Piaza mea rea ...

– Eu, fetițo, îi strigă ospătăriței, vreau țuică fiartă. În ulcică de lut, cu patru cești de teracotă în preajmă ... Gust din toate. Așa-mi place mie: să fie bucuria largă.

– Domnule Dragomir, mă schimb, am fost de noapte.

– Eva, se îmbufnă Artur Dragomir, *făcând mutră*. Evușca! Am zis: patru ceșcuțe de lut rotunde și botoase.

– Aznoapte, zise fata, care se vedea că nu mai poate ține povestea numai pentru ea, domnu' Dragomir, aznoapte, când nu mai erau decât vreo câțiva clienți, ca acum, pe la trei dimineața, au venit lupii.

– Aici?! făcu, neîncrezător, George Filipescu.

– Nu, jos în drum, lângă peretele de gheață. Erau cînșpe, i-am numărat și erau sătui, fiindcă se jucau, îi puneau pe cei mai mici să suie peretele de gheață, ăia s-aruncau, zreptăneau cu ghearele peretele ca sticla și cădeau mototol în spinarea celor bătrâni. Era o hârjoană a lor și, poate nu vreți să mă credeți, lupii bătrâni se tăvăleau de răs când le cădeau puiandrii în cârcă. Râdeau, zău. Și ningeă fin, fin. Bogdaproste, doamne, că nu s-a nimerit vreun client întârziat.

– Cele mai ale naibii povești, dragul meu George, sunt poveștile cu lupi. Fiarele, când sunt crude, când sunt simpatice foc. Împăratul cu coroană de solzi de știucă – astea-s povești cu lupi. Dar Vinhovert, care avea cel mai important rastel de pipe și cea mai strălucitoare panoplie de florete și pumnale, s-a bătut o juma de noapte cu doi lupi infometați. Avea sub ordine un regiment la Câmpulung-Muscel, și când l-au atacat lupii venea din comuna Bughea de Jos, de la o amantă. I-a dăruit cu pumnalul de argint, dăruit de mareșalul Antonescu.

– Mi-l amintesc prea puțin, zise George Filipescu – și fața lui era răsturnarea argintiu-brumată a frunzei de tei sub briza Mării: era frumos, acum (de cele mai multe ori se înfățișa dur) un îndrăgostit de vechea lume, frumos ca un proscris.

– Dragă George, Dan Vinhovert era întâi de toate un poet. Mulțumesc, Evușca... pfuuu, rachiul e din Argeș. Dă-mi degetul pentru topaze ca să ți-l sărut. Știi tu cine sunt eu, Evușca?

Sunt împăratul vântului de seară

Sunt singur înapoia mea

Și într-o strună de viară.

Mă izbucnesc de doi mesteceni ...

Uite din ăia de colo: ce învolburați!

O cuprinse de după umeri și schiță câțiva pași de dans, alternând dorința lui vulgară cu avansuri argheziene:

Vai tramvai cu cai frumoși.

Niciodată nu miroși

A trestii și chiparoși?

Sunt chip zidit în câmp cu sănii

Lângă fântână cu pelin.

Ca să mă ningă, ningă, ningă

Și luna martie cu vin.

Eva! Evușca!

Eu cu voi, și voi cu lupii,

Hau, hau, iubirea mea ...

Unchiule Artur, îl întrerupse George, vizibil jenat, suntem aici pentru un lucru mult prea important ca să ne ținem de șotii. Eu – și era înalt, suplu, ochi de înțelept, ton cuprins de porunci înspăimântate –

vreau să întrerupem jocul ăsta care te avantajează. Hai să facem un pas, fără să ne-mpiedicăm pe deasupra maldărului de sute din buzunarul meu.

– Dimpotrivă, George, dimpotrivă. Știi ultima prostie a lui Dan Vinhovert? ei, bine, noteaz-o pe breloc.

Zice:

Fură-mi timpul din trup

Și lasă-mi credința că te vei întoarce ...

Tu, privighetoarea minciunii ...

Nu-i așa că era caraghios? Ofiter, ce vrei! Cu toate ale lui, își iubea nevasta ca un nesăbuit ... Eu știu ce-i în capul tău, acum. În capul tău, îți zici: eu, în orice situație, i-aș fi dat unchiului Dragomir zece mii de lei. Nu găseai forma, așa-i!? Ei, la asta m-am gândit eu: să-ți ofer forma; acceptabilă pentru amândoi, băiete.

– Deci tatăl meu a fost colonelul Vinhovert.

– Vai, vai! Cum poți gândi una ca asta!? Vinhovert era ceea ce noi, bătrânii, numim o supă de bere. Sevastița, maică-ta, îl puneă să cânte din fluier. Dar numai când era îmbrăcat în uniformă de gală.

– Lasă-mă să-l numesc eu pe tata, pretinse George Filipescu. Se numea Alexandru Vasile Irod.

– Mă faci să râd, dragul meu. Și rănești memoria Sevastiției. Ia notă: n-am zis că o batjocurești. Sevastița sprijinea suferința. Irod iubea o româncă stabilită la Paris. Avea, doamna inimii lui, o fermă în Normandia. Aici, în braseria asta, dar în sala de biliard, l-a pus pe colonelul Vinhovert să scrie un blestem împotriva ei ... Rămâne între noi: Alexandru Vasile Irod vorbea franceza fluent, dar era semianalfabet. Îți dau copia scrisorii – nu-ți iau banii pe degeaba.

– Nu mă interesează.

– Păcat. Cuprinde câteva rânduri inspirate, cum ar fi: „cad peste umerii tăi, neștiindu-și prețul, merele Normandiei ... am venit să le fur, te vei lăsa jefuită? chipul meu nedormit veghează în pătratul geamului tău ... târfă dulce, răstignită cu spatele la lume, noi nu ne putem întâlni ca doi oameni, ci mereu, la neasfârșit, ca două tristeți. Vino cu colibița cu două cofe ca să iei apă din vinul meu”. Ei, ce zici?

– Banalități.

– De acord. Dar toate astea sunt pe undeva și chipul mamei tale pieptănându-se la oglindă. Numai Sevastița se pieptăna răzându-și sieși într-un fel care l-a făcut pe Odiviu Corcoduș ...

– Deci Ovidiu Corcoduș e acela.

– Nici pe departe. Ovidiu Corcoduș era un fel de stafie în papuci turcești împodobiți cu mărgele. Clădit din fâlfâieli pe o pereche de iminei. Vânător de corcoduși de munte și nebun de profesie. Scrântitul Dunării, de la izvoare până la vărsarea ei în Marea Neagră, nu prin trei, ci, ăsta e adevăratul adevăr, prin câteva zeci de guri. De Crăciun, în fiecare an, le cânta, la telefon, colinde tuturor femeilor frumoase pe care le cunoscuse. Toată noaptea. Odată – Sevastița petrecea sărbătorile la vila Gaizei de la Timișul de Jos – isprăvind colindele. Ovidiu i-a zis: Sevastițo, dacă mă îngădui măcar o singură noapte în patul tău, voi străbate, pe patine, Dunărea înghețată, din Munții Pădurea Neagră până la Sulina. Ești bolnav, i-a răspus Sevastița, ai sorbit supă de bere. Păi, eu v-am adus rețeta din Suedia, a zis el. Primești? Sevastița a râs și el a luat râsul ei drept semnătură pe contract și a plecat în Germania, unde a întârziat doi ani, fiindcă nu îngheța Dunărea și, om de onoare, nu vroia să trișeze. Apoi a mai întârziat câte un an la Viena, la Budapesta și la Belgrad. Și pentru că înțelepciunea umblă în sandale de sfoară, nu pe patine, s-a întors în țară în iarna lui 1945. Nu se temea de revoluție, smintitul Dunării, și vitejia asta de nebun i-a răsturnat viața. Dar n-a pierit. De frică să nu-l aresteze comuniștii – avusese fabrică de zahăr, în Moldova și una de postav, la Brașov – a sculptat cu mâinile lui un bust al lui Stalin și l-a așezat într-o nișă la poarta căsuței pe care-o primise după alungarea din palatele de pe Calea Victoriei. Treceam, priveam, salutăm și ne intra groaza-n oase. Bustul lui Stalin – în nișa în care-ar fi trebuit să se afle bustul lui Stalin – în nișa care-ar fi trebuit să se afle fotografiile strămoșilor. Bunica lui a murit sub soc și cui i-a murit bunica sub soc, îi lipsește o doagă. Patinele cu care-a străbătut Sulina i le-a dăruit lui Mihai Logofătu Urda, în seara premierei de gală a unei piese de Aurel Baranga.

– Să-mi îndrept bănuielile spre Mihai Logofătu Urda?

– O, nu! Sevastița era ca un copil care izbucnește dintre trandafiri și cere să fie suită pe un măgăruș. Ea era mereu cu o zi înainte, iar Mihai Logofătu Urda, cu o seară în urmă. Actor de geniu, dar e ceva târziu în el ... o împotrivire plecată dis-de-dimineață de-acasă și neajunsă la timp unde ia naștere revolta.

– Dacă el e tatăl meu...

– O-la-la! Stai jos, respiră puțin piper și puțin cimbru și gândește-te că suntem doi lupi care vor să urce un perete de sticlă. Fata asta, Evușca, nu-i proastă deloc. Ignorantă, însă frumoasă și plină de sensibilitate. Uite, afară chiar că ninge ca-n iernile de altădată. Ninge în destrăbălare de ceruri și munți. Și cât de minunat sună bilele de fildeș; facem și noi o partidă? Țuca fiartă m-a revigorat.

– Nu, stăm pe loc; când ninge, parcă nu merită să joci biliard.

– Ba merită al dracului, dar stăm pe loc, dacă așa vrei. Văd cum te bucuri de ninsoare, și-mi amintesc că taică-tu (cel adevărat) îi spunea Sevastiței: „când ninge, semeni cu Maica Domnului”; amândoi erau aproape de Dumnezeu, când ninge. Mihai Logofătu Urda a băut și el binecuvântarea Sevastiței, tot pe vreme de ninsoare. Căci, pe undeva, Sevastița l-a iubit și pe el. O iarnă întreagă, am zburat, toți prietenii în aceeași sanie, prin zăpezile de la Vârful cu Dor. Artist de prima mână, însă lipsit de caracter. Urda. Pe atunci, ca și Vinhoverte, făceam și eu puțină literatură. Sevastiței îi plăcea o povestire, care începea astfel: „În vara aceea, un zeu bătrân, schimbându-se-n demon tânăr, se pripășise la noi în casă. Dormea cu mine în odaie. El nu asimilase din experiența anterioară decât ironia și jocul, eu eram un spic de ovăz blod, plin de dorul de viață”... N-a fost publicată niciodată, am rățăcit manuscrisul ... Kebab! Au kebab,. Vrei o porție? Acum e vremea lui.

Mirosuri orientale li se învălmășeau în simțuri. George Filipescu ceru, odată cu kebabul, vin roșu, un merlot – temperatura camerei, și turnând în pahare, zise:

– Eu, pe Mihai Logofatu Urda mi-l amintesc ca pe omul care se scălda în ospitalitatea casei noastre.

– Phuah!

– De ce-l disprețuiești atât?

– Da de unde! Ți-l explic. Tu ești tânăr. Și tinerețea e ca viața de vie când dă în floare, la sfârșit de mai, plină de bucurii generoase. Când se uita la Sevastița, avea închipuiri: „te văd, zice, într-un fel de-a dreptul minunat”. Și o vedea ca pe un chit sub geană de pădure înverzită; un chit de lemn învăluit, vara, în pâcle subțiri, e ca un ou pus de un copil într-un pahar de cristal cu ape albastre. Categorie, Mihai Logofătu Urda a fost, este și va rămâne unul din marii actori ai acestor vremuri. Ursit să piară și să se nască a doua oară ca să piară din nou. Și să se bucure că piere, aș adăuga. Prin 1954, anul nașterii tale, se încurcase cu o actriță mai în vârstă ca el, dar ce cămuri fierbinți! Merg împreună la mare, la munte, cheltuiesc sume exorbitante (ea juca în multe filme; el, Urda, mai rar) iar la întoarcere, toamna, Urda se căsătorește cu fata unui general. Peste un an, prin iulie, pe năduful cel mare, când Fata Morgana își dă poalele peste cap chiar lângă fereastră. Mihai Logofătu Urda se întorcea acasă, la nevastă, după un chef monstru, unde se serviră până și aripioare de rechin; ai mâncat vreodată aripioare de rechin?

– Nu.

– Păcat. Luptă-te s-ajungi în Asia. Aici, nu vei găsi niciodată mâncarea asta.

Se întrerupse ca s-o roage pe Eva, care apăruse, ieșind din sala de biliard, cu două ghivece cu begonia, să se oprească o clipă în dreptul ferestrei.

– Ce tablou suav, să primești ninsoarea, stând la căldură, între flori! Mulțumesc, Evușca ... M-a melancolizat figura, ține de superbie, de compromisul august al naturii. Tu, George, trebuie să ai oroare de flori, nu-i așa? Pentru că nu împliniseși încă două luni când Tudorel Filipescu a strecurat în odaia unde dormeai doi snopi de crini, ca să le sorbi otrava. Noroc că i-au descoperit la vreme gestul mârșav.

– Treci la Mihai Logofătu Urda, îi ceru George, întunecat.

– Deci, era ora zece când Urda, în frac, pieptănat lins, cu garoafă albă la butonieră, intră în Piața Universității. Atenție, pe vremea aia, în Piața Universității se vărsau cheflii de la Dunărea, fostă Bavaria, de la 6/3 (Șase martie), Rustica, zahamaua Mercur și restaurantul Zissu. În piață, circulația întreruptă: se filma – un film cu acțiune în epoca post

fanariotă, boieri, boieroaice, echipaje, călăreți etc. Urda avea un rol bogat în acest film dar nu și-n secevența respectivă. Obosit și euforic – după o noapte de chef cu actorii te simți purificat de patimi, îți vine să zbori, poți să schimbi macazul vieții – deci, Urda nu ocolește zona filmării, intră ușor prin marginea cadrului și înaintează spre Palatul Suțu. O boieroaică, pe un murg de toamnă frumoasă, îi taie calea. Aparatul îi urmărește. Boieroaica se apleacă în șa, înjură ca birjarii și jap! jap! jap! cu biciușca peste fâlcile lui Urda. El încearcă să se ferească, ridicând brațele, dar regizorul, intuind brusc avantajul pentru film al acestei scene insolite, urlă: nu. Urda, nu fugi! rabdă pentru mine! ... Ce zici?

George Filipescu gustă din paharul cu vin și răspunse, privindu-l în ochi:

– Mi-ar place ca Mihai Logofătu Urda să fie tatăl meu cel adevărat.

Artur Dragomir își miji ochii gălbui, în care scânteia o deznădejde batjocoritoare, amestecată cu silă. Obrajii ușor încinși de băutură îi tremurau. Se ridică în continuare, întări pieptul uscat și rosti îngust:

– Tatal tău sunt eu. Hai, banii!

George avu o împotrivire dureroasă, ca izbit de un blestem. Apoi, stăpânindu-se, vârî mâna tremurândă în buzunar, scoase teancul de sute și-l întinse pe masă, uimit de bucuria cu care bătrânul înhață suma și-o înfundă în buzunarul scurtei lui.

– Ninge frumos, zise Artur Dragomir, al dracului de frumos. Această zi, sunt convins, va rămâne pentru tine mai frumoasă decât toate serbările frumoase la un loc: Crăciun, Paște, Moși, sfinții Petru și Pavel ... și acum te las cu bine.

În tinda cârciumii, bătrânul o cuprinse pe Evușca sub brațul drept, cu stânga smulse orbește din buzunar două sute de lei, i le vârî în sutien și zise:

– Vino să dormi la mine, la hotel Palace, Evușca. Tu dormi și eu te veghez. Dormi goală pe o blană de urs și eu te privesc. Camera-i tapetată cu pluș galben canar, focul arde. Goală, Evușca, trebuie să fii, ca un ou uitat de-un copil într-un pahar de cristal cu ape albastre.

În braserie, cântecul din tonomat urca pe serpentine de mahon: aimez moi, mon amour, aimez moi.

TÂRZIU, CÂND ZĂPEZILE SUNT ALBASTRE

Băiatul se numea Bănică, iar cățelul, pentru că fusese prins de două ori cu botul într-o cratiță, primise porecla: Tocănel.

Era februarie, ninsese o zi și o noapte – acum zăpezile acopereau geamul până la două palme distanță de marginea de sus a cercevelor și ei ședeau în odaie – Bănică în pat, iar Tocănel lângă ușă, vârat într-un ciorap de lână, caruia băiatul îi deșirase laba, transformându-l astfel într-un costum pe care cățelul îl privea cu mândrie ori de câte ori ieșea afară, la aer. Soba frigea – ardeau în ea lemne de brad cu miros de cetină – și undeva, într-o spărtură a peretelui cânta un greier, parcă bătându-și joc de vântul care gonea pe sub streșini, răsucind zăpada și aruncând-o peste coama salcâmlor.

– Tocănel, zise Bănică, ținând ochii închiși, moleșit de căldură, spune-i ticălosului ăluia să tacă!

– Eh, dac-aș ști unde e, făcu Tocănel.

O pasăre trecu pe la geam, atingându-l cu vârful aripilor.

– Parc-a bătut cineva, spuse Tocănel. Cine-i?

– O vrabie. A trimis-o cocoșul de lemn de pe stâlpul porții. L-au îngropat zăpezile, îngheață.

– Și e prietenul nostru, spuse Tocănel. Astă-toamnă, când se culegeau viile, te-ai suit în spinarea lui și te-ai dus să culegi nuci din podgorie.

– Nu e chiar așa, răspunse Bănică, te-am mințit. M-am suit în spinarea lui și m-a dus în luncă, unde s-a întâlnit cu toți cocoșii de lemn din sat. Era lună plină și ei toți ședeau roată în jurul salcâmlui unde-am stat noi o zi ca să prindem iepuri. Erau acolo și douăzeci de cocoși-puișori, iar cei bătrâni voiau să-i învețe să zboare. Țștia micii sunt foarte proști, dau o dată din aripi și cad pe pământ. Cocoșul nostru mi-a zis: „Bănică, te-am adus până aici și dacă vrei te ridic până la nori, unde plouă mereu, ce vezi acum să nu spui niciunui om, juri?”. „Jur”. „Bine”, a zis el, și atunci a venit la mine un cocoș bătrân, ăla din

poarta lui nea Lache Petcu, care are multe pene roșii și coada albastră, a desfăcut aripile și mi-a zis: „Bănică, ia puișorii noștri în sân, urcă-te în salcâm și dă-le drumul”. M-am suit și scoteam câte unul din sân, îl țineam în palmă o clipă și pe urmă îl aruncam ușor în aer. Jos, între niște tufe de cătină, cocoșii bătrâni puseseră un polog cu grăunțe – și puii se căzneau să ajungă acolo și nu mai picau ca bolovanii. Era lună și ei toți erau vii, că pe lună, când doarme toată lumea, prind viață și se duc de la o poartă la alta să mai schimbe o vorbă.

– Dar la nori ai ajuns? se interesă Tocănel.

– Nu s-a putut. Tot cerul era albastru și nu se vedea nicio urmă de nor. O să mă duc cu el sau cu albinele din livadă, care au un coș mare pentru cules miere și câteodată iau și ele câte un băiat și-l poartă din floare în floare și-l duc până-n nori, unde beau apă.

– N-o să te duci, pentru că și pe ele le-a astupat zăpada, spuse Tocănel. Nici eu, da' nici tu!

– Ascultă, se-nfurie Bănică, o să-ți dau vreo două peste bot.

– N-ai decât. Dar să știi că nu mai vorbesc cu tine, am să vorbesc numai cu căteii.

– Și eu am să te trag de zgardă, în zăpadă și-ai să degeri.

– Până una-alta degeră cocoșul. Și nici albinele n-o duc mai bine.

Ai vreo idee cum să le salvăm?

– Da, zise Bănică, intră sub pat și dă-mi roțile de la căruț.

Tocănel se strecură sub pat și rostogoli roțile în mijlocul odăii.

– Greierul e aici, se auzi vocea lui, ce fac, îl plesnesc?

– Lasă-l, răspunse băiatul, ne răfuim noi cu el mai târziu.

– Măcar să-i cârpesc o lăbuță, ceru Tocănel.

– Lasă-l, domnule, când îți spun și ieși afară!

Tocănel se supuse.

– Apucă roțile, zise Bănică. Eu ridic soba și tu fixezi roțile dedesubt. Așa făcu el opintindu-se, ai grijă să nu-ți cadă vreun bob de jar în blană.

Bănică ținu soba în brațe și Tocănel îi puse roțile. Când sfârșiră, băiatul era roșu de atâta chin, iar Tocănel se trase lângă perete și căscă gura ca prostul.

Bănică luă vătraiul și făcu semn să i se dechidă ușa. Înainte de a scoate soba afară, se opri un moment și zise:

– Hei, ticălosul ăla care cântă mereu și-mi strici somnul, dacă vrei să n-o pățești, vino cu noi!

Dându-și seama că n-o să-i fie moale dacă se ascunde, greierul veni țopăind și intra în buzunarul băiatului.

– Gata, spuse el, și împinse soba cu vâtraiul în tindă și de acolo în curte. Zăpezile înalte cât malul, întărite de ger și de vânt, începură să sfârâie și să se înmoaie.

Bănică, fără să-i pese că deasupra se zbătea hohotind viscolul, împingea soba spre livadă, și-n urma lui rămânea o cărare adâncă, pe care venea Tocănel fluturând din coadă. Ajunse la stupi – aveau zece – și-i încălzi pe toți, iar lângă cel așezat în coasta gardului de mărăcini se opri și-i spuse lui Tocănel:

– Aici țin ele coșul cu care o să zbor în nori. Dacă o să m-asculți mereu te iau și pe tine. Trebuie să nu te mai legi de vrăbii, iar când îl vezi pe motan că s-apropie să le ia în gheare, sări în cărca lui și bagă-l cu botul în țărână.

De la livadă trecură pe la staulul oilor și se îndreptă spre poartă. Din trupul cocoșului de lemn ieșea în lumină numai creasta. Băiatul îngenunche și răscoli jarul din vatră. Valul de căldură care se revărsa făcu să cadă gheața de pe stâlpi. Liberat din strânsoare, cocoșul desfăcu aripile, le plesni puternic pe trup și cântă cocoșește. Din lungul uliței îi răspunse, cu glasul gros, bătrânesc, cocoșul lui Lache Petcu. Iar în același timp se porni să țârâie și greierele ascuns în buzunar.

– Cocoșule, pot să-ți spun o vorbă? întrebă Bănică, dar cocoșul nu răspunse și el înțelese că acesta se ferea de Tocănel și se întoarse în odaie, ducând și soba cu el.

Îi desfăcu roțile și, obosit, se culcă. Târziu, când se trezi, Tocănel moțăia încă după ușă, sub mătură, iar greierul cânta sub pat. Privi pe fereastră și văzu că se luminase. Ningeă – o ninsoare deasă, bătând în albastru – și sub perdeaua de fulgi văzu cărarea tăiată de el, către poartă, și cocoșul de lemn care se rotea într-un picior. „Ehei, zise el, ce-o să mai zburăm noi doi când o ieși luna plină”.

Se ridică în coate și se răsti la cățel:

– Tocănel! Trezește-te, trebuie să ieșim cu sania.

– Acum?

– Chiar acum. Și să nu-i spui mamei c-am scos soba în ger. Dacă te prind că trâncănești, ai de-a face cu mine. Asta am spus-o și pentru ticălosul ăla de sub pat.

DESCOPERIND RÂUL

Vara. Amiaza juca în câmpie, un joc ciudat, leneș, încălțit. Râpele din malul râului, coapte de căldură, scânteiau gălbui.

În vad la râu, bunica Peraschiva spăla rufe. Le înmuia în apă clătindu-le, le întindea pe un pietroi și le bătea îndesat cu maiul. Lângă ea, clipind iute sub pulsațiile fierbinți ale soarelui, Bănică se prăjea în nisip. Avea un cap ca de ied, cu păr blond, nepieptănat și tăpile murdare de suc de merelor pe care, noaptea, le scuturase vântul. În zori bunica Paraschiva adunase merele într-un coș, iar el se suise cu picioarele pe ele, nevăzut de nimeni, le tocuse și le vărsase în ulucul porcilor.

Acum, stând lungit pe spate, număra loviturile pe care le da bunica Paraschiva și mânca o felie de pâine unsă cu magiun de struguri. Mesteca plictisit, încercând parcă o deznădejde a mâncării, la fel ca și taică-su azi dimineață, când, Bănică, stând rezemat cu coatele și bărbia de marginea bufetului vechi, scos în curte să-l repare lemnarul, își făcea socoteala cum să obțină plăcile de alarmă din urechile ciubotelor pe care le încălța maică-sa ca să nu se înțepe în miriște.

- Vrei să înhați plăcile alea, îl ghicise taică-su. Mută-ți gândul.
- Dacă mi le dai, le pun în urechile câinelui.
- Ieri ai vrut să-l spânzuri.
- Da, fiindcă e prost.
- Pe ce se cunoaște?
- I-am pus zgarda cu colții de fier și l-am trimis să se bată cu câinii de pe ulița ailaltă. Dar el n-a vrut, e fricos.
- Nu e dat la lup. Trebuie să se bată întâi cu lupii.
- Știu.
- Toate le știi, dar nu spui nimic. Zi, unde sunt alea trei cutii de cremă?

– Le-am făcut închisori pentru greieri.

– Aha! După greieri te târai, ieri, de-a bușilea, prin tufele de nalbă din fundul curții. Ai prins mulți?

– Am prins șase, pe urmă patru, și pe urmă încă șase. Sunt mulți?

– Sunt destui. Mă gândesc că ai prăpădit o lumânare întreagă să faci cocoloașe de ceară. Sau ai mușcat din toate lumânările din ladă câte o îmbucătură?

– I-am prins cu o lăcustă. Am legat-o de mijloc cu ață, ea se ducea în gaură, la fund, și mi-i aducea în gheare. Crezi c-o să iasă scandal cu lumânările?

– Iese. Precis iese. Și când te-o înșfăca bunică-ta Paraschiva, să nu vii la mine să te descurc.

– Poate că nu iese scandal. Bunica Paraschiva zicea că lumânările din ziua de azi nu mai fac două parale. Pe vremuri, cică, îți era mai mare dragul să înfiți o lumânare la căpătâiul mortului.

„Orice-a zis atunci bunica Paraschiva, tot o să mă bată, se gândi băiatul. Mă bate și după aia mă pune să toc drăcilă pentru curci. Nu-i nimic, bine că am trei cutii cu greieri; la noapte le dau drumul în odaie, după sobă, și ei o să-mi cânte până la ziuă”.

Întinse picioarele și răcoarea apei îi pătrunse plăcut trupul. Dincolo de râu, pe islazul cu iarbă cafenie, uscată de vânt, doi cai se băteau de muscă. Fiindcă ședea culcat, caii i se păreau mici, cu picioarele scurte, și-i veni să râdă când îi auzi sforăind. Mai sus de el foșnea un izvor care se vărsa în râu printr-un jgheab de lemn. Două fire de izmă se împleteau deasupra lui – și oamenii îl numeau „izvorul cu izmă”. „Aici vin peștii să se îmbete”, se gândi băiatul și se sculă. (Pe izlaz, caii crescuseră și ei și se îngroșaseră.) Se gândea că vreo știucă sau vreun crap, ispitiți de șuvoiul de apă rece, o să încurce drumul și o să urce pe jgheabul de lemn. „Trebuie să fiu acolo, își zise Bănică, și să-l prind.” Socoteala era limpede: în clipa când peștele se avântă spre gura izvorului, el astupă jgheabul cu un bolovan și – aletuia, domnul meu, poftim în tingire!

Cel mai mult i-ar fi plăcut să pună mâna pe vreo ochișoară cu guler de solzi albastrii.

N-avu noroc. Șezu neclintit, lângă izvor, timp de un sfert de oră, dar nu-i pică nimic. Peștii, oboșiți pesemne, dormeau, tăvăliți în nămol ca purceii.

Dezamăgit, coborî din nou la bunica Paraschiva și văzând albia care se rotea goală, lângă mal, se urcă în ea și o clătină, ținând strâns cu mâinile de marginile ei. Aplecându-se, albia ieși ușor pe firul apei. Bănică, ațâțat de legănarea înceată, răsă ascuțit, parcă i s-ar fi rostogolit un clopoțel din gură, bunica Paraschiva nu-l auzi și nu-l văzu, și el începu să plutească la vale pe râul însorit. Întâi i se făcu frică și închise ochii, pe urmă, uitând de orice primejdie, desfăcu pleoapele și privi în jur, uimit de lumea necunoscută în care pătrundea. Un timp i se păru că apa stă pe loc și că malurile curg îndărăt, ca două râuri pe pământ. Malurile curgeau pe sus, dar curgeau și pe dedesubt, prin apă, târând cu ele chipul unui mânz intrat în vad, plopilor din poiene, cu umbrele lor alungite și două movile de pepeni, clădite la capătul unui drum de țară.

Râul coti, îndepărtându-se de sat și intră în câmpie. Pe sus, trecu un stol de porumbei și băiatul din albie, așezat în genunchi, se gândi că au plecat să caute boabe de mei.

– Ascultați, le strigă el din urmă, să nu zburăți dincolo de soare, că sunt ulii mulți și pisici. Dincolo de soare e și casa vântului.

Deodată simți în nări miros de dulce, amețitor, răcoros ca al apei, dar mult mai puternic. Câmpia, de amândouă părțile râului, se pierdea într-o clătinare verde spre fundul zărilor. „Ce de iepuri trebuie să fie pe aici, își zise Bănică, o să vin odată cu câinele să-i prindem. Dar mai întâi trebuie să duc câinele ăla la stână să se bată cu lupii și să se facă rău”. Mirosul acelor ierburi înalte și verzi, ușor aplecate de vântul amiezii îi era cunoscut. Tot așa mirosea și taică-su, alaltăieri, la întoarcerea din câmpie. El sta pe rampa porumbarului și-și făcea de lucru cu undițele. Pusese momeală în cârlige pentru musculițe, aruncase sforile pe arie și ținea vergile sub picior, așteptând răbdător să se apropie vrăbiile, care veneau să fure din mâncarea găinilor.

– Te distrezi, spusese taică-su, așezându-se alături.

– Da, de o săptămână tot fac asta. Dar am niște undiți păcătoase. Ia tu un ac și îndoiește-mi la foc una, pe cinste.

– Hei, tu, a strigat bunica Paraschiva, lasă-l în pace pe tata, că-i obosit, a săpat toată ziua în brazdele cu măghiran.

„Va să zică, îşi spuse Bănică, ierburile astea care te ameţesc se cheamă măghiran”. Descoperirea îl înveseli pe băiat. Îşi spuse că pentru la iarnă o să facă o măturică de măghiran, ca să miroase casa frumos dis-de-dimineată.

Se iviră dintr-odată arcadele unui pod. Albia, abătută de curent, se izbi ușor de pilonul din mijloc. Auzind deasupra, pe pod, uruit de motoare, băiatul se prinse cu mâinile de o bară de fier. Trecea un convoi de camioane și trupul podului vibra, undele ecoului amplificându-se pe ape. „Sunt grele, îşi spuse băiatul, cară sacii cu grâu de la arie”. Sus, pe unii din pereții interiori ai podului, vopsiți în alb, văzu, desenată cu cărbune, o luntre cu un om în ea. „Dacă era o barcă adevărată, o coboram pe râu și plecam cu ea”. Îi plăcu tare mult felinarul atârnat de botul bărcii, care era mai frumos decât acelea făcute de el din pepeni scobiți.

Camioanele se depărtaseră, Bănică, însă, tot se mai ținea cu mâinile de barele pilonului. Privea mulțimea de pești subțiri și iuți care fulgerau prin apă.

– Nu-i bine să stați la umbră, hamsiilor, le zise el. Mai în sus ziua e plină de soare și miroase a maghiran.

– Zicând asta, băiatul dezlipi mâinile de pe bară și albia porni din nou la vale. În dreapta, pe un dâmb, se înălța un turn cenușiu, cu aripi de lemn, care se învârteau leneș. „Moara veche stă degeaba”. Ajungând în dreptul scocului rupt, acoperit de mușchi, privi moara mai atent și zări în tocul ferestrei de sus un berbec, cu clopot la gât, cu coarne lungi, răsucite. Avea o înfățișare bățăioasă, dar asta nu-l înfricoșă pe băiat. „Eu sunt pe apă și el nu știe să înoate”. Se umflă în gușă, îl fluieră și apoi strigă:

– Ticălosule, ce-am să-ți mai trag eu două peste bot!

Lângă un pâlc de arini Bănică văzu că râul se desface în două – o parte apuca printr-o pădure de sălcii și plop, cealaltă intra în câmpia îngustă și domoală. Acolo unde apele pornesc pe două mătci, se scâlda, singură, o rață de baltă. „E din negură, se gândi băiatul, a trimis-o zâna apelor să mă întâmpine”, și suci albia pe gârla dinspre

câmpie. Împrejur, într-o scăpărare amăgitoare, se frământa apa morților. Rața vâslea, se cufunda în adâncuri și iarăși apărea, desfăcând și scuturând aripile.

– Hei, o strigă Bănică, dar pasărea nu răspunse – și el înțelese că nu are voie să vorbească. „Dacă vorbește, zâna o schimbă pe loc într-un bolovan și se duce la fund”.

Pe mal, în lanul de floarea-soarelui, cu tipsii galbene, roiau albinele. Zborul lor se închea într-un cântec subțire, stăruitor, dulce ca o făgăduință.

Deodată, râul începu să se lățească și luă forma unui lac pe care pluteau cârduri de găște. Albe, de parcă ar fi purtat între aripi un val de viscol, păsările înotau gălăgioase între malurile joase. În fund, un perete de pământ bătut cu tăvălugul oprea curgerea râului. „Țara poveștilor”, își spuse Bănică și văzând că albia lui nu mai înainta, bătu apa cu palmele, ținând brațele țepene și lunecă spre malul acoperit cu căsuțe de lemn și ocoale încercuite cu plase de sârmă.

O fată care mânca la umbra unui salcâm, zărindu-l pe băiat, se apropie de marginea lacului, cu un ștergar în mâini și strigă uimită:

– Bănică!

Băiatul nu se miră că fata-i cunoaște numele – în locul unde ajunsese se putea întâmpla orice – și strigă la rândul lui:

– Spune-i, te rog, gânsacului ăla mare și gras să treacă în spatele albiei și să mă împingă la mal.

Fata păși în apă, udându-și poalele rochiei, îl înfășură pe Bănică în ștergar și-l ridică pe umeri.

– De unde vii? îl întrebă, punându-l jos în iarbă.

– Ehei, făcu băiatul, vin tare de departe. Umblu de mult și am obosit. Unde sunt aici?

– La crescătoria de păsări. Bunica Paraschiva știe că ai plecat cu albia?

– Eu n-am vrut să plec, m-a furat râul.

– Bine, zise fata, o să te duc eu acasă.

– N-ai cum, fiindcă nu știi unde stăm noi. Și nici eu nu mai știu, spuse el și înlemni pentru că văzuse un berbec ieșind dintre porumburi.

Berbecul semăna leit cu cel din fereastra morii de lemn și se apropia de ei cu capul în pământ, în mijlocul unei turme de vreo douăzeci de miei.

– Te-ai speriat? întrebă fata. Vorbește-i liniștit și n-o să-ți facă nimic.

– Păi nu înțelege, răspunse băiatul. Cum să vorbesc cu el dacă nu-i om?

– Încearcă, zise din nou fata. Ascultă, berbecule, urmă ea spre berbec, Bănică vrea să se joace cu mieii tăi, îl lași?

Berbecul se opri, proptindu-se zdravăn pe picioare. Băiatul râse strâmb.

– Apucă-l de coarne, îl îndemnă fata. El crede că ai venit să-i furi mieii.

– Nu-i fur, berbecule, zise băiatul numai motanul nostru fură. Duminică, bunica Paraschiva a tăiat o găină și a pus deoparte, pentru mine, rânza și ficatul, dar până să vin eu, motanul le-a înhățat. Și nu l-am bătut. L-am încălțat în coji de nucă, atât. Tu, urmă el din ce în ce mai îndrăzneț, îmi ești drag, să știi. Dacă vrei, îți dăruiesc clopoțelul de la sania mea. E galben și are limba subțire, cu o bobită de plumb în vârf. Măine ți-l aduc. Sau, poate, vii tu la noi și-l iei. În malul de sub casa noastră curge un izvor cu apă rece. Acolo, află tu, o să prind eu odată o ochișoară pe care să mi-o prăjească bunica Paraschiva.

Berbecul înclină capul a mulțumire adâncă și se retrase, tăcut. Bănică îl așteptă să se depărteze, apoi desprinsе trei curele de la șorțul fetei uitat sub salcâm, și începu să-și împletească un bici.

În amurg, fata porni spre sat. Istovit de nemaipomenita lui călătorie, Bănică adormi în brațele fetei și visă că gonește într-o trăsură la care sunt înhămați patru iepuri.

CAII ALBI DIN ORAȘUL BUCUREȘTI

– Bunicule, zise băiatul, vreau să știu și eu cât de largă e ninsoarea. E cât orașul București?

Erau în curte, pe marginea râpei (bunicul tăiasе o oaie și o jupuia) – dincolo de râpă era câmpia și zăpada, pământ și zăpezi

curate, și pe această întindere de zăpezi care nu sfârșea nicăieri se zbătea, răsucită de vânt, ninsoarea. Erau numai ei doi, oaia tăiată, atâtnată în crăcanele unui salcâm gros, și un câine care se învârtea pe aproape, ațâtat de petele de sânge roșu și de mirosul de carne.

– Da, zise bunicul, cred că e cât orașul București. Împinge butucul ăla, ceru el apoi, vreau să despic oaia.

– Eu n-am văzut niciodată orașul București, spuse băiatul. Ca să fim cinstiți bunicule, continuă el, amărât, eu n-am văzut nici un oraș, n-ați vrut să mă duceți și-mi pare rău. Pentru voi eu nu prea contez, ăsta-i cuvântul. Voi toți vă gândiți că eu sunt mic și mă siliți să mă culc devreme. Aseară, eu știam că o să vină viscolul, vroiam să-l privesc, nici un viscol nu trebuie să-ți scape fiindcă pe urmă ți-e dor de el ...

– Era târziu, spuse bunicul. Și pe urmă aveai cizmele ude.

– E greșeala mea, aici ai dreptate, toată ziua de ieri am stat afară și pe deasupra am uitat să-mi ung cizmele cu grăsime, dimineața. Sunt cam uituc, ce s-o mai lungim, și, cred, sunt și rău la suflet: nu trebuia să mângălesc cu cărbune peretele casei. Dar pur și simplu mi-a venit așa să desenez niște lupi și să-mi bat joc de ei că sunt fiare. Mai mult pentru asta v-ați supărat voi și m-ați trimis la culcare. E păcat că n-am văzut viscolul. Acuma, adevărat e că puteam, totuși, să-l văd, fiindcă dorm cu capul la fereastră și am ochi buni, dar când se stinge lumina, nu mai pot face nimic, mi se închid pleoapele singure și adorm, poți să treci cu sania peste mine, nu simt nimic. Asta e o nenorocire, mă gândesc eu, pentru că o să fiu odată mare și o să vreau să mă duc la fotograf cu o fată ca să facem o poză de amintire – și ce-o să fie? Țăla o să stingă lumina și eu o să adorm.

– Drace! făcu bunicul, asta chiar că nu-i a bună deloc.

– Păi! zise băiatul. De lucrul ăsta mie mi-e cel mai frică în viață. Dacă era să am darul beției, nu-mi era așa de teamă ca de chestia asta. Băutura nu-mi place, nici nu știu ce e aia și mă simt foarte bine. Tu, însă, trebuie să fii cu băgare de seamă, în ultima vreme – te-am văzut – mereu tragi câte un pahar de vin. Asta nu rămâne fără urmări.

– O să fiu atent, promise bunicul.

– Nu, că nu ești un înrăit: dar e bine să treci frumos prin viață. Și nici nu ți-o spuneam, te rog să mă crezi, ninsoarea asta mă face să vorbesc atâta. Când m-am sculat și-am văzut că ninge și mi-a spus mama că tu ai ieșit să tai oaia, mi-a venit să râd de bucurie. Veneam spre tine, cu mâinile în buzunar și călcând rar cu cizmele astea pe care la primăvară o să le fac culcuș pentru căței, prindeam fulgi de zăpadă pe limbă și mă gândeam: e o ninsoare largă cât orașul București. Uite, tu, când ești departe în ninsoare și stai aplecat, cum te-am văzut eu din ușa casei, n-ai formă de om. Nu știu cum să-ți zic, erai ceva acolo care discutai cu oaia. Sunt prost, ieri mă gândeam c-ar fi nemaipomenit de bine să mă schimb în cal și să plec prin viscol spre orașul București și când ajung acolo să mă transform din nou în om și să mă uit cum ninge, cum înghite zăpada orașul București.

– De, zise bunicul, în orașul București sunt multe turle de biserici și nu poți să te dai cu sania.

– Te înțeapă? întreba băiatul.

– Orașul București, patru luni din an este alb, alb. Eu am fost soldat acolo ...

– Se știe, îl întrerupse băiatul. Ai plecat de-acasă cu pușca, n-ai venit o săptămână și-ai fost soldat. Când te-ai întors, ai adus opt iepuri și ți-ai îmblănit pantalonii. Vouă, soldaților, vi se dau câte doi iepuri seara, să dormiți cu ei la subțioară și tu i-ai păstrat pentru mine. Dar iepurii militari au cozile prea scurte, am încercat să le schimb pe o coadă de veveriță, nu mi-a mers, a fost nevoie să dau și două arșice pe deasupra ca să se facă târgul. Spune-mi, vru să știe băiatul, dacă orașul București este alb, alb, caii de-acolo sunt și ei albi-albi? Eu când am vrut să mă prefac în cal și să mă duc în orașul București nu m-am gândit să-mi iau culoarea albă. Mie-mi plac mai mult caii roibi, cu coama largă.

– Vai de capul lor de cai din orașul București! îi căină bunicul. Nici unul nu merge pe stradă, din pricina mașinilor, toți merg pe trotuar, ies la plimbare doi câte doi, ca oamenii, fără căpestre și fără trăsuri și când e ger beau țiucă fiartă.

– Caii! zise baiatul neîncrezător.

– Da’ ce credeai! Sunt cai din orașul București, n-au treabă, nu-i înhamă nimeni, și-atunci intră-n cârciumă: „Bună ziua: două porții de ovăz și două țuici calde, cu zahăr și cu scorțișoară. Iar pentru mânji câte o păpușă de turtă dulce”.

Oaia atârnată în salcâm, despicăta, părea o cruce de carne. Peste salcâm și peste răpă, ninsoarea se întuneca. Undeva, în necunoscut, se deștepta vântul.

– Se schimbă în viscol, spuse bunicul. Bubuie câmpia – înțelegi ce-i asta?

– Da, zise băiatul. Sunt caii albi din orașul București. Dar unde se duc?

– Vin să bea apă din copca de la râu, de la izvorul ăla care nu îngheață niciodată. Vin gonind năprasnic prin troieni.

– Trebuie să-i văd, zise băiatul și, făcând doi pași, se așează în sania lui cu tălpici de fier.

– N-ai cum, zise bunicul. Când ies în câmpie, aleargă fără trup. Numai tropotul lor se simte.

– Nu-i adevărat, spuse băiatul. Eu îi văd. Uite-i, sunt înalți până la cer și vin-vin. Măi cai din orașul București! strigă el și împinse sania în muchea malului și-și dădu drumul la vale, târând o cizmă pe zăpadă, ca să păstreze cărma, să nu se răstoarne în răpă.

Zbură pe pârție, amețit, jos în fundul râpii căzu, zgâriindu-și fața în niște buruieni uscate și, când se ridică, se întâlnește cu viscolul. Înfiorat, își clătină capul și simți în obraji răsuflarea cailor din orașul București. Erau mulți, herghelii întregi și toți își plecau boturile spre el și atunci el întinse mâinile și-i mângâie pe coamele albe, despletite – și știu că după ce vor pleca îi va fi dor de ei și-i va aștepta mereu.

ÎNAINTE DE BĂTĂLIE

– A venit toamna, zise bunicul, se îngrașă iepurii, iau pușca și mă mut la vie.

Băiatul mânca un pepene, strâmbă nasul cărn (“fornăi ca un cal!” îl mustră bunicul) și se uită la plopul din ușa bucătăriei. Da, da, da, a venit toamna, s-au îngălbenit frunzele plopului, după ce mănânc bine,

ud o sută de frunze, ud două sute și mi le lipesc pe față, pe brațe, pe piept și mă fac balaure galben și-l mușc pe motan de gât, și-l strâng pân-o spune unde sunt porumbeii mei. Am avut patru și acum nu mai sunt, mă atârnam de aripile lor și mă suiam în cireș și puteam să mă sui acum și în merii ăia care au niște mere cât un cap de miel. Oh, da', și mieii ăia ai noștri tare sunt proști, s-au făcut berbeci și s-au făcut oi și nu vor să se mai joace cu mine, cum mă apropii de ei, gata, sar la bătaie.

— Bunicule, zise băiatul tare, vreau să-l împuști pe berbec. Te rog eu să-i tragi una între coarne să se dea de-a rostogolul până în fundul râpii. După ce l-oi vedea colo între gunoaie, eu o să strig niște vulturi să-l înhațe și să-l ducă de aici. Toți vulturii sunt albaștri, da' ăștia ai mei sunt albi și dacă vrei să duci odată grâu la moară să-mi spui mie și eu o să-i aduc aici: „Luați, domnule, sacul asta și duceți-l încolo la moară, că bunicul e bătrân și toți caii sunt ocupați cu muncile de toamnă!” Vrei să-mi faci un steag? Am o bucată de pânză bună, dar nu știu cum s-o leg și s-o desfășor, nu prea sunt îndemnânic.

— La ce-ți trebuie steagul?

— Avem o bătalie după-masă. Ieri am săpat șanțuri, acum eu manânc pepenele ăsta ca să fiu sătul, pentru că mă prinde inamicul și nu-mi dă de mâncare doi ani, trei ani. Mi s-a spus să mă îndop și trebuie s-o fac.

— Nu-mi place, zise bunicul, tu mereu ești prin coadă, nu te-am văzut niciodată căpitan. Tu n-ai drept la avansare?

— Sunt mic și nu știu să fug, nu pot, de-aia mă prinde inamicul. E mai bine decât dacă mă puneau să fac pe mortul, că atunci trebuia să zac nemișcat și cu ochii închiși. Am stat și mort de vreo cinci ori și m-a ciupit o viespe, ce să mai vorbim, o poveste. Acum am ochit niște tufe de mure, acolo îi pun să mă închidă, și-o să le manânc pe toate. Le apuci cu gura și ele-s dulci și răcoroase. Dacă vrei, poți să mergi cu mine, te iau, da' nu-i voie să fii cu pușcă adevărată. De când tragi tu cu pușca, bunicule?

— De mult.

— Știu eu că de mult, dar de când?

— Păi de când eram mic. Nu chiar mic ca tine, da' mic, mă duceam după rațe, la gărlă și fugeam prin smârcuri după ele.

– Eu nu ți-ai fi da voie, rațele sălbaticе au pene frumoase, bune să împodobești coiful. Numai berbecul trebuie împușcat, pentru că e un ticălos. Pe berbec și pe motan poți să-i faci varză, n-o să-ți zic nimic, merită, căci ce încredere poți să ai într-o pisică, nu-i așa? Păsările sunt frumoase și mai ales privighetorile de apă. Eu mă gândesc ca ele iau apă în gură și când cântă gălgăie și apa aia, de-asta iese cântecul atât de frumos. Ele n-au cuiburi în pomi, ci în stuf, așa am auzit. Acuma, ce-o fi adevărat, poți să știi? Păsările care stau în pământ ar trebui pedepsite. Eu, dacă mi-ar crește aripi, n-aș umbla o clipă pe jos – și ele dorm în pământ! Zău, parcă mi-e milă ... Dacă ai aripi, du-te sus, sus și dormi într-un nor. Eu m-aș duce acolo și când nu poți tu să dormi aș da drumul la o ploaie ușoară, ca să susure pe acoperiș, și să ți se facă genele grele. Bunicule, dacă a venit toamna, poate să ningă imediat?

– Ți-e dor de zăpadă? Mai e pân' atunci.

– Așa e bine. Nu că n-aș vrea să mă dau cu sania, dar am văzut în stuf, la gărlă, un cuib cu niște ouă pestrice și poate că mai ies niște pui. Mie îmi plac mult păsările astea de pe gărlă, când oi fi nițel mai mare o să tai un șanț de la gărlă prin râpă și până aici lângă casă. Fac o punte și, pe seară, când e apa verde și albastră, o să ies să mă plimb și toate păsările or să vină să stam nitel la taifas: „Ce faci tu, lebădă, și tu, rățușcă, și tu, vulture?” Căci, să știi, or să fie și vulturi, o să-i învăț eu să umble pe apă, că-i păcat, nu, să trăiești fără să te scalzi. Și la toate păsările astea o să le cer să-mi spună câte o poveste. Dar, știi, numai povești de dragoste. Tu ce crezi, bunicule, o să se-ndrăgostească vreo fată de mine? Parcă prea am nasul ăsta cârn și-s bucalat în obraji. Ce-am să mai oftez, bunicule, când o să mă îndrăgostesc! Toată ziua o să oftez. Ehei, ce trist o să fiu! ... Dar, bunicule, ia-ți pușca și du-te după iepuri. Cred că nimeni în lume nu știe să ochească la fel de bine ca tine.

– Păi tu nu mergi?

– Nu pot. Trebuie să mă lungesc și să dorm puțin înainte de bătălie. O să fie o bătălie mare ... O bătălie cum n-a mai fost. Și vreau să fiu odihnit.

ÎN ZORI, PE PLOAIE

Ploua. Băiatul asculta, ghemuit sub plapumă, foșnetul ploii pe acoperișul de tablă. Pe fereastră se frângeau fulgere. Păreau crengi de foc care se mistuiau într-o clipă. „Acum cad merele” – se gândi băiatul. Avea un măr al lui, sădit în cotul dinspre Dunăre al livezii, tânăr și încărcat de fructe și-i părea rău că mâine îl va găsi scuturat.

– Bunico, chemă el, ridicându-se în coate.

Nu-i răspunse nimeni și i se făcu frică. Coborî totuși din pat și se apropie de sobă. Bunica dormea, scufița de lână care-i acoperea păul alb lunecase într-o parte și băiatul zâmbi. „E aici bunica – își spuse – n-are de ce să-mi fie frică. Și pe urmă, Brezoi e la ușă, stă pe prag, să nu-și ude blana”.

Ploaia și vuietul ei depărtat, străin și parcă de pierzanie a unor lumi ascunse și nedeslușite, scurgerea aceea de vânt și de ape urca în urechile băiatului ca o apăsare ce i se risipea apoi în trup. I se părea că plânge cineva, că se vaită și în același timp goana șuvoiului prin burlanul din dreapta ferestrei îl făcea să se scuture înfiorat. „Plouă – se gândi el – și crește iarba, măcrișul se înfoaie, și mâine, sub gardul dinspre Dunăre o să găsim ciuperci. U, ce de ciuperci” – făcu el repetând o vorbă a bunicii și, pentru că nu-i mai era somn, așteaptă să fulgere din nou, ca să numere în câte fire se rupe săgeata aceea de foc. Dar cu toate că ploaia se îndesise, fulgerele scăpărau spre alte margini ale lumii și fereastră odăii rămânea oarbă.

Așteptă, și când văzu că așteaptă degeaba, întinse mâna pe brâul sobei, scăpără un chibrit și-l roti între degete. Văzu în colțul odăii o grămadă de mere. Bunica și maică-sa le adunaseră din livadă, seara, după ce el adormise, când începuse furtuna. Erau roșii, cu pete galbene și scânteierea lor i se păru mai frumoasă decât a fulgerelor. „Sunt luminoase – își spuse – pentru că le-a bătut soarele și vântul de la Dunăre”, și se gândi să se lungească dezbrăcat pe ele. Lepădă cămășuța, intră în mijlocul grămezii, călcând încet să nu le zdrobească, și se cuibări, apoi se întinse, trăgând cu brațele pe dedesubtul grămezii. „Dac-aș vrea, aș putea să le mănânc – își spunea – dar eu nu vreau să le fur culoarea și palmele mele să lumineze ca fulgerele”. Gândul îi plăcu și porni să-l deșire. Să aibă două palme de foc ... Întâi și întâi ar trece Dunărea cu luntrea, s-ar urca în plopul cel mare din baltă și ar

roti palmele, să sperie toți iepurii ascunși prin cotloanele unde nu poți să dai de ei când umbli împreună cu Brezoi. Uite-i, sunt mulți și fug năucii spre Dunăre și de acolo îndărăt spre pădure, și el scutură o palmă și ei își culcă urechile pe spinare și gonesc de le scăpără lăbuțele. Totuși, de iepuri o să-i fie milă și o să-și bage mâinile în buzunare, dar pe vulpi – ai, pe hoțoaicele astea să le ferească Dumnezeu! La fel și pe vidre, care mănâncă pește de nu se mai satură.

Se rostogoli prin grămada de mere, aproape un ceas. Afară începuse să se crape de ziuă. Atunci, temându-se să nu-l prindă maica-sa, care se scula totdeauna devreme, se îmbracă și, trecând la patul bunicii, își plimbă palmele peste fața ei.

– Ce-i? sări bunica speriată și se freacă la ochi cu pumnul și el crezu că i-a fript fața.

– Te ustură obrazii, bunico? o întrebă.

– Nu mă ustură. Mi-a mirosit a mere și am sărit din somn. Dar tu de ce râzi?

– Pentru ca am două fulgere, zise băiatul și-i istorisi tot ce făcuse.

– Merele n-au puterea aia de-o vrei tu, spuse bunica. Și să nu te mai culci pe ele, auzi?

Băiatul tăcu și se așeză pe pat. Fața lui fragedă și rotundă căpătă ceva din tristețea ploii.

– Mărul ăla al meu, vorbi el, nu-mi mai trebuie. Ți-l dau ție sau cui o vrea să-l ia.

Bunica se întoarse și-l privi cu ochii ei blânzi.

– Nu trebuie să te superi. Am să-ți găsesc eu două fulgere.

– Dar eu le vreau azi, spuse băiatul. Tata a primit două căruțe de bostani, după ce stă ploaia, mă lipesc cu spinarea de peretele șopronului și mă zidești cu bostani. Bostanii sunt de o sută de ori mai mari decât merele și au putere.

ÎN AJUN DE ANUL NOU

Ce e zăpada? Lacrimi înghețate.

O, căruțașule să nu mă minți...

Cânta mama, de cu seară, în timp ce frământa aluatul și-n casă mirosea a vanilie și-a scorțișoară, iar afară se pornise să ningă îndesat.

Bănică nu înțelegea nimic din acest cântec vechi, privea pe fereastră, atras de jocul fulgilor care se roteau și cădeau pe sania lui rezemată de salcâmul gros în trunchiul căruia bunicul a înfipt două inele de fier pentru legat caii.

– Ce e zăpada ... murmură el și râse ușor pentru că i se păruse că ninsoarea capătă culoare albastră și asta nu poate să fie adevărat.

S-a întors cu tot trupul și a întâlnit ochii mamei care-l priveau blând. Atunci el a întins pumnul și mama l-a mângâiat pe frunte. Mâna mirosea frumos a vanilie.

– Culcă-te, i-a spus ea, mâine-i ajunul Anului nou și vrei să mergi cu uratul, cu George și cu Radu.

El ar fi vrut să-l mai aștepte pe tata, care trecuse în casa de alături, la bunici, să tragă vin din damigeni, dar somnul îl toropea, se strecură sub plapuma și adormi cu gândul la colacul ca un porumbel pe care mama îl făcuse anume pentru el. La căpătâiul lui, dincolo de peretele de cărămidă, începea câmpia și el o auzea în fiecare noapte cum se legăna tăcută, aspră, închisă, simțea neliniștea vântului și grava aplecare a buruienilor frânte sub viscol și toate-i plăceau. „I-auzi ce largă-i, să tot zboare cucuvăile crivățului”.

Spuse ceva prin somn și zâmbi. „Visează, se gândi mama, apoi stinse lumina și trecu alături în odaie, lăsându-l pe băiat singur cu visul acela în care se făcea că el are un munte de colaci și doi saci de nuci poleite și-au venit să-i cânte sub geam o căprioară și patru iepuri.

Și-am plecat să colindăm,

Pe la case să urăm....

Afară era frig, ninsoarea din albăstruie prinse o culoare albă, curată, și iepurii se atârnaveră cu lăbuțele de cercevele și cântau îndârjit, iar cel din stânga, mai prost, încurca vorbele, spunea ceva despre bușteanul uscat, atârnat pe perete deasupra sobei. Era limpede că înghețau și atunci Bănică deschise ușa și le făcu loc înăuntru. Căprioara intră întâi. Purta la gât o împletitură din ramuri verzi de brad și-n odaie se răspândi miros plăcut de rășină. Iepurii se suiră pe scaune (toți aveau fulare înfășurate larg). Bănică le împărți colacul rumen și le puse dinainte câte un pahar de vin. Ei dădură paharele peste cap și se dezmoțiră.

– Nuci nu ne dai? îl întrebară și el le făcu semn să ia din saci, câte patru de fiecare, iar caprioarei îi prinse între cornițe doi canafi de lână pe care-i făcuse el pentru câinele Bujor.

„Lasă, îi promise el în gând, lui Bujor o să-i dau covrigi”.

– Bănică, ceru iepurașul cel zevzec care încurcase vorbele, mai dă-ne câte-o nucă. Trebuie să megem și la George și la Radu, pe uliță la vale”.

– Cu plăcere!

Bănică și căprioara pocni o dată din picior. Iepurii își umflară pieptul și izbucniră din nou în cântec:

Busuioc verde pe masă,

Rămâi gazdă sănătoasă...

Și ieșiră pe ușă, în ninsoare, săltând și dănțuind. Capetele fularelor, desfăcute de vânt, atârnavă în zăpadă și caprioara se ferea să nu le calce. La poartă se opriră să numere nucile, apoi coborâră pe uliță.

– Bănică, hai!

Bănică recunoscă glasul mamei și se ridică din pat.

– Scoală-te, c-au venit George și Radu să plecați cu uratul.

– Mamă, spuse băiatul, a fost aici o căprioară cu patru iepuri. De-abia au plecat.

Mama se aplecă și-l sărută zgomotos pe frunte. Sub geam, în zăpadă, Radu și George făceau repetiție:

Măine anul se-nnoiește...

BĂIATUL ȘI COCOȘUL DE LUT

Eram într-o familie de tractoriști* – câmpie fără margine de jur împrejurul casei, un drum străjuit de plop, patru brazde cu flori în fața casei, liniște și lumină albastră, stingându-se între hotare.

– Astă-vară am fost la mare, îmi povestea băiatul gazdei. Ce buimăceală pe mine! Nu stiam cum e la mare și-am înlemnit când mi-a

* În anul apariției primei ediții a cărții existau întreprinderi agricole de stat (I.A.S.), colonii de tractoriști și copii acestora – culmea! – erau trimiși, în fiecare vacanță, în tabere de odihnă, fie la munte, fie la mare (n.a.).

spus tovarășul învățător că plec. Zice: „Mâine dimineată, Dumitrescu George, pleci”.

– Nu, îl întrerupse tată-su, n-a fost așa ... Întâi te-ai albit de bucurie. George, se întoarse spre mine, nu știu cu cine seamănă, e pe dos decât ceilalți oameni; la bucurie se albește, se face ca varul ... Ai albit, și pe urmă ai făcut prostia și-ai fluierat în cocoșul ăla de lut pe care-l țineai în mâini, și apa clocotind a țâșnit printre aripile de smalt și l-ai udat pe directorul I.A.S.-ului pe cămașă și apa era jumătate cu cerneală.

– Povestiți încâlcit, îi zise băiatul. Să spună numai unu.

– Mi-a spus tovarășu’ învățător și pe urmă m-a întrebat: „Ce-ai să-mi aduci de-acolo?” Dar eu nu mai văzusem marea, nu știam cu e acolo, m-am gândit că voi găsi melci și-am tăcut. Poate că eram alb la față, cum spune tata, acum mi-aduc aminte c-am vrut să fug, s-o strig pe mama – de la școală până la noi sunt o sută de pași – dar pe uliță venea turma de oi, cotropise drumul din șanț în șanț și n-am putut să sar peste toți mieii. Am așteptat să se scurgă întreg cârdul și pe urmă am pornit încet, cuminte și-am găsit-o pe mama scoțând pâinea din cuptor.

– Eu, râse femeia, când frământ pâine fac mulți colăcei, pe la noi li se spune porumbei. Vine băiatul și-mi zice: „Mamă, patru porumbei să mi-i împachetezi în pungă, cu brânză și cu friptură, să-i iau la drum. Plec pe mare”. Și vorbea liniștit și cocoșul de lut îi atârna legat de-un capăt al curelei. Să ai grijă, l-am rugat. Să nu intri în apă, Marea trage omu’ la fund, de când e lumea, ea cere mereu suflet de om ... La mare, zic, miroase mult a iod și a sare. Citisem astea într-o carte și-am vrut să i le spun, mai mult nu știam nici eu de mare.

– Și nici eu nu cunoșteam marea, zise tatăl ... Adică eu o cunoșteam, puteam să-i spun ceva, fusesem la Constanța, într-o delegație, după niște motoare, dar fusesem iarna, zăpada cât casa și găsisem marea înghețată.

– N-am mai întrebat pe nimeni, dacă n-au știut ei, spuse băiatul. Am ieșit la șoseaua națională, între grâne, era grâul copt, m-am lungit sub un cireș și-am început să-mi fac planuri. Mă gândeam să mă plimb mult cu vaporul ... Era cald, arșița usca macii, mirosea puțin a otravă

de maci, cum zice mama, și pe șosea treceau în goană camioane. Nu le priveam, eu după bătaia motorului le cunosc ce marcă sunt. Cântam, plimbând degetele pe vrănila cocoșului meu de lut și apa, bolborosind, îmi suna la ureche ca valurile mării. Eram la mare și nu știu de ce mi se părea că era seară, se bătea apa la țărnișă, și sus, pe un teren, oamenii băteau mingea, ședeam și-i priveam, și cocoșul meu de lut era viu și-avea coadă de păun și trupul de drojdie, ciugulea grăunțe din buzunarul meu și lumea se minuna. Și deodată n-am mai cântat, fără să vreau băusem apa din burta cocoșului și-am plecat la bodegă să cer o cană. Acolo oprise o mașină „Octavia”, șoferul și soția lui beau bere, aveau o fetiță, rupea iasomie la marginea șanțului și o freca în palme, i-a plăcut cum cântam și mi-a spus că vine de la mare și când mi-a spus asta am simțit că fetița mirosea a iod și a sare. „Sunt melci acolo?” am întrebat-o eu. „N-am văzut melci. Sunt scoici și palate. Și-ntr-un palat sunt numai porumbei și în altul numai pești. Și mai e și fundul mării. Seara, când iese luna și e liniște și nu e nimeni pe mal, se vede departe, departe cum apele se despică și se trag în lături și răsare din întunecime fundul mării”. „Cum e?” am întrebat-o. „Nu știu, mi-a răspuns, eu am închis ochii, mi-a fost frică”. Și mi-am dat seama că ea vorbea de o poveste ... Dar în noaptea aceea eu am văzut, de-aici, din câmpie, fundul mării. L-am văzut în vis sau poate nici nu dormeam și pot să spun că era albastru, așa cum sunt obloanele casei noastre.

— În noaptea aia mai toți am gustat din somn pe furate, spuse mama, zâmbind. Plecau opt copii de-aici din ulița tractoriștilor — că noi nu suntem sat, satul e la câțiva kilometri, noi suntem doar o uliță — plecau toți cei care trecuseră într-a cincea, și s-au strâns oamenii la noi, să discute.

— Voi ați discutat de-ale voastre, zise băiatul, noi ne-am făcut bărci și pe urmă ne-am urcat în hamacul din salcâmul nostru și-am privit câmpia și munții.

— Da, zise tatăl. I-am găsit dormind grămadă-n hamac, după miezul nopții ... De-acolo i-am luat să-i ducem la tren.

— Dar am uitat corăbiile acasă, spuse băiatul. La mare, și eu și toți băieții ne-am trezit cu mâinile goale. Noroc că-mi luasem cocoșul de lut. L-am umplut cu apă din mare și-am cântat. Și erau acolo

palatele de care-mi spusese fata: unul pentru porumbel și unul pentru pești, și erau și palatele pentru oameni, și apa bătea în mal, și cocoșul meu parcă era și păun, și dropie. Era seara, aerul mirosea a iod și a sare — și-n toată lumea din jur, noi, cei veniți din câmpie, miroseam a grâu — și era liniște ca acum ... Uite, spuse băiatul, răsare luna, veniți să privim munții.

COVORUL VIOLET

Băiatul se sculă înainte de miezul nopții și se uită pe fereastră. În pridvor, calul lui de lemn lepădase căpăstrul și mânca, plin de lăcomie, ciuperci.

— E-hei, zise băiatul, paiele nu-ți plac, de iarbă nici nu vrei să te atingi, dar la ciuperci te-ndeși!

Ciocăni în fereastră și calul, speriat, se lipi de perete și începu să sforăie. Sus, în cer, luna, bucălată și pusă pe gâlceavă, trăgea de codițe o stea verde.

— Proasto, să nu te mai prind că-ți bagi botul în copca pe care-am făcut-o în Dunăre!

Steaua, fiindcă fusese prinsă asupra faptului, tăcea și-și trosnea degetele subțiri și nevăzute. „Dacă nu termină cu obiceiul ăsta prost, o să-i rupă luna urechile”, se gândi băiatul. Se ridică în picioare, în pat, smulse scara făcută din câteva frânghii de lemn, înfiptă în ghiveciul cu mușcate, o potrive pe perete, se urcă pe ea și, printr-o spărtură a tavanului de lemn, scoase din pod patru nuci. Le sparse, tăvăli miejii prin sare și-i mâncă. Era o noapte de la sfârșitul lui februarie, liniștită, în casă mirosea ușor a frunză de salcie, iar afară, pe Dunăre și în stuf plutea un vânt necunoscut.

— În noaptea asta o să se întâmple ceva ce n-am mai văzut, se pomeni băiatul vorbind, și trecu din nou la fereastră.

Și, ce să vezi?! Calul de lemn coborâse din pridvor și bea apă din copca făcută de lună. „Aoleu, ce-o să-i tragă luna două picioare în burtă!” Și-i păru bine c-o să-l audă icnind de durere. Și, într-adevăr, în clipa aceea, văzu cum luna se schimbă într-o fată îmbrăcată într-un

voal lung, care coboară încet prin văzduh către morile cu aripi de lemn de pe grindul din stânga casei.

„Fugi, vru să-i strige el calului, fugi, că-ți taie calea și-i vai de tine!”

Dar nu putu să spună nimic. Din copcă ieșise un pitic caraghios, cu șalvari turcești, cu cizme roșii și cu scufie cu ciucuri.

Mi-l înecă!” se sperie băiatul, dar se liniști imediat, fiindcă își aduse aminte că un cal de lemn plutește foarte bine pe apă.

Piticul făcu două tumbe și sări în șaua umplută cu iarbă de mare. Apucă frâul, suci calul și-i dădu pinteni. Și calul porni în galop spre grindul unde stau comorile.

– De ce-ai furat calul băiatului? îl întrebă luna pe pitic, și mii de stele, în jurul ei, începură să se rotească ușor, făcând să se legene stuful din marginea Dunării. Du-te și adu-l aici pe băiat. Vreau să-i arăt cel mai frumos lucru, fiindcă el le-a salvat pe lebede, surorile mele.

Auzind-o, băiatul își trase hainele pe el, încălță bocancii, își puse șapca și ieși în pridvor. În câmpie zăpezile pieriseră, iar pe Dunăre, două turme de capre băteau cu frunțile în gheață. Piticul veni, ținând calul de căpăstru, și îngenunche pe ultima treaptă a scărilor, lângă cele patru luntre pe care le scosese din adăpost și le reparase cu o zi înainte bunicul băiatului.

– Domnule, spuse el, am ordin să mergi cu noi, să-ți arătăm de unde vine primăvara.

– Sunt gata, spuse băiatul și se urcă în șaua sub care ținea ascunse copertile abecedarului.

Și când să pornească, se opri să întrebe:

– Dar, dumneata, domnule pitic, cum ai să te ții de noi?

– Nicio grijă, pot să mă atârân de coada calului, dar mai bine fac tumbe. Pe unde mă răstorn eu, crește iarba. Uite ... și, azvârlindu-se în mâini, făcu un salt de vreo douăzeci de metri, și-n urma lui crescuseră pașiște cu iarbă fragedă și cu ghiocei violeți.

Băiatul râse, apoi calul lui zbură spre grind și acolo el se înclină în fața lunei și ea-și flutură părul blond, lung până la coapse, și-ntinzând mâna, îl mângâie pe obraji. Stelele, vreo două mii, sau mai

multe, se mișcă, sunându-și cerceii de cleșter, și el se găsi dintr-o dată în mijlocul lor, și ele începură să cânte un cântec minunat, și steaua lui verde, aceea cu care vorbea în fiecare seară, înainte de culcare, veni și i se așeză pe umeri și-i spuse:

– Tu ești prietenul meu, dar nu știu cum te cheamă.

– Bănică, răspunse băiatul, dar nu mai avu timp să-i spună și altceva, fiindcă luna întinse brațele și porni, în zbor, spre valea cu migdali și smochini, și ei toți trebuiră s-o urmeze.

Și pe unde treceau, gheața se rupea, stuful se ridica și începea să se legene și de sub frunzele vechi se deștepta iarba.

Valea cu migdali era largă – sus, în muchea malului, era un zid de sălcii, dincolo de el o vie îngropată și, mai departe, câmpia cu grâu – și luna, scuturându-și voalul, făcu să se întindă o lumină neînchipuită, caldă și primitoare, și-i făcu semn lui Bănică să vină lângă ea. El o privi și i se păru că ea n-are trup, că e făcută numai din raze.

– Aici, vorbi ea, în migdalii și în smochinii ăștia sunt închise bucuriile primăverii. Ești primul om care vede cum le dau drumul să umple câmpiile și munții.

Și, zicând, se apropie de-un migdal, îl sărută și trunchiul se desfăcu și din el, ca dintr-o lădiță vrăjită, ieșiră o puzderie de fluturi: albi, roșii, galbeni, care se răspândiră în lumină, tulburând-o cu aripile ca-ntr-un vis. Și fiecare migdal arunca în înălțimi multicolore roți de fluturi.

Bănică, pe calul lui de lemn, privea și râdea și ochii lui albaștri scânteiau de bucurie.

– Acum, spuse luna, o să dau drumul păsărilor, și-și trecu mâna peste creștetul smochinilor, și o mulțime fără seamăn de păsări țâșni, beată, în văzduh.

Erau atât de multe, încât stuful se încâlcea sub trecerea lor. Și toate ciripeau gălăgioase și înghițeau lacome aerul rece, tulburător al nopții de la Dunăre. Stele și păsări și fluturi, într-un amestec nemaipomenit, se roteau între hotarele văii. Luna, în picioare pe un dâmb, era cea mai frumoasă dintre toate fetele câte sunt.

– Acum să se dechidă florile, spuse ea, și dintr-odată toți copacii înmuguriră și crengile se acoperiră cu flori alb-liliachii prin care începură să umble albinele.

Piticul, care sezuse tot timpul în apropierea ei, dădu fuga pe mal, aduse două nuiiele de salcie. Luna le luă în mâinile ei și-l încinse pe Bănică peste șolduri.

– Să crești înalt și cu mijlocul subțire și să fii mlădios ca salcia primăverii!

– Îți mulțumesc, zise băiatul, de-acum înainte am să te salut în fiecare seară de la geamul meu. Și dacă o să ai vreodată nevoie de-un cal, poți să mi-l ceri, ți-l împrumut fără să stau pe gânduri. E un cal puternic, mănâncă ciuperci cu ghiotura.

Luna se aplecă, îl sărută pe frunte și într-o clipă sui, cu alaiul de stele, în cer, unde e locul ei. Calul ajunsese în pridvor și băiatul în patul din odaie, iar lângă pat, Piticul.

– Bănică, îi zise Piticul, eu sunt de acum în slujba ta.

– Ah, domnule Pitic, păi să-ți plătesc simbria. Uite, spuse el, scoțând un pol de aur pe care i-l dăduse bunică-sa, ține arvuna. Și acum eu o să adorm, iar dumneata o să-mi trimiți un vis frumos!

– Bine! spuse Piticul și suflă ușor peste genele băiatului.

Bănică adormi. Atunci Piticul se strecură afară din casă, urcă malul, trosnind cu potcoavele de la cisme prin dâra de gheață de sub garduri și se duse la cârciumă. Aici, lumina stinsă și ușa încuiată. Asta-l înfurie. Vreme de patru luni, cât timp ținuse iarna, nu pusese un strop de rachiu în gură și nici acum n-avea noroc.

– Păcat că n-am iarba fiarelor cu mine, cu un singur fir aș fi făcut să sară toate zăvoarele.

Se uită pe cer, ferindu-se să de ochii cu Luna, și, pricepând că mai e mult până la ziuă, se hotărî să pătrundă înăuntru prin gaura cheii. Târsoaga de barbă îi atârna până aproape de genunchi. O desfăcu în două, înnodă capetele la spate și încercă să se prelingă ușor în odaie. Strecurase capul și mâinile, dar picioarele nu voiau să-l asculte. „Cizmele, se gândi el, au botul întors și e greu să le trag cu mine”. Ieși în drum, desprinsese două cuie din gard și pironi cizmele în prag. „Așa, ca să n-aveți chef s-o porniți singure la plimbare și să mă lăsați desculț!” La a doua trecere, fierul îi arse tălpile goale — „poate să mi se întâmple orice pe lume, numai în lanțuri să n-ajung, că tare rece și neprietenos e fierul!” — iar când călcă pe podelele spălate cu gaz,

lunecă și se opri în tejghea. „Bun, zise el, frecându-și cucuiul, asta aduce noroc” și scoase din buzunar polul de aur pe care i-l dăduse Bănică. Polul lumina ca o lampă de buzunar.

– Ah, lumânare fermecată! glăsuî Piticul și se cățăără pe perete și citi lista de prețuri.

În schimbul banului cu care venise putea să bea pe săturate sirop de zmeură, patru degete de rachiu și să și mănânce pe deasupra roșcove și covrigi. „La sirop renunț, beau izmă verde”.

Luă o sticlă din raft și-și turnă o măsură într-o cupă de argint – din acelea în care piticii adună roua de pe flori – și o dădu peste cap. Sângele-i luă foc și barba i se deznodă singură și i se umflă pe fălci ca răvășită de vânt. „Domnule, se gândi el, bine știu să mai trăiască oamenii!” și imediat înghiți a doua măsură. O pulbere de scântei se răsuci în el și dincolo de ușă cizmele săriră din piroane și începură să țopăie. Jucau singure și jucau în draci, și Piticul începu să râdă în hohote. Toată chestia îi plăcea la nebunie. Smulse tingirea pusă pe aragaz cu fundul în sus și începu s-o bată cu degetele, mărunț și repede. Și cizmele săltau acum până la streășină și se izbeau în tocuri și potcoavele tăcăneau.

– Călcați-vă una pe alta pe bot, să se înmoaie pielea și intrați aici.

– După zece minute de trântă și tăvăleală, ciubotele zburară înăuntru pe gaura cheii, și pintenii cu rozetă se desprinseră de la tureacă și se agățară de gleznele Piticului.

– Așa, încălțările mele scumpe, faceți-vă de cap! strigă el, răsturnat pe un scaun, și pintenii îl furnicau plăcut prin călcăie.

După a treia măsură, Piticul simți în măruntaie o foame de lup și desfăcu o ladă să ia o roșcovă sau un biscuit. Dădu acolo și peste patru păpuși de turtă dulce, fete cu părul lung, curgându-le spre șolduri, zugrăvite cu roșu în obraji și cu cingători albastre care se încheiau într-un inel cu oglindă.

– Ah, surioarelor frumoase, a venit primăvara, nu vreți să ieșiți la joc? Nu sunt hoț, am pus pe masă un pol de aur!

Ele se luară de mâini și urcară pe tejghea. Polul de aur se răsfrânse în oglinzile rotunde. Cizmele, aurite, făceau plecăciuni. Fetele se porniră să cânte și se prinseră în horă.

– Bătuta! strigă Piticul și-și pocni pintenii, și ăștia începură să zornăie ca tobele cu clopoței și fetele intrară într-o goană zănatică.

Pintenii sunau din ce în ce mai întăritați, fetele săltau și chiuiau, iar pe podele cizmele goneau bezmetic, izbindu-se de pereți și dându-se peste cap.

Piticul înălță cupa și strigă:

– Beau pentru dumneavoastră, doamnelor. Eu sunt Piticul straja întâi din garda Lunii. De ieri sunt în slujba lui Bănică, e singurul om care-a văzut cum vine primăvara, mi-a dat un pol de aur și eu îl voi duce în împărăția de cleștar. Izma verde e o sabie ...

În clipa aceea, printr-o crăpătură a obloanelor pătrunse în odaie o rază de lumină. Piticul împinse sticla și, încet, astupându-și pintenii cu palmele, ca să nu mai sune, se strecură spre ușă. Cizmele veneau după el – pâș, pâș – și urechile le tremurau.

– Salt înainte! comandă Piticul și sări în gaura cheii.

Trecu printre pereții broaștei, ferindu-se să nu ia rugină pe coate, și sări în drum. Luna ardea învăpăiată. Speriat, Piticul țâșni într-o parte și intră într-un butoi de bere gol. „Dacă nu m-a văzut, mă leg să satur cu iarbă proaspătă toți iepurii de pe malul Dunării”, își spuse el trăgând în nări mirosul puternic de orz, îmbibat în doagă. Și începu să calce repede coastele butoiului, iar butoiul se desprinsă de lângă perete și se rostogoli pe drum, hodorogind, și cizmele galopau pe de lături și săreau de-un metru de la pământ când nimereau câte o fâșie de gheață, fiindcă Piticul le găurise cu cuiele smulse din gard. O bătrână, care se sculase din zori ca să meargă cu tămâie la cimitir, privi năucă toată goana asta, răsturnă jarul și se întoarse acasă și căzu în genunchi la icoană. Născocire neagră, avea să spună, dar de ce sunau în butoi niște plăcuțe de alamă și cântau doi clopoței? Fapt este că Piticul, de bucurie că nu-l descoperise Luna la cârciumă, gonind pe coastele butoiului, bătea pintenii cât putea mai tare și bătea în ei și cu cupa de argint.

După vreo două sute de metri, acolo unde drumul se înclină și cade în Dunăre, butoiul o luă amețitor la vale – înăuntru Piticul sălta în cap și în picioare și se umplea de cucuie, și se rostogoli în ape, în dreapta casei unde dormea Bănică. Piticul, dezmeticindu-se, scoase o mână afară și-o încheștă de parmalâcul casei. Casa lunecă spre Dunăre,

târând cu ea și curtea și șurile de paie. De frică, Piticul îi dădu drumul și casa se retrase pe locul ei dinainte.

– Ah, zise Piticul, ieșind și încălecând pe butoi, băiatul îmi poruncise să-i trimit un vis. Ia să-l legăn ca să-l fac să rădă prin somn!

Și întinzând mâinile, apucă din nou parmalăcul și trase. Casa veni cu talpa în malul apei, și el o purtă înainte și înapoi, de zece, de douăzeci de ori, și sus în odaia lui, băiatul se trezi și se uită pe fereastră. „Ce noapte, își spuse el, casa noastră cară apă din Dunăre și-o varsă în brazdele de ceapă!” Deodată îl observă pe Pitic și observă și jocul lui. Nu spuse nimic. Deschise ușurel fereastra și când casa mai coborî o dată la Dunăre, sări pe butoi strigând:

– Ei, Piticule, eu te plătesc și dumneata-mi strici somnul?!

– Cizmele, strigă Piticul. Uite-le, fug. Domnule, se atârână de Bănică, ajută-mă, fără cizmele mele de mătase roșie, o să fiu dat afară din garda lunii.

– Le voi smulge urechile! amenință băiatul și fluieră lung de trei ori și calul de lemn veni în marginea Dunării, tremurând nerăbdător.

Bănică se aruncă în șa, Piticul se îngrămădi la spatele lui, și calul porni la galop. Piatra suna sub copite, vântul șuiera pe la urechi. Drumul era în pantă, pe de lături valuri de iarbă tânără, Calul s-ar fi oprit să rupă o gură, dar Piticul îl simțise și-l gădila sub burtă cu un fir de paie, făcându-l să gonească din ce în ce mai iute. Sus, în muchea dealului, intrară într-un val de negură. Lui Bănică îi păru rău că nu-și luase și sabia, ar fi învățit-o o dată și-ar fi distrămat întunericul.

– Nu mai văd drumul, spuse calul, trebuie să ne suim în înalțuri ...

– Mergi printre alea două șiruri de flori violete, îi spuse Piticul.

– Sunt brândușe, răspunse calul.

– Da, aprobă Piticul, au răsărit din sămânța pe care am ascuns-o în căptușeala cizmelor. Azi-noapte am fost la cârciumă, am fixat cizmele în două cuie, ca să n-o ia la sănătoasa, și-acum sămânța curge prin găuri și din fiecare bob crește o floare. Trebuie să ne grăbim, n-am pus decât două degetare de sămânță. Tu nu știi, Bănică, și nici tu, Calule, că cizmele mele erau cumiști și mă ascultau... Dar m-a-nvățat un prieten să le cos câte două urechi de cățel și-acuma uite ce pățesc.

– Ai ciuntit cățeei? se supără Bănică.

– Da de unde! spuse Piticul. Eram sub o foaie de lobodă când ai tăiat tu cu bunicul urechile căteilor tăi, ca să se facă răi, și-am cules sfârcurile din iarbă și le-am cusut la cisme cu fir de arnică fermecat. Din ziua aceea, dacă nu le țin în picioare, o iau razna după iepuri.

– Păi, să căutăm prin buruienile de anul trecut, spuse calul, pe-acolo se ascund iepurii.

Cele două șiruri de brândușe coteau la stânga, pe după un șir de plop, și tot se duceau. Calul se scutură și o porni la trap. Bănică se aplecase în șa și mângâia florile cu palma.

– Domnule Pitic, sunt răcoroase și fragede, acuma au ieșit!

– Vai de mine, o să mă pună luna la regim de pâine și apă, un sfert de pâine ș-o cană de apă, pentru că trebuia să le semăn într-o poiană unde vin niște fete să se scalde în izvor!

– O să te ajut să le muți, am un căruț, înham caii la el, și-o să le ducem acolo. Pot să-ți spun că degeaba am tăiat urechile căteilor atunci, n-a ieșit nimic ... sunt blânzi, toată ziua-i bâzâie musca la nări ...

Dar nu isprăvi. Căinii lui apărură deodată la un cot al drumului și săriră în pieptul calului, calul se trase înapoi și se ridică în două picioare. Piticul căzu peste cap și de frică se sui într-un pom și se legă cu centura de creanga din vârf.

– Leu și Dumitre! strigă băiatul, dar căinii, negri ca niște lupi, se repezeau în salturi să rupă burta Calului, și Calul, nechezând sălbatic, sărea și bătea cu copitele.

– Nu-l mai juca, Bănică, spuse Leu gâfâind, vreau să mușc carne din el. Cu tine n-avem nimic, pe el vrem să-l pedepsim, fiindcă de două ori ne-a fărâmat cușca în picioare.

Bănică se ridică în scări, Calul o făcu vijelios la stânga și băiatul se aruncă fulgerător pe spinarea lui Leu și-l apucă zdravăm de urechi. Și ce să vezi? Sfârcurile urechilor se desprinseră și-i rămaseră în mâini. În clipa aceea, Leu se făcu blând și începu să se gudure.

– Ne-ai învins! strigă Dumitru și veni și-și puse capul în pământ.

Bănică observă că avea urechile întregi și-i smulse și lui sfârcurile. Amândoi căinii începură să plângă ca proștii și Calul veni și suflă asupra lor și ei nici măcar nu mârâiră. Dădeau din coadă și așteptau.

– Ehei, zise Bănică, acum să vă judec eu! Domnule Pitic, poștește jos să vezi ce palme le dau.

– Vai, strigă Piticul, alea sunt urechile cizmelor mele! Mi-ai distrus cizmele.

– N-am făcut nimic rău, Bănică, se apără Leu. Noi doi dormeam lângă pragul casei și așteptam să se facă ziuă și deodată simt că mă izbește o talpă în frunte și hap, mușc, ceea ce n-am mai făcut niciodată. Simt că e urechea mea de pe vremuri. O potrivesc cu laba, se lipește. Îl strig pe Dumitru și fugim de scoteam limba până prindem perechea aia de cizme și ne luăm urechile. Cum ni le-am pus, ni s-a și urcat sângele la cap, ne-am făcut răi. Eu i-am tras un cap în burtă lui Dumitru, el mi-a sfâșiat blana. Ne-am oprit, n-avea rost să ne mâncăm între noi. Hai să mâncăm cizmele, am zis eu.

– Aoleu, sări Piticul, nu mai primesc altele până la vara viitoare, am să umblu desculț, ca un nenorocit!

– Nu te pripi, domnule Pitic, Dumitru n-a vrut să le mănânce, a înghițit odată un șomoilog de vase și nu-i mai trebuie. Nu mâncăm cizmele, mi-a zis, vreau să mănânc pisica și calul din pridvor. Tocmai plecasem ca să trecem la fapte ...

– O să pun pământ pe voi, hotărî Bănică.

– Da, stăpâne, zise Calul, spune-mi să-i omor și să-i arunc în groapa de lut.

– Iertare! clănțăniră câinii într-un glas.

– Domnule, se rugă Piticul, întâi să ne spună unde sunt cizmele.

– Zac într-o poiată plină cu brândușe, spuse Leu. Dumitru n-a vrut să le mănânce, dar un pic tot le-a scărmanat. Le-a luat în gură și le-a scuturat. Și când le-a scuturat, s-a vărsat din ele sămânța și au răsărit o mie de brândușe. E acolo și o minge de fotbal.

– Departe? întrebă Bănică.

– Lângă grajdul ăla unde am văzut noi odată niște iepuri de casă.

Bănică încălecă și porniră prin câmpie. Negura se ridicase și ieșea soarele. Dincolo de arături, pe izlaz, sub o perdea de salcâmi, văzură covorul de brândușe; în mijloc, cizmele de mătase roșie, cu turetcile frânte. Piticul le luă.

– Îți mulțumesc, îi spuse Piticul, m-ai salvat, și, la vară, în noaptea când înfloresc sânzienele, am să vin și am să te duc dincolo de Dunăre, unde arde focul pe comori. Iartă-i, dacă poți, și pe câini.

– Îndurare, stăpâne! clănțăniră din nou câinii.

– Nu, zise Bănică, am zis că vă acopăr cu pământ și am s-o fac. Veți săpa cu ghearele și veți intra sub covorul ăsta de brândușe. Îl luați în spinare și-l duceți acolo unde vă spune prietenul meu. Număr până la zece.

Când Bănică zise zece, amândoi câinii țineau în spinare o postată de pământ, pe care sclipeau o mie de brândușe violete. Piticul își puse cizmele, potrivi pe ele pintenii și o porni spre Dunăre pe un fir de cărare.

– Domnule, se rugă cizma din piciorul stâng – amândouă prinseseră glas și deveniseră arțăgoase și pline de veselie – noi n-am vrut să te părăsim! Am văzut azi-noapte mingea aia și voiam să jucăm fotbal. Scoate-ne din picioare, ca să nu crezi că fugim, și o să mergem înaintea dumitale, bătând mingea.

– Lasă-le, zise Bănică, până la Dunăre o să trag și eu câte un șut.

– Bun! aprobă Piticul și porniră.

Cizmele de mătase jucau mingea cu spițul, Bănică o lovea numai cu capul, Piticul călca mândru, spălându-și tălpile pe iarba plină de rouă, câinii, îngenunchiați de greutate, târau pe grumaji un petic de câmpie în care dansa primăvara, iar în urmă, ridicând frumos copitele, venea Calul de lemn; și frâul atârna într-o parte.

DIN PARTEA AUTORULUI

Vară. Dimineăța pe la răsăritul soarelui. Râul curge domol prin spiritul lin al câmpiei. Lanuri de floarea-soarelui galbene. Mirosoasă de cimbru, de struguri ceasla, de maghiran și pâine proaspăt scoasă din cuptor. Miroasea vag și a copită de cal arsă. Aseară, am pus un pripon de unșpe undițe în otmătul de sub livadă. Scot două brânișoare și un maimuțoi de somn. Arunc peștele în coșul de răchită, pe pat de urzici crude și pornesc spre casă. În văgăuna albastră a cerului pâlpâie fluturi portocalii. Miroase a busuioc, duhnește amar pelinul, clăi de grâu cât

gorgoanele scânteiază fermecător. Doi arbori de pavonia, la capătul unui șir de tei stufoși, și-au golit mintea de orice fărâmbă de inteligență și stau cu frunza cufundată-n gărla unei melodii suind din ierburi.

În ograda de la capătul cărării, ascunși de-un mal de răchită, trei copii, între cinci și șapte ani, au tăiat un pepene cu miezul roșu pe care-l înfulecă, vorbind. Băieții, doi, sunt numai zuluți blonzi, fata e brunetă și cu doi dinți de sus lipsă. Mă opresc și ascult. Vorbele vin din camera heraldică a miracolelor.

– Aznoapte, când s-a pornit vântul, crăcuța aia cu două de prune și paișpe vrăbii a ținut pomul pe loc. Vrăbiile aproape că și-au rupt pliscul, acum s-au dus să doarmă-n cais ...

– Piersicul de lângă podețul de lemn s-a făcut mov la față când s-a scărpinat mânzul de trunchiul lui.

– În cânepa sălbatică din colțul grădinii s-au ascuns, aznoapte, o sută de iepuri ...

– Noușopt, i-a numărat bunicul.

Masa scundă, pe trei picioare, la care stau așezați pe scăunele, răspândește o fericire nepermisă oamenilor mari. În tufele de izmă curge miere și slavă. Niște porumbei viorii încearcă volute florale, ovăzul sălbatic își sună cerceii subțiri.

– Hai să mâncăm și-un cantalup, zice fetița știrbă și pe urmă coborâm la gărlă să ne scăldăm de treișuna de ori.

Băiatul, plecat să scoată din beci frunctul cerut, mă zărește și întreabă:

– Pe cine căutați dumneavoastră? Ce vreți?

Îl salut, surâzând și plec. Caut casa sturzilor dintr-un copac care nu mai trăiește. Brănișoarele zvâcnesc în coș. Caut ceea ce nu voi mai găsi nicicând, și-aș vrea să fiu cuțitul care umblă prin pepenele roșu de la masa voastră, mereu plin de grija de-a nu vă răni degetele.

FĂNUȘ NEAGU (n. 5 aprilie 1932, com. Grădiștea de Sus, jud. Brăila) — una dintre personalitățile cele mai originale ale literaturii române, membru al Academiei Române. Autor al unei opere puternice și inconfundabile, povestitor prin vocație, este, înainte de toate, un prozator al vieții. Din creația sa amintim: *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, *Ingerul a strigat*, *Punși prăbușiți* (publicistică), *Pierdut în Balcania*, *Amantul Mariei Doamne Dracula*, *Casa de la miezul nopții*, *Scaunul singurătății*, *Insonnii de mătăse*, *Vară huișoacă*, *Cali albi din orașul București*.

ISBN 973-624-032-0

EDITURA
Semne